

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 16. juuni 2014

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine korruptsioonikahtluse kohta Viimsi muuli rajamisel (nr 408)

2. Arupärimine riigigümnaasiumide kvaliteedikokkuleppe ja õpetajate töökoormuse kohta (nr 405)

3. Arupärimine malevlaste kohta (nr 407)

4. Arupärimine lasteaiaõpetajate töö väärtustamise kohta (nr 413)

5. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Helmen Kütt.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Riigikogu menetluse kinnisaja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, pakkudes kolmandat korda praegusele koosseisule arutamiseks, kas anname või ei anna Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel elavale füüsilisele isikule õiguse omandada Eesti piiritsoonis kuni 0,2 hektarit maad. Tuletan põgusalt meelde, et olen selle teemaga teie

ees kolmandat korda. Esimesel korral, üleelmisel aastal oli see muudatusettepanek ühe Vabariigi Valitsuse eelnõu kohta, mis jõudis õnnelikult kolmanda lugemiseni, aga siis, Stenbocki majast antud käsu peale ei saanudki sellest tolku. Ka eelmisel aastal tegelesime selle eelnõuga ja jäime sinna, et Kaitseministeerium lubas meile selle aasta 1. maiks esitada riigikaitseliste piirangute analüüsi. Seda ei ole minu teada tehtud, seega on mul loomulik soov seda teemat uuesti arutada. Võib-olla see analüüs veel tuleb, võib-olla meeled muutuvad. Aga igatahes aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni saadikute nimel on mul au üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Põhikooli lõpetamisel tuleb 9. klassi õpilastel sooritada kohustuslik matemaatikaeksam. Sellel aastal toimus eksam 6. juunil. Eelmisel nädalal selgus, et paljude põhikooli lõpuklassi õpilaste jaoks võib matemaatikaeksamist saada suur takistus põhikooli lõpetamisel. Nimelt mitmes koolis, näiteks Väike-Maarja Gümnaasiumis, Tallinna Nõmme Gümnaasiumis ja Tallinna Kunstigümnaasiumis, kukkusid eksamil läbi pea pooled 9. klassi õpilased. Läbikukkunute suure arvu põhjuseks peetakse nii õpilaste suhtumist kui ka matemaatikaõpetajate ebapiisavat ja -kvaliteetset tööd. Pahameelt on avaldatud ka selle üle, et eksamiülesanded ei olnud otseselt seotud õppekava järgi läbitud teemadega. Samuti tuuakse esile, et eksamiülesannete lahenduskäik oli õpilastele võõras ning eksamiülesanded olid sel aastal tavapärasest raskemad. Suuri probleeme tekitas eksamil nn lillepeenarde ülesanne. Õpilased on tavapäraselt harjunud arvutama ringi ja ruudu pindala ning übermõõtu, kuid selle ülesande lahenduskäik

osutus paljude õpilaste jaoks liiga keeruliseks. Seetõttu on meil haridusministrile viis küsimust ja üks neist konkreetset selle kohta, et rahvusvaheliste PISA testide järgi on meie õpilased justkui väga edukad ja targad. Mida ütleb selle peale härra Ossinovski? Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Lugupeetud härra juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni kuuluva 12 saadiku ja Lembit Kaljuvee nimel on mul võimalus üle anda arupärimine Eesti Panga presidendile härra Ardo Hanssonile. Arupärimine puudutab sularaha ringlust ja makseteenuste korraldamist. Hädaolukorra seaduse § 34 lõike 8 järgi on sularaha ringlus ja makseteenused elutähtsad teenused, mille toimepidevuse tagaja ja korraldaja on Eesti Pank. Hädaolukorra seaduse § 35 näeb ette, et elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus koordineerib elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist ja nõustab elutähtsate teenuste osutajaid, teostab ise või määrab oma allasutuse teostama järelevalvet elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise üle. Eesti Pank on oma määrustega kehtestanud nende teenuste toimepidevuse miinimumnõuded, mis käsitlevad neljale suuremale pangale esitatud nõudeid kesksete infosüsteemide ja seadmete toimepidevuse tagamiseks. Sellest lähtudes küsime, millistel põhjustel ei ole tehniliste nõuete kõrval reguleeritud sularaha ringluse ja makseteenuste osutamiseks vajalike minimaalsete teenuste esitamise nõudeid. Pangateenuste kättesaadavuse vähenemine maapiirkondades jätkub ja on jõudnud juba piirkonnakeskustesse. Seetõttu küsime, milliseid lahendusi on Eesti Pank arutanud, et tagada ühtlane sularaha- ja makseteenuste kättesaadavus üle Eesti.

Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Seaduseelnõud otsustatakse menetlusse võtta juhul, kui need vastavad kodu- ja töökorra seadusele, ja ka arupärimised saadetakse adressaadile juhul, kui need samale seadusele vastavad. Palun kohaloleku kontroll!

Hetkel on kohal 82 Riigikogu liiget, puudub 19 Riigikogu liiget.

Päevakorra kinnitamine. Komisjonidelt laekunud ettepanekute põhjal on Riigikogu juhatuse koostanud selle nädala päevakorra. Hetkel on teada üks täpsustus, mille on teinud põhiseaduskomisjon. Nimelt on põhiseaduskomisjon teinud ettepaneku jätta neljapäevasesest päevakorrast välja päevakorrapunkt nr 4, s.o Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 396 teine lugemine. Aga sõna soovib Tarmo Tamm. Palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, Riigikogu esimees! Õiguskantsler Indrek Teder tegi s.a 9. juunil parlamendile ettepaneku nr 28 ravimiseaduse § 116⁵ lõigete 1–6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 150 näeb ette, et õiguskantsleri ettepanek võetakse parlamendi täiskogu päevakorda esimesel võimalusel kas juhatus või esimehe ettepanekul. Selle nädala päevakorras aga kantsleri ettepanekut nr 28 ei ole. Mis on need kaalukad põhjused, mille tõttu Riigikogu juhatuse ei võtnud kantsleri ettepanekut täiskogu päevakorda esimesel võimalusel, nagu on seaduses ette nähtud? Millal see päevakorda lisatakse? See nädal on selle istungjärgu viimane. Kas see võetakse erakorralise istungi päevakorda või lükatakse lausa sügisesse? Sügisesse lükkamine ei ole kohe kindlasti arutamine esimesel võimalusel.

Esimees Eiki Nestor

Täna küsimuse eest! Minu teada oli komisjonidel võimalus arutada seda õiguskantsleri ettepanekut eelmisel tööpäeval. Neljapäeval, kui selle nädala päevakord kinnitati, ei olnud komisjonid seda ettepanekut veel arutanud. Ettepaneku arutamine on mõistlik, vajalik ja võimalik siis, kui komisjonid ütlevad selle kohta oma selge seisukoha. Nii et sedamööda, kuidas komisjonid jõuavad õiguskantsleri kirja arutada, tuleb see ka meie päevakorda. Mis puudutab võimalikke erakorralisi istungeid, siis kõik sõltub ka sellest, mida erakorralise istungi kokkukutsujad soovivad arutada. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Kodu- ja töökorra seaduse § 150 ütleb selgesti, et ettepanek võetakse päevakorda kas juhatusel algatusel või esimehe ettepanekul, siin pole juttu komisjonidest.

Esimees Eiki Nestor

Kordan, juhatus pidas vajalikuks anda komisjonidele aega seda ettepanekut arutada. Möödunud nädalal komisjonid seda ei teinud. Loodan kõigi kolme juhatusel liikme nimel, et sellel tööpäeval saavad komisjonid seda arutada. Austatud Riigikogu, koos põhiseaduskomisjoni ... Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Selle nädala päevakorras on meil olulisi eelnõusid, mõned on mõistlikud, mõned on vähem mõistlikud. IRL-i fraktsiooni nimel teen ma ettepaneku jätta täiskogu sellele tööpäevale päevakorrast välja teisipäevane kuues päevakorrapunkt, mis näeb ette vanemapensioni edasilükkamise. Me arvame, et see ei ole mõistlik initsiatiiv ja seetõttu ei tuleks seda täiskogus arutada. Teeme ettepaneku see päevakorrapunkt välja jätta.

Esimees Eiki Nestor

Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Täna, austatud juhataja! Mina esitan oma fraktsiooni nimel protesti selle päevakorrapunkti väljajätmise vastu.

Esimees Eiki Nestor

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Täna! Protseduurilise küsimusena küsin, kas protseduur ei näe ette, et sellise ettepaneku tegemise üksikasjalik põhjendus on see, et kellegi meelest ei ole tegemist mõistliku eelnõuga.

Esimees Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seadus ei reguleeri seda, millised seaduseelnõud on mõistlikud, millised mitte, ega ka seda, millised ettepanekud on mõistlikud ja millised mitte. Kuna protestiti Urmas Reinsalu ettepaneku peale, siis võiks juba hakata hääletama sellele tööpäeval

korda. Aga Urmas Reinsalul on veel üks ettepanek või küsimus.

Urmas Reinsalu

Kui Paul-Eerik Rummo jääb oma seisukoha juurde, võin ma põhjalikult oma ettepanekut põhjendada ja seletada.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Kas me võiksime protseduuriliselt hakata kasutama rohelisi ja punaseid nuppe?

Esimees Eiki Nestor

Hääletusel on see võimalik. Kas kellelgi on veel protseduurilisi küsimusi? Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Kas ka kollaseid nuppe võib kasutada?

Esimees Eiki Nestor

Ka neid saab kasutada hääletusel. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Paistab, et rohkem ei ole.

Koos põhiseaduskomisjoni muudatusega, austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärku 18. tööpäeval päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 55 Riigikogu liiget, vastu 28. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine korruptsiooni-kahtluse kohta Viimsi muuli rajamisel (nr 408)

Esimees Eiki Nestor

Asume tänase päevakorra juurde. Kõigepealt on arupärimistele vastamine. Riigikogu liikmed Aivar Riisalu, Enn Eesmaa, Kalev Kallo, Lauri Laasi, Mihhail Stalnuhhin, Peeter Võsa, Tarmo Tamm, Valeri Korb, Viktor Vasiljev ja Vladimir Velman on esitanud 8. mail arupärimise nr 408 korruptsioonikahtluse kohta Viimsi muuli rajamisel. Sellele peab vastama justiitsminister Andres Anvelt. Arupärijate nimel Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Arupärimine on justiitsminister Andres Anveltile ja arupärimise sisu on korruptsioonikahtlus Viimsi muuli rajamisel. Lugupeetud justiitsminister! Selle aasta 9. aprillil kirjeldas populaarne publitsistikasaade "Pealtnägija" Viimsis tekkinud olukorda, kus võimult lahkunud IRL-i vallavalitsus võis olla seotud Leppneeme sadama muuli ehituse korruptsiooniskandaaliga.

Lühidalt kirjeldades maksis vald väidetavalt Toomas Toolile kuulunud Kaluri tee 5 asuva kunagise Kirovi kalurikolhoosi rajatud, aga lõpetamata jäänud tehnoeskuse lammutamise eest kokku 13 000 eurot. Hoone lammutamisel tekkinud ehitusjäädgid müüs lammutaja 10 000 euro eest muuli ehitajale edasi ja neid kasutati sadama uue lainemurdja täiteks. Algselt pidi täide olema paekivist, kuid IRL-i kuuluva eksvallavanema Haldo Oravase sõnul tegutsesid kõik veendumusel, et purustatud betoon säilib merevees paremini kui paekivi. Ehitaja tellitud projekterija analüüs aga näitas, et betoontäitega kahaneb 100 aastaks kavandatud rajatise eluiga poole võrra.

Eelmise aasta novembri keskel astus ametisse uus valla juhtkond, kelle lauale jõudis endise abivallavanema Endel Lepiku allkirjaga tehtud tööde akt, kus seisis, et muuli paigutati 71 200 euro eest paekivi. Tekkinud arusaamatuse peale ilmus välja sama kuupäevaga akt, mis kandis samuti Lepiku allkirja – sellele oli märgitud materjal, mis tegelikult muuli täiteks läks ja mille hind oli sama. Selle paberi järgi ostis vald seega needsamad lammutusel tekkinud ehitusjäädgid, mille lammutaja oli müünud 10 000 euroga, enam kui 70 000 euroga ehk seitsmekordse hinnaga tagasi. Uus vallavalitsus tegi korruptsiooniteate võimaliku omastamise, võltsimise, riigihanke nõuete rikkumise ja mõjuvõimuga kauplemise kohta, aga politsei ja prokuratuur keeldusid kriminaalasja algatamast.

Meil on lugupeetud ministrile kolm küsimust – võib-olla hea minister loeb need ette, siis on parem orienteeruda –, miks prokuratuur ja politsei selle juhtumi puhul menetlust ei algatanud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Arupärimisele tuleb vastata justiitsminister Andres Anvelt. Palun!

Andres Anvelt

Härra Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie arupärimisele ja nii nagu eelmine ettekandja palus, loen oma vastuse ees ette ka teie küsimused.

Esimene küsimus: "Antud andmetele tuginedes tekib ilmne kahtlus, et endine IRL-i juhitud vallavalitsus tahtis valla eelarvest kõrvale kantida 70 000 eurot. Teise küsimusena on tõstatatud, miks maksis vald Toomas Toolile tuhandeid eurosid vastutustundetult hoolestusse jäetud hoone lammutamise eest. Kas teie hinnangul on siin tegemist võimaliku korruptsiooniga ning kas ja kuidas tuleks teie hinnangul seda juhtumit edasi uurida olukorras, kus politsei ja prokuratuur on asjast loobunud?" Kõigepealt muidugi lubage tänada küsimuse eest! Kuigi ma väga hindan uurivat ajakirjandust ja uurivaid ajakirjanikke, ei ole Justiitsministeeriumil uuriva ajakirjanduse vahendeid. Ja kuna valitsuse poliitiline tasand ei tohi õigusriigis segamini minna õigusemõistmise ja selleks ettevalmistamisega kriminaalasjade kohtueelses menetluses, puuduvad mul andmed selle kohta hinnangu andmiseks, kas Viimsis oli tegemist kantimisega. Nõustun, et see juhtum tekitab küll küsimusi, kuid õiguliku hinnangu andmine on omaette küsimus ja selleks on kehtestatud kindlad protseduuri-reeglid. Kuriteokahtluse menetlemine on politsei ja prokuratuuri pädevuses. Et tagada selle ülesande täitmise objektiivsus ja poliitilise mõju puudumine, on kohtueelset kriminaalmenetlust juhtiv prokuratuur selle ülesande puhul sõltumatu ja allutatud vaid kohtulikule järelevalvele. Tsiterin seadust: "Prokuratuur on oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisel sõltumatu ja tegutseb lähtudes [...] seadusest. [...] Justiitsministeeriumi teostatav teenistuslik järelevalve prokuratuuri üle ei laiene prokuratuuri tegevusele jälitustegevuse planeerimises, kohtueelses kriminaalmenetluses ja riikliku süüdistuse esindamisel kohtus." Seega ei ole minul tekkida võivatel küsimustel sellist tähendust, et prokuratuur või politsei peaks kindlasti seda asja menetlema hakkama.

Kriminaalmenetluse alustamisel ja läbivõimisel tuleb lähtuda kriminaalmenetluse sea-

dustikus kokku lepitud tingimustest, millisel juhul ja kuidas tegutsema peab. Siis saab kohus lõpuks otsustada, kas tegemist oli kanti- misega või mitte. Samuti on seaduses ette nähtud kindel kord, kuidas vaidlustada politsei või prokuratuuri otsust jätta kriminaalmenetlus alustamata. Selleks on kannatanul lõppastmes õigus esitada kaebus ka ringkonnakohtule. Isegi juhul, kui omavalitsus leiab, et tema vastu on toime pandud kuritegu, kuid politsei või prokuratuur kriminaalmenetlust ei alusta, on omavalitsusel võimalus lasta ka kohtul see otsus üle kontrollida. Seega kriminaalmenet- luse kohustuslikkuse põhimõtte järgimise kontroll on Eesti seadustega antud kohtu ja ainult kohtu pädevusse.

Küsimus, mis puudutab hoone lammuta- mise eest makstud summasid, on teine asi. Kohalik omavalitsus peab hea seisma iga- suguste kohaliku elu küsimuste eest. Ja nende hulka kuulub ka valla või linna hea väljanäge- mine. Valla kõige inetumate hoonete, nagu neid ajakirjanduses nimetati, silma alt ära saa- mine on üks eesmärke, mida omavalitsus püüab legitiimselt saavutada. Kui selle taga- miseks on vaja toetusi maksta ja raha on ole- mas, siis ei pea selles küll kohe midagi kor- rupttiivset nägema. Kuid nagu juba öeldud, teadmised, mille alusel ma saan oma praeguse hinnangu kujundada, ei ole mitte mingil juhul täielikud ning kui on kahtlusi mingi süüteo toimepanemises, tuleb seda süüteomenetluse aluste olemasolu korral seaduse kohaselt uurida, et objektiivne õigus saaks rakendatud.

Siinkohal jõuame taas süüteomenetluse sõl- tumatuse teemani. Kui mingit karistatavat tegu ei ole tuvastatud, aga inimesed leiavad näiteks uuriva ajakirjanduse töö põhjal, et midagi on tehtud valesti, siis vastutavad kohaliku võimu kandjad ikkagi vähemalt poliitiliselt oma vali- kute eest. See on pigem usaldusväärse küsi- mus.

Teine küsimus: "Kui prokuratuur ei uuri kahtlusi, siis näib, et ajakirjandus peab proku- ratuuri tööd tegema. Kui prokuratuur ei võta ilmseid kahtlusi äratavaid korruptsioonijuhtu- meid uurida, siis kas siin võib näha prokura- tuuri kallutatust?" Ma olen siiski seisukohal, et ajakirjandus ei saa prokuratuuri tööd teha ja ka vastupidi. Kummalgi on erinevad ülesanded, isegi kui nad uurivad sama juhtumit või kui üks uurib ja teine seda mingil legitiimsel põh-

jusel ei tee. Sarnane on mõlema puhul küll see, et nii üks kui ka teine peab olema objektiivne ja oma ülesannete täitmisel väljaspool valit- suse poliitilist mõju. Ma usun, et Eesti proku- ratuur ei ole kallutatud ega poliitiline. Konk- reetsed juhtumid näitavad, et prokuratuuri juhtimisel on kahtlustusi ja süüdistusi esitatud mitme erakonna väidetavatele korruptantidele ja kurjategijatele, kellest osa on ka süüdi tun- nistatud. Olen kindel, et kahjuks tehakse seda ka tulevikus. Kahjuks sellepärast, et parem oleks, kui neid juhtumeid üldse ei esineks. Kuid miski ei luba järeldada, nagu oleks pro- kurörid oma ülesannete täitmisel kuidagi kal- lutatud olnud. Kui oleksid, siis oleks see mitte ainult varem viidatud sõltumatuse põhimõtte rikkumine, vaid ka tegu, mille õigusliku taga- järjena on ette nähtud karistus. Seejuures kut- sun üles teid kõiki, kellel on konkreetseid and- meid selle kohta, et üht või teist prokuratuuri on ühes või teises menetluses mõjutatud, sel- lest teada andma. Sellise teadaande võiks vabalt esitada Kaitsepolitseiametile, kes uurib prokuratuuriga seotud seadusrikkumisi. 2011. aastal täiendati prokuratuuriseadust sel- lise sättega, mis võimaldab riigi peaprokuröri peale korralise aruande esitada Riigikogu põ- hiseaduskomisjonile ettekandeid prokuratuuri tegevuse käigus ilmnenud oluliste, ulatusliku mõjuga või kiiret lahendamist vajavate prob- leemide kohta. Need probleemid hõlmavad ka hüpoteetilist väljastpoolt lähtuvat poliitilist mõjutamist. Ja minu teada ongi peaprokurör seesuguse aruandega Riigikogu põhiseadusko- misjoni ees homme peale lõunat.

Kolmas küsimus: "Kui isegi sellised juhtu- mid ei pälvi prokuratuuri tähelepanu, siis kui- võrd kindlad võivad Eesti elanikud üldse olla, et korruptsioonijuhtumitega ei tegeleta ikkagi valikuliselt või nendega ei tegeleta üldse, sest inimesed, kes peaksid tegelema, näevad või- malikke rikkumisi lihtsalt dokumenteerimis- kohustuste ebakorrektselt täitmisest tingitud ebaselgusena, nagu antud juhul?" Head endi- sed kolleegid! Veel mõni kuu tagasi olin siin korruptsioonivastase erikomisjoni eesotsas ning kinnitan, et ka valitsuses olles jääb kor- ruptsioonivastane tegevus üheks nii valitsuse kui ka minu prioriteediks. Samuti olen teadlik, et nii Politsei- ja Piirivalveamet kui ka Riigi- prokuratuur peavad korruptsioonijuhtumitega tegelemist üheks prioriteetseks valdkonnaks

ning on kavakindlalt panustanud suutlikkusse nende juhtumitega tegelda. Seda arvestades ei ole tõenäoline, et need õiguskaitseasutused jätaksid valikuliselt menetlemata ilmse korruptsioonijuhtumi, mille puhul on olemas kriminaalmenetluse alus. Jällegi rõhutan, et nendesamade juhtumite puhul on alati ka kohtuliku kontrolli võimalus, näiteks peale prokuratuuri negatiivset menetlusotsust.

Eesti elanikud võivad olla kindlad, et nii valitsus kui ka õiguskaitseasutused peavad korruptsiooni ennetamist ja korruptsioonijuhtumitele reageerimist tähtsaks. Seejuures tasub tähelepanu pöörata ka viimaste aastate korruptsioonikuritegude statistikale, mille järgi nende juhtumitega tegelemine on jõudsalt kasvanud. Ma arvan, et väga suurt rolli on mänginud asjaolu, et nii Siseministeeriumi kui ka Justiitsministeeriumi tööliinis on politseile ja prokuratuurile antud lisavahendeid ning see on seatud prioriteediks ka siseministri ja justiitsministri kohtumistel. Nendesse juhtumitesse ei suhtuta kallutatult ega pinnapealselt. Samas tuleb objektiivselt ja kallutamata hoiduda ka alusetutest süüteoaktlustest. Etteheide süüteo kohta on kõige intensiivsem etteheide, mida õigus võimaldab. Kui süüteo tunnuseid ei ole, võivad asjakohased olla muud vastutuse liigid, näiteks tsiviilõiguslik või poliitiline vastutus. Aga kuriteoaktlustega tuleb põhjendatult olla ettevaatlik. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused arupärimisele vastajale. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister, aitäh vastuste eest! Küsimus on põhimõtteliselt selles, kuidas avalikkusele paremini selgitada ja arusaadavaks teha, miks jätab politsei või prokuratuur ühel või teisel juhul menetluse algatamata. Kas see võiks kuuluda nende töövaldkonda, et anda mingil viisil teada, miks jäetakse ühel või teisel juhul menetlus algatamata? See võib küll põhjendatud olla, aga siiski. Kuidas saaks avalikkusega paremini suhelda?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma olen sellise küsimusepüstitusega täitsa nõus. Näiteks mõni kriminaalmenetluse alustamisest keeldumise määruse tekst võib

kohati olla juriidiliselt väga keeruline, kuna ongi tegelikult kirjutatud juristidele – see on mõeldud selleks, et oleks võimalik sealt edasi kaevata. Tihtipeale võib olla ka puhtalt kommunikatsiooni probleem. Ma arvan, et kommunikatsioonivaldkond areneb edasi igas amejas ja ministeeriumis. Ühtlasi loodan ja ka panustan sellesse, et tulevikus sellised selgitused, mis otseselt ei ole õigustekst, aga toetuvad juriidilisele tekstile, oleksid selgemad ja koodanikele lihtsamini mõistetavad.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Nägin minagi seda "Pealtnägija" saadet ja minule jäi küll selline mulje, et tegemist on väga tõsise korruptsioonijuhtumiga Viimsi vallas. Teades, et ka varem on prokuratuur keeldunud kriminaalasja uurimast – alles ringkonnakohtu otsusega kohustati prokuratuuri üht asja uurima, aga seda tehes tegutseti nii käpardlikult, et muist tõendeid, näiteks telefonikõnede eristused, aegusid selle tõttu, et neid säilitatakse ainult aasta aega –, tekib sama tunne, mis mu heal kolleegil Riigikogus, et korruptsioonijuhtumitega tegeldakse valikuliselt. Kas te jagate seda palju korrutatud arvamust, et uurimine ja kohtumõistmine ei pea mitte ainult olema õiglased, vaid peavad ka näima õiglased?

Andres Anvelt

Aitäh! Sisuliselt, jällegi, on küsimus tihtipeale kommunikatsioonis. Ma tahan väita – või ma isegi ei taha väita, ma olen rohkem kui kindel –, et prokuratuur toetub oma otsuste tegemisel pigem nendele asjaoludele, mis tal enne menetluse algust käes on ja nendest asjaoludest tulenevalt teeb ka oma otsused. Nagu ma üle-eelmises vastuses rõhutasin, kõiki niisuguseid otsuseid saab edasi kaevata. Selles Viimsi *case*'is, olematus kriminaalasja juhtumis, ei kasutanud üks pool oma õigust minna ringkonnakohtusse kriminaalasja menetlust nõudma. Ma ei tea, miks seda ei tehtud, kuid ise olen seda alati soovitanud inimestele, kes ei ole rahul prokuratuuri tegevuse alustega. Ainult selline kohtu mõjutus, seaduslik mõjutus saab olla prokuratuuri positiivsete või negatiivsete otsuste muutmise alus. Seda ei saa

aga kindlasti teha justiitsminister, kuna sellisel juhul see olekski seesama poliitiline mõjutus, millest ma oma vastustes rääkisin.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea küsimustele vastaja! Mis te arvate, kas rahvusringhäälingu tellitud saates "Pealtnägija" avaldatu vastab alati absoluutse tõe kriteeriumitele ja kas seal avaldatud informatsioon on tasakaalustatud? Kas mõlemale poolele on ikka antud võrdne võimalus ennast kaitsta ja just nii asju ka rahvale edastatakse? Kas on näiteks võimalik, et seal avaldatu võib olla tahtlikult kallutatud mõne osapoole kasuks? Mis te sellest arvate?

Andres Anvelt

Aitäh! See on ERR ja tema tegevus. Selle väljaselgitamine, kas seal avaldatu vastab tegelikkusele ja kas on käitunud ajakirjanike eetikakoodeksi järgi, kuulub pigem mõne teise organisatsiooni valdkonda. Seetõttu mina justiitsministrina ei oska ega saagi selle kohta hinnanguid anda. Jään vaid lootma, et ajakirjanikud, eriti ERR-is, lähtuvad kõigist nendest printsiipidest ja alustest, mis nad on omandanud ajakirjandust õppides ja ajakirjanikuna töötades. Hinnanguid ühele või teisele saateleigule saab anda kohtumenetluse kaudu – näiteks kui keegi tunneb, et selle saatega on tema õigusi rikutud.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ütlesite, et prokuratuur on oma tegevuses sõltumatu ja nii ka nendes loendamatuses IRL-i korrupsiooniasjades Viimsi vallas. Siit ka küsimus. Kas seetõttu, et sõltumatu peaprokurör ei olnudki niivõrd sõltumatu, kõrvaldasitegi ta töölt enne ametiaja lõppemist?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma arvan, et sellised terminid nagu "kõrvaldamine" ja "eemaldamine" jpm ei sobi vähemalt minu juhitas ministeeriumis kuidagi sisuga kokku. Praeguse riigi peaprokuröri

ametiaeg hakkas lõppema ja ta avaldas ka ise soovi töölt lahkuda. Nüüd on see soov leidnud juba kinnituse Vabariigi Valitsuses ja töökohta soovib vahetada ka ametisolev kantsler. Seetõttu, kui tekib vakants, tuleb kindlasti kaaluda, kuidas leida sellele ametikohale väga hea pika staažiga tubli riigiametnik. Ja ma ei kaldu hetkekski kahtlema, et Norman Aas just niisugune on, mistõttu ma tegin selle ettepaneku talle juba mitu nädalat tagasi.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ühes oma eelnevatest vastustest sa ütlesid, et prokuratuur teeb oma otsuse, kas algatada kriminaalmenetlust või mitte, lähtudes infost, mille nad kas meediast või kuskilt mujalt saavad, ja see on kindlasti üks põhjus, miks kriminaalmenetlusi väga kergekäeliselt ei algatata. Aga vahel on ju seda kriminaalmenetlust vaja hoopistükki selleks, et faktilised asjaolud välja selgitada, sest ega kriminaalmenetluse otsene eesmärk ei ole ju kellegi ristilöömine või kohtu alla andmine, vaid asjaolude selgestegemine. Mis on sinu arvamus? Võib-olla me peaksime üritama muuta sellist arvamust, et kriminaalmenetluse algatamise puhul on keegi juba süüdi mõistetud, ja liikuma hoopis selle poole, et kriminaalmenetlus ongi mõeldud just nimelt asjaolude väljaselgitamiseks.

Andres Anvelt

Aitäh! Ma arvan, et tegelikult on tegemist sellise protsessiga, mis on täis põhjuslikke seoseid. Kindlasti ei ole kriminaalmenetlus kellegi süüdimõistmise protsess. Kriminaalmenetlusel, kui see menetlus lõpetatakse, on ka mingisugune tulemus. Kuid ma tulen jälle ringiga tagasi nendesamade lausete juurde, mida ma siit puldist ka kümnekond minutit tagasi ütlesin. Nimelt, prokurör ongi see sõltumatu ametiisik, kes peab andma oma hinnangu nende materjalide pinnalt, mis ta on saanud mingi sündmuse, juhtumi või kuriteo võimalike asjaolude kohta, ja ta ongi selles käitumises vaba. Kuid ma rõhutan veel kord, et tema otsuseid võib kohtu kaudu vaidlustada.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Te olete täna korduvalt öelnud, et kohus ja ainult kohus. Tegelikult me ju teame, et inimest võidakse seitse aastat või vahel ka kauem seal kohtusüsteemis loksutada ja võib-olla ta isegi saab lõpuks oma õiguse, aga selleks ajaks on seesama meediavahendus või üldine arvamus juba oma töö teinud. Kas justiitsminister tõepoolest mingit muud võimalust peale seitsmeaastase kohtusüsteemis loksutamise ei näe? Kas ei võiks olla nii, et inimesed tunnetaksid ja näeksid menetluse algatamist/mittealgatamist ning kahtluse esitamist/mitteesitamist õiglasemana?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma arvan, et enamik inimesi näebki seda protsessi küllaltki õiglasena. Millegipärast ma ei usu, et suhtumine prokuratuuri kui ebaõiglasena institutsiooni oleks väga massiline. Peab vaatama ka usaldust prokuratuuri vastu, mis on küll subjektiivne, kuid ei ole kindlasti nii väike, et peaksime väga tõsist muret tundma. Kuigi, jah, ka mind panevad väga muretsema pikad kohtuprotsessid. Viimase paari aasta jooksul on Justiitsministeerium teinud mitu väga tähtsat seadustäiendust, mis on lühendanud keskmist statistilist kohtupidamise aega. Täielikult on käivitunud protsess Harju Maakohtus, kus kohtunikele on abiks võetud ka kohtujurist. See institutsioon laieneb täpselt nii palju, kui meie riigi eelarve võimaldab. Näiteks sügisel tuleme taas välja kriminaalmenetluse seadustiku muudatuse tepanekutega, mis suurendaks inimeste kaitset n-ö meelevaldse kriminaalmenetlusliku tagakiusamise eest. Ma ei tahaks tegelikult selliseid sõnu kasutada, aga tihtipeale võivad teatud tegevused tunduda ülekohtused. Niisuguseid ettevõtmisi on Justiitsministeeriumis küllaltki palju ja kindlasti on ka kehtivas koalitsioonilepingus kirjas näiteks see punkt, et uus koalitsioon teeb ettepanekuid ja toob siia suurde saali menetlusseaduste muudatusi, mis on mõeldud kodanike põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kui teie haldusalas oleks selline tehing, mille kohta te teate, et hinnavahe on seitsmekordne ehk 10 000-eurosest ostust saab müügihinnaks 70 000 eurot, siis kas ainuüksi see ei tekitaks ministrile palju küsimusi? Kas ei oleks põhjust selliseid fakte kontrollida, vaadates kas või riigihanke piire jne?

Andres Anvelt

Aitäh! Kindlasti, nagu ma oma esimeses või teises vastuses mainisin, mis puudutab hoone lammutamiseks makstud summasid, siis siin võivad jääda kahtlused üles. Aga kokku võttes, ma rõhutan veel kord, teeb selle otsuse, kas menetlust alustada või mitte, prokurör, mitte justiitsminister. Kui Justiitsministeeriumis või ükskõik millises teises riigiasutuses selline asi esile kerkiks ega ole alust arvata, et tegemist võib olla seadusrikkumisega karistusseadustiku mõttes, siis on abiks teatud sisekontrolli meetodid – näiteks ministeeriumis tegeleb nende asjadega siseauditi osakond ja kohalikus omavalitsuses revisjonikomisjon. Nema peaksid andma esialgse hinnangu selle kohta, mida on tehtud maksumaksja rahaga kas riigiasutuses või kohalikus omavalitsusüksuses. Praegusel juhul on väga keeruline siin auväärt kogu ees spekuloida, sest me teame ainult üksikuid informatsioonijuppe, mitte kõiki infoallikaid ja asjaolusid, mida teadis prokurör, kui ta oma otsuseid tegi.

Esimees Eiki Nestor

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Hea minister! Ma tuleksin tagasi Kalle Laaneti väljendatu juurde. Eeluurimine ei ole oma olemuselt mõeldud mitte selleks, et kohe kedagi süüdi tunnistada, vaid selleks, et olukorda välja selgitada, nii poolt- kui ka vastuargumentide kaudu. Seetõttu ei peaks eeluurimist kui sellist kuidagi pelgama või kõrvalle jätma. Kindlasti on ka ministril oma võimalused saada selgust selles, missuguse informatsiooni põhjal on prokurör oma järeldused teinud. Ega ilmaasjata ei saa ju prokuratuuri lugeda täitevvõimu hulka kuuluvaks iseseisvaks asutuseks, kuni selleni välja, et ministril on teenistusliku järelevalve õigus. Ka nende

asjade vahel on seos. Missuguseid konkreetseid samme te olete astunud selles suhtes?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma tulen jälle tagasi seaduse teksti juurde: "Prokuratuur on oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisel sõltumatu ja tegutseb, lähtudes [...] seadustest. [...] Justiitsministeeriumi teostatav teenistuslik järelevalve prokuratuuri üle ei laiene prokuratuuri tegevusele jälitustegevuse planeerimises, kohtueelses kriminaalmenetluses ja riikliku süüdistuse esindamisel kohtus." Ma arvan, et need paar rida kirjeldavad väga hästi seadusandja tahet selles vahekorras, mis puudutab täitevvõimu kui ministeeriumi ja täitevvõimu kui prokuratuuri, millel, nagu me kõik teame, on tegelikult justiitsvõimu tundemärgid. Tegelikult ta tegeleb väga paljudes olukordades lausa õigusemõistmisega, kui me räägime kokkuleppemenetlustest, kus kohtunikul on sisuliselt ainult kinnitav roll. Sellest, kas see on õige või vale, ma ei taha praegu ilma sügavamatele analüüsidele toetumata rääkida. Siiski arvan, et kuna prokuratuur oma sisult, igapäevastelt toimimispõhimõtetest ja eesmärkidelt on natukene teistsuguses formaadis toimiv riigiorgan kui näiteks ministeerium ja kindlasti midagi muud kui kohus, siis võiks meie seadusandjal ehk meie lugupeetud parlamendil, Riigikogul olla minu arvates rohkem neid instrumente, mille kaudu oleks võimalik küsida selgitusi prokuratuuri otsuste kohta. Jään siinkohal oma arvamuse juurde, et see ei tohiks niivõrd puudutada käimasolevaid menetlusi, või kui puudutab, siis mingitel tingimustel.

Mingisugune tulevikuvaade võiks ka siin meie ühistes aruteludes läbi käia. Rõhutan veel kord, et prokuratuur täitevvõimuna ei täida ikkagi neid ülesandeid, mis on näiteks Justiitsministeeriumil või Siseministeeriumil. Samas, kui vaadata prokuratuuri ja seadusandja suhet, mis puudutab palju laiemat poliitilist kogukonda kui võimuparteid, sinna kuuluvad ka opositsiooni esindajad, siis võiks Riigikogul ehk olla suurem legitiimsus prokuratuuri üle järelevalve korraldamisel. Mingil määral see nii ongi ja kui ma ei eksi, siis homme on peaprokurör põhiseaduskomisjoni ees oma iga-aastase aruandega.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh justiitsministrile! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kas arupärijad soovivad esineda? Ei soovi. Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Härra juhataja! Austatud minister! Hea Riigikogu! Ma ei jaga arvamust, et problemaatiline kriminaalasja uurimise või uurimata jätmise kohta saab arvamust avaldada ainult kohus ja et Justiitsministeerium või minister võib ennast hinnangute andmisest täielikult distantseerida. Enamgi veel, ma ei arva, et ministri või ministeeriumi hinnangute andmine oleks kuidagi kohatu ja seaduse mõtte või suisa kirjatähe vastane. Kui tegemist on süstemaatiliste kõrvalekaldumistega, peab ministeerium esinema seadusandliku initsiatiiviga. Pelgalt seetõttu tuleks justiitsministril ja ministeeriumil kindlasti pöörata väga tõsist tähelepanu ajakirjanduse kaudu ühiskonnas väga tugevat resonantsi tekitanud asjadele. Kui tegemist on ühekordse jämeda rikkumisega, tuleb alгатada teenistuslik järelevalve. Jah, teenistusliku järelevalve algatamiseks peab olema tuvastatud otsene rikkumine. Kuid kui minister või ministeerium distantseerib ennast nendest problemaatilistest juhtumitest ega üritagi otsese rikkumise olemasolu või puudumist välja selgitada, siis ei ole sellel teenistuslikul järelevalvel ju üldse mingisugust mõtet. Praegu on paraku see kallutatuse küsimus tõepoolest teravalt esile kerkinud. Kedagi uuritakse, ilma et kahju oleks tekkinud ja raha oleks liikunud – pelgalt kahtluse alusel, et isikul võis olla tahtlus korruptiivse teo sooritamiseks. Teisal on ilmsed viited ulatuslikule korruptsioonile, kuid asja ei uurita. Kordan veel kord seda väga palju korrutatud tõde, et õigusemõistmine, kohtumõistmine ja uurimine ei pea mitte ainult olema objektiivsed, läbipaistvad ja ausad, vaid need peavad ka näima inimestele ausad. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas justiitsminister soovib esineda sõnavõetuga? Palun!

Andres Anvelt

Paar remarki julgen esile tuua. Ma tahan järjekordselt rõhutada seda, et see saal siin on

seadusandja. Ja seadusandja on prokuratuuri-seadusega väga selgelt kehtestanud justiitsministri pädevuse prokuratuuri üle teenistusliku järelevalve korraldamisel. Hea Riigikogu liige, endine peaminister rõhutas siin, et teenistuslik järelevalve – ma palun väga vabandust, ma ei jõudnud stenografeerida – võiks prokuratuurile laieneda ka siis, kui on näha, et on tehtud midagi ebaseaduslikku. Ma rõhutan veel kord: seadusandja on väga selgelt oma tahet väljendanud ja seadusesse kirja pannud, et Justiitsministeeriumi järelevalve prokuratuuri üle ei laiene prokuratuuri tegevusele kohtueelses kriminaalmenetluses. Ehk ma tahan öelda, et selleks ongi olemas võimalused. Esiteks, kuidas seda otsust vaidlustada? Kohtu kaudu. Teiseks, ma ei vaidle üldse vastu sellele (tõin ka viimasele küsimusele vastates selle tõsiasja esile), et me võiksime siinsamas koos seadusandjaga ja ka Justiitsministeeriumis avada läbirääkimised küsimuses, mis puudutab seadusandja laiemaid võimalusi järelevalveks. Juba ainult sellepärast – see puudutab nii opositsiooni kui ka koalitsiooni –, et me oleme samasugust tahet avaldanud meie eriteenistuse suhtes. Selleks on moodustatud näiteks julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon. Teenistuslik järelevalve saab puudutada natuke teisi teemasid – administreerimist, ebaõigeid haldusotsuseid organisatsiooni sees, lõppude lõpuks ka eelarveküsimusi ja raha raiskamist –, kuid mitte kohtueelses menetluses tehtavaid otsuseid. Mina küll ei tahaks elada sellises riigis, kus justiitsminister määrab prokuratuuri tehtavaid otsuseid kriminaalmenetluses. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

2. Arupärimine riigigümnaasiumide kvaliteedikokkuleppe ja õpetajate töökoormuse kohta (nr 405)

Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Eldar Efendijev, Enn Eesmaa, Heimar Lenk, Jüri Ratas, Kadri Simson, Mailis Reps, Mihhail Stalnuhhin, Tarmo Tamm, Urbo Vaarmann, Viktor Vassiljev, Vladimir Velman ja Yana Toom ning see käsitleb riigigümnaasiumide kvaliteedikokkulepet ja õpetajate töö-

koormust. Palun arupärijate nimel Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed ja ministrid! Meie arupärimine on ajendatud mitmest teemast ja üks neist on riigigümnaasiumide kvaliteedikokkuleppe, mille haridus- ja teadusminister sõlmis 25. aprillil kuue riigigümnaasiumi direktori ning õpilaste ja õpetajate esindajatega. Aga küsimustering on veidi laiem, see puudutab ka õpetajate töökoormust ja uue ministri seisukohti.

Täpsemalt, 25. aprillil allkirjastasid haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski, kuue riigigümnaasiumi direktorid ning õpilaste ja õpetajate esindajad riigigümnaasiumide kvaliteedikokkuleppe, mis esimest korda sätestab gümnaasiumihariduse tasemel osapoolte kohustused ja ka ootused üksteisele. Sõlmitud kokkuleppe valguses tõusis üles ka õpetajate töökoormuse teema. Nimelt, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelmise aasta suurte vaidluste käigus kaotati ära see osa, mis puudutas kontaktunde, st kui palju peab õpetaja täiskoormuse puhul olema klassi ees. Praegu kehtib 35-tunnine tööaeg ja vaatamata õpetajate esindusorganisatsioonide tugevale vastuseisule otsustas tolelaegne Riigikogu enamus, et senist 18–24 kontaktundi enam seadusega ei reguleerita ja õpetajad peavad selle oma kooli juhtkonnaga ise kokku leppima.

Hariduse reformimise käigus kaotati ära ka õpetajate atesteerimisastmed. Senistest noorem-pedagoogidest, pedagoogidest, vanempedagoogidest ja metoodikõpetajatest on saanud lihtsalt õpetajad. Riigigümnaasiumide kvaliteedikokkuleppes on kirjas, et õpetaja on oma valdkonna professionaal, kes vastab kvalifikatsiooninõuetele ja arendab pidevalt oma kutseoskusi. Loomulikult on õpetaja gümnaasiumi igapäevaelus ja arendustegevuses võtmekohal. Samal ajal on õpetajate endi mured ja seisukohad kõrvale jäänud.

Selle tõttu küsimegi uue ministri käest tema seisukohti. Esiteks, kuidas ja millises ulatuses härra Ossinovski jätkab senist tööd riigigümnaasiumidega ning kas on kavas sõlmida ka uusi kokkuleppeid. Tahame teada, mis saab gümnaasiumiharidusest maakondades, kas on kokkuleppe riigigümnaasiumide loomiseks kõi-

gis maakondades. Loomulikult tuleb vaadata ka õpikeskkonna kvaliteedinäitajaid – kuidas on fikseeritud õpetajate nädalakoormus ja kontakttunnid. Meid huvitab ka, kas minister leiab samamoodi, nagu sotsiaaldemokraadid ööistungil väljendasid, et normkoormused tuleks uuesti seadusega sätestada. Mis on siis mõistlik õpetaja nädalane tunnikoormus ja millised peavad olema õpetajate kutseoskused, kui atesteerimisastmed on kaotatud?

Esimees Eiki Nestor

Palun arupärimisele vastama haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kõigepealt kommenteerin sissejuhatuses toodud väidet, mille kohaselt õpetajatel puudub igasugune kindlustunne, et nad ei pea klassi ees andma 35 ainetundi nädalas ehk täistööaja ulatuses nn kontaktunde. Siinkohal ütlen, et koolidirektor ei saa õpetajale ette kirjutada seniste kontaktundide, näiteks 18–24 tunni asemel 35 tunni andmist. Selline põhjalik tööülesannete muutmine eeldab töölepingu muutmist, mis on töölepingu seaduse § 12 järgi võimalik ainult lepingupoolte kokkuleppel.

Aga asume nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Olete öelnud, et riigigümnaasiumidega jätkate tööd sealtmaalt, kus kokkulepped riigigümnaasiumide avamiseks on sõlmitud või sõlmimisel. Riigigümnaasiumide kvaliteedileppes seisab, et õpilastele tagatakse valikuterohke ja kõrgekvaliteediline gümnaasiumiharidus kõigis maakondades. Kas see tähendab, et kõikide Eesti maakondade puhul on kokkulepe riigigümnaasiumide loomiseks juba sõlmitud või sõlmimisel?" Kvaliteedikokkuleppe idee sündis koolides endis ja selle sisu lepiti kokku õpilaste, õpetajate ja koolijuhtkondade, koolipidajate koostöös. See on visioon, mille poole üheskoos liikuma hakkame ja kuhu jõuda soovime. Riigigümnaasiumide eesmärk on tagada õpilastele valikuterohke ja kvaliteetne gümnaasiumiharidus ning selle kättesaadavus igas maakonnas. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt kohustub riik pidama igas maakonnas vähemalt ühte gümnaasiumi. Rõhutan, et riigigümnaasiume

luuakse ainult koostöös omavalitsustega ja sellekohaste kokkulepete alusel.

Sellel õppeaastal tegutseb viis riigigümnaasiumi neljas maakonnas: varasemast ajast juba kaks riigigümnaasiumi ehk Nõo Realgümnaasium ja Noarootsi Gümnaasium ning n-ö uue mudeli järgi töötavad Viljandi Gümnaasium, Läänemaa Ühisgümnaasium Haapsalus ja Jõgevamaa Gümnaasium Jõgeval. Õppeaastal 2015/2016 alustavad tegevust Jõhvi riigigümnaasium, Pärnu riigigümnaasium, Tartu riigigümnaasium ja Võru riigigümnaasium. Õppeaastal 2016/2017 alustavad tööd Hiiumaa riigigümnaasium, Põlva riigigümnaasium ja Valga riigigümnaasium. On sõlmitud ka kokkulepe aastateks 2017/2018 või 2018/2019, sõltuvalt projekti edenemisest, Kohtla-Järve riigigümnaasiumi loomiseks. Kohaliku omavalitsuse volikogu ettepaneku riigigümnaasiumi rajamiseks on teinud veel Viimsi vald, Paide linn, Saue linn, Saue vald, Harku vald, Saku vald, Keila linn, Koeru vald, Kadrina vald, Haljala vald, Kuusalu vald, Maardu linn, Rapla vald ja Elva linn. Olen omal algatusel teinud ettepaneku läbi rääkida ka Tallinna ja Narva linnas riigigümnaasiumi loomise teemal, aga kokkulepeteni ei ole veel jõutud.

Teine küsimus: "Haridus- ja Teadusministeeriumi ning riigigümnaasiumide kokkuleppega pandi paika riigigümnaasiumide õpet ja õpikeskkonda puudutavad kvaliteedinäitajad. Kuna kvaliteedilepe näeb ette õpetaja igakülgset aktiivset osalemist koolielus, siis kas riigigümnaasiumide puhul on plaanis fikseerida ka õpetajate nädalaste kontaktundide arv või millise töökoormust puudutava garantii kokkulepe õpetajatele annab?" Riigigümnaasiumides antakse kontaktunde seaduse järgi. Kontaktundide arvus saavad õpetaja ja koolijuht omavahel kokku leppida ja fikseerida selle kokkuleppe töölepingus. Õpetaja ametist lähtutakse riigigümnaasiumis kui tervikust, nii nagu ka munitsipaal- ja teistes koolides. Selline meetod väärtustab kõiki õpetajatöö komponente, sh igakülgset osalemist koolielus, ja juurutab arusaamist, et õpetaja ei ole ainult tunniandja.

Kolmas küsimus: "Kas Teie hinnangul tuleks õpetajate normkoormus seaduse tasemel reguleerida? Mis on Teie hinnangul mõistlik õpetajate nädalane tunnikoormus, et õpetaja jõuaks pühenduda ka uurimistööde juhendamisele, valikkursuste ettevalmistamisele, tööde

parandamisele jne?" Valitsusliidu leppega oleme kavandanud partneritevahelisi arutelusid, et saada selgust, mis on õpetajate töökorralduse murekohad nende muudatuste tõttu. Õpetajate üldine tööaeg ja töökoormus on praegu seaduses reguleeritud täistööajaga 35 tundi nädalas. Selle sisse peavad mahtuma kõik õpetaja ametiülesanded. Pidev ületunnitöö, millest on ka aeg-ajalt räägitud, ei ole töölepingu seaduse mõttega kooskõlas. Töölepingu seaduse täitmist kontrollivad meil asjakohased asutused.

Kehtiv õigusnormistik lubab töösuhte osapooltel leppida töölepingus kokku ka kontakttundide arvu. Seadusega kehtestatud nädalase kontakttundide normiga kaasnevad kindlasti omad ohud. Praktika, kus tööandja määras koolis kõigile õpetajatele täiskoormusega töötamisel kindla õppe- ja kasvatustöö tundide arvu, ei olnud mõistlik, sest ei arvestanud töösuhte poolte kokkuleppevabadust ega taganud kuidagi töötajate võrdset kohtlemist, kuna muid tööülesandeid peale õppe- ja kasvatustöö tundide ei võetud töökoormuse kujunemisel arvesse. Samuti pärsib ühtne piirmäär ainete lõimimist ja raskendab õpetajate võimalust kasutada oma töös kõiki enda tugevaid külgi ja saada väljund lisaoskustele. Selliseid seisukohti väljendas ka koolijuhtide ühendus, kellega ma mõni päev tagasi kohtusin. Loomulikult, kogu selle süsteemi toimimine eeldab häid, kompetentseid koolijuhte, kes oskavad oma õpetajaid väärtustada, ja kindlasti peaksime selle poole liikuma, et kõik Eesti koolijuhid sellele kriteeriumile vastaksid.

Toon siia juurde ka andmed Eesti Hariduse Infosüsteemist õpetajate tegeliku kontakttundide arvu kohta eri koolides. Enamikul juhtudel jääb õpetajate normkoormus Eesti koolides 18 ja 24 tunni vahemikku, 21%-l õpetajatest on see alla 18 tunni nädalas, 21%-l on see 25–29 tundi ja siis on mõned üksikud anomaalsed juhtumid, kus mõni õpetaja töötab mitmes koolis ja mitmel töökohal. Enamasti on nad küll ise vabal valikul soovinud endale nii palju tunde hankida. Nendele andmetele tuginedes oli ka koolijuhtide selge sõnum, et probleem on üksikutes koolides. See aga tähendab, et peaks tegelema konkreetsete probleemjuhtumitega, ei ole põhjust neid nõudeid uuesti seaduses sätestada.

Ülehomme kohtun ma Eesti Haridustöötajate Liidu esindajatega, et sama küsimust ka nendega arutada. Esimesel kohtumisel liidu esimehega jõudsimel selle teema arutelul arusaamale, et karjuvat probleemi koolides ei ole. Mõni pedagoog on küll hirmul, et direktor võib ta 35 tunniks klassi ette saata, aga üldjuhul ei ole see realiseerunud. Juhul, kui osapooled – Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Haridustöötajate Liit ja kohalikud omavalitsused – jõuavad veendumusele, et oleks vaja kokku leppida mingi soovitatav normkoormus, siis olen mina valitsusliidu leppele tuginedes igati valmis neid ettepanekuid arutama. Aga enne tuleks selgeks saada, milles probleem seisneb ja kui ulatuslik see tegelikult on.

Neljas küsimus: "Riigigümnaasiumide kvaliteedileppes seisab, et riigigümnaasiumi õpetaja arendab oma kutseoskusi. Senini on küll kõneletud kutsesüsteemi loomisest, kuid kuni praeguseni puudub täpsem teadmine uue kutsesüsteemi olemusest. Palun selgitage, milline saab olema õpetajate kutseoskuste süsteem!" Tegemist on üsna laia ja olulise teemaga ning ma usun, et seda võiks arutada põhjalikumalt ka Riigikogu kultuurikomisjonis. Siinkohal võin öelda mõned tähtsamad aspektid selle kohta. Alates 1. jaanuarist 2014 ei saa enam määrata õpetajatele ametijärke, sest mindi üle kutsesüsteemile, mis on osa Eesti üldisest kvalifikatsioonisüsteemist. Hariduse Kutsenõukogu on kinnitanud õpetaja ametile neli kutsestandardit. Kutsestandardi dokumendis kirjeldatakse kutsetegevust ning konkreetse kutse puhul vajalikku kompetentsust ehk töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit. Kutsetunnistust on praegu võimalik taotleda õpetaja tasemetel 7.1 ja 7.2, mis on vanemõpetaja. Kutseid annab Eesti Õpetajate Liit, kellele Hariduse Kutsenõukogu selle õiguse andis. Hariduse Kutsenõukogu 22. mai koosolekul valiti Eesti Õpetajate Liit kutseandjaks ka õpetajale tasemel 6 ja meisterõpetajale tasemel 8.

Kõikidel õpetajatel on võimalus soovi korral kutset taotleda. Kutseeksameid võtab kutseandja vastu kahel korral aastas – aprillis ja novembris. Kutseandja on töötanud välja kutseandmise korra, hindamisstandardi ja hindamiskomisjoni tööjuhendi. Kõik eeltoodud dokumendid on koostatud iga kutsestandardi kohta ja need on kinnitanud kutsenõukogu. Hinda-

mine toimub kahes etapis: esimeses hinnatakse kutsele vastavust dokumentide põhjal ja teises toimub vestlus. Hindamisstandard näeb muu hulgas näiteks ette, et vajaduse korral korraldatakse tunnivaatlus. Üks esimeses hindamisvoorus esitatavaid dokumente on õpetaja portfoolio, mis peab andma ülevaate kutsestandardis kirjeldatud kompetentsuse praktilisest rakendamisest senises töös. Seda kõike hindab hindamiskomisjon.

Haridusministeerium on eraldanud sellel aastal 37 000 eurot kutseüsteemi rakendamise toetamiseks. Eesti Õpetajate Liit on saanud HTM-ilt 7000 eurot toetust teavitustegevuseks ja koolitusteks. Peale selle on kutseandjal võimalik taotleda finantseeringut koolituseks, teavituseks ja muuks asjakohaseks tegevuseks sihtasutusest Innove, kuhu HTM andis selleks otstarbeks lepinguga veel 30 000 eurot. Ülikoolid viivad õpetajakoolituse ja õppekavad õpetaja uue kutsestandardiga vastavusse hiljemalt 2015. aastaks, misjärel nad saavad anda õppekavade lõpetanutele esmakutse ehk õpetaja taseme 7.1. Õpetajate täiendusõppe alus on samuti kutsestandardis kirjeldatud kompetentsus. Kutsestandardite rakendamiseks ja õpetaja professionaalse arengu hindamise toetamiseks on loodud ESF-i vahenditest finantseeritud abimaterjal. Praegu on kogu süsteem rakendamisjärgus.

Esimeses taotlusvoorus ei olnud kutse taotlejaid ülemäära palju. Üks põhjus on kindlasti see, et praegu kehtivad veel vanad ametijärgud koos palgaerisustega. Ajapikku kindlasti huvi kvalifikatsiooni määramise vastu kasvab. Samas, kuna kutseoskuste täiendamine eeldab loomulikult ka rahalisi väljaminekuid – kutse omandamine maksab –, siis on tähtis küsimus, kuidas säilitada õpetajate motivatsioon oma oskusi arendada. Kohtumisel koolijuhtide ühendusega jäi selgelt kõlama sõnum, et koolijuhid on igati valmis oma kooli töökorralduses ka motivatsioonisüsteeme ette nägema. Riigikoolid ehk riigigümnaasiumid seovad kutsetunnistusi töötasustamise põhimõtete ja korraga. Püüame riigigümnaasiumidega olla ka kõikidele ülejäänud koolidele eeskujuks ning motiveerida õpetajaid oma kutseoskusi täiendada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Härra minister! Mul on hea meel, et te osutasite üsna selgelt koolijuhtide institutsiooni olulisusele kõikide vajalike reformide elluviimisel. Teatavasti on kokku lepitud ja osaliselt ka kasutusele võetud koolijuhi kompetentsimudel. Kas te oskate öelda võimalikult konkreetselt, mida on veel ette nähtud koolijuhtide institutsiooni tugevdamiseks, sh ka nende munitsipaalkoolijuhtide väljavahetamiseks, kes oma ameti nõuetele täiel määral ei vasta?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! See on kindlasti üks küsimus, mida on juba arutatud ja arutatakse ka edaspidi. Ma arvan, et sellele ei ole võimalik ühepoolset lahendust leida. Mina ise pooldan koolijuhtide kohustuslikku atesteerimist ministeeriumi, kohaliku omavalitsuse, haridustöötajate liidu ja koolijuhtide ühenduse koostöös. Ehk teisisõnu, praeguses olukorras, kus meie koolijuhitud lepingud on tähtajatud, on tegelikult väga keeruline tagada koolijuhtimise kvaliteeti ja ma arvan, et kohustuslik atesteerimine, nii nagu mõnes teises haridussfääris, võiks olla üks lahendus. Aga ma arvan ka, et see lahendus nõuab natuke põhjalikumalt arutelu nii Riigikogus kui ka haridusavalikkuses, et see võiks mõistlikult rakenduda.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Oma vastuses te ütlesite, et koalitsioon jätkab riigigümnaasiumide asutamist. Ma tahaksin teada, milline on teie suhtumine riigigümnaasiumidesse. Kas te jätkate gümnaasiumide asutamist sellepärast, et nii lepidi kokku ja pooleli jätta on kuidagi nagu piinlik? Või olete veendunud, et tegemist on hea ja õige asjaga, mis aitab noortel inimestel kvaliteetset haridust omandada suhteliselt kodu lähedal?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et mõnikord ei tasu jätkata asju, mida kunagi tehti, kui need ei ole mõistlikuks osutunud. Aga see konkreetne asi on siiski üldjuhul mõistlik. Kui me räägime suurtest linnadest, st gümnaasiumihariduse koondamisest ühte kooli, siis nii saab pakkuda eakohast ja valikuterohket haridust, mille selge siht on, ütlemine, akadeemiline haridus pärast kooli lõpetamist ehk ülikooliks ettevalmistus. Ma arvan, et need näited, mis meil praegu on – eeskätt Viljandis, aga ka mujal –, annavad alust arvata, et suund suuremate linnade ehk maakonnakeskuste poole on tegelikult õige. Väiksemates kohtades on pilt kindlasti natukene teine. Aga ma arvan, et suurtes linnades on riigigümnaasiumide loomine ehk gümnaasiumiastme põhiharidusest eraldamine üldjuhul mõistlik. Eeskätt mitte raha kokkuhoiu mõttes, millest on hästi palju räägitud, vaid just hariduse kvaliteedi tagamiseks. Mida rohkem gümnaasiumiõpilasi on ühes koolis koos, seda suurem on kooli võimalus tagada mitmekesine gümnaasiumiharidus, võimekus pakkuda rohkem valikaineid, õppesuundi jne.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab Pärnusse loodavat riigigümnaasiumi. Te ise ka külastasite äsja Koidula gümnaasiumi. Selle riigigümnaasiumi ehitamise rahastamisega kaasnesid Pärnu linnale teatud tingimused. Üks tingimus oli Pärnu linna pealuba, et gümnaasiumiklasse hõlmav Koidula gümnaasium hakkab haridust andma esimesel tegevusaastal 648 õpilasele ja edaspidi 720 õpilasele. Ministeeriumiga sõlmitud kokkuleppe oli kirjas, et Pärnu linn peab tagama sellise arvu õpilaste gümnaasiumisse tuleku. Praegu käib vastuvõtudokumentide vormistamine ja on näha, et esimesel aastal sellesse gümnaasiumisse liiga suurt tungi ei ole. Kas te kinnitate, et kui Pärnus tegevust alustav riigigümnaasium loob näiteks neli paralleelklassi, nagu on Tartus Treffneri gümnaasiumil, siis ei järgne mingeid sanktsioone ja ka selline riigigümnaasium saab kogu rahastuse, vaatamata sellele, et õpilasi on vähem kui alguses planeeriti?

Jevgeni Ossinovski

Sellised kokkulepped kohaliku võimuga – nagu ma ütlesin, riigigümnaasiume loome ju ikka ainult koostöös omavalitsustega ja kokkulepete alusel – peaksid minu meelest hõlma ka ülejäänud koolivõrku puudutavaid muudatusi, mis on otseselt seotud riigigümnaasiumi loomisega. Konkreetse õpilaste arvu sissekirjutamise otsuse kohta ma ei oska hetkel midagi öelda. Aga üks põhimõtteliselt, kui see kool saab valmis, siis on see riigikool, mida riik ka sada protsenti rahastab. Selles mõttes ma ei näe suurt võimalust mingeid sanktsioone rakendada Pärnu linnavalitsuse suhtes, juhul kui õpilased sinna tulla ei taha. Aga ma loodan, et sinna ikka õpilased tulevad.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed! Kodukord lubab siinkohal ühe küsimuse. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Te rääkisite õpetajate normkoormustest selles võtmes, et teile ei ole praeguseks ei koolijuhtidelt ega mujalt tulnud infot, nagu oleks väga palju selliseid koole, kus oleks keskmiselt palju rohkem kui 18–24 tundi rakendatud. Ma küsin siis teistpidi. On üks murekoht, mis menetluse käigus esile toodi. Nimelt arvestati varem õpetaja tavakoormust, näiteks 18 tundi, täiskoormusena. Aga nüüd loetakse see õpetaja näiteks ainult 400 või 500 euro vääriliseks, öeldes, et tal ei ole täiskoormust. Kas niipidi on tulnud haridusministeeriumile kas koolijuhtide, haridustöötajate liidu või teiste ametiühingute kaudu informatsiooni, et õpetajatele rakendatakse mittetäielikku koormust, kuna nad ei anna nende arvates piisavalt klassitunde?

Jevgeni Ossinovski

Selles konkreetses aspektis ma peaksin täpsustama, kas just sellises võtmes on kaebusi tulnud. Aga kindlasti on tulnud kaebusi selle kohta, et enne kooliaasta algust on vähendatud õpetajate täiskoormust mingi ulatuseni ja õpetajad on hakanud seetõttu vähem palka saama. Paraku ei ole need õpetajad pöördunud vastavate asutuste poole, vaid on näinud seda kuidagi kohustusliku asjana, millele nad peavad

igal juhul alla kirjutama. Siin tasub ikka üle rõhutada, et tööleping on kahepoolne dokument ja kõik suured muudatused peavad olema kahepoolset kokku lepitud. Jah, tõepoolest, on omavalitsusi, kus on olnud selliseid probleeme. Õpetajatele on öeldud umbes nii, et võta see või sa muud ei saagi. Aga ma arvan, et see probleem ei ole süsteemne. Seal, kus konkreetset mured on, peaks nendega tegelema. Juhul, kui meie ministeeriumi poole on pöördutud konkreetsete kaebustega, siis me oleme palunud oma välisindamisosakonnal asja uurida ja vajaduse korral teinud järelevalvet, abistanud suhtluses Tööinspektsiooniga jne.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Minu meelest kõlas siin saalis praegu esimest korda mõte, et riik võib alustada munitsipaalkooli direktori pehmelt öeldes pigistamist. Mul on küsimus, kas teil on infot selle kohta, kui palju direktoreid on viimastel aastatel lahti lastud ebakompetentsuse pärast.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Need otsused ei ole, ütleme, avalikud. Me võime anda mingi statistika (mul ei ole seda küll käepärast) riigikoolide kohta. Aga kohalike omavalitsuste puhul saab omavalitsus kui koolipidaja ise otsustada direktor välja vahetada. Mis alustel seda tehakse, ei ole alati päris selge. Direktor võib poolte kokkuleppel lahkuda, aga mille põhjal täpsemalt, seda me puhtalt otsusest ei näe. Nii et praegu ongi see mure, et kuna atesteerimissüsteemi ei ole, siis ega me lõpuni ei tea, kui suur see probleem tegelikult on. Eks eri koolidega kokku puutudes, vaadates näiteks õppekvaliteeti, õppeväljundite saavutamist, õpetajate pöördumisi ministeeriumi, ametiühingu jne poole, me saame aru, kui on probleem koolijuhiga. Aga kuna ministeeriumil sisuliselt puudub võimalus midagi selle kohta öelda – välja arvatud juhul, kui rikutakse konkreetset seadust –, siis ei ole meil praegu sellest täit pilti.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Kas arupärijad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kõigepealt, on meeldiv vestelda jälle teemadel, mis on olnud viimase Riigikogu koosseisu ja peab ütlema, et ka eelmise Riigikogu koosseisu ajal üsna paljude tundide vaidlusaineks. Küll aga on huvitav jälgida Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ministri pehmust üsna paljude teemade puhul, millesse tema suhtumine ööistungite ajal, eelmise aasta juunis, vähemalt riigigümnaasiumide koha pealt, oli väga must-valge. Nii et eks ole õigustatud endise peaministri küsimus, kas jätkate senist suunda niisama või selle pärast, et lepingud on tehtud ja paremini ei saa. Mis puutub riigigümnaasiumidesse, siis loomulikult on õigustatud nende maakondade seisukohad, kes on oma otsused teinud ja asunud ka läbirääkimistesse. Ootus uue koalitsiooni poole pealt on, et tuleb jätkata senist suunda. Nende piirkondade otsuste taga on peamiselt mure investeringuvõimaluste pärast. Kui Euroopa Liidu raha ja Eesti kaasfinantseeringud on suunatud vaid riigigümnaasiumidesse, siis loomulikult on kõigil huvi olla selles rahalaevas.

Iseküsimus on muidugi see, kas Haridus- ja Teadusministeeriumi prioriteet järgmisel struktuuriperioodil on endiselt riigigümnaasiumide loomine või aktsepteeritakse ka seda, et munitsipaalgümnaasiumidki võivad gümnaasiumiastme jaoks teatud juhtudel riigilt raha saada. Ma usun, et sellisel juhul võib üsna mitmes piirkonnas riigigümnaasiumide lepingute sõlmimine väheneda. Nii või teisiti on oluline, et see projekt ei jääks n-ö poliitiliseks aplausiks ühele perioodile ja riigigümnaasiumid ei jääks aja möödudes mitte kellegi omaks. Eks me ju ajaloost mäletame Nõo kooli kui tüüpilist näidet sellest, kuidas riik ei olnud väga hea pere-mees, vaatamata oma väga heale õppekvaliteedile olid Nõo munitsipaalkool ja Nõo gümnaasiumiosa väga erinevad. Lihtsa näitena võib tuua, et seal, kus hakkas riigikool, hakkas seina murenemine. Tualettide seis oli selline, et seal pidi käima võtmega. Üldiselt leiti, et riigikool on tugevasti alarahastatud. Ja

tõepoolest, praeguse ni on näiteks erivajadustega laste koolides nii, et riik pole olnud kõige parem investeeringupartner ega ka mitte sisuline tugi. Loodame, et aja möödudes ei lähe riigigümnaasiumidega samamoodi.

Teine teema puudutab õpetajate tööaega. Tõepoolest, kõige suurem mure, mis õpetajate esindusorganisatsioonidelt on jõudnud minuni, aga kindlasti ka laiema hulga, on see, et siiani andis 18–24 tundi suure lõtku täistööaja arvestuses, nüüd aga tõlgendatakse 35 töötundi üsna meelevaldselt. Väga paljud õpetajad, kellel on senise töökoormuse järgi olnud täistööaeg, on juba kuulnud septembri kohta, et muudetud rahastamismudelite, kooli eelarve ja sisulise töö tõttu ei sõlmita nendega uuel õppeaastal enam täistööaja lepingut. Selle asemel pakutakse töölepingut, mille järgi palk on palju väiksem kui kehtestatud alammäär täistöökoormuse puhul. Küsimus, kas õpetajad peaksid sellega leppima või mitte, on loomulikult teadlikkuse küsimus, ma olen sellega nõus. Aga kogu selle põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse vaidluse põhiküsimus oligi see, kui tihti me tuleme nõrgemale poolele, st õpetajale toeks olukorras, kus koolidirektor ütleb talle üsna jõuliselt, et võta või jäta. Tihti teeb õpetaja selle valiku eelkõige oma elukohast ja töökohast ning oma perest lähtuvalt, mitte nii, et oleks endale kasulik. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Mul on hea meel, et hariduselus on vaatamata poliitilistele eri arusaamadele suudetud tasapisi saavutada järjepidevus ja usk sellesse, et ametnikkonna ja kogu haritlaskonna omandatud kogemused on vähemasti sama palju väärt kui poliitiline initsiatiiv ja soov teatud kitsastele huvigruppidele meeldida ning seeläbi poliitilisi plusspunkte teenida. Seepärast ei näe ma probleemi selles, kui siin saalis on hääletatud kord ühte-, kord teistmoodi, sest kaalutletud ja analüüsidele tuginev poliitika on järjepidev ning investeerib niivõrd mahukasse ja aeglaselt edenevasse valdkonda nagu haridus. Samuti on mul hea meel, et praegu ametis olev haridus- ja teadusminister rõhutas siit kõnepuldist koo-

lijuhi institutsiooni tugevdamise vajadust ja tähendust hariduselu edenemisele.

Me oleme harjunud nii üldhariduskoolides kui ka ülikoolides rõhutama üliõpilase ja professori, õpilase ja õpetaja tähtsust, justkui oleksid nemad kogu hariduselu algus ja ots, unustades teinekord selle, missugune põhimõtteline tähendus võib olla mõistlikul või vastupidil, ebamõistlikul õppe-, töö- ja elukorraldusel haridusasutustes. Seepärast usun, et kavandatud reformid, puudutagu need õpetajate töötingimusi, palgatingimusi, hariduslikke nõudeid või kooli õppekultuuri, sõltuvad eelkõige ja kõige rohkem haridusasutuste juhtide suutlikkusest, motiveeritusest ja haritusest. Seepärast soovin haridusministrile ja kogu haridusministeeriumile jõudu selle üsna kõva pähkli katki hammustamisel. Nõudlikkus nende ametiteeste vastu on kohati olnud väiksem kui koolitus- ja täiendusvõimalused, mida neile lahkesti on pakutud. Ma usun, et nüüd on aeg ka nõudmiste latti kõrgemale tõsta. Täna teid!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel rohkem sõnavõtusoove ei ole. Kas minister soovib esineda sõnavõetuga? Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Paar sõna Mailis Repsile vastuseks. Tõepoolest, ma arvan, et paljudel meist siin saalis, kui seda muudatust õhtustel tundidel hääletati, oli hirm, et koolides võib asi õpetaja jaoks käest ära minna. Ja sellepärast on nende seisukohtade põhjal, mida siin on kaitstud, ka valitsusliidu leppesse kirja pandud, et tuleb eri osapooli kuulata ja omavahel läbi rääkida, mis mured on. Olen kindlasti veendunud selles, et seesama Eesti Haridustöötajate Liit võiks olla ministeeriumile partneriks selles mõttes, et õpetajate huvid saaksid kaitstud. Küll aga võib esmaste kontaktide põhjal eri osapooltega, nii koolijuhtide ühenduse kui ka haridustöötajate liiduga, praegu öelda, et selle uue süsteemiga suuri põhimõttelisi probleeme ei ole. Ja kui suuri probleeme ei ole, siis oleks ju imelik hakata seadust muutma selle pärast, et kunagi oldi mingitel teistsugustel seisukohtadel. Kui aga selline vajadus peaks tekkima ja see teema ka ülehomme toimuval nõupidamisel üles tõuseb, siis ma olen kindlasti nõus neid asju arutama.

Mis puudutab finantseerimist järgmisel Euroopa Liidu perioodil, siis üldhariduse infrastruktuuri raha ei ole mõeldud ainult riigigümnaasiumidele. 240 miljonist eurost, mis oli üldharidusinvesteeringuteks planeeritud, läheb ligi pool tegelikult põhikoolide rekonstrueerimise toetuseks – esimeses järgus küll nendele omavalitsustele, kus gümnaasiumivõrku korrustatakse, hiljem aga avatud taotlusvooru kaudu ka teistele. Põhiline piirang nende meetmete puhul on see, et investeeringute tulemusena peaks koolivõrk muutuma efektiivsemaks ja optimaalseks ning see on kindlasti mõistlik eesmärk. Peale juba nimetatud 240 miljoni euro on planeeritud märkimisväärne rahasumma HEV2 laste riigikoolide rekonstrueerimiseks, millele vist ka viidati. Nende infrastruktuur ei vasta alati vajadustele, kuid mõnda objekti juba ehitatakse ja peagi saame me selge pildi sellest, kuidas HEV2 laste riigikoolide võrk 2020. aastal Euroopa Liidu maksumaksja toel välja nägema hakkab.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

3. Arupärimine malevlaste kohta (nr 407)

Esimees Eiki Nestor

Arupärimise malevlaste kohta, nr 407 on esitanud Ester Tuiksoo, Kalev Kallo, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Priit Toobal, Tarmo Tamm, Urbo Vaarmann ja Valeri Korb 8. mail. Palun arupärijate nimel Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Tutvustan teile arupärimist haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Arupärimine on tõepoolest õpilasmalevate kohta. Õpilasmalev on noorteprojekt, mille kaudu noored saavad teravistava ja arendava puhkuse ning ühtlasi on neil võimalik omandada tööharjumusi. Õpilasmalevast saavad paljud noored oma esimese töökogemuse, töötulemustele vastava palga ning võimaluse osaleda koos eakaaslastega huvitavates ühistegevustes pärast tööpäeva lõppu. Peagi algab Eestis taas malevasuvi. Kahjuks tuleb ka seekord tõdeda, et malevakohti on vähem kui tahtjaid, mistõttu paljud noored peavad leidma endale suveks maleva

asemel mõne muu tegevuse. Juba aastaid on kestnud olukord, kus vabad malevakohad täituvad vaid mõne tunniga. Sellel aastal algas malevarühmadesse registreerimine 29. aprillil ja sihtasutuse Õpilasmalev andmetel laekus esimese viie minuti jooksul populaarseima, laste loomaaiarühma 30 kohale 90 avaldust, 45 minutit pärast registreerimise algust oli malevakohtadele laekunud rekordarv ehk 2356 avaldust. Meie kolm küsimust härra haridusministrile ongi esitatud just sellepärast, et selgust saada, mida meil annaks malevate puhul ette võtta, et malevarõõmudest saaks osa üha rohkem meie lapsi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski.

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan esitatud küsimustele pärast lühikest sissejuhatust. Kindlasti on malevakohtade pakkumine ääretult positiivne, nii nagu härra Laasi ütles. On oluline, et noored saaksid juba kooliealistena oma esmase töökogemuse ja võimaluste piires peaks riik seda toetama. Riik on seda ka teinud, malevate toetamine on aasta-aastalt suurenenud. Tänavu finantseeritakse õpilasmaleva tegevust 120 000 euroga ehk siis toetatakse 4800 malevakohta. Loomulikult võiks toetus suurem olla, aga ei saa öelda, et riik sellega absoluutselt tegelenud ei ole. Teisest küljest tuleb tähele panna, et malevatöö ei ole kindlasti ainuke ega isegi mitte valdav noorte suviti töötamise viis. Tehtud uuring näitab, et 2013. aastal töötas õpilasmalevates 4510 noort, mis on 34% kõigist suvel töötanud noortest, seega 66% noortest töötas kuskil mujal. Ja maksulaekumise andmed näitavad, et mujal töötanud noored said palju rohkem palka kui need, kes töötasid malevates. See ei ole kindlasti kriitika malevate kohta, vaid lihtsalt info, et noortel on töötamiseks ka teisi võimalusi ja neid kasutatakse aktiivselt.

Asume nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Selleks, et motiveerida tööandjaid pakkuma malevlastele rohkem kohti, algatas Keskerakonna fraktsioon 2011. aastal eelnõu, mis oleks tööandjad vabastanud õpilasmalevlaste eest sotsiaalmaksu maksmisest. See eelnõu seisab tänaseni kultuurikomisjoni sahtlis.

Milline on Teie seisukoht selles küsimuses?" Ma ei hakka arutlema selle üle, miks see eelnõu sahtlis on, seda teavad kultuurikomisjoni liikmed kindlasti paremini. Sellel eelnõul olid ametkondlikult vaadates teatud puudujäägid, millele Vabariigi Valitsus juhtis tähelepanu, avaldades arvamust pensioni arvestamise ja ka mõne muu küsimuse kohta. Põhiline mure, mis on osaliselt vastus ka teisele küsimusele, on see, et endiselt puudub põhjalik analüüs, mil määral oleks see muudatus tegelikult mõjutanud tööandjate otsust rohkem malevakohti luua. Võib tunduda küll lihtne, loogiline ja mõistlik, et kui me vähendame malevlaste sotsiaalmaksukohustust, siis tekib ka automaatselt kohti juurde. Tegelikult ei ole meie ministriumi ja teiste osapooltega koostöös tehtud esialgsed hinnangud päris lõpuni kindlad ning seda peaks põhjalikumalt analüüsima.

Teine küsimus: "2012. aastal teatas tollane haridus- ja teadusminister valitsuskabineti nõupidamisel, et teeb ettepaneku kehtestada noorte töökohtade arvu suurendamiseks noortemalevate tööandjatele sotsiaalmaksusoodustus. Täna oleme 2014. aastal ja riik pole sõnadest tegudeni jõudnud. Mille taga seisab õpilasmalevas töötavate noorte töötasu sotsiaalmaksust vabastamine?" Põhimõtteliselt, nii nagu peaminister Taavi Rõivas mõni nädal tagasi Riigikogu infotunnis ütles, ei oska minagi täpselt öelda, mis oli tolle valitsuskabineti arutelu sisu ja otsused, peale selle, et haridus- ja teadusministri ettepanek võeti teadmiseks. Olen aru saanud, et seal tekkis erimeelsus selles, kas kehtestada maksusoodustus ühele konkreetsele sihtrühmale või mitte. Haridus- ja teadusministrile, rahandusministrile, sotsiaalministrile ning majandusministrile tehti ettepanek jätkata arutelu noorte töötamisvõimaluste laiendamise üle. See arutelu on jätkunud mitte ainult maksusüsteemi või maksuküsimustega seotuna, vaid ka muudes küsimustes. Ja tegelikult on ääretult mõistlik, et see arutelu on jõudnud Riigikokku, sest ma arvan, et see ei ole ainult valitsuserakondade kokkuleppe küsimus, vaid laiapõhjalisem teema.

18. märtsil s.a on Riigikogu kultuurikomisjon arutanud noorte olukorda tööturul. 21. aprillil toimus sotsiaalkomisjoni parlamentaarne kuulamine teemal "Alaealiste töösuhted". 6. mail arutas kultuurikomisjon alaealiste töösuhteid, et soodustada noorte tulekut tööturule.

Ma loodan, et arutelud jätkuvad ja mingil ajal jõutakse otsusteni. Ma pean asjakohaseks arutada ka teie nimetatud ettepanekut siis, kui on tehtud analüüs selle kohta, kas sotsiaalmaksuerisus soodustab noorte töölesaamist kõige efektiivsemal moel või on selleks paremaid viise. Peaminister Rõivas on avaldanud arvamust, et seda oleks mõistlikum soodustada riigi suurema toetusega, kuna see oleks efektiivsem meede. Ma arvan, et me võiksime mingile kokkuleppele jõuda.

Kolmas küsimus: "Ravikindlustuse seaduse kohaselt on kindlustatud isikuga võrdsustatud isikud kõik kuni 19-aastased noored. Seega maksustatakse malevlasi tegelikult sotsiaalmaksuga topelt. Riik tagab nende ravikindlustuse, aga tööandjalt kasseeritakse kogu sotsiaalmaks ikkagi sisse. Miks on selline noorte diskrimineerimine seadusesse sisse kirjutatud?" Päris diskrimineerimiseks seda siiski nimetada ei saa. Riik maksab sotsiaalmaksu nende eest, kes tööl ei käi, ja nende eest, kes on teatud riskirühmades. Üldjuhul on mõte ikka selles, et töösuhetes olevad inimesed maksaksid sotsiaalmaksu. Olen juba maininud peale ravikindlustuse küsimuse sotsiaalmaksu puhul pensioni arvestamise teemat. Vältimaks seda, et malevas töötatud aega pensionistaaži hulka ei arvestataks ja malevas töötamine asetaks noored üldise tööõigusega võrreldes kehvemasse olukorda, pakkus haridusminister oma lahenduse. Nagu ma ütlesin, siiani ei ole selle aruteluga konkreetsete otsusteni jõutud. Ma arvan, et Riigikogu kultuurikomisjon ja sotsiaalkomisjon võiks koostöös selles küsimuses kokkulepeteni jõuda ja tegelikke muudatusi plaanima hakata. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Vabandust, nupud läksid segi. Küsimused ministrile. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, suur tänu teile nende päris sisukate vastuste eest! Küsin, et kuna peale riigi võivad ka omaavalitsused õpilasmalevaid toetada, siis kuidas teie arvates omaavalitsused on siia maani malevatele õlga alla pannud.

Jevgeni Ossinovski

Kahetsusväärsel kombel ei ole mul seda statistikat kaasas, kuskil on see olemas, aga siia pulti ei ole jõudnud. Ma võin teile eraldi selle statistika edastada. Üsna mitmed omavalitsused on tõepoolest ise õpilasmalevaid toetanud.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu juhataja! Hea minister! Te peatusite üsna pikalt sellel, mida Taavi Rõivas meile eelmisel nädalal rääkis ja võib-olla mõnel teisel korral mõni teinegi minister. Selge on see, et tööandjate jaoks on SA Õpilasmalevale antud info kohaselt mitmeid takistusi ja need kõlasid väga selgelt ka kultuurikomisjoni laiendatud istungil. Üks esitatud küsimustest oli sotsiaalmaksu kohta – tööandjad küsisid õigustatult, miks on neil nn topeltmaksustamine, nad on ju riigile niikuinii juba maksnud. Või miks ei võiks olla vähemalt mingeid soodustusi, kuivõrd laste või noorte töölevõtmisel on neil niigi üsna palju kulu ja jamamist, et üldse saada mingisugustki soodustust? Peale selle on terve nimekiri töökohadest, näiteks Ida-Virumaal, kuhu ei tohi noori võtta, näiteks keemiatööstus kõige laiemas mõttes. Kas teile on sellekohast infot edastatud ja mida te sellest arvate?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma ütlen taas, et mina ei arva, et neid maksustatakse topelt. Kindlasti aga võib arutleda selle üle, kas kooliealised noored on selline sihtrühm, kelle töölevõttu riik peaks omalt poolt kuidagi rahaliselt subsideerima. Mul ei ole põhimõtteliselt midagi selle vastu, kui see oleks kõige efektiivsem viis eesmärgi saavutamiseks, kuid spetsialistide hinnangu järgi on tegelikkuses vaja mingit efektiivsemat riigi toetust. Aga analüüsime seda asja edasi ja vaatame, mis sellest välja tuleb. Mis puudutab seda keelatud töökohade küsimust, siis mina ei ole tööõiguse spetsialist, aga olen aru saanud, et Eestil on üsna keeruline kehtestada palju leebemaid tingimusi, kuna see valdkond on Euroopa Liidus üsna tugevasti reguleeritud. Ja see vahemik, milles me oma reeglitega liigume, ei ole ka ülemäära vaba. Loomulikult see on tähtis küsimus, kuna ühelt poolt me

tahaksime kindlasti soodustada noorte inimeste töötamist suvel, aga teiselt poolt me peame riigina tagama, et nad ei töötaks tervistkahjustavatel töödel. Tähtis on leida tasakaal ja ma loodan, et kultuurikomisjon koos sotsiaalkomisjoniga jõuab konsensusele küsimuses, kuidas seda oleks võimalik teha.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja, härra minister, mina mäletan veel neid aegu, kui õpilasmaleva komandör oli Edgar Savisaar. Ta on olnud kõikide aegade kõige populaarsem malevakomandör, tema malev koosnes 14 000-st, 18 000-st ja rohkemast osalejast. Malevasuvi avati umbes sama pidulikult, kui me praegu laulupidu avame. Kas teile ei tundu, et ministeeriumi töö noorte töösuve sisustamisel ei ole olnud siiski piisavalt entusiastlik? Seda pole praeguses Eestis ikka väga tõsiselt võetud.

Jevgeni Ossinovski

Eks vahepeal on ju ka töösuhted üldiselt natukene muutunud. Nagu ma ütlesin, 34% suvel töötavatest noortest töötab malevates, ülejäänud on teistel töökohtadel. Kui me vaatame, kui palju need noored raha teenisid, siis aastal 2013 teenisid 7–18-aastased noored kokku üle 10 miljoni euro, sellest malevates umbes ühe miljoni ehk ainult kümnendiku. Seega kolmandik töökohti, aga kümnendik töötasust. Noored on tegelikult leidnud töötamiseks ka tulusamaid viise kui malevad, mis ei tähenda muidugi, et me ei peaks neile kohti pakkuma. Aga me peame aru saama, et paljude noorte enda huvides on leida endale töökoht erasektoris, mingis muus kohas väljaspool malevat, ja seda on ka tehtud.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma loodan südamest, et te ei sea seda rahasummat esmatähtsaks, sest laagri mõte on ikkagi midagi muud. Aga küsin, kas te ise olete noorena käinud malevas või tööl ja kui jah, siis kas see tuli teile kasuks või kahjuks.

Jevgeni Ossinovski

Tööl olen käinud ja see tuli kindlasti ka suks, aga malevas ma ei ole käinud.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt väike täpsustus – Edgar Savisaar ei ole kunagi olnud Eesti Õpilasmaleva komandör. Ta on olnud õpilasmaleva komissar, kusjuures oli väga hea komissar. Kui me valitsuse istungil arutasime Keskerakonna ettepanekut malevlaste vabastamiseks sotsiaalmaksust, siis valdav osa meist leidis, et ettepanek on põhjendatud selles sotsiaalmaksu osas, mis läheb tervisekindlustusele. Kuna õpilased on nagunii haigekassas kindlustatud, siis ei ole väga põhjendatud nende lisamaksustamine ja me leidsime, et põhimõtteliselt tuleks selle eelnõuga edasi töötada. See võiks muuta malevlaste palkamise tööandjatele atraktiivsemaks. Milline on teie isiklik suhtumine sellesse maksuvabastusse? Ma olen muidugi põhimõtteliselt nõus kõigi nendega, kes leiavad, et maksusüsteemi lihtsus, selgus ja läbipaistvus on väga suur väärtus, mida ei tohiks kergetähtselt väärata.

Jevgeni Ossinovski

Ma pean iseennast kordama ja veel kord ütleva, et me peaksime rakendama kõige efektiivsemaid meetmeid. Kui leitakse, et kõige efektiivsem on toetada noorte tööhõivet suvel maksuerisuse kaudu, siis minu meelest võiks seda teha. Juhul kui leitakse, et see ei paku piisavat motivatsiooni, siis tuleb leida teistsugused lahendused. Haridusministeerium on valmis aktiivselt kaasa mõtlema ja on juba tegelikult kaasa mõelnud nii kultuurikomisjoni kui ka sotsiaalkomisjoniga selles küsimuses, kuidas soodustada kooliõpilaste suvel töötamist.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijad? Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed ja minister! Kõigepealt ma tahan tänada endist peaministrit ja tulevast

volinikku Andrus Ansipit selle täpsustuse eest, sest peab ütleva, et praegune peaminister ei suutnud eelmisel nädalal kuidagi leida ühtegi protokollit selle kohta, mida valitsuskabinet omal ajal arutas ja mida otsustati. Nüüd on see vähemalt stenogrammi huvides siin täpsustatud. Tõepoolest, valitsuse seisukoht ei olnud mitte niivõrd see, et eelnõu peab kindlasti edasi menetlema, kuivõrd see, et valitsus koostab oma kava, kuidas kaasata õpilasmalevlasi ning teisi töösuve ja koolivaheaega veetvaid noori inimesi tööellu – kuidas laiendada nende praktika võimalusi, nende kogemuste saamise võimalusi. Väga kurb on öelda, et kuigi 2011. aastast on möödunud mitu aastat, ei ole valitsus pakkunud mingit oma lähenemist, välja arvatud otsetoetused laagritele või malevale. Siinkohal teen veel kord üleskutse. Praegune uus koalitsioon, uus minister, mõelge tõsiselt selle üle! Neid võimalusi peab looma! See, et malevakohad saavad täis 15 minutiga, näitab noorte huvi.

On selgunud ka, et meie tööandjatel ei ole piisavat huvi. Juba mainitud kultuurikomisjoni istungil toodi esile mitu probleemi. Üks neist on näiteks see, et piirkondlikult on tööandjatele kehtestatud palju piiranguid alaealiste töölevõtmisel, sellega kaasneb väga palju bürokraatiat ja Tööinspektsioonil on teravdatud huvi nende tööandjate vastu. Kõik sellised tõrked on põhjus, miks tööandjad ei tahagi noortega sekeldama hakata. Ka piirangud, mis nendele noortele inimestele töölkäimisel kehtestatakse, ei ole tihti põhjendatud. Näiteks kui Ida-Virumaa edastas kultuurikomisjonile kogu maakonna kokkuvõtte, siis oli seal toodud terve register töökohtadest, kus noored ei tohi töötada. Kui selle maakonna struktuuri vaadata, siis põhimõtteliselt selliseid kohti, kus õpilased võiksid töötada, väga palju alles ei jäägi. Keemiatööstuse puhul võib-olla tõesti ütleb lihtne loogika, et seal on teatud ohtlikud töökohad. Aga kogu see tööstusharu kui selline välja arvata ei ole siiski väga loogiline, nagu ka noorte ja omavalitsuste esindajad kultuurikomisjonis ilusasti esile tõid.

Need ongi praegu need tegelikud sõlmkohad. Loomulikult sellel suvel me ei saa enam muudatusi teha. Aga kui me näiteks sügisel kohe võtaksime selle asja ette ja kas või mõne sammugi astuksime, siis võib-olla järgmisel aastal me ei peaks jälle nentima, et 15 minu-

tiga said kõik pakutavad töökohad täis ja ülejäänud noored peavad ise töökohti otsima, nii palju kui nad võimelised on. Toon siinkohal mõne markantsema näite. Vabaõhuetenduste puhul on noorte kaasatus olnud üsna tavaline, ütleme, suuremate kontsertide puhulgi, aga sekeldusi võib tekkida siis, kui üritusel pakutakse alkoholi. Isegi koristustoimkonna puhul on olnud selliseid püüdlikke ametnikke, kes on teinud ettekirjutusi, et noored ei tohi kokku puutuda selle platsi koristamisega, kus on tarvitatud alkoholi. Mingites kohtades, näiteks nende topsikute korjamise puhul, me võiksime ikkagi aru saada mõistlikkuse piiridest ja eelkõige sellest, et noorel inimesel on siiski kasulik saada natukenegi töökogemust. Võib-olla tõesti see ei ole just kõige parem ja eesmärgistatum töökoht, aga olen kindel, et enamik Riigikogu liikmeid mäletab ka oma noorusajast väga erinevaid tehtud töid, mis ei ole ometi kahjuks tulnud.

Nii et kindlasti ei pea sotsiaalmaksust vabastamine olema ainukene meede, see on üks paljudest, kuid sellega saab tööandja lisasekeldusi natukenegi vähendada. Ehk tuleks läbi vaadata ka töökohtade nimistu ja sellega kaasnev probleemistik. Kindlasti tekiks siis rohkem neid tööandjaid, kes võtaksid noori inimesi suveks ja muudeks koolivaheaegadeks tööle, kui noored ise seda väga soovivad. Ka meie kultuurikomisjoni kokkuvõttest selgub, et noorsootöötajate peamine tähelepanek on see, et noored ise tahaksid väga tööle minna. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kõnesoove rohkem ei ole. Härra minister ka ei soovi sõna. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

4. Arupärimine lasteaiaõpetajate töö väärtustamise kohta (nr 413)

Esimees Eiki Nestor

Lasteaiaõpetajate töö väärtustamise kohta on esitanud 19. mail arupärimise nr 413 Enn Eesmaa, Ester Tuiksoo, Mailis Reps, Olga Sõtnik, Peeter Võsa, Tarmo Tamm, Valeri Korb, Viktor Vassiljev ja Vladimir Velman. Palun aupärijate nimel Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! Järgnevalt on meil teemaks lasteaiaõpetajate töö väärtustamine. Me alustasime ministriga sellekohast dialoogi juba mõne nädala eest ja on väga meeldiv seda esmaspäeva õhtul siin jätkata. Nimelt on meil Riigikogus menetluses koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ja selle eelnõu üks positiivseid momente on see, et lasteaiaõpetajate teema on üle pika aja uuesti pälvinud Riigikogu tähelepanu. Sellepärast on ka lasteaiaõpetajate ja lasteaiajuhtide, alushariduse pedagoogide teema jõudnud kultuurikomisjoni ja siinkohal suurde saali. Nad on algatanud lasteaiakohtade küsimuse, palkade ja oma töö sisu väärtustamise ja loomulikult ka oma puhkuse teema.

Kui nüüd lühidalt kokku võtta, mis on lasteaiaõpetajate mure, siis see on järgmine. Mitme aasta eest kehtestati lasteaiaõpetajatele kvalifikatsiooniraamistik, mille järgi Eesti lasteaiaõpetajad on nüüd kõrgharidusega õpetajad. Seetõttu on nad saanud ka pidevat täienduskoolitust. Kõiki lasteaedade juhatajaid, nüüdseks lasteaedade direktoreid – see on küll seadusmuudatus, mida ma ei ole siinemaani mõistnud, miks said lasteaiajuhatajad kõik direktoriteks, aga nii see on – koolitatakse samuti pidevalt ja enamik nendest on lausa magistriskraadiga. Loomulikult ootavad lasteaiaõpetajad, et neid seetõttu samm-sammult ka kooliõpetajatega ühtemoodi, vähemalt klassiõpetaja tasemel hinnataks. Kahjuks on õpetajate palkade alammäärad aga omavalitsuseti väga erinevad. On olnud mõned erandlikud aastad ja üks nendest oli siis, kui loodi selline huvitav programm nagu "Igale lapsele lasteaiakoht". Riik pakkus välja toetuse kohalikule omavalitsusele, kui seal kehtestati lasteaiaõpetajatele kooliõpetajatega võrdne palga alammäär ja nii saadi riigi programmi kaudu toetust lasteaiaõpetajate palkadeks.

Siit tulenebki meie esimene küsimus. Kuna koalitsioonilepingus on seesugune programm, kuigi veidi teises sõnastuses, aga siiski lasteaiakohtade programm, siis meid huvitab, kas ja kui, siis mil määral te plaanite seekord oma programmi sisse tuua õpetajate palkade osa. Teine küsimus puudutab tööaega. Nimelt, septembris kehtestati uue määrusega lasteaiaõpetajatele 35-tunnine tööaeg. Kui siinemaani

öeldi, et 30 tundi on rühmatööd ning 5 tundi on ettevalmistust ja muud tööd, siis nüüd on lihtsalt 35-tunnine töönaädal. Kindlasti praegune minister mäletab, et sügiskuudel tekkis selle üle üsna suur debatt, kui nii mõnigi lasteaiadõpetaja sai oma nõrdimuseks teada, et ta peab nüüd 35 tundi nädalas rühmas olema. Mil määral te selle teemaga kursis olete? Kuidas te plaanite seda täpsustada, kuivõrd mitu korda on mainitud, et Haridus- ja Teadusministeerium kavandab kindlasti täpsustusi?

Viimane ja üsna valusalt kerkinud probleem on see, et praegu kestab lasteaiadõpetajate puhkus 42 kalendripäeva, samal ajal kui klassiõpetaja ja aineõpetaja saavad puhkust 56 päeva. Sellist olukorda tunnetatakse igas lasteaias kui valusat ebaõiglust ja Riigikogu liikmetelt, aga kindlasti ka praeguselt ministrilt oodatakse, et ühel päeval see leevendub. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Enne kui ma küsimustele vastan, pean kindlasti vajalikuks öelda, et lasteaiadõpetajate keskmine palk Eestis on häbiväärselt väike. On omavalitsusi, kes on pingutanud ja kus on palgatase kõrgem, kuid on ka selliseid, kus see on tõesti ebanormaalselt madal. Näiteks 2011. aastal oli pedagoogi ametijärguga õpetaja palgamäär koolieelsetes lasteasutustes maakondadest kõige kõrgem Harjumaal ja Tartumaal, vastavalt 684 eurot ja 637 eurot. Neis kahes on Eesti maakondadest suurimad lasteaiadõpetajate palgad. Kõige madalam palk on Ida-Virumaal – 559 eurot. Minu hinnangul see on täiesti ebanormaalne olukord, kui kohalikud omavalitsused ei väärtusta spetsialiste. Loomulikult sellistes olukordades ikka soovitakse, et riik tuleks ja ütleks, kui palju see palga alammäär siis peaks olema. Oleme lähtunud sellest, et kui riik toetab teatud haridustaset, siis on tal ka õigus kehtestada palga alammäär ehk nõuda mingite tingimuste täitmist nendel juhtudel, kui riigi rahastus on olemas. Koolieelne lasteasutus, kogu alusharidus – välja arvatud mõningad erandid, näiteks eesti keele õpe jms – on täielikult kohaliku omavalitsuse finantseerida. Ma arvan, et selles olukorras oleks kindlasti eba-

mõistlik, kui riik kehtestaks palga alammäära ilma selle tarvis raha andmata. Kiire arvutus – mis ei ole kindlasti täpne, aga lihtsalt suurusjärgu ettekujutamiseks – näitab, et kui keskmine ametijärgude töötasu on 643 eurot, siis selle tõstmine 800 euronit tähendaks lisakulu umbes 16 miljonit eurot. Praeguse seaduse järgi peaksid selle katma kohalikud omavalitsused, kes, ma arvan, selle üle väga rõõmsad ei oleks. Küll aga loodan, et ka ilma sellise sunnita leitakse raha, et lasteaiadõpetajate palkasid tõsta.

Asjakohane on arutleda selle üle, kas ka riik ei peaks mingil määral koolieelset lasteasutust finantseerima. Üks variant on tõepoolest teha seda lasteaiakohtade programmi ühe osana. Kindlasti ei saa sotsiaaldemokraate kahtlustada selles, et see programm ei ole neile südame lähedane. Ent paraku praegu kokku lepitud riigi eelarvestrateegias selleks raha puudub, nii et seda ei saa selle aasta jooksul teha, kuid tulevikus võib seda edasi arutada. Samas teine viis, mida ma isiklikult pean otstarbekamaks ning mida Haridus- ja Teadusministeerium praegu analüüsib, on küsimus sellest, kas lasteaiadõpetajate viimane aasta – nimetagem seda nullklassiks või eelkooliks või milleks tahes – ei peaks olema kõigile lastele kohustuslik. Meie laste alushariduses osalemise määr on 4–7-aastaste laste seas ligi 95%, mis on üldiselt väga hea. Kuid need 5%, kes ei osale, on tihtipeale need lapsed, kes peaksid lasteasutuses just viimasel aastal kõige rohkem käima. Need on keerulisematest sotsiaal-majanduslikest tingimustest pärit lapsed, kes uuringute järgi võivad just nimelt kõige rohkem sellest, kui nad osalevad alushariduses, sest see valmistab neid kooliks palju paremini ette. Sellekohase analüüsi esialgsed tulemused peaks saama sügiseks ja siis selgub, mil viisil seda plaani oleks võimalik rakendada ning mis see võiks riigile maksma minna. Ma arvan, et oleks mõistlik pidada arutelu ka selle üle, mil määral riik peaks alusharidust finantseerima.

Asume nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Käesoleval kevadel sõlmitud koalitsioonileppes seisab, et taastate programmi "Igale lapsele lasteaiakoht". Nimetatud programmi kõige olulisem osa oli lasteaiadõpetajate palkade ühtlustamine kooliõpetajate omaga. Kohalik omavalitsus sai riigilt toetust vaid siis, kui viis lasteaiadõpetajate palga õpetajate palga

alamäärani. Kuidas ja mil määral plaanite seekord programmi ellu viia?" Eks see on natuke hinnangu küsimus, milline osa sellest "Igale lapsele lasteaiakoht" programmist kõige olulisem oli. Ma ei peaks kindlasti vähetähtsaks seda osa, mis puudutas investeringuid lasteaiakohtade loomisesse, ja programmi selle osaga on plaanis ka edasi minna, küll teistsuguse nimega, aga siiski edasi. Kokku ootas mullu oma kohta lasteaias peaaegu 5400 poolelise- kuni kolmeaastast last. Rahvaarvu kiire kasvu tõttu ei suuda oma kohustust täita 21 kohalikku omavalitsust ja suurim probleem on nimelt väikelastega.

On kokku lepitud, et lasteaiakohtade puuduse kaotamiseks käivitatakse Euroopa Liidu eelarveperioodi vahenditest ka programm, millelega makstakse kohalikele omavalitsustele toetust lastehoiuvõimaluste avardamiseks. Seda kavandab praegu Sotsiaalministeerium – 6,5 miljoni euro eest luuakse või aidatakse luua 1200 hoiukohta, millele lisandub kohaliku omavalitsuse 30%-ne omaosalus. Selline on vähemasti praegune plaan. Lisaks kavandatakse meetme "Linnapiirkondade jätkusuutlik areng" raames ühe tegevusena alushariduse ja lapsehoiu infrastruktuuri toetamist, et tagada kodulähedased lasteaiakohad hoiuvõimalused suuremates linnapiirkondades. Eesmärk on luua võimalused 2000 uue lasteaiakohta loomiseks ja toetusmahuks on eelmise aasta detsembri seisuga plaanitud 34 miljonit eurot. Koolieelse lasteasutuse muutmise seaduse eelnõust teavad Riigikogu liikmed niigi hästi, et see võiks aidata kohalikke omavalitsusi lasteaiakohtade loomisel.

Nii palju programmist. Ütlen lisaks ainult seda, et praegu on koostamisel alushariduse kontseptsioon, mis on küll mingis staadiumis juba olemas, aga peaks lähiajal ka tervikuna valmis saama. Siis me kindlasti esitleme seda Riigikogule ja avalikkusele. Seega võiks lasteaiakohtade ja kohalike omavalitsuste esindajatega kokku leppida alushariduse finantseerimise kohalike omavalitsuste tasandil. Olen ka toonud veel mõned aspektid, mille üle võiks arutleda selles samas kontekstis, mil määral riik finantseerib alusharidust.

Teine küsimus: "Eelmisel sügisel muudeti Vabariigi Valitsuse määrusega haridustöötajate tööaega. Kui enne oli koolieelse lasteasutuse õpetajal 35-tunnine tööaeg, millest vahetu

õppe-kasvatustöö moodustas 30 tundi, siis uue määrusega on fikseeritud vaid lasteaiakohtade õpetajate tööaeg 35 tunniga. Milline on olnud lasteaiakohtade õpetajate tagasiside tööaja muutmise osas? Kas plaanite täpsustada, kui suure osa 35-tunnisest tööaegast peab moodustama vahetu õppe- ja kasvatustöö?" Mullu septembris jõustusid muudatused nendes reeglites. Kõige põhilisem muudatus on tõepoolest see, et tööandja kohustus on arvestada tööülesannete ajakulu tervikuna ehk üldtööaja, mitte kontakttundide ehk õppe- ja kasvatustöö tundide järgi. Varasemalt oli, nagu juba viidatud, 30 tundi ette nähtud õppe- ja kasvatustööks ning 5 tundi muudeks tegevusteks. Nüüd on üle mindud üldtööajale, nagu on ka kooliõpetajatel.

Kõik tegevused, mis on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas ja sellest tulenevas lasteasutuse õppekavas määratletud, peavad mahtuma õpetaja tööaja sisse. Sellest omakorda lähtutakse töötaja ja tööandja vahelise lepingu sõlmimisel ning loomulikult eeldab tööleping töötaja ja tööandja kokkulepet. Vahetu õppe- ja kasvatustöö osakaalus saavad pooled tahte korral leppida kokku töölepingus või sätestada mõnes muus vormis sõlmitavas kokkuleppes. See tähendab, et kui konkreetse lasteaiakohtade õpetajaga ollakse kokku leppinud, et ta on 35 tundi nädalas rühmas, siis kogu muu tegevuse – tundide ettevalmistamise ja muud ülesanded – peab ära tegema mõni teine töötaja. Mil määral on mõistlik sellist asja rakedada, on mul raske hinnata. Aga ma usun, et ka siin sõltub tegelikult väga palju konkreetsest direktorist – kes jah, ei ole enam juhataja –, et lõpuks oleks töötajate tööaeg siiski maksimaalselt efektiivselt kasutatud ja tulemused oleksid kõige paremad.

Minu arvates ei maksa arvata, et lasteaiakohtade direktorid püüaksid kuidagi mingeid muid eesmärke saavutada. Eks nad tahavad ikka seda, et töökollektiiv maksimaalselt hästi töötaks. Oluline on, et direktor ei saa õpetajale ühepoolset ette kirjutada senise 30 kontakttundi asemel 35 tunni andmist. Selline suur tööülesannete muutmine eeldab töölepingu muutmist, mis on töölepingu seaduse § 12 järgi võimalik ainult poolte kokkuleppel. Lasteaiakohtade õpetajate tööaja suhtes oli sügisel tõepoolest erinevaid tõlgendusi ja HTM sai ohtralt küsimusi sellel teemal. Levis ka mitmesugust väärpraktikat. Näiteks pandi rühma korraga

tavapärasest rohkem õpetajaid, et kõigil töötunnid täis tuleks. Vastavasisuliselt kirju uue töökorralduse ja muudatuste kohta saadeti ka lastevanematele ning põhjenduseks toodi uus määrus. Samuti tõlgendati muudatust kui kohustust, et 35 tundi tuleb tingimata rühmas olla ja kogu muu töö tuleb teha peale seda, n-ö ületunnitööna. See kõik tekitas õpetajaskonnas üsna õigustatud pahameelt ja õpetajad pöördusid ka EHL-i poole, kes on omakorda pöördunud Haridus- ja Teadusministeeriumi poole.

Eesti Haridustöötajate Liiduga toimunud kohtumiste käigus selgitasime muudatuste sisu ja andsime ühiselt ka lasteaeadele tagasisidet, öeldes, et selline praktika, mis ei ole kooskõlas selle määruse mõttega, tuleb lõpetada. Peale töötaja infomaterjali koostamist ja levitamist on olukord normaliseerunud. Viimasel ajal ei ole tõesti selle kohta rohkem kaebusi tulnud. Auväärne Riigikogu liikmed, kui teil on konkreetseid näiteid, palun pöörduge meie poole! Kindlasti analüüsime, suhtleme omavahel ning nõustame ka lasteaedu, kuidas mõistlikult seadust ja seda määrust rakendada.

Kolmas küsimus: "Koolieelse lasteasutuse õpetaja puhkus aastas on 42 kalendripäeva. Samas on näiteks põhikooli klassiõpetaja või aineõpetaja puhkus 56 kalendripäeva. Millal on plaanis ühtlustada lasteaiaõpetajate puhkusemäär teiste õpetajate omaga?" Lasteaiaõpetajate puhkuse kestus lähtub koolieelse lasteasutuse eripärast, kus õppe- ja kasvatustegevus on aastaringne ning puuduvad vaheajad nagu üldhariduskoolides. Lasteasutuse aastaringse või hooajalise tegutsemise otsustab valla- või linnavalitsus hoolekogu ettepanekul koolieelse lasteasutuse seaduse § 19 lõike 1 järgi. Seega ei ole koolieelsetes lasteasutustes, võrreldes üldhariduskoolidega, riiklikult vaheaegu määratletud ja alusharidust võimaldatakse neis kogu aasta vältel. Lasteaiaõpetajate tööaeg ja puhkus on otseselt seotud koolieelse lasteasutuse põhiülesandega võimaldada lastele alusharidust.

Lasteaiaõpetaja puhkusemäära muutmiseks on vaja teada lasteaeade pidajate ehk kohalike omavalitsuste seisukohta ning nende analüüsi muudatuste mõju kohta kohaliku omavalitsuse eelarvele ja hariduskorraldusele. Põhimõtteliselt võib ju selle üle arutleda, aga ilmselgelt toob see kohalikele omavalitsustele kaasa lisakulusid ja mõjutab tõenäoliselt ka

laiemalt alushariduse pakkumise võimalusi kohalikus omavalitsuses. Kui puhkused on pikemad, tähendab see, et palgale tuleb võtta rohkem töötajaid või lühendada lastehoiuteenuse pakkumise aega, mis aga tõenäoliselt ei ole see, mida me saavutada tahame. Kui arutleda selle üle, kas pikendada lasteaiaõpetajate puhkust või tõsta nende palka, siis ma arvan, et esimene prioriteet võiks olla nende palga tõus. Üldiselt loodan, et kohalikud omavalitsused ühiselt kõik koos pingutavad selle nimel, et lasteaiaõpetajad oleksid palga mõttes palju rohkem väärtustatud, kui nad praegu on. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lasteaiaaastama üles kerkimise tõttu Riigikogus on viimasel ajal meie poole pöördunud lasteaiaõpetajad, -juhatajad ja -direktorid üsna mitme murega. Hiljuti, kui olin külas ühes lasteaias Tallinnast üsna kaugel, paluti mul edastada selline küsimus. Kui me vaatame meie töö- ja puhkeaja korraldust, siis on seaduses ette nähtud selged puhkuseperioodid meile, täiskasvanutele. Ka koolilaps saab koolivaheaegadel, sh suvevaheajal üsna rahulikult ennast välja puhata. Meie lasteaeades on aga tekkinud üsna selge ja äratuntav kontingent lapsi, kes ei saa ei suve ega talve jooksul ühtegi vaba päeva. Nad käivad kohal aasta ringi, 365 päeva miinus puhkepäevad. Kas teie olete kokku puutunud sellise probleemiga? Kui ulatuslik see on ja kas oleks vaja kuidagi lapsevanemate teadlikkust tõsta?

Jevgeni Ossinovski

Nagu ma aru saan, oli küsimus selle kohta, kas lasteaialapsed võiksid saada vaheaega. Ma arvan, et see on üks teema, mille üle tasub alushariduse kontseptsiooni aruteludel läbi rääkida. Tegelikult on alusharidus üks huvitav nähtus. Ühelt poolt me tegeleme tõepoolest, eriti vanemas rühmas, hariduse andmisega, aga teisalt tegeleme kogu vanuserühmas, eriti noorem rühmas, laste hoidmisega. Julgen väita, et selles haridusastmes on valdav sotsiaalne komponent. Ka põhikoolis on see kindlasti tähtsal kohal, aga alushariduses on see tegelikult valdav. Seega ühendab alusharidus kahte

eesmärki: ühelt poolt hariduslikku eesmärki – aidata lapsel kooliks valmistuda, teiselt poolt sotsiaalpoliitilist eesmärki – võimaldada vanematel tööl käia. Loomulikult, sellest lasteaedade sotsiaalpoliitilisest meetmest lähtudes on ka lasteaedade aasta ringi töötamine tagatud just nimelt selleks, et lapsevanemad saaksid tööle. Ma küll loodan, et enamik lapsevanemaid kasutab igal aastal ära ette nähtud puhkuse ja võtab sel ajal ka lapse lasteaiast ära. Lapsevanema puhkus ei tähenda mitte lapsest puhkamist, vaid ikka lapsega koos olemist. Aga kuna lapse lasteaias käimine on ka vabatahtlik, siis on mul ausalt öeldes raske aru saada, mil viisil peaks riik seda reguleerima. Kas lasteaed peaks ütleva, et me ei võta teie last vastu, sest ta ei ole piisavalt puhanud? Sellises olukorras, kus lapsevanem peab töötama, ei ole see kindlasti vastutustundlik. Eks see on võib-olla tõesti rohkem küsimus sellest, kuidas lapsevanemaid veenda, et nad võiksid oma puhkuse lastega veeta, ehkki ma olen kindel, et enamik lapsevanemaid nii teebki.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste kongressi eksperdid on kinnitanud, et ülesannete jaotuse kohalike omavalitsuste ja keskvallitsuse vahel võtab rahvas omaks 10–15 aasta jooksul. See tähendab, et peab mööduma vähemalt kolm valimisperioodi, enne kui inimestele saab selgeks, missugune võimupädevus on kohalikul omavalitsusel ja mis on keskvallitsuse ülesanded. Kas teie meelest on Eesti rahvale selge, et kohaliku omavalitsuse ülesannete hulka kuulub ka lasteaedade haldamine ja lastele alushariduse andmine?

Jevgeni Ossinovski

Vastus sõltub küsimuse mõttest: kas kõigile Eesti inimestele on selge või millisele osale Eesti inimestest on selge? Kindlasti see on selge suurele hulgale. Aga kui arvestada seda, kui palju pööratakse minu poole näiteks küsimustega, miks reorganiseeritakse see või too lasteaed või kuidas oleks võimalik mõne linna lasteaias teha ühte, teist või kolmandat, siis ilmselgelt oodatakse, et juhtudel, kui kohaliku

omavalitsuse otsused ei ole kõige mõistlikumad, sekkuks riik sellesse. Eks selline tahtmine on ju mõneti ka arusaadav. Muidugi tähtsam kui see, kes konkreetselt vastutab mingisuguse haldusala või valdkonna eest, on ikka see, et oleks tagatud kvaliteetne teenus. Loomulikult tuleb kohustuste panemine või pädevuste jaotamine fikseerida, nii et igatüks teaks, mille eest ta vastutab. Teisest küljest, eks lõppkokkuvõttes on näiteks seesama lasteaiakohtade puudus 21 omavalitsuse suur probleem. Jah, need omavalitsused rikuvad seadust, nad ei täida oma kohustust tagada igale lapsele lasteaiakoht. Aga ega riigil ja ühiskonnal ei ole suurt midagi võita teadmisesest, et omavalitsused oma kohustust ei täida. Nii on teatud juhtudel loomulik, et riik tuleb siiski appi, nagu praegu ongi plaanitud ka lasteaiakohtade loomisel toeks olla.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui te alustasite arupärimisele vastamist, siis te rääkisite Harjumaast, Tartumaast ja Ida-Virumaast. Minu esimene mõte oli selline, et meie lugupeetud härra minister mõtleb, et Ida-Virumaal armastatakse lapsi vähem kui Harjumaal. Kas ma eksin või ei?

Jevgeni Ossinovski

Ma ei julge öelda, et küsimus on laste armastamises, aga kindlasti on küsimus hariduse prioriseerimises. Võib olla ka nii, et ühes maakonnas ja selle maakonna linnadeski on lasteaiatöötajate palk ikka ääretult madal ja mõnes teises maakonnas, mis ei ole oma n-ö üldnäitajate poolest üldse mitte palju jõukam, on palk kõrgem. Näiteks Valgamaal on lasteaiatöötaja, pedagoogi ametijärguga õpetaja keskmine palk 619 eurot, Ida-Virumaal on see 559 eurot. Valgamaa ei ole märkimisväärselt rikkam piirkond kui Ida-Virumaa, aga vaatamata sellele on see raha leitud. Järelikult sõltub kõik sellest, kuhu kohalik omavalitsus otsustab oma raha kulutada. Tihti on mõnes linnas hariduskulud tervikuna suured, aga need lähevad valesse kohta, näiteks ebamõistliku koolivõrgu ülalpidamisele. Selle asemel tuleks teha otsuseid, nagu mõnes linnas on tehtud, ja panna

vabanev ressurs just nimelt lasteaiadõpetajate palkadesse. Ma ei julgeks kasutada kohaliku omavalitsuse kui üsna bürokraatliku mehhanismi puhul sõna "armastus", aga lasteaiadõpetajate palkade suurus näitab kindlasti prioriteete ja teatud valdkonna tähtsustamist.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed ja minister! Arupärimise vastustest saime üsna hea ülevaate Euroopa Liidu tulevasesest programmist, mis peaks suunama arvestatava rahasumma lasteaias olevatele lastele ja kooleelsetele lasteasutustele. Küll aga võiksime siinkohal kriitiliselt nentida, ja kahjuks ma pean seda ka tegema, et üsna suur osa sellest programmist on suunatud lastehoiukohtadele, kuigi siamaani on meil süsteemselt tegeldud lasteaiakohtade tagamisega. Kui me mõtleme lastevanemate ootustele, siis tegelikult ei ole tehtud ühtegi uuringut, mille põhjal võiks järeldada, et lasteaiad kõrval eelistatakse lastehoidu. Lastehoidu eelistavad omavalitsused praegu ainult seetõttu, et kõikvõimalikud määrused, mis väidetavalt peaksid last kaitsema, kuid loovad mitmesuguseid viisakalt öeldes kummalisi piiranguid lasteaiade laiendamisele, lastehoiule sellisel kujul ei laiene.

Toon ühe lihtsa näite. Kõige odavam on lasteaiakohti juurde luua juba töötavates lasteaiades ning kui vundamendi struktuur ja õueala lubavad, siis loomulikult soovitaksegi kõiki muid halduskulusid arvestades suuremates omavalitsustes rohkem kasutusele võtta juba töötavad lasteaiad. Eelkõige nendes piirkondades, kus on väga suur surve lasteaiakohti juurde luua. Aga kahjuks on meil lapse tervist arvestades ette nähtud, et lasteaiad ei tohi töötada rohkem kui kahel korral, seetõttu saab kolmandale korrale teha lasteaiarühmi ainult lastehoiu nime all. Seejuures võtame sinna palju nooremaid lapsi kui koolieelses vanuses lapsed, kes juba oskavad minna ise trepist üles kolmandale korrale ja sealt ka turvaliselt alla tulla. Lastehoiu puhul me lubame seda, aga lasteaiad puhul ütleme, et see on lapsele äärmiselt ohtlik. Selliseid kummastavaid otsuseid on nendes määrustes veel ja need panevad

sundseisu omavalitsused, kes teatud juhtudel peavadki looma lastehoiukohti lihtsalt selleks, et määruste nõudmistele veidi leevendust leida. Kas tõesti oleks targem kasutada tulevase perioodi raha rohkem lastehoiule või peaksime pigem läbi arutama, kas niisugused määrused on ikka põhjendatud? Näiteks selline ettekirjutus, et rühma ei tohi teisest korrusest kõrgemale luua, on küll pehmelt öeldes veidi kummastav, kuna teistes riikides on lasteaiad loodud isegi tornmajade katustele. Tekib küsimus, miks nii. Õpetajate tööandajad ja töökoormuse puhul võime alati ja lõputult rääkida sellest, kuidas õpetaja ei pea nõustuma töökoormusega, mis ületab 30 tundi, ning et haridusministerium on ka sellekohaseid kirju saatnud ja nõustanud. Aga vaadates lasteaiadõpetajate keskmist palka, peab ütleva, et piirkonniti ei ole lasteaiadõpetajad just tugevad läbirääkijad, eriti kui arvestada, et nad on tihti sellises olukorras, kus nad on tänulikud, kui neil üldse töökoht on.

Mis puudutab puhkusi, siis lasteaiadõpetajate töö sisu tõttu on arusaadav, et töökorralduse muutmine 56-kalendripäevase puhkuse alusel tähendaks üsna palju ümberkorraldusi, liitühmade senisest suuremaid liitmisi, eriti juulikuujooksul, sest üldjuhul on juuli lasteaiades peamine puhkuste aeg. Nii et see võib tähendada juulis ja ka augustis rohkem rühmade liitmisi. Aga lasteaiadõpetajate seisukohast on arusaadav, et kui me mõne aasta eest neile õpetaja kvalifikatsiooni ja nime andsime, siis on neil ootus saada endale ka õpetajaametile vastavad õigused.

Lõpetuseks ütlen, et kokku võttes on kõige olulisem see, et lasteaiade teema on eri seadusmuudatuste tõttu teravalt üleval. Sellised küsimused, nagu mullegi esitati, et kas lapsed ei peaks lasteaiast puhkama, näitavad, et ühiskond jälgib lasteaiateemat väga pingsalt. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel ei ole rohkem kõnesoovi. Härra minister? Ei ole. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

5. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Viktor Vassiljev, palun! Täpselt viis minutit, rohkem ei saa.

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Ega mul rohkem kui viit minutit vaja ei olegi, sest see, mida ma teile praegu räägin, on täiesti ametlikult hüüdjä hää l kõrbes. Kõrbes on elanikke vähe – üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus või seitse inimest. Aga mitte selles ei ole asi, kui palju on saalis kuulajaid. Teema ise on selline, millest saavad vahesed aru, see puudutab töövõimereformi.

Nimelt, üks reformi suurimaid eeldusi on see, et siamaani on töövõimet hinnatud valesti. Räägitakse, et töövõimet on hinnatud diagnoosipõhiselt, et seda on teinud valed inimesed, see tuleb nende käest ära võtta ja anda tööturuametile – nemad hakkavad uut moodi tegema. Sotsiaalkomisjonis on mitu korda räägitud töövõimereformist ning ma olen iga kord imestanud ja mõelnud, kas mu kõrvad petavad mind või olen ma ise jäänud vanaks ja rumalaks – ei saa aru asjadest, mille sees ma olen 25 aastat töötanud. Täna saabus lõpuks selgus, sellepärast et täna oli avatud sotsiaalkomisjoni koosolek, kuhu lõpuks minu nõudmisel kutsuti nii Sotsiaalkindlustusameti inimesed kui ka töötervishoiuarstid.

Sotsiaalkindlustusameti inimesed on need, kes on aastakümneid hinnanud nii puudeid kui ka töövõimetust, ja seda nii, nagu mina teadsin, st nad ei ole mitte kunagi lähtunud diagnoosist. Seda nad meile ka kinnitasid. Nemad hindavad just nimelt seda, mis on inimesel puudu, millised funktsioonid on puudu. Nad hindavad puude puhul inimese toimetulekut ehk hakkamasaamist ja töövõimetuse puhul töövõimetuse määra. Edaspidi tehakse kindlaks, kas see sõltub haigusest või on see trauma tagajärg või mis tahes – pannakse kirja põhjus, prognoositav aeg jne. Aga esimene asi on ikka funktsiooni hindamine. Nii on see alati olnud, aga millegipärast meid petetakse ja räägitakse, et hinnatud on diagnoosipõhiselt. Umbes selles stiilis, et kui sul on südamehaigus, paneme sulle vastava invaliidsuse protsendi. Ei, see ei ole mitte iialgi niimoodi käinud!

Tundub, et väga paljud töövõimereformi eeldused on võetud mitte spetsialistide arva-

mustest, vaid ajalehtedest. See on niivõrd eba-professionaalne! Täna ma sain sellele kinnitust nii töötervishoiuarstidelt kui ka Sotsiaalkindlustusameti ekspertide esindajatelt. Töötervishoiuarstid, muuseas, ütlesid, et nendega pole üldse räägitudki, et edaspidi hakkavad nemad hindama. Nendelt küsiti, milline võiks hindamise instrument olla, aga sellist kokkulepet küll ei olnud, et nemad hakkavad nüüd määrama töövõimet või -võimetust.

Aga pole mitte vähimatki vahet, kas inimese töövõimet hinnatakse alt- või ülevalt poolt – kas öeldakse, et ta on 50% töövõimetu või et ta on 50% töövõimeline. Lõppude lõpuks teeb see täpselt ühe ja sama välja. Ainult et töötervishoiuarste ei tohi sinna lähedalegi lasta, sellepärast et töötervishoiuarstid on eluaeg lähtunud käskkirjast nr 555, mis on legendaarne asi. See on käskkiri, kuhu on kirja pandud, milliste diagnoosidega kus kohtades ei tohi töötada. Näiteks astmaga ei tohi töötada kaevanduses kaevurina. See on töötervishoiuarsti asi. Nii et tema hindab absoluutselt muid asju.

Ja nüüd üritatakse tekitada reformi käigus kaks hindamismehhanismi: üks on Sotsiaalkindlustusameti all ja teine töötervishoiuameti all. See on ulatuslik suur reform, kusjuures üldse ei arvestata seda, mis oli, mis on ja mis töötab. See meenutab lapsukest, kes võtab kätte mänguasja ja teda ei huvita see, et see tibu hüppab ja prääksub ja liigub. Ei, ta lihtsalt lõhub selle laiali heas usus, et järsku saab sellest vahva transformeri – mida huvitavama, mida suurema, mida hirmsama, mida koledama, seda uhkem. Eks siis pärast vaatab, mis on sellest kasu, kas sellega saab kedagi hirmutada või niisama oma vaba aega sisustada. Aga võib-olla kutsub ka teised lapsed mängima, siis on koos lõbusam. Paraku selle reformi taga on inimesed, kellel on vajadused, puuded, haigused, psüühika ja neid tuleb austada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Andrus Ansip, palun!

Andrus Ansip

Härra juhataja! Hea Riigikogu! Eelkõneleja nimetas, et pole mingit vahet, kas hinnatakse töövõimetust või töövõimet. Mina arvan, et on ikka väga suur vahe, kas hinnatakse seda, mida ei ole, või seda, mis on siiski olemas ja mida saab edasi arendada. Juba mõnda aega on

Euroopa riikides määratud inimeste töövõimetust ja selle võime kao järgi on riigid maksnud inimestele teatud kompensatsiooni. Edumeelsemates riikides on viimastel aastakümnetel hakatud töövõime kaotanud inimestega aktiivsemalt suhtlema ehk siis püütakse määrata töövõimet. Selle kaudu püütakse vastata ka küsimusele, mida teha, et seda võimet veelgi suurendada.

Ma olen rääkinud küllalt paljude inimestega, kes ei saa töötada puude tõttu nii, nagu töötavad need inimesed, kel on töövõime täielikult olemas. Ma olen rääkinud ka küllalt raske vaimupuudega inimestega. Ma olen rääkinud väga tõsiste diagnoosidega inimestega. Ja kõik nad ütlevad, et nad tahaksid olla kasulikud. Neid koormab ja kurnab see, et nad on kogu aeg teistele koormaks, ülalpeetavateks, nad tahaksid ise ka midagi anda. Ka Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskuse skisofreenia diagnoosiga inimesed – me ju teame, et see diagnoos ei tähenda seda, et inimene on kogu aeg n-ö ära, enamasti on ta täiesti normaalne – tahavad olla kasulikud. Nad tahavad midagi teha, midagi, mis on nendele võimetekohane.

Ma arvan, et see on üldine, see on inimlik, et inimesed tahavad olla ühiskonnas panuse andjad, mitte vaid ühiskonna kulul elajad. Solidaarses ühiskonnas on abivajajate aitamine täiesti loomulik. Ma leian, et on just inimlikkuse väljendus aidata puudega inimestel – nendel, kellel on osaliselt töövõime kadunud – töötada, nii nagu töötavad teised, küll väiksema koormusega. Seeläbi saab anda nendele hea enesetunde.

Head sõbrad! See ei ole ainus põhjus, miks ma täna siia kõnepulsti tulin. Teatavasti juba homme lähen ma Brüsselisse. Ma tahan teid kõiki tänada võimaluse eest koos teiega siin Riigikogus töötada! Ma olen ülimalt tänulik selle eest, kuna peale selle, et mul oli võimalus üheksa aasta jooksul vaadata Riigikogu siit kõnepuldist või valitsuse loožist, sain kogemusi ka Riigikogu liikmena töötamisest. See kaks ja pool kuud avardas tuntavalt minu arusaamist Riigikogu tööst. Eesti demokraatia ei lagune meie silmade all, Eesti parlamentarism on tugev. Me oleme parlamendi usaldusvääruse poolest Euroopa Liidu 28 riigi hulgas koguni kümnendal kohal ja selle eest ma tahan tänada kõiki praegusi ja varasemaid parlamendiliikmeid. Küll aga jagan ma Riigikohtu esi-

mehe Priit Pikamäe muret selle üle, et võimukese nihkub parlamendilt, seadusandlikult võimult täitevvõimu poole. Mul on palve, et Riigikogu ka tulevikus tugevdaks parlamentarismi, et – nagu ütles Priit Pikamäe – võimude tasakaalu mehhanism kahtluse alla ei satuks. Aitäh teile! Edu Riigikogule ja edu Eestile!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Andrus Ansip! Maimu Berg, palun!

Maimu Berg

Härra eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Poedid on kõnelnud vanasti kividele, miks ei võiks prosaist tühjadele pinkidele rääkida. Aga alustaksin Cato Vanema, ühe Vana-Rooma senaatori kuulsa lausega: "*Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.*" ehk tänapäeva eesti keelde tõlgituna: "Muide, ma arvan, et Kartaago tuleb hävitada." Tsiteerin seda lauset sellepärast, et kui jumal tahab, püüan Catole omase järjekindlusega igal võimalikul ja võimatul juhul tulla Tallinna teema juurde. Sellest teemast ei ole mina selle kahe ja poole kuu jooksul, kui ma olen siin olnud, veel mitte midagi Riigikogu liikmete suust kuulnud.

Ma olen põline tallinlane, ma olen siin sündinud ja kasvanud. Võin reeta ka oma kõrge vanuse, olen Tallinna elu jälginud üle poole sajandi. Ma olen näinud siin igasugust arengut ja näen ka seda, et praegu vajaks Tallinn uuteks arengusuundadeks muudatusi, aga eeskätt riigi tähelepanu. Tallinn on üks jätud või on Tallinna peale käega löödud. See, et Tallinn on pealinn, on sama endastmõistetav kui õhu hingamine. Me teame, et Tallinn on pealinn, võimu kants, kui soovite, Kalevite kants, nagu laulusalm ütleb. Ja endastmõistetav paistab olevat seegi, et Tallinnas toimetatakse ja talitatakse nagu ükskõik millises linnas, aga mitte pealinnas. See tundub kõigile väga mugav ja mõnus – las jääda nii, kuis oli, las jääda nii, kuis on.

Aga Tallinn elab juba ammu oma sõltumatut elu, ajab oma asja ja pealinnaks olemisega sellel küll alati pistmist ei ole. Tallinna linna elu ja asjaajamisi kajastavad Tallinna meediaväljaanded – Pealinna leht, linnaosade lehed ja palju kirjutud Tallinna Televisioon. Tallinnal on oma politsei, Tallinnal on oma õigeuskirik, Tallinnal on oma pood ja võib-olla saabub päev, mil Tallinnal on ka oma raha. Kui me

vaatame Tallinna linnas ringi, siis meie peaväljakul, vabadus- ja võidusamba kohal ei lehti vi uhkelt mitte sinimustvalge lipp, vaid hoopiski Tallinna sinise-valgetriibuline, ka väga ilus lipp.

Ma olen lugenud arvamusi, kus nooremad inimesed ütlevad, et nii nagu presidenti ei ole Eesti riigile vaja ka pealinna. Eesti riik on väike, me võime siin ühest punktist teise liikuda, igal pool on nagu pealinn, ja me võime ka e-pealinna kujundada eri linnade vahel. Aga mina nii ei arva. Ma arvan, et riigil peab olema pealinn ja see peab olema selline, et iga inimene, kes siin elab, tunneb ja tunnetab, et ta elab oma riigi pealinnas, ning iga inimene, kes siia külla tuleb, tunneb ja tunnetab, et ta on saabunud ühe riigi pealinna. Mis aitaks seda tagada?

Aastaid on vaieldud pealinnaseaduse vajalikkuse üle ja arutatud, missugune see peaks olema. Aeg-ajalt see teema raugub ja siis jälle kerkib. Ma olen jälginud seda teemat ka tagantjärele. Viimasel ajal on tekkinud jälle lootusrikkamad mõtted sellega seoses, võib-olla seetõttu, et meie valitsuses toimus muudatus. Tsiteerin 12. märtsi Postimehes ilmunud Andres Herkeli ja Jüri Saare arvamust: "Eesti uus valitsus peab kohe alustama aktiivset tegevust Tallinna suunal. Vaikiv kokkulepe, mille järgi Savisaarel lubatakse toimetada Tallinnas oma äranägemisel, ei rahulda enam Eesti elanikkonda." Tunne Kelam leiab 7. mai Postimehes, et Riigikogul tuleks kiiremas korras algatada pealinnaseadus, millega tuleb selgelt määratleda pealinna toimimine ja positsioon riigis. Tsiteerin teda: "Väikevaldadele sobivad regulatsioonid ei ole piisavad kolmandiku ees-timaalaste koduks oleva omavalitsuse elu korraldamiseks. [...] Riik ei saa olla vaid kõrvalseisja ja loota, et äkki pealinnas lähevad asjad paremaks."

Just see ongi see mõte, millega minagi nõustun, et Tallinn ei ole väikelinn, ei ole väikevalla pealinn või peaküla. Tallinn on Eesti mõistes suur linn, vabariigi mõistes pealinn, ja siin ei peaks elu olema korraldatud mitte valdadele sobivate reeglite järgi, nii nagu me ei korralda ka valdade elu Tallinnale sobivate reeglite järgi. Nii et ma kavatsen edaspidigi alustada ja lõpetada oma sõnavõtte Riigikogus selle Cato Vanema järjekindlusega ning viidata

ikka muudatustele, mis on Tallinnas minu meelest vajalikud. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Selle aasta 4. aprillil ilmus Tartu Postimehes Vilja Kohleri artikkel "Linnapolikliinikust lähevad eriarstid". See kirjutis tegi äärmiselt murelikuks paljud Tartu Linna Polikliiniku patsiendid, kelle arvates olemasolev süsteem toimis hästi. Nimelt, haigekassa eriarstabi partnerite valiku protsessi tulemusena ei osutunud kaheksa eriarstiteenust kümnest enam Tartu Linna Polikliinikus valituks. Teenust kasutanud inimesed on olnud Tartu polikliinikus osutatud teenustega väga rahul. Perearsti suunamisel said patsiendid suhteliselt kiiresti eriarsti juurde konsultatsioonile ja ravile. Toimis meeskonnatöö, mis oli tähtis parema raviteenuse pakkumisel ja sobis eelkõige patsientidele. Kuna linnapolikliinik asus kesklinnas, oli sinna juurdepääs mugav ja linnakodanikul oli seal hea käia. Ka neile, kes maalt tulid, oli teenus hästi kättesaadav.

Patsiendid tunnetavad ebaõiglust ja on põhjendatult mures edaspidise perearsti- ja eriarstiteenuse hea kättesaadavuse pärast. Nad saatsid oma 2017 allkirjaga murekirja peaministrile, tervise- ja tööministrile ning ka Eesti Haigekassa Tartu osakonna direktorile. Ametkondadest üle kuu aja oodatud vastused olid sellised, mis mingit selgust ei toonud. Pigem püüti põhjendada, miks nii juhtus, miks uued kriteeriumid ei võimalda enam eriarstiteenust osutada. Ajalehes avalikult teemat kommenteerides väljendas tervise- ja tööminister samuti arusaamatust, miks osuühing Tartu Linna Polikliinik kaotas kümnest eriarstist kaheksa. Minister näeb samuti, et selline eriarstide ümberjagamine ei ole mõistlik, ja ta on lubanud haigekassa nõukogu koosolekul küsida selgitusi ja valikukriteeriumide kohta täpsustusi.

Rohkem kui 2000 inimesel on suur mure. Nende tõstatatud teemat põhjendatakse küll ühe, küll teise kriteeriumi muutumisega, kuid kuidas tekkisid kriteeriumid, mis rahuldavad haigekassat, aga ei rahulda teenust saavat inimest? Juba liiguvad ka kuulujutud, et sellesse hoonesse, kus osutati eriarstiteenust, tahetakse

ehitada hotell ja teha hoone kinnisvaraobjektiks. Loomulikult, Tartu kesklinna kinnistu ja seal asuv hoone on väga magus kinnisvaraobjekt. Küsimusi on palju.

Head ministrid, haigekassa esindajad ja kolleegid! Selliste juhtumite lahendamisel on tähtis vaadata näoga abivajaja poole ja tema arvamusega arvestada. Ainuüksi Exceli tabelist punkte lugedes ja inimesi kõrvale jättes toimub lihtsalt rahvast ülesõitmine ja eemaldumine. Minu arvamus on ühene, et 2017 inimese tõstatatud probleem tuleb üle vaadata ja leida parim lahendus eriarstiabi teenuse kättesaadavusele Tartu linnas. Kutsun üles selles otsustusprotsessis osalenuid pidama dialoogi inimestega, rahvaga ja leidma probleemile kiire lahenduse. Ei saa ootama jätta inimesi, kes vajavad abi juba täna. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Homme alustab Riigikogu töövõimereformi arutamist, täpsemalt selle esimese, nn tuumikosa ehk töövõimetoetuse seaduse eelnõu läbitöötamist. Selle eelnõuga seoses on välja käidud väga palju probleeme, ka selliseid, mis tegelikult ei puutu homme arutatavasse seaduseelnõusse, vaid laiemalt töövõimereformi teemasse. Ma usun ise sellesse, et sihtgruppi kuuludes, kelle heaolu töövõimereform hakkab siin ühiskonnas suurendama, et seda reformi on ühiskonnale väga vaja. Edaspidi hakatakse põhimõtteliselt hindama inimeses positiivset, just töövõimet. Hakatakse hindama seda, mil määral on inimesel võimalik olla kasulik nii endale kui ka teistele, kasulik ühiskonnale. Seetõttu ma kutsun üles teid kõiki, head kolleegid, homme hästi konstruktiivselt arutama ja keskendumisele just selle tuumikseaduse eelnõu menetlemisele. On väga tähtis, et me ei hakkaks asja laiali vedama, et me ei hakkaks asjale vastu töötama mingite väljamõeldud või kõrvaliste teemade püstitamisega. Homme alustab sotsiaalkomisjon ka sotsiaalhoolekande seaduse läbiarutamist ja sellega

haaratakse juba töövõimereformi n-ö külgmised teemad, mis on samuti olulised just erivajadustega inimeste kaasamisel tööturule. Nii et veel kord, kutsun teid üles homme seda seaduseelnõu hästi konstruktiivselt arutama!

Lõpetuseks paar sõna ka teisel teemal. Homme lähevad tõepoolest kolm meie kolleegi Brüsselisse: Andrus Ansip, Kaja Kallas ja Yana Toom. Ma tahan väljendada oma heameelt, et ma olen kõigi kolmega saanud koostööd teha – kahega neist oma fraktsioonis, oma erakonnas, ühega sotsiaalkomisjonis. Soovin neile kõigile edu Brüsselis Eesti asja ajamisel! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Head kolleegid! Ma saan aru, et selle aasta esimesel poolaastal on meil viimast korda vaba mikrofoni. Ja ma saan aru, et täna on viimane võimalus tänada Riigikogu Kantseleid, kes on selle aasta jooksul meiega koos töötanud kõik need päevad. Ma tahan Keskerakonna fraktsiooni nimel siiralt tänada teid selle koostöö eest! See töö ei paista eriti välja, ütleme, siit puldist või kusagilt mujalt, aga te olete tõesti koos meiega suure töö ära teinud. Missugused need seaduseelnõud on, mis siin vastu on võetud ja veel võetakse, seda hindavad meie valijad. Aga veel kord, suur tänu teile selle töö eest! Puhkus on ees. Häid suvepäevi! Sügisel tuleme jälle kokku ja hakkame koos töötama.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, vaba mikrofoni on lõppenud. Kohtume homme hommikul. Aitäh!

Istungi lõpp kell 17.55.

Istungi kestus 2 tundi ja 55 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 17. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Malle Seppiku Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (674 OE) esimene lugemine

2. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on üle anda üheksa IRL-i fraktsiooni kuuluva Riigikogu liikme arupärimine riigikontrolörile. See puudutab parvlaevavahendust Hiiumaa ja Saaremaaga. Teatavasti 12. juunil teatas valitsuskabinet ootamatult avalikkusele, et riik kuulutab välja operaatorihanke, pidades silmas järgmist kümnet aastat. Selle meele muutuse selgitused avalikkusele on olnud eba piisavad ja ilmselgelt vastuolulised, sõnagi pole räägitud tolle käiguga kaasnevatest kulddest riigi jaoks. Seepärast soovime riigikontrolörilt teada, milline on tema hinnang sellisele valitsuse otsusele. Tahame teada, kas valitsuse otsuse aluseks olnud memorandumis kirjas olevad operaatorihanke tingimused on käsitatavad suunatud riigihanke tingimustena. Me küsime riigikontrolörilt, millistel kalkulatsioonidel põhineb valitsuse otsus kuulutada välja hange, leidmaks operaator koos laevadega, ja soovime ka teada, millisele äriplaanile valitsuse sellekohane otsus tugines ning kas riigikontrolör peab seda põhjendatuks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele annan Riigikogu juhatusese üle riigieelarve kontrolli erikomisjoni tegevuse aruande, mis hõlmab ajavahemikku juuli 2013 – juuni 2014. Aruandeperioodil on komisjon läbi viinud 53 istungit, menetluses on olnud 36 kontrolliaruannet, lisaks on toimunud üks erakorraline istung, kaks ühisistungit, kolm väljasõiduistungit ja kolm suuremat konverentsisaali arutelu. Koostatud on raport "Kohalike teede hoiu korraldamine", mille arutelu toimus ka siin suures saalis. 20 leheküljel on kogu töö kohta täpsemalt ja põhjalikumalt aru antud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Riigikogu majanduskomisjon teeb ettepaneku algatada Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ning juhatus otsustab selle menetlusesse võtmise vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele. Samuti olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult. Samuti olen vastu võtnud ühe aruande.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Täpsustan tänast päevakorda. Tänase kümenda päevakorrapunkti, Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse

muutmise seaduse eelnõu 645 esimese lugemise arutelul teeb algatajapoolse ettekande Riigikogu liige Eldar Efendijev.

1. Riigikogu otsuse "Malle Seppiku Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (674 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Malle Seppiku Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 674 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Nagu juhataja märkis, algatas eelnõu Riigikohtu esimees Priit Pikamäe. Ta tegi seda tänavu 23. mail ja eelnõu oli komisjonis arutlusel esmaspäeval, 9. juunil. Etteruttavalt ütlen, et põhiseaduskomisjon tegi otsuse saata eelnõu esimesele lugemisele 17. juuniks ehk siis tänaseks ja ka otsusena vastu võtta.

Komisjoni istungil olid kutsututena kohal Riigikohtu esimees Priit Pikamäe ja Riigikohtu liikme kandidaat Malle Seppik. Priit Pikamäe selgitas, et alates 10. juulist tekib Riigikohtus vakants, sest vastavalt seadusandja ehk siis meie otsusele lõpevad Riigikohtu liikme, tsiviilkolleegiumi kohtuniku Lea Laarmaa volitused Riigikohtus. Vakantsi täitmiseks kuulutas Riigikohtu esimees välja konkursi. Kokku kandideeris neli kandidaati, eranditult kõik kohtusüsteemi seest. Kuulanud ära Riigikohtu üldkogu ja kohtute haldamise nõukoja seisukohad, jõudis Riigikohtu esimees järeldusele, et selle konkursi kõige väarikam kandidaat, kelle Riigikohtu esimees soovib ka parlamendile esitada, on Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi esimees Malle Seppik. Priit Pikamäe selgitas, et Malle Seppiku näol on tegemist küpses eas väarika kandidaadiga, kes on aastaid juhtinud kohtu tsiviilkolleegiumi, osalenud peaaegu kõigi praegu kehtivate eraõigust puudutavate seaduseelnõude väljatöötamise protsessis, osalenud kohtunike koolitustel jne.

Komisjoni liikmed esitasid nii kandidaadile kui ka Riigikohtu esimehele mitmesuguseid küsimusi. Need puudutasid põhiseaduslikkuse

järelevalve süsteemi, kohtusüsteemi laiemalt, õiguskorra suhtelist ülereguleeritust, riigi vastutust ja teisigi küsimusi. Komisjoni liikmed said neid rahuldavad vastused ja kokku võttes keegi põhiseaduskomisjoni liikmetest ei väljendanud vastuseisu Malle Seppiku kandidatuurile. Malle Seppik on küps inimene, tasa-kaalukas ja süvenev kohtunik, kes sobiks Riigikohtu tsiviilkolleegiumisse.

Põhiseaduskomisjon otsustas toetada Malle Seppiku kandidatuuri. Tegime ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, viia läbi lõpphääletus ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Ning viimane otsus oli vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõikele 3 teha ettepanek, et Riigikohtu liikme kandidaat Malle Seppik esineks Riigikogu täiskogu ees kuni viieminutilise ettekandega. Kõik otsused langetati konsensussega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd on võimalik esitada küsimusi. Enne kui alustame, täpsustan, et mõlemale ettekandjale võib iga Riigikogu liige esitada ühe küsimuse. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! Vajab täpsustamist, et komisjoni koosolekul me küll seisukohta ei võtnud, kas me toetame Riigikohtu liikme kandidaati või mitte. See ei kuulu meie protseduuride hulka. Me otsustasime eelnõu siia saali saata ja panna lõpphääletusele, mitte seda, kuidas me selles küsimuses lõplikult otsustame. Aga minu küsimus puudutab protseduuri kui sellist. Praegu on meil olukord, kus nii parlamendil kui komisjonil on õigus lähtuda ainult Riigikohtu esimehe ettepanekust ja otsustada, kas kandidaat võtta või jätta. On aga riike, kus esitatakse rohkem kandidaate kui üks ning parlamendil ja komisjonil on õigus nende vahel valida. Kuidas teile tundub, kumb protseduur meile rohkem sobib?

Rait Maruste

Teie repliigi peale ma vastan, et ma väljendusin võib-olla tõesti mitmeti mõistetavalt. Aga kuna komisjonis keegi ei väljendanud vastuseisu või kandidatuuriga mittenõustumist, siis ma lugesin sellest välja, et komisjon toetab Malle Seppikut. Mis puutub protseduuri, siis

teil on õigus: on riike ja ka rahvusvahelisi kohtuid, kus kandidaat valitakse kolme esitatu seast. Teinekord on isegi soolised ja muud parameetrid ette antud, et otsuse tegijal oleks valida, millist kandidaati ta toetab. See on meie mõtlemise koht. Siia maani on senine protseduur töötanud, aga arvan, et valimine oleks seadusandja jaoks tegelik siis, kui Riigikogule esitatakse otsustamiseks kolm kandidaati. See oleks ehk mõistlik. Aga see mõte vajab veel läbitöötamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Teatavasti oli kandidaate rohkem. Kas komisjonis oli arutelu ka selle üle ja kas oli teada, kes olid teised kandidaadid? Ja millised olid konkreetsed plussid, mille tõttu just niisugune valik tehti? Kas selle üle oli arutelu?

Rait Maruste

Väga lühidalt me komisjonis seda arutasime, kuid me oleme oma protseduuris seotud sellega, et Riigikohtu esimees esitab kandidaadi. Samas mina, olles kohtute haldamise nõukoja asendusliige, olin kogu konkursiga kursis. Kui kohtute haldamise nõukoja koosolekul olid kohal kõik kandidaadid, siis neid esitleti seal ja küsitleti. Lõppkokkuvõttes tegi otsustuse Riigikohtu esimees. See ongi tema protseduuriline õigus niimoodi talitada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui te seda eelnõu arutasite, siis mille vastu komisjoni liikmed kõige rohkem huvi tundsid?

Rait Maruste

Ma lühidalt markeerisin seda, mille vastu huvi tunti. Teemaatika oli lai, alates põhiseaduslikkuse järelevalve korraldusest. Riigikohtu esimees esitas ju oma hiljutises ettekandes Riigikogule idee, et parlamendiliikmetel võiks kas fraktsioonina või komisjonina – ilmselt fraktsioonina – olla õigus esitada põhiseaduslikkuse järelevalve korras Riigikohtusse taot-

lus tunnistada mingi eelnõu põhiseadusega mitte kooskõlas olevaks. Arutasime seda ja rääkisime ka sellest, milline on riigi vastutus – vastutuse ebapiisav regulatsioon mõjutab ju ka õigusemõistmist. Tõusetusid ka teised teemad, mis ei olnud otseselt seotud Malle Seppiku kandidatuuriga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Suur tänu, lugupeetud eesistuja! Austatud kõneleja! Malle Seppikul on seljataga pikk ja mitmekülgne karjäär Eesti kohtusüsteemis ning kahtlemata on ta väärikas kandidaat. Aga küllap olid ka teised kandidaadid igati tõsiseltvõetavad ja kompetentsed. Mida peate teie selleks põhiliseks argumendiks, miks osutus täna suurele saalile esitatuks just proua Seppik?

Rait Maruste

On tõsi, et Malle Seppikul on seljataga pikk karjäär, aga see karjäär on olnud pigem stabiilne kui mitmekesine. Ta on olnud väga kaua aega Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik ja tsiviilkolleegiumi esimees. Teistegi kandidaatide õiguslane karjäär on olnud sama pikk, aga ma kordan veel kord, et meie teha ei olnud valik nende inimeste vahel. Meie komisjonis pidime langetama otsuse selle kandidaadi kohta, kelle esitas meie Riigikohtu esimees. Tal on õigus esitada üks kandidaat. Praegu on kord selline ja meie oleme olukorras, kus me kas oleme nõus selle inimese ametisse nimetamisega või lükkame ta tagasi ja protsess algab uuesti. Eks see ole edaspidiste arengute küsimus. Praegune protseduuriline kord on selline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa andsid üsna konspektiivse ülevaate arutelust põhiseaduskomisjonis. Nagu ikka selliste teemade puhul, oli komisjonis puhkenud arutelu avaram. Seekord käsitlesime ka Riigikohtu esimehe Priit Pika mäe ettepanekut kaaluda, kas mitte anda põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamise taotluse õigus lisaks õiguskantslerile ka

Riigikogu fraktsioonile. Riigikohtu esimees selgitas oma seisukohti ning sellel teemal oli arutelu. Ma palun, et sa refereeriksid seda siin suures saalis ning väljendaksid ka oma isiklikku seisukohta!

Rait Maruste

Jah, nagu ma juba ütlesin, see oli arutluse aineks. Küsimuse esitaja tõstas selle küsimuse ja arvas, et me võiksime sellel teemal komisjonis mõtteid vahetada. Tõepoolest on võimalus, et opositsioon või fraktsioon või lihtsalt grupp rahvasaadikuid esitab kohtule põhiseaduslikkuse järelevalve taotluse, on see kohus siis konstitutsioonikohus või mingi muu institutsioon. See ei ole mingi uudne asi, see on üsna levinud ja on meie otsustada, kas meie laiendame ka Eestis põhiseaduslikkuse järelevalvet taotlema õigustatud isikute või institutsioonide ringi või mitte. See on tuleviku arutelude küsimus. Minu seisukoht on, et meie põhiseaduslikkuse järelevalve iseloom on väga kohtunikukeskne. Ka Priit Pikamäe nentis, et kõik põhiseaduslikkuse järelevalve taotluse asjad tulevad kohtutest. See on liialt juristide või kohtute keskne. Et põhiseaduslikkuse diskussioon jõuaks avaramale väljale, rohkem poliitilisse spektrisse, oleks võib-olla mõistlik seda ideed kaaluda ja astuda see samm, millest me praegu räägime. Aga see kõik vajab veel läbirääkimist ja arutamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud komisjoni esindaja! Kas komisjonis oli arutluse all Malle Seppiku roll Johannes Hindi protsessis või komisjon selle vastu huvi ei tundnud?

Rait Maruste

Komisjonis seda küsimust ei arutatud. Kee- gi seda ei tõstatanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud ettekandja! Me teame, et lugupeetud proua Malle Seppik elab Tallinnas ja Riigiko-

hus asub Tartus. Selline oli väärikas otsus 1990-ndate alguses ja ju see institutsioon sinna Tartusse jääb. Kui Riigikogu kinnitab proua Seppiku riigikohtunikuks, siis tekivad tal ilmselgelt lisakulud. Kui suured need kulud on ja kas need on ette nähtud katta riigieelarvest või on vaja algatada eelarve täiendamine? Põhiseaduskomisjoni ettepanud eelnõu järgi asuks proua Seppik ametisse 1. septembril 2014, seega juba sellel eelarveaastal.

Rait Maruste

See teema põhiseaduskomisjonis arutlusel ei olnud. Millised kulutused uue ametiga kaasnevad, seda saate kohe küsida kandidaadilt endalt. Ma usun, et selleks ei ole vaja hakata riigieelarvelisi kulutusi ette nägema või kehtivat korda muutma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Millisel juhul põhiseaduskomisjon ei oleks toonud Riigikohtu esimehe esitatud kandidaati siia suurde saali? Millised oleksid olnud need tingimused?

Rait Maruste

Sellele suurele saalile oleksime pidanud selle otsustuse andma nii või teisiti. Meie teha oli otsus, kas me toetame kandidatuuri või teeme tagasilükkamise ettepaneku, aga lõppotsuse peab nagunii langetama suur saal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Põhiseaduskomisjon ja ka te ise võtsite suhteliselt formalistliku seisukoha ja leidsite, et Riigikohtu liikme määramisel tuleks lähtuda eelkõige ja isegi ainult Riigikohtu ettepanekutest. Kas te peate põhimõtteliselt võimalikuks, et põhiseaduskomisjon võtaks Riigikohtu liikmete nimetamise küsimuses aktiivsema hoiaku ja lähtuks selle puhul ka üldisematest põhiseaduslikkuse poliitilistest aspektidest?

Rait Maruste

Jah, ma ütlesin juba eelmiste küsimuste valguses, et vahest võiks anda seadusandjale otsuse tegemisel tegeliku valiku võimaluse. Võib-olla oleks otstarbekas minna seda teed, et Riigikohtu esimees esitab seadusandjale kolm kandidaati, kelle hulgast tehakse valik. Nii on see näiteks Euroopa Inimõiguste Kohtus ja selles suunas liigub ka Euroopa Liidu Kohus Luxembourgis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Te ütlesite, et komisjonis seda teemat ei arutatud, aga kas teile isiklikult on teada Malle Seppiku roll Johannes Hindi protsessis? Milline see oli? Ehk valgustate meid ka?

Rait Maruste

Mina ei tea Johannes Hindi protsessiga seotud üksikasju. Kui teil on mingisuguseid probleeme, siis saate seda küsida kandidaadilt endalt. Aga ma kinnitan, et kogu taasiseseisvuse perioodi ajal on Malle Seppik kohtuniku- na töötanud ausalt ja süvenenult ning tema reputatsioon on väga hea.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma! Kolleeg Aaviksoo esitas nii targa küsimuse, et ma esialgu ei saanud arugi, millest jutt käib. Aga nüüd, kui te kenasti sellele vastasite, on minu küsimus seotud jutuks olnud Euroopa kogemusega. Kui tõepoolest esitataksegi näiteks kolm kandidaati ükskõik kelle poolt, siis eeldatavasti on kõikide puhul tegemist tublide kohtunikega, kellel on olemas korralik praktika. Kas oskate tuua näiteid, mis kriteeriumid on siis lõpuks otsustavaks saanud? Mille alusel on leitud, et kolmest väga heast kandidaadist ikkagi üks on see kõige parem?

Rait Maruste

Need kriteeriumid võivad varieeruda. Üks on näiteks see, et kaks kolmest kandidaadist peaks olema ühest soost, kolmas teisest soost.

Kindlasti on ka vanusekriteerium, mis määrab, millisesse eavahemikku kandidaadid peaks kuuluma. Kolmas, võib-olla kõige olulisem on kvalifikatsiooni kriteerium. Eelnev karjäär peaks näitama, andma tunnistust, millised on inimese kogemused ja teadmised. Ja muidugi on tähtsad ka isikuomadused, prestiiž, renomee, mis kandidaatidel on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Proua juhataja! Hea ettekandja! Sa ühele küsimusele vastates ütlesid, et osalesid ise tolle komisjoni töös, kes Riigikohtu liikme kandidaate arutas. Kas komisjoni arvamus ja Riigikohtu esimehe pakutav kandidaat langesid kokku?

Rait Maruste

Jutt on kohtute haldamise nõukojast, mille asendusliige ma olen, ja ma olin koosolekul, kui kandidatuure arutati. Kohal olid ka kõik kandidaadid. Teised kandidaadid olid Andra Pärsimägi, Andres Hallmägi ja neljandat nime ma ei suuda hetkel meenutada. Ta on esimese astme kohtunik, minu jaoks suhteliselt tundmatu inimene, kuid hästi esines. Oli inimesi, kes toetasid Malle Seppikut, ja oli ka neid, kes toetasid teisi kandidaate. Seal oli üsna lahkuminevate arvamuste spekter. Aga kordan veel kord, praeguse protseduurilise korra kohaselt on Riigikohtu esimees see isik, kes kandidaadi lõpuks esitab. Võimalik, et Riigikohtu esimees oleks võinud teha otsuse esitada kolm talle kõige sobivamana tundunud kandidaati ja siis meie oleks saanud selle valiku teha. Aga ta ei teinud midagi valesti, kui ta esitas selle ühe inimese, nii nagu kord on siamaani olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Ja nüüd saab kuni viie-minutiliseks ettekandeks sõna Riigikohtu liikme kandidaat Malle Seppik. Palun!

Malle Seppik

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed, tänan võimaluse eest teile kõnelda! Riigikohtu liikmeks kandideerimisel ei ole võimalik esitada oma tegevuskava. Koh-

tunik on õiguse kohaldaja ja vaidluste lahendamise tulemus sõltub eelkõige õigusest, olgu siis tegemist materiaal- või menetlusõigusega. Õigus on aga parlamendi poliitika, sh õiguspoliitika teostamise vahend. Saan vaid lubada, et teen oma tööd oma parimate teadmiste ja oskuste kohaselt.

Et minu eriala on eraõigussuhetes tekkinud vaidluste lahendamine, siis nimetan paar aktuaalset probleemi just sellest valdkonnast. Üheks olulisimaks pean tasakaalu kohtumenetluse kiiruse, asja lahendamise kvaliteedi ning menetlusele tehtavate kulude vahel, kusjuures kvaliteedi all pean silmas nii tsiviilasjade menetlemise viisi kui ka kohtulahendite õigsust ja põhjendatust, kulude puhul aga on tähtis nende suurus nii riigile kui ka menetlusosalistele. Tasakaalu leidmine ei ole lihtne, kuid just see, kas tsiviilasi suudetakse lahendada mõistliku aja jooksul, õigesti ja võimalikult väikeste kuludega, määrab kohtumenetluse kvaliteedi ja ka kohtu usaldusväarsuse laiemalt. Kiiresti tehtud, kuid põhjendamatu otsus ei lahenda probleemi, mille lahendamiseks kohtusse pöördui, ning see toob kaasa ka täiendavad kulud kohtumenetlusele. Õige ja suurepäraselt põhjendatud lahend võib olla täiesti tähtsusetu, kui selle tegemiseks on kulunud ebamõistlikult kaua aega ja otsuse tegemise ajaks on vaidlusalused suhted selliselt muutunud, et menetlusosalised on kaotanud otsuse vastu igasuguse sisulise huvi. Kohtumenetlusele tehtud kulgused muutuvad sel juhul üldse mõttetuks. Kui panustada peamiselt kohtumenetluse efektiivsusele, siis võidakse asi lahendada küll väikeste kuludega, kuid tagaplaanile jääb õigusemõistmise sügavam sisu.

Üks avalikkuses laiemalt arutatud teema on olnud kohtumenetluse aeglus. Tuleb nõustuda, et mitte kõiki tsiviilasju ei lahendata mõistliku aja jooksul. Põhjalikumalt arutelu väärrib aga küsimus sellest, kuidas oleks võimalik tsiviilasju kiiremini lahendada, järgides siiski võistleva protsessi reegleid, austades kohtumenetluse osaliste õigusi ning tagades õige ja osalistele mõistetavalt põhjendatud lahendini jõudmise.

Kohtumenetluse reeglid on sätestatud seaduses ja nende reeglite teatud konservatiivsus on õiglase menetluse eelduseks. Kohtumenetluse reeglite sage ja ulatuslik muutmine toob kaasa raskusi mitte üksnes menetlusosalistele,

kellel on keeruline nendega kursis olla, vaid ka kohtunikele, kellel tuleb tuntav osa vaidluse lahendamisele kuluvast ajast pühendada õigusnormide sisustamisele ja tõlgendamisele. Sagedeli muutuvate normide korral ei jõua piisavalt kohtupraktikat tekkida ja ka vigade tegemise tõenäosus on suurem. Samas võib isegi pealtnäha lihtne seadusmuudatus tuua kohtutele kaasa töökoormuse suure kasvu, nagu see juhtus seoses riigilõivu määrade tõstmisega. Vastuoludeta ja püsivate seadusteni jõudmine on üks tegur, mis võimaldaks kohtumenetluse kestust konkreetsetes asjades lühendada. Siin on oma kaalukas sõna öelda Riigikogul. Tänan kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Teatavasti tunnistas Riigikohus suhteliselt hiljaaegu ravimiseaduse teatud sätted põhiseadusega vastuolus olevaks, aga sellest hoolimata Riigikogu enamus kehtestas südamerahuga samad piirangud apteekide asutamisele uuesti, seejuures isegi eitamata, et need on põhiseadusega vastuolus. Ja president kuulutas selle seaduse välja. Kuidas riigikohtunikud sellises olukorras käituma peaksid? Kuidas selliseid asju lahendada? Kuidas saaks võimalikult kiiresti jalule seada olukorra, kus põhiseadust täidetakse?

Malle Seppik

Riigikohtunike käitumisreeglid niisuguses olukorras on sätestatud põhiseaduslikkuse järelvalve kohtumenetluse seaduses ja riigikohtunikud ei saa sellest kuidagi üle astuda ega ümber selle minna. See on õiguskultuuri küsimus ja Riigikohus arutab seaduses sätestatud eelduste olemasolul seda olukorda. Riigikohus ei saa nendest jälgedest välja astuda, mis seaduses tema tarbeks on kehtestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh! Hea ettekandja! Milline on teie kui Riigikohtu liikme kandidaadi seisukoht küsimuses, kas Riigikogu liikmed võivad kuuluda

ja peaksid kuuluma riigiettevõtete nõukogusse või mitte?

Malle Seppik

Ma tahaksin ikkagi jääda kohtunikuametist tuleneva oskuse ja pädevuse juurde teatud hinnanguid anda. Ma ei sooviks anda mingeid poliitilisi hinnanguid. Arvan, et see on parlamendi otsustuspädevuses ja parlament peab seda tõsiselt kaaluma, kui ta selles küsimuses otsustuse teeb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud kohtunikukandidaat! Kohutupidamine ja õigusemõistmine on väga keeruline ja vastutusrikas töö. Meil oli võimalus teiega fraktsioonis kohtuda ja mina sain teist nii aru, et omal ajal Johannes Hindi süüdimõistmine oli igati õiguspärane ja põhjendatud ning tema rehabiliteerimine ei olnud põhjendatud. Kas ma sain teist valesti aru või mitte ja kas te olete praegugi samal arvamusel?

Malle Seppik

Päris nii, nagu te väljendasite, ei ole ma öelnud. Aga seoses selle asjaga pean ma ilmselt üht-teist seletama. Ma olin töötanud uurijana mõne aasta, kui mind sellesse uurimisgruppi määrati. Uurimisgrupis olid uurimisliinid ära jaotatud ja minu ülesanne oli uurida ravimtaimedega seonduvat. Mitte midagi kuritegelikku ma selles liinis välja ei uurinud ja kellelegi, ei Johannes Hindile ega ühelegi teisele isikule juhtkonna hulgast selles osas mingisugust süüdistust ei esitatud. Minu uurida oli veel üks väike episood, mis puudutas pearaamatupidajat ja tema väljaspool Desintegraatorit tehtud tööd. Ta oli ka elamukooperatiivis, kus tal endal oli korter, pearaamatupidaja ja seal oli ta raha tasku pannud. Selle uurimisega ei olnud mingeid probleeme, see inimene tunnistab end täielikult süüdi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Mul on küsimus hoopis teisest

valdkonnast ja see puudutab raseduse katkestamist meditsiinilise näidustusega. Õiguskantslerid, üks on Allar Jõks ja teine Indrek Teder, on seda teemat õiguslikult analüüsid küllalt erinevatele seisukohtadele jõudnud. Ma tahaks teada, milline on teie seisukoht, kui hästi põhiseadus kaitseb sündimata inimese elu ja kui hästi kaitseb ta naise õigust otsustada oma keha valitsemise üle. Praegu on õiguskantsler pöördunud parlamendi poole alaealiste abordi küsimusega. Kas teie hinnangul peaks alla 14-aastane abordiks oma vanemate nõusoleku saama või on tal õigus seda isiklikult otsustada?

Malle Seppik

Ma ei tahaks mingeid niisugusi poliitilisi seisukohti võtta. Kui kohtumenetluse peaks jõudma vaidlus nende sätete üle, mis parlament vastu võtab, siis Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumil on loomulikult kohustus kujundada ka oma arvamus. Aga ma ei tahaks ise seda etteulatavalt teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea kandidaat! Mul on kohtu töö kohta küsimus, äkki oskate vastata. Tihti juhtub, et ajakirjanduses või kuskil mujal avalikkuses kedagi laimatakse ja valatakse inimene poriga üle. Ta peaks oma kaitseks minema kohtusse, aga advokaadi palkamine on kallis lõbu. Vahel inimene siiski läheb kohtusse ja saavutab lõpuks õigluse. Kuidas peaks teie arvates karistama inimesi, kes püüavad kedagi laimata ja valesüüdistusi esitada?

Malle Seppik

See on väga huvitav küsimus, aga sellele on väga raske vastata. Ma olen nõus, et meie õigussüsteemis ei ole võimalused kaitsta oma au ja head nime kuigi efektiivsed. See toob tõesti kaasa väga keerulise ja pika tsiviilkohtumenetluse, millega kaasnevad ka suured kulud. Ja see ei ole mitte ainus keeruline tegur niisuguste asjade puhul. Need asjad on väga isiklikku laadi, solvatu või rünnatu tunded on mängus, ja sageli just selle tõttu, et tal on asjaga väga isiklik suhe, ei ole ta võimeline kaitsma oma õigusi isegi juhul, kui tegemist on

juristiga. Ma näen siin ka kohtupraktika põhjal tõsist probleemi, aga mul ei ole välja pakkuda mingeid lahendusi, kuidas olukorda võiks parandada. See on olnud parlamendi otsus, et kriminaalvastutust ei ole niisuguste tegude eest ette nähtud, ja ma arvan, et siingi on tegu parlamendi otsustusvaldkonnaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Reet Roos!

Reet Roos

Lugupeetud ettekandja! Eestis on õnneks kohtute, kohtusüsteemi ja ka kohtunike maine väga kõrge, võrreldes näiteks Riigikogu omaga. Eesti rahvas minu meelest usaldab kohtuid ja aktsepteerib enamikku lahenduskäike. Aga mõni aeg tagasi me tutvusime sellise preiliga nagu Galojan, kes minu teada siiaamaani redutab Inglismaal, kuskil Londoni kandis. Mis te arvate, mida peaks tegema, et selline galojanlik käitumine ei muutuks süsteemseks? On teil äkki mõni soovitus ka Riigikogule seaduste muutmiseks?

Malle Seppik

Kas te peate silmas seda, et ta redutab teises riigis ega ole Eesti õiguskaitseorganitele kättesaadav? Ma arvan, et siin aitab riikidevaheline koostöö, selleks ongi riikidevahelised lepingud sõlmitud ja reeglid paika pandud. Neid tulekski järgida, pädevad asutused peaksid seda tege-
ma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea Riigikohtu liikme kandidaat! Oma pikaajalise töö jooksul on teil kindlasti kujunenud arvamus ka laiemalt Eesti õiguskultuuri kohta. Te üsna põhjalikult ja minu arvates väga meeldivalt analüüsisite kohtuotsusteni jõudmise kiiruse ja kvaliteedi vahelist tasakaalu. Samas on meil kohtupraktikas ka ühe teise tasakaalupunkti otsimine käimas. See puudutab seadusetahte ja seaduse mõtet ehk siis normide ja üldisemate väärtuste vahelist tasakaalu. Kas te olete valmis ka sellele küsimusele vastama ja selgitama, kuhupoole teie arvates peaks Eesti õigusemõistmine enam liikuma, kas seadusetahte või mõtte väärtustamise poole?

Malle Seppik

Ma arvan, et neid kaht asja ei olegi võimalik lahutada, sest kõik tõlgendamismeetodid näevad ette ka seda, et püütakse lähtuda seaduse eesmärgist ja mõttest. Nii et seadusetahte seaduse mõttest eraldada ei olegi võimalik. Loomulikult tuleb alati kasuks, kui seadusetaht on väga selgelt kirja pandud ega võimalda vastuolude teket, see aitab alati paremini seaduse mõtteni jõuda. Aga nagu ma ütlesin, ilma seaduse mõtet mõistmata ei ole võimalik seadust kohaldada. Seaduse mõtet tuleb alati püüda mõista ja ka iga kohtunik, kes mingit vaidlust lahendab, ei saagi teisiti teha, kui mõttes seaduse mõtte järele küsida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma! Ma olen selles osas teiega täiesti nõus, et te ei saa anda poliitilisi hinnanguid, eriti, kui te ei soovi. Ametisse nimetamise protseduur on teistsugune. Aga ma küsin viimastel päevadel elevust tekitanud poliitilise keskustelu kohta, mille teemaks on kooselu-seaduse vajadus. Teie kohtunikuna olete tsiiviilasju menetlenud ja teil on väga lai praktika. Millised on probleemid, mis selle seaduseelnõu valguses on jõudnud teie kui kohtunikuni ja mis tõepoolest vajaksid seadusandja sekku-mist, et olukord saaks selgemaks?

Malle Seppik

Ma ei mäleta, et minu menetluses oleks olnud ükski asi, kus probleem oleks niisuguse nurga alt tõusetunud. Kui aga laiemalt kommenteerida, siis ma arvan, et igal inimesel on õigus elada nii, nagu talle meeldib, nagu ta tahab, kui ta ei riku sellega teiste õigusi ja huve. Kas see seadus on vajalik või mitte – ma ei tea, kas te pidasite seda silmas –, siis sellele küsimusele ei saa ma vastata. Kõik oleneb sellest, mida konkreetselt reguleeritakse ja mis selle seaduseelnõu eesmärk on. Jään praegu vastuse võlgu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud proua Seppik! Mul on olnud võimalik teiega oma elus pikka aega koos töötada ning ma hindan teie kogemusi ja teadmisi väga kõrgelt. Kasutan lihtsalt praegu võimalust paluda teil kõrgelt tribüünilt avaldada enda kui kogenud juristi, kohtuniku ja ka kodaniku arvamust. Küsimus puudutab ka teie kõnes käsitletud kiiret ja efektiivset kohtumenetlust ning selle seost majandusega. Te olete väga palju tegelnud just majandus- ja eraõigussasjadega. Õelge palun kolm asja, mida tuleks muuta, et kohtumenetlus oleks kiirem ja efektiivsem ning et tänu sellele meie riigi konkurentsivõime majanduses paraneks. Olgem ausad, kui me vaatame Eesti riigi konkurentsivõime indikaatoreid, siis näeme, et selles osas oleme võrdlemisi taga. Mis oleks need kolm soovitud Riigikogule sellelt tribüünilt?

Malle Seppik

Nagu ma püüdsin rõhutada, minu arvates on tsiviilkohtumenetluses need kolm eesmärki, mis on seaduses ka selgelt sõnastatud, sedavõrd tihedalt seotud, et ei ole võimalik ühte eesmärkidest kahjustamata teisi kilbile tõsta. Ei ole võimalik kiire kohtumenetlus, ilma et arvestataks võistlevas protsessis menetlusosaliste õiguste ja huvidega. Võistlevas protsessis on ju menetlusosalised need, kes käsutavad menetlusõigusi, ja riik on andnud kohtu näol nende kätte instrumendi, et omavahelisi vaidlusi lahendada. Kohtumenetlus võib muutuda naeruväärseks, kui panustatakse ainult kohtumenetluse kiirusele. Oma lühikeses kõnes ma püüdsingi rõhu asetada just nimelt sellele tasakaalule. Arvan, et selle tasakaalu leidmine on üks olulisimaid tegureid, kui kohus tahab näida ja ka olla usaldusväärne. Nii et ma ei ole seda meelt, et iga kiire menetlus on menetlusosaliste huvides ja et iga kiire menetlus on hea. Kiire menetlus võib menetlusosalistele kaasa tuua põhjendamatuid kulusi ja mitte midagi ära lahendada. Nii et kolme soovitusi ei ole ma praegu küll valmis andma, aga tahan veel üks kord rõhutada, et just tasakaal on oluline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud Riigikohtu liikme kandidaat! Ma jätkan Juhan Partsi küsimust. Te ütlesite kohtumenetluse kiirust kommenteerides, et kiire menetlemine võib näida ja olla naeruväärne. Samas te ütlesite ka, et ühte tegurit kahjustamata ei saa esile tõsta teisi. Aga meil on mõningaid näiteid naaberriikidest, siin mainiti ka Inglismaad. Kui seal suured rahutused puhkesid, siis Inglismaa kohtud töötasid 24 tundi ja paari päevaga saadeti pokri üle 900 inimese. Meie paralleel 2007. aastast on protsess, kus asja menetleti väga pikalt ja põhjalikult ning inimesed tundsid ennast pärast kohtuotsust solvatuna. Kus siis see tasakaal ikkagi lõppude lõpuks on?

Malle Seppik

Te kutsute mind kriminaalõiguse ja kriminaalmenetluse põllule, kus ma ei ole ilmselt õige töötaja, õige kündja. Aga üldiselt ma tean, et ka meil on olnud olukordi, kus kriminaalkohtunikud on töötanud vahetpidamata, neil on valved. Ükski asi, mis on tõeliselt kiire, ei jää lahendamata. Aga mina pidasin silmas oma eriala, tsiviilkohtumenetlust ja just seda, et ei ole võimalik teha head ja põhjendatud, mõistetavat otsust, kui on arvestatud poolte poolt oma menetlusõiguste käsutamisega ja sooviga teha kõike väga kiiresti. Ning ega Eesti tsiviilkohtud ei ole kohtutevahelises võrdluses, kui võrrelda teiste riikide kohtutega, üldse mitte kuskil lõpus. Eesti kohtute statistilised näitajad on päris head. Samas ma ei taha rõhuda niivõrd statistikale, kuivõrd protsesside sisulisele küljele. Iga asja jaoks on olemas mingi mõistlik aeg ja see mõistlik aeg võib olla mõistlik just nimelt ainult selle asja jaoks. Et seda hinnata, tuleb protsessi vaadata igakülgelt ja arvestada, mida seal nõutakse, kui keerulised need nõuded on, kuidas menetlusosalised oma õigusi käsutavad, milliseid taotlusi nad on esitanud, milliseid tõendeid on esitatud jne, jne. Kui kõik see on põhjalikult läbi analüüsitud, siis on võimalik teha hästi põhjendatud ja õige kohtuotsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea Riigikohtu liikme kandidaat! Ma tahan teilt küsida igapäevase kohtupraktika kohta. Nimelt ma julgen väita, et taasiseseisvunud Eestis kaevatakse väga paljud esimese astme kohtu otsused edasi. Teise astme kohtus, ringkonnakohtus on väga palju esimese astme kohtu otsuseid muudetud ja tehtud teistsuguseid otsuseid. Kas mu väide on õige? Kas see protsent Eestis on kõrge, kui vaadata esimese ja teise astme kohtu otsuste erinevust? Ja kui mu väide on õige, siis tahaksin kuulda teie arvamust, millest see olukord tingitud on. Nii palju kui mina olen infot saanud, on menetlusosalised nentunud, et kunagi ei tea, millised otsused tulevad ja need on olnud üksteisele vastukäivad. Ehk kommenteerite?

Malle Seppik

Mul ei ole praegu statistikat käepärast, aga ei tahaks nõustuda, et väga suur osa otsuseid kaevatakse edasi. Ainuüksi statistikale tuginedes ei saa päris õiget pilti ka sellest, milline on kohtumenetluse kvaliteet. Mõnes asjas võib-olla ei olegi võimalik edasi kaevata, mõnes asjas on pooltel mingisugused muud motiivid, miks nad edasi ei kaeba, mitte see, et nad on otsusega nõus. Näiteks kardetakse menetluskulusid või on soov vaidlus lõpetada, saavutada rahu. Nii et ainult selle edasikaebamise protsendi alusel ei ole võimalik kohtumenetluse kvaliteeti hinnata, tuleks arvestada ka muid külgi.

Ma ei julge peast öelda, kui suur protsent maakohutute otsustest tsiviilasjades vaidlustatakse, aga see ei ole väga suur protsent. Ringkonnakohtus meil just praegu kaasajastatakse kohtu infosüsteemi, nii et päris värskaid andmeid ei olnud mul võimalik saada. See võtab aega, kuni kõik need andmed on korrektselt kasutatavad. Aga kui ma nüüd mälu järgi ütlen, siis umbes 30% edasikaevatud otsustest me tühistame. See ei ole väga suur näitaja. See võib olla aastate viisi erinev – 30, 40, võib-olla 25%. Kuskile sinna vahemikku tühistamiste arv jääb, kusjuures valdavas osas tühistatud otsustest ringkonnakohtus teeb ise uue otsuse. See tähendab seda, et tagasi maakohutule uueks arutamiseks saadetakse asi ainult sel juhul, kui menetlusnorme on rikutud nii põhjalikult, et

vigade parandamine teises astmes ei ole võimalik.

Aga kui te küsite kvaliteedi kohta laiemalt, siis arvan, et alati saab paremini. Etteheide, et kohtupraktika on heitlik, on asjakohane. Teatud küsimustes see tõesti nii on. Aga probleeme, miks ta heitlik on, tuleks analüüsida laiemalt. Õigusloomest, seaduste kvaliteedist ma juba rääkisin, eriti sellest, et seadusi väga palju muudetakse. See toob kohtupraktikas alati kaasa väga suure segaduse ja võtab aega, enne kui kohtupraktika tõlgendused paika paneb, nii et kõrgemate kohtute lahenditest võiks juhinduda. Muidugi, 20 aastat ei ole iseseisva riigi elus täieliku õigusreformi elluviimiseks piisavalt pikk aeg. Paljud kohtunikud ei ole ju seda n-ö uut õigust ülikoolis omandanud, vaid on õppinud seda töö kõrvalt, kaasuspõhiselt. See on minu arvates ka üks põhjus, miks kohtuotsuste kvaliteet ei ole tükki maad parem. Aga põhjuseid on palju ja ma arvan, et neid tulekski analüüsida, et jõuda mingitele väga põhjendatud ja selgetele seisukohtadele. Ent midagi katastroofilist meie kohtulahendite kvaliteediga lahti ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Suur tänu, austatud eesistuja! Lugupeetud Riigikohtu liikme kandidaat Malle Seppik! Selleks kandideerimiseks valmistudes te kindlasti tutvusite hiljutiste Riigikohtu lahenditega. Mõni aasta tagasi tegi Riigikohus otsuse kohalikele omavalitsustele antud ülesannete täitmiseks piisava eelarvebaasi loomise küsimuses. Nimelt arvas Riigikohus, et kohalikele omavalitsustele ei ole eraldatud nende autonoomia tagamiseks piisavalt eelarvelisi vahendeid. Viimastel aastatel on Riigikogu asjata üritanud Eesti halduskorraldust reformida, aga pole poliitiliselt kusagile jõudnud. Mis te arvate, kas Riigikohus saab veel midagi teha kohalike omavalitsuste autonoomia põhiseadusliku printsiibi tõhusamaks rakendamiseks?

Malle Seppik

Ma arvan, et kui Riigikohtu poole pöörduakse küsimustes, mis on tema pädevuses, siis Riigikohus kindlasti teeb oma otsuse. Aga hakata omal algatusel seda korraldama ei ole

võimalik. See on ikkagi parlamendi ja valit-
suse pädevuses ja nende mure, kuidas otsuste
elluviimist korraldada. See, kuidas Riigikohtu
otsuseid niisugustes üldistes küsimustes täide-
takse, on õiguskultuuri küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea Riigikohtu
liikme kandidaat! Küsimus on maksunduse
alalt. Milline on teie arvamus, kas reklaami-
maksud kohalikes omavalitsustes võivad olla
põhiseadusega vastuolus, kuna maksumäär on
seaduses sätestamata ning selle määramine
delegeeritud kohaliku omavalitsuse volikogu-
le?

Malle Seppik

Väga libedale teele minek oleks hakata siin
selles puldis hindama, kas mingi seadussäte on
põhiseadusega vastuolus või mitte. Seda enam,
et maksundus on haldusrida, mis ei ole minu
eriala. Nii et ma ei tahaks hakata siin hindama,
kas konkreetsel juhul on kooskõla või vastuolu
põhiseadusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma
küsin Galojani näite põhjal, mis on paljude
inimeste õiglustunnet riivanud. Mida saaks
riik, kohtusüsteem edaspidi paremini, kiiremi-
ni, efektiivsemalt teha, et süüdimõistetud ini-
mesed ei saaks Eestist lihtsalt vehkat teha ja
rahulikult teises riigis elu nautida, samal ajal
kui nad on süüdi mõistetud?

Malle Seppik

Otsuste täitmise küsimus on eraldi rida,
selleks on meil täitevsüsteem olemas. Nagu
ma siin juba ühele eelmisele küsimusele vasta-
sin, tuleb minu arvates need küsimused riiki-
devaheliste lepingute alusel lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud Riigikohtu
liikme kandidaat! Kas teile ei tundu, et kohtuid
koormatakse ka igasuguste põhjendamatute
kaebustega? Toon ühe näite. Viimasel ajal on
hästi moes, et inimesed kaebavad kohalike
omavalitsuste otsuste peale koolikorraldust
muuta. Tegelikult on koolivõrgu korrastamine
kohaliku omavalitsuse ülesanne ja et asi koh-
tusse ei jõuaks, selle jaoks on olemas maava-
nem. Kui maavanem oma ülesandeid ei täida,
kas siis peab tõesti kohus hakkama neid tee-
masid arutama ja koolivõrku paika panema?

Malle Seppik

Kõik, mis on kohtu pädevuses, tuleneb otse
seadusest. Kui mingi küsimuse arutamine koh-
tu pädevuses ei ole, siis kohus ei võta niisugust
kaebust menetleda. Kui alamastme kohus on
seda ekslikult teinud, siis saab kõrgema astme
kohtusse selle peale kaevata ja kõrgema astme
kohus otsustab, kas asi on kohtu pädevuses või
mitte. Aga jällegi, konkreetselt siit puldist öel-
da, kuidas tuleks selles küsimuses talitada, ei
ole mul võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupee-
tud Riigikohtu liikme kandidaat! Sellest kõne-
puldilist on meile töösoovitusi jaganud ja muid
ettepanekuid teinud ka endine Riigikohtu esi-
mees Märt Rask. Üks tema tungivaid soovitusi
oli see, et seadusandja parlamendi näol ei kii-
rustaks seaduste muutmiselega. Ta rõhutas, et
järjepidevus ja tasakaal on olulised ning iga
esimest viga ei peaks kohe ruttama paranda-
ma – enne tuleks mitu korda mõelda ja siis
alles asuda seadust muutma. Täna on meil
päevakorras pensionide süsteemi muutmise.
Kehtima hakanud seadust pannakse ette muuta
nõnda, et praegu pensionil olevate inimeste
pension jääb vanemapensioni võrra väikse-
maks. Mida teie arvate sellisest järjepidevu-
sest?

Malle Seppik

Põhimõtteliselt olen ma Märt Raski seisus-
kohaga nõus ja arvan täpselt samamoodi, et
alati tuleks enne väga põhjalikult järele mõel-

da, kui hakatakse seadust muutma. Aga konkreetse seaduseelnõu kohta ei saa ma mitte midagi öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, austatud juhataja! Aitäh, lugupeetud Riigikohtu liikme kandidaat! Minu küsimus puudutab üht mõni aeg tagasi ajalehtedes lahvatanud uudist. Üks kohtu-*case* lõpetati, kuna tähtajad olid aegunud, ja see puudutas ühte mõrvajuhtumit. Midagi peab meie kohtusüsteemis väga viltu olema, kui selliseid juhtumeid ei ole mitte üks ega kaks, vaid rohkem. Ja ka Galojani juhtum läheb otsapidi sellesse samasse ritta. Kas te näete võimalust siin midagi muuta? Ja kuidas üldse sellistel juhtumitel tuleks reageerida? Olgem ausad, see on ju üsna drastiline lugu.

Malle Seppik

Selle konkreetse juhtumiga ma ei ole kursis. Ma ei tea, mida te silmas peate. Aga tegemist on kriminaalmenetluse ja kriminaalõiguse valdkonnaga, kus mingisugused aegumistähtajad on üldtunnustatud. Need lihtsalt peavad olema. Aga ma ei tea, kas konkreetses asjas oli tegemist sellega või mitte. Jällegi oleks väga libedale jääle minek hakata andma hinnanguid mingi oma pealiskaudse tunde põhjal. Seda ma tahan vältida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud juhataja! Austatud kohtuniku kandidaat! Ma tean teid ühe ühise tööepisoodi põhjal kui äärmiselt õiglast, põhjalikku, süsteemset ja kannatlikku inimest. Ja mul on väga hea meel, et te täna siin olete. Aga tahan küsida ühte asja. Ka selles meie ühises tööepisoodis jooksis see teema läbi. Meil on tekkinud olukord, kus riigiettevõtete tegevust reguleeritakse eraõiguslike vahenditega. Eesti Energia on musternäide, see on puhas säärane riigiasutus, aga on ka teisi. Eesti Energia juhid ei tea, mida teha – kas nad peavad tootma raha või elektrit. Meie ühises loos oli jutt veest ja õhus oli täpselt sama küsimus, kas anda vett või

teha raha. Kas siin ei ole õigusnormistikus midagi natuke viltu?

Malle Seppik

Ma arvan, et Eesti süsteem ei ole selles mõttes midagi erakordset, kui vaadata kogu maailma pilti. Jällegi ei tahaks anda mingisugust väga selget ja väga põhjalikku vastust. Minu pealiskaudne hinnang on, et nende tegevust ei peaks teisiti reguleerima, kui nad on turul võrdselt kõikide teiste ettevõtetega. Miks ei peaks need suhted olema reguleeritud sarnaselt? Mängu tulevad ju konkurentsivõimed, mis natuke vahest õgwendavad neid suhteid. Mulle tundub praegune regulatsioon mõistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud riigikohtuniku kandidaat! Üks väga keskne teema meie õigusemõistmisel nii kassatsioonikohtu kui põhiseaduslikkuse järelevalve seisukohast on see, kas Eesti õiguskorras peaks olema eraldi põhiseaduslikkuse järelevalve õigusemõistmise asutus. Enamikus riikides on see olemas. Eesti on ennekõike õigusemõistmise ökonoomika seisukohalt lahendanud selle nõnda, et kassatsioonikohus on põhiseaduslikkuse järelevalve kohus, ja see on kaasa toonud teatud personaalsete huvide konflikte õigusemõistmisel, kui kassatsioonikohtunikud on andnud hinnanguid põhiseaduslikkuse järelevalve asjades. Mu küsimus teile on: mis on teie isiklik arvamus, kas selle üle peaks mõtlema ja kas see eraldi asutus on mõeldav tee Eesti põhiseaduslikkuse järelevalve süsteemi arendamisel?

Malle Seppik

Ma arvan, et mõeldav on see tee kindlasti. Kui me vaatame teiste riikide poole, siis on terve rida maid, kus põhiseaduslikkuse järelevalve kohus eraldiseisva kohtuna on olemas. Ma ei näe põhjust, miks Eestis ei võiks niimoodi olla, aga asi on minu hinnangul seotud Eesti riigi väiksusega ja sellega, kas meil on piisavalt ressursi, et seda endale lubada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Malle Seppik! Nüüd on võimalik pidada

läbirääkimisi. Kas on kõnesoove? Sõna saavad fraktsioonide esindajad. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Sel juhul asume lõpphääletuse juurde ja valmistume selleks. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Me oleme väikeses kimbatuses, kuna hetk tagasi algas maja ees kohtumine demonstrantidega, kes on tööhõivereformi vastu. Me palume kümme minutit vaheaega, et inimesed saaksid hääletuse ajaks saali koguneda!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Kaia Iva soovitud kümneminutiline vaheaeg on läbi, jätkame istungit. Oleme jõudnud esimese päevakorrapunkti lõpphääletuse juurde. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punktist 3 on Riigikohtu liikme ametisse nimetamisel hääletamine Riigikogu istungil salajane.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Malle Seppiku Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 674. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastu oli 6, erapooletuid 2. Eelnõu leidis toetust ja on otsusena vastu võetud. (Tabel 1.)

Palju õnne, Malle Seppik!

2. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase teise päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 404 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Me oleme ühistranspordiseaduse eelnõu majanduskomisjonis üsna palju arutanud ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ise on eelnõu muutmiseks esitanud ligi 90 ettepane-

kut. Samuti on meile mitmeid pöördumisi teinud ja ettepanekuid esitanud väga erinevad organisatsioonid. Kokku arutasime seda eelnõu viiel istungil, millest üks oli meil pühendatud taksonduse regulatsioonile, üks liinilubade regulatsioonile, üks avaliku teeninduse lepingutele ja ülejäänud kahel hääletasime muudatusettepanekuid. Mitmel korral on muudatusettepanekuid arutatud ka algataja esindajatega. Kuna muudatusettepanekuid oli palju ja sisu osas ei ole veel võimalik võtta vastu otsuseid kahe suure teema valdkonnas – üks puudutab taksondust ja teine soodustusi –, siis teeme ettepaneku teine lugemine katkestada ja määrata uus muudatusettepanekute tähtaeg 27. juuni 2014 kell 16, et siis saaks uue terviktekstiga edasi töötada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ühistranspordiseadus on tõesti, nagu te ütlesite, mahukas ja ka oluline seadus. See puudutab kogu Eestit ja kõiki inimesi. Aga meil on praegu menetluses teisigi eelnõusid, mis haakuvad selle teemaga. Kõne all on teeseaduse muutmise eelnõu, millega on kavas kohalike teede raha vähendada ja seega ka lasta teede olukorral kehvemaks minna. Milline on sinu hinnang, kas teede seisukord on tähtis, kui me räägime ühistranspordi korraldusest ja ühistranspordi kättesaadavusest üle Eesti?

Kaja Kallas

Ma olen siin komisjonipoolne ettekandja ja me komisjonis arutasime vaid ühistranspordiga seotud küsimusi. Teeseadust ja teede seisukorda me selles kontekstis ei arutanud ning see, mida mina arvan, otseselt asjasse ei puutu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ühistranspordiseaduses on üks suur ja keeruline teema taksondus, mida on arutatud nii töörühmas kui ka komisjoni istungil. Äkki sa värs-

kendad minu mälu ja selgitad siin saalis olijatele, kes ei ole asjaga kursis, mis on need olulised teemad, mida tuleb silmas pidada ja mis kõige rohkem vaidlusi on tekitanud?

Kaja Kallas

Taksondus on tõepoolest suur osa sellest seaduseelnõust ja lai teemaring. Peamine, mis tekitab vaidlusi, on eelnõus välja pakutud ettepanek, et kohalik omavalitsus võiks taksonduses kehtestada piirhinnad. Mis veel sisse puutub, siis tekitab vaidlusi seegi, kuidas teenindajakaardid ja taksoveoload omavahel seonduvad ehk kuidas taksofirmade ja taksojuhtide töö omavahel siduda. Aga kuna me jätsime kõik taksondusega seotud muudatusettepanekud välja – neid me komisjonis ei hääletanud, vaid hääletame kõik koos –, siis ma arvan, et nendest teemadest saab edaspidi rohkem rääkida. Taksonduse osa peaks eelnõus olema selgem, nii oleks lihtsam eelnõu edasi menetleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Seda on palju arutatud, aga täpsustuseks ma siiski küsin. Paragrahv 35 käsitleb sõidusoodustusi, loen ette selle lõike 6 viimase lause, kuna aja puudumise tõttu ma tervet paragrahvi ei jõua ette lugeda: "Maakonna- või kaugliinil valla- või linnavolikogu poolt kehtestatavad sõidusoodustused tuleb kooskõlastada asjaomase maavalitsuse või Maanteeametiga." Oletame, et mingi vallavolikogu otsus on, aga maavalitsus ei kooskõlasta teatud sõidusoodustuse andmist. Kui vald siiski jätkab selle sõidusoodustuse andmist, mis siis juhtub? Ma seaduseelnõust ei leidnud, keda ja kuidas siis karistatakse.

Kaja Kallas

See on hea küsimus. Iseenesest saab ka soodustuste teemaga edasi tegeleda, sest selles vallas on veel palju küsimusi. Aga kui eelnõu teksti lugeda, siis näeme, et on kohustus need asjad kooskõlastada. Ma eeldan, et kui kooskõlastust ei saada, siis rakendub haldusmenetluse seadus, kus on kirjas ka sanktsioonid.

Ühistranspordiseaduses seda otse välja toodud ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh! Küsin jätkuks lugupeetava Kalev Kallo küsimusele. See puudutab sõidusoodustusi. Ma tean, et komisjon kavatseb selle eelnõu teise lugemise katkestada ja tööd jätkata. Kas komisjon on töö jätkamiseks ja senise töö käigus teinud iseseisvaid analüüse globaalse eksperimendi, ma ütleksin lausa, et universumis harukordse eksperimendi ehk Tallinna linna tasuta ühistranspordi kohta? Kas on olemas need materjalid? Kas on mingid järeldused, komisjoni ühtsed seisukohad? Ma usun, et seda tööd tuleb jätkata. Tegu on väga olulise eelnõuga ja see, mis on Tallinnas toimunud, on erakordne saavutus Eesti rahva ajaloos. Ja mul on küsimus, kas me äkki peaksime selle eelnõuga laiemalt rakendama neid kogemusi, mis on Tallinna linnas saadud.

Kaja Kallas

Aitäh! Komisjonis ei olnud arutelu all Tallinna tasuta ühistransport. Seda temaatikat ei puudutatud. Nii et me ei ole seda globaalselt haruldast eksperimenti käsitletud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Seaduse §-s 3 on sätestatud, et taksovedu on teeliikluses sõitjate vedu tellija soovitud sihtkohta või sõitjale tellitud kohta järele sõitmine. Kindlasti olete kuulnud taksojuhtide kaebusi, et Tallinnas võib takso märgistatud bussirajal sõita ainult siis, kui tal on klient peal, aga kui ta sõidab klientide järele, siis ta ei tohi bussirajal sõita. Minu küsimus on, kas uue seadusega see kord muutub või tuleb see muudatus sätestada hoopis mingis teises, näiteks liikluseaduses.

Kaja Kallas

Aitäh! See, kes bussiradadel sõita võivad, on tõepoolest liikluseaduse teema. Majanduskomisjonile on tehtud väga palju ettepanekuid, kes neil radadel võiksid sõita ja millistel tingi-

mustel, aga see ei puuduta otseselt ühistranspordiseadust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Lugupeetud eesistuja! Austatud kõneleja! Ühistranspordiseaduse eesmärk on pakkuda elanikele sotsiaalselt ja majanduslikult otstarbekat liiklust, soodustada ühissõidukite eeliskasutamist ning vähendada ühiskonna sotsiaalseid ja majanduslikke kulutusi transpordile. Eri institutsioonidel on erinevad ülesanded. Kas kehtestatakse ka mingisugused standardid, missugune ühistransport peab olema – kui sage, missuguse võrguga –, et see oleks kõiki-dele sotsiaalsetele gruppidele sobiv?

Kaja Kallas

Aitäh! Ühistranspordiseadus seab kvaliteedile väga üldised nõuded. Üldised on need just sel põhjusel, et väga detailseks on raske minna, kuna ühistransport hõlmab väga erinevaid valdkondi – rongid, bussid, taksod. Kõik see on väga erinev ja kui minna detailidesse, siis oleks keeruline olukordi lahendada, kui seadusest jääb midagi välja. Aga üldised nõuded on ühistranspordiseaduses tõepoolest kirjas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma! Hea ettekandja! Mul on hea meel, et teie, kes te olete juba vähemasti viiel korral komisjonis seda seaduseelnõu menetlenud, olete kindlasti ka parim vastaja minu küsimusele. Taksondus on teema, mis inimesi väga erutab. On muidugi hästi loogiline, et põhiliselt erutab see asjaosalisi Tallinnas, kus valdkonnas on suur konkurents ja võib-olla kõige rohkem ka pahalasi. Aga kuidas on lood Eestis tervikuna? Ääremaade peale ju tavaliselt keegi ei mõtle, kui arutusel on taksoteenus kättesaadavus. Toon näiteks Valga linna või Hiiumaa. Kas me räägime ainult Tallinna-kesksest probleemist? Mida teha, et taksoteenus oleks paremini kättesaadav? Ja kuidas sellega üldse lood ääremaal on?

Kaja Kallas

Aitäh! Kõik pöördumised, mis meile on taksonduse teemadel tulnud, on olnud Tallinna-kesksed. Nii palju kui ma olen aru saanud, taksode kättesaadavuse probleemi ääremadel ei ole. Probleemidena on tõstatatud etteheited, et küsitakse liiga kõrget hinda ja ka kvaliteet jätab soovida, aga kõik see käib Tallinna kohta. Olen Eestimaal palju ringi sõitnud ja tean, et taksode kättesaadavus ei ole eriline probleem. Meie linnad ei ole ju väga suured.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Tulen minagi taksode juurde, see on täna kuum teema. Mida sa arvad, kas peaks olema taksosse istumise piirhind või mitte? Viimasel ajal tundub, et nn piraattaksod on ka juba kollaseks värvitud ja ega väga hästi aru ei saa, kas see on Tallinki takso või mingi muu takso, kui sisse istud. Ainult et ühel hetkel märkad, et kilomeetri hind on midagi muud ja sisseistumise hind on kordades kallim kui suurtel taksofirmadel.

Kaja Kallas

Nagu ma ütlesin, taksonduse teemad me tõstsite praegu arutelust välja ja kogu taksonduse peatükki saab käsitleda hiljem. Aga mis puutub nn piraattaksodesse, siis need ei pruugi olla piraattaksod. Need võivad olla täiesti legaalsed taksod, millel on lihtsalt registreeritud kallim hind ja mille puhul mängitakse sõitja tähelepanematus peale. Aga seda küsimust arutab komisjon hiljem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

Juhan Parts

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Ma sain aru, et tasuta ühistranspordi eksperimendiga komisjon ei ole veel jõudnud tegelda, ja tahan lihtsalt väljendada soovi, et ta kindlasti sellega tegeleks. Tegemist on olulise eksperimendiga inimkonna ajaloos. Aga minu praegune küsimus puudutab tasulist ühistransporti. Ma olen selle seaduseelnõuga iseenesest täiesti kursis, olen

seda ise välja töötanud. Soovin nüüd teada saada komisjoni, just nimelt rahvaesindajate seisukohta. Eelnõus puuduvad igasugused reeglid, piirangud, limiidid iga-aastaste eelarvete jaoks, olgu tegu riigieelarve või kohaliku omavalitsuse eelarvega. Trend on sinnapoole, et me peame üha rohkem kulutama maksu maksja raha, et ühistranspordivõrku hoida. Kuidas kavatsed komisjon selle küsimusega edasiste arutelude käigus edasi minna?

Kaja Kallas

Kuna te olete selle eelnõu esitaja ja väljatöötaja, siis teate kindlasti põhjuseid, miks neid teemasid eelnõus puudutatud pole. Arvan, et ka Riigikogu ei peaks ühistranspordiseaduse eelnõu sellest vaatevinklist käsitlema, miks see ei tegele detailselt riigieelarve küsimustega. Seda polegi vaja. Ma usun, et teie kui eelnõu algataja olete kindlal põhjusel need reeglid siit välja jätnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

Annely Akkermann

Täna veel kord, lugupeetud eesistuja! Ja, hea ettekandja, täna teid vastuse eest minu eelmisele küsimusele, kuid soovin minna sisulisemaks. Asi puudutab erinevate sotsiaalsete gruppide vajadusi rahuldava ühistranspordi liinivõrgu ja busside väljumise sageduse standardeid, millele kahtlemata seab oma piirid selleks kasutatava raha hulk riigi ja omavalitsuste eelarvetes. Me kõik teame, et Eestis on asulaid, kus buss käib korra päevas, aga koolilapsed peavad sealgi kooli sõitma ja tagasi koju saama. Eakamad inimesed peavad võibolla minema päeval arsti juurde, muu rahvas aga pääsema hommikul tööle ja õhtul koju. Küsin täpsemalt koolibusside kohta. Paljudes riikides on selline komme, et kui ühes hõredalt asustatud piirkonnas käivad lapsed koolis, siis pannakse käiku koolibuss, mis sõidab konkreetsel aegadel konkreetsetele lastele järele. Kas uus ühistranspordiseadus annab selleks võimaluse?

Kaja Kallas

Selline võimalus on olemas. Seegi on avaliku teenindamise kohustus, mis on sätestatud

kolmandas peatükis. See peatükk räägib sellest, et kehtib pädeva asutuse kindlaksmääratud nõue tagada üldist huvi pakkuv avalik sõitjateveo teenus, mida vedaja oma majanduslikest huvidest lähtuvalt ilma hüvitusega ei osutaks või ei osutaks samas mahus ja samadel tingimustel. Kogu selle peatüki regulatsioon on loodud just eesmärgiga selliseid olukordi lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! See on väga mahukas seaduseelnõu. Täna on siin paaril korral puudutatud taksonduse küsimust. Te selgitasite, et komisjon tuleb selle teema juurde tagasi. Aga miks ikkagi seda mahukat eelnõu menetledes taksonduse kitsaskohti ei soovitud lahendada? Ka mina ei pea piirhinna kehtestamist vajalikuks, aga kindlasti võiks järelevalveorganitel olla märksa suuremad õigused seda valdkonda kontrollida. Miks ei sätestatud eelnõus mõnele järelevalveorganile suuremaid hoobasid, et käeraudu saaks paremini rakendada?

Kaja Kallas

Nagu ma juba ütlesin, taksonduse temaatika on väga lai. Tõepoolest, üks asi on see, et me kehtestame regulatsiooni, teine asi aga see, kuidas seda regulatsiooni täidetakse, kelle üldse on võimalik kontrollida, kas taksojuhid reegleid täidavad või mitte, ja kellel on õigus mittetäitmise eest karistada. Me muutsime eelnõu struktuuri, et tekitada eraldi peatükk, mis käsitleb taksondust. Seni olid sellekohased sätted igal pool teistes paragrahvides laiali ja neid oli väga keeruline leida. Nüüd, kui me oleme muudatusettepanekutega eelnõu struktuuri muutnud, on hea selle temaga kompaktselt edasi tegeleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Hästi palju on ühistranspordiseaduse eelnõus ruumi pühendatud taksondusele, kuid taksonduse probleeme päris lahendatud ei ole. Aga

küsimus on mul hoopis raudteevaldkonnast, rongiliikluse kohta. Rongiliiklusele ei ole sugugi nii palju ruumi pühendatud. Näiteks ei ole kirjas eesmärke, kui kiiresti peaksid rongid Eesti linnade vahel sõitma ja mida muud tahetakse saavutada. Samas kasutab raudtee-transporti tuhandeid inimesi päevas, kuna töökohad on kaugel. Miks on raudteed eelnõus nii vähe käsitletud?

Kaja Kallas

Selle küsimuse võite esitada oma erakonna-kaaslasele Juhan Partsile, kuna tema on selle eelnõu välja töötanud ja esitanud. Samas pole ministriumist meile saadetud eelnõu komisjonis vastuseisu tekitanud, me ei leia, et see teema on ebapiisavalt kajastatud. Raudteevედused reguleerib Euroopa Liidu otsekohaldud määrus, sealt tulevad väga paljud regulatsioonid. Soovitan teil sellega tutvuda, küllap saate sealt oma küsimustele vastuseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants, teine küsimus!

Marko Pomerants

Aitäh! Kahjuks ei suuda ma olla originaalne ja tulen jälle taksonduse juurde tagasi. Vahevahel tuleb endal ka taksoga sõita ja näiteks Rakveres on asi konkurentsi mõttes kõvasti paremaks läinud. Seesama taksofirma, kes riigikogulasi Tallinnas teenindab, on seda valmis tegema ka Rakveres. Mul on lausa üks naabrimees selle töö peal. Samas on seoses taksondusega väga palju murekohti välja tulnud. Mina ei soovi siin mingisuguseid süüdlasi tuvastama hakata, aga te seal komisjonis olete saanud seda asja analüüsida. Mis on siis jäänud mingil hetkel tegemata? Kust need probleemid on alguse saanud? Seda esiteks. Teiseks, ega takso pole ju mingisugune originaalne sõiduriist, ainult Eestile omane, neid sõidab igal pool maailmas. Kas lahendused, mis komisjon on koos ministriumami ametnikega välja pakkunud, võiksid olla sellised universaalsed, mille puhul on kinnitust saadud, et mingites oludes on need töötanud?

Kaja Kallas

Nagu ma ütlesin, komisjon ei ole veel taksonduse teemasid lukku pannud. Nõnda ei

saa ma öelda, et komisjoni taksondust puudutavad seisukohad on niisugused või naasugused. Mis puutub lahendusse, mille ministrium on välja pakkunud, siis eri riikidel on erinev praktika. On väga liberaalset lähendamist, et ei ole mingit regulatsiooni, ja on selliseid riike, kus on kehtestatud lausa taksode kvoodid ja kogu turg on väga reguleeritud. Nii et variante on väga erinevaid, aga lõpuks taandub kõik ikkagi järelevalvele, sellele, kuidas see on korraldatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi § 36 lõike 5 juurde, mille kohta siin korra juba küsiti. Kohaliku omavalitsuse volikogu teeb mingi soodustusotsuse. Volikogu liikmed on teatavasti kõik saanud rahvalt mandaadi, aga nende otsuse peab kinnitama keegi, kellel ei ole mingit mandaati. Riik on ju maavanema ametisse pannud. Samas vähemalt kolmes maakonnas korraldab ühistransporti ühistranspordikeskus. Kuidas sellesse suhtuda, kui rahva mandaadiga omavalitsuse volikogu teeb otsuse, aga selle võib lihtsalt üks riigiametnik tühistada, ja samas maakonnas korraldab tegelikult ühistransporti ühistranspordikeskus?

Kaja Kallas

Paragrahvil 36 ei ole lõiget 5, aga ma saan aru, et te viitate tegelikult § 35 lõikele 6. Veel saan ma aru, et teie küsimus puudutab seda sätet, et soodustus tuleb kooskõlastada. Ega kooskõlastamine ei tähenda veel tagasilükkamist. Teine argument on see, et meil kehtib võimude lahususe põhimõte ja maavalitsusele on antud õigus teatud küsimustes kohaliku omavalitsuse organite tööd kontrollida. Maavalitsus võib nende otsuseid vaidlustada. Ma ei näe siin vastuolu üldise õiguskorraga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mingi tehnilise probleemi tõttu liikus Andrus Saare nimi küsijate nimekirja lõpu, aga annan talle küsimuseks sõna kohe praegu.

Andrus Saare

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud komisjoni-poolne ettekandja! Seda, et seaduseelnõu on väga oluline, näitab ka suur muudatusettepanekute arv. Mõistan täiesti, et komisjon ei jõudnud tööga valmis. Te nimetasite, et kaks teemat ei läinud lukku, need on taksondus ja soodustused. Kas ma saan õigesti aru, et kõik muud teemad on lõpuni arutatud? Ja kui on, siis kas organisatsioonide tehtud ettepanekud on arvesse võetud või ole arvesse võetud? Kas need organisatsioonid, kes ei ole rahul, et nende ettepanekuid pole arvestatud, võivad veel ettepanekuid teha või komisjon enam neid kindlasti ei aruta?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! 90 muudatusettepanekut on eelnõu algataja tehtud, neli ettepanekut on laekunud mujalt. Nii et ei olnud väga palju organisatsioone, kes oleksid oma muudatusettepanekuid teinud. Aga vastates teie küsimusele kinnitan, et muudatusettepanekute tähtsusele kehtib ja loomulikult saab kõikidel teemadel ettepanekuid esitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Maakondlikku ühistransporti korraldavad praegu maakondlikud ühistranspordikeskused ja maavalitsused. Ühistranspordiseaduse raames on arutatud ka võimalust, et seda võiks hakata korraldama Maanteeamet. Vähemalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on kunagi selle peale mõelnud ja seda arutanud. Praegu ma saan aru, et seaduses jääb kõik nii, nagu seni on olnud, et ikkagi maavalitsused ja ühistranspordikeskused jätkavad seda tööd. Või see ei ole nii? Ja miks Maanteeameti teema on päevakorralt maas? Ma ei küsi seda mitte sellepärast, et ma olen Maanteeameti kätte mineva korralduse veendunud toetaja, pigem isegi vastupidi, aga tahaksin saada selgust, kas see funktsioon jääb nendele keskustele ja maavalitsustele või läheb see üle Maanteeametele.

Kaja Kallas

See funktsioon jääb neile, aga Maanteeamet – olen meil peetud nõupidamistel asjast niimoodi aru saanud – aitab suurel määral kõike läbi mõelda ja ette valmistada. Nad teevad koostööd.

Aseesimees Jüri Ratas

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Palun öelge, milliseid nõudeid kõnealune seaduseelnõu seab tasuta ühistranspordi kvaliteedile ja ka tasuta ühistranspordi alase hanke korraldamisele!

Kaja Kallas

Eelnõus on kirjas ühised reeglid ühistranspordi korraldusele. Otseselt mingeid erisusi olenevalt sellest, kas ühistransport on tasuta või mitte, pole. Mis puutub sellesse, kas see võib olla tasuta või mitte, siis sellest räägib peatükk, mis käsitleb soodustusi. Seal on sätestatud tingimused, millele soodustused peavad vastama, kui tegemist on avaliku teenindamise lepingu alusel liikuvate ühissõidukitega. Aga üldised kvaliteedinõuded on kõik täpselt samad, ükskõik, kes ühistransporti rahastab ja millises ulatuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Selle eelnõu kohta on esitatud ligi 100 muudatusettepanekut. Võib-olla sa paari sõnaga selgitad, miks neid nii palju on? Ja kuna kirjas on ka hulk tehnilisi ettepanekuid, siis vahest räägid, mis on tähtsamad sisulised muudatusettepanekud?

Kaja Kallas

Vastus küsimusele "miks?" on see, et eelnõu algataja ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pole enne eelnõuga Riigikokku tulekut korralikku tööd teinud. Tegu on valdavalt eelnõu algataja ettepanekutega nende esitatud teksti parandamiseks. Väga suures osas on tegemist täpsustavate sõnastustega, kahetimõistetavuste eemaldamisega.

Mida aga konkreetsemalt välja tuua? Üks suur muudatus on juba jutuks olnud struktuurimuudatus, mille me tegime sellepärast, et seadus oleks selgem. Näiteks mina, kes ma olen advokaadiharidusega, ei leidnud üles kõiki taksovedu puudutavaid sätteid. Kuidas peaks neid siis leidma taksojuht? Struktuur peab olema selgem ja see on üks suuremaid vormilisi muudatusi, mille me tegime. Aga sisu kohta oli näiteks ettepanekuid, mis tulid Liisa-Ly Pakostalt. Need puudutasid seda, kuidas laste sõidusoodustusi tuleb tõendada. Lapsi ei tohiks saada maha tõsta, kui nad ühissõidukis ei suuda tõendada, et võivad tasuta sõita.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ütlesite, et reisijateveo teenuse osutamine raudteel ja maanteel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega paika pandud, kuid selles määruses ei ole mitte midagi rongide ja bussi kiiruse kohta. Samas on ühest paigast teise sõitmise kiirus ka riigi efektiivsuse seisukohalt väga oluline. Ühistranspordiseaduse eelnõus ei ole kiiruse aspekti üldse käsitletud. Kas te ei arva, et eelnõu menetledes tuleks siiski avada diskussioon nii raudtee- kui bussi-transportis eesmärgiks seatava kiiruse üle?

Kaja Kallas

Mis mõttes kiirust te silmas peate? Kas kiirust punkti A ja B vahel liikumiseks? Ei saa ju sätestada konkreetset kiirust, mis sobiks kõikidele liinidele. See läheks absurdi juba lihtsalt sellepärast, et liinid on väga erinevad. Minu arvates ühistranspordiseadus, mis on ikkagi väga üldine regulatsioon, peaks sätestama üldised tingimused. See ütleb, et ühistransport peaks olema kättesaadav ja kvaliteetne. Küllap sinna alla läheb ka see, et saaks kiiresti ühest kohast teise sõita. Vastasel juhul inimesed bussi või rongi ei kasuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Ütlesite komisjoni nimel välja, et ettepanek on eelnõu

teine lugemine katkestada. Milline näeb selle eelnõu menetlemise edasine ajakava välja, et saaks sügisel selle juurde tagasi tulla? Ettepanekuid on palju ja seaduse jõustumise tähtajana on kirjas 1. jaanuar 2015, aga eelnõu puudutab ka omavalitsusi ja organisatsioone, kes peavad teatud muudatusi oma eelarvete koostamisel arvestama. Milline on komisjoni plaan edasise ajakava ja seaduse jõustumise kohta?

Kaja Kallas

Komisjoni ettepanud muudatusettepanekute tähtaeg on 27. juuni. Seega me soovime eelnõuga ikkagi kiiresti edasi minna ja seaduse võimalikult ruttu vastu võtta. Loomulikult, kui kõik jääb sügisesse, siis tuleb ka jõustumise tähtaega edasi lükata. Aga kohalikel omavalitsustel ja organisatsioonidel, keda see seadus puudutab, on olnud päris piisavalt aega uute reeglitega tutvuda. Ka huvigrupidelt on tulnud palve, et seadus võetaks ruttu vastu. See puudutab näiteks liinilubasid.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud ettekandja! Tunnustatud majandusspetsialistina olete paljudes asjades sõna võtnud. Mis te arvate ühistranspordist selle külje pealt, kas tasub investeerida Haapsalu rongiliikluse taastamisse 40 miljonit eurot, suurendamaks regionaalset efektiivsust?

Kaja Kallas

Seda küsimust me ühistranspordiseaduse eelnõu raames ei arutanud, aga me arutasime seda transpordi arengukava raames. Minu hinnangul on see mõistlik mõte.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Mul on selline küsimus. Nendest ühistranspordiliikidest, mis Eestis kasutusel on, puutuvad meid külastavad turistid võib-olla kõige enam kokku taksondusega. Kindlasti antakse selle põhjal hinnanguid ka selle kohta, kuidas Eestis üldse teenindusega lood

on. Seepärast on natuke kurb kuulda, et siia maani pole leitud ühist arusaama, kuidas seda valdkonda reguleerida. Põrkuvad seal ju kindlasti väga paljud huvid. Kuidas sulle tundub, millal suudetakse see teema siiski lukku lüüa?

Kaja Kallas

See juhtub siis, kui eelnõu muudatusettepanekute tähtaeg on möödas ja eelnõu on läinud komisjonist teisele lugemisele. Ma eeldan, et kui see ei juhtu erakorralisel istungjärgul, mis toimub suvel, siis juhtub see kindlasti sügisel.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud ettekandja! Kolleeg Toomas Tõniste küsimuse peale tekkis siin pisike vaikus. Mina küsisin Toomase käest täpselt sama küsimuse ja Toomas vastas enam-vähem analoogilise vaikusega. Kas selline seadus ikka on hea, mille kohta ei saa kindlalt vastata, mida see konkreetset muudab? Minu teine küsimus on, kas see seadus põlistab praegu olemasolevate bussiliinide turul olemise. Ning kas te seoses riigihangetega arutasite ka seda, et bussijuhitööle võiks määrata kindla tunnihinna, millest vähem ei saa maksta? Siis ei oleks selles sektoris ehk nii palju musta raha maksmist.

Kaja Kallas

Kõigepealt ma õiendan ära selle, et kolleeg Toomas Tõniste küsis, milline on kõige olulisem muudatusettepanek, mis päris palju muudab eelnõu algset teksti. Kuna enamik muudatusettepanekuid on kas tehnilised või ei oma suurt sisulist mõju, siis jäin hetkeks vait seetõttu, et mõtlesin, kas on midagi, mida eraldi välja tuua. Mis aga puutub teie küsimusse, kui me arutasime liinilubade ja avaliku teenindamise lepingu temaatikat, siis tõusetus ka probleem, et kui makse ei maksta, siis on hangetel kergem osaleda. Aga järeldus oli, et see on pigem maksukorralduse seaduse kui ühistranspordiseaduse teema. Viimasega otseselt seda probleemi lahendada ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Minu küsimus tuleneb pigem praktilisest elust, mitte sellest eelnõust, aga kindlasti puudutab see ka ühistranspordiseadust. Meil sõidavad uued rongid, värvilised ja kiired. Vahel jäävad need küll tee peal seisma, aga on tekkinud täiesti reaalne konkurents busside ja rongide vahel. Me saame rongiga sõita Pärnusse, Raplasse, Türi, Viljandisse, Tartusse ja mujale. Praegune riigi poliitika on selline, et kaugbussiliine riik ei doteeri, need rajanevad turumajanduslikul printsibil ja peavad ise hakkama saama. Raudteed doteeritakse väga suurte summadega, piletitulu moodustab nende sissetulekust vist 20–30%, 70–80% on dotatsioon. Kuidas te kommenteerite seda võrdse konkurentsi vaatenurgast? Ja lisan siia, et reeglina rongipileti hind on reisijale kallim kui bussipileti hind.

Kaja Kallas

Kõigepealt, sellist vahet seadus ei tee, et busside kaugliine ei doteerita. Seadus räägib kommertsliinidest. Kommertsliinid püsivad ilma selletagi, et neile tuleks maksta dotatsiooni, kuna seal on taga turunõudlus. Aga mis puutub teie küsimusse, siis olles ise konkurentivaldkonna advokaat, ma tean, et konkurentsi valdkonnas ei loeta tõesti omavahel konkureerivateks mitte ronge rongidega ja busse bussidega, vaid aluseks võetakse ühendus eri sihtpunktide vahel. Kui ma tahan näiteks saada Tallinnast Tartusse, siis minu jaoks on valikuvариandid, kas ma sõidan sinna auto, rongi või bussiga. Kui nüüd inimesed hakkavad tänu rongiühenduse heale kvaliteedile ja dotatsiooni autode asemel eelistama ronge, siis see on väga positiivne. Kui nad hakkavad busside asemel, mis praegu dotatsiooni ei saa, ronge kasutama, siis selle tagajärjel tuleb lõppkokkuvõttes hakata ka bussiliinidele dotatsiooni maksma ja ma ei ole kindel, et see on väga hea variant. Minu arvates peaks kindlasti olema mingi tasakaal, et üks ei suretaks teist välja. Busside kasutamine on küll paindlikum kui rongivedu, aga mõlemal on omad eelised.

Aseesimees Jüri Ratas

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mina küsin uuesti tasuta ühistranspordi kohta. Ma vaatasin täpsemalt järele, et §-s 27 on kenasti loetletud, milliste objektide puhul riik tohib abi anda. Samas on teada, et riik toetab ka kohalikke omavalitsusi ja kokkuvõttes on see kõik üks riigiabi. Kas te arutasite, kuidas see seadus võiks reguleerida tasuta ühistranspordi rahastamist? Kõik see tuleb ju lõpuks riigi taskust.

Kaja Kallas

Aitäh! Võib-olla teil oleks huvitav lugeda läbi ka § 35, eriti lõik selle kohta seletuskirjast. See ehk vastab teie küsimusele. Iseenesest on eelnõus ette nähtud, et sõidusoodustusi tohib avaliku teenindamise lepingute puhul suuremas ulatuses, kui on seaduses ettenähtud määr, anda siis, kui selleks on "mõistlik ja asjakohane põhjus". Nii ütleb eelnõu. Eelnõu seletuskirjas on ka märgitud, mis võiksid need mõistlikud ja asjakohased põhjused olla. Te küsisite, kas me komisjonis seda arutasime. Keegi seda teemat ei tõstatanud, nii et me ei arutanud seda komisjonis.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen oma eelmise küsimuse juurde tagasi, see puudutas taksoteenuseid ja taksonduse reguleerimist selles eelnõus. Sa mainisid, et sügisel võib eeldada suurema kompromissi või kokkuleppe saavutamist. Millel see optimism põhineb?

Kaja Kallas

Minu optimism põhineb sellel, et ega siin palju ei ole teha jäänud. Me oleme seda rohkelt arutanud ja kui taksonduse peatükk on saanud ühtse vormi, siis tuleb lihtsalt hakata asju läbi hääletama ja üht- või teistpidi otsustama. Sellel minu optimism põhinebki.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Mul on ka küsimus taksomajanduse kohta. On mingi valdkond asju, kus me meeletult

püüame kõike reguleerida, ja samas on mingi valdkond, kus probleemid lausa karjuvad näkku – käib inimeste riisumine ja petmine. Tallinna taksomajanduses valitseb kaos. Seda eelnõu on aastaid menetletud ja nüüd sügisel hakkame jõudma selleni, et saab midagi otsustada. Milline see meeleolu siis on – kas see kaos, need džungliseadused pannakse paika või ei panda? Aastaid tagasi sõitis Jüri Ratas vuntsidega maskeerunult linnas taksoga ringi. Mis selle tulemus oli? Tulemusi ei ole. Võtame ennast kokku ja püüame mingid konkreetsed asjad, mis on reguleerimata, kus valitsevad džungliseadused, ära reguleerida! Ja ärme reguleeri üle seal, kus erilist reguleerimist vaja ei ole! Milles probleem on, et asi seisab, Kaja? (Naer saalis.)

Kaja Kallas

Aitäh väga värvika küsimuse eest! Eelnõus on ju ettepanekud välja pakutud ja meil tuleb lihtsalt otsustada. Nagu ma ütlesin, teeme ettepaneku taksondus praegu menetlusest välja võtta, et asjaga saaks kompaktselt edasi tegeleda. Ma ei leia, et siin on mingi sisuline takistus. Lihtsalt on ka taksonduse järelevalve pool, mida tuleb veel arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Mul on niisugune küsimus. Eelmine nädal oli ka majanduskomisjoni istung, kus käsitleti transiiditeemat. Arutati, kuidas on reisirongiliikluse ja kaubavedude tariifid Eestis seotud, jms. Ma tean, et majanduskomisjon arutab, kuidas raudteel reisijate vedu korraldada ka edaspidi, kui enam ei ole raha, mis transiidist tuleb. Mil määral see eelnõu selle küsimusega tegeleb ja millised lahendused meil selles valdkonnas võimalikud on?

Kaja Kallas

See eelnõu seda küsimust ei käsitle.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Viimasel ajal on olnud uudiseid, et sõltuvalt transpordi ühe või teise liigi populaarsusest on mõni kommertsliin oma tegevuse lõpetanud. Mõne bussiliini pidaja teatab, et ta ei saa piisavalt tulu ja seetõttu lõpetab oma tegevuse. Tänavu aasta alguses võttis Elron kasutusele selles mõttes uue rongiühenduste võrgu, et on uued ja tihedamad graafikud ning mugavamad rongid. See on toonud ridamisi uudiseid, et üks või teine kommertsliin ei suuda enam opereerida. Milliseid paindlikke võimalusi annab see eelnõu ühistranspordi ümberkorraldamiseks selliselt, et inimestele oleksid liikumisvõimalused tagatud ka paikades, kus kommertsliinid oma tegevuse ootamatult lõpetavad?

Kaja Kallas

See teema haakub vastusega, mille ma andsin kolleeg härra Seederile. Aga mis puutub liinide sulgemisse, siis see on pigem ministeeriumi teema. Kui nad võimaldavad raudteele suurt dotatsiooni, siis peavad nad teadma, et see mõjutab ka bussiliiklust. Aga te küsisite, milliseid paindlikke võimalusi pakub eelnõu olukorraga toimetulekuks. Need on eelnõus olemas, selleks on peatükk, mis räägib avaliku teenindamise lepingutest. See käsitleb just juhtumeid, kus puudub kommertshuvi mingit liini opereerida, aga samas vajadus on. Sellisel juhul on lahenduseks avaliku teenindamise leping, mis sisuliselt tähendab doteeritud liine.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Mul on küsimus ühistranspordi korraldamise kohta maakondades, sh koolivedude kohta. Hajaasustuse korral on probleem, et need veoringid, mis maakonnakeskustesse ja muudesse koolidesse viivad, muudavad laste koolitee väga pikaks. Küsimus on esiteks n-ö ettevedu ja teiseks ka see, et meil ei ole võimalik lastevanematele neid sõite kompenseerida, et nad saaksid ise oma lapsi kooli viia. Kas see eelnõu aitab kaasa, et meil tekiks etteveod vallakeskusesse kusagilt küladest ja et lapsevanemad ise saaksid koolitranspordi osas aidata, nii et laste kooliteekonnad muutuksid mõistlikuks?

Kaja Kallas

Eelnõu näeb ette avaliku teenindamise lepingute regulatsiooni. Kirjas on tingimused, mida pädev asutus võib vedajalt nõuda. Mis puutub rahastamisse, siis kui te soovite teada saada, kas sinna võib kaasata erasektorit, siis seda eelnõu otseselt ei käsitle. Ma arvan, et see on pädeva asutuse enda otsustada, ja tegelikult ma ei näe põhjust, miks ei võiks erasektor osaleda. Aga ma ei saa siin eelnõule konkreetselt viidata.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Meil on moes eelnõusid käsitledes rääkida mõjuanalüüsist, seda peetakse mõistlikuks. Ma arvan, et majanduskeskkonna reguleerimine mingis valdkonnas toob kindlasti kaasa ühelt poolt ohu, et see tingib lisakulutusi ja tõstab teenuste hinda. Teiselt poolt, kui vabaturgu on õigesti reguleeritud ja see toimib normaalselt, nii et tõrkeid ei ole, siis see muidugi langetab hindu. Minu küsimus on kogu eelnõu kohta. Kas on tehtud majanduskeskkonnale ja kogu keskkonnale avalduva mõju analüüs? Kui palju seaduse rakendamine maksab? Et me ei oleks nagu Rail Balticu puhul silmitsi olukorraga, et tahetakse ühele soole ring ümber teha raudteega, mis maksab 100 miljonit eurot. Milline on mõju? Kui palju see kõik maksumaksjale maksma läheb, kui teenuste hinnad muutuvad? Ma pean väga mõistlikuks, et sellegi eelnõu üle otsustamisel kuluarvestust arvesse võetakse. Loodan, et peale huvirühmade rohete kirjade on majanduskomisjon koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga suutnud sedagi analüüsida.

Kaja Kallas

Minu teada te ise olite ka valitsuses, kui see eelnõu kinnitati ja meile saadeti. Aga iseeneest mõjuanalüüsi, nii palju kui see on võimalik, on eelnõuga seotult tehtud. Võite selle kohta küsida ka oma pinginaabrilt Juhan Partsil, kindlasti ta oskab teile vastata. Aga ka seletuskirjast võib analüüsi kohta, nii palju kui seda tehtud on, lugeda.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! See seaduseelnõu reguleerib ka represseeritule ja represseerituga võrdsustatud isikule sõidusoodustuste andmist. Seda reguleerib praegu teatavasti väga keeruline mehhanism. Inimesed peavad esitama piletid, mis nad võib-olla on ostnud ise, aga pahatihti on seda teinud ehk ka keegi teine. Kas ei oleks mõistlikum süsteemi muuta ja lihtsalt anda represseeritud isikutele teatud mahus toetust, selle asemel et niisugust keerulist hüvitamise mehhanismi kasutada?

Kaja Kallas

Aitäh! See küsimus on ka paljude muude soodustuste puhul, mida seadus ette näeb. Kas peaks nendele inimestele kuidagi maksma midagi otse ja nad ise otsustaksid, kuidas nad seda raha kasutavad, või peaks kord olema rohkem reguleeritud? Aga sel teemal meil komisjonis arutelusid pole olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Hea Kaja! Kasutan võimalust ja esitan sulle kui Riigikogu liikmele ühe sinu viimastest küsimustest. See puudutab ühistranspordivahendi juhtimist purjuspäi. Ma olen mitu korda kirjutanud alkolukkudest ja ka sinu isa on sel teemal euroliidu transpordivolinikuna mitu kōnet pidanud. See oleks üks võimalus vähendada joores juhtide põhjustatud liikluseõnnetusi. Soomes peab kõikidel koolibussidel alkolukk olema. Seaduseelnõu teine lugemine katkestatakse. Kas pärast katkestamist võiks eelnõusse ka sellise sätte lisada?

Kaja Kallas

Riigikogu liikmed on oma ettepanekute tegemisel vabad. Sellise muudatusettepaneku võid kindlasti teha. Praegu seda eelnõus ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Jätkan sõidusoodustuste teemal. Sõidusoodustusi võivad seaduseelnõu järgi kehtestada valla- ja linnavolikogu, majandus- ja kommunikatsiooni-

minister ning Vabariigi Valitsus määrusega, maavanem aga oma korraldusega. Kui kohalik võim teeb kellelegi soodustusi, on see arusaadav, aga kas on mõistlik, et maavanem võib seda oma korraldusega määrata? Eri maakondades kehtivad selle tagajärjel erinevad sõidusoodustused. Kas ei peaks muutma olukorda, kus ühes maakonnas kellelegi laieneb soodustus, teises maakonnas sama staatusega isikule aga mitte?

Kaja Kallas

Mina ei ole siin seda eelnõu kaitsmas, ma olen komisjonipoolne ettekandja. Te olite ka siis valitsuses, kui otsustati see eelnõu meile siia saata. Te oleksite saanud selle küsimuse juba valitsuses küsida. Ent kui teil on sellised mõtted, siis teil on võimalus teha asjaomane muudatusettepanek selle aja jooksul, mille me uueks muudatusettepanekute tähtajaks määrame. Nii et palun!

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, kas teil on protseduuriline küsimus?

Urmas Reinsalu

Jah, aitäh! Austatud ettekandja! Ma tahan lihtsalt protseduuriliselt õiendada ära selle, et ma pidasin silmas seda mõjuanalüüsi, mis Riigikogus jutuks tuleb nüüd, kui me räägime majanduskeskkonda mõjutavatest eelnõudest. Meil on käsil üsna suur muudatuste pakett, oletatavasti suur osa nendest leiab toetuse ja tegelikkuses on siis näha, milline on eeldatav võimalik halduskoormus pärast neid muudatusi. Ma arvan, et täpselt samamoodi nagu valitsuses ei tohi ka parlamendis ükskõiksest suhtuda sellesse, kui me kulutame maksu- maksja raha. Nii et stenogrammi huvides oli mul see protseduuriline täpsustus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh selle repliigi eest! Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole.

Kaja Kallas

Aitäh! Kuna see on minu viimane esinemine siin Riigikogus, siis ütlen kõigile aitäh ja kohtumiseni!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Täna menetluses olev seaduseelnõu on minu arvates meie riigis üks olulisimaid. Julgen kindlalt öelda, et ühistransport ja selle toimimine on üks Eesti riigi aluseid. Lihtne on elada suures linnas, kus takso jõuab sinuni kolme-nelja minuti jooksul. Aga me teame kõik, et maal elavatest inimestest ei käi pea 70% tööl oma vallas, vaid kusa-gil mujal. Nii on paljude jaoks väga tähtis, kui head on ühendusliinid.

Ühistransport on oluline mitmes mõttes. Üks külg on, milline on ühistranspordi kvaliteet. Seda eelnõu uurides lugesin muigega, kui positiivsena näidati seda, et Tartu maakonnas hakkavad sõitma gaasibussid. Mõni päev tagasi aga arutati siinsamas saalis gaasiaktsiisi tõstvat eelnõu. Nii et me võtame raha ühest taskust ja paneme selle teise taskusse. Peale selle, et meil oleksid kvaliteetsed trammid, trollid, bussid, rongid, lennukid, laevad ja tak-sod, on tähtis ka see, kuidas need transpordi-liigid omavahel seotud on. Aastaid on räägitud, et peaks olema ühtne piletisüsteem. Kui ma tahan suunduda punktist A punkti C ja vahe-peal pean läbima punkti B, siis peaksin saama korraga pileti osta, sõidan ma siis rongi või bussiga või mõlemaga. Sellest on pikalt räägi-tud, aga kuhugi jõutud ei ole. Nii ongi, et kui me kuhugi maapiirkonda hakkame sõitma, siis teinekord me ei tea, kas me sinna ikka jõuame.

2007. aastast alates on ühistranspordil see pluss, et kohalikud liinid ei ole ainult maakon-nasisesed, vaid ka maakonnaülesed. Paljud maakonnad on kokkuleppeid teinud ja me tea-me, et ei ole enam nii, et inimene ühest maa-konnast teise tööle või arsti juurde ei pääse. See mure on lahendatud. Kuid kindlasti ei tohi ühistransport olla ka vallasisene. Siin räägiti juba mõne sõnaga õpilaste veost. Osa omava-litsusi mõnuleb mee sees, sest nende lapsed sõidavad ühest omavalitsusest teise ja on või-malik riigi toel koolibuss käima panna. Oma-valitsuse kulud on tunduvalt väiksemad. Aga kui mõnes omavalitsuses on kool ja lapsed ühe valla piirides, siis riigi dotatsiooni koolibussi

jaoks ei saa ning kogu transpordikulu jääb omavalitsuse kanda.

Väga oluline on ka, nagu siin küsimustestki välja tuli, ühistranspordi riigipoolne doteeri-mine. Head sõbrad, me ju kõik saame aru, et igal pool Eestis peaks olema võimalik elada. Ka Tallinnast kaugemal tuleks vähemalt püüda luua samasugused tingimused kui suurlinnas. Ja selleks, et riik oleks ühtlaselt elanikkonnaga kaetud, tuleb tahes või tahtmata kindlasti do-teerida ühistransporti. Sellest ei pääse. Samas tuleb ühistranspordi doteerimisel arvestada mitmesuguste teguritega. Me oleme küll uued rongid saanud, kuid raudtee ei ole nii heas korras, et uued rongid saaksid sõita kiirusega, mis on nendele lubatud.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Aivar Kokk

Kindlasti tuleks siin saalis väga selgelt pai-ka panna, kuidas tagada Eestis kiired ühendu-sed, sest ilma nendeta ei saa riik ühtlaselt areneda. Ma olen lõõpides ikka öelnud, et kui maainimesel ei ole kasutada häid ühendusi, siis on tal vaid üks võimalus. Ta ostab üheotsa-pileti ja sõidab oma tööle järele. Aga palju pa-rem oleks, kui Eestis oleks head, kiired ühen-dused ning me ostaksime kaheotsapileteid ehk pendeldaksime kodu ja töökoha vahet. Tallinna äärelinnast kesklinna sõit kestab 20–30, mõnel inimesel 40 minutit. Ei ole ka Jõgevamaalt Tartusse tööle käimine mingi probleem, kui autosõit võtab kuni 40 minutit aega. Õnneks on kõik kolm peateed väga heas korras.

Samas on probleem seegi, et kommertsliini-de bussid sõidavad Tallinna ja Tartu vahet väga kiirelt, aga nad ei peatu enamikus kohtades. Kui elad Põltsamaal ja tahaksid kuhugi Tartu või Tallinna poole tööle sõita, siis see on loo-tusetu. Ei ole ühtegi liini, mille bussiga sõita hommikul ühele või teisele poole. Kõik on kommertsliinid ja ajavad taga piletitulu, nii et bussid ei hakka sissesõitu Põltsamaale tegema ja ka seal risti peal on peatumised jäänud üha harvemaks. Tunnibussid ja pooletunnibussid, nagu neid kutsutakse, ei peatu seal juba ammu.

Veidi ka raudteeliiklusest. Meil on nüüd ilu-sad oranžid rongid olemas. Nende liiklustihe-dust peaks aga tunduvalt suurendama. Me näe-

me, et iga kuuga ühistranspordi kasutamine kasvab, sõitjad on rongides tunduvalt rohkem. Kui need rongid suunduksid iga kahe tunni järel kas Tartusse või Tallinna, oleks Tallinna–Tartu maanteel liiklus tunduvalt hõredam, sest paljud sõidaksid rongiga. Riigikogu liikmena ei saa ma kuidagi peale kella ühte minema, alles peale kella kolme läheb esimene rong Tartu poole. Ja hommikul kella kaheksaks ei saa ma samuti sealtkandist rongiga Tallinnasse. Nii vaatadki rongioperaatorite poole ja mõtled, kuidas on võimalik, et rongid on, aga inimesed õigeks ajaks tööle nendega ei saa.

Lõpetuseks tahan öelda, et ei saa kuidagi rahul olla sellega, et seaduses on rõhutatud, et maavanemal on hästi palju õigusi. Ta kas lubab või ei luba midagi vallas teha, kinnitab vallavolikogu otsuseid või ei kinnita. Volikogu liikmed on rahvalt mandaadi saanud ja kui nad on mingi otsuse teinud, siis tuleb seda aktsepteerida. Üks inimene ei tohi tähtsaid otsuseid langetada. Kui see regulatsioon aga antakse ühistranspordikeskusele, kus on sõnaõigus kõikide omavalitsuste juhtidel, siis ma olen sellega nõus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas Urmas Reinsalu on protseduuriline küsimus või soovite kohapealt sõna võtta?

Urmas Reinsalu

Protseduuriline küsimus. Nii mina kui ka Siim Kiisler palume Riigikogu liikmetena, ehk oleks võimalik saada eelnõu tekst koos muudatusettepanekutega. Siin saali tagaotsa laekakeses ei ole enam pabereid. Kus need paberid on? Kes meil on siin mingid kratid käinud?

Aseesimees Laine Randjärv

Teile kohe edastatakse need. Palun, Juhan Parts! Kaheksa minutit.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ma tulin siia pulti raske südamega. Tegelikult see, et Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon esitas palju küsimusi, näitab ühistranspordi olulisust Eesti riigi arengus. Ma kutsun kõiki Riigikogu liikmeid üles nendel teemadel sisuliselt arutama! See eelnõu, jah, on Isamaa ja Res Publica Liidu ning Reformierakonna valitsuse esitatud. Seda

on väga põhjalikult ette valmistatud, aga elu on väga dünaamiline. Ütlen seda ka härra Langile. Muudatustega tuleb suuta kaasas käia.

Oma küsimuses proua Kallasele juhtisin tähelepanu ühele tõsiasjale. Nimelt, praegu toimub Eesti Vabariigi pealinnas inimkonna ajaloos, ma julgeks öelda, mitte ainult globaalsel, vaid terves universumis enneolematu eksperiment: suur juht ja õpetaja härra Savisaar püüab rakendada tasuta ühistransporti. Seda on tehtud juba pikka aega. Mina olen tutvunud mitmete uuringutega, mis ütlevad, et eksperimenti esimene faas ei ole andnud oodatud tulemusi. Tallinna juhid aga väidavad vastupidist, et tulemused on enneolematud. Majanduskomisjon on seda eelnõu Kaja Kallase juhtimisel arutanud 2013. aasta märtsist peale, nüüd on käes 2014. aasta juuni. Seega poolteist aastat me oleme seda eelnõu arutanud, aga me ei ole tähele pannud, et ühistranspordis on toimunud ülimalt põhimõtteline muutus, ja seda mitte kuskil kaugel, vaid siinsamas Tallinna linnas. Ma tahan sellega öelda, et minu arvates komisjoni ettepanek teine lugemine katkestada ja selle juurde hiljem tagasi tulla on mõistlik, aga edaspidine arutelu ei tohiks kindlasti piirduda ainult taksoteenuste täpsema regulatsiooniga, seda on liiga vähe.

Teiseks tahan avaldada tunnustust proua Kaja Kallasele. Ma tean, et ta vist jooksis juba ära ühistranspordi tarbima, et meie juurest ära sõita. Ta on teinud seda tööd hingega ja väga kahju, et ta ei näinud siin seda tulemust, et seadus oleks vastu võetud. Aga ma tõesti loodan, et ka praegune valitsus tähtsustab ühistranspordi ja suudab seda eelnõu sisuliselt edasi menetleda ning ei teki probleemi, et ka järgmisel Riigikogu koosseisul tuleb seda arutama hakata.

Nüüd sellest, millised on minu arvates suured väljakutsed, mida me peaksime edaspidisel arutelul käsitlema. Valitsus esitas selle eelnõu rohkem kui aasta tagasi ja elu on vahepeal edasi läinud. Esimene küsimus puudutab linnastumist. Midagi ei ole teha, me teame, et linnastumise protsess on osaliselt paratamatu. Haldusreform oleks nagu vastassuunaline ja vähendaks linnastumise kiirust, aga paraku inimesed koonduvad suurematesse linnadesse. See mõjutab otseselt ka ühistransporti. Linnastumisel on kaks tagajärge. Esiteks, omavalitsused – ma ei räägi praegu suurtest omavalit-

sustest, vaid väikestest – ei suuda organiseerida mõistlikul tasemel ühistransporti. Inimesi on liiga vähe, kriitilist massi ei ole. Tegelikult on see probleem juba maakondade tasandilt välja jõudnud. Selle eelnõu menetluse käigus on korduvalt arutatud, kas me ei peaks vastukaaluks looma mingisugused oblastid. Mäletate, 1950. aastate alguses oli Eestis üheksa kuud kolm oblastit – selline eksperiment. Minu arvates neid praegu moodustama ei pea, sest oblasti puhul tekib tsentraliseerimise risk.

Et Eestis jääks ikkagi püsima regionaalse tasakaalustatuse perspektiiv, on vaja tugevamaid omavalitsusi. Siis saaks neile maksumulude eraldamise kaudu delegeerida sisuliste otsustuste õiguse ühistranspordi korraldamisel. See puudutab igat liiki ühistransporti – loomulikult ennekõike maanteetransporti, aga läänepoolsetes piirkondades, sh saartel kindlasti ka veetransporti. See on esimene küsimus. Juhin tähelepanu, et eelnõu on kavandatud aastail 2010–2012. Kui me vaatame inimeste liikumist, siis muutused on olnud kiiremad, kui me tookord prognoosisime.

Teine küsimus on rahaküsimus. Vaat ikkagi see Tallinna eksperiment! Mõistlik oleks, et inimene siiski ostaks pileti, maksu ta siis, palju maksab, oma tarbimiskorvi. Asjaomased suhtarvud on võrreldes arenenud Euroopa riikide omadega suhteliselt väikesed, kuid me peaksime suutma soovitud proportsiooni hoida. Sest vaadake, inimese ostetud pilet on parim n-ö kliendi tagasiside, kas asjad on hästi või asjad ei ole hästi. Kui on tasuta sõit, keegi pileteid ei osta, siis tagasiside ei pruugi adekvaatne olla. Jah, me võime arendada rohelisi kaarte ja kõike muud, mis on ka hea, et saada mingit tagasisidet, aga juba tasuta sõit iseenesest võib teatud moonutusi kaasa tuua. 50% dotatsiooni, 50% piletitulu – see on see proportsioon, see on see eesmärk, mida me peaksime arutama. Minu arust see eelnõu peaks seda rahastamise peatükis kajastama.

Kolmas küsimus on see, et Isamaa ja Res Publica Liit on alati olnud turumajanduse pooldaja – alati, ärge kahelge selles! –, aga Isamaa ja Res Publica Liit ei ole kinniste silmadega, roosade prillidega pööbel, kes ei näe, kui turg ei toimi. Just nimelt meie tahame turumajandust, kus me suudame reageerida ka siis, kui turg ei toimi. Ja ühistranspordis ongi

selline olukord, et objektiivsete majandusseadustega turg lihtsalt ei toimi.

Nende küsimuste lahendamisel – see puudutab parvlaevandust, rongiliiklust, aga üha rohkem ka teisi transpordiliike (ma ei räägi Eesti-siseseist lennuliiklusest), kus turg ei toimi – me peame tegutsema targasti, arvestades seda, et meil on kasutada piiratud hulk maksumaksja raha ja me ei saa lõputult investeerida infrastruktuuri.

Kaheksa minutit on läbi, aga ma jõudsin tegelikult ainult sissejuhatuse ette kanda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Täna on siin saalis näha olnud, et Riigikogu liikmetel on väga suur huvi selle seaduseelnõu vastu. Oli palju küsimusi, oli palju häid vastuseid. Kõikidele küsimustele me aga ei saanud selliseid vastuseid, nagu ootasime. Ja on ka arusaadav, sest juba siis, kui see eelnõu siia saali toodi, juhiti tähelepanu, et ühistranspordiseadus jõustus 1. oktoobril 2000. aastal. Sellest ajast on seda muudetud paarkümmend korda, tehtud muudatuste maht on suur ja sel põhjusel tuli ka uus terviktekst koostada. Näha oli, et selles seaduses on fookus paigast ära, kuna see hõlmab niivõrd palju erinevaid osi.

Tahan nüüd aga välja tuua peamised eesmärgid, miks see eelnõu meie ees on. See tulevane seadus täpsustab ühistransporti korraldavate asutuste pädevust ja ülesandeid. Samuti on soov muuta avaliku teenindamise kohustust käsitlevat regulatsiooni, täpsustada sõidusoodustuste tegemise aluseid, parandada taksoveoteenuse kvaliteeti asjaomast regulatsiooni korrastades, võimaldada bussiliiniveol konkurentsi suurendamist ja tagada veoteenuse kvaliteedi stabiilsus, korrastada teeliikluses sõitja ja sõidukijuhid õiguste ning kohustuste regulatsiooni. Arvestame sealjuures Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses kehtestatud bussisõitjate õiguste regulatsiooni. Samuti üritame selle eelnõuga lahendada kehtiva seaduse rakendamisel ilmnunud probleeme.

Sama olulised nagu need eesmärgid on kindlasti ka kasutatavad terminid. Juhin teie tähelepanu sellele, et ühistransport selle seadu-

se tähenduses on tegevusloa alusel korraldatav tasuline sõitjate vedu, mida teostatakse eelkõige liiniveo, juhuveo või taksoveo korras, ning tasuline sõidukite vedu laeva-, väikelaeva- ja parvlaevaliinidel. Kordan: ühistransporti teostatakse eelkõige liiniveo, juhuveo või taksoveo korras. Seega ei ole ühistransport piiratud vaid nimetatud liiki tasuliste vedudega, vaid hõlmab igasugust sõitjate vedu, mille eest võetakse tasu. Selline teenus võib näiteks olla sõiduauto rent, kui tellitakse auto koos juhiga, kuna tegemist on sisuliselt tasulise sõitjate veoga. Seesama renditeema oli meil korduvalt üleval nii töörühmas kui ka komisjonis.

Jõuan nüüd taksoveo juurde, mis meil täna kõige rohkem kirgi on kütnud. Seda me kahjuks ei saanudki eriti arutada – selleni komisjon lihtsalt ei jõudnud, kuna oli nii palju muid küsimusi. Samas mingeid ettepanekuid komisjoni liikmed tegid. Kui keegi arvas, et piirhind on mõistlik, siis teine jälle kinnitas, et ei ole mõistlik, liberaalne majandus ennekõike jne. Kuid mis üldse on taksovedu? Taksovedu on sõitjate vedu tellija soovitud sihtkohta või sõitjale tellitud kohta järelesõitmine taksoveoks kohandatud ühissõidukiga.

Palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Toomas Tõniste

Taksoveoks tuleb lugeda ka ilma taksoveo- loa, sõidukikaardi või teenindajakaardita teostatavat sõitjate vedu, kui sõiduk on taksoveoks kohandatud ehk sõidukile on paigaldatud taksoveole omane taksotunnus – plafoon, hinnakiri, taksomeeter – või seda matkiv taksotunnus, aga sellisel juhul on tegemist ebaseadusliku taksoveoga. Kui ma ise olen taksoga sõitnud, siis olen näinud, et see teema läheb taksojuhtidele hinge. Inimesed, kes teevad korralikult oma tööd ja hommikust õhtuni kliente veavad, on äärmiselt nõrдинud, miks me midagi ette ei võta nende piraattaksode vastu. Seesama piraat võib olla ka taksoloa saanud ametliku takso juht, kes teeb päevas kaks vedu ja teenib sellega rohkem kui see teine, kes on päev läbi korralikult oma tööd teinud. Mis mulje jääb turistidel ja muudel klientidel, kes satuvad sellise takso peale, millel on lausa ametlikult kehtestatud kõrge hind? Vaene

klient ei ole osanud selle kohta küsida ja saab pärast kohalejõudmist halva üllatuse osaliseks. See rikub Eesti kui turismi sihtkoha mainet. Mina olen veendunud, et mõistlikud piirhinnad on äärmiselt vajalikud.

Samas teeb muret, et me oleme seda eelnõu hästi kaua menetlenud ja paljude huvigruppidega kohtunud, kuid ikkagi oleme alles sealmaal, et meil on ees 100 muudatusettepanekut. Me teeme ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, et saaksime tööd jätkata. Saalist kõlas küsimusi, kas komisjon on teinud halba tööd. Vahest me oleme eelnõu arutanud liiga aeglaselt või just vastupidi, liiga rutakalt? Äkki tuleks veel rohkem aega maha võtta ja teemat täiendavalt arutada? Ma ise leian, et komisjon on läinud õiget teed. Me oleme andnud huvigruppidele võimaluse oma arvamust avaldada. Me oleme nendega kohtunud, nad ära kuulanud ja nüüd on jõudnud kätte hetk, kui me need muudatusettepanekud läbi hääletame, arutelu katkestame ja tööd jätkame. Jõudu meile selleks! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal, sõnavõtt kohalt! Kaks minutit.

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mind inspireeris kõnelema kolleeg Juhan Parts. Räägin mõne sõnaga sellest suurepärasest eksperimendist, millega Tallinna linn on hakkama saanud, ehk siis tasuta ühistranspordist, ja selle positiivsetest mõjudest. Kui rääkida esimesest positiivsest mõjust, siis on see kindlasti raha kokkuhoid ehk rahaline boonус Tallinna elanikele ja nende rahakotile. Neil kõigil, kes pidid varem ostma kas üksikpileti või kuukaardi või lausa aastapileti, et ühistransporti kasutada, jääb see raha nüüd rahakotti alles ja nad saavad ise otsustada, mis nad selle rahaga peale hakkavad, kas kasutavad seda oma toidukorvi täitmisel või laste huviharidusse panustades.

Teiseks, mis ei ole kindlasti vähem tähtis – võib-olla on see isegi tähtsam –, on mõju keskkonnale. Pärast tasuta ühistranspordi juurutamist näitavad arvud selgelt, et autosid on eriti just Tallinna kesklinnas märksa vähem ja suurenenud on nende inimeste arv, kes kasutavad ühistransporti. Seega heitgaasi kogus,

mis eraautodest linnaruumi paiskub, on mõnevõrra kahanenud. Lisaks on kogu see teede kulumisest tekkiv saastamine eriti just kesklinna piirkonnas väiksemaks jäänud. Niisugune mõju keskkonnale on kahtlemata oluline. Ma arvan, et kui Tallinn taotleb lähiaastatel roheline pealinna tiitlit, siis see on üks kõva argument, millega Euroopa Komisjoni ette minna, kui roheline pealinna tiitlit sealt küsima hakatakse. Ma arvan, et tasuta ühistransport väärleks järeletegemist kogu Eestis. Majandusminister Palo võiks selle üheks oma südameasjaks võtta. IRL arvab, et tasuta ühistransport on halb. Aga mille poolest on tasuta maa ehk siis maamaksuvabastus üle Eesti loogilisem kui tasuta ühistransport? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ühistranspordiseaduse eelnõu arutades tahan kõigepealt meelde tuletada mõned ühistranspordi kavandamise lähtealused. Ühistranspordi kavandamise ja korraldamise eesmärk on ressursside kasutamise sotsiaalset ja majandusliku otstarbekust arvestades tagada ühistranspordi paiknemise vastavus nõuetele, mis tulevad elanike ning nende eri sotsiaalsete gruppide, sh puuetega inimeste, eakate, õpilaste, üliõpilaste, väike- ja muude saarte elanike liikumisvajadusest. See on üks lähtealus.

Samas näeme, et kuigi see eelnõu on hästi paks, ei ole selles absoluutselt käsitletud efektiivsuse aspekti, ei ole sõnastatud, kui kiiresti peaks saama ühest punktist teise. Eelnõu käsitleb ühistranspordi eri liike – bussid, taksod, laevad, lennukid, rongid –, aga kui kiiresti peaks inimene jõudma ühest punktist teise, seda ei ole üldse käsitletud. Aga riigi efektiivsuse seisukohalt on just see kõige olulisem, kui kiiresti inimene saab kodust töökohta ja töökohast tagasi koju, kui kiiresti saavad lapsed lasteaeda või kooli ja sealt tagasi koju. Kas puudega inimesel on võimalik ühistransporti kasutades sõita tervishoiuasutusse või päevakeskusesse? Neid aspekte ei ole kuigi põhjalikult käsitletud.

Efektiivsusest veel nii palju, et uued rongid, mis Tallinna ja Tartu vahel ning ka teistel liinidel on käima pandud, on tuubil täis. Rahvas

tahab nendega sõita. Kui majanduskomisjonis tuleb teema arutlusele, vahest siis raudtee ehk vedaja esindajad ütlevad, et sel juhul võiks põhimõtteliselt ju pileti hinda tõsta. Aga selle asemel võiksid nad mõelda selle peale, kuidas uued rongid kiiremini ja tihedamalt sõitma panna, et inimesed hõlpsamalt liikuma pääseksid. Mis seal salata, enamik töökohti asub Tallinnas. Et Lõuna-Eesti välja ei sureks, peaks Tallinnasse jõudma vähemalt poole kiiremini. See on suur edasimineku, et juba on rongiga võimalik Tartust Tallinnasse saada kahe tunniga. Aasta tagasi oli see aeg kaks ja pool tundi. Kui Tartust Tallinnasse oleks võimalik sõita ühe tunniga, siis meil ei oleks enam regionaalpoliitilisi küsimusi, Eesti olekski üks regioon. Aga see ei ole üksnes Tartu–Tallinna vahel liikumise probleem, see puudutab muudki liikumissuundi, nii liine Pärnu–Tallinn, Narva–Tallinn kui ka Haapsalu–Tallinn. Need liinid tuleks korralikult välja arendada.

Majanduskomisjoni esimees ütles enne, et raudteeliiklus hakkab reisijaid bussidest rongide peale ära meelitama ja see on paha. Tegelikult see paha ei ole. Kui inimestel on hea sõita rongiga, siis nad peaksid saama seda teha. On vale jutt, et raudteed doteeritakse palju.

Palun lisaaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit lisaks!

Peeter Laurson

Seda ei doteerita palju. Samamoodi läheb ju raha maantee-ehitusse. See aga, et raudteel ei toimu piisavalt vedusid, on riigi majandamise küsimus. Kui me järjest raudteetariife tõstame, siis varsti ei liigu kaubarongid siin üldse, aga ega reisirongide omanikud ei saa kinni maksta kogu raudteetaristut. See on tähtsam küsimus kui raudtee iseenesest, kogu meie ühistranspordi efektiivsus on ülitähtis.

Toon lähtealustest välja ka teise punkti. Teine lähtealus on soodustada ühissõidukite eeliskasutamist, vähendada sellega transpordi negatiivset mõju keskkonnale ja selle põhjustatud tervisekahjustusi ning aidata kaasa liiklusõnnetuste ja liiklusummikute ärahoidmisele. Seda aga pole eelnõus märgitud, kuidas toda negatiivset mõju ära hoida. Mõni aeg tagasi ringles valitsuskabinetis seaduseelnõu, millega taheti jalgratturitele kiivri kasutamine kohus-

tuslikuks teha. Kui nüüd ühistransporti ei kasutata piisavalt ja autostumine jätkub, siis seegi ei ole inimeste poolt tahtlik valik, see on neile peale sunnitud. Tihtipeale inimesed kasutaksid ühistransporti, aga kui süsteem ei toimi efektiivselt, siis saastus suureneb. Nii võib ühel hetkel valitsuskabinetis tekkida mõte, et inimesed peaksid tervise kaitseks hakkama kasutama respiraatorit. Me ei taha ju sinna jõuda! Lihtsam oleks ühistranspordiseaduse eelnõu korralikult ette valmistada ja kõiki aspekte kaaluda, et saaksime efektiivse seaduse.

Kolmas lähtealus ühistranspordi korraldamisel on vähendada ühiskonna sotsiaalseid ja majanduslikke kulutusi transpordile, energiale ja taristule. Ma olen selle seaduseelnõu otsast lõpuni läbi lugenud, aga ma ei ole selles näinud punkte, mis aitaksid vähendada kulutusi transpordile. Sellega peaks tõsisemalt tegelema. Seetõttu ma arvan, et praegu on vara seda eelnõu järgmisele lugemisele saata. Seda peaks komisjonis tõsiselt edasi käsitlema ja arvestama ka kõiki neid aspekte, millele ma viitasin. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Tervist, lugupeetud eesistuja! Eeldada võib, et mul läheb pikalt. Palun kaheksa minutit! Ühistranspordi kohta on ju palju öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Marko Pomerants

Head kolleegid! Kõigepealt tahan öelda, et mul on hea meel Kaja Kallase üle, kes tõesti on ühistranspordiseaduse eelnõu menetlust siin Riigikogus väga meeldivalt vedanud ja jõudnud üsna kaugele. Kui ainult poleks ees seda taksondust, mis talle veel ühe mahuka paki töölauale tekitas. Ma väga loodan, et uus majanduskomisjoni esimees ehk Arto Aas suudab astuda Kaja Kallase jälgedes ja selle seaduseelnõu menetlemine kord ka lõpetatakse.

Kui nüüd see eelnõu ette võtta ja meenutada kolleeg Priit Toobali hiljutist sekkumist läbirääkimistesse, kui ta kohapealt kahe minuti vältel kiitis Tallinna tasuta ühistransporti kui mingisugust kiiduväärset asja, siis olen natuke

segaduses. Oleksin ettevaatlik selle nõuandega, mille sa andsid meie majandus- ja taristuministrile proua Palole, et ta peaks ühe asja südameasjaks võtma. Mina arvan, et mida vähem asju ta endale südameasjaks võtab, seda parem Eesti rahvale ja seda odavam riigile. Nii et ole sellega ettevaatlik! Aga mis mind siis segadusse ajab, kui ma Priitu kuulan? Selle eelnõu § 2 räägib ühistranspordist ja kinnitab, et ühistransport on tasuline sõitjate vedu, mida teostatakse eelkõige liiniveo, juhuveo või taksoveo korras, ning tasuline sõidukite vedu laeva-, väikelaeva- ja parvlaevaliinidel. Kui seda tulevast definitsiooni vaadata, siis võib väita, et Tallinnas ühistransport tegelikult puudub, ja võib-olla see ongi nii.

Aga lähen nüüd oma aruteluga edasi. Ühistranspordi korraldus on keeruline temaatika ja sellega on nii, nagu inimestel on oma elukoha valikuga. Kõige parem olukord oleks, kui saaks elada kusagil mere ääres ja samal ajal metsa keskel ning see kõik oleks linna lähedal. Kuulan siin kolleegide debatti ja näen, et igaühel on oma arusaam, kui kiiresti võiks kusagilt kuhugi jõuda. Võtame kas või üleval oleva Rail Balticu debati ja kõik küsimused, mis on seotud rongide kiiruse ja võimalike peatuskohtadega, samuti sellega, kas rongid peaks suunduma Pärnu või Tartu poole. Aga mina olen rakverelasena kindel, et tegelikult oleks väga mõistlik lahendus, kui rong tuleks kõigepealt Rakveresse, võtaks sealt peale Rakvere inimesed, kes tahavad Euroopasse sõita, ja siis suunduks kas Tartu poole või Tallinnasse tagasi. Arvan, et mingi kolme ööbimisega oleksimegi kenasti Varssavis. Sellel on üks alternatiiv ka. Ma televiisoris nägin, et rong sõitis läbi Kuuvalu. Siis saaks ka selle sillaprobleemi ära lahendada.

Aga kui me bussiliiklusest räägime, siis see on säärane huvitav asi, et võib reisijatele väga erinevaid elamusi pakkuda. Meenutan oma lapsepõlvest, kuidas ma koolis käisin. Selleks, et minna bussi peale, tuli jala astuda poolteist kilomeetrit oma sõidusihtkohast vastassuunas. Seal oli peatus, kus ma ootasin bussi, et sõita sellega Tamsalusse, kus oli minu kool. Ega mul ei läinudki väga palju rohkem aega kui mingisugune poolteist tundi, ja nelja kilomeetri kaugusel ma olingi. Keskkooli ajal oli juba selline olukord, et koolibuss võttis mu peale mu enda koduvärvast ja kümne minuti

pärast olin nelja kilomeetri kaugusel koolis. Seega sõltuvalt sellest, kui hästi on asi korraldatud, võib saada väga erinevaid tulemusi. Seetõttu tulebki transpordi korraldamisele suurt tähelepanu pöörata. Hästi oluline on siinkohal bussijuhtide roll. Kui ma oma noorpõlve meenutan, siis oli nii, et kui sattus tore bussijuht olema, siis ta lasi mu õhtul kodu juures maha, kui mitte, siis vantsisin ka koju tagasi need poolteist kilomeetrit. Nii et kõik teemad, mis puudutavad bussijuhtide palka ja nende töökorraldust, on kindlasti väga aktuaalsed.

Ma mõistan ka, miks Riigikogu liikmed järjest rohkem süüvivad ühistranspordi teemasse. Põhjus on väga lihtne: praegu ei ole tegelikult üldse haruldane, et ka Riigikogu liikmed sõidavad ühissõidukiga. Olen aru saanud, et kolleeg Helir-Valdor Seederil on ka negatiivseid kogemusi. See oli umbes nii, et uus porgandrong jäi Türi ja Rapla vahel kuskil poolel teel seisma, edasisõit ei olnud võimalik. Aga küllap rongifirma leidis lõpuks mingisuguse lahenduse. Minul endal on juhtunud selline lugu, et kord, kui sõitsin Tallinnast bussiga Rakverre, siis nägi üks inimene seda pealt ja arvas, et see on nii suur sensatsioon, et küll seltskonnaajakiri seda jäädvustava pildi avaldab. Ta teenis selle pealt vähemasti 200 krooni. Täna sel päeval enam ükski väljaanne foto eest nõus maksma ei ole, kui riigikogulane tabatakse ühissõidukis sõitmas.

Kui me nüüd selle debati kõik kokku võtame, jääb probleeme veelgi üles. Seesama vana jutt linnaliinidest, mis lähevad üle maakonnaliinideks. Ma ei taha mõeldagi, mida kõike hakatakse ette võtma, kui haldusreformi raames ühe omavalitsuse mõiste laieneb. Nii et probleeme on. Aga viimase isikliku kogemusena võin kinnitada, et rongisõit Rakverest Tallinnasse on väga tore. Ma olen selle läbi teinud nii esimeses klassis kui tavaklassis, ega suurt vahet ei ole. Ja siin ikka mingid eelised bussies on, kui saad rahulikult väljuda kas Ülemistel, Kitsekülas või Balti jaamas, nagu minul vaja, et siis mööda Patkuli treppi üles Toompeale ronida.

Arutame seda eelnõu menetledes muudatusettepanekud tõsiselt läbi, küllap saame kamba peale kokku ühe vägagi mõistliku ja hea seaduse. Võimaldan nüüd veel ühel kolleegil siin oma sõna öelda, ma ei kasuta kõike oma kaheksast võimalikust minutist ära. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas Priit Toobalil on protseduuriline märkus? Läbirääkimistel olete juba osalenud.

Priit Toobal

Jah, aga kuna kolleeg Pomerants minu nime lausa mitu korda mainis, siis soovin kasutada repliigiõigust. Tahan lihtsalt kolleeg Pomerantsil enne suurt suve murekoormat vähendada. Ta ju tunneb muret, kas Tallinnas ikka on ühistransport. Võin kinnitada, et on küll, ja mulle teadaolevalt ei kao ühistransport, sh tasuta ühistransport Tallinnas kuhugi ära. Vastupidi, Tallinna tänavapilti tulevad uued bussid, trollid ja trammid, mis on mõeldud kasutamiseks kõigile Eesti inimestele. Kui te tähelepanite, siis härra Pomerants on ka mööda Pärnu maanteed sõitnud. Uut trammitreed ehitatakse just sinna. Nii et veel kord hea sõnum suureks suveks härra Pomerantsile: ei ole vaja muretseda, Tallinnas ei kao ei tasuta ühistransport ega üldse ühistransport ära.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas Priit Sibulal on protseduuriline märkus? Palun!

Priit Sibul

Ma tahtsin teada, et kuna Pomerants nimeatas Priidu nime, siis kuidas Toobal teab, et just teda silmas peeti.

Aseesimees Laine Randjärv

See on hea küsimus! Aga palun nüüd Helir-Valdor Seeder! Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Austatud kolleegid! Tegemist on väga olulise eelnõuga, mida näitab seegi, et ühistranspordiseaduse eelnõu on esitatud juba peaaegu poolteist aastat tagasi ja selle kohta on tehtud 90 muudatusettepanekut. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada, et arutelu saaks jätkuda. Tõepoolest, nagu näitab ka tänane arutelu siin saalis, on veel palju küsimusi, mis oleks mõistlik praegu eelnõu menetlemise käigus ära lahendada, et mitte teema juurde peagi tagasi tulla ja algatada ühistranspordiseaduse muutmise. Samas kutsum kolleege üles olema oma sõnavõttudes hästi kontsentreeritud, aega säästvad, et jõuaksime eelnõuga kiiresti edasi. Kindlasti ei ole

meil mõtet püüda ületada ühe Mulgimaa mehe rekordit. Minu teada on Eesti parlamendis kõne pidamise rekord Holstre vallast pärit Märt Martinsoni käes, kes pidas kõnet 11 tundi – peaaegu sama kaua, kui maadles Martin Klein omal ajal Stockholmi olümpial. See matš kestis 11 tundi ja 40 minutit ning tõi eestlastele esimese olümpiamedali. Nii et olgem säästlikud!

Aga mõned märkused eelnõu kohta siiski. Ma esitasin Kaja Kallasele küsimuse, mis puudutas konkurentsi ühistranspordi vallas. Nagu me teame, kommertsbussiliine riik ei doteeri. Samas raudteeliinidele riik maksab dotatsiooni. See on tegelikult maksumaksjale väga kulukas. Piletitulu moodustab raudteel alla poole ehk enamik kasutatavast summast on riigi dotatsioon. Ma ei taha sellega öelda, et me peaks kuidagi olema raudteetranspordi vastu või et mina olen raudteetranspordi vastu. Ei, kaugelki mitte! Ma arvan, et see on väga õige suund – rongiliiklus on keskkonnasäästlik ja mugav ning paigus, kus see on käivitunud, on see ennast igati õigustanud. Aga küsimus on õhus võrdse konkurentsi seisukohalt. Reisija jaoks on probleem see, et nii mõnedki linnadevaheliste kommertsliinide bussid lõpetavad sõitmise, sest raudteetransport sööb need välja. See on sisuline ja suur probleem paljude linnadevaheliste bussiliinide puhul, sest buss on siiski paindlikum transpordivahend kui rong. Arvan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium peaks kindlasti sellele küsimusele lähitulevikus tähelepanu pöörama.

Maakonnaliinid on hoopis teine küsimus. Nende puhul ei ole maakonnasisest konkurentsi raudtee- ja bussiliikluse vahel ning siin moodustab umbes poole riigi dotatsioon. Ilmselt see on paratamatus. Me peame tõe näkku vaatama: reisijaid jääb aina hõredama asustuse tõttu järjest vähemaks. Nii et maakonnaliinid on teistmoodi käsitatavad, aga kommertsbussiliinide ja raudtee vahelises konkurentsis on võrdne kohtlemine riigi poolt kindlasti vajalik, et reisija ei kannataks.

Teine teema, mis puudutab raudteed, tuleb ka elust enesest. Nimelt on väga hea, et raudteel on uus korraldus võimaldanud rongide liikumissagedust suurendada ja meil on võimalik valida sobivam sõiduaeg. Samas võiks ära kasutada ka võimaluse, et mõned rongid on tõelised kiirrongid. Mina sõidan Viljandi ja

Tallinna vahet. Rong sõidab Viljandist Tallinnasse neli-viis korda päevas, Türiilt mitu korda rohkem, Raplast veel rohkem. Viljandi elanikuna ja reisijana tahaksin väga, et vähemalt ühel-kahel korral oleks tegemist tõelise kiirrongiga, mis võib-olla peatub ainult Türiil ja Raplas, vahest veel paaris kohas. See võimaldaks sõiduaega lühendada 2 tunnilt ja 20 minutilt 1 tunni 40 või 45 minutini. 30–40 minutit on tegelikult päris pikk aeg, me võiksime selle ära kasutada. Kahjuks praegu nii palju paindlikkust transpordikorralduses ei ole. Bussid ja rongid dubleerivad üksteist ja viljandlane, kes tahab Tallinnasse sõita, pääseb sinna küll mugavalt, aga rong peatub igas väiksemaski peatuses ja seetõttu on sõiduaeg märksa pikem, kui võiks olla.

Natuke bussitranspordist ka vaatenurga alt, mis puudutab ühistranspordikeskusi, maavalitsusi ja Maanteeametit. Milline peaks olema tööjaotus maakonnaliinide korraldamisel? Ma ei ole päris nõus kolleeg Aivar Kokaga, kes on veendunud ühistranspordikeskuste toetaja. Kui maakonnas on ühistransporti ikka korraldanud maavalitsus, siis paikades, kus see on traditsiooniliselt nii olnud ja kus kõik kohalikud omavalitsused on sellega nõus, võiks see edaspidigi nii jääda. Ei maksa kohustuslikus korras asutada ühistranspordikeskusi, mis organisatoorselt on kindlasti kulukamad kui maavalitsused.

Edasi: antavad soodustused. Nendest on siin juba Tallinna tasuta ühistranspordi näitel räägitud, aga mina tahaksin tähelepanu juhtida konkreetset selle eelnõuga seotud teemale. Praegu on maavanematel õigus kehtestada teatud soodustusi ja nii on tekkinud olukord, kus eri maakondades kehtivad erinevad soodustused. Minu arvates on see mõtlemise koht, kui ühes maakonnas on maavanem andnud õpilastele võimaluse tasuta või soodushinnaga ühistransporti kasutada, kõrvalmaakonnas seda aga ei ole. Õpilased aga käivad ehk samas koolis. Minu arvates see peaks olema riigis tervikuna ühtemoodi reguleeritud. Ma ei taha kuidagi vähendada maavanemate pädevust ja volitusi, aga minu arvates tuleks riiklikult mõelda ja rakendada sihtrühmadele ühtmoodi soodustusi.

Mis puutub soodustustesse laiemalt, siis tunnistame ausalt, et nende võimaldamine on muutunud konkurentsiks elanike pärast, ja see

ei puuduta ainult ühistranspordi soodustusi. Mul näiteks, kes ma elan Tallinnas üürilisena, ei ole pealinnas oma autole parkimiskohta. Aastaid tagasi oli selleks vaja üürilepingut Tallinna linnas. Edaspidi korda muudeti ja nüüd pean ma olema Tallinna elanike registris ja mitte ainult seda, kehtestatud on ka paiksustsensus: ma pean olema pealinnas elanud teatud aja, et saaksin parkimissoodustust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd on teie aeg täis ja ka istungi-aeg on läbi. Suur tänu, härra Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aga mu kaheksa minutit jäi kasutamata.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit sai täpselt täis.

Helir-Valdor Seeder

Ei ole võimalik! (Naer saalis.) Aitäh, head kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Täname istung on lõppenud, aga seaduseelnõu 404 teine lugemine jäi pooleli, me jätkame seda järgmisel istungil. Praeguseks on kõnedeks registreerunud Siim Kiisler ja Priit Sibul. Selle teadmisega praegu lõpetame. Kõikidele kaunist päeva jätku! Kohutumiseni homme!

Istungi lõpp kell 13.03.

Istungi kestus 3 tundi ja 3 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 18. juuni 2014

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Poliitiline kultuur
2. Transpordipoliitika
3. Honorarid
4. Poliitilised otsused

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Kalev Kallemetsa ametivanne

Istungi rakendamine

2. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teise lugemise jätkamine

3. Õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmise" eelnõu (690 OE) esimene lugemine

5. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) teine lugemine

6. Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine

7. Lastekaitseaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

8. Töövõimetoetuse seaduse eelnõu (678 SE) esimene lugemine

9. Kooseluseaduse eelnõu (650 SE) esimene lugemine

10. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) esimene lugemine

11. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine

12. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) kolmas lugemine

13. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) kolmas lugemine

14. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine

15. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) kolmas lugemine

16. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine

17. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) kolmas lugemine

18. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) kolmas lugemine

19. Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) kolmas lugemine

20. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine

21. Õiguskantsleri ettepanek raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27)

22. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Head kolleegid, alustame infotundi. Teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohal 37 Riigikogu liiget, puudub 64.

Infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: kultuuriminister Urve Tiidus peaministri ülesannetes, majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palo ning siseminister Hanno Pevkur. Eilsel päeval andis oma soovist küsimust esitada teada neli Riigikogu liiget. See tõttu, ma arvan, võib lisaküsimusi täna saalist iga teema kohta tulla kolm, mitte rohkem.

1. Poliitiline kultuur

Esimees Eiki Nestor

Esimese küsimuse esitab Helir-Valdor Seeder kultuuriministrile peaministri ülesannetes. Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Majandusministri järsult muutunud seisukohad praamiliikluse korraldamise kohta, valed ja vassimised, mille ajakirjandus on välja toonud, on kahetsusväärset madala poliitilise kultuuri näide. Aga nagu me teame, on peaministri kabinetis kitsas ringis langetatud otsuse, et loobutakse riigile praamide soetamisest, heaks kiitnud ka valitsuskabinet. See tähendab riigile aastas 8–9 miljonit eurot kallimat praamiliiklust. Kümne aastaga teeb see 80–90 miljonit eurot lisakulu, mis on võrdne enam kui 200 000 perele kavandatud vanemapensioni maksumusega kuni 2018. aastani. Vanemapensioni kavatseb valitsus nüüd rahapuudusele viidates tühistada. Kas teie valitsuskabineti liikmena, saarlasena ning praamikasutajana olite selle otsuse poolt? Kuidas te põhjendate sellist riigi- ja praamisõitjavenulikku, aga samas eramonopolile väga kasulikku otsust?

Urve Tiidus

Austatud Riigikogu esimees! Austatud härra Seeder, tänan selle küsimuse eest! Te kasutate sõnu "teie saarlasena". Ma pean saarlasena ütleva, et loomulikult olen ma parvlaevateenuse tarbija, olen seda olnud 19 aastat ning näinud selle muutusi ja paranemist. Ma hindan väga positiivselt neid samme, mis on astutud uute parvlaevade soetamiseks ja soovin, et teenuse kvaliteet paraneks ka edaspidi. Kliendi või tarbijana huvitab mind, et teenuse hinna ja kvaliteedi suhe oleks parim võimalik. Mis puudutab valitsuskabineti otsust selle kohta, kuidas selle teenusega edasi minna, siis ma pean usaldama oma kolleege ja nende tehtud otsuseid. Ma olen kultuuriminister ja pean tunnustama, et parvlaevaliikluse valdkond on väga sisutihe, seal on palju kohustusi ja ülesandeid. Ma kuulasin ära kõikide asjatundjate sõnavõttud valitsuskabinetis, loomulikult ka majandusministri seisukohad, ja nõustusin nendega. Ma usun, et praegune lahendus annab võimaluse seda teenust tulevikus paremini

edendada ning mina kui saarlane, kes ma saare ja mandri vahet sõidan, saan edaspidi veel rohkem rahul olla.

Esimees Eiki Nestor

Suur tänu, proua minister! Küsimuse esitamiseks on aega üks minut ja vastamiseks kaks minutit. Helir-Valdor Seeder, esimene täpsustav küsimus.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! KÜsin usalduse ja ekspertide kohta. Miks valitsuskabinet tervikuna ei usalda majandusministeeriumi ametnike seisukohta, et riigipraamidega teenuse osutamine on aastas 8–9 miljonit eurot odavam, mida on kinnitanud ka ekspertide analüüsid? Miks ei usuta laevafirmade kinnitust, et 2016. aastaks on võimalik vajalikud laevad valmis ehitada? Kas Euroopa Komisjoni elektrooniline kiri, mis kinnitab, et pakutud lahendus on kooskõlas Euroopa Liidu riigiabi reeglitega, ei veennud valitsust, kui otsustati lähtuda majandusministri ebamäärastest kahtlustustest, mis vastavad praeguse monopoolse teenusepakkuja huvidele, mitte avalikele huvidele, ja mille kohta puudub igasugune analüüs? Kas te olete teadlik, et nii kaotatud rahaga oleks praamiliiklust mandri ja saarte vahel võimalik korraldada täiesti tasuta või saaks selle abil rohkem tõsta maksuvaba tulu määra või suurendada lapse-toetusi? Miks valitsus on asunud ühe eramonopoli huve esindama, selle asemel et esindada avalikke huve?

Urve Tiidus

Suur tänu jätkuküsimuse eest! Ma saan tutvustada asjade edasist käiku. Ma tean, et majandusministeerium kuulutab juuni lõpus välja opereerimishanke. Tallinna Sadam on välja kuulutanud hanke laevade ostmiseks või ehitamiseks ja on otsustanud ka ministeeriumi korraldataval hankel osaleda. On loodud olukord, kus tekib konkurents, mis mõjutab hinnapoliitikat. Praeguse seisuga saab öelda, et riik ja maksumaksjad sellest eeldatavalt võidavad. Kui opereerimishankel osaleks ainult üks pakkuja, siis oleks riik kindlasti halvemas positsioonis. Mul on varasemaid samme väga keeruline kommenteerida. Ma tean, et parvlaevade ja praamiliikluse korraldamise teema oli päevakorral ka eelmise majandusministri ajal

ning jutuks on olnud erinevaid variante. Praamiomanikega on räägitud praamide riigile ostmisest. Kuna ma ei ole nende vestluste juures olnud ega majandusministeeriumis töötanud, siis tuleb mul siiski toetuda ametlikule infole. Mis puudutab tulevikus kaotatavate või võidetavate summade võrdlemist, siis siin vajan ma natuke pikemat arutamisaega. Ma jätaaksin endale võimaluse teha seda kas või kirjalikult.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, teine täpsustav küsimus.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister, palun vabandust, et olin sunnitud teile neid küsimusi esitama! Eelmisel korral kavatsesin esitada küsimuse peaminister Rõivasele, kuid tema asemel oli siin Sven Mikser. Täna kavatsesin jälle esitada küsimuse peaminister Rõivasele, aga tema asemel olete siin teie. Kuidagi ei õnnestu tabada peaministrit, kes on pidevalt jooksus, viimati osales ta minu teada Narva Energiajooksul. Ka rahandusminister on rahanduskomisjoni töö ajal pidevalt jooksus. Looduse vastu ei saa, aga ehk on võimalik poiste jooksuaegasid niimoodi sättida, et parlament saaks suhelda asjaosaliste endiga ega peaks suhtlema nende asendajatega. Teil on valitsuses autoriteeti ning spordivaldkond kuulub Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse. Tõstatage see küsimus ja las ministrid jooksevad kas või rotatsiooni korras. Näiteks on Mikser minu teada endine spordimees, las lippab mõnikord Rõivase või Ligi eest.

Urve Tiidus

Austatud härra Seeder, ma võtan selle kommentaari teadmiseks. Ma sain aru, et küsimust te ei esitanud.

Esimees Eiki Nestor

Rahvasaadik Seeder pani eile oma küsimuse teemana kirja poliitilise kultuuri, tuletan ma meelde neile kolmele küsijale, kes on täna end siin registreerinud. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ka minu küsimus on poliitilise kultuuri kohta. Teadaolevalt on tänases päevakorras emapensioni vähendamise eelnõu ehk eel-

nõu, millega Vabariigi Valitsus kavatses tervelt suurelt hulgalt pensionäridelt ära võtta keskmiselt 120 eurot aastas. See on täiesti pretseeditud juhtum, kui juba kehtivat seadust muudetakse selliselt, et tahetakse pensione vähendada. See puudutab ligikaudu 200 000 inimest, eeskätt just emasid. Mida te arvate sellisest poliitilisest kultuurist, kui eakaid inimesi, emasid, sellisel viisil koheldakse?

Urve Tiidus

Aitäh teile, proua Kaia Iva, küsimuse eest! Kõigepealt, Riigikogu liikmed on ju rahvalt mandaadi saanud inimesed, kes langetavad otsuseid oma väärtushinnangute ja paremate arusaamade ning loomulikult ka olemasolevate ettepanekute alusel. Ma täpsustan teie ühte lauset. Te ütlesite, et vanematelt inimestelt võetakse vanemapension ära. Seda vanemapensioni praegu Eestis veel keegi ei saa, faktiliselt vanemapensioni keegi hetkel ei saa. Nii ütleb ka minu kolleeg, ta toetab mind. Poliitilisest kultuurist rääkides võin öelda, et ma teadsin seda küsimust ette ja natukene mõtlesin sellel teemal. Poliitiline kultuur on kindlasti üks kultuuri osa. Nagu me teame, kultuur tervikuna ei ole kunagi valmis ega täiuslik. Me püüdleme selle täiuslikkuse poole, aga rahvalt mandaadi saanud – ma rõhutan seda – rahvasaadikud saavad alati kultuuri arendada.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud proua Urve Tiidus, kes te täna peaministrina siin meie ees olete! Ma tahtsin ka küsida poliitilise kultuuri kohta. Kultuuritus torkab uue valitsuse puhul üsna sageli silma. Ma jätan kõrvale praamid ja teised sellised asjad, mille kohta juba küsiti. Mul on selline küsimus. Eile olid siin puudega inimesed, väljas oli nende demonstratsioon. Silm läks märjaks, kui vaatasin neid kõige vaesemaid ja viletsamaid, kes tulid siia endale sentisid juurde paluma. Ühtegi valitsuse esindajat kohal ei olnud. See on üks asi, mille kohta ma vastust soovin: miks siis keegi ei tule rahvaga kohtuma? Teine teema on teile lähemal, see on uue venekeelse telekanali avamine. Ma ei tea, 23 aastat on selle üle vaieldud ja nüüd te paari nädalaga olete otsustanud, et kut-

sute kokku komisjoni, nüüd teete nii ja teete naa. Kuidas saab selliseid asju nii ebakultuur-selt, rahvaga rääkimata kiiresti teha? Sellega ju tunnistatakse, et meie integratsioon on läbi kukkunud, sest Eestisse tuleb teha venekeelne telekanal, kuigi kõik pidid siin hakkama eesti keelt rääkima.

Urve Tiidus

Suur tänu, lugupeetud härra Heimar Lenk! Teie küsimuses oli koos kaks küsimust. Esimesele küsimusele oleks valmis vastama minu kolleeg Hanno Pevkur, kes oli eile siin kohal. Minu andmetel kohtus hiljem Riigikogu hoones ka valitsusliige Urmas Kruuse siin olnud erivajadusega inimeste esindajatega. Kahjuks mina isiklikult tõepoolest siin ei viibinud. Kindlasti peab ütlema, et suhtlemine, infovahetus ja dialoog eile kohal olnud inimestega ja nende organisatsioonide esindajatega toimus. Ei saa öelda, et seda ei toimunud, kuna nende organisatsioonide esindajatel oli endal olemas kava, mis siin Riigikogu ees siiski ellu viidi. Hiljem järgnes kohtumine Riigikogu ruumides. Mul on raske kommenteerida ja kinnitada teie usku, et dialoogi ei toimunud. Minu andmetel see toimus. Kui te olete nii lahke, siis küsige pärast selle kohta Hanno Pevkurilt, võib-olla ta täpsustab natukene, et teil oleks rohkem ja täpsemat infot.

Teine küsimus oli venekeelse inforuumi arendamise kohta Eestis. Te väitsite, justkui oleks integratsiooniprogramm läbi kukkunud. Oh ei, vastupidi, me tuleme varsti Riigikogu ette järjekorras juba kolmanda lõimumiskavaga. Sõna "integratsioon" on teatavasti saanud eestikeelse vaste – lõimumine. On tehtud väga palju häid muudatusi ja on palju arengusuundi, aga need kõik lähtuvad sellest, et me oleme jõudnud lõimumisprotsessiga teatud etappi ja saame edasi liikuda. Ei saa väita, et mingisuguseid otsuseid inforuumi kohta tehakse ühiskonda kaasamata. Ministeerium on moodustanud erialainimeste või meediaprofessionaalide komisjoni, kes on lahkelt lubanud ministrile nõu ja soovitusi anda.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, proua minister! Aeg on läbi. Riigikogu juhataja võtab endale vabaduse ja ütleb, et siia kokku tulnud inimesed kutsuti Riigikogu konverentsisaali ja seal kohtusid nendega

minister Kruuse ja minister Kütt ning Riigikogu liikmed Heljo Pikhof, Margus Tsahkna ja Eiki Nestor.

2. Transpordipoliitika

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Siim Kiisler. Küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole. Palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Küsin samuti parvlaevauhenduse kohta Saaremaa ja Hiiumaaga. Teile alluvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud, nii ühis-transporti valdkonna asjatundjad kui ka kõrgemad ametnikud asestantsler ja kantsler, on kinnitanud, et riigile praamide soetamine on esiteks võimalik ja selleks on piisavalt aega ning teiseks on see mõistlik, kuna hoiab riigi kulusid kokku umbkaudu kaheksa miljonit eurot aastas ehk kümne aasta peale 80 miljonit eurot, mis on väga suur raha. Miks te oma ametnike arvamust ei usaldanud ja otsustasite valitsuse otsust muuta? Kui te majandusministeeriumi kalkulatsioonid ei usalda, kas teil on siis olemas teistsugused kalkulatsioonid ja graafikud? Kes need teile on esitanud?

Urve Palo

Aitäh selle küsimuse eest, lugupeetud rahvasaadik, ja aitäh võimaluse eest seda teemat selgitada! Mina ministrina pean vastutama selle eest, et 2016. aasta sügisel praamiliiklus mandri ja saarte vahel toimuks, selle kvaliteet ei oleks halvenenud ega tekiks seal mingit segadust. Inimeste jaoks, kes saartel elavad, on tegu elutähtsa teenusega, nii et siin loteriid mängida ja hea õnne peale loota ei pea ma mõistlikuks. Sellest tulenevalt ma otsuse tegin. Kui me räägime sellest, mida olevat ametnikud soovitanud, siis soovitusi oli väga erinevaid ja need ka aja jooksul muutusid. Ma rääkisin asestantsler Merike Saksaga, kellest saab uus kantsler. Ma küsisin tema käest, sest tema selle teemaga meie majas tegeles, kas ta võib garanteerida, et kui riik hakkab praegu praame soetama, siis on garanteeritud, et 2016. aasta sügisel on meil neli laeva. Ta ütles, et ta ei saa seda lubada, kuna graafik on liiga tihe. Ma toonitan, et me oleme olukorras, kus ei ole

selgunud võitjat, kes neid praame hakkaks ehitama, ehk ehitamiseks ei ole aega kahte aastat, vaid märgatavalt vähem. 2,2 aastat on perioodi lõpuni ehk 1. oktoobrini 2016. Arvata, et hanked ei viibi, oleks, nagu ma ütlesin, liiga optimistlik, see oleks loterii, mis lõppkokkuvõttes võiks maksumaksjale minna mitu korda kallimaks, sest praktika näitab, et hanked vaidlustatakse. Ma loodan, et rahalistest arvutustest saan rääkida teie järgmisele küsimusele vastates.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, esimene täpsustav küsimus, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Väga hea oleks, kui te tutvustaksite ka avalikkusele neid alternatiivseid kalkulatsioone, mis teil ilmselt olemas olid, kui te teistsuguse otsuse langetasite. Kahjuks ei saa nendega kusagil tutvuda. Seni on ikkagi esitatud ainult need kalkulatsioonid, et teie otsus toob riigile 80 miljonit eurot kahju. Aga minu küsimus on selline. Teie seisukohad on küll aja jooksul väga palju muutunud. Ei saagi enam täpselt aru, kas siis jõuaks või ei, Tallinna Sadam justkui jõuaks ja justkui ei jõuaks. Tundub, et täna te olete sellises meeleolus, et pigem ei jõua. Aga kui te nii arvate, miks te siis ei teinud otsust pikendada opereerimist senisel kujul näiteks ühe või kahe aasta võrra, nii kuidas te vajalikuks oleksite pidanud? Miks te teete riigile sellise kahjuliku otsuse terve nisti kümneks aastaks?

Urve Palo

Aitäh! Kui me räägime rahalistest arvutustest, siis ka majandusministeeriumi ametnikud kinnitavad, et kõik need arvud, mida eksminister Parts on välja käinud, on hinnangulised. Need ei baseeru mingitel pakkumistel ega tõsistel kalkulatsioonidel, need on hinnangulised. Seetõttu mina arvudega ei žongleeriks. Jah, ma olen öelnud ja ütlen ka täna, et olukord, kus 20 aasta jooksul on praamihankel alati olnud ainult üks pakkuja, ei ole normaalne ja ma ei pea seda õigeks. Olen ka seda kogu aeg öelnud, et sellest tulenevalt oleks olnud mõistlik, kui riik oleks need praamid soetanud. Aga olen alati rõhutanud, et ma pean vaatama, mida saab järele jäänud aja jooksul teha, ja

seejärel, juunikuus, teen ma otsuse. Nii et ma ei ole oma meelt mingil moel muutnud, need väited ei vasta tõele. Kui palju ja kas üldse on võimalik kokku hoida, selgub pärast seda, kui hanked on avatud ja arvud on laual. Enne seda on kõik spekulatsioon. Mul on hea meel, et esimest korda 20 aasta jooksul on võimalus, et sügisel on mitu pakkujat, tekib konkurents ja ka surve pakkujatele. Nad kõik teavad, et on teisi pakkujaid, ja lauale pannakse oma parim hind.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, teine täpsustav küsimus.

Siim Kiisler

Aitäh! Kas ma sain teie vastusest õigesti aru? Te ütlesite, et te arvudega ei žongleeri. Kas teil ei olegi siis mitte mingisuguseid kalkulatsioone? Mille alusel te sel juhul otsuseid langetate? Kes teile nõu annab? Nagu me näeme, majandusministeeriumi ametnikud need nõuandjad ei ole. Kust need ettepanekud siis tulevad? Teisi hinnanguid teil ei ole, alternatiivseid kalkulatsioone teil ei ole, arvudega te ei tegele, kuigi minu arust võiks majandus- ja kommunikatsiooniminister siiski numbrilisi arvestusi teha. Mille alusel teil need ideed sünnivad ja kes teil need head nõuandjad on?

Urve Palo

Loomulikult on mul samamoodi olemas hinnangulised kalkulatsioonid. Ma toonitan, et need saavadki olla ainult hinnangulised, kuni selle hetkeni, kui hanked on avatud ja on tegelikult teada, mida pakutakse. Loomulikult on need mul olemas. Ma ei saa nendega omakorda žongleerima hakata, ma ei pea seda õigeks, eriti olukorras, kus hange on tulemas, sest see kõik jääks lihtsalt õhku. Ma ei saa rääkida võimalikest arvudest, see ei oleks õige. Minu hinnangud ja otsused tulenevad mitmesugustest analüüsides, mida on teinud ametnikud meie majas. Nad ütlevad paraku samamoodi, et laevade õigeaegne valmimine ei ole garanteeritud, kuna hanked viibivad. Minu nõunik Danel Tuusis, kes on mitu kuud selle teema kallal töötanud, on teinud mulle väga korraliku kokkuvõtte 30. mai seisuga. Ta tungivalt soovib mitte hakata riskima ainult ühe hankega, laevade ostmisega. Hanke ebaõnnestumise korral oleks riik siis nurka surutud ja

peaks mis iganes hinnaga kokku leppima praeguse operaatoriga. Mina soovin seda vältida. Ma toon lihtsalt ühe näite hangete venimise kohta. Praegu on ehitamisel kaks väikest parvlaeva Kihnu ja Vormsi liini jaoks. Hange kuulutati välja 2011. aasta suvel. Vaidlustamise tõttu venis see protsess poolteist aastat pikaks, siis alles asuti ehitama. Neid laevu ehitatakse kaks aastat. See tähendab, et need kaks väikest praami saavad valmis järgmise aasta kevadel. Selline on praktika, siin ei ole emotsioonidega midagi tegemist. Veel kord ütlen, et mina ministrina ei saa teha emotsionaalseid otsuseid, vaid pean tegema pragmaatilisi otsuseid, mis lõppkokkuvõttes garanteerivad kvaliteetse teenuse ja maksumaksja raha kokkuhoiu.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra esimees! Austet minister! Eelmine majandusminister sai Vabariigi Valitsuselt 2013. aasta 26. septembril ülesande korraldada nelja parvlaeva ost AS-i Tallinna Sadam kaudu. Kas sa tead, millega sinu eelkäija tegelas pool aastat, kuni 26. märtsini, et isegi riigihanke väljakuulutamiseni ei jõutud?

Urve Palo

Aitäh selle küsimuse eest! Mul on raske kommenteerida, mida minu eelkäija täpselt tegi. Ma kõrvaltvaatajana nägin, et ta pool aastat sellest teemast suure suuga rääkis, aga teha ei jõudnud kahjuks mitte midagi. Süüdistada kõiki teisi selles, et tulemust ei olnud, on pehmelt öeldes ebaveenev. Lõpuks vastutab minister. Kui ta tegi valesid arvutusi, valesid käike, siis tema selle eest ka vastutab. Ma olen viimasel ajal hakanud mõtlema selle teema peale ja minister Partsi süüdistuste peale minu aadressil, miks ma ei kuuluta välja seda hanget, mida tema tahtis teha juba üheksa kuud tagasi. Mulle on meenunud üks multifilm minu lapsepõlvest, mis oli tehtud Sojuzmultfilmis. Selle multifilmi peategelane käis ringi, süüdistas oma hädades kõiki teisi ja aina küsis, et kes tegi. Lõpuks pidi ta tunnistama, et ta ise tegi.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud minister! Tõepoolest, Isamaa ja Res Publica Liidu minister ning tema erakonnakaaslased on täna siin infotunnis küsinud mitmeid küsimusi selle kohta, miks ei ole jõutud seda ära teha. Minister Parts oli ametis ju seitse aastat. Kui ta oli selles asjas veendunud, oli tal tegelikult kõik need aastad aega sellega tegelda. Miks ta siis ikkagi ei andnud suunist Tallinna Sadamale, et need praamid ostetaks? Nõukogu liikmed teatavasti just sellist suunist ootasid. Küll aga andis minister Parts varem suuniseid Eesti Energia nõukogu liikmetele Ameerikasse investeerimiseks, Auvere elektrijaama investeerimiseks ja biomassi põletamise lõpetamiseks. Ta andis neid nii suuliselt kui ka kirjalikult üsna lühikese aja jooksul. Nüüd oli aega üheksa kuud, aga seda suunist ei tulnud. Kas te oskate kommenteerida, mis põhjustel jäi see suunis tulemata? Kas ta äkki ise ei uskunud, et see on hea mõte?

Urve Palo

Aitäh! Need küsimused, mis te praegu esitasite, kõik kindlasti tekivad, ka minul. Hinnangut anda on raske. Fakt on see, et nii tõsise teema puhul, nagu on elutähtis teenus, laevaliiklus saarte vahel ja mandri vahel, ei tohi otsuseid teha viimasel hetkel ja kergekäeliselt. Peab olema väga hästi ette valmistatud ja varakult tuleb pihta hakata. Tegelikult oli eelmine sügis, kui valitsus selle otsuse tegi, tagantjärele vaadates juba tagumine aeg, kui mitte öelda, et kriitiline aeg. Meenutame seda näidet, mille ma tõin kahe väikese parvlaeva ehitamise kohta Kihnu ja Vormsi liini jaoks. Selleks on läinud kokku kolm ja pool aastat. Eelmisel sügisel oli 2016. aasta sügiseni aega jäänud ainult kolm aastat. Tegelikult peaks selliseid asju hakkama ette valmistama neli aastat enne seda, kui tähtaeg kukub. On pahatahtlik rääkida, et nüüd on kaks aastat jäänud ja kõik on justkui sõrmenipsuga tehtav. Selle peale küsiksin ma tõesti vastu, miks ta siis seda ära ei teinud, kui see kõik nii kerge on. Miks ta seda ei teinud, seda peaks küsima Juhan Partsil. Ma olen mõelnud ka selle peale, et lugupeetud rahvasaadikud saavad esitada arupärimisi ministritele, aga kui oleks võimalik, siis esitaksin mina arupärimise lugupeetud rahvasaadikule.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea minister! Minule küll ei tundu väga kindlad olevat need väited, et laevad ei pruugi õigel ajal valmis saada ja meil pole kindlust, et keegi hanget ei vaidlusta. Loodeatakse, et nüüd tuleb mitu pakkujat. Võibki tulla, aga sellise hanke puhul on tihti nii, et mõni teine pakkuja võib olla seal lihtsalt selle jaoks, et näidata, nagu oleks kellegi seast valida. Kuulsime siin väidet, et Juhan Parts pole kellelegi suuniseid andnud. Minu teada on Tallinna Sadama nõukogu otsused teinud ja on need suunised edasi andnud. Kui keegi on jätnud need täitmata või on nendele vastu töötanud, siis see on omaette teema. See tekitab küsimusi, miks nii on tehtud. Mis info sinul on sadama nõukogu otsuste kohta?

Urve Palo

Aitäh! Mina kahjuks ei saa tunnete põhjal selliseid otsuseid teha, ma pean vaatama asju pragmaatiliselt. Ma teeksin nii erasektoris töötades ja teen nii ka riigisektoris töötades. Emotsioonidel ei saa siin kohta olla. Kui me räägime koostööst Tallinna Sadama nõukoguga, siis kui lihtsalt kronoloogiliselt vaadata, mis on toimunud, näen ma objektiivseid põhjuseid, miks asjad venisid. Esiteks, minister Parts sai Vabariigi Valitsuselt suunise septembris, korralduse nõukogule andis ta edasi aga detsembris, kolm kuud hiljem. Teiseks, ta ei teinud eeltööd sadama nõukoguga rääkides, kuigi oleks võinud seda teha, et protsessi kiirendada. Mina näiteks rääkisin kõigepealt sadama nõukogu liikmetega ja vastasin nende küsimustele, ka kriitilistele. Me saavutasime kokkuleppe ning ma saan arvestada, et sadama nõukogu ja juhtkond töötavad minuga kaasa. Alles pärast seda läksin ma valitsuskabinetti ja sain sealt suunise. Nüüd me teame, et edasi on protsess kiiresti läinud, sadama nõukogu on öelnud, et ta osaleb hankel. Nii et oluline on ka see, kuidas asju ajada. Edasi, sadama nõukogul tekkisid väga konkreetsed küsimused. Neid huvitas, kui suur on selle võimaliku lepingu tootlus ning kas ei või juhtuda, et tegu on riigiabiga, ja mis siis saab, kui läheb nii nagu Estonian Airi puhul. Need kõik olid objektiivsed küsimused. Selle peale andis Juhan Parts

määruse, mis oleks justkui pidanud need hirmud maha võtma ning näitama, et ei ole tegu riigiabiga ja leping sõlmitakse. See aga kaevati kohtusse, ta võttis selle määruse tagasi jne. Nii et siin on olnud omad objektiivsed põhjused.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Honorarid

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Maimu Berg. Küsimus on kultuuriminister Urve Tiidusele peaministri ülesannetes. Palun!

Maimu Berg

Aitäh! Ma küll esitan selle küsimuse peaminister Urve Tiidusele kultuuriministri ülesannetes, kui sobib. Siin oli nii palju juttu laevadest ja merest. Ma tahan tänada ministrit selle eest, et ta seda üsna tormisele merele sattunud Kultuuriministeeriumi laeva on saarlasena siiani kindla käega ja rahulikult juhtinud. Küsimus puudutab honorare, mida Eesti Vabariigis makstakse tõlkijatele ja kirjanikele. Ma usun, et kolleegidele Riigikogus tuleb üllatusena, et minu kolleegid kirjanikud ja tõlkijad saavad 600-leheküljelise romaani tõlkimise või 200-leheküljelise romaani kirjutamise eest väiksemat tasu, kui on paari-kolme kuu keskmine brutopalk. Kas on mingid võimalikud muudatused tulemas? Kas on oodata suuremat tasustamist? Kas on kuskil olemas see rida, lisaks kultuurkapitalile, mille abil neid asju saab parandada? Kui palju saab siin järgida näiteks Põhjamaade ja Saksamaa eeskujuga ning mida teie arvate kirjanikupalgast, millest meil on ka räägitud?

Urve Tiidus

Suur tänu, proua Berg, selle küsimuse eest! See on üsna mitmetahuline teema. Tegelikult, täpsemalt öeldes me räägime autori- ja litsentsitasudest ning nende maksimisest kirjanikele ja tõlkijatele. Teatavasti on kultuurkapital loodud mitmete ülesannete täitmiseks, mis on seotud spordi ja kultuuriga, täpsemalt öeldes on ta loodud nende rahastamiseks ja tema eesmärk on kunsti, rahvakultuuri, kehakultuuri jms toetada rahaliste vahenditega, selleks rahakoguda. Üks asi, mida kultuurkapital aitab ra-

hastada, on tõesti kirjandusteoste kirjutamine ja ka nende tõlkimine. Kultuurkapital ise neid tasusid, mida teie nimetate honorarideks, teatavasti ei maksa, kuid ta maksab toetust juuriidilistele isikutele, kes maksavad neid honorare ehk autori- ja litsentsitasusid. Sel aastal on olnud tõsisemalt päevakorral tulumaksuseaduse muutmise ja võimalikud maksuteemad sealjuures. Kinnitan, et kultuurkapital oma põhimõtteid ei muuda, küll täpsustab ta kõiki makstavate toetuste sisu just nimelt stipendiumi terminiga seoses. Mis puudutab rahasummasid ja võrdlusi, kui palju kellelegi makstakse, siis see sõltub väga paljudest asjaoludest. Võib-olla on rõõmustav uudis see, et seoses aktsiiside ja hasartmängumaksu tegeliku kasvuga kultuurkapitali rahastus järgmisel aastal kasvab. Aga ma meelsasti jätkan, kui võimalik.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas Maimu Bergil on täpsustavaid küsimusi? Ei ole. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Ma küsin teilt seda, mida ma olen ka eelmistelt kultuuriministritelt küsinud, kuid vastus on jäänud küll n-ö õhku rippuma või olnud ebalev. Eesti Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus on juba aastakümneid asunud Lasnamäe serval. Kas sellele asutusele ei oleks võimalik leida paremat asukohta? Ma pakun välja Viljandi, kus asuvad pärimusmuusika keskus ja kultuuriakadeemia. Üheskoos tekiks suurem sünergia ja ma julgen öelda, et ka rahaliselt oleks nii riigile kindlasti odavam. Kas te olete valmis seda mõtet edasi mõtlema? Mis te sellest arvate?

Urve Tiidus

Lugupeetud härra Seeder, mina mõistan teie ettepanekut täielikult. Ma saan aru, et regioonide eest tuleb võidelda ja tuleb seista ka selle eest, et maakondades oleks rohkem riigi rahastatavaid institutsioone. Ka sellest, et te teete ettepaneku viia see keskus Lasnamäe servalt Viljandisse, saan ma täiesti aru. Kui ka varem on tehtud ettepanekuid seda asukohta muuta, siis ma ei tea, millised vastused anti. Rahvakultuuri keskus ei ole ju ainult kontor nende inimeste jaoks, kes igal hommikul sinna tööle ja õhtul sealt koju lähevad, vaid ta ühendab ka

neid, kes maakondades, maavalitsuste juures, korraldavad ja administreerivad rahvakultuuri-tegevusi. Ettepanekuna võtan ma selle vastu, aga see ei ole kindlasti hetkel minu ametlik vastus. Ma pean natuke ajalugu uurima. Ma usun, et Eesti riigi harmoonilise regionaalse arengu ja edenemise mõttes on tähtis, et need institutsioonid asuksid eri maakondades, ja on väga oluline, et rahvasaadikud selle eest seisavad. Teie mainisite Viljandit, kuid kindlasti on keegi, kes ütleb, et hea koht on näiteks hoopis Järvamaa. Kui see teema päevakorrale tuleb ja avalikku huvi on rohkem, siis saab täpsemalt edasi mõelda.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea kultuuriminister! Stipendiumidega toetatakse peale sportlaste üsna palju ka kultuuri-tegelasi, sh kirjanikke. Kui natuke analüüsida kultuurkapitali praktikat, siis joonistub välja kolm mustrit. Ühel juhul toetatakse ilmselgelt edukaid kommertsautoreid, kellele kirjastused oleksid võimelised maksma üsna tõsiselt võetavaid honorare. Teiseks on terve hulk inimesi, kes juba mitmeid ja mitmeid aastaid on stipendiumisaajate nimekirjas olnud, aga kelle teostest on suhteliselt vähe kuulda. Siis on terve hulk algajaid, otsivaid, innovatiivseid autoreid, kes eksivad sellesse nimekirja kord või paar. Kas on mingi kultuuripoliitiline positsioon nende stipendiumide puhul ja kuidas õigustada stipendiumide maksmist kommerts- edukatele autoritele?

Urve Tiidus

Aitäh teile, härra Aaviksoo! Enne, kui ma teile mingi seisukoha ütlen, täpsustan seda, kuidas kultuurkapital tegutseb. Kultuuritegevust toetatakse kaheksa sihtkapitali ja kahe programmi abil. Mis puudutab kirjanikke, siis neid otsuseid langetab kirjanduse sihtkapital. Teatavasti on sihtkapitalid sõltumatud institutsioonid, nende tegevust korraldavad nõukogud. Nendes nõukogudes on inimesed, kes tunnevad asja. Nõukogude liikmeid vahetatakse üsna sageli, et ei tekiks harjumuspärase toetamise kommet. Ma võin öelda, et otsuste langetamine väga lihtne ei ole. Tuleb leida tasakaal. Noortele annetele tuleb n-ö tiibu või esialgset

toetust anda, aga ei saa ka öelda, et sihtkapital toetaks ainult alustavaid autoreid või jätkaks täiesti välja sellised kirjanikud, kelle teoseid ei osteta tuhandetes eksemplarides või kes ei ole esialgu väga populaarsed. See on üks peen tasakaalukunst. Ma arvan, et seal nõukogus ei ole lihtne olla. Aga ma nimetan, et praegu saab 36 kirjanikku stipendiumi à 4600 eurot aastas, mõned saavad veel mingeid kaheaastaseid stipendiume. Peab tunnistama, et kirjanikke on rohkem kui rahalist võimekust ja otsuste langetamine on iga kord keeruline. Aga teie küsimusele vastan ma, et kindlasti on alati võimalik märgata uusi andeid ning kui keegi neid märkab ja teab, et neid ei toetata nii hästi, kui võiks, siis saab ju sellest märku anda sihtkapitali nõukogule.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, proua minister! Katsume vastuse kahe minutiga anda. Viktor Vassiljev, palun! Õppige Viktor Vassiljevi käest, kes esitab küsimuse ühe minuti jooksul, täpselt sekundi pealt. Vastame ka samamoodi. Õppige! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aeg hakkab jooksuma nüüd. Aitäh, härra esimees! Lugupeetud proua minister! On tõesti palju inimesi, kes elavad honoraridest ehk autori- ja litsentsitasudest. Nad otsivad, kust veel honorari saaks. Praegu räägitakse võimalikust loodavast telekanalist. Teleinimesed, kellega mul on kokkupuudet olnud, ka arutavad omavahel, kas seal hakkab olema mingeid vahvaid kultuurisaateid või on seal mingi muu võimalus, et saaks honorari teenida. Kas teiega on keegi rääkinud, et seal võiks olla mingi kultuurikomponent, või on see lihtsalt propagandaprojekt? Kas seal tekib loomeinimestel mingisugustki võimalust lisa teenida? Ilmselt kõige tähtsam küsimus on see, kas teie arvates on see kultuuri- või propagandaprojekt.

Urve Tiidus

Aitäh! Täna märkuse eest! Püüan nüüd püsida ettenähtud aja raamides. Seoses info plahvatusliku kasvuga ja tehnoloogia arenguga on telemeedias, erinevates meediaväljundites, ristmeedias ja mujal võimalused rohkem teenida kasvanud. Mis puudutab inforuumi edendamist kas praeguste meediakanalite võimen-

damisega, nendele lisaraha andes, või tuleks hoopis tekitada mõni uus meediaväljund, siis eksperdikomisjon, kes koos käis, on oma ettepanekud teinud. Ma rõhutan, et keegi ei räägi propagandakanalist. Pigem räägitakse sellest, et telekraanil või ka internetis peaksid paremini heiaastuma nende inimeste elu, mõtted ja dialoog, ka nende inimeste looming ja kultuurielu, kes Eesti eri paikades elavad. On väga erinevaid ettepanekuid. Ma tean, et kokkuvõtte on peaaegu kokku pandud ja jõuab minu meelest täna minu laua peale. Hiljem saan ma sellest täpsemalt rääkida. Niimoodi. Ma praegu piirdun sellega.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Poliitilised otsused

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Ken-Marti Vaher. Küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniminister Urve Palole. Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur aitäh! Lugupeetud minister! Mandri ja Saaremaa vaheline parvlaevaliiklus on tekitanud väga palju küsimusi. See teema tõesti kahjuks haiseb juba nii palju, et see hais on jõudnud ka siia saali ja veel kaugemalegi. Meelis Atonen, Reformierakonna asutaja, ütles selle kohta eile ajakirjanduses, et see teema kubiseb väikestest valedest ja asju ei ole näidatud nii, nagu need tegelikult on. Kahjuks on see kõik jätkunud ka täna siin saalis, kus on väidetud näiteks seda, et Tallinna Sadam ei ole saanud selgelt kirjalikus vormis ettekirjutust parvlaevade hanke väljakuulutamiseks, kuigi see ettekirjutus saadi juba 8. novembril. Aga minu esimene küsimus puudutab teie seisukohti. Veel 7. juunil te ütlesite, et teemat põhjalikult analüüsinuna võite kinnitada, et praamid peaksid kuuluma riigile. 13. juunil oli aga teie seisukoht juba teine. Öelge, palun, mis nende kuue päeva jooksul toimus! Millised poliitikud ja huvigrupid on eelkõige mõjutanud teie otsust, mis on muutunud 180 kraadi vastupidiseks?

Urve Palo

Aitäh selle küsimuse eest! Siin oli küll väga palju valeväiteid ja süüdistamist, aga ma loodan, et see küsimus oli kantud ikkagi rahvasaadiku suurest murest, et praamiliiklus säiliks ning see oleks riigile mõistliku hinnaga ja kvaliteediga. Selles mõttes olen ma teiega täiesti ühes paadis. Ka need otsused, mis ma olen teinud, olen ma vastu võtnud just silmas pidades seda, et 2016. aasta 1. oktoobril oleks garanteeritud elutähtis teenus mandri ja saarte vahel, see oleks hea hinnaga, me hoiaksime kokku maksumaksja raha ja teenuse kvaliteet ei kannataks. Need on need eesmärgid, mis ei ole lubanud mul emotsioonidesse laskuda, ja ma olen saanud teha otsuseid läbikaalutult ja pragmaatiliselt. Ma toonitan veel kord: ma ei ole kunagi öelnud, et ma valin kindlasti selle variandi, et ostame riigile kohe praegu praamid. Ma olen öelnud, et see on mõistlik selles valguses, et 20 aasta jooksul ei ole tekkinud konkurentsi, mis ei ole normaalne olukord. Ma olen alati rõhutanud, et aega on vähe ja sellest, millise otsuse ma selle ajaga olen sunnitud langetama, annan ma teada võimalikult kiiresti. Seda olen ma nüüd ka teinud. Minu otsused põhinevad ainult pragmaatilistel kaalutlustel. Mitte mingeid muid jõudusid ärge siit palun otsige! Ainukene surve, mis siin on, on ajasurve.

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, täpsustav küsimus, palun!

Ken-Marti Vaher

Täna vastuse eest! Ma lähen edasi teie tähelepanekust, et te ei tee oma otsuseid emotsioonide, vaid ratsionaalsuse põhjal. Samas ei olnud te nõus avalikustama neid arvutusi, mis lükkavad ümber ekspertide ja audiitorite väited, et kui riik ei hangi endale parvlaevasid, siis me saame maksumaksjatena kahju vähemalt 60–70 miljonit eurot. Kas te olete endiselt seisukohal, et parvlaevad võiksid kuuluda riigile? Miks te sellisel juhul kuulutate välja riigihanke operaatori leidmiseks kümneks aastaks? Teil oleks võimalik pikendada kehtivat lepingut teatud aja võrra, olgu kas või üheks või äärmisel juhul kaheks aastaks, kui te tõesti kardate, et parvlaevu ei ole võimalik selle aja jooksul valmis ehitada, kuigi kõik eksperdid ja teie ministri ametnikud väidavad vastu-

pidist. Miks te leiate operaatori kümneks aastaks ja mängite tegelikult ühele operaatorile kümneks aastaks jälle magusa piruka kätte?

Urve Palo

Ka see minut aega kubises valeväidetest. Ma ei tea, kas ma jõuan kahe minutiga kõike ümber lükata, aga ma teen vähemalt proovi. Esiteks ei ütle kõik ametnikud ja eksperdid, et järelejäänud ajaga, kahe aastaga, on võimalik neid praame soetada. Kaugeltki mitte. Ametnikud vaatavad mulle otsa ja ütlevad, et nad ei garanteeri seda, täpselt samamoodi ütlevad spetsialistid. Eri hinnangutel on laevaehituseks vaja poolteist aastat kuni kolm aastat. Need on kõik mitteametlikud hinnangud ja hõlmavad ainult ehitamise aega, arvestus ei alga sellest hetkest, kui hange välja kuulutatakse. Nii et need väited ei vasta tõele. Kui me räägime arvudest, siis ma ütlen veel kord, et hetkel ei ole põhifookus ju vaidlusel, kas me hoiame kokku nii- või naapidi. Põhifookus on sellel, et garanteerida mõistliku hinnaga teenus kahe aasta pärast. See on see, mida ma pean tagama. Kõik need arvud, millest te räägite, ma rõhutan veel kord, on spekulatiivsed. Mul ei ole mõtet esitada vastuseks teisi spekulatiivseid arve, sest tegelik situatsioon on selge alles siis, kui on ametlikult pakutud, kui palju maksab ikkagi nelja praami ehitus, kui ruttu seda tehakse, millised on opereerimis- ja prahiteenused jne. Nii et kõik need, mis on praegu õhus, on ka ametnike kinnitusele lihtsalt hinnangud. Seda võite majandusministeeriumi ametnikelt üle küsida. Ei ole olemas vettpidavaid arvutusi. Jah, ma olen ka täna seda meelt, et riigil oleks mõistlik praame omada. Sellepärast on sätestatud, et hankes nähakse ette, et kümne aasta pärast on riigil võimalus praamid välja osta. Hankes osalejad ka juba arvestavad selle hinda. Miks ma ei tee lühema ajaga hanget? Esiteks, kust te võtate, et olemasolev operaator on lühema ajaga nõus? Teiseks, milliseks kujuneb hind, kui riik on nurka surutud ja peab kiiremas korras lepingut mõne aasta võrra pikendama?

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, proua minister! Ken-Marti Vaher, teine täpsustav küsimus.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud minister! Ma saan aru, et teie olukord ei ole lihtne, te peate rääkima endale vastu, vastupidi oma seisukohtadele, mis teil olid eelmistel kuudel. Te olete kindlasti vaielnud koalitsioonis Reformierakonna liikmetega, kes on teile surunud peale seda, mida te täna teete. Ma mõistan, et teie olukord ei ole lihtne. Nüüd te peate siin selgitama kõike seda, mis teeb kokku ühe väga suure segapudru. Ma küsin siiski veel kord. Te väitsite ühes oma vastuses, et te olete väga kenasti suhelnud Tallinna Sadama nõukogu liikmetega, saanud nende käest vastuse ja püüdnud asju selgitada. Aga teie ainukene vastus küsimusele, miks te ei püüagi praegust lepingut oma kartuste valguses kas aasta või kahe võrra pikendada ja vältida maksumaksjale selle kahju tekitamist, mis tuleneb kümneaastasest lepingust, teie ainukene vastuväide on vastuküsimus minule, kust ma võtan, et operaator on sellega nõus. Aga kas te olete tema käest küsinud? Ma kordan seda küsimust: mispärast te tegite otsuse ja esitasite selle ka valitsuskabinetile, et kehtiv olukord seotakse kümneks aastaks operaatorilepinguga ja saadakse 60–70 miljonit eurot kahju. Need on hinnangulised ...

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, aitäh! Aeg on ammu läbi. Õpi Viktor Vassiljevilt.

Ken-Marti Vaher

Miks te ei ole valinud teist teed?

Esimees Eiki Nestor

Küsimus minu meelest juba oli. Aitäh!

Urve Palo

Aitäh! Jah, olukord on raske. Ka see otsus ei tulnud kergelt. See tuli väga tõsise arutelu, analüüsi ja mõtiskluse tulemusena, kui ma olin pannud kokku kogu info, mis mul oli. See on ka vastus küsimusele, miks ma selle otsuse tegin. Sellepärast tegin, et kui operaatorteenust hangitakse kümneks aastaks, võimalusega osta praamid lõpuks riigile välja, siis see garanteerib selle, et kahe aasta pärast praamid liiguvad, ja garanteerib selle, et tekib konkurents pakkujate vahel, kuna ka Tallinna Sadam on selle ülesande saanud. Minu ainuke kalkulasioon põhines sellel, et teenus oleks tagatud

ja hinnasurve pakkujatele oleks olemas, et nad teaksid, et pakuvad Tallinna Sadam ja praegune operaator, aga võib-olla veel keegi kolmas või neljas. Ministeerium teeb igal juhul tööd selle nimel, et pakkujaid oleks rohkem. Me kutsume pakkujaid hankele osalema, et kõigil oleks kuklas tunne, et nad ei ole ainukesed. Me teeme seda eesmärgiga raha kokku hoida.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Hea minister! Ma saan aru, et te olete väga keerulises olukorras. Teie eelkäija, kes oli seitse aastat ametis, hakkas sellega, mida ta nimetab probleemiks, tegelema alles oma ametisoleku viimaste kuude jooksul. Idee hoida aastast kokku hinnanguliselt 60–70 miljonit eurot pärineb ju aastast 2004, kui juba minister Meelis Atonen selle probleemiga tegeles. Ma küsin veel kord, millise hinnangu te annate oma eelkäija tööle. Ta sai valitsuskabinetist suunise, et hankigu riigile praamid, seejärel möödus kolm kuud, alles siis esitas ta suunise Tallinna Sadama nõukogule, kohaldati esialgset õiguskaitset ja pärast seda ei toimunud mitte midagi. Tõesti, ma tunnen teile kaasa, te olete väga keerulises olukorras. Aga kas te võite oma eelkäija tegevusele selle probleemiga tegelemisel mingisuguse hinnangu anda?

Urve Palo

Aitäh! Mina saan tugineda ainult faktidele. Faktid on sellised, et selle aasta aprilliks ei olnud välja kuulutatud praamide ostu hanget, kuigi valitsus oli sellise korralduse eelmise aasta septembris andnud. Selle hanke eest vastutas majandusminister, kes ei saanud selle ülesandega hakkama. Miks ta sellega üldse nii hilja pihta hakkas, on eraldi küsimus. Küsimusele, miks ta hakkama ei saanud, peab vastama tema. Aga on kahetsusväärne, et ta hakkama ei saanud ja aega on kulutatud nii palju, et minul ei olnud enam mõistlikult asja lahendades võimalust muud otsust teha. Kui ma oleksin tahtnud teha otsuse emotsioonide põhjal ja olla korra populaarne, siis ma oleksin otsustanud teisiti, aga ma ei pidanud seda õigeks. Ma teadsin, et ühiskonna ootus on selline, et hakataks praame ostma, sest eelmine minister jõu-

dis nii palju rääkida sellest ja tohututest rahasummadest. Tegelikult on need arvutused väga vanad, need on saadud väga kõrge hinna baasil, lähtudes tolle hetke lepingulistest hindadest, ja hea usu peale on arvatud, et laevad saaks ehitatud sellise ja sellise hinnaga. Need on kõik hinnangulised summad, sellepärast olen ma kogu aeg rõhutanud, et mina ei too siia uusi arve kõrvale. Mul oleks võimalik erinevaid arve tuua, aga ka need on hinnangulised, need on väiksemad arvud, aga hinnangulised. Loogika põhjal on teatud kokkuvõid võimalik tänu amortisatsiooni arvestamise perioodile, aga tegelikult me ei tea, milliseid pakkumisi teevad sügisel võimalikud operaatorid. Võib-olla arvestatakse amortisatsiooni ka pikemaks ajaks kui kümneks aastaks. Me näeme seda alles sügisel ja siis me saame rääkida faktidest, mitte anda hinnanguid. Me peaksime andma vähem hinnanguid, baseeruma vähem emotsioonidel ja rohkem faktidel ning tegema ratsionaalseid otsuseid, mis on lõpuks maksujale kõige otstarbekamad.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ministri! Reformierakondlaste küsimuste peale Partsi teemal tahan ma küsida, kuidas ometi hoidsid nad seitse aastat nii saamatut ministrit ametipostil. Aga ma küsin teie käest mõnevõrra teisel teemal, kuigi sellesama praamiteema jätkuks. Operaatori leidmise hankel osaleb suure tõenäosusega Tallinna Sadam. Ma lugesin Postimehest ühte pealkirja, kus teid tsiteeriti. Te ütlesite seal, et kui Tallinna Sadam sellel hankel osaleb, siis ta suure tõenäosusega selle võidab. Kuidas te saate ministrina öelda enne hanke väljakuulutamist, teadmata hanke mahtu, tähtaegu ja kõike muud, et üks või teine osapool tõenäoliselt võidab? Ma väga loodan, et see oli teil kogemata öeldud või oli ajakirjanik selle pealkirja pahatahtlikult pannud. Võib-olla te kommenteerite seda.

Urve Palo

Aitäh! See on tõsi, et ma ei saa sellist asja garanteerida. See ei olegi eesmärk. Eesmärk on tekitada olukord, kus pakutakse turuhinda ja ei ole monopole. Kes pakub parema hinna,

kas Tallinna Sadam, praegune operaatoriteenuse pakkuja, keegi kolmas või neljas, seda ma tõesti ei tea ega saagi teada. See väide on tõepoolest kontekstist välja võetud. Ma isegi ei mäleta, et ma oleksin täpselt nii öelnud. Võib-olla jutu käigus andsin hinnangu, et on suur tõenäosus, et ka Tallinna Sadam võib selle hanke võita. See oli öeldud pigem selles kontekstis. Niisama suur on tõenäosus, et võidab keegi teine.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh ministritele, aitäh küsijatele! Palun vabandust Kalev Kotkaselt, Siim Kiislerilt ja Erki Noolelt! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Seoses Riigikogu liikmete Andrus Ansipi ja Kaja Kallase tagasiastumisega asusid tänasest Riigikogu liikmeks asendusliikmed Andre Sepp ja Kalev Kallamets.

1. Riigikogu liikme Kalev Kallametsa ametivanne

Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt tuleb meil ära kuulata Kalev Kallametsa ametivanne. Palun!

Kalev Kallamets

Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd, kus 101-l Riigikogu liikmel on vanne antud, on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu VEB Fondi uurimiskomisjon kogus aruande koostamiseks suurel hulgal materjale, pidas 40 istungit ja küsitles 49 isikut, kaasas dokumentide uurimisse Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi ja õigusala eksperdid. Oma eesmärgi

täitmiseks tegi komisjon koostööd Riigikontrolliga, kes paralleelselt tegi auditit VEB Fondi teemal. Toon näitena kolm lühikest järeldust. Esiteks, Eesti Panga 1995. aasta valeandmetega kiri on planeeritud tegevuse tulemus, see kiri ei ole võltsing ja kannab toonase Eesti Panga presidendi kohusetäitja Vahur Krafti allkirja. Teiseks, Eesti Panga enda ja kitsa ringi kreditoride jaoks sertifikaatide realiseerimiseks TSL Internationali kaudu n-ö oma lahenduse leidmine ja teiste sertifikaadiomanike unarusse jätmine ei olnud kooskõlas VEB Fondile ja Eesti Pangale pandud ülesannetega. Kolmandaks, TSL International, mille juht oli Aleksandr Matt, sai raha kätte Eesti Panga ja Põhja-Eesti Panga toonaste juhtide kaasabil. Siinkohal tänan Riigikontrolli ja Eesti Kohutuekspertiisi Instituuti, õigusteadlast Lasse Lehist, Eesti Panka ja AS-i SEB Pank hea koostöö eest. Lisaks erilised tänusõnad meie komisjoni aseesimehele Väino Lindele ja liikmetele Marko Pomerantsile, Aivar Riisalule ning Andres Anveltile ja tema asendusliikmele Neeme Suurele! Aitäh loomulikult ka Riigikogu Kantselei tublidele ametnikele! VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamise uurimiskomisjon on oma töö lõpetanud. Ma annan üle meie lõppraporti. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem soove eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei ole. Austatud ... Vabandust! Kaia Iva.

Kaia Iva

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Meil oli eile väga tuline debatt ühistranspordiseaduse üle ja esitati ridamisi küsimusi. Ühe sisuka ja toreda küsimuse esitas kolleeg Kalle Palling, kes teatas deklaratiivselt, et ta oli eile viimast päeva Riigikogu liige. Nüüd ma aga tema asendusliiget siin ei näe. Kas juhataja täpsustab, kas Kalle Palling on meie suureks rõõmuks edasi Riigikogu liige või ta enam seda ei ole?

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed! Kui teil on omavahel protseduurilisi probleeme, siis arutage neid kohvikus, aga ärge segage juhatajat! Mul on teile hoopis tähtsam teade. Me oleme

siin kokku leppinud, et me püüame teateid esitada kirjalikult, aga mõned teated on ilmselt vaja suuliselt edasi anda. Nimelt on Riigikogu esimees põhiseaduse § 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõike 1 kohaselt kutsunud 23 Riigikogu liikme ettepanekul Toompea lossi istungisaali kokku Riigikogu erakorralise istungjärgu 2014. aasta 20. juunil algusega kell 10. Selle istungjärgu päevakorras on ettepaneku tegijate ettepaneku alusel täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala päevakorda kinnitatud, kuid sellel töönädalal arutamata jäänud päevakorraküsimused. Istungjärk kestab kuni päevakorra ammendamiseni.

Nüüd, palun, teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Tänase päevakorra kohta on järgmised täpsustused. Päevakorrapunkti nr 9 arutelul, Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 esimesel lugemisel, teeb algatajate ettekande Eldar Efendijev. Päevakorrapunkti nr 24 arutelul, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse eelnõu nr 658 esimesel lugemisel, teeb algatajate ettekande Riigikogu liige Urmas Reinsalu. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Protseduuriline küsimus. Päevakord, mis nagu kord ja kohus praegu minu laual on, ei vasta nendele numbritele, mis te nimetasite. Palun organiseerida meie laudadele selline paber, mis vastab tänasele päevakorrale!

Esimees Eiki Nestor

Täpsustan. Riigikogu esimees ilmselt eksis. Teie laual olevas päevakorras on päevakorrapunkt nr 10, mis on eelnõu 645 esimene lugemine. Palun seal maha tõmmata Yana Toomi nimi ja asemele kirjutada Eldar Efendijevi nimi. Eelnõu 658 esimene lugemine on kolmapäevane päevakorrapunkt nr 15 ja sinna palun algatajate ettekandjaks kirjutada Urmas Reinsalu, seal ei ole praegu ühtegi nime kirjas. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma jätkan hea kolleegi Mihhail Stalnuhhini küsimust. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse

kohaselt peab Riigikogu liikmetele olema kättesaadav korrektne nädala päevakord. See, mis meie laudadel on, kindlasti ei vasta sellele, mida parlament järgmisel kahel päeval arutama hakkab. Näiteks on meie laudadel olevas päevakorras neljapäeva, 19. juuni istungil kirjas veel neljas päevakorrapunkt, põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse eelnõu arutelu. Komisjon on teinud ettepaneku see päevakorrast välja arvata, meie päevakorras on see aga ka praegu olemas. Palun võtta juhataja vaheaeg ja korraldada, et Riigikogu liikmed saaksid sellise päevakorra, mis vastab Riigikogu tööle!

Esimees Eiki Nestor

Kas on veel kedagi peale Priit Toobali, kellele on päevakord segaseks jäänud? Kuulame kõik ära. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, hea juhataja! Te enne tsiteerisite mingit teist päevakorda. Siit ka küsimus. Kui te eksisite, siis millist päevakorda te tsiteerisite, kas järgmise nädala päevakorda või mingit varasemat? Mille järgi te praegu töötate?

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Väga hea küsimus, Sven Sester. Ma tsiteerisin selle nädala päevakorda. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Protseduuriline küsimus. Kas täna on kolmapäev või teisipäev ja kui täna on siiski kolmapäev, siis miks meil on laudadel teisipäevane päevakord?

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liige Mihhail Stalnuhhin! Vastus esitatud küsimusele on, et täna on kolmapäev. Vastus esitamata küsimusele on, et eile oli teisipäev. Päevakord, mis teie laual on, toodi sinna esmaspäeval. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud juhataja! Meile on välja jagatud päevakord, mille järgi kolmapäeval, 18. juunil hakkame esimese eelnõuna arutama põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu vali-

mise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617. Kas see vastab tegelikule olukorrale? Kui ei vasta, siis ma palun meile välja jagada päevakord, mis vastab tegelikule olukorrale.

Esimees Eiki Nestor

See päevakord, mis on teie laudadele jagatud, vastab esmaspäeval kinnitatud päevakorrale. Kuna eile ei jõutud teisipäevaks päevakorda kinnitatud päevakorrapunktide aruteluga lõpule, siis jätkatakse selle koha pealt, kus eile pooleli jäi. Nii ütleb Riigikogu kodu- ja töökorra seadus. Juhatus ei kasutanud võimalust neid punkte ümber tõsta. Kuna eelmisel nädalal leidis ümbertõstmise Riigikogu liikmete vastuseisu, siis me arvestasime sellega ja neid punkte ümber ei tõstnud. Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud Riigikogu esimees! Kas ma sain teist õigesti aru, et kui täna on kolmapäev, eile oli teisipäev ja üle-eile oli esmaspäev, siis homme on neljapäev?

Esimees Eiki Nestor

Väga õige mõte, kuigi seda minu käest ei küsitud. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Te ei vastanud minu küsimusele. Komisjon on teinud ettepaneku arvata neljapäevases päevakorrast välja neljas punkt, aga meil on laudadel päevakord, kus see punkt ehk Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 396 arutelu on kirjas. Komisjon tegi ettepaneku see päevakorrast välja arvata, laudadele jagatud päevakorras on see aga sees. Kuidas Riigikogu liikmed peavad käituma, kui nad ei tea, kas see arutelu on päevakorras või on sealt välja arvatud? Palun arvestada minu ettepanekut, et juhataja võtaks vaheaja! Segadus saaks likvideeritud, kui rahvasaadikutele antakse uued päevakorrad, mis vastavad tegelikkusele.

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu jättis esmaspäeval päevakorda kinnitades selle punkti päevakorrast välja. Kas peale Priit Toobali on veel rahvasaadikuid,

kelles see segadust tekitab? On veel selliseid rahvasaadikuid. Härra Riisalu on segaduses. Kes veel? Härra Vaarmann. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Igati lugupeetud Riigikogu esimees! On olemas kodu- ja töökorra seadus, aga on olemas ka hea tava. Aastaid on selle hea tava kohaselt olnud nii, et kui päevakorrapunkte ei ole mingil päeval jõutud läbi arutada, siis järgmisel päeval tööle tulles oleme leidnud laualt päevakorra, kus on kirjas õiged kuupäevad ja õige päevakorrapunktide järjestus. Kas seda on tõesti nii raske teha? Kas on vaja raisata aega selle nimel, et lihtsalt oma soovi läbi suruda, selle asemel et võtta vaheaeg ja anda meile õige päevakord, nagu kolleeg Toobal palus? Päevakord on väga pikk. Kas või üks dokument võiks ju siin laua peal selge olla.

Esimees Eiki Nestor

Küsimust ei olnud, ma ei peaks sellele vastama, aga ma tahan öelda, et olemas on ka elementaarne viisakus. Kui rahvasaadikud Toobal, Vaarmann ja Riisalu ei saa aru, mis on päevakorras, siis ei jäägi üle midagi muud, kui et Riigikogu esimees võtab sellel ainsal põhjusel praegu seitsmeks minutiks vaheaja ja selle aja jooksul tuuakse kõigile Riigikogu liikmetele uus päevakord. Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh selle võimaluse eest! Mul on protseduuriline teadaanne, et me oleme jõudnud e-riiki ja e-ajastusse. Kõigil on võimalik oma ekraanil vajutada nupule "Menüü" ja seal leida tänane päevakord, mis vastab täpselt sellele, mis täna plaanis on. Seal on ka kirjas, et täna on 18. kuupäev. Kõik vastab tegelikkusele. Ühesõnaga, kes oskab vähegi vajutada nuppu ekraanil, see kindlasti leiab päevakorra üles. Jätame võib-olla puud metsa kasvama.

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhataja võtab seitsmeminutilise vaheaja.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Ma loodan, et nüüd on kõik rahvasaadikud, kellele enne päevakord segaseks jäi, selgust saanud. Saalis on praegu neist küll ainult üks. Ma loodan, et kõik on selge. Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Ma küsin sellise protseduurilise küsimuse. Ma ei tea, kuidas kodukorra järgi tuleks sellisel puhul käituda. Vahepeal võtsid minuga ühendust valijad ja küsisid, miks ei ole internetis võimalik vaadata otseülekannet Riigikogu saalist.

Esimees Eiki Nestor

Sellele küsimusele ei oska ma vastata, asja uuritakse ja teile antakse teada. Ju ikka on võimalik vaadata.

2. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Jätkame tööd päevakorra punktidega. Eile jäi pooleli päevakorrapunkt, mis on kirjas teile värskelt väljajagatud lehtedel: kolmapäev, 18. juuni, Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 404 teise lugemise jätkamine. Eile jäi arutelu pooleli sõnavõtude juures, kuid Vabariigi Valitsus eelnõu algatajana on teatanud, et võtab eelnõu 404 Riigikogu menetlusest tagasi. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 95 lõike 1 kohaselt kukub eelnõu seega menetlusest välja. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Kahtlemata on Vabariigi Valitsusel see õigus, aga me soovime tutvuda ka protokolli ja põhjendustega, miks Vabariigi Valitsus seda teeb. Kas see on võimalik?

Esimees Eiki Nestor

Te saate kindlasti selle kirja koopia.

3. Õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade

Esimees Eiki Nestor

Jätkame. Järgmine päevakorrapunkt on õiguskantsleri 2013. aasta tegevuse ülevaade. Palun, õiguskantsler Indrek Teder!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetud parlamendiliikmed! Põhiseaduse § 143 kohaselt annab õiguskantsler igal aastal ülevaate, kuidas Riigikogu ja valitsus on põhiseadust järginud. Nii ka praegu.

Viimasel ajal on meie ühiskonnas tavapäraseks saanud parlamendi tegevust ja tööd kritiseerida. Kritiseerides unustatakse seadusandja töö keerukus ning selle positiivsete tulemite märkamine sagedasti sootuks. Iga päev Eesti elu kujundavaid kaalukaid küsimusi otsustada on keerukas ja paratamatult tuleb aeg-ajalt teha ka otsuseid, mis ei pruugi kõigile ühiskonnagruppidele meeldida, kuid on vajalikud mõne suure eesmärgi nimel. Täna teid, et olete olnud õigel põhikursil ja võtnud ühiskonna jaoks vastu palju kaalukaid otsuseid!

Viimase aja asjadest tunnustan eriti juunis vastu võetud seadusmuudatust, mis lihtsustab kodakondsuse taotlemist nendel noortel, kes hoolimata elamisloa puudumisest on Eestis püsivalt elanud elik, lihtsustatult öeldes, elamisloata noored hakkavad kodakondsust kergemini saama. See ei ole lihtsalt pisiparandus, vaid minu meelest tõeliselt oluline samm. Olen seisukohal, et see on inimlik, kuid ühtlasi aitab see kaasa põhiseadusliku korra tugevdamisele. Teatavasti on Eesti kodaniku kohus olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust.

Õigus ja raha. Minu ametiaja alguses, aastal 2008, algas majanduskriis. Kui majanduse areng pidurdub, tuleb sagedasti vastu võtta keerulisi ning ühiskonna seisukohast ebapopulaarseid otsuseid. Kriisi ajal on seadusandja palju keerulisem olla kui majandusbuumi ajal. Seega on nii teil kui ka teie eelkäijail olnud väga keeruline aeg ning see jätkub. Ega uut majandusbuumi ei ole ette näha, kui otsustada Rahandusministeeriumi kevadise majandusprognoosi põhjal. Seega peab seadusandja edaspidigi tegema väga keerukaid otsuseid: tal tuleb kindlustada, et riigi rahakotis oleks

piisavalt raha kõikide sotsiaalkulutuste finantseerimiseks, ja samal ajal tagada, et need, kes raha sisse toovad, ettevõtjad, ei saaks liiga suurt hoopki plaanitavatest maksu- ja majanduskeskkonna muudatustest. Võib nentida, et saadud avaldused puudutavad kas otseselt või kaudselt raha.

Märgin, et sotsiaalkulutused on Eestis märkimisväärsed. Kasutan Riigikontrolli ülevaadet riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal: "Fikseeritud kuludest suurima osa moodustavad sotsiaalkulud ehk kulutused pensionide, ravikindlustuse, peretoetuste jms tarvis, mis võtavad riigieelarvest juba pea poole. [---] Sotsiaalkulude kiire kasv ja suur osakaal riigieelarvest pole siiski toonud kaasa märkimisväärset pensionitõusu ega parandanud arstiabi kättesaadavust." Tuleva aasta sotsiaalvaldkonna kulude kasvu suurendavad märgatavalt plaanitavad lapsetoetuste tõusud. Õiguskantsler ei ole ettevõtja, ta ei produtseeri raha juurde. Kuid õigusel peab olema ka varaline kate. Laste heaolule tähelepanu pööramine on õige ja õilis mõte. Tegeldes aga ühe probleemiga, ei tohi ära unustada teisi. Ehk igal lubadusel peab olema rahaline kate ja arvestama peab ka nende inimestega, kes aitavad riigikassat täita. Kui ettevõtluskeskkonda põhjendamatult halvendatakse, siis ei ole meil kauges perspektiivis neid, kes aitavad sotsiaalvaldkonna eelarve jaoks raha teenida. Seega peab seadusandja olema tõeline tasakaalustaja.

Ettevõtjatele on väga oluline, et õiguskord oleks usaldusväärne. Usaldusväärsest ei saa olla ilma võimaluseta tugineda riigi ühemõtteliselt antud lubadusele. Alustame sellest, et tuleb säilitada seadusandja võimalus teha poliitilisi valikuid. Viimaste aastate kiiresti arenenud sündmused on eriti ilmekalt näidanud, et mõnikord on seadusandjal ja valitsusel olukorraga kohanemiseks tarvis muuta varasemaid otsuseid. Põhiseaduse järgi ei ole see võimalu, seetõttu tuleb õigusjärse ootuse põhimõtet kriitilistes olukordades tõlgendada kitsalt. Selle põhimõtte kaitsealas ei ole sugugi kõik õiguskorra muudatused, mis võivad isikut puudutada.

Mõnel juhul võetakse aga vastu seadus või määrus, mida ei saa tõlgendada kuidagi teisiti kui üheselt antud lubadust. Nõnda oli näiteks keskkonnatasude, nn kaevandustasude puhul. Kui sellist selget tähtajalist lubadust muude-

take järsku ettevõtjatele kahjulikus suunas, siis on nende pahameel mõistetav. Kui lubadust ühemõtteliselt rikutakse, siis kahjustatakse sellega oluliselt õiguskorra usaldusväarsust ning suurendatakse ettevõtjate ebakindlust, mis omakorda pärsib majanduse arengut. Nii ei ole ratsionaalne ega põhiseaduspärane tegutseda. Sel juhul peab ka õiguskantsler käituma viisil, mis näitab, et põhiseadus toimib. Õiguskorra kaitsmise kõrval annab see inimestele usku ja kindlustunnet ning võimaldab vähendada kibestumist selle pärast, et võim n-ö teeb, mis tahab. See tugevdab ühiskonna vundamenti. Sel juhul näitame, et põhiseadus töötab ka siis, kui mängus on suured summad ja keerulised valikud.

Selle osa lõpetuseks rõhutan, et soov hankida kiiresti eelarveraha ei või trumbata üle vajadust säilitada riigivõimu usaldusväarsust, seda enam, et kaugemas perspektiivis tagab just riigi usaldusväarsus kindla ettevõtluskeskkonna ning seega eelarveraha kasvamise. Selles mõttes ei saa määruse põhiseadusvastaseks tunnistamist Riigikohtus pidada kuidagi valitsuse kaotuseks. Pigem on see põhiseaduslike piirangute vallas oluline samm, mis kindlustab mitte ainult ettevõtluskeskkonda, vaid laiemalt kogu Eesti õigusriiklust.

Õiguskorra usaldusväarsusega seoses on oluline ka see, et seadusandja ise suhtuks kohtuotsustesse austuse ja tõsidusega. Tahan korrata Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe öeldut: "On väga oluline, et kohtuotsuseid täidaks ka seadusandja ja täitevvõim." Nagu härra Pikamäe välja tõi, täidab seadusandja kohtuotsuseid väga nõrgalt. Mind ennast kriibib üks kaasus, mille ma kohtusse viisin. Tehnovõrkude ja -rajatiste talumise tasu kohta puudub ikka veel uus reeglistik. Pean lubamatuks, et seadusandja on maaomanikud ja ettevõtjad jätnud siin omavaheliste vaidluste sasipuntrasse. Tagajärg on see, et 10 000 metsaomanikku ei saa rikutud metsamaa eest mingit asjakohast hüvitist. Seadusandja selline tegematajätmine suurendab usaldamatust seadusandja ja õiguskorra vastu. Aga samas me armastame seadusi, me oleme õigusrahvas.

Nüüd räägin rahast laiemalt, aga lühemalt. Aastate jooksul on parlamendis aastas eelarvet arutades palju rahast räägitud. Sisuliselt on riigieelarve seadus üks kõige olulisem seadus. Meie riigi eelarve on suurte riikide eel-

arvetega võrreldes väike, pelgalt ca kaheksa miljardit. Me võime lõputult vaielda, aga selge on see, et me tahame õiget ja õiglast rahajao- tust. On paratamatu, et raha jagamine tekitab pingeid ja emotsioone. Aga vaatame teiste Euroopa riikide poole. Võib tekkida küsimus, kas raha on olulisem kui põhiseaduse, õiguse printsiibid. President Toomas Hendrik Ilves märkis Lennart Meri konverentsil, et Euroopas kiputakse poliitilisi otsuseid tegema rahalistel kaalutlustel: "See pole ideoloogia, see on raha. Raha pehmest jõust pole piisavalt räägitud. See on elevant ruumis, mille olemasolu me tunnustada ei taha." Nii ütles Ilves Lääne sanktsioonide kohta Venemaa agressiooni suhtes. Ta lisis, et kummalisel kombel on tugevatesse majanduslikesse sanktsioonidesse leigelt suhtunud just riigid, kes tegelikult Venemaast majanduslikult ei sõltu, ja viitas probleemile Ühendkuningriigis, et Londoni äri sektor ei soovita midagi ohverdada. Kas ka Eesti Vabariigis räägib ainult raha ja õigus on taandumas? Kas meil on õiguse võim või domineerib vaid raha? Ma loodan ja olen veendunud – ma ei taha muidugi ka silmi sulgeda –, et õigus peab maksma. Ma loodan, et õigus, põhiseaduse säte, ei ole fassaad. Õigust ei tohi deformeerida. Samas on seda ajaloos ju tehtud. Kahjuks on domineerimas raha ja füüsiline jõud. Me ei ole naiivikud ja oleme riigi raha konsensuslikult julgeoleku tugevdamiseks kasutanud. Seega saame rahulikult ja rõõmsalt tulevikku vaadata.

Maailm ei koosne ainult rahast. Olulised on põhiseadus, moraal ja usk. Ka viimati mainitudel on puutumus põhiseadusega täiesti olemas. Näitena toon kaasuse, kui avaldaja seadis kahtluse alla, kas on põhiseaduspärane nõuda ajateenijatelt töötuse andmist. Varem oli õiguskantsler asunud seisukohale, et kuni 31. märtsini 2013 kehtinud kaitseväeteenistuse seaduse alusel ei olnud töötuse andmine ajateenijatele kohustuslik. Peale põhjalikku analüüsi ja menetlust jõudsin aga seisukohale, et 1. aprillil 2013 jõustunud kaitseväeteenistuse seaduse alusel on ajateenijal töötuse andmine kohustuslik ning see kohustus on kooskõlas põhiseadusega. Samas on vanne tunduvalt laiaulatuslikum ja tõsisem: põhiseaduse § 54 kohaselt kaitstakse Eesti iseseisvust.

Lõpetuseks. Eesti riik on igikestev ja demokraatlik riik. Võõramaalased valitsesid Ees-

tis ligikaudu 700 aastat, aga nende jalajäljed on siit nüüdseks kadunud ning näiteks Toompea n-ö rüütlihoone on meie oma, parlamendi oma. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud õiguskantsler! Teile on tublisti küsimusi. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Te toote oma tegevuse lühiülevaates ilusasti välja, et eelmise aasta lõpus lahendas Riigikohus kaks kaalukat teie algatatud kohtuasja. Riigikohtu otsus, millega tunnustati põhiseadusvastaseks apteekide asutamise piirangud, on suure tähendusega ja kinnitab just neid põhimõtteid, mida te mainisite ka möödunud aastal peetud kõnes. Te ütlete oma tegevuse lühiülevaates, et asutamispriirangute kaasus näitas ilmekalt, et seadusandja otsustusruumil on piirid. Samas teame, et seadusandja enamushäältega, kuigi teades, et tegemist on põhiseadusvastase otsusega, kehtestas need piirangud uuesti ja president kuulutas need välja. Kuidas ikkagi lahendada probleemi, et kõik käituvad põhiseadusvastaselt, aga mitte midagi Eesti Vabariigis seetõttu ei juhtu?

Indrek Teder

Tänan! Ma ei ole sellega tegelnud, kuna see menetlus jällegi käib. Aga probleem on olemas. On ettepanek nr 28 ja kui austatud parlament otsuse teeb, siis peale seda on õigus saata see asi ka kohtusse.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud õiguskantsler! Te olete oma ülevaates käsitlenud kaasust, kus avaldaja on arvanud, et põhiseadusega on vastuolus olukord, kus aktsiisivabalt saab kolmandast riigist tuua kütust Eestisse ainult ühe korra kuus. Te tuvastasite, et vastuolu põhiseadusega ei ole, küll aga olete märkinud – ma mäletan seda ka seaduse menetlemise ajast siin Riigikogus –, et see regulatsioon ei ole päris õige, maksuhalduril võiks olla suurem kaalutusõigus ja võiks lubada rohkem kordi kütust siia tuua. Samas ei ole

maksuhaldur ise seda õigust endale tahtnud, seadus toimib, piirijärjekorrad on lühenenud ja salakauba osakaal on samuti vähenenud. Kuidas te praegu seda probleemi vaatate? Kas see piirang ja regulatsioon on kohane või peame ikkagi selle muutmist kaaluma?

Indrek Teder

Kui ma õigesti mäletan, siis see probleem on lahenedes.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Hea õiguskantsler! Te toote oma ülevaates välja, et kehtiv lastekaitse seadus pärineb aastast 1992 ja eelmisel aastal esitas Sotsiaalministeerium kooskõlastamisele uue lastekaitse seaduse eelnõu. Kui vaadata 2013. aastat, laste teemal esitatud pöördumiste arvu ja nende sisu, siis mida see kõik näitab? Kas olukord on läinud halvemaks või liigub paremuse suunas?

Indrek Teder

Ma võin väita, et üldreeglina on see läinud kogu aeg paremaks. See võtab aega, aga olukord on läinud ikkagi paremaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Nagu te kindlasti teate, on meil menetluses kõvasti kirgi üles küttev kooseluseaduse eelnõu. Kas te oskate kommenteerida, kuivõrd on see kooskõlas kehtiva põhiseadusega?

Indrek Teder

Praegu ma tõesti sellega ei tegele, põhimõtteliselt ju õiguskantsler analüüsib seadust peale vastuvõtmist. Ma tegin 2011. aastal ühe märgukirja, see on kõik.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Minu küsimus ühtib osaliselt eelküsija omaga. Tõepoos

lest, 2011. aasta mais saatsite Justiitsministriumile arvamuse, et praeguses olukorras ei ole samasoolistele paaridele tagatud piisav õiguskaitse. Täna me jõuame loodetavasti niikaugele, et algab 40 rahvasaadiku algatatud kooseluseaduse eelnõu esimene lugemine. Kas te olete seda eelnõu lugenud? Kas see regulatsioon, mida eelnõu ette näeb, on teie hinnangul piisav selle probleemi lahendamiseks? Kirgi, et Riigikogu liikmed peaksid justkui selle seaduse vastu olema, on tõesti üles köetud piisavalt. Mina tahan aga teada teie hinnangut. Mis teie arvamus selle kohta on?

Indrek Teder

Täna! Praegu ei ole ma oma analüüsi veel teinud. Küll aga, jah, tegin ma 23. mail 2011. aastal märgukirja. See oli niisugune rahulik ja mõistlik: "Olen seisukohal, et samasooliste isikute vaheline püsiv kooselu kuulub perekonnapõhiõiguse kaitsealasse, mistõttu on põhiseadusega vastuolus olukord, kus selline kooselu on õiguslikult reguleerimata. Seetõttu on kooskõlas põhiõiguste tagamise põhimõttega vajalik luua selliste õigussuhete reguleerimiseks kohane õiguslik raamistik." Ma rakendasin siin ka põhiseaduse § 27, mis on küllaltki lai. Küll aga ei tegele ma selle teemaga praegu, sel ajal, kui parlament ise selle kohta otsust teeb. Tõepoolest, emotsioone on küll väga palju, aga see on natuke teine teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Minu küsimus puudutab kohalike omavalitsuste temaatikat. Te kirjutate ülevaates: "Mõnel pool ei suudeta täita eri valdkonna spetsialistide ametikohti, kuni selleni välja, et puudub valla- või linnasekretär." Paralleeli tõmmates võin öelda, et ma ei kujuta küll ette, kuidas riik saaks toimida ilma riigisekretärita. Te tõdete ka: "Esineb tõsine kahtlus, kas kohalikule omavalitsusele pandud ülesanded ning nende täitmise võimekus on omavahel tasakaalus." Kellel see tõsine kahtlus esineb, kas ainult teil või te tunnetate, et selles kahtlevad teisedki? See probleem ei ole kestnud ju mitte aastaid, vaid aastakümneid. Kas seda saab lahendada ainult tulubaasi ja rahastamise suurendamisega või

on siin vaja tõsisemaid samme ette võtta? Milline on õiguskantsleri arvamus ja ettepanek aastakümneid kestnud probleemi kohta?

Indrek Teder

Täna! 2011. aastal tegin ma järjekordse ettepaneku, et võiks teha mingisuguse KOV-ide reformi. Aga seda ei taheta, seda ei tehta. Praegu on ju igasuguseid probleeme. Me tegeleme, tegeleme ja tegeleme nendega, aga kas me kõike jõuame? Kahjuks me kõikide probleemidega tegelda ei jõua.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud õiguskantsler! Oma 27. mai 2014. aasta kirjas nr 6-1 teatab õiguskantsler, et ta jälgib tähelepanelikult kooseluseaduse menetlemist Riigikogus ega ole tuvastanud seal vastuolu põhiseadusega. Meenutan, et see eelnõu on koostatud õiguskantsleri enda seisukohavõttude põhjal, mida ta on esitanud nii Riigikogus kui ka justiitsministrile. Samas kirjutab õiguskantsler: "Märgin siiski, et pean küsitavaks, kas kooseluseaduse vastuvõtmine on piisav faktilises kooselus elavate isikute vahelise pereeluga kaasnevate õiguslike küsimuste reguleerimiseks." Mida te sellega täpsemalt silmas peate? Kas kooseluseadus peaks rakenduma automaatselt või mis mõttes see ei ole piisav? Põhiseadusega vastuolu te ei tuvastanud.

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Kas see ei peaks olema just piisav? Seda küll. Aga ma arvan, et küll parlament otsustab. Pärast seda ma analüüsin ja vaatan.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea õiguskantsler! Te kirjutate ülevaates, et teie praktikas on esinenud olukordi, kus kohalikud omavalitsused rahapuuduse tõttu ei saa tagada inimeste põhiõigusi, ja olete öelnud, et kohalikud omavalitsused võiksid alustada liitumisläbirääkimisi. Mismoodi teie arvates saaks Riigikogu kaasa

aidata sellele, et kohalike omavalitsuste liitumisläbirääkimised saaksid toimuma hakata?

Indrek Teder

Ega mul mingeid paremaid retsepte ei ole, olen ainult soovitanud. Aga kui seda ei taheta, siis ei taheta. See, et raha ei ole, on fakt, raha lihtsalt ei ole. Aga soovitus on ainult soovitus.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Te olete nüüd ka lasteombudsman. Viimase aasta-poolteise jooksul on sotsiaalpoliitiliselt täheldatav olnud selline suund – see suunis on tulnud tegelikult mõnelt riigiinstitutsioonilt –, et lapse parim kasvukoht on oma peres, mis on ka õige. Samal ajal on peresid, kes on sattunud keerulisse olukorda või ei ole oma laste kasvatamisega hakkama saanud. Kohtupraktika on viimase aasta jooksul läinud aga selliseks, et ka ilmselgetel juhtudel, kui vanemlikud õigused tuleks ära võtta ja suunata laps kas mõnda asutusse või hooldusperesse, langetatakse neid otsuseid üha vähem ja n-ö katsetatakse pigem saata laps uuesti tagasi sinnasamasse vägivaldsesse või lapse kasvatamisega toimetulematusse perre. Kas teie järelevalve on täheldanud sedasama?

Indrek Teder

Jah, me kontrollime seda. See on väga oluline teema. Näiteks olen ma kirjutanud ülevaate proloogi, et just laste õigused on kõige olulisemad. Seda teemat me kogu aeg jälgime. Inimesel peab olema vägivallatu lapsepõlv. See on tähtis. Sellega me kogu aeg tegeleme, sest seal on kogu aeg probleeme.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Soovin küsida analüüsi kohta, mille te tegite Haapsalus sünnitoetuse maksmise kohta. Te ütlete oma ülevaate lehekülgedel 46 ja 47, et te ei seadnud kahtluse alla mitte seda, et Haapsalu nõudis sünnitoetuse maksmiseks rahvastikuregistrikannet, vaid seda, et Haapsalu nõudis lisaks, et inimene peab ka tegelikult

Haapsalus elama. Te tuvastasite, et see ei ole põhiseadusega vastuolus. Kuidas teie arvates tuvastatakse, et inimene tegelikult elab Haapsalus, ja kas selline tuvastamine ei või olla siiski põhiseadusega vastuolus? See eeldaks ju teatud toiminguid, mis on seotud inimese erallu sekkumisega, ja eeldaks ka seda, et keegi peaks siis kas kohtu loaga või muul viisil kontrollima, et inimene viibib selles elukohas. Kas ta peab seal aga viibima 360 päeva või 60 päeva? Kuidas on teie järeldus seotud Eesti Vabariigi põhiseadusega?

Indrek Teder

Jah, sellega me tegeleme ka sellel aastal. Vaatame, milline ettepanek või märgukiri tuleb. See teema on üleval.

Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu huvitava ettekande eest, hea kõneleja! Oktoobris, enne kohalike omavalitsuste volikogude valimisi, tegite avaliku pöördumise, et tuleks toetada laste senisest suuremat kaasamist kohaliku elu korraldamisse. Olete oma seisukohta põhjendanud nii, et lastel, kes moodustavad peaaegu viiendiku Eesti elanikkonnast, valimisõigust ei ole, küll aga on neil erinevad vajadused ja võimalused. Samade argumentidega on põhjendatud ka valimisea langetamist 16 eluaastale. Kas teie arvates pöörduks poliitika pale rohkem laste ja noorte poole, kui valimisiga langetatakse ja rohkem noori saaks tulla valimiskastide juurde?

Indrek Teder

Omaette küsimus on, kas muuta põhiseadust või mitte. Peaks pikalt analüüsima, kas see on mõistlik. Siin on poolt- ja vastuargumente. Raske öelda, võib-olla on see mõistlik, võib-olla ka mitte. Aga milline oleks just põhiseaduse temaatika? See oleks küllaltki keerukas.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Tänan! Lugupeetud õiguskantsler! Meie põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem on toi-

minud umbes 20 aastat ja selle aja sees on toimunud teatud arengud. Näiteks ei esitanud Vabariigi President möödunud aastal ühtegi põhiseaduslikkuse kohtuliku järelevalve taotlust, õiguskantsler oli suhteliselt tagasihoidlik ja valdav mass põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuasju pärines kohtusüsteemist endast. Hiljuti tõstatas Riigikohtu esimees Priit Pikamäe Riigikogu ees probleemi, kas ei võiks taotluste esitajate ringi laiendada ja anda ka parlamendifraktsioonile või opositsioonile õiguse taotleda põhiseaduslikkuse kohtulikku järelevalvet. Mida te sellest arvate?

Indrek Teder

Täna! See on tõesti huvitav küsimus. Kui on mingisugune raske põhiseaduslik probleem, siis on siin pool- ja vastuargumente. Samas ma aga lihtsalt ei tea, kas just näiteks põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumist välja poole viiakse väga palju ja väga erinevaid asju. See on kaalumise koht. See on natukene poliitiline ka. See on küsimise koht, aga see on huvitav mõte.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Kus teie arvates on lahendus, et riik hakkaks täitma Riigikohtus vastu võetud otsuseid? Minu teada on täitmata kolm otsust: otsused kohalike omavalitsuste rahastamise, tehnorajatiste talumise tasu ja apteegi asutamise piirangute kohta. Kas lihtkodanik võiks võtta siit eeskuju ja loobuda ka Riigikohtu või kohtu lahendite täitmisest?

Indrek Teder

Ma arvan, et siin on oluline moraal. Me ei taha, et tekiks mingisugune anarhia või mingi muu asi. Kui on seadus, siis sa täidad seda, isegi siis, kui see sulle eriti ei meeldi. Sa pead seda aktsepteerima. Siin on oluline moraal, ega siin midagi muud ei olegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja, suur tänu sisuka ettekande eest! Ma jätkan kooseluseaduse teemal, mille kohta on juba küsitud. Viimasel ajal on meie arvutipostkastid olnud täis kirju. Võib kokku võtta, et nendes on üks mure: menetluses olev kooseluseaduse eelnõu on vastuolus põhiseaduse §-ga 27, kus on sätestatud riigi ja meie kõigi kohustus kaitsta perekonna institutsiooni kui rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alust. Järelikult on siin riive olemas, väga paljud kardavad seda. Ma sain teie vastustest aru, et te olete sellel teemal ikkagi silma peal hoidnud. Kas siin on riive või mitte?

Indrek Teder

Täna! Emotsioone on siin väga palju, aga mina otseselt ei sekku. Küll aga peale seda, kui parlament on otsuse teinud, ma otsustan, kas see seadus on põhiseadusega kooskõlas või ei ole. Õiguskantsler seisab n-ö kõrval, ta ei ole poliitiline isik, ta on kõrval ja vaatab, kas on põhiseadusega kooskõlas või ei ole. Jah ja ei – ütleme nii. Teine asi, mingisugune lobistamine on võib-olla tavaline ja võib-olla mitte. Terves demokraatias ollakse ikka demokraatlikud ja lobistatakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun! Teie kord.

Kaia Iva

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud õiguskantsler! Viimasel paaril aastal on teie kui lasteombudsmani tähelepanu orbiidis olnud asendushooldusel olevad lapsed ja just need lapsed, kes on institutsionaalsel hooldusel asenduskodudes. Te olete jälginud, kuidas nende eestkostjad nende eest seisavad, millised on tingimused asenduskodudes ja kas alati on ikka laste huvid esiplaanile seatud. Eelmisel aastal te jälgisite, kuidas ettekirjutusi on täidetud ja missugused on edasimineked. Milline on teie hinnang, kas neid ettekirjutusi on piisavalt täidetud, ja milliseid tulevikku vaatavaid ettepanekuid te oskate selles vallas välja tuua?

Indrek Teder

Täna! Seda me jälgime kogu aeg. Üldiselt seda aktsepteeritakse, aga mitte alati. Vaatame, mismoodi järgmised aastad kulgevad, kuidas

olukord muutub. Me tegeleme selle teemaga kogu aeg, igal päeval ja igal ajal.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea õiguskantsler! Ma olen mõningases hämmingus. Kui vaadata teie ja teie eelkäija seisukohti, siis selgub, et te olete näiteks abordiküsimuses veidi erinevat meelt põhiseaduse kontekstis, kas on põhiseaduse riive või ei ole. Nüüd on teilt tulnud ettepanek alaealisega seotud piirangu kohta raseduse katkestamisel. Te arvate, et noorte naiste keha on olulisem kui inimelu kaitsmine. Ka mul on küsimus sellest valdkonnast, mis puudutab lasteombudsmani tööd. Kas omavalitsused teie hinnangul teevad praegu oma tööd paremini ja lähevad tööga lõpuni? Te olete varem korduvalt viidanud, et omavalitsused jätavad tihti töö pooleli ja vanemlikud õigused jäävad n-ö õhku rippuma, nii et ei saa last asenduskodusse või hooldusperre saata.

Indrek Teder

Kui te küsite KOV-ide kohta, siis need on täiesti erinevad. Kui me oleme püüdnud neid kontrollida, siis on selgunud, et osa neist on väga head ja edukad, aga osa ei ole. Need on täiesti erinevad. Selles see probleem praegu ongi. See on üks asi, täielikult teistsugune.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea õiguskantsler! Te seisite oma ülevaates põhiseaduse ja selle printsiipide eest, eriti niisuguses keerulises küsimuses nagu raha või õiguse domineerimine. Te viitasite väga tugevalt põhiseaduslikele väärtustele. Aga me kõik teame hästi, et ei ole mitte midagi poliitilisemat kui põhiseadus ja sinna kirja pandud printsiibid. Sellest tulenevalt on üsna arusaadav, et põhiseaduse tõlgendamine on alati tugeva ilmavaatelise ja poliitilise komponendiga. Oleme seda ka praktikas kogenud. Eri õiguskantslerid, nii nagu siin hiljuti viidati, on olnud eri arvamusel niisuguse tasakaalu küsimuses, enesemääramise õiguse ja elu hoidmise õiguse plaanis. Kas te oskate öelda, millest

läheldes te õiguskantslerina hoiate niisugust aktivisti positsiooni?

Indrek Teder

Tänan! Kas ma olen väga suur aktivist? Ma sekkun ja teen ettepaneku ainult sel juhul, kui mingisugune norm on vastuolus põhiseadusega, nagu ka aborditeema puhul on välja toodud, et rikutakse isiku põhiõigust. See on oluline. See oli välja toodud juba 2009. aastal. Kui natukene lihtsustada, siis võib öelda, et mingisugune vastuolu põhiseadusega peaks olema ilmselge. Minu meelest on see selge. Kui kasutada proportsionaalsuse põhimõtet ja liikuda sellega väga kaugele, siis see ei ole mõistlik. Tavapärastelt on ka selline põhimõte, et seadus ja põhiseadus peaksid olema enam-vähem samasugused, aga nad ei ole. Minu arvates on põhiseadus kõrgem ja siis on seadused. Tegelikult on ju parlamendi diskretsioon väga lai, kui otsus on põhiseaduslik. Ma peangi tegutsema, et selgitada, kas see on põhiseaduslik või ei ole. See on minu algpõhimõte. Siis ma sekkun ja võib-olla ka väga teravalt. Aga ma olen alati öelnud, et mitte kunagi ei ründa ma institutsioone, küll aga tegelen ühe asjaga, konkreetse probleemiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Lugupeetud õiguskantsler! Ma vaatan teie lühikokkuvõtet. Küsimus on õiguspärase ootuse ja selle võimaliku tõlgendamise kohta. Vahemärkusena ütlen, et niipalju, kui ma olen suutnud teie tegevust jälgida, olen ma märganud teatud kõikumisi õiguspärase ootuse tõlgendamisel. Siin te olete väga lakooniline ja ma saan teie argumentid täiesti aru. See printsiip, et õiguspärane ootus ei tähenda mingit kivistumist, on õige. Konkreetne näide – kui me fraktsioonis kohtusime, siis me küsisime selle kohta – puudutab emapensioni. See on seotud väga sügava probleemiga Eesti arengus ehk rahvastikuprotsessidega, rääkimata teatud põhimõttelistest väärtustest, laste kasvatamisest ja selle hindamisest. Nüüd on valitsus esitanud eelnõu, mis näeb ette põhimõtteliselt muuta ...

Aseesimees Jüri Ratas

Küsimus!

Juhan Parts

Palun andke oma hinnang, kas nii lühikese ajaga põhimõttelises küsimuses tehtav muudatus on õiguspärase ootuse printsiibiga kooskõlas või mitte!

Indrek Teder

Täna! Ma vastan nii. Riigikohus on öelnud, et iga pettumus, mis on tingitud isikule soodsa regulatsiooni muutumisest, ei kätke õiguspärase ootuse riivet. Ma saan öelda ka seda, et ma olen kogu aeg olnud konservatiivsem. Tegelikult, kui see õiguspärane ootus oleks väga jäik, siis reforme ei saaks üldse toimuda, siis ei oleks need võimalikud. See on oluline. Ka Riigikohus on seda välja toonud.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud õiguskantsler! Põhiseaduse § 154 ütleb, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad kohalikud omavalitsused iseseisvalt. See tähendab, et neil on keskvalitsuse suhtes autonoomia. Seesama paragrahv räägib ka finantsautonoomiast. Viimase viie-kuue aasta jooksul olen ma täheldanud, et keskvalitsus on minu hinnangul seda autonoomiat, eriti just finantsautonoomiat, kohalike omavalitsuste suhtes justkui rikkunud. Näiteks võib tuua mõne kohaliku maksu ära kaotamise, selle, et püütakse kohaliku omavalitsuse meediat suukorvistada ja anda KOV-idele ülesandeid selleks vahendeid kaasa andmata ning kohalikel omavalitsustel takistatakse jäätmemajandust korraldada. Nüüd olen ma kuulnud, et IRL-il on ettepanek veel üks kohalik maks ära kaotada. Sellel nagu polegi lõppu. Kas selline tendents on ka teie arvates probleem või tundub see ainult mulle nii?

Indrek Teder

Täna! Eestis on 1,3 miljonit elanikku, seda on väga vähe. Küsimus on ka selles, et eelarve tehakse ju siin ja KOV-ides seda raha eriti ei ole. Raha võib ju edasi-tagasi liigutada, aga kas see on kõige mõistlikum? Ma arvan, et raha liigub ikkagi ühes kohas ka, see on oluline.

Nagu ma juba 2011. aastal pakkusin, võiks reformi teha, aga seda ei ole tahetud. Kuna inimesed seda ei taha, siis poliitikutud ka ei taha ja seda ei tulegi. Kahjuks nii on.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud õiguskantsler! Ka mina taunin väga sügavalt seda, et isegi seadusandja ei täida Riigikohtu otsuseid. Kuidas me võiksime seda interpreteerida? Mingis osas ju õigusriik sel juhul ei toimi. Mis te arvate, kas sellel juhul, kui ta ei toimi, on tegemist poliitilise kultuuritusega või regulatsiooni puudumisega? Midagi tuleks ju ette võtta.

Indrek Teder

Aitäh! See on oluline asi. See on ka moraaliküsimus, sest selline suhtumine võib kõik asjad ära lagundada. Kui me ikkagi aktsepteerime seadust, kas see meile meeldib või ei, siis see on oluline. Aga ma nimetasin, et see on just ka moraaliküsimus, kas sa aktsepteerid või ei. Me oleme ju seaduserahvas, oleme kogu aeg seda olnud. Seadus on olemas, kohtunik on otsustanud ja nii on. See on moraaliteema.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Me teame, et põhiseaduse järgi on Eestis kõigil inimestel õigus arstiabile. Samas näeme tohtu pikki järjekordi ja seda, et järjest rohkem on neid inimesi, kes seetõttu, et nad arsti juurde ei ole pääsenud, satuvad eluohtlikku olukorda või on tagajärjed veelgi kurvemad. Nagu me teame, on seda väga palju juhtunud onkoloogiliste haiguste puhul. Kuid on olemas üks määrus, kus on öeldud, et juba esimesel korral, kui inimene raviasutusega kontakti võtab, tuleb ta panna ravijärjekorda ja talle öelda, millal arsti juurde tulla. Aga meil sellele ei reageerita ja tekitatakse järjekordade järjekordi, inimesed on sunnitud nädalate kaupa helistama ega saa arsti juurde. Nii see määrus kui ka arsti vastuvõtule saamine – kuidas te hindate seda kõike põhiseaduslikust seisukohast lähtuvalt?

Indrek Teder

See on raske küsimus, sest sotsiaaltemaatika on äärmiselt oluline. Kui ei ole piisavalt raha, ütleme, kui seda on *circa* 50% vajaminevast, siis see on probleem. Mul ei ole head lahendust. Võib öelda küll, et jah, peab olema seadus, aga sul peab olema sellele ka kate. Kui katet ei ole, siis see on väga halb. Ega mul siin head lahendust ei ole kahjuks pakkuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan teid ülevaate ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Jaak Aaviksoo! Kaheksa minutit.

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Austatud õiguskantsler! Ma arvan, et paljudel inimestel Eestis ja ka siin Riigikogu saalis on hea meel, et meil on institutsioon, kes veidi kõrvalt, aga iseseisvalt ja piisava tarkusega vaatab meie elu edenemist ja teeb selle kohta asjakohaseid, põhiseadusele ja seadustele tuginevaid märkusi. Hoolimata raskustest, millele õiguskantsler ka oma kõnes viitas, suudab ta tegelikult mõjutada kõiki teisi võimukeskusi, kaasa arvatud seadusandjat. Jah, ma tean ja õiguskantslergi teatud kurbusnoodiga hääles viitas sellele, et tema, aga kohati ka Riigikohus ei ole suutnud seadusandjat mitmetes küsimustes mõjutada sel määral, et sellega võiks rahule jääda mitte ainult formaal-juriidiliselt, vaid ka põhiseaduslikele väärtustele tuginedes, mitte ainult riigiasutuste ja ametimeeste vaatevinklist, vaid ka rahva ootustest lähtudes. Seepärast tahan toetada seda lähenemist, mida õiguskantsler on esindanud, et sel hetkel, kui talle tundub, et mõõt on täis, ei lähtu ta mitte ainult seaduse-, sh põhiseadusetähest, vaid ka seaduste mõttest ja avalikest ootustest ehk tegutseb aktiivselt, soovides muuta hoiakuid, seisukohti, põhimõtteid, lähenemisi, millest teised võimukeskused teinekord võib-olla liigselt poliitilisele päevakajalisusele kontsentreerudes sedavõrd ei hooli.

Ometigi väärisksid peale nende teemade, millele õiguskantsler oma ettekandes ja oma viimaste aastate tegemistes on tähelepanu pööranud, minu arvates mõned küsimused veelgi suuremat, jõulisemat, aktiivsemat ja võib-olla ka ambitsioonikamat tähelepanu. Alustan posi-

tivismist, liigest takerdumisest tähe ja sõna, lause ja normi külge, võrreldes nende väärtustega, mida nende lausete sõnastajad, eelkõige siin Riigikogus, on mõelnud või tahtnud kirja panna. Võib-olla ei ole see mõnikord ka kõige paremini õnnestunud ja seepärast levib ühiskonnas üsna muret tekitav suhtumine nn juriidiliselt-on-kõik-korrektne-lähenemise suhtes. Sellepärast on äärmiselt sümpaatne, et õiguskantsler minu paremat arusaamist ja teadmist pidi ei ole kordagi takerdunud normi keerdkäikudesse, tuginedes sellele sel määral, et mõte kaduma läheks. Oleks äärmiselt tore, kui selline lähenemine oleks laiapõhjalisem ja ulatuks kaugemale õiguskantsleri institutsioonist. Minu paremat arusaamist pidi võiks see kajastuda avalikus arvamuses, kohtusüsteemis, aga paljudel juhtudel ka poliitilistes teooriates ja eriti praktikates. Liiga tihti libiseme tegelikult avalikkuse haardest välja, peites end juriidilise normi impotentsuse taha.

Teist teemat siin juba mõnigi kord puudutati, aga see ei jäänud võib-olla sel määral kõlama, kui oleks võinud. Meie kohaliku omavalitsuse korraldus on lubamatult konfliktis põhiseaduslike printsiipide ning sealt tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu põhimõttega. On arusaamatu, miks korduvad tähelepanujuhtimised niisugusele konfliktile ei suuda mõjutada poliitilist protsessi ja, tõsi, ka avaliku arvamust, millel selline poliitiline hoiak põhineb, sel määral, et me saaksime aru, et see on üks Eesti arengu suurimaid pidureid nii riiklikul kui eriti ka regionaalsel tasemel. Kohalike omavalitsuste *de facto* suutmatust tagada põhiseaduslikke õigusi kõigile oma haldusriitoriumil elavatele isikutele on probleem, millest ei tohi mööda vaadata, ka siis, kui see on konjunktuurselt kasulik ükskõik missugusele poliitilisele jõule. Seepärast tahan panna ennast kirja nende inimeste ritta, kes, hetkel küll jõuetust tajudes, siiski usuvad, et sisuline töö selles suunas ükskord vilja kannab, parlament võtab kokku oma tarkuse ja jõu ning otsustab, kuidas edasi minna. Sellel kõigel on ka üks positiivne külg: mida kauem ei suuda me otsustada, seda suurem on tõenäosus, et siis, kui elu ise meid otsustama sunnib, teeme radikaalsemaid ja rohkem tulevikku vaatavaid otsuseid, kui me teeksime siis, kui me need otsused lihtsalt avalikkuse eksitamiseks poli-

tiliste kompromisside olukorras vastu võtaksime.

Lühidalt räägin veel ühest teemast. Olen palju mõelnud sellele, kuidas on meie õigused ja kohustused põhiseadusest tulenevalt tasakaalus. Seepärast loodan, et õiguskantsler, rohkem kui ta seda seni on teinud, pöörab tähelepanu mitte ainult õiguste tagamisele, vaid ka kohustuste kohustuslikkusele, sest ilma õiguste ja kohustuste tasakaaluta ei ole võimalik kauget perspektiivis kellegi õigusi tagada.

Nüüd päris lõpetuseks. Kõik see, mis ma siiaani ütlesin, oli tähtis, aga see, mis ma nüüd ütlen, on praegu kõige tähtsam. Olen tõsiselt mures selle pärast, et on ohus rohkem kui 200 000 vanemale seadusega antud lubadus maksta neile vanemapensioni. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Helir-Valdor Seeder, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud juhataja! Ka minu kätte on jõudnud Urve Palo, majandus- ja kommunikatsiooniministri kiri Eiki Nestorile, Riigikogu esimehele. Urve Palo teatab: "Käesolevaga võtan tagasi Vabariigi Valitsuse algatatud ja Riigikogu menetluses oleva ühistranspordiseaduse eelnõu SE 404." Sinna ei ole lisatud mingit põhjendust ega viidet valitsuse otsusele. Aga eelnõu algataja on valitsus, mitte minister. Põhiseaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt saab eelnõu tagasi võtta algataja, st valitsus, mitte minister. Kas teil on olemas sellekohane valitsuse otsus? Kui teil see on, siis palun avaldage see Riigikogu liikmetele! Ma lisan, et õiguskantsler on analoogsele juhtumile juba varem hinnangu andnud. Õiguskantsleri arvamuse kohaselt nähtub Riigikogu kodukorra seaduse sätetest üheselt, et eelnõu algatajaks on Vabariigi Valitsus kollegiaalorganina, mitte minister, kelle juhitava ministeeriumi valitsemisala eelnõu puudutab. Õiguskantsler on öelnud: "Eelnõu tagasivõtmine on põhimõttelise tähtsusega küsimus, mille peab otsustama Vabariigi Valitsus kollegiaalorganina. Tulenevalt põhiseaduse § 87 punkti 4, § 103 lõike 1 punkti 4 ja Riigikogu kodukorra seaduse § 90 lõike 1 punkti 4 mõttest ei saa Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud

eelnõu tagasivõtmise üle otsustada minister ainuisikuliselt ning valitsus ei saa ministrile sellist otsustuspädevust ka delegeerida. Igale eelnõu tagasivõtmisele peab eelnema Vabariigi Valitsuse sellekohane kollegiaalne otsus." Nii et, palun, kas teie käsutuses on Vabariigi Valitsuse otsus eelnõu tagasivõtmise kohta?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ka minu käes on Urve Palo kiri Riigikogu esimehele, kus ta palub ühistranspordiseaduse eelnõu 404 tagasi võtta. Kui me loeme meie kodu- ja töökorra seadust, siis näeme, et tõesti, see on nii, nagu te ette lugesite, aga selle kommenteeritud väljaandes on toodud ka üks erand. Kui valitsus ei saa istungit pidada, siis peaministri nõusolekul võib esindav minister eelnõu tagasi võtta. Selle kohta tuleb informatsioon esitada järgmisel valitsuse istungil. Ma usun, et sellest on Vabariigi Valitsuse esindaja praegu lähtunud. Minu teada on olemas ka peaministri nõusolek, et see eelnõu tuleks tagasi võtta. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See on teie tõlgendus. Kommenteeritud väljaanne on raamat, mitte seadus. Mina lähtun seadusest ja õiguskantsleri hinnangust varasemale täpselt analoogsele juhtumile siin Riigikogu saalis. Selle kohta on õiguskantsler väga ühese hinnangu andnud: sellisele tagasivõtmisele peab eelnema valitsuse kui kollegiaalse organi otsus, see ei saa piirduda üksiku ministri ega ka mitte peaministri otsusega. Ma arvan, et me peaksime lähtuma õiguskantsleri seisukohast, mille ta on siinsamas saalis esitanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Minu teada ja minu kogemuse kohaselt on varasem praktika olnud sarnane. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Selle praktika tõttu ongi õiguskantsler minu teada oma hinnangu andnud ja leidnud, et selline tegevus on õigusvastane. Küll aga on mul kaks palvet. Millisele paragrahvile viidates te ütlete, et Vabariigi Valitsuse otsust ei ole vaja? Palun öelge see paragrahv! Teiseks, kui te nii tõlgendate, siis me soovime näha seda dokumenti, millega vabariigi peami-

nister on sellise volituse ühele ministrile andnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Toetun sellele, mida ma juba ette lugesin, kodu- ja töökorra seaduse § 95 lõikele 2. Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Ka mul on käes see majandusministri kiri. Teie arvate, et peaminister on selle kooskõlastanud. Ma saan aru, et õiguskantsleri seisukoht on olnud, et see ei ole seadusega kooskõlas, kaudselt on siis tegemist põhiseaduse rikkumisega. Mul on siiski palve. Kas te ei selgitaks välja, mis on need motiivid? Tegemist ei ole ju ei tea mis seadusega, vaid ühis-transportiseadusega. Seda on aastaid ette valmistatud ja seda eelnõu siin poolteist aastat arutatud. See puudutab peaaegu iga Eesti elanikku, kõiki omavalitsusi, eri transportiliike. Me nägime, et minister oli pool tundi tagasi siin emotsionaalselt päris endast väljas, ja nüüd on ta saatnud siia kirja. Ma palun, et te võtaksite juhatuses meetmeid, et valitsus teataks Riigikogule motiivid, miks see seaduseelnõu on tagasi võetud.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud Juhan Parts! Ma olen teiega nõus, et see eelnõu puudutab tõesti peaaegu kõiki, kui isegi mitte kõiki Eesti elanikke. Me lähtume järgmistel juhatuses kogunemistel kindlasti teie repliigist motiivide väljaselgitamise kohta. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Ma soovin protseduuriliselt küsida, äkki oleks mul õigus selgitada kolleegidele, eriti Helir-Valdor Seederile, seda, et Riigikogus on olemas Põllumajandusministeeriumi 10. oktoobri 2011. aasta kiri, millele on alla kirjutanud toleaeagne põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Selles kirjas paluti Riigikogul tagasi võtta Vabariigi Valitsuse algatatud ja Riigikogu menetluses olev kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse eelnõu 54. Nii et ajalooline kogemus selle kohta, mille üle siin vaidlus käib, on meil tegelikult juba olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! Ma viitasin oma vastuses ka Riigikogu varasemale praktikale, millele teie viitasite veel detailsemalt. Aga seda, et te omavahel teete ühe väikese keskustelu, me kindlasti ei piira. See on tervitatav. Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Oletame, et valitsus on praegu rikkunud seadust ja põhiseadust. Me oleme siin Riigikogu, rahva esinduskogu. Mul on palve, et me võtaksime vajaduse korral piisavalt pika vaheaja, et valitsus saaks avaldada need motiivid ja Riigikogu õiguskomisjon annaks meile õigusliku, ütleme sovetlikus kõnepruugis, õiendi, n-ö spravka, et kõik on tehtud seaduste järgi. Muidu on praegu üks minister võib-olla esile kutsunud põhiseadusliku kriisi ja see võib luua pretsedendi. Arvestades meie valitsuse noorust, võib see hakata pidevalt korduma, eriti mõeldes lähenevatele erakorralistele istungjärgudele.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid, hea ametikaaslane! Me saame alati järgida ka pikemalt kestnud valitsuskoalitsiooni praktikat siin Riigikogus. Toona ei tekitanud see põhiseaduslikku kriisi. Kõik meie 101 seisame ju selle eest, et seda kriisi, mida te mainisite, ei tuleks. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõigepealt lühikene vastus kolleeg Lindele. Jah, 2011. aastal võtsin ma tõepoolest eelnõu tagasi, kuid sellele eelnes Vabariigi Valitsuse otsus selle tagasivõtmise kohta, nagu põhiseadus ning Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ette näevad. Nii et see oli praegusest täiesti erinev juhtum. Aga ma tahan veel juhtida tähelepanu sellele, et küsimus, kas ministril on need volitused või mitte, on väga põhimõtteline. Ma juhin veel kord tähelepanu ühele õiguskantsleri hinnangule. Ta ütleb: "Ministrid tulevad ja lähevad, aga valitsus jääb. Ministri ja valitsuse pädevuse erinevust tuleb rõhutada eriti juhul, kui mõnel ministril võib tekkida kõrk monopoolne tunne, et võimulolijale ongi kõik lubatud." Mina kardan, et see majandusministri kiri, mis kirjutati n-ö emotsionaalselt erutatud seisundis, võib meil tõesti

tekitada sügava põhiseadusliku kriisi. Nii et mul on ikkagi palve, et Riigikogu juhatus võtaks vaheaja ja selgitaks välja, kas Vabariigi Valitsuse otsus eelnõu tagasivõtmise kohta on olemas või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Juhatus liikmed on selle üle diskuteerinud. Me leiame, et see tagasivõtmine on igati seaduslik ja õiguspärane. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mulle jääb pisut arusaamatuks, milal te kõnealust punkti juhatuses arutada saite, kuna see kiri tuli siis, kui keegi juhatus liikmetest oli siin istungit juhatamas. Mulle tundub, et te ei ole saanud seda juhtumit arutada. Aga kui te viitate meie kodu- ja töökorra seaduse §-le 95, siis tõepoolest siin selline tõlgen-dus on. Kommenteeritud väljaanne ütleb: "Vabariigi Valitsuse reglemendi § 22 lõike 1 kohaselt otsustatakse Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu Riigikogu menetlusest tagasivõtmine esindava ministri ettepanekul valitsuse istungil. Reglemendi sama paragrahvi lõige 2 näeb ette erisuse, mille kohaselt, kui valitsus ei jõua eelnõu Riigikogu menetlusest tagasivõt-mise kohta seisukohta kujundada, võib esindav minister peaministri nõusolekul eelnõu Riigi-kogu menetlusest tagasi võtta." Mina loen siit välja, et siin on olemas väga selge tingimus. Mina ei ole seda analüüsinud, aga ma saan aru, et õiguskantsler on analüüsinud. Sellest ana-lüüsist võib järeldada, et see reglement on põhiseaduse ja seadustega vastuolus. Aga isegi siit kommentaarist loen ma välja, et tingi-museks on see, et Vabariigi Valitsus ei jõua seisukohta kujundada. Järelikult peavad nad olema vähemalt üritanud seda teha. Minu tea-da, vähemalt nendest selgitustest me võime seda järeldada, ei ole Vabariigi Valitsus ürita-nudki selles asjaolus seisukohta kujundada ehk me ei saa öelda, et nad ei ole jõudnud seda teha. Ilmselt peaks Vabariigi Valitsus kogune-ma ja proovima seda seisukohta kujundada. Ma arvan, et oleks õiglane neile see võimalus ja aeg praegu anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Me lähtume kindlasti ka võimu-de lahususe printsiibist. Kui nüüd jätkata tsi-

teerimist, mida te alustasite, siis siin on ju väga selgelt öeldud, et kui Vabariigi Valitsus ei kujunda seisukohta, siis seda võib teha esindav minister peaministri nõusolekul. Ma palusin ametnikel kontrollida, kas peaministri nõus-olek on olemas. See on olemas. Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Ma siiski, lugupeetud juhataja, kut-sun teid rahunema. Tegemist on põhimõttelise pretsedendiga. Eelmine kord, 2007. aastal, tembutas siin selline härra nagu Savisaar, mille tulemusena kujundati õiguslikud hinnangud. Need hinnangud on üsna karmid ja minu arust on meil kollektiivselt kohustus püüda käituda õigusjärgselt. Isegi kui ühele meist tundub, et on probleeme, siis meie peaksime aitama tal nendest üle saada. Minu eelmises sõnavõtus tehtud ettepanek oli selline, et juhatus võtaks vaheaja, selgitaks välja valitsuse motiivid ja paluks Riigikogu õiguskomisjonil koostada mingisugune arvamus. Ma arvan, et kui kõik on korras, nagu te ütlete, siis võtab see aega võib-olla kaks minutit. Me saaksime siis edasi minna, me ei peaks enam arutama seda küsi-must, mis meile on ebameeldiv, eriti arvesta-des, et tegemist on ühistranspordiseadusega, väga põhimõttelise seadusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma kõigepealt väga tänan, et te soovite mulle rahulikku meelt! Seda on selles olukor-ras kindlasti vaja. Me oleme küsinud ka ame-tikaaslaste käest, kuidas selle tagasivõtmisega on, kas see on kodu- ja töökorra seadusega kooskõlas või ei ole, ja meile on öeldud, et see on kooskõlas. Nii et ma soovin teile vastu, et teil ei maksa nii väga selle pärast muretseda, ka teie võite rahulik olla. Me käitume praegu igati õiguspäraselt. Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud istungi juhataja! Ma ülevalt ekraanilt loen, et kõne all on õiguskantsleri 2013. aasta ülevaade, ja mõtlen, kas praegused sõnavõtjad on siis õiguskantsleri päkapikud või mis toimub. Te olete alati istungit kindla käega juhtinud. Need repliid ei puuduta mitte kuidagi käsilolevat päevakorrapunkti. Võib-olla läheme edasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Me oleme hetkel tõesti läbirääkimiste faasis, aga kuna Riigikogu liikmed alustasid protseduuriliste küsimuste esitamist, siis juhataja peab nendele kindlasti vastama, kuni ta näeb, et protseduurilistele küsimustele vastamine on tema arvates lõppenud. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Minu eelmisele küsimusele vastates väitsite, et reglement ütleb, et kui valitsus ei soovi seisukohta kujundada või kui valitsus ei kujunda seda, siis on ministril õigus eelnõu tagasi võtta. Küll aga öeldakse kommenteeritud väljaandes sõnaselgelt, et see on nii ainult sel juhul, kui valitsus ei jõua seisukohta kujundada. See tähendab, et praegu ei ole seda võimalust olnud, selleks peavad olema mingid selged põhjused. Siiski on mul ettepanek, lähtudes just nimelt võimude lahususest, võtta vaheaeg. Juhatajal on ju see õigus. Kui vaheaeg on võetud, siis on ka Vabariigi Valitsusel võimalik talle endale seatud reglementi täita.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Aga me alati lähtume ka väljakujunenud praktikast. Praktika on varem olnud väga selgelt selline, et minister on kas Riigikogu esimehele või juhatajale esitanud vastavasisulise ettepaneku, nagu oli tehtud ka tänases Urve Palo, majandus- ja kommunikatsiooniministri kirjas. Juhan Parts, palun, rahulikult!

Juhan Parts

Ikkagi jään ma selle juurde, et meil on vaja aru saada valitsuse motiividest. Kujutame ette, et valitsus on mingisuguse hirmu all, mingi surve all, ta kardab midagi. Ma juhin tähelepanu, et me rikume praegu põhiseadust. Kõik järgmised otsused, mis me teeme, võidakse ju kohtus vaidlustada. Mis siis saab? Tekib õiguslik kaos. Kui lihtne oleks praegu Jüri Ratasel koos oma kolleegidega see probleem juhatuses ära lahendada ja selgitada välja valitsuse motiivid! Kui motiivid on igati mõistetavad ja õigusriigile kohased, siis me saame kohe edasi minna väga tähtsate küsimuste arutamise juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid selle mõtte eest! Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Te viitasite praktikale, mis on siin saalis välja kujunenud. Aga mina sain eelnevaid sõnavõtte tähelepanelikult jälgides küll vastupidi aru. Praktika on olnud, jah, tõepoolest, siin saalis ka varem ekslik. Viidati kunagise majandusministri Edgar Savisaare juhtumile, kui ta ainuisikuliselt võttis Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu päevakorrast välja või tegi sellise ettepaneku ja see eelnõu tõesti välja võeti. Aga pärast on õiguskantsler väga täpselt seda situatsiooni analüüsinud ja öelnud, et selline asi ei ole võimalik. Nagu kinnitas ka endine põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, hilisematel juhtumitel just nii toimitigi, et ministri kirjale, ettepanekule, on eelnenud Vabariigi Valitsuse otsus. Kas me ei võiks siin edaspidi siiski juurutada just nimelt seda, nüüd juba paremaks muutunud praktikat, sellisel õigel moel?

Aseesimees Jüri Ratas

Me peame kindlasti alati paremaks muutuma, aga mina olen saanud info, et seda valitsuse otsust ei ole alati eelnevalt olnud. Nii et praegu on teil ja minul erinev info. Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Tahaksin ikkagi teada neid valitsuse motiive ja nende õiguskorrektsust. Ma vaatan seda ministri kirja. Ma usun, et te olete seda näinud või on teile sellest osistatud. Teil on seal laua all tõenäoliselt keegi, kes sosistab.

Aseesimees Jüri Ratas

Püüdke rohkem mikrofoni rääkida! Juhan Parts, te olete mikrofonist liiga kaugel.

Juhan Parts

Vabandust! Sellel kirjal ei ole tähtaega. Äkki on minister selliseid kirju vorpinud kõikvõimalike küsimuste, eelnõude ja muude asjade kohta ning lihtsalt keegi siin Riigikogus võtab ja annab neid suvaliselt menetlusse? Mis kuupäeval minister selle kirja saatis? Kas ilma

kuupäevata kiri on meie riigi asjaajamise korra kohaselt üleüldse kehtiv?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! See on täiesti õige küsimus. Tõesti, siin kirjal ei ole peal saatmise kuupäeva, aga see on registreeritud täna ehk 18. juunil siin, Riigikogu Kantseleis. Kuid kui seda kirja, mis on ka teie ees, veel tähelepanelikumalt lugeda, siis võib näha, et selle lõpus räägitakse eelnõust 404 ja eelnevalt on öeldud, et tegemist on ühistranspordiseaduse eelnõuga. Nii et võib üsna kindlalt aru saada, et ikkagi on siin räägitud konkreetselt sellest seaduseelnõust, mis täna mõni tund tagasi päevakorrast välja võeti.

Me peaksime nüüd edasi minema fraktsioonide läbirääkimistega, sest võib-olla tahab veel mõni fraktsioon sõna võtta. Kas Priit Toobal soovib? No kui teil on protseduuriline küsimus, siis palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Minu arusaamist mööda ja Vabariigi Valitsuse reglemendi § 22 lõike 2 kohaselt on Urve Palol täielik õigus see eelnõu menetlusest välja võtta, kui tal on selleks peaministri nõusolek. Minu küsimus ongi selle nõusoleku kohta. Minu teada on peaminister Rõivas välisvisiidil. Kas see nõusolek on saadud tema käest? Mil viisil see siis on saadud? Kas see on saadud tema esimese asetäitja Sven Mikseri käest, kes on peaminister, kui Rõivas ei saa peaministri kohustusi täita? Või on see nõusolek saadud kultuuriminister Urve Tiiduse käest, kes oli tänases infotunnis peaministri ülesannetes? Kelle käest see nõusolek on saadud?

Aseesimees Jüri Ratas

See on hea küsimus. Minule on Vabariigi Valitsuse esindaja öelnud, et peaministri nõusolek on olemas. Nii, rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole. Juhan Parts, te ei saa kahjuks IRL-i fraktsiooni nimel sõna võtta, sest Jaak Aaviksoo juba esines selle päevakorrapunkti arutelul IRL-i fraktsiooni nimel. Juhan Parts, protseduuriline küsimus.

Juhan Parts

Aitäh! Me ei taha mingil juhul Riigikogu tööd takistada. Kuna meil on täna ees pikk tööpäev, siis on mul juhatusele palve, et te

annaksite kellelegi korralduse, et valitsus võimalikult kiiresti avalikustaks oma motiivid ja meie õigusosakond viskaks neile pilgu peale. Kui need asjad on olemas, siis andke meile sellest järgnevate tundide jooksul teada.

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme nii. Aitäh teile! Sulgen läbirääkimised. Ma tänan Riigikogu nimel õiguskantslerit ülevaate eest! Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmise" eelnõu (690 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmise" eelnõu 690 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Sven Mikseri!

Sven Mikser

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Mul on hea meel tutvustada teile Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" muutmise eelnõu. See eelnõu on teile loodetavasti olnud kättesaadav.

Kuna erinevalt eelnõu tagasivõtmisest peab eelnõu esitamist motiveerima, siis on eelnõu varustatud seletuskirjaga, mis ütleb muu hulgas järgmist. ÜRO Lähis-Ida vaatlusmissiooni UNTSO mandaat on meil praegu antud kuni kolmele kaitsevaelasele ja valitsusel on soov paluda Riigikogult nõusolekut suurendada seda piirarvu kuueni. UNTSO on ÜRO esimene rahuvalvemissioon, mis loodi juba 1948. aastal, eelmisel sajandil, ning see on üks läbi

aegade olulisemaid rahuvalvemissioone maailmas. Eesti on sinna panustanud sõjaliste vaatlejatega alates 1997. aastast, seega samuti juba eelmisest sajandist alates. Osalemine eri tüüpi missioonidel, olgu need siis NATO, Euroopa Liidu või ka ÜRO juhitud, annab meie kaitseväelastele võimaluse ennast arendada ja oma töökvaliteeti parandada. Kindlasti on mitmekülgse kogemusega kaitsevälased kasulikud nii Eesti kaitseväs kui ka rahvusvahelistel operatsioonidel, rahvusvaheliste kriiside lahendamisel ja leevendamisel.

Me taotleme kehtiva mandaadi piirmäära tõstmist, kuna ÜRO on sellel aastal teinud Eestile pakkumisi mehitada ka juhtivaid ja senise panusega võrreldes mõnevõrra tähelepanuväärsemaid vanemstaabiohvitseri ametikohti. Need pakkumised näitavad ÜRO usaldust Eesti riigi ja Eesti ohvitseride professionaalsuse vastu ning seda, et ÜRO hindab kõrgelt Eesti pikaajalist osalust UNTSO missioonis. Valitsuse soov on lähetada üks Eesti ohvitser vaatluspiirkonna ülema ametikohale alates oktoobrist. Ühtlasi taotleme selleks, et lähetamise paindlikkus oleks senisest mõnevõrra suurem, piirarvu suurendamist kolmest kuueni. Missioonil osalemise lisakulud selle aasta oktoobrist detsembrini on umbes 9000 eurot ja need kaetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest.

Ma loodan, et Riigikogu peab võimalikuks seda eelnõu kiiresti menetleda ja langetada positiivse otsuse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur aitäh! See on kahtlemata positiivne, et Eesti vastu selline usaldus on. Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et sarnaseid ettepanekuid on tehtud ka teiste missioonide kohta. Kas te saate meelde tuletada, mis nendest teistest ettepanekutest saanud on?

Sven Mikser

Praegu osaleb Eesti ÜRO juhitud missioonidest lisaks UNTSO-le veel missioonil Malis. See missioon kannab nime MINUSMA. See operatsioon laieneb jõudsalt ja ka Eesti eesmärk on oma senist panustamist järk-järgult

suurendada. Konkreetseid uusi plaane ma hetkel välja tooma ei hakkaks, aga üks kaalumisel olev võimalik areng on suurendada panust Malis MINUSMA operatsioonis. Kui kehtiv mandaat uusi plaane ei kata, siis nii nagu seadus ette näeb, tuleme vajaduse korral ka selle ettepanekuga Riigikogu ette.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea kaitseminister! Ma kuulasin üllatuse või isegi hämmastusega teie väidet, et missioon Lähis-Idas ehk UNTSO on üks silmapaistvamaid ja edukamaid missioone, mis juba möödunud sajandi keskpaigast on panustanud ülemaailmse rahu tagamisse. Mul on selle kohta küll veidi teistsugune arvamus. Aga konkreetne küsimus on järgmine. Missugused võiksid olla Eesti riigi huvid, et niisugune väike riik saaks sealse piirkonnas üsna keerulises kontekstis oma panuse kahekordistamisest oma huvidele mingisugust intressi teenida? Võib-olla tuleks lisaks sellele, et meil on võimalik oma panust kasvatada, selgitada, mis kasu sellest Eesti riigile ja rahvale võiks tõusta.

Sven Mikser

Aitäh! Ma ütlesin, et UNTSO on ÜRO esimene rahuvalvemissioon, mis loodi juba 1948. aastal, ja see on läbi aegade olnud üks olulisemaid missioone. Tema edukuse üle võib kahtlemata vaielda, aga selle kohta mina oma sõnavõtus kindlasti midagi ei öelnudki. Edukust võib mõõta kahtepidi. Võib mõelda, milline oleks olukord selles piirkonnas ilma selle missioonita. Loomulikult on selle kohta võimatu mingit empiirilist vastust anda. Aga kindlasti on UNTSO missioon aidanud mõningal määral vältida Lähis-Idas pingete eskaleerumist. Meie soov täna ei ole ju suurendada Eesti osalust kahekordseks, vaid suurendada meie osalust nii, et kolme kaitsevälase asemel osaleks missioonil neli. Aga kui juhtumisi peaks Eestile pakutama teisigi olulisi ametikohti, mida on meie inimressursse arvestades võimalik täita, kusjuures see on meile ka rahaliselt jõukohane ja võiks anda meile lisandväärtust, siis kindlasti on teatav paindlikkus mõistlik. Ma arvan, et selline praktika, kui on plaan lähetada missioonile kolm kaitsevälast ja küsitaksegi

mandaati täpselt kolmele, ei ole võib-olla kõige mõistlikum. Ma pean paindlikkust missioonide puhul heaks ja õigeks. Aga nagu juba öeldud, seni on meil sellel missioonil olnud kolm vaatlejat kolmes paigas. Lisanduv ametikoht oleks esimene vanemstaabiohvitseri ametikoht UNTSO missioonil, mis kahtlemata oleks meie kaitsevæele kogemusena oluline. Mulle tundub küll, et te hetkel ei kuula minu vastust, aga kui te olete jälginud meie kaitsevæe osalust välismissioonidel, siis teate, et seoses Afganistani ISAF-i operatsiooni peatse lõppemisega välisoperatsioonidel aktiivselt osalevate kaitsevæelaste arv mõnevõrra kahaneb. Ma arvan, et UNTSO-l osalemise suurendamine ühe kaitsevæelase võrra ei ole kuidagi Eesti huvide vastu ega käi meile ka üle jõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma vaatan selle otsuse pealkirja "Kaitsevæe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel...". Ma ei hakka kommenteerima olukorda Liibanonis, Iisraelis ega Egiptuses, aga kasutada Eesti parlamendi otsuse eelnõus praegu Süüria kohta sõna "konfliktijärgne" on lihtsalt märk meie välispoliitilisest ebakompetentsusest. Kas äkki oleks võimalik esimese ja teise lugemise vahel seda tõenäoliselt kuskilt ajaloost pärinevat kõnepruuki korrigeerida, näitamaks, et me siiski suudame maailmas toimival silma peal hoida?

Sven Mikser

Ma usun, et kui meie seda teeksime või kui teie seda teeksite, siis Eesti tõenäoliselt ei paiskuks selle tagajärjel põhiseaduslikku kriisi. Aga tegemist on juba varem siin Riigikogus vastu võetud otsuse muutmise eelnõuga ja toona vastuvõetud otsus kannab just nimelt sellist pealkirja. Kas me peaksime tagasiulatuvalt hakkama muutma selle otsuse pealkirja, mis võeti siin saalis vastu eelmise aasta lõpul? Mina isiklikult olen selles suhtes võrdlemisi kahtlev. Tegemist on, nagu ma ütlesin, operatsiooni või missiooniga, kus Eesti on osalenud 1997. aastast, seetõttu on seda otsust siin Riigikogus korduvalt pikendatud või õieti on

kaitsevæe kasutamise tähtaega korduvalt pikendatud. Seda, miks eelmine Vabariigi Valitsus, mille kaitseminister istub teie kõrval, tõi selle eelnõu eelmise aasta lõpul saali just selle pealkirjaga, mis räägib konfliktijärgsusest Süürias, saate kindlasti oma kolleegilt otse küsida. Praegu me muudame toonast otsust. Ma arvan, et me ei peaks tagasiulatuvalt üritama muuta toonase otsuse pealkirja.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Te mainisite, et sellel operatsioonil on Eesti kaitsevæelased osalenud juba viimased 16 aastat. Alates aastast 2011 toimub Süürias kodusõda. Kas te annaksite lühidalt ülevaate, kuidas on selle operatsiooni iseloom muutunud ja kui palju see operatsioon praegu üldse Süüria territooriumil toimub? Või on Süüriat seal pealkirjas mainitud ainult seetõttu, et tegutsetakse Süüria piirialadel?

Sven Mikser

Tegutsetakse Golani kõrgendikul, mis on teadupärast olnud n-ö vaieldav territoorium, mida Süüria on pidanud okupeerituks. Aga tegutsetakse ka Liibanonis ja Egiptuses, selle operatsiooni staap asub Jeruusalemmas. Nii et see organisatsioon, mis kannab nime UNTSO ehk United Nations Truce Supervision Organization, katab oma tegevusega mitmeid Lähis-Ida konfliktis osalevaid riike. Ka kolm Eesti vaatlejat tegutsevad praegu kolmes kohas: Jeruusalemmas Iisraelis, Ismailias Egiptuses ja Süüria-Iisraeli joonel Golani kõrgendikul. Kindlasti on Süüria kodusõda seda ohupilti mõnevõrra muutnud. Ükski selle kodusõja osapool ei käsitle ÜRO rahuvalvajaid otseselt vaenlastena, aga arvestades Süürias toimuvat on praegu ohutase just Golani kõrgendikul kindlasti mõnevõrra kõrgem kui enne Süüria kodusõja puhkemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma hoidun sellest formaalsest poolest ja küsin sisulise

küsimuse. Võib-olla te välispoliitika ja kaitsepoliitika spetsialistina annate lühikese ülevaate, kas ja kuidas need sündmused, mis viimasel ajal Iraagi territooriumil on toimunud, mõjutavad meie missiooni ning üldist poliitilist olukorda Süürias ja kogu selles kandis, kus me oma missiooni pikendame.

Sven Mikser

Kindlasti on pisut enneaegne seda hinnangut anda, aga selge on, et olukorra pingestumisel Iraagis võib olla mõju julgeolekuolukorrale Süürias, mis on niigi väga habras, nagu ma eelmises vastuses ütlesin. Kahtlemata on pikeemas plaanis võimalik, et Iraagi sündmustel on vahetu mõju. Aga Iraaki, nagu te ka eelnõu pealkirjast loete, see konkreetne operatsioon ei puuduta.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma arvan, et Eesti osaluse kasvatamine rahvusvahelistel missioonidel on igati mõistlik suund. Praegu on sellel missioonil väike arv kaitsevaelasi. Seoses Süüria olukorra pingestumisega on võimalikud eri rühmituste rünnakud, katsed pantvange võtta ja muud sellised provokatiivsed sammud ka rahvusvahelisi ülesandeid täitvate missioonide suhtes. Kaitseministeerium koostas omal ajal käsitlusi või analüüse julgeolekusituatsiooni ja missiooni julgeolekuastme kohta. Äkki annad ülevaate, milline on praegu Süüria kriisi valguses seda tüüpi missiooni julgeolekuolukord ja millised on võimalikud riskid?

Sven Mikser

Nagu öeldud, missioon katab eri riike. Julgeolekuolukorra hinnang on eri riikides kindlasti erinev, mõnel pool on olukord rahulik ja mõnel pool, võiks öelda, varjatult pingeline. Nagu ma ütlesin, UNTSO isikkoosseis ei ole ühelegi osapoolle regioonis eraldi sihtmärkiks, vähemalt seni ei ole olnud. See on relvastamata operatsioon, millele füüsilist väekaitset pakub Golani kõrgendiku Süüria poolel teine ÜRO rahuvalvejõud United Nations Disengagement Observer Force ehk UNDOF, muudes piirkondades teeb seda aga asukohariik. Selle-

ga ei ole seni probleeme olnud. Loomulikult ei ole ükski kaitseväge operatsioon päriselt ohutu. Ohupilti tuleb pidevalt silmas pidada ja teha kõik, et Eesti kaitsevaelased oleksid missioonidel võimalikult hästi nendest ohtudest teadlikud ning kasutusele oleksid võetud kõik abinõud, et ohtude realiseerimise tõenäosus oleks minimaalne.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Täna istungi päevakorras on rida-misi tundlikke küsimusi, mis inimestele väga korda lähevad. Üsna varsti hakkame arutama eelnõu, millega Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku 200 000-lt pensionärist emalt emapension ära võtta. Meil on täna arutelul lastekaitseeaduse eelnõu, arutelul on töövõimereformi käsitlev seaduseelnõu, mis asjatundjate hinnangul on vägagi toores, ka tuleb täna arutelule kooseluseaduse eelnõu. Enamiku selliste eelnõude kohta tuleb parlamendiliikmetele hulgaliselt kirju. Iga kord, kui menetluses on mõni missiooniga seotud eelnõu, siis murelikud emad, vanaemad ja abikaasad pöörduvad meie poole ning küsivad, kas meile on seda kõike vaja. Milline on sinu kui ministri hinnang? Kas meie inimeste teadlikkus ja arusaam sellest temast on piisav ja kas nad saavad aru, et need missioonid on Eestile vajalikud?

Sven Mikser

Aitäh! Ma arvan, et teadlikkus aastast aastasse suureneb. Ma näen, et selle konkreetse operatsiooni mandaadi piirarvu suurendamise arutelul on Riigikogu liikmetel meeldivalt palju küsimusi. Mitme mahult suurema ja kõrgema ohuhinnanguga missioonide pikendamise otsustamiste aruteludel on olnud küsimusi vähem. Küllap ka see aitab inimeste teadlikkust suurendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Te olete siia toonud eelnõu konfliktijärgse rahutagamissiooni tähtsaja pikenda-

mise kohta. Me anname selle eelnõuga mandaadi kuni kuuele inimesele. Te mainisite oma jutus, et võib-olla peab veel kord eelnõuga siia tulema, kui meile pakutakse mõningaid nn töökohti, millega me võiksime hakkama saada. Millised need teie mainitud töökohad olla võivad? Kas on võimalik ennustada, kas me peame järgmise poole aasta või hoopis aasta jooksul samasuguse muudatusega tegelema hakka-

Sven Mikser

Aitäh! Kõikide, nii ÜRO kui ka teiste organisatsioonide juhitavate missioonide mandaadi pikendamist, kus Eesti osaleb, arutatakse Riigikogus ühekaupa. Praegu me tegelikult tähtaega ei muuda, see tähtaeg on endiselt aasta lõpp. Ma usun, et kui Eesti ka tuleval aastal osaleb rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel – kindlasti valitsus sellekohaseid ettepanekuid teeb –, siis tuleb neid eelnõusid menetleda siin saalis juba pärast teie suvepuhkust. Nii et ennustama ma ei hakka. Me ei tööta mitte ennustuste baasil, vaid ikkagi konkreetse analüüsi baasil, milles on uuritud, mis on Eestile jõukohane ning millised kriisid reguleerimist vajavad. Sellest lähtudes tuleme seaduses ettenähtud korras Riigikogu ette mandaati küsima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Täna me arutame siin kaitseväge välismissioonil kasutamise tähtaja pikendamise otsuse eelnõu. Samal ajal on paar punkti edasi päevakorras eelnõu, millega me võtame nende sõdurite emadelt ja vanaemadelt raha ära. Mis te arvate, mis tundega need sõdurid sellel välismissioonil on? Ehk te kirjeldate meile natuke, kas nende kaitsetahe on selle tõttu suurem või väiksem?

Sven Mikser

Eesti kaitseväelased on kindlasti hästi motiveeritud professionaalid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh! Lugupeetud minister! Tegemist on, jah, missiooni pikendamisega. Nagu te välja tõite, te pidevalt analüüsite olukorda ja konsulteerite meie liitlastega. See piirkond on väga-väga ohtlik. Mida analüüs nüüd näitab? Kas mingil hetkel võib tulla juttu, et tegemist ei ole enam pikendamisega? Kuidas Eesti riik selleks valmis on?

Sven Mikser

Aitäh! Inglise keeles kannab see organisatsioon nimetust United Nations Truce Supervision Organization. See on vaheerahu järelevalve organisatsioon. Tegemist on relvastamata missiooniga, kes jälgib vaheerahust kinnipidamist ja kokkulepete täitmist nendel aladel. Ma arvan, et see operatsioon ei hakka ka olukorra pingestudes võtma endale muid ülesandeid peale vaheerahutingimustest kinnipidamise järele valvamise. Aga nagu öeldud, olukord regioonis laiemalt on äärmiselt dünaamiline. Kui rahvusvahelise kogukonna võimuses on olukorra pingestumist muul viisil ära hoida, siis tasub seda tõsiselt kaaluda. Aga nagu me teame, rahvusvaheline üldsus ei ole seni olnud ülemäära vaimustuses mõttest sekkuda mitmes piirkonna riigis sõjalise jõuga või sealset olukorda lahendada, ma pean silmas näiteks Süüriat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Eelnõu seletuskirjas on räägitud operatsiooniga seotud kulu-dest, aga üldjuhul räägitakse otsuse eelnõude puhul ikkagi selle otsusega seotud kuludest. Siin on välja toodud ühe taotletava lisaametiko-oha mehitamine. Kulud sellega seoses on umbes 9000 eurot. Aga otsus annab ju mandaadi rohkematele sõjameestele. Kuidas siis nüüd ikka on, millised on selle otsuse vastuvõtmise seotud kulud?

Sven Mikser

Ma arvan, et te võite rahuliku südamega hääletada selle otsuse vastuvõtmise poolt, teadmise, et sellest otsusest käesoleva aasta jooksul tulenevad kulud on suurusjärgus 9000 eurot ja need kaetakse Kaitseministeeriumi

valitsemisala eelarvest. Nagu ma ütlesin, me näeme ette teatavat paindlikkust, et missiooni piirarv oleks pisut suurem kui missioonile tegelikult lähetatavate kaitseväelaste arv. Riigikogu on missioonidele lähetamise praktikas aastate jooksul teatavaid korrektiive teinud. Me oleme kogenud ka olukordi, kus missioonipiirkonnas tegelikult viibivate kaitseväelaste arv on olnud mingil ajal suurem kui mandadijärgne arv, näiteks lähtuvalt rotatsioonist, kui missioonilt lahkuv kontingent ei ole veel täies koosseisus piirkonnast lahkunud, aga uus on juba kohale saabunud. Ma arvan, et selline paindlikkus on kindlasti põhjendatud. Aga positiivse otsuse langetamise korral on selle aasta jooksul kavas lähetada sellele missioonile täiendavalt üks kaitsevälane. Seda ametikohta on meile pakutud alates oktoobrist üheks aastaks ehk järgmise aasta oktoobrini. Kui valitus tuleb aasta teisel poolel Riigikogu ette, selleks et pikendada kogu selle missiooni kestust, siis kindlasti on arvesse võetud ka sellel ametikohal töötavat kaitsevälast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea minister! Ütlesite, et see rahu-tagamissioon Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias on võrdlemisi madala ohutusemega. Eespool mainisite, et kaitseväelastel ei ole seal relvi. Kas te valgustaksite täpsemalt, mida need kaitsevälased sellel missioonil teevad, kui nad on saadetud sinna ilma relvadeta?

Sven Mikser

Aitäh! Ma ütlesin, et UNTSO operatsioon on relvastamata rahuvalveoperatsioon. Ma ei taha hakata ennast väga palju kordama. Kindlasti on mõistlikum, kui te kuulate mu vastused ära ega esita küsimusi, millele on juba vastatud. Aga selle missiooni ülesanne on valvata vaherahulepetest kinnipidamise järele. Ma ei öelnud, et ohutase on madal, ma ütlesin, et ohutase varieerub. Kuna missioon katab mitut riiki, siis võib kirjeldada nii, et mõnel pool on olukord rahulik ja mõnel pool varjatult pingeline. Ma ütlesin ka, et kindlasti on Süüria kodusõda konkreetselt Golani kõrgendikul olukorda pingestanud. Samuti ütlesin, et ei tasu alahinnata mitte ühegi missiooni ohte ega

vaadata neile läbi sõrmede, kuigi missioonide ohutase on kindlasti erinev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kui te saite uuesti kaitseministriks, siis meenutati teie seisukohti Kaitseliidu suhtes. Teil oli esimesel ametiajal kõhklusi Kaitseliidu mõistlikkuses. Kas te olete nüüd oma seisukohti korrigerinud? Kuidas sellised missioonid võiksid mõjutada Kaitseliidu tegevust? Kui palju on olnud kaitseliitlasi, kes on eri missioonidel osalenud, ja kui palju on see seda organisatsiooni parandada aidanud? Kui me vaatame ühiskonna üldist kaitsetahet, siis tõenäoliselt on viimaste Ukraina sündmuste valguses kaitsetahte ja riigi kaitsmise küsimus tõusnud Eesti inimeste teadvusesse ning seetõttu on ka väga palju huvi Kaitseliiduga liitumise vastu. Kuidas teie kõike seda kaitseministrina kommenteerite, ka missioonide kontekstis? Kui võrd see aitab kaasa Kaitseliidu arengule?

Sven Mikser

Aitäh! See, et te küsimuses mainite ka missioone, ei tee küsimust kindlasti veel temakohaseks. Aga riskides paisata riiki põhiseaduslikku kriisi, kuna kodukord ei näe ette miteteemakohastele küsimustele vastamist, ma siiski ütlen, et hindan väga kõrgelt Kaitseliitu ja tema tegevust. Kindlasti on tal oluline roll kaitsetahte suurendamisel. Kindlasti on välismissioonidel oluline roll Eesti kaitseväelaste väljaõppe parandamisel ja professionaalse taseme tõstmisel. Kindlasti on see ka kaitsetahte aastate jooksul erakordselt positiivselt mõjunud. Kindlasti annavad need Eesti kaitsevälased, kes on välismissioonidel teeninud, edasises teenistuses oma oskusi kolleegidele edasi. Ka see aitab Eesti kaitsevõimet ja see läbi kaitsejõudude mainet parandada ning see omakorda kajab vastu kaitsetahte kasvus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kaitsevälased osalevad mitmetel rahuvalvemissioonidel ja saavad seal väga väärtuslikke kogemusi. Mismoodi neid kogemusi siis hiljem Eesti riigi kaitsmisel ära kasutatakse, et need raisku ei läheks?

Sven Mikser

Aitäh! Äärmiselt erineval moel. Missioonidel käinud kaitsevälaste karjäär jätkub eri funktsioonides. Kindlasti kulub iga kogemus marjaks ära. Missioonid on väga erinevat tüüpi, alates Iraagi ja Afganistani missioonist kuni nimetatud UNTSO-ni välja. Ma usun, et iga kaitsevälane, kes on missioonil käinud, leiab selle kogemuse väga väärtusliku olevat ja kasutab seda oma edasises karjääris, nii nagu ka kõiki teisi kogemusi ning saadud haridust ja väljaõpetki.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! 11. detsember, mil otsustati mandaadi tähtaega pikendada, ei olnud tegelikult sugugi ammu. Riigikogus tehti väga ettevaatlik, konservatiivne otsus ja anti mandaat kuni kolme kaitsevälase osalemiseks. See ei olnud piisavalt paindlik, nagu te isegi siin välja tõite. Nüüd anname mandaadi kuni kuuele kaitsevälasele. Samal ajal on seletuskirjas öeldud, et ÜRO on teinud käesoleval aastal Eestile mitu pakkumist mehitada juhtivaid ametikohti. Võib-olla oleme ka seekord liiga ettevaatlikud ja konservatiivsed. Äkki peaks siin number kuue asemel olema palju suurem arv? Miks just kuus?

Sven Mikser

Aitäh! See on päris hea küsimus. Ma ütlen nii, et ega meie otsus kaitsevälasi missioonidele lähetada ei sõltu ainult meile tehtud ettepanekutest ja pakkumistest, vaid me vaatame ka seda, mis on meile n-ö inimressursside kasutamise seisukohast jõukohane ja meie arvates mõistlik. Meil ei ole kindlasti kavas lähetada sel aastal sellele operatsioonile rohkem kaitsevälasi. Kartus, et kuus on liiga väike number, ei ole praegu põhjendatud. Kui tulevikus peaks tekkima vajadus rohkemate

kaitsevälaste osalemise järele, siis, nagu öeldud, eri missioonide tähtaja pikendamise eelnõud tulevad siia saali juba selle aasta jooksul ja on kindlasti võimalik ka need piirarvud uuesti üle vaadata. Praegu ei olnud olukord piisavalt paindlik, sest maksimaalne missioonile lähetatud kaitsevälaste arv kattus missioonil olevate inimeste arvuga. Sellest ka vajadus tulla plaanitud varem Riigikogu ette missiooneelnõu muutma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin, lähtudes taustast, sellest, mis selles piirkonnas toimub. Faktiliselt on Iraak praegu lagunenu, mitte küll *de iure*, aga kesk võimu kontroll territooriumi üle on ju kadunud. Süüria on tema naaberriik. See missiooniorganisatsioon valvab n-ö vaherahu kokkuleppe täitmise järele. Juhul kui vaherahu lõpeb või selles piirkonnas tekib uuesti kas sõjaline konflikt või kodusõda, kuidas see edaspidine protsess siis välja näeb? Kas missioon lõpeb automaatselt ja meie sõdurid tulevad sealt kiiresti ära, kuna nad on seal mittedõjalise missiooni raames? Kuidas see protsess välja näeb?

Sven Mikser

Aitäh! Nagu te teate, Eestis on kaitsevälaste missioonile lähetamine seaduse järgi korraldatud selliselt, et valitsus tuleb ettepanekuga Riigikogu ette ja küsib mandaati teatud tähtajaks, olles eelnõusse pannud kirja missiooni piirkonna, kestuse ja ka maksimaalse kaitsevälaste arvu, keda võib operatsioonis kasutada. See iseenesest ei tekita valitsusele veel ju kohustust just nimelt nii pikaks ajaks nii palju kaitsevälasi missioonile lähetada. Kui meie riigi hinnang olukorrale muutub, siis on meil kindlasti õigus teha oma otsuseid selle mandaadi piires ka enne selle aasta lõppu või enne mis tahes missiooni tähtaja möödumist. Teisest küljest tahan rõhutada, et ka need organisatsioonid ise, UNTSO ja ÜRO, kindlasti jälgivad olukorra muutumist ning teevad selle missiooni iseloomus ja osalevate kaitsevälaste paiknemises muudatusi, kui julgeolekuolukord seda tingib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea minister! Ikkagi jäi arusaamatuks, et see on küll rahutagamissioon, kuid kas missioonil viibivad Eesti kaitseväelased on tõepoolest ilma relvadeta.

Sven Mikser

Aitäh! Vastus on jah. Tegemist on klassikalise ÜRO sinikiivrite missiooniga, mis on relvastamata missioon. Nagu ma ütlesin, konkreetselt Golani kõrgendikul tagab missiooni füüsilist turvalisust teine ÜRO operatsioon UNDOF.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra kaitseminister! Iga dokument, mis Riigikogust välja läheb, peab olema täpne. Ma olen nõus sellega, et rahutagamissioonil on vaja tegutseda Liibanonis, Egiptuses ja Süürias. Aga ma ei saa aru, mida meie sõdurid peavad praegu tegema Iisraelis.

Sven Mikser

Aitäh! Nagu ma juba eelnevalt ütlesin, missiooni staap asub Jeruusalemmas, Iisraelis. Seal üks Eesti kaitseväelane praegu ka teenib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! Nagu me teame, majandusminister Urve Palo võttis täna ühistranspordiseaduse eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi, olles selleks väidetavalt saanud volituse peaministrilt. Peaminister Taavi Rõivas viibib välismaal ja asenduskorra kohaselt olete teie peaministri kohustes. Infotunnis esindas peaministrit tema kohusetäitja Urve Tiidus. Ega teie ei olnud juhuslikult see avalikkusele veel teadmata peaministri ülesandeid täitev isik, kes andis Urve Palole eelnõu tagasivõtmiseks nõusoleku?

Sven Mikser

Aitäh! Teie küsimusel puudub isegi kaudne seos praegu menetletava eelnõuga. Aga vastuseks ütlen, et ei, mina see ei olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Tulen uuesti kaitseväe- ja kaitseteemaliste küsimuste juurde. Mind huvitab Kesk-Aafrika Vabariigi missiooniga seonduv. Me oleme praegu seal Euroopa Liidu egiidi all. Kui ühel hetkel peaks Euroopa Liidu missioon lõppema ja jätkuma ÜRO egiidi all, kas me oleme siis selleks valmis ja soovime jätkata missiooniosalemist? Äkki annate paari sõnaga ka sellest ülevaate?

Sven Mikser

Kuidas see nüüd kodukorra järgi on? Me menetleme siin UNTSO missiooni, mitte Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni. Riskides minna oma jutuga väga laiali, proovin väga lühidalt vastata. Euroopa Liidu missioon Kesk-Aafrika Vabariigis kestab kuus kuud pärast missiooni täisvõimekuse saavutamist, mis tähendab, et tõenäoliselt kestab see ka peale selle aasta lõppu. Eesti kaitseväelaste mandaat ammendub augusti lõpus ja pärast seda võib seal tööd jätkata kuni viis staabiohvitseri. Kindlasti, kui otsustatakse seda operatsiooni ÜRO egiidi all mingis vormis jätkata ja meile tuleb selle kohta palve, siis me tõsiselt kaalume seda ja langetame kaalutletud otsuse. Seaduse kohaselt tuleme vajaduse korral Riigikogu ette mandaati küsima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Priit Sibul, teine küsimus.

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma püüan seekord veidi rohkem küsida missioonide ja just selle missiooni kohta. Mind huvitab, kui palju praegu kaitseväelasi missioonidel on ja kui palju on missioone, milles me osaleme. Konkreetselt selle missiooni puhul huvitab mind see 9000 eurot, kui me saadame missioonile ühe lisainimese. Millistest kulusadest see 9000 eurot täpselt koosneb?

Sven Mikser

Aitäh! Kindlasti küsin ma teie jaoks seda täpset arvulist liigendust. Midagi salajast siin ei ole, aga ma tõepoolest ei ole nii detailseks küsimuseks praegu valmis. Kuid kindlasti saate oma küsimusele täpse ja detailse vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma esitan küsimuse, mis on otseselt seotud selle teemaga ega ole ka nii detailne, vaid on üldisem. Te oskate sellele kindlasti põhjalikult vastata. Me pikendame praegu missiooni tähtaega. Kas te oleksite hea ja annaksite meile põgusa ülevaate, kuidas seni Eesti kaitseväelased missioonidel on hakkama saanud ja milline on meie liitlaste hinnang nendele missioonidele? Siis me saaksime Riigikogu liikmetena olla kindlad ja rahuliku südamega seda missiooni pikendada.

Sven Mikser

Aitäh! Kõik hinnangud, mis mina olen saanud, on olnud ülimalt positiivsed. Nagu öeldud, missioonide iseloom on erinev. Praegu on tegemist sinikiivrite missiooniga, Iraagis ja Afganistanis oli tegemist teistsuguse iseloomuga missiooniga. Aga sõltumata missiooni tüübist on kõik hinnangud Eesti kaitseväelaste professionaalsusele ja motivatsioonile olnud kiitvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kuna me selle eelnõuga anname mandaadi kolme kaitseväelase asemel kuni kuuele kaitseväelasele, soovin küsida. Kuidas toimuvad sellised kokkulepped partneritega? Kas panakse mingid omavahelised n-ö limiidid peale, mille alusel iga riik paneb missioonil osalemiseks paika, kui palju sõdureid ta missioonile saadab? On see millestki sõltuv? Mille pärast me siis kuue peale jääme? Võib-olla te paari sõnaga annate Riigikogu liikmetele sellest ülevaate.

Sven Mikser

Aitäh! Iga missiooni puhul toimub n-ö väeloome ehk missiooni juhid panevad paika missiooni vajadused ja koostavad nimekirja võimekustest, mida missiooni eesmärkide saavutamiseks vaja on, ning siis riigid deklareerivad oma valmidust neid võimekusi välja panna. Mõnikord on väeloome lihtne ja pakkumisi tuleb rohkem, kui küsitakse. Paljudel juhtudel on paraku vastupidi, vajadus on suurem kui riikide valmidus panustada. Kindlasti erinevad missioonid ka selles mõttes, et paljud maailma riigid, ka mitte need kõige jõukamad, on meelsamini valmis panustama ÜRO missioonidesse, kuna nende finantseerimine toimub teistmoodi. NATO juhitud missioonidel valitseb printsiip, mille kohta inglise keeles öeldakse *costs lie where they fall* (igauks kannab omad kulud ise). Tõsi küll, ka siin on mõnel juhul teatud kulusid valmis kompenseerima mõni teine liitlane. Aga tavaliselt toimib väeloome niimoodi, et täpsustatakse missiooni vajadused eri võimekuste osas ja siis riigid juba ise deklareerivad oma panuseid ning missiooni juht, juhtorganisatsioon või riik, ütleb, milliseid neist pakutud võimekustest ta reaalselt vajab ja on valmis kasutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kaitseminister! Kahtlemata täidab meie kaitseväelaste osalemine sellel missioonil olulist rolli rahvusvahelises koostöös meie liitlastega ja rahvusvaheliste partneritega. Vaieldamatult ei ole piirkonnal, kus see missioon tegutseb, tähendust mitte ainult regionaalse julgeoleku tagamisel, vaid kindlasti on seal siirdeid ka kaugeemale. Aga minu küsimus tuleneb praegu toimuvast. Kuidas sa kirjeldaksid Iisraeli ja Süüria suhteid? Muidugi, kui neid üldse saab nimetada suheteks, sest me teame, et Iisrael on aktiivselt sõjaliselt sekkunud Süüria konflikti. Milline see olukord praegu on ja millist mõju see Golani kõrgendikule avaldab?

Sven Mikser

Aitäh! Iisraeli ja Süüria suhted klassikaliste riikidevaheliste suhete mõttes on olnud 1948. aastast olematud. Samas on toimunud

mitmeid kokkupõrkeid, peamiselt vaidlusalusel territooriumil, Golani kõrgendikul. See vaen on olnud läbi aastakümnete erineva temperatuuriga. Kindlasti lisab Süüria kodusõda määramatust, kuna, nagu teada, Süüria valitsus ei kontrolli täiel määral kogu oma riigi territooriumi. Pingeid regioonis ei lisa mitte üksnes Süüria kodusõda, vaid nagu eelnevates küsimustes tähelepanu juhiti, teeb seda ka olukord Iraagis. Selle missiooni eesmärk, nagu öeldud, on järelevalve vaherahutingimuste täitmise üle. Loomulikult, olukord, kus kõigil regiooni riikidel oleksid omavahelised rahulepingud ja diplomaatilised suhted ning lävitaks n-ö normaalseid poliitilisi kanaleid mööda, looks eeldused püsivaks rahuks. Aga see on laiem teema, mille arutelu väljub eelnõu raamidest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud minister! Kas lisaks nendele kaitseväelastele, kes sellel missioonil osalevad, on Eestil ka mingi muu panus, näiteks kaasnevate teenuste osutamine? Kas seal üldse on kaasnevaid teenuseid, mida osutavad näiteks konsultandid, sõjatehnika remondimehed, ehitajad? Kas seal on ka teisi eestlasi peale missioonil osalejate?

Sven Mikser

Aitäh! Sellel missioonil osaleb Eestist seni kolm vaatlejat. Otsuse vastuvõtmise korral Riigikogus lisandub neile üks vanemstaabiohvitser. Nemad ongi meie panus sellesse operatsiooni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson, teine küsimus!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Te mitmes vastuses mainisite olukorda Iraagis, sealset teravnenud situatsiooni, mis vaieldamatult avaldab regioonis laiemat mõju. Aga teatavasti osales aastaid tagasi meie kaitseväge missioonid rahvusvahelises jõupingutuses, et olukorda Iraagis stabiliseerida ja selles riigis demokraatiat juurutada. See, mis seal praegu toimub, ilmselt näitab, et

nüüd oleks paslik mõelda, mis selle missiooni tähendus lõppkokkuvõttes oli. Ma saan küll aru, et see küsimus ei ole otseselt selle eelnõuga seotud, aga ma ikkagi kasutan võimalust ja küsin, kuidas sa hindad selle missiooni tulemust.

Sven Mikser

Nagu öeldud, see ei ole päris selle eelnõuga seotud küsimus ja seetõttu ei hakka ma hinnangut andma. Aga ma nõustun küsimuses esitatud teesiga, et kindlasti oleks praegu aeg põhjalikult üle vaadata kõik toonased kaalutlused ning selle missiooni kogemused ja õppetunnid.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, kaitseminister Sven Mikser! Ma palun kaasettekandeks kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme Tõnu Juuli!

Tõnu Juul

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu 11. juuni istungil. Istungil osales eelnõu algatajate esindajana Kaitseministeeriumi poliitika planeerimise osakonna nõunik Andres Järv. Arutluse all oleva sõjalise vaatlusmissiooni aluseks on ÜRO Julgeolekunõukogu 1948. aasta resolutsioon nr 50. Nagu eelkõneleja rääkis, Eesti kaitsevälased osalevad nendel missioonidel juba aastast 1997. Tegemist on nn ÜRO sini-kiivrite vaatlusmissiooniga. ÜRO liikmesriigina annab Eesti oma panuse rahu saavutamiseks kriisipiirkondades. Eelnõuga muudetakse Riigikogu 11. detsembri 2013. aasta otsust, suurendades missioonil osalevate Eesti kaitseväelaste piirarvu kolmest kuueni. Seejuures jääb Eesti kaitseväge missioonil kasutamise tähtaeg endiseks, kuni s.a 31. detsembrini. Eelnõu otsusena vastuvõtmine võimaldab Eesti Vabariigil alates oktoobrist 2014 täita UNTSO vaatlusgrupi ülema ametikohta.

Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku võtta arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 17. juuni istungi päevakorda (see arutelu nihkus päeva võrra edasi) ja teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtsust aeg on 4. juuli kell 16. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on küsimusi. Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Esitasin ministrile eelnevalt ühe küsimuse, aga ilmselt oli see küsimus natukene segane. Ma ei saanud ministrilt sellist vastust, nagu oleksin lootnud. Ma küsin nüüd teie käest. Kas komisjonis arutati, kas ministeeriumis on prognoositud, et kui me pikendame mandaati ja suurendame rahuvalve-missioonil olevate sõdurite arvu, kunas võiks siis minister uuesti tulla Riigikogu saali analoogsete ettepanekutega, et arutada järgmiste missioonide pikendamist?

Tõnu Juul

Täna! Eelnev vastaja vastas nendele küsimustele, mis te esitasite, minu arust väga hästi, olgugi et veidi pikalt. Ka teile anti päris ammendav vastus. Aga üks põhipunkt on kindlasti see, et missiooni tähtaega praegu ei pikendada ega suurendata mitte sõdurite arvu, vaid antakse võimalus suurendada relvadeta vaatlajate arvu piirkondades, kus see on vajalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete peale selle, et teil on austav ülesanne, kohustus ja võimalus olla rahvaesindaja siin saalis, ka muul ajal väga tähtsas rollis. Te olete arst ja ma usun, et seetõttu võib-olla rohkem kui paljud siin saalis olivad kursis väga paljude inimeste muredega. Minu küsimus on üsna sarnane selle küsimusega, mille ma esitasin ministrile. Millist tagasisidet te olete saanud missioonidel käimise ja seal olemise kohta, selle kohta, et Eesti sõdurid nendel käivad? Kas vanemate mure oma laste pärast on suurem kui mõistmine, et missioonidel osalemine on Eesti riigi huvides ja vajalik? Milline on teie valijate, aga võib-olla ka teie patsientide tagasiside selle kohta?

Tõnu Juul

Täna! Küsimus on väga huvitav. Ma meeldi vastaksin teile väga pikalt pärast seda, kui

ma siit puldist vabanen, näiteks kohvikus. Kahjuks seda teemat komisjoni istungil üldse ei käsitletud. Aga mul on päris tihe side missioonil osalenud ja seal vigastada saanud inimestega, kuna ma teen päris tihedat koostööd Ida-Tallinna Keskhaigla taastusravikliinikuga. Ma viibin seal päris palju kordi aastas ja kohtun ka missioonil osalenud vigastatud sõjameestega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Osalemine ÜRO missioonidel, rahuvaatlusmissioonidel ja tsiviilmissioonidel, ning ka n-ö Eesti ÜRO-s väljapaistvamaks muutmine on kindlasti üks osa Eesti välispoliitilisest kavast, mis puudutab Eesti tulevast võimalikku liikmestaatus ÜRO Julgeolekunõukogu ajutise liikmena. See on üks n-ö välispoliitiline doktriin, mis valitsusel on olnud, ja kindlasti üks asjaolu, mida tuleb arvestada Eesti missioonipoliitika kujundamisel. Kas riigikaitsekomisjon on ka sellest välispoliitilisest eesmärgist tulenevalt laiemalt arutanud Eesti taotlust saada ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks? Mida tuleks veel riigikaitse valdkonnas panustada, et Eesti mõjukust selles globaalses organisatsioonis suurendada?

Tõnu Juul

Täna! Kindlasti on see väga huvitav ja mastaapne küsimus, aga ilmselt vastaks teie fraktsioonikaaslane Marko Mihkelson sellele palju paremini. Komisjon selle päevakorrapunkti raames seda ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ma usun, et riigikaitsekomisjon arutas ka alternatiive ja selle mandaadi kahekor-distamise laiemat konteksti. Ma mõistan soovi, et Eesti julgeolek oleks rahvusvaheliselt paremini tagatud, ja toetan seda. Aga ma arvan, et ka siin peaks olema selektiivne ja mõtlema selle peale, kas maksumaksja raha kulutamine

konkreetsetele missioonidele kaalub tegelikult üles lokaalse kaitsevõime kasvatamise. Mis on need argumendid, miks on vaja kahekordistada seda missiooni, mitte näiteks toetada Kaitseliitu või valida mõni teine kaitsepoliitiline alternatiiv?

Tõnu Juul

Sellele arvu suurendamise vajadusele komisjonis väga põgusalt tähelepanu juhiti ja küsiti eelnõu algataja arvamust. Meie arvamus, mida me oleme kaitsnud ka oma korduvatel välissõitudel, on selline, et Eesti peaks suurendama oma panust ÜRO vaatlusmissioonidel. Seetõttu suhtub riigikaitsekomisjon väga positiivselt võimalusse, et Eesti Vabariik saab alates oktoobrist vaatlusgrupi ülema ametikoha.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Tõnu Juul! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel! Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ühe väikeriigi sisepoliitika ja sisepoliitilised huvid peavad olema allutatud välis- ja julgeolekupoliitilistele huvidele. Selleks, et väikeriik suudaks maailmas edukalt oma välis- ja julgeolekupoliitilisi huvisid realiseerida, on oluline, et valitseks konsensus. Üldine praktika on olnud selline, et julgeolekupoliitilisi parlamentaarseid mandaate on Riigikogu andnud ja selleteemalisi otsuseid vastu võtnud konsensuse vaimus ja heatahtlikult. Isamaa ja Res Publica Liit, olles opositsiooni-erakond, toetab valitsust ka praegu selle otsuse eelnõu menetlemisel, lähtudes sellest vaimust.

Kui vaadata mandaatide andmise praktikat vabanenud Eesti poliitikaajaloos, võib öelda, et konsensuse vaim on olnud peaaegu pretsedentideta. Tõsi, poleemika Iraagi missiooni teemal, mis üle maailma, eri Euroopa riikide parlamentide ja Ameerika Ühendriikide parlamentis oli, jõudis ka siia saali, see toimus missiooni viimases faasis. Vastuhälte koha pealt tekkis pretsedent, kui arutati Eesti kaitseväelaste lähetamist Kesk-Aafrika Vabariiki Euroopa Liidu missiooni koosseisus. See oli negatiivne pretsedent, saalis kogus see ka vastu-

hääli. Just Marianne Mikko eestvedamisel esitati väga tõsist kriitikat. Mul on hea meel, et kaitseminister Sven Mikser ei lasknud ministriametis ennast kõigutada soovist Eesti kaitsepoliitikat päevapoliitilistesse askeldustesse kiskuda, vaid andis oma mandaadi Riigikogu otsuse jõustamiseks.

Selle konkreetse missiooni puhul on tegemist kahe mõõtmega. Üks on seotud Eesti välispoliitilise initsiatiiviga, taotlusega paista ÜRO-s positiivses mõttes rohkem silma, pikaajalise sihiga saada ajutise liikmena ÜRO Julgeolekunõukogu liikmeks. Kindlasti on aktiivne panustamine missioonidesse üks koht selles plaanis toetuse kogumiseks. Teine dimensioon tuleneb kollektiivkaitse põhimõttest, mis näeb ette lisaks sellele, et liitlased on valmis panustama Eesti riigi julgeoleku tagamise, ka seda, et Eesti on rahvusvahelisse kollektiivkaitsesüsteemi vastavalt oma võimetele oluliselt panustav riik. Uskuge mind, need ressursid – rahalised kulutused, varustus ja relvastus –, see poliitiline initsiatiiv, aga samuti valmisolek Eesti kaitseväelasi lähetada, annab reaalse tulemi ka sellel kujul, et meie riik on kaitstud. Praegu menetletav ÜRO missiooni koosseisu suurendav eelnõu on kindlasti sellest eesmärgist kantud, seetõttu on parlamendil otstarbekas seda toetada ja võtta positiivne seisukoht.

Kui missioonipoliitikast laiemalt rääkida, siis peab Eesti IRL-i arvates olema missioonidel aktiivne riik. Teiseks on äärmiselt oluline, et Eesti panustaks nii Euroopa Liidu kui ka ÜRO ja NATO missioonide puhul just nimelt kõige olulisematesse missioonidesse. See suurendab meie nähtavust ja tugevdab partnerlusuhteid. Ennekõike suuremate, mitme riigi osalusega missioonide puhul on kindlasti äärmiselt tähtis koostöö meie suuremate sõjaliste liitlastega – Ameerika Ühendriikidega, Ühendkuningriigiga, Prantsusmaaga – ja teiste lääneruumi riikidega, kellel on suuremat sõjalist jõudu.

Missioonipoliitika järgmine tahk on see, et nii Euroopa Liidu kui ka NATO suuremates missioonides ei tohi me leppida vaid sellega, et paneme välja üksnes n-ö lipu ühe või kahe staabiohvitseri näol, vaid me peame olema valmis sõjalise koostööelemendi tugevdamise nimel panustama tegeliku sõjalise võimekusena, lähtudes meie riigi füüsilisest suurusest. Kui vaadata Euroopa Liidu suuremaid mis-

sioone ning ka NATO kõige tähtsamaid missioone, siis võib öelda, et Eesti on seda poliitikat järginud. Me oleme olnud aktiivne riik, me oleme panustanud tegeliku sõjalise võimekusega. See on andnud meile hindamatu julgeoleku- ja välispoliitilise kapitali, mis väljendub nii heades liitlasi suhetes kui kahtlemata ka selles, et meie kaitseväelased on saanud praktilisi kogemusi.

Missioonide kohta otsuste tegemisel on ühelt poolt olulised riigi julgeolekupoliitilised, välispoliitilised huvid, aga teiselt poolt on selliste otsuste langetamisel alati olulised inimesed, kaitseväelased. Riigikogu langetab otsuseid nende valikute kohta eri missioonidesse panustamisel. Kindlasti on kõigi missioonitsuste puhul alati asjakohane hinnata riske, mis võivad missioonidega kaasneda. Äärmiselt oluline on kogu Eesti ühiskonna ja Eesti riigi toetus meie missioonisõduritele missioonieelse ettevalmistuse ajal. Missioonieelses faasis tuleb toetada ka nende peresid. Missiooni ajal tuleb tagada, et Eesti kaitseväelastel oleks parim võimalik varustus ja võetud oleksid väekaitsemeetmed. Oluline on kindlasti kaitseväelasi ja nende pereliikmeid toetada ka pärast missiooni. Mul on hea meel, et me suutsime sellel kevadel parlamendis vastu võtta kaitseväeveterane puudutavate seaduste paketi, mis augustis jõustudes annab neile meestele ja naistele reaalselt tuge.

IRL-i seisukoht on, et missioonipoliitikas peab valitsema konsensus. Selle konsensusvaimus me toetamegi seda eelnõu. Teiseks peame oluliseks, et missioonide puhul lähtutaks pikemaajalistest julgeolekuhuvidest, millele ma eelnevalt osutasin. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 690 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuli kell 16.

5. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmani algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 teine lugemine. Ettekandeks tuleb kõnetooli majanduskomisjoni liige Kalle Palling.

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 teisele lugemisele saatmist kahel komisjoni istungil. 12. juunil tegi komisjon menetluslikud otsused ning 16. juunil olid komisjoni istungile kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministri lennundus- ja merendusosakonna merendustalituse peaspetsialist Liisa Surva ja õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee, kes selgitasid, et Majandus- ja Kommunikatsiooniminister võtab tagasi oma muudatusettepaneku, mille ta oli varem teinud. Majandus- ja kommunikatsiooniminister on konsulteerinud Veeteede Ametiga. Tõenäoliselt asenduslaevu sel aastal ei kasutata ja vajaduse korral saab ümberarvestused teha käsitsi. Seega võib seadus jõustuda üldises korras.

Majanduskomisjon otsustas teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 19. juunil. Siis võiks eelnõu ka lõpphääletusele panna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sa läksid väga kiiresti komisjoni istungi arutelust üle. Äkki sa räägid ka saalisolijatele, keda see teema kindlasti väga huvitab, mis olid need olulisemad asjad, mida seal arutati.

Kalle Palling

Aitäh! 16. juuni istungil oli komisjoni jaoks ette valmistatud üks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek. Eelnõu sooviti täiendada jõustumissättega, mille kohaselt oleks vastuvõtmise korral eelnõu seadusena jõustunud 2015. aasta 1. jaanuaril. Komisjoni istungil kinnitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, et on veel kord konsulteeritud Veeteede Ameti spetsialistidega ja jõutud arusaamale, et seaduse jõustumise tähtaega edasi lükata ei ole siiski vältimatult vajalik. Liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt arvestada. Lisaks toimetati eelnõu kahe lugemise vahel keeleliselt. See on täiesti ammendav ülevaade komisjoni arutelust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mida täpselt tähendab, et soodustust rakendavat toimingut on võimalik käsitsi teha? Ma pean silmas seda, mis siin jõustumistähtaja juures oli toodud. Mismoodi see välja näeb?

Kalle Palling

Ma ei saanud küsimusest aru. Vabandust! Äkki saate korrata?

Aseesimees Laine Randjärv

Siis tuleb uus küsimus esitada, praegu oli selline vastus. Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Lihtsale inimesele tundub niisugune regulatsioon jumalast mõistlik. Aga kas põhjus sellise muudatuse algatamiseks on tingitud lihtsalt Riigikogu liikmete teadlikkusest sellest probleemist või isiklikest kogemustest või on seal taga ka mingid kohtuvaidlused ja suuremad konfliktid? Kuidas kommenteerida seniseid vaidluskohti?

Kalle Palling

Aitäh! Seniseid vaidluskohti ei ole võimalik kommenteerida, kuid tõepoolest on kõikidel

rahvasaadikutel õigus algatada eelnõusid lähtuvalt oma parimatest teadmistest ja isiklikest kogemustest. Nii et minu arvates võib see sellega seotud olla küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minu mäletamist mööda oli meil komisjonis arutlusel, et see teema tõstus seetõttu, et ühel ettevõttel läks regulaarse tegev laev rikki ja ta pidi seda laeva asendama, kusjuures ta pidi uuesti tasu maksma ja läks selle vaidlusega kohtusse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oli algul seda meelt, et las kohus otsustab, kuid õnneks võtsid Riigikogu liikmed asja käsile ja otsustasid, et tuleb selgus majja tuua. Äkki sa kommenteerid seda ja värskenad mälu, kuidas arutelu komisjonis täpselt läks?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Olen siin puldis selleks, et anda ülevaade komisjoni arutelust kahel komisjoni istungil: 12. juunil ja 16. juunil. Kummalgi koosolekul teie küsitut ei arutatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Nädal aega tagasi arutasime siin saalis öösel ka ühte eelnõu, mille olid algatanud Riigikogu liikmed. Väga mitmed küsimused olid sellises stiilis, kas Riigikogu liikmete algatatud seaduseelnõul on korruptsioonihõngu juures või mitte. Siin on analoogne situatsioon, järjekordselt on finantsid mängus. Kas komisjonis arutati, on siin korruptsioonihõngu või on see lihtsalt selline terve mõistuse võit?

Kalle Palling

Ma ei tea, millisele seaduseelnõule te vihjate, mida siin eelmisel nädalal ühel öösel arutati. Minul ei ole olnud ühelgi komisjoni koosolekul tunnet, et sellel eelnõul oleksid sellised tunnused. Loomulikult pole seda ühelgi komisjoni koosolekul ka selliselt arutatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Proovin oma küsimuse uuesti sõnastada. Selgitavas tekstis on öeldud, et liinilaevade asendamist esineb praktikas vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha. Mida on selle all mõeldud, mismoodi peaks see soodustuse manuaalselt rakendamine välja nägema?

Kalle Palling

Aitäh! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad esialgu eeldasid, et selle seaduse muutmisega kaasneb suur halduskoormus ja on vaja teha infotehnoloogilisi ümberkorraldusi, näiteks midagi ümber programmeerida. Kui nad ütlesid, et liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha, siis ma usun, et täpselt seda nad mõtlesidki: ei ole vaja teha suuri ümberkorraldusi infosüsteemides ega midagi ümber programmeerida. Kui selliseid olukordi peaks isegi esinema, siis saab neid asju teha ka manuaalselt. Sven Sesteril, juhin tähelepanu, on juba pikalt käsi püsti.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas Sven Sesteril on protseduuriline küsimus? Palun!

Sven Sester

Aitäh, et te tähele panite! Teate, mul on selline küsimus. Ma olen soovinud võimalust veel korra selle eelnõuga tutvuda ja pean tunnistama, et kummaski selleks ettenähtud kohas saali tagaosas ei ole ühtegi eelnõu teksti. Kas te saaksite neid tekste kuidagi Riigikogu liikmetele organiseerida? Võib-olla on peale minu veel keegi, kes tahaks sellele tekstile korra pilgu peale heita.

Aseesimees Laine Randjärv

Kes saalis viibijatest veel seda eelnõu soovib? Tõstame käe püsti! Sven Sester saab kohe selle eelnõu.

Kalle Palling

Ma annan selle sulle.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandja, jääge, palun, oma kohale! Kohe tuleb teile järgmine küsimus. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Üsna sageli on Eesti meediaruumis sellised uudised, et meresõidul juhtunud õnnetuse tõttu on inimese elu ohtu seatud või ta on oma elu ettevaatamatu käitumisega ise ohtu seadnud. Üsna sageli on juttu suurtest reisilaevadest, kust inimesed mingitel asjaoludel kas kukuvad või hüppavad vette. Mitmel juhul ei ole õnnestunud neid päästa. Mida te arvate, mida peaks tegema või milliseid tingimusi meie seadustes täpsustama, et meresõit oleks ikkagi kõigile ohutu? Kas te näete siin mingeid võimalusi?

Kalle Palling

Aitäh! Selleks, et meresõit oleks kõigile ohutu, tuleb minu hinnangul võtta kõikvõimalikke meetmeid, et seda eesmärki saavutada. Kuid teie küsimus ei puuduta mitte kuidagi selle seaduseelnõu menetlust ega komisjoni arutelu. Nii et vastates avaldasin ma oma isiklikku arvamust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma vaatan, et selle eelnõu on esitanud Riigikogu liikmed ja nad on eri fraktsioonidest. Kõigi nelja Riigikogu fraktsiooni esindajad on eelnõu esitajatena ilusasti kirjast. Tegemist on konsensusliku eelnõuga. Aga minu küsimus tuleneb sellest, et tavapäraselt esitab eelnõusid Vabariigi Valitsus. Milline on Vabariigi Valitsuse seisukoht selle eelnõu kohta? Seletuskirjast on võimalik välja lugeda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta. Aga milline on valit-

suse seisukoht selle eelnõu kohta ja miks valitsus seda ei esitanud?

Kalle Palling

Valitsuse seisukoht on meil siiski olemas. Küsige pärast uuesti, siis ma vastan, milline see on.

Aseesimees Laine Randjärv

Kui see on olemas, siis võib selle kohe praegu härra Seederile anda. See dokument on siin saalis olemas. Virgats abistab, otsekohe saate selle seisukoha. Me läheme edasi. Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt tänan teid ja teisi rahvasaadikuid, kes selle eelnõu on esitanud! On väga mõistlik, et kui parlamendiliikmed probleemi näevad, siis nad püüavad sellele ka lahendust leida. Valitsuse seisukoht kohe selgub. Siin oli juttu ministeeriumi seisukohast. Tõenäoliselt ei olnud see probleem neile uus, nagu ma aru sain. Ma viitan kolleeg Tõniste küsimusele. Ma ei saanud aru, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis kommenteeriti, miks püüti seda probleemi lahendada kohtuvaidluse abil, et sealtkaudu selgust saada, aga mitte haarata ise initsiatiiv õigusliku olukorra reguleerimiseks ja lahenduse pakkumiseks.

Kalle Palling

Aitäh! Nendel kahel komisjoni koosolekul, mille sisu ma siit kõnepuldist teile ette kannan, head kolleegid, seda teemat ei arutatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas Urmas Reinsalul on protseduuriline küsimus? Palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Küsimus on lihtsalt selles, et keegi eelküsijatest tundis huvi valitsuse seisukoha vastu ja siis hea ettekandja ütles, et valitsuse seisukoha saab pärast.

Aseesimees Laine Randjärv

Ei, see viidi juba kohale.

Urmas Reinsalu

Aga mina tahan ka seda! Mul on palve. Ma arvan, et adressaat oli vale. Ma palun viia valitsuse seisukoht ettekandjale, et ta tutvustaks seda Riigikogule. Küsimused Riigikogus ei ole mitte amorpost, kus kirjad liiguvad edasi ja tagasi, vaid rahvaesindusele tutvustatakse ikkagi parlamendi täiskogus neid asju, mille kohta küsitakse.

Aseesimees Laine Randjärv

See ei olnud niivõrd protseduuriline küsimus, kuivõrd küsimus ettekandjale. Ma usun, et seda palvet on võimalik täita. Sven Sester saab nüüd küsimuse esitada ja siis anname uuesti sõna Urmas Reinsalule küsimuse esitamiseks.

Sven Sester

Ma praegu valitsuse seisukoha suhtes midagi küsima ei hakka, kuna teil ei ole seda seisukohta käes, te vähemalt ei tea, milline see seisukoht on. Küll aga on suur hulk auväärseid Riigikogu liikmeid selle eelnõu ühel hetkel algatanud. Iseenesest ei ole selles ju midagi halba ega taunitavat, aeg-ajalt ikka esitatakse Riigikogus erinevaid ettepanekuid, seda enam, et selle eelnõu on algatanud mitme fraktsiooni liikmed. Minu küsimus on pigem selles, milleks valiti menetlemisel just selline tee. Kas ministeerium leidis, et kui ta oleks ise tulnud analoogsete ettepanekutega, siis see menetlus oleks võtnud rohkem aega? Või on siin mingid muud põhjused? Üldjuhul esitab seaduseelnõusid – üldjuhul, ma kordan – ministeerium või valitsus.

Kalle Palling

Aitäh! Ma arvan, et teil on lihtsam küsida seda oma fraktsioonis näiteks rahvasaadik Peeter Laursoni käest, sest tema on üks eelnõu algatajatest. Mina majanduskomisjoni menetlejana ei oska tõesti kommenteerida nende 17 rahvasaadiku pealehakkamist selle probleemi lahendamisel. Kasutasin Priit Sibula väljendit, kes ütles, et kui nähakse probleemi, siis on rahvasaadikud kohe hakkamist täis, et seda lahendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Lugupeetud ettekandja! Ma vaatan seletuskirja. Ma saan aru, et see vaidlus ettevõtjate ja Veeteede Ameti vahel on tekkinud ebaselgest sõnastusest. Oletame, et see on nii. Veeteede Ameti tõlgendus on olnud, et sellist soodustust laevade asendamisel ei oleks vaja. Nüüd me seda seadust täiendame. Ma arvan, et see on vajalik täiendus, see tõlgendus ettevõtjate kasuks on mõistlik. Aga ma siiski küsin. Eelnõu seletuskirjas puudub igasugune finantsmõju. Kui arvestada Veeteede Ameti tõlgendust, mis on ettevõtjate kahjuks, siis, kas see raha, mille me aastast kaotame, on 2014., 2015. ja 2016. aasta eelarvesse arvestatud või mitte? Ma ei taha vastust euro täpsusega, aga soovin teada suurusjärku, millisest rahalisest koormusest me räägime Veeteede Ameti kui seaduse rakendaja tõlgenduse puhul.

Kalle Palling

Aitäh! Tegemist on ju asendamisega. Kui seda raha oleks küsitud uuesti, siis oleks see kulu jäänud ettevõtja kanda. Kui aastane summa on välja kalkuleeritud, siis tuleb arvestada, et praegu arutataval seadusmuudatusel rahalist mõju ju ei ole. Eelnõu seletuskirjast loen mina välja ühe arvu. Kehtiva korra järgi oleks asendamise puhul veeteetasu, mida oleks tulnud uuesti maksta, suurusjärgus 240 000 eurot. Jah, tõepoolest, mina saan aru nii, et muidu oleks toimunud topeletraha küsimine suurusjärgus, nagu ma nimetasin, 240 000 eurot.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma kasutan juhatajana oma õigust öelda, et mäletan, et Urmas Reinsalu küsimise järjekord oli just selle koha peal. Kas Urmas Reinsalu soovib, et ettekandja loeb valitsuse seisukoha praegu ette? Ma ei näe reaktsiooni. Soovib. Nii, palun anda Urmas Reinsalule mikrofon!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma jääksin hea meelega viisakalt järjekorra lõppu.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Kaia Iva, palun, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud praegu vist juba komisjoni esimees ja juhtivmenetleja! Tehtavatest muudatustest teine kõlab nõnda: "Paragrahvi 50¹⁰ täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses: "Regulaarse tegeva laeva teise laevaga asendamise korral käesoleva seaduse §-s 50⁴ lõikes 2² toodud erisuse kohaldamiseks teavitab reeder regulaarse tegeva laeva asendamise vajadusest viivitamata Veeteede Ametit." Palun kirjeldage, millisel moel peab välja nägema see teavitamine, mida viivitamata teha tuleb! Mis on piisav vorm selleks teavitamiseks?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Eeldatavasti võiks piisav vorm olla näiteks digiallkirjaga varustatud e-kiri.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kui ma olen oma küsimuse ära esitanud, siis saab austatud ettekandja kohe mulle ka valitsuse seisukoha öelda. Nii et ma püüan teha väga lühidalt. Ma olen nüüd saanud valitsuse seisukohaga tutvuda. Siin on siiski viidatud mõjudele, ka finantsmõjudele. Aga seletuskirjas, mille on esitanud eelnõu algatajad, ei ole ei mõju- ega finantsanalüüsi. Siin on kirjas, et Veeteede Ametil on vaja välja töötada uus infosüsteem, ja on viidatud ka võimalikule veeteetasude laekumise vähenemisele. Kas on plaanis teha eelnõu menetluse käigus ka põhjalikum mõju- ja finantsanalüüs?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Te viitasite infosüsteemide ümberkorraldamisele. Tõepoolest, selline hinnang Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi esindajatel oli. Nad tegid ka ettepaneku lükata eelnõu seadusena jõustumine 1. jaanuarile 2015. aastal. Kuid komisjoni viimase istungi toimumise ajaks olid nad jõudnud arusaamale, et laevade asendamist esineb praktiliselt väga harva ning neid muudatusi on võimalik sisestada manuaalselt, mis tähendab, et infotehnoloogilisi ümberkorraldusi ei ole tarvis teha ja järelikult ei teki ka kulusid. Selles mõt-

tes ei ole vaja siin mingisuguseid finantsanalüüse planeerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

Juhan Parts

Aitäh! Nii et siis umbes 250 000 eurot. Mul on ka teine küsimus. Selle eelnõu on algatanud Riigikogu transiidi ja logistika ühendus. Kas see on ainukene praktilises elus ilmnenud mitmeti tõlgendatavus pärast veeteetaste süsteemi muutmist? Küllap teie kui komisjoni ettekandja kohtusite turuosalistega ja teil on sellest ülevaade. Mul on ka alaküsimus. Ma tean, et teatud pretensioone esitas see laevafirma, kes pakub Läänemeres üsna spetsiifilist teenust. Tema kodusadam on Sankt-Peterburg ning ta korraldab huvireise Tallinnasse, Stockholmi, Helsingisse. Ka tema väide on olnud see, et teda on konkurentsivõime mõttes halvemini koheldud kui teisi reisijaid vedavaid laevafirmasid. Andke võib-olla selle kohta infot, nii üldise pildi kui ka konkreetset selle kaasuse kohta.

Kalle Palling

Aitäh! Ma pean ennast kordama. Ma olen siin kõnepuldis selleks, et anda ülevaade komisjoni istungitest, mis toimusid 12. ja 16. juunil. Nendel istungitel neid teemasid ei käsitletud. Kuid usun, et eelnõu algatajad – kokku 16 rahvasaadikut, sh vähemasti üks IRL-i kuuluv rahvasaadik – on teie viidatud probleemiga ülimalt hästi kursis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Siin kõlas küsimus mõju kohta eelarvele. Aga mõtleme eelnõu sisu peale. Laeva asendamine tihti peale ei sõltu laeva omanikust. Kui laev läheb katki, siis on vaja see asendada. Kas teie arvates on üldse võimalik prognoosida, kui mitme laeva puhul see vajadus tekib? Mul on ka teine küsimus. See tasu sõltub ka sellest, kas asendama hakkab kõrgema või madalama veeteetaste määraga laev. Mõju võib olla nii plussis kui ka miinuses. Kas teie arvates on seda üldse võimalik planeerida?

Kalle Palling

Vastus on, et minu arvates ei ole. Ma arvan, et seaduseelnõu algatajad on lähtunud just sellest, et Veeteede Ametil ei oleks võimalik küsida topeltraha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Sven Sester, teine küsimus.

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Selle seaduseelnõu menetlemisel märkan ma ühte tendentsi, mida viimasel ajal on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis järjest rohkem näha olnud. Ma nimetaksin seda kergeks tõmbluseks. Miks ma nii arvan? Ma vaatan praegu protokollid ja näen, et mingil hetkel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium teinud ühe ettepaneku, natuke hiljem samal koosolekul on ta nentunud, et oi-oi-oi, ta võtab ikka selle ettepaneku tagasi, tema enda tehtud ettepanek ei pruugi nimelt siiski hea olla. Ka praamiliikluse kohta on kõlanud ühe päeva jooksul ühe ja sama inimese suust väga erinevaid signaale, mis on väga vastukäivad. Siit minu küsimus. Äkki te annate ülevaate, mis tegelikult komisjonis toimus ning millised on olnud ministri ja ametnike meelemuutused, kui ühel hetkel anti üks signaal, aga natuke hiljem oleme näinud, et vaieldakse iseendale vastu?

Kalle Palling

Aitäh! Minister neil kahel koosolekul ei viibinud. Küll aga arvan ma, et ametnikud lähtusid heast tahtest, et Veeteede Ametil oleks võimalikult palju aega teha muudatusi infosüsteemide ümberkorraldamiseks. Kuid kui Veeteede Ametilt saadi seisukoht, et praktikas esineb laevade asendamist väga harva, ma arvan, jõuti konsensuslikule arusaamale, et seaduse jõustumist ei ole vaja edasi lükata. Isegi kui tekib vajadus mõnda laeva asendada, on võimalik teha sissekanne manuaalselt. See tähendab, et kuna suuri ümberkorraldusi infosüsteemides ei ole vaja ette võtta, siis jäävad ka lisakulud ära.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

Marko Mihkelson

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud majanduskomisjoni liige! Ma usun, et Eestile kui mere-riigile on kahtlemata äärmiselt olulised kõik seadusmuudatused ja parandused, mis suurendavad meresõiduohutust meie rannavetes ja meie territooriumi ümbruses. Usutavasti teenib ka see täiendus seda eesmärki. Aga siin saalis ei ole meresõiduohutusest siiski küllalt sageli juttu ja ma kasutan võimalust. Me asume teadupärast väga tiheda laevaliiklusega piirkonnas. Kas majanduskomisjonil on plaanis hoopis põhjalikumalt tutvuda nende arengutega, mis meresõiduohutuses meie piirkonnas toimuvad, või olete seda juba varem teinud?

Kalle Palling

Aitäh! Meil on olnud võimalus selle olukorraga tutvuda ja kindlasti tutvume sellega ka tulevikus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ei saanudki täpselt aru, kas valitsusel ei olnud siis seda informatsiooni, kui viidati veel suurematele kuludele ja infotehnoloogiasüsteemi väljaarendamisele. Millal Veeteede Amet või Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium siis sai selle teabe, et selle süsteemi rakendamiseks ei ole vaja infotehnoloogilist lahendust, vaid neid asju saab teha ka manuaalselt? Te olete õige mitmel korral maininud, et need juhud, kui laevu on välja vahetatud, on olnud väga harvad. Kas komisjonis oli juttu või olete saanud teada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumist või Veeteede Ametist, kui palju neid juhtusid aastas on? Kui neid on vähe, siis kui palju see vähe on?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Nii nagu ma vastasin hea kolleegi Deniss Boroditši küsimusele, neid olukordi on väga raske prognoosida. Meil ei ole täpseid arvandmeid, kui palju neid praktikas on ette tulnud või võiks tulla, neid andmeid ei esitatud ka komisjoni koosolekul. Kuid te küsisite ka, mis ajaks nad sellele seisukohale jõudsid. Vastus on, et nad jõudsid sellele seisukohale või vähemasti väljendasid se-

da seisukohta 16. juunil majanduskomisjoni istungil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Hea kõneleja! See eelnõu on teata- vasti algatatud sellel eesmärgil, et saavutada suurem õigusselgus. Eelnõu algatajate eesmärk on olnud ka see, et ükski punkt ei oleks kaheti mõistetav. Kas eelnõu menetlemise käigus oli jutuks see, et kui asendus toimub aasta viimasel kuul, mis juhtub siis asendustasuga, kui eelnõus on ette nähtud, et see asendus ise on aasta viimasel kuul? Kas kaaluti ka võimalust, et see oleks järgmise kalendriaasta esimesel kuul?

Kalle Palling

Aitäh! Ma päris täpselt ei saanud teie küsimuse mõttest aru, aga kui on asendus, siis on asendus. Vahet pole, kas see toimub aasta üheksandal, kümnendal või kaheteistkümnendal kuul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Minu küsimus puudutab seaduse jõustumist, mis on ette nähtud toimuma 2015. aasta 1. jaanuaril. Tegemist on kindlasti päris hea eelnõuga. Aga kas teil oli arutluse all ka min- geid teisi kuupäevi? Miks ei võiks see jõustumine näiteks varem toimuda? Kas te arutasite seda komisjonis?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija! Ma olen juba mõnda aega rääkinud sellest, et majanduskomisjon otsustas seaduse jõustumise tähtaja tuua hoopis lähemale. Tähtaeg ei ole mitte 2015. aasta 1. jaanuar, vaid seadus jõustub üldises korras. Nii et teie murele on juba lahendus olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsi- mus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma kasutan võimalust küsimust täpsemini esitada. Tsiteerin lauset eelnõu tekstist, mille kohta ma küsimuse esitasin: "Kui enne laeva asendamist on koostatud makseteatis väiksema veeteetasu määraga laeva kohta, kuid kalendriaasta lõikes kuulub tasumisele kõrgemas määras veeteetasu, tehakse hiljemalt kalendriaasta viimasel kuul veeteetasu tasaarvestus ning lisatakse makseteatile veeteetasu selles ulatuses, mille võrra eelnevalt veeteetasu vähem arvestati." Ma pidasin oma küsimusega silmas seda, et kuna tasaarvestus tehakse eelnõu teksti järgi hiljemalt sama kalendriaasta viimase kuu jooksul, kas siis, kui laeva asendamine toimub sama kalendriaasta viimase kuu jooksul, ei teki õiguslikku segadust.

Kalle Palling

Kui see seisab seaduseelnõus selge sõnaga nii, nagu te tsiteerisite, siis ei näe ma võimalust, et tekiks õiguslik segadus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on küsimus seletuskirja kohta. Me oleme siin parlamendis oma retoorikas pidevalt muutnud protseduure läbipaistvuse, arusaadavuse ja kvaliteedi parandamise tõttu. Ma vaatan, et siin on kaks lõiku. Esimeses räägitakse sellest, et osalesid need ja need inimesed, kes arutasid ja otsustasid. Muud sisulist siin tekstis ei olegi. Äkki sa ütled ikkagi selgelt välja, mis on selle eelnõu rahaline mõju käesoleval aastal? Teiseks, mis komisjonis selle eelnõu mõjuanalüüsi arutelul sisulises mõttes aset leidis? Ma pean tunnistama, et kui võtta need kaks lõiku ette, siis paber on küll olemas, aga tekst ei kajasta seda, mis tegelikult selle eelnõu tulemusena juhtuma hakkab.

Kalle Palling

Aitäh! Vastan rahalise mõju küsimusele. Ma vastasin enne kolleeg Juhan Partsi küsimusele, et see rahaline mõju oleks olnud olemas siis, kui oleks n-ö topelt raha küsitud. Selle eelnõuga rahalist mõju ei kaasne. Kuna te nii ilusasti küsite, siis ma kordan komisjoni istungi üle-

vaadet. Kas te soovite seda? 16. juuni istungil oli komisjoni jaoks ette valmistatud üks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek, mille kohaselt sooviti eelnõu täiendada jõustumissättega, mille järgi oleks vastuvõtmise korral eelnõu seadusena jõustunud 2015. aasta 1. jaanuaril. Komisjoni istungil kinnitasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, et nad on veel kord konsulteerinud Veeteede Ameti spetsialistidega ja jõudnud arusaamale, et seaduse jõustumise tähtaega ei ole siiski vältimatult vaja edasi lükata. Liinilaevade asendamist esineb praktikas väga vähe ja eelnõu kohaselt rakendatavat soodustust asenduslaevade veeteetasule on võimalik ilma halduskoormuse olulise suurenemiseta ka manuaalselt teha. See on absoluutselt ammendav ülevaade nendest komisjoni istungitest, mille sisu ma täna siit kõnetoolist pean edastama.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Urmas Reinsalu, teine küsimus. See ei ole neljas küsimus, tal oli ka kaks protseduurilist küsimust. Palun!

Urmas Reinsalu

Aega eraldatakse vastavalt küsimuste sisule. Ma tänan korrektse vastuse eest! See oli üsnagi oluliselt seletav. Ma arvan, et eelnõu sisuga tõesti mingeid erilisi probleeme ei ole, aga minu küsimus puudutab õigusloome tehnikat. Me oleme meresõiduohutusega jõudnud juba niikaugemale, et meil on seaduses paragrahve, mis on kümnendas astmes. Küllap on siis tekkinud reaalne vajadus meresõiduohutuse seaduse uue tervikredaktsiooni järele. Kas see teema oli majanduskomisjonis käsitlel?

Kalle Palling

Aitäh, hea küsija, küsimuse eest! Selliselt seda teemat ei käsitletud. Kuid stenogrammi huvides vastan ma ühele enne vastamata jäänud küsimusele. Eelnõu kohta tegi Vabariigi Valitsus otsuse 15. mail. Selle alusel laekus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist juhtivkomisjonile arvamus, millega toetati regulatsiooni täiendamist, seda, mida me siin täna käsitleme. Nii et ka hea kolleegi Seederi küsimusele on nüüd ammendav vastus antud. Ma teadsin, et valitsus eelnõu toetas, kuid mul tõesti hetkel seda seisukohta ees ei

olnud ja ma ei teadnud, kas seal oli ka märkusi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Vabariigi Valitsus toetasid õiguselguse parandamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Kalle Palling! Me alustame läbirääkimisi. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Väga kirkliku debati tekitanud seaduseelnõu on epohhi loov kahel põhjusel. Esiteks on Eesti mereriik, aga meie merendus on üsna kehvas seisus. Tuleb tunnistada, et Eesti lipu all sõitvate laevadega opereerimine ei ole eriti populaarne tegevus. Oleme kindlasti sunnitud Riigikogus algatama sellel teemal debati. On tehtud üksikuid katseid merenduse asjade reguleerimiseks, aga siis on koalitsiooniparteid öelnud, et praegu ei pea merendusele mingisuguseid soodustusi tegema, sest see on majanduse loomulik osa.

Samas on epohhi loomise kõige olulisem aspekt see, et selle seaduseelnõu on algatanud grupp Riigikogu liikmeid, keda ühendab üks arusaam. Need on Riigikogu transiidi ja logistika ühenduse liikmed. See on väga aktiivne rühm. Me oleme oma viimastel koosolekutel endale väga tõsiselt teadvustanud merenduse, raudtee ja ka sadamate ümber toimuva tähtsust ja selle mõju Eesti majandusele. Selle tõttu on mul erakordselt hea meel, et esimest korda selle päris pika aja jooksul, kui ma olen Riigikogus olnud, on toodud siia üks eelnõu, mille on rahvasaadikud algatanud erakonnaüleselt – kusjuures nende hulgas on üsna palju opositsiooni liikmeid –, aga seda eelnõu ei olegi sahtlisse pandud. Selline kultuurimuutus ongi see, mille tõttu ma väidan, et see eelnõu on epohhi loov. Mõtleme, siia on alla kirjutanud isegi Arto Aas, Remo Holsmer ja Kalev Lillo, keda me võiksime pidada oma partei põhijoont ajavateks inimesteks, kes kunagi ei astu välja valitseva peaministri ja valitsuse vastu. Nüüd on nad seda julgenud teha. Näete, selliseid inimesi kaasates oleme osutunud edukaks. Eelnõu on menetluses, sest tegelikult on tegemist väga mõistliku eelnõuga.

Selle tõttu julgengi veel korrata. Tähtis on see, et selle eelnõuga saab parlament esimest

korda üle pika aja näidata, et parlamendiliikmed on kõrgeima võimu kandjad ja valitsus peab täitma neid ülesandeid, mida parlamendiliikmed valitsusele ette panevad. Et see ka tulevikus niimoodi oleks, kutsun ma parlamendiliikmeid veel ja veel toetusrühmi ja ühendusi looma. Siis võib-olla kaovad ära ka need küsimused, et mida me sellest saame, kas siin on korruptsioonihõngu ning kas kedagi peaks pärast seda, kui midagi väga sisulist positiivses mõttes ära tehakse, kohe vangi panema hakama. See ei ole ju niimoodi.

Kutsun üles seda eelnõu toetama, sest see on parlamendi tegelikku sisu ja staatust väga tugevalt taastav eelnõu, aga samas aitab see suurel määral kaasa Eesti merenduse arengule. See on õiglane eelnõu, mis riigieelarvet oluliselt ei kahjusta ega mõjuta. Kui minul läheb püss katki ja mul on vaja kellegi eest riiki kaitsta, siis ma võtan teise püssi. Täpselt seesama põhimõte on ka selles eelnõus. Kui üks laev läks katki, siis võtan teise laeva, aga sellele ei tohi järgneda karistust, eelkõige rahalist. Toetagem seda eelnõu ja tervitagem uue parlamentaarse kultuuri algust! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Hea juhataja! Head kolleegid! Väga hea meel on täna siin puldis seista. Tõepoolest, logistika töörühm, kes hästi aktiivselt on juba üle aasta kõikvõimalikke logistikaga seotud probleeme lahanud, on saanud siia saali tuua ühe olulise eelnõu, mis peaks tulevikus aitama vältida logistilist väärkasutust ja väärmaksutamist, eelkõige laevanduses.

Aga lähen nüüd veeteetasu juurde. Teatavasti on veeteetasu üldkasutataval veeteel navigatsioonilise korraldamise, jäämurde- ja informatsiooniteenuse ning sellele veeteele meresõiduohutuse tagamiseks paigaldatud infrastruktuuri kasutamise eest võetav tasu. Seda tasu ei saa võtta laevalt kaks korda, kui laev saab sadamasse tulla ainult ühe korra. Meresõiduohutuse seadus on kuni tänaseni võimaldanud võtta seda tasu kaks korda. Kui liinilaeva eest oli veeteetasu makstud ja laev läks remonti, siis täpselt sedasama liini asendama tulnud laev, mis oli niisama suur, pidi ka seda tasu maksma. See oli ebaõiglane.

Miks ei saanud otseses diskussioonis Veeteede Ametiga seda mõistusvastast situatsiooni ära lahendada? See on imelik küsimus. Mõistuspäraselt oleks võinud Veeteede Amet öelda juba sellesamas veeteetasu määratluses, et kaks korda ei saa seda tasu võtta. Ega sadamas ei käinud kaks laeva, käis ainult üks laev. Aga mida see tähendab, kui tasu võetakse ühe korra asemel kaks korda? Konkurentsivõime väheneb. Need laevad, kes pidid maksma tasu kaks korda, ei olnud enam konkurentsivõimelised nende laevadega, kes maksid ühe korra. Sellise käitumise tagajärjel võis juhtuda, et mõni ettevõtte jäi lihtsalt tööst ilma. Laevu ei viida remonti ju niisama nalja pärast, laev peab käima korralises tehnilises kontrollis. Sellepärast ei tohiks kahekordset tasu võtta.

Sarnane olukord, kus ei ole arvestatud tasumääradega, on tekkimas raudteel. Erimärgistatud kütuse kaotamisel ei anta aru, et tegelikult ...

Palun kolm minutit veel!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Peeter Laurson

Erimärgistatud kütuse kasutamise tõttu ongi üldse raudteeveod konkurentsivõimelised. Kui ei ole mõeldud välja kompenseerimismehhanisme, siis võivad raudteeveod saada nii kahjustatud, et raudteele jääb ainult reisirongiliiklus, mida riik doteerib, aga tulu selle jaoks tuleb riigile suurelt jaolt ju kaubavedudelt. Tagasilöök erimärgistatud kütuse kaotamise tõttu võib raudteel olla üheksa miljonit eurot, mis on suur raha. Me näeme, kuidas tehakse pingutusi, et saada eelarvesse miljon eurot juurde, aga kui erimärgistatud kütus ühe näpu-liigutusega ära kaotada, võib tekkida lisauk üheksa miljonit eurot.

Ma loodan küll, et selline näpukas meresõiduohutuse seaduses ei olnud tahtlikult tehtud. See oli pigem näpuviga, mis tekkis eelmise seaduse loomise protsessis. Aga kui suureks oleksid võinud paari aasta pärast need kahjud osutada, kui transiidi ja logistika ühendus ei oleks seda avastanud ega reageerinud! Õnn oli, et kõikide fraktsioonide esindajad olid üksmeelel ja leidsid, et selline ebaõiglus, mis seaduse tõlgendamisel oli võimalik, tuleb kiiresti ära kaotada ja tuua eelnõu Riigikogu täisko-

gusse. Sellised algatused, mis aitavad logistikat Eestis paremaks teha, ei peaks olema erandlikud, neid ei peaks tegema mitte ainult transiidi ja logistika ühendus, vaid seda teemat, kuidas majandust efektiivsemaks muuta, peaksid fraktsioonid süstemaatiliselt oma koosolekutel arutama.

Muidugi, seaduse jõustumise kuupäeva määramises jäi komisjon natuke tagasihoidlikuks. Seadus oleks võinud jõustuda kohe. Komisjon oli leidnud, et mingit halduskoormust seaduse jõustumisega ei kaasne, seetõttu ei oleks olnud mõtet lükata seaduse jõustumist järgmise aasta algusesse, see oleks võinud toimuda juba juuli alguses, pärast seda, kui seadus on vastu võetud.

Aga hea, et see eelnõu on niikaugemale jõudnud. Me toetame seda seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sellest eelnõust teen ma oma sõnavõtte kokkuvõtte nii, et liigun üldiselt üksikule. Mida ma selle all silmas pean? Kõigepealt peatun ma paari sõnaga Eesti merendusel tervikuna. Ma võib-olla ei ole objektiivne, tehes reveransi eksmajandusminister Juhan Partsile, kes on minu erakonnakaaslane, aga ma teen seda täiesti siiralt. Juhan Parts nimelt kutsus teatud aeg tagasi kokku merendusnõukogu, mis on alustanud regulaarseid kokkusaamisi ja vaagitud mitmeid Eesti merenduse probleeme. Küsimus on selles, et mitmed reederid ja ettevõtjad, kes suuremal või väiksemal määral on seotud selle tegevusalaga, nendivad, et Eesti kui mereriik on rohkem paberil olev *slogan* või hüüdlause, mitte reaalsus. Veel korra sellel teemal peatudes arvan, et me peaksime lähiajal ka siin Riigikogus rahvasaadikute tasemel teatavaid muudatusettepanekuid tehes või ministeeriumi survestades jõudma kokkulepetele, mis sätestavad muudatused seadustes, et soodustada Eesti kui mereriigi tagasitulekut. Täna peame nentima, et ega väga palju laevu ju Eesti lipu all enam ei sõida. Sellest tulenevalt ka väga paljud inimesed, kes merenduses, laevade peal töötavad, Eesti maksupoliitiliste otsuste tõttu ju tegelikult Eesti riigieelarvesse

makse ei maksa, kusjuures legaalselt. See oli minu sõnavõtu üldine osa.

Nüüd tulen üksikuma juurde ehk räägin konkreetselt eelnõust 646. Kõigepealt tahan peatuda eelnõu algatamisel. Ka mina arvan, et tegemist on väga positiivse näitega. Ei ole väga palju eelnõusid, mis saavad alguse Riigikogu liikmete initsiatiivil ja ka seadusena vastuvõtmisele lähevad. Üldjuhul on sellise menetluse puhul tavaks kiirus, see menetlus võib olla ministeeriumile mingil põhjusel ebamugav ja on olemas ka kolmandaid põhjuseid, millel selle näite puhul ei olegi tähtsust. Tegelikult, otstarve pühitseb abinõu. Etteruttavalt ütlen eelkõneleja Peeter Laursoni sõnadega, et ka mina pean selle eelnõu ellukutsumist mõistlikuks.

Tahan korra peatuda eelnõu mõju ulatusel, millest siin juba küsimuste ja vastuste voorus juttu oli. Kui vaadata seletuskirja ja valitsuse seisukohta, mis on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kirjaga saadetud Riigikogu liikmetele, siis näeme, et siin on kirjeldatud seda ühte juhtumit. Koguulatus on 240 000 eurot. Aga mulle jääb natuke arusaamatuks, kas meil on vaja nende muudatuste kontekstis teha lähiajal ...

Ma palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaaega.

Sven Sester

... muudatusi riigi tasemel ka Veeteede Ameti infosüsteemides. Ma saan aru, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on mingil hetkel tahtnud edasi lükata selle konkreetse eelnõu seadusena jõustumise aega. Nüüdseks on ta selle soovi tagasi võtnud. Samas on ta nentunud, et kui regulatsioonid muutuvad, siis tähendab see suure tõenäosusega ka muudatusi infosüsteemides, mis nõuab ajakulu, aga ka finantskulu. Kindlasti oleks huvitav teada, kas see finantskulu on reaalsus ja kui on, siis milliseks see kujuneb. Vaadake Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi otsuse viimast lauset. Nad ütlevad selgelt, et suure tõenäosusega tuleb ikkagi lähtuda olukorrast, et veeteetasude regulatsiooni muudatus võib vähendada laekumisi riigieelarvesse.

Oleme ausad, põhiettekandja vastustest, mis esitati siin Riigikogu saalis, ei tulnud välja,

milline on tegelikult lõplik mõju riigieelarvele. See ei tule otseselt välja ka valitsuse seisukohast. Omakorda, kui tegemist on mõjuga – ja nagu me aru saame, on tegemist negatiivse mõjuga, sest vaevalt et ükski huvigrupp pöörduks Riigikogu poole taotlusega, et vastu võetaks neile endale kahjulikud otsused –, järelikult on tegemist turu korrastamisega. Ma veel kord nendin, et turu korrastamine on selles kontekstis mõistlik, kuid siiski tuleb meil kui seadusandjatel lähtuda sellest, et ühe või teise seaduse vastuvõtmisel – eriti kui tegemist on mõjuga riigieelarvele, kui on arvestatud teatavate tulude laekumisega – oleks meil hea teada, millise kuluartikliga ja millises ulatuses me kokku puutume.

Lõpetuseks peatun korra ettepanekul, mis on tulnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, ja ka protseduuril. Ühtpidi on väga hea lugeda esimese ja teise lugemise vahel toimunud tegevustest. Me näeme, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on ühel hetkel esitanud ettepaneku, hiljem on ta majanduskomisjoni koosolekul selle omaenda ettepaneku tagasi võtnud. Me vähemalt näeme toimunu ajajoont. Samal ajal tekitab see minul ka küsimuse. Kui üks ja sama institutsioon teeb väga lühikese aja jooksul erinevaid liigutusi, siis milleks ühte või teist ... (Kella-helin.) Kas aeg on läbi? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Jah, nüüd on läbi. Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kui eelkõneleja liikus oma jutuga üldiselt üksikule, siis mina liigun vastupidises suunas, üksikult üldisele. Kõigepealt, ma ei ole küll originaalne, aga tahan ka südamest tänada transiidi ja logistika ühendust, kes selle eelnõu meie ette on toonud ja on leidnud seaduses ühe pügala, mis vajab kiiresti parandamist ja täiendamist, millega me siin üheskoos, sõltumata parteilisest kuuluvusest, ilusasti hakkama peaksime saama. Nii et ka minu õnnitlused kõigile! Aga sellega meresõiduohutus ei piirdu. Olen suhelnud väikelaevaomanikega ja tean, et ka pärast tänast seaduse muutmist jäävad mitmed murepunktid ja küsimused nende arvates õhku ning ootavad lahendamist. Paljud

teemad ei puuduta küll Riigikogu saali ega seadusi, aga ma arvan, et äramärkimist nad ikka vajavad.

Millised on siis ühe väikelaevniku mured ja rõõmud? Kõige suuremat muret ohutuse koha pealt teeb väikelaevnikele märgistus ehk tegelikult selle puudumine. Märgistus on puudulik ja see olukord on väga ohtlik. Meil on ka varem juhtunud õnnetusi, mille kohta võib arvata, et paljud neist oleksid võinud olemata olla, kui märgistus oleks olnud parem. Tuleks selgitada, kas Veeteede Ametil puuduvad selleks ressursid või milles on küsimus. Tegelikult tuleks iga hooaja alguses, igal kevadel uuesti märgistada paljud ohtlikud kohad ja kivid. Talv teeb oma töö, aga kevadel seilatakse ikkagi tunde järgi ja nii need õnnetused juhtuvadki.

Probleem on ka merekaartidega. Välismaalastel on probleem, kust üldse uut ja värsket merekaarti saada. Meie inimesed teavad, kust seda saada, aga see tuleb kindlasti raha eest osta. Siin on mõtlemise koht, kas igal aastal uuendatud merekaardid võiksid mereohutuse parandamiseks olla tasuta või vähemalt lihtsmini kättesaadavad. Igal juhul mure nende pärast on.

Probleeme on väikesadamates. Võib küll rõõmustada, et väikesadamaid tuleb juurde ja turistide arv kasvab, kuid jälle, kui jää on läinud ja lumi sulanud, siis väikesadamates on paljudel puhkudel pinnas tulnud sadamasse ja sadam vajab puhastamist, aga ei ole enam ressursse, et laevateed puhastada. Euroopa raha eest sai väikesadam ehitatud, aga selleks, et edaspidi laevateid puhastada, enam ressursse ei jätku.

Nii et on mitmeid asju, mis väikelaevnikke muretsema panevad. Kõik, millest ma rääkisin, puudutab muidugi väikelaevnikke, üldse mitte suurlaevu ega suurlaevateid. Need on väikelaevnike mured. Aga ma arvan, et meie siin saalis peaksime ka nende peale mõtlema.

Lähem nüüd üldisema teema juurde. Milline on Eesti kui mereriigi tulevik? Siin oleksin ma natuke optimistlikum. Mereakadeemia on viidud Tallinna Tehnikaülikooli alla. Kultuurikomisjon käis tehnikaülikoolis ja rektor andis meile vähemalt minu arvates põhjaliku ülevaate, kuidas mereakadeemia õppeprogrammide ja -kavadega edasi minnakse, kuidas nendesse investeeritakse ja on juba investeeritud.

Kui praegu töötab ca 3000 Eesti meremeest välismaal, välismaa reederite alluvuses ...

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Andrus Saare

... siis ma arvan, et see trend päris kindlasti jätkub. Nii nagu seni on Eesti meremehed olnud igati hinnatud, nii on see ka edaspidi. Küll aga ei saa ma päris heaks kiita seda, et me ainsa Euroopa Liidu riigina oleme selline riik, kelle lipu all ei ole mitte ühtegi laeva. Jah, meil on väga ühetaoline ja põhimõttekindel maksupoliitika, aga ma arvan, et järgmiste Riigikogu valimiste võtmes tasuks erakondadel mõelda, kas siin ei ole võimalik leida lahendust, et laevu Eesti lipu alla tagasi tuleks. See ei ole ainult laevnike ja laevandusvaldkonna teema, see on laiem teema, mis mõjub ka teistele valdkondadele. Nii et mõtleme siin kõik selle peale.

Aga ma tunnustan eelnõu esitajaid ja seda eelnõu ma kindlasti toetan. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Järgmisena palun kõnetooli Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Kõigepealt samuti suur tänu kolleegidele selle eest, et taas on põhjust tõdeda, et Riigikogu liikmed suudavad väga häid ja asjalikke eelnõusid algatada! Seda enam, et Läänemeri on tõepoolest üks kõige tihedama mereliiklusega piirkondi üldse. Ma pean kohaseks siinkohal veel kord avaldada kaastunnet kõigi nende 852 inimese lähedastele, kes hukkusid meie suurimas rahuaegses õnnetuses, parvlaeva Estonia katastroofis. Lisaks tuleks meenutada Tarmo Kõutsi väidet, et ainuüksi Soome lahel oli aastatel 2002–2003 vaid talvekuude jooksul 250–300 ohtlikku intsidenti. See kõik näitab, et teema, millega me tegeleme, ehk meresõiduohutus on eluliselt tähtis.

Küsimus, millel mina soovin peatuda, on aga järgmine. Kui me asetame ennast laevaomaniku positsiooni ja vaatame seda, mida siit mäe otsast on öeldud, siis on pilt võrdlemisi kirju. Meresõiduohutuse seadust me viimati muutsime – jõustumiskuupäevade järgi öel-

des – 9. mail ja 16. aprillil. Võib-olla ei tee paha, kui ma loen üles need kuupäevad, millal on selle ühe väikese seaduse muudatused jõustunud. Ehk siis saame aru, kui keeruliseks oleme lakkamatu parandusvajadusega laevaomanike elu tegelikult teinud. Need kuupäevad on järgmised: 1. jaanuar 2003, 1. jaanuar 2004, 8. jaanuar 2004, 25. aprill 2004, 5. juuni 2004, 3. juuni 2005, 1. juuli 2005, 18. november 2005, 1. juuni 2006, 16. november 2008, 1. juuli 2009, 10. juuli 2009, 1. jaanuar 2010, 20. oktoober 2009, 1. jaanuar 2010, 1. jaanuar 2011 (koos märkusega, et muudatus jõustub päeval, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu Nõukogu otsuses Eesti Vabariigi suhtes kehtestatud erandi kehtetuks tunnistamise kohta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud alusel Euroopa Liidu Nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsuse kohaselt), 1. oktoober 2010, 1. jaanuar 2011 (hiljem seda jõustumisaega muudeti ning uus jõustumisaeg on 1. juuli 2011), 2. jaanuar 2011 (osaliselt jõustus see muudatus 1. jaanuaril 2012), 18. märts 2011, 1. jaanuar 2014 (jõustumisaega muudeti, uus jõustumisaeg on 1. juuli 2014), 14. juuli 2011, 1. jaanuar 2012, 1. jaanuar 2012 (s.o erinev redaktsioon), 1. september 2012, 1. aprill 2013, 1. juuli 2013 (osaliselt 1. jaanuar 2014), 1. juuli 2013, 9. juuni 2013, 1. september 2013 (osaliselt 1. jaanuar 2014, seejärel on omakorda jõustumistähtaega osaliselt muudetud, uus kuupäev on 1. juuli 2014) ja viimane jõustumiskuupäev on 1. juuni 2014.

Suurem osa mulle antud kõneajast kulus mul selleks, et neid jõustumiskuupäevi ette lugeda. Minu sõnavõtu mõte on selles, et kui me vaatame mitte ainult seda eluliselt tähtsat seadust, vaid ka kõiki teisi seadusi, siis seaduste kvaliteedi mõttes peaks kahtlemata olema eesmärgiks saavutada olukord, kus väga olulistest, investeringuid nõudvates küsimustes, aga ka inimeste elu, tervist ja ohutust puudutavates küsimustes oleks seadus selles mõttes kvaliteetsem, et eri redaktsioonide jõustumise kuupäevi nii tihedasti ei oleks. Võime ju arvata, et ühel laevaomanikul on tuhat muud muret peale selle, millisel kuupäeval täpselt ning kas osaliselt, täielikult või sõltuvalt mõnest Euroopa Liidu otsusest üks või teine muudatus jõustub.

Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et osa muudatusi on ainuüksi selle kohta, milline

punkt seaduses millise laeva kohta täpselt käib. Osa punkte kehtib ka paatide kohta, mida kasutatakse lihtsalt vaba aja veetmiseks, kusjuures paadi pikkus võib olla 2,5 meetrit. Need on sellised paadid, mille osa omanikke pole võib-olla sellest seadusest teadlikudki, rääkimata sellest, et nad jõuaksid järgida pidevalt toimuvaid muudatusi mereohutuse seaduses.

Mida hakatagi peale näiteks §-ga 16, mis ütleb otsesõnu, iseenesest küll väga kenasti, et laev on sõidukõlblik siis, kui ta on ehitatud hea merepraktika kohaselt? Ma usun, et see teadmine on tavateadmises olemas olnud juba sellest ajast saati, kui esimesed laevad ehitati. Loomulikult on merepraktika ajaloo jooksul läinud üha paremaks ja paremaks. Ent omaette küsimus on seegi, kas selliseid tõesti head tava ja head tahet väljendavaid põhimõtteid on põhjust ja mõtet seadustes korrata.

Kuid soovin veel kord tänada Riigikogu liikmeid, tänu kelle tööle on järjekordne jõustumiskuupäev seda pikka nimekirja täiendamaks! Loodame, et selle seaduse järgmised muudatused tulevad ikkagi alles mõne aja pärast. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd palun kõnetooli Helir-Valdor Seederi! Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Eesti on mereriik ja Eesti rannajoon on pikem kui Saksamaa rannajoon. Me sellele võib-olla iga päev ei mõtle, aga nii see tõepoolest on. Meile on see valdkond, mis puudutab merd, merel sõitmist, laevu ja mereohutust, ääretult oluline. Eestil on ju kaubalaevastik, siin tegeldakse reisijaveoga ja kutselise kalapüügi. Kutseline kalapüük toimub meil kaugpüügina ookeanidel, traalipüügina merel ja ka rannapüügina, mis on ääretult oluline osa meie majandusest, aga samuti meie väikesaarte ja rannapiirkondade kultuurist. Kutseline kalapüük toimub meil ka siseveekogudel, eelkõige Peipsil ja Võrtsjärvel. See on omaette haruldus. Meil on sadamad: reisisadamad, kaubasadamad, kalasadamad ja jahisadamad. Peab tõdema, et me ei ole kogu seda potentsiaali suutnud mõistlikult ära kasutada. Siin on veel kindlasti arengureserve, et ida ja lääne vahelise transiidi võimalusi ära kasutada. Käisin paar aastat tagasi Kasahstanis ja kohtu-

sin seal majandusministeeriumi juhtidega. Nad olid väga huvitatud vilja vedamisest Baltikumi sadamate kaudu. Kuid eri põhjustel, mis ei sõltu mitte ainult meie riigist ega ole seotud ainult merendusega, vaid ka raudtee ja paljude teiste valdkondadega, ei ole me saanud oma sadamate potentsiaali täiel määral rakendada. Kindlasti tasub rõõmu tunda näiteks selle üle, et Ukraina turul on Eesti üks suuremaid kalamüüjaid. Absoluutkogustest rääkides oleme koos Norra ja Islandiga kolme suurema hulgas. See teeb Eesti kindlasti suureks mereriigiks.

Aga konkreetselt mereohutuse seaduse eelnõu kohta, mis täna arutluse all on, tahan öelda, et väärrib tunnustust, et see on fraktsioonideülene eelnõu, kõigi fraktsioonide esindajad on algatajate hulgas. Küll aga tahan viidata seletuskirja puudulikkusele. Seal ei ole välja toodud piisavat mõjuanalüüsi, ei ole viidatud finantsmõjudele ja mõjule eelarvele, mis see eelnõu endaga kaasa toob, ega ole lisatud valitsuse seisukohta. Samas olen ma valitsuse seisukohaga tutvunud. Sealt võis välja lugeda, et oma finantsmõju sellel eelnõul tõenäoliselt nii sektorile kui ka riigieelarvele siiski on.

Vähem on mereohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu arutelul räägitud muudest ohtudest, mis valitsevad võib-olla väljaspool merd, aga millest oleks ka asjakohane siin rääkida. Mina toon esile ohu riigieelarve tasakaalule. Kui me korraldame praamitransporti merel nii, nagu seda viimastel kuudel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis hakatud korraldama, kui arusaamatutel põhjustel on langetatud valik, mis läheb maksumaksjale maksuma üle 80 miljoni euro rohkem kui ekspertide, majandusministeeriumi ametnike soovitatud valik, siis tuleb rääkida tõsisest ohust riigieelarve tasakaalule. Seda raha võiks palju mõistlikumalt kasutada ja seda peaski tegema. Sellest oli ka tänases infotunnis põgusalt juttu, aga ma arvan, et me peaksime seda teemat Riigikogus kindlasti veel arutama. Vastuseta jäid ju küsimused, miks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole teinud sellist ettepanekut ning miks valitsus ei ole otsustanud paindlikuma lähenemise kasuks ehk püüdnud näidata üles initsiatiivi pikendada praegust lepingut kas aasta või kahe võrra. Kui kardetakse, et aeg ja aja surve ei võimalda raha kokku hoida ja säästlikult majandada, siis võiks pikendada kehtivat lepingut ja kuulutada

uus hange välja nii, et see arvestaks ka tegelikult maksumaksja huve.

Huvitaval kombel on see 80–90 miljonit eurot samas suurusjärgus summa, mis kuluks vanemapensionide maksmisele aastatel 2015, 2016 ja 2017. Kolme aasta peale kokku oleks see summa 86 miljonit eurot. Nii et see raha, mille puudumisele viidates Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku tühistada vanemapensionide maksmine kuni 1. jaanuarini 2018, on peidus merega seotud teemade seas. Praami liikluse parema korraldamise tulemusena oleks see raha meil olemas, me saaksime juba vastu võetud seaduse ellu viia ega peaks kahjustama nende inimeste huve, kellel on õigustatud ootus, nende enam kui 200 000 Eesti pere huve, kes vanemapensionide abil saaksid majanduslikku tuge. Juhul kui valitsus on veendunud, et see seadus on väga rumal seadus, nagu ütles rahanduskomisjoni istungil rahandusminister, kes kuulus küll ka eelmisesse valitsusse, kes selle seaduseelnõu Riigikokku saatis, kui valitsuses ollakse veendunud, et see on nii rumal eelnõu, et seda ei ole mõistlik üldse kunagi rakendada, siis on võimalik selle raha abil suurendada rohkem kas lapsetoetusi või tulumaksuvaba miinimumi. Praegu on valitsuse ettepanek suurendada tulumaksuvaba miinimumi 144 eurost 154 euroni ehk inimesele tähendab see kahte eurot kuus rohkem.

Ma arvan, et see oleks tunduvalt mõistlikum viis merel liiklust ja transporti korraldada ning see aitaks säästa Eesti riigi rahalisi vahendeid. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Ka minu arust on tegemist igati hea algatusega, nagu eelkõnelejadki on korduvalt maininud. Kui oli olemas probleem, millega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud kas ei tahtnud või ei viitsinud tegelda või ei tea mis põhjusel ei tegelnud, siis algatasid Riigikogu liikmed ise eelnõu. Minu arvates ei ole õige selline lähenemine, et kui seaduses on midagi lahti kirjutamata või on seal midagi segast, siis öeldakse, et las kohus otsustab. Tegelikult peaks ikkagi just seaduse looja teadma, mida ta seadust tehes täpselt mõtles.

Samas on selle hea näite kõrvale tuua ka võib-olla vähem hea näide. Varem opositsiooni kuulunud sotsiaaldemokraadid on meile korduvalt rääkinud avatud poliitikast ja teerullipoliitikast, sellest, kuidas kõik on kummitemplid, ainult nemad on tublid, ja uuest poliitikast, mis kõik siis muutub ja paremaks läheb, kui nad võimule tulevad. Mis on tegelikkus? Tegelikkus on paari kuu jooksul olnud see, et teerullipoliitika suurimad vastased on ise muutunud üheks suureks teerulliks ja Riigikogu saali on kummitempleid lisandunud. Kuidagi kurb on seda vaadata. Aga see selleks.

Me menetleme praegu meresõiduohutuse seaduse eelnõu. Neile, kes seda arutelu on jälginud, võib jääda mulje, et mereohutus tähendabki ainult ühe regulaarse tegeva laeva asendamist teise laevaga. Tegelikult on see valdkond tunduvalt laiem. Merel, järvel ja jõel sõidavad üksteise kõrval reisilaevad, mootorpaadid, jahid, võistlusjahid, aga veekogudes on ka väikesed lapsed, kes seal trenni teevad. See, et vee peal oleks ohutu, peaks olema selle seaduse põhieesmärk.

Erinevatel vee peal olijatel, näiteks laevajuhtidel ja jahijuhtidel, on väga erinevad kogemused. Seda saime tunda väga selgelt siis, kui Eesti taas iseseisvus ja tekkis ligipääs merele, mida enne oli valvanud piirivalve ja mille ligi keegi ei pääsenud. Siis saime üle päeva või vähemalt kord nädalas lugeda uudiseid, kuidas keegi oli viga saanud kas jeti või mootorpaadiga sõites, mingi laev oli kuskil karidel, purjus seltskond oli lõbutsema läinud ja keegi üle parda kukkunud või oli paat ümber läinud. See näitas, et teadlikkusel on siin väga suur osakaal. Väga paljud inimesed ei osanud merd karta, nad mõtlesid, et mis see siis ikka on. Võtame sellesama jeti näite: kui sa ikka suurel kiirusel lendad sealt välja vastu vett, siis tollel hetkel ei ole see vesi enam nii pehme ja mõnus, vaid võib osutada kiviõvaks nagu asfalt ning purunenud luid võib olla ikka väga palju. Ka karilesõite on päris tihti ette tulnud. Asi on põhiliselt selles, et ülehinnatakse oma oskusi ning alahinnatakse seda, et hoovused ja tuul panevad paadi triivima. Kurss võib osutada hoopis teiseks, kui sa mõelnud oled. Eriti veel siis, kui sa annad vahepeal rooli mõne võhiku kätte, öeldes, et sa lähed tegeled all millegi muuga, tema aga hoidku täpselt kurssi.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Toomas Tõniste! Aeg on ammu läbi.

Toomas Tõniste

Palun kolm lisaminutit!

Esimees Eiki Nestor

Oleks pidanud õigel ajal küsima, aga hea küll, anname kolm minutit.

Toomas Tõniste

Aitäh! Oleme kuulnud ka seda, et aeg-ajalt hüppab mõni inimene reisilaevalt üle parda. Enamasti lõpeb see inimese hukkamisega. Eks siingi ole palju ära teha. Aga juba see, kui ta vette kukub, annab meile väikese lootuse teda päästa. Kuigi oleme tihti kuulnud, kuidas inimene veest väga kiirelt välja korjati, aga päästa teda ei õnnestunud. Kuid kui kukutakse asfaldi või kai peale, siis on olukord muidugi tunduvalt kurvem.

Ma arvan, et ka väikelaevaomanikel on oluline teada ja neile on vaja meelde tuletada, millised on neile kehtestatud nõuded, eriti pean silmas neid, kellel on enda tarbeks ehitatud väikelaev. Kui see laev ei ole viie aasta jooksul turul olnud või on see enne 2014. aasta 1. maid Eestis kasutusele võetud ja sel puuduvad nõuetekohased dokumendid ja ehitaja paigaldatud plaat, siis määrab väikelaeva kogupikkuse, laiuse ja parda kõrguse ning kehtestab sõidupiirkonna, hüdro meteoroloogilistest oludest tulenevad piirangud, lubatud suurima koormuse, lubatud suurima mootori võimsuse ja pardale lubatud suurima inimeste arvu ning kannab need käesoleva seaduse alusel kehtestatud kontrollakti Veeteede Amet. Merel ja sisevetel liiklemiseks peavad väikelaevad ja alla 12-meetrise kogupikkusega laevad olema registreeritud liiklusregistris või laevaregistris ning jetid peavad olema registreeritud liiklusregistris. Võistlus- või treeningjeti, mida kasutatakse üksnes võistluse või treeningu ajal eripiirkonnas, registreerib ja märgistab spordialaliit.

Võiks pikalt jätkata, aga kahjuks on kaheksa minutit liiga lühike aeg selle teema jaoks. Lõpuks tahan veel kord kiita neid, kes selle eelnõu algatasid ja siia saali töid. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun! Kolm minutit lisaagega.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ma pärastpoole räägin natukene ka merendusest, aga ma siiski tahan kasutada seda tribüüni ja hetke selleks, et pöörduda lugupeetud koalitsioonierakondade poole.

Riigikogu tänases päevakorras on ka eel-nõu, mis puudutab meie pensionikorraldust. Valitsuskoalitsioon on, ütleme ausalt, meie arvates ootamatult ja arusaamatult otsustanud tühistada vanemapensioni ühe väga olulise komponendi.

Me ei ole erakond, kellele meeldiks tegelda parlamentaarse töö seda laadi pidurdamisega. See ei olnud meil lihtne otsus, me kaalusime seda fraktsioonis pikalt, aga kahel põhjusel me selle tee valisime ning me kindlasti jätkame seda järgmistel nädalatel ja kuudel. See ei peaks kõlama ähvardusena, vaid see on mõneti džentelmenlik üleskutse sotsiaaldemokraatidele ja Reformierakonnale leida selline riigimehelik moment ja pidada aru. Võib-olla saame siis peale väga paljude teiste oluliste sõnumite saata Eesti ühiskonnale ka selle sõnumi, et me oskame tunnistada eksimust või teisi ära kuulata ja kuulamisest on ka kasu, selleks et teha mingisuguseid korrektiive oma plaanides.

Ma olen elu jooksul olnud paljude koalitsioonilepingute sõlmimise juures ja tean nende otsuste kvaliteediriske. Just nimelt kvaliteediriske. Need on tihtipeale sellised poisikeselikud, kinnises ruumis ja sageli hoopis muude piduritega tehtud otsused. Tegelikult on sellel koalitsioonil probleem, kuidas luua üsna keerulises majandusolukorras *perpetuum mobile*, et mitmed sotsiaaltoetused tõuseksid – see meeldib lõpuks ju meile kõigile – ja maksud alaneksid, kuigi majandus kahaneb. On vaja otsida mingisuguseid näilikke aseaineid, mille tagajärjel on enamik nendest valikutest tegelikult väga lühinägelikud. Ma ei taha hakata rääkima teedest, aga tegelikult on ka mitmed aktsiisiliigutused olnud pehmelt öeldes lihtsalt lollid otsused. Aga see selleks. Koalitsioonil on oma toimeeloo ja kambameeleolu hoidmiseks tuleb teha ka lollusi.

See, mis puudutab vanemapensioni, on natuke keerulisem teema. Muidugi võidakse öelda, et Isamaa ja Res Publica Liit käis selle valimistel välja jne. Aga kui me vaatame Euroopa arenenud riike, kelle hulka me tahame kuuluda, ning nende väga põhjalikke uuringuid ja käsitlusi selle kohta, kuidas praeguses postmodernistlikus, kosmopoliitsuse ja multikultuursusega kui moetrendidega kaasavas ühiskonnas väärtustada perekonda ja laste kasvatamist, siis selgub, et ega neid n-ö universaalseid samme väga palju ei ole. Üks selline, näiliselt väga lihtne, kusjuures ka väga õiglane samm, on see, et kui ema või isa on lapsega kodus olnud ja selle tõttu tööstaaži kaotanud, siis arvestatakse hiljem talle pensioni määrates tema laste arvu. Kujutage ette, aga Eesti Vabariigis seda ei ole! Õigupoolest, kõige rumalam on see, et see oli küll okupatsiooniaegses Eestis, aga Eesti Vabariigis – ma olen ise seda uurinud – jätsid lahkunud Endel Eero ja mitmed teised pensionispetsialistid selle lihtsalt kahe silma vahele. Vanemapension tähendab mõneti õigluse taastamist. Olukorras, kus demograafiline olukord tekitab muret ja sellekohane statistika ärritust, häirib meid väga palju, kui me selliseid pika vinnaga väärtusotsuseid võtame kaaluda lühiajaliste n-ö poliitiliste kombinatsioonide tarvis. Jah, võib esitada matemaatilise kalkulatsiooni, et see, mida Eesti riik on praegu võimeline maksta pensionärile täiendavalt lapse kohta, ei ole ju teab mis suur raha. Minge üks kord toidupoodi ja see raha on peaaegu läinud. Kuid isegi olulisem sellest rahast, ma arvan, on see, et me väärtustame vanemaid, kes ei käi tööl ja kasvatavad lapsi. Siin räägib praegu isa, kellel on väikesed lapsed ning kes näeb ema tööd ja panust iga päev.

Meie lükkame nüüd selle väärtusotsuse lihtsalt prügikasti. Ma ei räägi siin endise kolleegi Jürgen Ligi sapistest kommentaaridest, mida on piinlik kuulata. Toon emapensioni kohta kinnituseks ühe näite. Saksamaal on uus koalitsioon ja seal on ka sarnased rahvastiku protsessid. Vaatame 20–50 aastat ette, need on väga tõsised probleemid. Ka eesti keeles on ilmunud Thilo Sarrazini raamat "Saksamaa käib maha" – ma soovitan seda lugeda –, mis käsitleb pikaajalisi rahvastikuprotsesse. Saksamaa uue koalitsioonilepingu esimene peatükk algab emapensioni kehtestamisega.

Loomulikult, me töötame siin eelnõudega. Ma tuln siia pulti koputama koalitsiooni südametunnistusele, et leitaks mõistlik lahendus, et vanemapensioni ei oleks vaja edasi lükata, eriti arvestades valitsusliikmete väga optimistlikke avaldusi. Ma arvan, et see oleks võit mitte ainult meie omavahelistes suhetes, vaid see oleks enne jaanipäeva ja algavat suve Eesti rahvale kindlasti väga hea sõnum, et koalitsioon ja opositsioon ei tegele lapsiku ja väiklase teki enda peale tirimisega. Nii et ma kutsun sotsiaaldemokraate ja Reformierakonda üles mõtlema. Vaadake jalgpalli! Me võime päevakorruga väga kiiresti edasi minna, kui teilt tuleb signaal, et te olete valmis pidama kõnelusi, kuidas leida mõistlik lahendus selle väga põhimõttelise väärtusotsusega seoses. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Päevakorras on meil eelnõu 646 teine lugemine. Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Kaheksa minutit kokku.

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, kes te arvatavasti jälgite seda arutelu oma kabinetides televiisori vahendusel! Juhan Parts ütles välja põhjuse, miks me võtame sõna ka nii olulisel temal nagu meresõiduohutuse seaduse eelnõu. Mõnes mõttes olen ma tänulik, et ma saan oma mõtteid välja öelda ka selle valdkonna kohta.

Agaga ma lisan kolleeg Juhan Partsi sõnavõtule need arvud, kui paljusid inimesi vanemapensioni äravõtmine puudutab. Juhan Parts rääkis väärtuse loomisest ja sellest, et praegune pensionisüsteem tõepoolest ei tunnusta neid vanemaid, kes on saanud lapsed Eesti Vabariigi ajal, vaid tunnustab pensionilisaga neid, kes on Nõukogude okupatsiooni ajal lapsed saanud ja nad üles kasvatanud. See on see ebaõiglus, mille vanemapension likvideerib. Mul on hea meel, et saalis on Hanno Pevkur, kes oli sotsiaalminister tollel ajal, kui me vanemapensioni välja töötasime. Me vaidlesime pikalt, kuidas seda tehniliselt teha. Mul on hea meel,

et tolaeagne sotsiaalminister Hanno Pevkur oli hinge ja kogu jõuga selle asja juures. Ma saan aru, et ega tema nägu ka rõõmule ei kisu, kui me täna lammutame selle süsteemi, mis oli terviklikult välja arendatud.

Vanemaid, kes peaksid hakkama saama reaalselt pensionilisa, enamik neist on emad, on 226 000. Tegemist ei ole mõne üksiku inimesega. 226 000 emalt võetakse vanemapension ära. Kolme aasta jooksul jäävad need vanemad ilma 86 miljonist eurost. Arvestades, et nad on kõik pensionärid, oleks see pension küll sümbolne, aga neile kindlasti oluline rahaline panus ja tunnustus selle töö eest, mis nad laste kasvatamisel on teinud.

Nii et enne kui ma lähen mereohutuse teema juurde, koputan ma kõigi koalitsiooniliikmete ja võib-olla eriti sotsiaaldemokraatide südametunnistusele, et see on vale samm. Kui see otsus muudetakse, siis meie erakonnana oleksime väga tänulikud, aga ma arvan, et tänulikud oleksid ka 226 000 pensionärist ema, keda see otseselt puudutab ja kes kindlasti juba teavad või siis saavad teada sellest teie otsusest.

Kui tulla mereohutuse seaduse eelnõu juurde, siis nagu Liisa Pakosta ütles, seda väikest, aga samas olulist seadust on ju väga tihedalt muudetud. Mulle tundub, et see on üks sümbolne näide selle kohta, et kuigi me oleme üle 20 aasta olnud taas iseseisvad, siis see haav, mis on löödud meie merekultuurile, on ühiskonnas väga sügav, eriti kui rääkida väikelaevalastest ja paadiomanikest. Ka mina üritan igal suvel käia paari sõbra väikealusega Soome saarte vahel purjetamas. On täiesti müstiline, kuidas 80 kilomeetrit meist põhja pool on väikelaevakultuur nii arenenud! Tekib küsimus, kuidas meie riigina või üldise kultuuri arenguga saaksime kaasa aidata, et ka meil oleks väikelaevalaste ja paatide olemasolu iseenesest mõistetav.

Teine küsimus on, kuidas muuta seda kultuuri, mis merel valitseb. Just enne selle kõne pidamist rääkis ma ühe oma hea sõbraga, kes teenib elatist sellega, et viib inimesi lühikesetele meresõitudele. Ta ütles, et on väga palju konkreetseid probleeme, mida võiks lahendada. Näiteks see, et võrreldes Soomega on Eestis sadamatasud oluliselt kõrgemad ja üldse on väikelaevalaste paadi pidamine palju kallim. See tähendab, et merekultuuri arengu ja ühtlasi, ma

kujutan ette, mereohutuse kultuuri arengu jaoks võiks riik rohkem ära teha. Kuna mitte kuskil ei ole sadamaäri otseselt tasuv, siis on riik pannud oma õla alla. Vaatame näiteks Kreekat. Seal on muidugi selline kliima, et 24 tundi päevas ja terve aasta on võimalik merd sõita, aga sadamatasusid seal üldse ei ole ja see kultuur on seal väga kõrgele tasemele arenenud.

Kuid veelgi olulisemaks pidas mu sõber teist teemat. Eesti inimestel on millegipärast arusaam, et mere peal liiklemine või mere peale minek on midagi teistsugust kui auto või jalgrattaga liiklusesse minek. Ta ütles, et kui inimesed pardale tulevad, siis nad ei taju, et nad lähevad ohtlikesse tingimustesse liiklema, vaid neil on arusaam, et laeval valitseb täielik vabadus. Inimesed arvavad, et nad võivad laeval täiesti vabalt käituda, alates sellest, et nad võivad alkoholi tarbida, ja lõpetades arusaamaga, et kõik mereohutusnõuded on bürokraatide välja mõeldud, et need ei ole nende elu päästmiseks mõeldud.

Ma mõtlengi, et kuigi see on selline järjekordne väike parandus meresõiduohutuse seaduses, on teema palju laiem. Väga tihti ei kaota me täies elujõus inimeste elusid mitte seetõttu, et nad ei täida neid reegleid, mida me siin Riigikogus või valitsuse tasemel kehtestame, vaid seetõttu, et meil puudub see kultuur, mis ühel mereriigil ja mererahval olema peaks. Ma arvan, et see kultuur oli meil paremas seisus enne seda, kui algas Nõukogude okupatsioon ja rannikualadel natuke pikemat maad sõitvate aluste pidamine seadusega keelati, kuna oli oht, et põgenetakse raudse eesriide taha. Aga nüüd me elame vabas Eestis ja hoolimata selle valitsuse või mitme valitsuse pingutustest meie elatustase siiski tõuseb. Kui inimeste materiaalsed võimalused paranevad ning riik merenduskultuuri toetab ja propageerib, siis me võib-olla ei pea enam nii palju tegelema formaalsete reeglite kehtestamisega, vaid inimesed saavad aru, et meresõidukultuur on meie kui mererahva ja vaba rahva kultuuri osa. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun! Lisaiega ka.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma kuulasin siin kõlanud kõnesid pikemat aega väga tähelepanelikult ja tahan kokku võtta mõned mõtted, mis täna siin saalis IRL-i liikmete kõnedes on kõlanud.

Punkt 1. Eesti on mereriik. See ei ole majanduslikult eriti kasulik, kuid on üsna meeldiv rahvusliku mentaalsuse seisukohalt.

Punkt 2. Eesti on mereriik, kuna asub Läänemere rannikul. Kui Eesti ei asuks Läänemere rannikul, siis poleks ta mereriik. Hoiatame nimetamast Läänemerd Balti mereks. See on otsene ja väga vaenulik Eesti-vastane väljastumine.

Punkt 3. Kui mõni riik asub mõne mere rannikul, siis peab tal olema mereseadus. Ei saa välistada ka seda, et kui Eesti asuks mõne ookeani rannikul, siis oleks tal isegi ookeaniseadus. Selle poole võiks pürgida. Aga sellest saab paraku ainult unistada, nii et piirdume mereseadusega.

Punkt 4. Tavaliselt, kui riik asub mõne mere ääres, siis on tal olemas ka mõni laev. Kaubalaevastikku Eesti lipu all enam ei ole, aga mõni veel käib laevaga kala püüdmas. Me tunneme selle üle uhkust, kuna maailmas on tohutu hulk riike, selliseid nagu Kesk-Aafrika Vabariik, kus isegi seda võimalust pole. Aga praegu on sellel tähtsust vaid selles mõttes, et kui riik asub mere rannikul ning tal on olemas mõni laev, siis peab tal ka merelaevaseadus olema. Erand on vaid see, et kui riik asub mere ääres ning tal on kas või üks laev, aga see raisk ei sõida merd, siis on igati loogiline, kui sellel riigil on meresadamaseadus või isegi meresadama ohutuse seadus.

Punkt 5. Eestil pole merelaevaseadust ning on üsna raske aru saada, miks see nii on. Tõenäoliselt on selles süüdi mõni vaenulik naaberriik, aga see on eraldi teema palju pikema kõne jaoks.

Punkt 6. Merelaevaseadust meil pole, kuid on meresõiduohutuse seadus. See tekitab eriti uhkust, sest tähendab seda, et Eestil on laevu, mis pealekauba veel ka sõidavad.

Punkt 7. Meresõit, muuseas, on üsna ohtlik asi ning meie ühine uhkus on see, et me valutame südant meresõiduohutuse pärast. Seepärast ei ole ka seaduse nimetus mitte mingi labane meresõiduseadus, vaid meresõiduohutuse seadus.

Punkt 8. See seadus on äärmiselt tähtis ning seda eriti siin ja täna, sest kui te ei soovi – see on juba punkt 9 – hommikuni selliseid kõnesid kuulata, siis tehke ise teate mida.

Aitäh, kolleegid! Kaheksat minutit ei vedanud välja, aga mu aeg seda kõnet ette valmistada oli ka piiratud, kõigest veerand tundi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun! Kõnesoovija soovib ka lisaega. Saate kolm minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Praegu parlamendi menetluses olev eelnõu on iseenesest ju sümpaatne, kuna selle on algatanud kõigi fraktsioonide esindajad. Oma mõjult ja ulatuselt ei ole see kogu riigi majanduskeskkonnale ja transpordikeskkonnale mõeldes loomulikult keskse tähendusega, kuid ma arvan, et see ratsionaalne iva, et praktilised muudatused parlamendi algatusena on võimalikud ja neid tehakse n-ö üle poliitiliste rühmade, on iseenesest igati sümpaatne.

IRL-i vaade majanduskeskkonna õiguslikele reguleerimisele on kindlasti selline, et majanduskeskkond peab esiteks toimima ratsionaalselt. Ülereguleerimine ei ole mingil juhul lahendus. Teiseks, majanduskeskkonnas peavad valitsema ausa mängu reeglid. See tähendab, et need reeglid peavad olema ühetaoliselt kohaldatavad ja nad ei tohi tekitada moonutatud konkurentsiolukorda. Kolmandaks, toimima peavad üldised õigusväärtused: õiguslik ootus, õigusselgus, võrdne kohtlemine. Kahtlemata on olemas hulk majandusvaldkondi, kus vaba konkurentsi toimimine ei ole võimalik, ning need on valdkonnad, kus ratsionaalne lähenemine peab olema tarbijate ja maksumaksjate huvidest ning üldisest avalikust huvist lähtudes eriti hästi ellu viidud.

Õigusliku ootuse põhimõte on väärtus, mida me ei tohiks käsitleda üksnes majandusvaldkonnast lähtudes, vaid see on küsimus kogu õiguskeskkonna toimimisest. Eelnõude praeguse väga põhjaliku menetlemise põhjus või ajend IRL-i vaatepunktist on just nimelt see, et järgmisena on parlamendi menetluses seaduseelnõu, mis meie meelest ei ole esiteks vastavuses õigusliku ootuse põhimõttega ja teiseks ei ole see aus ka inimlikus vaates.

Poliitilised otsused kujunevad alati välja piiratud valikute pinnalt, eriti kui tegemist on ressursside jaotamisega. Kuid laiemalt vaadates on kõikide eelnõude küsimus ikkagi see, et kui riik annab sõna, siis ta peab sõna pidama. Vanemapensioni süsteem kehtestati 2012. aastal parlamendis sisuliselt konsensuslikult. Selle eri tahkude üle oli kahtlemata debatte, milline lahendusviis on mõistlik, kuid lõpptulemusena saavutati konsensus. Selle probleemi, et me kohtleme lastevanemate eri põlvkondi erinevalt, oleme ühiselt lahendanud nii, et pensionistaaži aastate arvestust kohaldatakse ühtviisi kõigile vanematele. See soov, et pensionisüsteem võtaks arvesse tööpanust, mida lastevanemad on andnud laste kasvatamisel, et nad ei saaks mitte väiksemat pensioni seetõttu, et nad on olnud laste kasvatamise tõttu kodus, jõudis samuti seadusesse. Selleks vajalik summa riigieelarves on suures plaanis vaadatuna suur: kolme aasta jooksul 86 miljonit eurot. Saadav summa ei ole loomulikult aga ülemäära suur konkreetse lapsevanema seisukohalt. Põhimõte on just nimelt selles, kas riigi sõna maksab või mitte. See pensionilisa, mida me otsustasime siin ühiselt kaks aastat tagasi hakata lastevanematele maksma, et tasandada ebavõrdsust nende ja lastetute eakate inimeste vahel, on kahe lapsega vanema kohta 120 eurot aastas. Kui me loome nüüd pretsedendi, et riik annab sõna ja riik võtab sõna, siis on see Eesti ühiskonna sidususe ja hoolivuse seisukohalt äärmiselt kehv pretsedent.

Koalitsioon lahendab sellega, et lükkab seaduse jõustumise edasi määramatusse tulevikku, viidates kolmele aastale, oma eelarveprobleeme. Kuid kahtlemata ei anna selline käitumisjoonis mingit garantiid, mitte mingisugust tagatist selleks, et see kolme aasta piir ei võiks veelgi edasi lükkuda või otsus pensionilisa maksta üldse tühistuda.

Seetõttu, kui me räägime majandusest, inimsuhetest, riigi toimimisest, on kogu õiguskeskkonna kujundamisel paar põhimõtet alusväärtust, millest me ühiselt peaksime kinni pidama. Esiteks, õiguspärase ootuse austamine. Teiseks, riigi antud sõna mittemurdmine. Kolmandaks, kui me selle süsteemi seadsime sisse sellepärast, et see on lapsi kasvatanud pensionäride suhtes ausam, siis ärme teeme sammu, mis tegelikult seda väärtust kahjustab ja on ebaaus.

Meresõiduohutuse seaduse eelnõu ning muude tublide ja heade seaduste pikk menetlemine ei tähenda mitte meie vastasseisu või jonni jonni pärast, vaid protesti. Me soovime, et valitsusliit võtaks aega kaalumiseks ja me püüaksime leida sellise lahenduse, et me ei saadaks Eesti ühiskonnale väga tõsise ja pika mõjuga signaali. See eelnõu ei puuduta ühte ega sadat inimest, see puudutab praeguse hinnangu järgi rohkem kui 220 000 Eesti inimest. Kui me loome pretsedendi, et nii lihtsalt on võimalik subjektiivseid õigusi muuta, siis, uskuge mind, see kahjustab oluliselt meie riigi tunnet, meie ühise kogukonna tunnet. Nii et, sõbrad, me oleme praegu ühe vea künnisel. Uskuge mind, kui viga ei ole veel tehtud, siis on võimalik seda vältida. Otsimegi siis ühiselt võimalusi, kuidas seda viga vältida! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tahan kõigepealt vastata sellele, mida siin rääkis Mihhail Stalnuhhin, kes küll kahjuks on vahepeal pidanud Riigikogu saalist lahkuma. Ta viitas sellele, et tema arusaama järgi on meil meresõiduohutuse seadus sellepärast, et meil on oma territoriaalmeri ja meie riik piirneb merega. Ma tahan sellele vastu vaielda. See ei ole kindlasti nii, sest meresõiduohutuse seaduse § 1 ütleb, et see seadus reguleerib laevade ja väikelaevade ning muude veesõidukite meresõiduohutust ja laevatatavatel sisevetel sõidu ohutust ning laevade turvalisust ja laevaliikluse ohutuse tagamist veeteedel. Siin ei käsitleta mitte ainult merd, vaid ka siseveekogusid ja sõiduohutust nendel. Nii et isegi kui meil ei oleks territoriaalmerd või meie riik ei piirneks merega, siis sellest hoolimata oleks meil vaja seda laadi seadust. Võibolla me siis küll ei nimetaks seda meresõiduohutuse seaduseks, vaid veeteede ohutuse seaduseks.

Selle seaduseelnõu kohta tahan öelda, et see on väga hea seaduseelnõu. Kui eelkõneleja Urmas Reinsalu rääkis siin sellest, et meie seadused peavad olema ausad ja nendes peab valitsema õigusselgus, siis mina toon siia ühe mõõtme juurde. Seadused peavad olema kind-

lasti oma sisult õiglased ja nad peavad ka näima õiglased.

Eelnõu käsitleb ju seda, et regulaarliinidel sõitvad ettevõtted on olnud ebaõiglases olukorras. Kui regulaarliinil kasutatakse asendulaeva, siis tuleb selle eest justkui uuesti tasuda veeteetasu. Me kõik saame aru, et see ei ole õiglane. Õiglane olukord tuleks jalule seada ja ma loodan, et Riigikogu liikmed seda eelnõu toetavad.

Ma tõmban siin paralleeli ühe seaduseelnõuga, mida me kohe käsitlema hakkame. See on kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb paraku ka vanemapensioni edasilükkamist. Praegu on olukord vanemapensioni puhul olnud ebaõiglane. Need naised, kes on kasvatanud lapsi ja olnud tööturult eemal, saavad seetõttu väiksemat pensioni. Saame kõik suurepäraselt aru, et see olukord on ebaõiglane. Selleks, et see ebaõiglus likvideerida, tehti ka seadusmuudatus, mis siin Riigikogus heaks kiideti.

Ma palun kolme lisaminutit!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Siim Kiisler

Olukord oli juba paranemas, kuid nüüd tahetakse ebaõiglus uuesti taastada. Need inimesed, kes on kasvatanud lapsi, ei ole saanud selle tõttu koguda palju tööaastaid, nad ei ole saanud teha karjääri, kuna nende tööelu on katkenud kodus laste kasvatamise tõttu, nad on saanud väiksemat palka, olnud vähem aastaid tööturul ja seetõttu on nende pension väiksem. Kas see olukord on õiglane? Ei ole, see on väga ebaõiglane. Nagu me räägime praegu käsitletava seaduseelnõu kohta: õiglus tuleb jalule seada. Ma olen siin nõus seaduseelnõu algatajate Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmaniga. Kuid ma pean väga oluliseks, et me järgiksime seda põhimõtet kõikjal, mitte ainult selle eelnõu, vaid kõigi eelnõude puhul, ja püüdleksime

selle poole, et meie õigusloome tervikuna oleks õiglane. Tihti tähendab see, jah, suuremaid kulutusi. Ka meresõiduohutuse seaduse täiendamise seadus võib tähendada riigile teatud tulude saamata jäämist, kuid ometi ei jäta me seda seadust ju sellepärast vastu võtmata. Õiglus kaalub üle selle kulutuse, selle saamata jäänud tulu, mis riigile selle eelnõuga kaasneb.

Täpselt samamoodi on vanemapensioniga. Me peame tekitama olukorra, kus emad, kes on kasvanud lapsi, tunneksid, et Eesti riik kohtleb neid õiglaselt. Neil on õigus, et seda aega, kui nad kasvatasid kodus lapsi, väarikaid kodanikke Eesti riigile, arvestataks väärtusliku tööajana, et nad ei peaks hakkama saama väiksemat pensioni kui need inimesed, kes ei ole endale ühel või teisel põhjusel seda kohustust võtnud, kes on saanud paremini karjääri teha ja kellel on seetõttu olnud võimalus saada ka suuremat palka ja kes naudivad suuremat pensioni. Nii et ma kutsun teid üles toetama õigluse jaluleseadmist nii selles kui kindlasti ka järgmisena arutlusele tulevas päevakorrapunktis. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Kindlasti oli meresõiduohutuse seaduse eelnõu algatamine väga väärt ettepanek Riigikogu liikmetelt. Kuid majanduskomisjonil ning Riigikogu transiidi ja logistika ühenduse liikmetel oleks viimane aeg tegelda merendusprobleemidega. Nimelt mängib merelaevandus Eesti majanduses väga suurt osa. Täna arutatava seaduseelnõu menetlemise käigus on aga selgunud veel probleeme, mis oleks vaja lahendada.

Üks nendest on seotud puksiiriteenustega. Rahvusvahelised ettevõtted, kelle laevade kaptenid ei räägi eesti keelt, peavad suhteliselt harjumuspärastes sadamates, näiteks Paldiski sadamas, kus nende laevad randuvad peaaegu igal teisel päeval, kasutama väga kallist puksiirteenust. Jah, neid eksameid on võimalik teha, aga mitte inglise keeles, vaid ainult eesti keeles. Muukeelsetel laevakaptenitel on tegelikult võimatu seda eksamit sooritada. Jah, me võime loomulikult rääkida, kas see on üldse vajalik, kuna Eesti riik teenib puksiirteenuse

pealt suhteliselt kopsakat sissetulekut, kuid majanduskomisjon võiks kindlasti teha majandusanalüüsi, kas selline muudatus suurendaks kaubavooge.

Samas on üks kaubavoog meil aastast aastasse suurenenud. Selle puhul ei ole oluline ainult meresõiduohutus, vaid ka inimeste tervise ja keskkonna ohutus. See on naftavedu Läänemerele. Umbes 1995. aastal veeti Läänemerele, Eesti rannikualadel, ligikaudu 25 miljonit tonni naftat aastas. 2004. aastal jõuti juba 110 miljoni tonnini aastas ja 2015. aasta prognoos on üle 250 miljoni tonni naftasaadusi aastas. Viimase 15 aasta jooksul on olnud märkimisväärt just tankerite mahu suurenemine. Võrreldes 1995. aastaga on naftareostuskatastroofi risk suurenenud vähemalt viis korda.

Ma palun kolm lisaminutit!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit.

Erki Nool

Praegu ei ole Eesti riik valmis suure õli-reostuse korral tõhusaid abimeetmeid võtma. Ma tunnustan seda, et Eesti riik on heades suhetes naaberriikidega, just Soomega. Samas on meil allkirjastatud HELCOM-i lepe, mis nõuab meilt valmidust suure õli-reostuse tõrjumiseks, mida meil praegu ei ole. Mina olen keskkonnakomisjoni liige. Me organiseerisime mineval sügisel komisjoni väljasõiduistungit, et tutvuda Eesti võimekusega selles vallas. Kahjuks pean ütleva, et me oleme väga suurte probleemide ees. Aastate jooksul on opositsiooni ridades räägitud õlifondi moodustamise vajadusest. Samas on väga palju probleeme sellega, kuidas käituda nende riikide laevadega, mis sõidavad ainult neutraalvetes. Kui teatud laevad ei pea nn õlifondimaksu maksma, siis Eesti sadamad, kus käideldakse naftasaadusi – neid sadamaid on viimastel aastatel oluliselt lisandunud –, ei ole konkurentsivõimelised.

Viimastel aastatel on olukord tunduvalt paranenud. Uutel suurtel tankeritel peab olema kaks põhja. Nii et me oleme valmisolekut parandanud, aga kindlasti mitte piisava kiirusega. Viimastel aastatel on olnud ka juhtumeid, kui naftatanker on karile sõitnud. Õnneks ei ole väga suurt naftareostust tekkinud. Aga naftatanker on jaotatud osadeks ja ühes osas on üle

30 000 liitri naftat. See tähendab, et kui tuul on Eestile ebasoodne, siis me peame olema võimelised vähemalt 24 tunni jooksul sellise naftalekke neutraliseerima. Kas me saame sellega hakkama? Kui on väga rasked ja keerulised olud, siis kindlasti mitte. See on see põhjus, miks meie peaksime või majanduskomisjon peaks tõsisemalt tegelema mereohutuse valdkonnaga. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma sain juba küsimuste esitamise ajal tänada neid inimesi, kes selle eelnõu algatasid, aga ma pidasin vajalikuks ka kõnepulti tulla ning öelda, et transiidi ja logistika ühenduse liikmed on väga tublid, sest kui probleem tekkis, siis nad püüdsid sellele lahendust leida. Eraldi tahan esile tuua Deniss Boroditšit, Inara Luigast, Kalev Lillot, Kalle Laanetit, Lembit Kaljuveed, Valeri Korbi ja Vladimir Velmanit. Teile jääb võib-olla arusaamatuks, miks ma mainin just neid inimesi. Aga ma vaatasin tänase päevakorra neljandat ja kaheksandat punkti ning leidsin, et osa nimedest kattuvad. Kaheksas päevakorrapunkt on kooseluseaduse eelnõu esimene lugemine. On väga palju etteheiteid, et selle seaduseelnõu tekst ei vasta üldse seletuskirjas toodud eesmärkidele ehk seaduse tegelik tekst tegeleb hoopis teistsuguste probleemidega. Seetõttu oleksingi ma soovinud, et nimetatud inimesed oleksid ka teistele transiidi ja logistika ühenduse inimestele rääkinud, kuidas eelnõusid tehakse, et seaduse seletuskiri ja eelnõu peavad rääkima ühest ja samast asjast, lahendama seda probleemi, mis on tekkinud, ning seletuskiri peab selle lahti kirjutama. Mõlemas dokumendis tuleb rääkida ühest ja samast asjast.

Kui tulla selle konkreetse eelnõu ja Kalle Pallingu ettekande juurde, siis mulle jäi arusaamatuks üks aspekt, nimelt täna palju räägitud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi käitumine. Ma ei pea isegi silmas niivõrd ministrit, kuivõrd ametnikke. Probleem oli teada, aga ministerium ise ei hakanud selle lahendamise tegelema, vaid arvas, et tegelikult võiks see pretsedent Eesti kohtus arutlusel olla ja sellest tulenevalt saaksime meie sea-

dusandlikul tasandil seda tööd teha. Selline suhtumine on minu meelest kummastav. Seetõttu ütlen veel kord, et minu meelest on mõistlik, kui seadusandja võtab initsiatiivi ega ole ainult valitsuse kummitempel.

Teine aspekt, mis jäi eelnõu menetlusest kõlrama, oli infotehnoloogiline. Kuna valitsuse seisukoht anti ainult Seederi kätte ja hiljem Pallingule, siis ei saanud ma ise sellega tutvuda. Aga sealt tuli välja probleem, et kui valitsus seda teemat arutas, siis oli Veeteede Amet ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi seisukoht see, et on vaja tohtuid investeeringuid infotehnoloogilisse lahendusse, et saaks selle probleemi lahendada. Nagu mulle ka eelnõu menetleja ütles, 16. juunil jõudis Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium sealsamas komisjonis järeldusele, et tegelikult suudetakse neid sissekandeid ka manuaalselt teha, nii et suuri infotehnoloogilisi muudatusi ei ole vaja. Minu meelest teeb seadusandja töö väga keeruliseks selline käitumine, kui valitsuse seisukoht on, et muudatus on seotud suurte kuludega ja tehakse ettepanek jõustumine edasi lükata 1. aprillile, aga koosoleku toimumise ajal oma arvamust muudetakse. See Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis töötavatele ametnikele kindlasti au ei tee.

Ma palun igaks juhuks kolm lisaminutit!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit juurde.

Priit Sibul

Küsimuste ja vastuste voorus, kui ma õigesti mäletan, rääkis kolleeg Erki Nool ühest möödunud nädalal menetletud eelnõust, mille menetlemise käigus kahtlustati korruptsioonihõngu. Mina ei saanud nii nagu Pallingki täpselt aru, millist eelnõu silmas peeti. Küsimus oli, kas ka selle eelnõu puhul võib midagi sellist märgata. Ma tahan öelda, et korruptsioon on kindlasti asi, millele me peame siin tähelepanu pöörama. Niisama halb, kui on selle sõna kõla, on selle sõna sisu, aga minu meelest peaksime siin majas mõtlema väga palju sellele, et lisaks sõnale "korruptsioon" peaks siin olema aktiivselt mõttes ja kasutusel ka üks teine sõna – "konkurents". Ka sellest on siin täna väga palju räägitud. Kui seda eelnõu sisuliselt vaadata, siis me lahendame minu hinnan-

gul siin ühe sisulise probleemi, aitame kaasa meresõiduohutusele ja laevafirmade konkurentsi kasvule. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Erki Noolt nimetati sõnavõtus. Ma saan aru, et ta soovib vahemärkuseks sõna. Palun!

Erki Nool

Jah, mainiti minu nime ja viidati ühe seaduseelnõu menetlemisele eelmisel nädalal. Eelmisel kolmapäeval või öösel vastu neljapäeva (istung lõppes kell kolm) me menetlesime jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille oli algatanud neli Riigikogu liiget. Riigikogu liikmete üks keskne küsimus oli, miks sellist seadust vaja on ja kas siin on korrupsioonihõngu. Miks ma siin täna selle küsimuse esitasin? Selle üheks põhjuseks on see, et viimastel päevadel on meedias ilmunud mõningad artiklid, mis seavad selle uuesti kahtluse alla. Kui Riigikogu liikmed nii kiiresti ja jõuliselt suudavad meresõiduohutuse seaduse eelnõu saali tuua, siis tekkis mul küsimus, kas oli tegemist ...

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Aeg on läbi. Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud üksikud Riigikogu liikmed, kes on saalis ja jälgivad diskussiooni, mis puudutab nii konkreetset eelnõu kui ka laiemalt parlamendi tööd ja neid samme, mida tehakse seadusloomes aastal 2014! Need sammud on tekitanud märkimisväärset pahameelt, vähemalt IRL-i fraktsioonis, eelkõige selle koha pealt, mis puudutab vanemapensioni ärajätmist, mida praegune koalitsioon tahab ellu viia.

Võib-olla ütlen alustuseks mõne sõna tervikuna meresõiduohutusest ja sellest, mis puudutab Eesti piirimeres toimuvat laiemalt. Erki Nool juba mainis seda teemat, mis on väga tihedalt seotud ka täna arutatava eelnõuga. See on Eesti võimekus suuta adekvaatselt reageerida reostusele ja muudele katastroofidele, mida on tulnud ette ka pärast meie vabanemist. Reostustõrje kohta võib mõne sõnaga öelda, et enne aastat 2012 oli olukord võrdlemisi nutune, Eestis ei olnud erilist suutlikkust reageerida sellele, mis toimub suurema reostuse korral.

2012. aasta augustis anti aga üle multifunktsionaalne reostustõrjelaev PVL-101, hellitava nimega Kindral Kurvits, mis valmis Euroopa Liidu toetusel. Laeva maksumus oli 33 miljonit eurot ja selle suutlikkus teha pääste- ja reostustõrjetöid rasketes ilmastikutingimustes ja ka jääoludes suutis Eestis reostuse kogumise võimekust märkimisväärselt parandada. Reostuse kogumise võime on nüüd 200 kuupmeetrit tunnis, märkimisväärne on ka õlitõrjepoomi pikkus. Peab mõnema, et see ei ole kindlasti piisav. Eesti suutlikkus teha koostööd naaberriikidega on tegelikult võtmetähtsusega ka pärast Kindral Kurvitsa meile üleandmist. Aga ma väga loodan, et uue finantsperspektiivi puhul mõeldakse selle peale, kuidas saaks seda võimekust veelgi parandada ja nii tagada meresõiduohutus Eesti rannikuvetes.

IRL-i fraktsiooni tõsine mure loomulikult on täna arutluse alla tulev vanemapensioni teema. Siin tuleb veel kord rõhutada muret selle negatiivse otsuse tõttu, mida valitsuskoalitsioon tahab teha. Me anname nii järjekordselt signaali, et ebaõiglus jätkub, ehk me ei hinda seda tööd, mida teevad lastevanemad oma laste kasvatamisel. Vanemapensioni sisseseadmise mõte oligi just nimelt see, et me väärtustaksime laste kasvatamiseks tehtavat tööd ja sellesse panustatavat aega. Me tahtsime IRL-i algatusel tagada nii praegu lapsi kasvatavatele lastevanematele kui ka nendele, kes on lapsed juba suureks kasvanud, täiendava staažiaasta. Sellega aga ei ole Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid nõus. See lükatakse määramata ajaks edasi. Me teame, et aastani 2018 edasilükatav tähtaeg tähendab tegelikult, et vanemapension sellisel kujul tahetakse ära kaotada. Me ei tea ju keegi, mis on aastal 2018 ja milline valitsuskoalitsioon Eestis siis valitseb. Juba välja lubatud ja seaduseks vormitud otsuse selline tagantjärele nullimine tekitab väga tõsist muret ja sellega lihtsalt leppida ei saa. Ma väga loodan, et mõeldakse veel kord järele. Jaanipäeva ajal on seda võimalik teha. Inimestel on siis võib-olla meel rõõmsam ja tuju parem ning jõutakse seisukohale, et vanemapension on tähtis meie lastevanematele, ja seda sõnumit antakse ka laiemalt ühiskonnale teada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Palun kaheksa minutit!

Esimees Eiki Nestor

Kas soovisite lisaiega?

Annely Akkermann

Jah.

Esimees Eiki Nestor

Palun!

Annely Akkermann

Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ka mina tahan tänada kõiki neid Riigikogu liikmeid, kes algatasid täna arutlusel oleva meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Kõnealune eelnõu muudab meie merenduse konkurentsivõimelisemaks, kõrvaldades regulaarse tegevate laevade ühe täiesti põhjendamatu tasu. Meresõiduohutuse seaduses sätestatud veeteetase arvestamise üheks põhialuseks on veete kasutamise intensiivsus. Seega tuleb veete kasutamise intensiivsust arvestada ka regulaarliinil sõitvate laevade puhul. Kui toimub asendus, siis üks laev läheb ju liinilt ära ja teine tuleb asemele, liiklusintensiivsus ei kasva. Tingimustes, kus regulaarliini teenindavate laevade asendamisel laevade arv ja seega ka veete kasutamise intensiivsus ei muutu, puudub sisuline alus täiendava veeteetase nõudmiseks. On igati põhjendatud, et selgelt välistatakse võimalus, et regulaarse tegeva laeva asendamisel tuleks kohustatud isikul tasuda veeteetase kahe- või isegi mitmekordselt. Isegi kui eelnõu jätab riigieelarve ilma teatavast tulust, suureneb merenduse konkurentsivõime tervikuna. Reederid vabastatakse põhjendamatu kulust ja neil on suurem majanduslik vabadus laevu oma liinivõrgu optimeerimiseks liinidel vastavalt turunõudlusele ümber paigutada. Regulaarse tegevad laevad teenindavad peamiselt reisijaid ja sõidukeid ning reisijatevood regulaarliinidel on tugevas sõltuvuses aastaajast ja ka ilmast, eriti turismireiside puhul.

Eesti merenduse konkurentsivõime vajab tugevdamist. Merendus on tihedalt seotud transiidi ja logistikaga, kus asuvad Eesti majanduse kõige suuremat lisandväärtust tootvad ja kõige suuremat palgatulu pakkuvad töökohad. Tahan vastu vaielda kolleeg Mihhail Stalnuh-

hinile, kes ütles oma sõnavõtus vist pool tundi tagasi, et merendus ei too eriti sisse ja eesti rahvusliku identiteedi omapära on rääkida merendusest. 2010. aasta andmetel töötas kõigest Eesti majanduses töötajatest merenduses kõige kitsamas mõistes 4%, sh 1% sadamates, 1% turismitööstuses, 1% kalanduses ning 1% reisija- ja kaubaveos. Kuigi me teame, et Eestis on laevaehitusklaster, ei moodusta selle suurus tööhõivest siiski 1%-st suuremat osa. Samas, kui vaadata meremajandust kitsamas mõistes, selle osakaalu lisandväärtuses, siis 2010. aastal löid need 4% töötajatest, kes töötasid merenduses, 5,5% lisandväärtusest. Suurem osa sellest loodi sadamamajanduses. Merenduse osakaal Eesti tööhõives erineb tema osakaalust lisandväärtuse loomes. See näitab, et merenduses teenitakse keskmisest kõrgemat palka. Need arvud ei ole tähtsusetud ka praegu, kuid võiksid olla palju suuremad. Veelgi enam, need arvud puudutavad üksnes merendust kõige otsesemas ja kitsamas mõistes. Laiemas mõistes pakub merendus sissetulekut palju laiemale seltskonnale. Näiteks, kaubaveo puhul lisanduvad vedajad, laadijad, ladustajad, ümberpakkijad, stividoidid, maaklerid, laeva-varustajad, logistikud. Kaupade liikumine vajab finants- ja kindlustusteenuseid, mida Eesti finantssektor kindlasti soovib pakkuda. Reisijaveoga tegelevad laevaettevõtted annavad märkimisväärse panuse Tallinna jaekaubanduse, taksonduse, hotellinduse, toitlustuse, giiditeenuse ning isegi – olen kuulnud – hambaravi ja iluteenuste käibesse.

Laev on mereäri süda ning mereäri kui üks väga oluline Eesti majanduse ühendus muu maailmaga on Eesti majanduse üks tugivaldkondadest, mille tähtsust ei tohi alahinnata. Kui merendusel läheb halvasti, läheb halvasti ka teistel majandusharudel, mis toetuvad ühendusteedele, eriti mereühendustele. Selles mõttes ei tohi alahinnata merenduse rolli Eesti majanduse konkurentsivõime parandamise ja majanduskasvu ergutamise kontekstis.

Mul on hea meel, et Riigikogu on juba varasematel aastatel merenduse arenguga tõsiselt tegelnud. Riigikogu on vastu võtnud "Eesti merenduspoliitika 2012–2020". Merenduspoliitika koostamise eesmärk oli töötada välja merendussektoreid omavahelises koostöös käsitlevad suunised merenduse edendamiseks, et maksimaalselt realiseerida Eesti potentsiaal

mereressursi kasutamisel ning säilitamisel. Merenduspoliitikas ettenähtud tegevuste eesmärk on aidata kaasa merendussektori arengule, toetades eelkõige merendusega seotud ettevõtluse arengut, parandades laevaliikluse ja teiste merega seotud tegevuste ohutust ning kaitstes mere- ja rannakeskkonda ja merega seotud kultuuripärandit. Merenduspoliitikas püstitatud eesmärgid ja tegevused lähtuvad seisukohast, et merendusega seotud küsimused ja nende lahendused on üksteisega tihedalt seotud ning vajavad koordineeritud käsitlemist. Kuna merenduse valdkonnad on jagatud eri ministriumide vahel, siis on nende käsitlemine ühtses arengudokumendis vajalik probleemide efektiivseks lahendamiseks ning sektori arengu toetamiseks. See lähenemine tugineb ka Euroopa Komisjoni teatisele "Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika", milles kutsutakse liikmesriike üles koostama integreeritud riiklikud merenduspoliitilised tegevuspõhimõtted.

Merenduspoliitika dokument annab meile ka merendussektori visiooni. See on sõnastatud järgmiselt: "Eesti merendussektor on kõrge lisandväärtusega, atraktiivne ja jätkusuutlik majandussektor, mis tagab merekeskkonna säilimise ning aitab kaasa rannaäärse elukeskkonna ning eluviisi arengule." Eesti merenduspoliitikas on eraldi peatükk ka täna arutatavat seaduseelnõu puudutavas küsimuses. See on rahvusvaheline reisijavedu. Selles valdkonnas seatakse eesmärgiks, et reisijate arv rahvusvahelistel laevaliinidel suureneks. Väga suur osa Eestisse saabuvaid välituriste tuleb siia meriti. Kuigi me oleme eeldatavalt saavutamas nende turistide arvu küllastuspunkti, on praegu veel võimalik seda suurendada. Kaugemas perspektiivis on vaja tagada saavutatud eesmärgi stabiilsena püsimine. Merenduspoliitika käsitleb selles valdkonnas reisilaevanduse konkurentsivõimet. Vaja on tagada, et meie ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised ning motiveeritud reisijate arvu suurendama.

Selles suunas astume täna ühe väikese sammu, kui me seda eelnõu menetleme, eelkõige muidugi siis, kui me eelnõu seadusena vastu võtame. Olulisemate tegevustena ei planeerita merenduspoliitika dokumendis küll otseseid toetusi reisijaveole, kuid tehakse ülesandeks pidevalt jälgida situatsiooni reisilaevandusturul ning kui ilmneb, et teiste riikide reisilae-

vandust toetavad meetmed kahjustavad oluliselt Eesti konkurentsipositsiooni, siis tuleb sekkuda. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Palts, palun! Vabandust, Tõnis Palts, oota üks hetk! Kaia Ival on protseduuriline küsimus.

Kaia Iva

Aitäh! Mõni hetk tagasi oli Erki Noolel vastusõnavõtu õigus. Palun parandage mind, kui ma eksin, aga mulle jäi mulje, et te andsite talle selleks aega ühe minuti, siis katkestasite teda ja ütlesite, et aeg on läbi. Mina loen aga kodu- ja töökorra seaduse § 70 lõikest 3, et vastusõnavõtuks on aega kaks minutit. Palun täpsustage, kuidas meil selle asjaga oligi!

Esimees Eiki Nestor

Vastusõnavõtu pikkus on kaks minutit. Ma loodan, et talle kaks minutit ka anti. Mina näen siit ekraanilt, millal aeg läbi saab. Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Kasutan võimalust anda selle seaduseelnõu arutelul hinnang transiidisektori olukorrale tervikuna. Miks just selle eelnõu arutelul? Meresõiduohutusest rääkimine muutub mõtte tuks, kui meresõitu ei ole. Kui transiiti ei ole, siis ka meresõitu peaaegu ei ole. Reformierakonna tegevusest johtuvalt on meie transiidisektorile antud päris surmahoobid. Tõsiselt väga hea on selle algatusrühma tegevus, kes on suutnud ellu viia sellise väikese-väikese muudatuse. Ma ise ei osalenud selle rühma tegevuses ja põhjendasin seda sellega, et poisid värvivad saunaseina ajal, kui maja põleb, tuleks aga võtta tuletõrjeautod ja asuda transiidisektorit päästma.

Kõik see algas sellest, kui Andrus Ansipi "targal" – tema arvates targal, aga tegelikult käpardlikul – juhtimisel teisaldati pronksõdur. Tuletan meelde Andrus Ansipi sõnu meediale ja avalikkusele, kui ta ütles, et Tõnismäele ei ole maetud kedagi muud kui paar joodikust Vene sõdurit. Pole isegi oluline, kas see on õige või vale, aga peaministri selline sõnavõtt ei saanudki kaasa tuua muud kui transiidivoogude kinnikeeramist. Sellele on jätku tul-

nud siitsamast puldist Jürgen Ligi sõnavõttude näol, kes on korduvalt öelnud, et transiidisektor on tühine ja sellele ei tasu tähelepanu pöörata. Aga ikkagi ei ole kõik see suutnud transiidisektorit hävitada.

Nüüd on Jürgen Ligi võtnud käsile viimase võimaluse, viimase jõupingutusena on ta asunud tõstma kütusehindu transiidisektoris, mis on niigi juba peaaegu, võib öelda, surmaagoonias. Täiesti mõttetu ja vastutustundetu on just nüüd kaotada ära kütuseaktsiisi erandid, mis mõjutavad nii raudteeliiklust ja raudteetransiiti kui ka laevaliiklust. Uus peaminister ei ole veel suutnud oma panust transiidisektori hävitamisele anda. Ma kutsungi uut peaministrit üles, et ta paluks oma erakonnal ja rahandusministril mõistusele tulla.

Veel kord tänan algatusrühma, kes selle väikese muudatuse ellu viis! Aga ma ütlen ka neile, et kui maja põleb, tuleks tegelda tähtsamate asjadega kui saunaseina värvimine. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun! Kolm minutit lisaega.

Kaia Iva

Austatud esimees! Head kolleegid! Täna oleme väga pikalt rääkinud meresõiduohutuse seadusest. Päris selge on, et ohutus ükskõik mis valdkonnas on oluline. Mereohutus seda enam, sest see kätkeb võimalikke ohuallikaid ja kahjusid, mis võivad tekkida materiaalsele varale, keskkonnale ja ka inimestele. Minu küsimus ettekandjale oligi just nimelt ohtude kohta inimesele, inimese tervisele. Inimelu peaks olema meile igal juhul väärtus. Ka järgmised tänased päevakorrapunktid räägivad inimelust, inimese õigustest ja tema õiguste kaitsest. Sellepärast ma natuke laiendan seda teemat.

Ma olen Järva- ja Viljandimaalt valitud rahvasaadik. Kaks nädalat tagasi oli Paide Vallimäel eakate aasta kokkutulek. Seal oli töөрühm, kus kõikidel inimestel oli võimalus küsida sealt ringkonnast valitud Riigikogu liikmetelt nende otsuste, seaduste ja eelnõude kohta, mis on Riigikogus menetlemisel, mis on plaanis või mis on võib-olla juba vastu võetud. Uskuge mind, kuigi meresõiduohutuse seadus on oluline, ei olnud küsimused mitte sellest vallast. Kõige põletavam küsimus nende ini-

meste arvates oli sellel hetkel teade, et praegune valitsuskoalitsioon, Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid, on otsustanud vähendada nende sissetulekut, nende pensioni. Need inimesed küsisid, kas nemad ei ole siis Eesti riigile tähtsad, kas see, et neil on mingi ootus, et nad on millegagi arvestanud, ei tähenda midagi.

Need eakad inimesed teadsid väga hästi, et juba paar aastat tagasi võttis Riigikogu vastu seaduse, mis nägi ette, et ka nemad peaksid hakkama saama emapensioni suuremas määras. Nimelt, enne seda, me ju teame, said lisapensioni emad – aga ka isad, kui emad seda välja ei võtnud – vaid nende laste eest, kes olid sündinud enne Eesti taasiseseisvumist. Meie vastu võetud seadusega laienes see kõigile ehk seda pensionilisa pidi hakkama saama kõikide laste eest. Samamoodi on praegu juba jõustunud see, et alates 2013. aastast sündivate laste eest arvestatakse lisasummad pensioni teise sambasse. Aga need inimesed teadsid väga hästi ka seda, et see, mida nemad on oodanud, peaks jõustuma 2015. aasta 1. jaanuarist. Nimelt peaks igal emal olema õigus saada iga lapse eest ühe staažiaasta väärtuses lisapensioni. Perekond, kes on üles kasvatanud kaks last, peaks saama aastast lisapensioni 120 eurot. Plaan lükata emapensioni jõustumine kolm aastat edasi võtab nende perede taskust kolme aasta jooksul ära keskmiselt 360 eurot, aga see on nii keskmises peres, kus on kasvanud kaks last. Neid vanemaid, kes on kasvatanud üles rohkem lapsi, olnud pikemalt tööelust eemal ja saanud selle võrra vähem pensionivara koguda, karistatakse märksa suuremate summadega.

Nüüd on asjakohane küsida, kas see on õiglane. Kas me hoiame selliseid otsuseid vastu võttes inimelusid? Ma olen täiesti veendunud, et selline samm on amoraalne. See on pretendent ka Eesti riigi ajalooks, kui vähendatakse pensioni, mis on seadusega pensionäridele juba määratud. Tõsi, nad ei ole hakanud veel seda lisa saama, aga see seadus juba kehtib. Nii ei peaks tegema!

Meil ei ole hetkel mingit tohutut katastroofi. Ka kõige karmimatel kriisiaastatel, kui me olime hädas, me arvutasime, nuputasime ja kalkuleerisime ning suutsime pensionid siiski puutumatusena hoida. Nüüd ühtäkki me seda ei suuda. Ma arvan, et meie vanemad, kes on

lapsi kasvatanud ning kulutanud selleks aega ja ressursse, väärivad lugupidamist märksa enam, kui see kavatsus endas kätkeb.

Seetõttu oleme meie täna siin Riigikogu saalis sunnitud praeguse eelnõu arutelul kõnelema pikemalt, esitama rohkem küsimusi ja kasutama kõiki demokraatlikke võimalusi selleks, et juhtida valitsuskalitsiooni tähelepanu sellele, et järgmine eelnõu, mis on Riigikogu päevakorras, ongi see, millega tahetakse astuda ajalooline, vastutustundetu ja amoraalne samm. Ma kutsun üles sügavalt järele mõtlema ja sellest plaanist loobuma.

Meile on antud veel üks parlamentaarne võimalus tähelepanu juhtida. Ma teen Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel ettepaneku katkestada meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu nr 646 teine lugemine. Ma tean, et see eelnõu on valminud eri fraktsioonide kaunis suures üksmeeles. Selle on heaks kiitnud kõik osapooled ja tundub, et see võiks üsna pea olla täiesti küps ka seadusena vastuvõtmiseks. Aga see hääletus ning võimalus võtta enne seda kümneminutilise vaheaeg võiks meelde tuletada seda, millele ma eespool viitasin. Olgem vastutustundlikud, hoidkem inimesid, säästke neid! Aga lugemise katkestamise ettepanekut üle andes teen ma siiski lugupeetud kolleegidele ettepaneku hääletada mitte selle meie ettepaneku poolt, vaid vastu. Ma kutsun üles katkestamise vastu olema, sest katkestamine pole meie tegelik tahe, vaid see on meie parlamentaarne võimalus probleemile tähelepanu juhtida. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aeg on täis, ka lisaeg on täis. Aitäh, Kaia Iva! Inara Luigasel on protseduuriline küsimus. Palun!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu esimees! Mul on tõesti protseduuriline küsimus. Ma saan aru, et me arutame siin praegu seaduseelnõu 646, meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Ma olen püüdnud selle seaduseelnõu arutelu ajal olla võimalikult palju saalis ja olen jälginud kogu seda arutelu siin. Nii sotsiaaldemokraadid kui ka Keskerakond on olnud opositsioonis. Kui meie oleme tahtnud pidurdada mingi seaduse vastuvõtmist, siis me oleme teatud seaduseelnõude aruteludel vähemalt

püüdnud pidada selliseid kõnesid, mis vastavad teemale. Täna algas infotund küsimusega poliitilisest kultuurist. Kas teie oskate mulle vastata, mis asi praegu siin saalis toimub, kui meresõiduohutuse seaduse eelnõu arutelul räägitakse maast ja ilmast, kuni vanemapensionini välja? On see poliitiline kultuur, poliitiline kultuuritus või aateline isamaalisus?

Esimees Eiki Nestor

Kodukorras ei reguleeri mõistet "poliitiline kultuur". Riigikogu juhatusel on ainult üks võimalus: lubada kodu- ja töökorra seaduse alusel inimesed kõnepulti ja anda neile sõna. Neil on õigus rääkida, mida nad tahavad. Nüüd teeb seda Marko Mihkelson. Palun! Ega te ära ei väsi? Võib-olla oleks siia tulemiseks pidanud rohkem aega andma.

Marko Mihkelson

Head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Ma arvan, et see märkus, mille Inara tegi, räägib otsapidi sellest, et meil siin saalis on seda poliitilist kultuuri 20 ja enam aasta jooksul päris palju juurde tulnud. Tegelikult on parlamendis nii koalitsiooni kui ka opositsiooni koostegvus, ükskõik siis, kas mõne asja heakskiitmisel või teise asja kaitsmisel, ju täiesti loomulik protsess. Neid võimalusi, mis meile siin on antud, me seaduse kohaselt ka kasutame. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida.

Tegelikult on väga hea meel, et selline oluline teema ja valdkond nagu meresõiduohutus on täna Riigikogu suures saalis arutelul. Tõsi, neid seadusmuudatusi on siin ka varem arutelul olnud, selle valdkonna üle on räägitud ja olulisi otsuseid tehtud. Aga kui täna tutvustas seaduseelnõu majanduskomisjoni liige Kalle Palling, siis ma küsisin tema käest, kas majanduskomisjon on selle eelnõu arutelu käigus võib-olla juba varem laiemalt käsitlenud meresõiduohutust ja ka meie rannikuvetes, majandusvööndis ja territoriaalvetes toimuvat laevaliiklust ja selle ohutust või kas ta plaanib seda tulevikus teha. Ta oli küllalt kidakeelne, mainis küll seda, et majanduskomisjon on seda varem arutanud ja plaanib seda teha ka tulevikus. Aga ma arvan, et see teema on kahtlemata tõsisem kui see väga detailne seaduse täiendus, millest me hetkel räägime. Selle tõttu ma usun, et on täiesti paslik kasutada hetke

veidi laiemalt ning mõelda meresõiduohutuse ja nende probleemide peale, mis meid ümbritsevad.

Ma usun, et saalis viibivatele kolleegidele pole ju kuigi suur üllatus, et Eesti on mereriik. See osa meie rannikumerest ja üldse merevööndist, mis jääb meist põhja poole, Soome laht, on üks kõige tihedama laevaliiklusega piirkondi maailmas üldse. Kui vaadata rahvusvahelist ja usaldusväärset statistikat, siis näeme, et Soome lahel on igal aastal ida-lääne suunal peaaegu 50 000 n-ö sisenemist. See ristumiskoht, mis on Tallinna-Helsingi suunal, on minu teada üks kõige suurema laevaliiklustihedusega ristumiskohti maailmameredel üldse. Võimalik, et kusagil Malaka väina kandis, Singapuri piirkonnas, võib veel selliseid piirkondi olla. Kahtlemata, kui me peame silmas, et reisilaevad liiguvad ennekõike põhja-lõuna suunal ning naftatankerid ja teised suuremad kaubalaevad ida-lääne suunal, siis on selge, et see piirkond on meresõiduohutuse kontekstis äärmiselt oluline. Seda me peame tähele panna, võib-olla ka koostöös meie heade partneritega Soomes.

Hea kolleeg, ma võtaksin kolm minutit veel.

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Marko Mihkelson

Ma näen, et see teema vajab veel põhjalikumat käsitlust. Kuigi vastus, kui palju on majanduskomisjonis sellele teemale tähelepanu pööratud ja kui palju on tutvutud selle valdkonna tõsisemate, detailsemate, n-ö praeguse hetke probleemide ja trendidega, jäi küll nagu õhku rippuma, võin ma öelda, et Riigikogu väliskomisjon on aastate jooksul mitmel korral kuulnud ka eksperte, kes on rääkinud Läänemere meresõiduohutuse hetkeseisust ja ka üldiselt mõjudest meie julgeolekukeskkonnale.

Silmas tuleb pidada loomulikult seda, et meresõiduga kaasnevad kahesugused ohud. Esiteks need, mis puudutavad merel liiklevatel laevadel olevaid inimesi, ükskõik, on need reisijad või laevajuhid. Teisest küljest on kahtlemata väga oluline teema, millest on ka ju avalikkuses palju kordi räägitud, merekeskkonna julgeolek. Just ennekõike selle tõttu,

nagu ma enne mainisin, et väga tihe laevaliiklus Soome lahel on aastate jooksul püsivalt kasvatanud suure keskkonnareostuse ohtu. Mereõnnetuse tõttu võib tekkida näiteks tõsine naftareostus, kui arvestada, millises mahus veetakse Läänemeres ja eeskätt jällegi Soome lahel naftasaadusi, teisi kemikaale jms. Nii et kahtlemata on meil äärmiselt oluline mõelda, millised regulatsioonid praegu toimivad ning kas Euroopa Liidu raames oleks paslik ja mõistlik julgeolekut ja meresõiduohutust mingis osas veel kindlustada. Ma arvan, et iga samm, mis tehakse riigi tasandil, olgu see kas või seaduse täiendamine meresõiduohutuse valdkonnas, teenib kindlasti neid eesmärke.

Riigikogu väliskomisjonil on plaanis seda teemat arutada meresõiduohutusalase julgeoleku kontekstis. Me käisime mõni nädal tagasi merepäästekeskuses ja tutvusime päris põhjalikult sellega, kuidas rannikualal on tagatud nii inimpäästevõimekus kui ka merereostusvastane võimekus. Ma ütlen ausalt, et riigil on vaja teha terve hulk väga tõsiseid investeringuid, et vältida olukorda, kus tõsise reostuse puhul meil lihtsalt ei ole võimekust kiirelt tegutseda.

Ma arvan, et need arutelud ning ka see väga huvitav ja põnev diskussioon ja debatt, mis meil täna on Riigikogus olnud, aitavad kindlasti kaasa uute ideede tekkele ja nende mõtete lisandumisele, mis on vajalikud seaduse muutmiseks ja täiendamiseks, nii nagu selle eelnõu abil on seda teinud head kolleegid kõigist Riigikogu fraktsioonidest. See näitab, et sellel seaduseelnõul on päris lai ja konsensuslik tugi. Aga see, et IRL on palunud eelnõu menetlemine katkestada, näitab, ma usun, lihtsalt seda, et meil on võimalik veel selle küsimuse juurde tagasi tulla. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head rahvasaadikud! Me oleme õigustatult uhked Eesti kui mereriigi staatuse üle. Aga samal ajal teame, et ega selline staatus ei ole jumalast antud ega igikestev, vaid selle eest tuleb pidevalt seista. Sellepärast on tore, et Riigikogu liikmed Aivar Riisalu, Arto Aas, Deniss Boroditš, Inara Luigas, Kalev Lillo, Kalle Laanet, Lauri Laasi,

Lauri Luik, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtnik, Peeter Laurson, Rainer Vakra, Rannar Vas-siljev, Remo Holsmer, Valeri Korb ja Vladimir Velman on algatanud meresõiduohutuse sea-duse täiendamise seaduse eelnõu 646. Muidugi, see on väike panus meresõiduohutuse taga-misse meie meredel, aga see annab võimaluse rääkida siit Riigikogu kõnepuldist laiemalt Eesti kui mereriigi staatusest ja selle arenda-mise võimalustest, sh sellest, kuidas tagada Eesti mereruumis liiklus- ja sõiduohutus.

Head kolleegid! See ettepanek, mis täna laual on, puudutab ühte pisikest küsimust, mille kohta, ma loodan, me suudame tänase debati käigus kujundada ühise ja toetava arva-muse. Samal ajal arvan, et see annab meile võimaluse käsitleda ka Eesti kui mereriigi staatust veidi laiemalt. Ma arvan, et me ei saa olla rahul olukorraga, kus Eesti lipp ei lehvi isegi lähimeredel sellel määral, mida Eesti kui mereriigi staatus vääriks. Võib-olla peaksime ka selle seaduseelnõu arutamise raames mõtle-ma selle üle, mida me seadusandjatena võik-sime teha või isegi peaksime tegema selleks, et luua tingimused Eesti kui mereriigi lipu leh-vimiseks mitte ainult Balti merel, vaid ka laie-malt. Võib-olla lisaks sellele sammule, mille me oleme praeguse seaduse raamides astunud, et lihtsustada bürokraatlikke barjääre meresõi-duvaldkonnas, võiksime astuda pikema sammu ja mõelda sellele, mida me võiksime teha konstruktiivselt ja proaktiivselt Eesti kui mere-riigi staatuse tugevdamiseks. Me peaksime mõtlema, kuidas luua tingimusi selleks, et Eesti lipu alla võiksid tulla ettevõtjad, kes näevad Eestis kui regionaalses keskuses oma äri edendamiseks lisavõimalusi ja seda sellises kontekstis, et siinsed sadamad oleksid nende arvates sõbralikumad kui teised Balti mere äärsed sadamad.

Head kolleegid! Ma arvan, et me võiksime toetada esitatud ettepanekuid ja mõelda sellele, mida me saaksime edaspidi seadusandlikul tasemel teha Eesti kui mereriigi staatuse tugev-damiseks. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud aga ettepaneku teine lugemine katkestada, seda on nad teinud kirjalikult. Suu-

liselt oli neil sama ettepanek. (Kaia Iva vahele-hüüe.) Aitäh! Seda on meil vaja hääletada. Protseduuriline küsimus.

Kaia Iva

Aitäh! Te võtsite mult mikrofoniga ära, mul jäi lause pooleli. Me soovime küll seda katkestamissettepanekut hääletada, aga enne seda soovime ka kümme minutit vaheaega.

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 20.01.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! (Lärm. Kellahelin.) Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja ... Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Mul on protseduuriline küsimus selles mõttes, et kui see hääletus ei ole kooskõlas päeva-korras toimunud muudatustega, siis see võib olla õiguslikult kehtetu. Ma küsin härra esimehe käest, kas on selgunud valitsuse motiiv, miks Eesti riigile ja rahvale oluline seaduseelnõu tagasi võeti.

Esimees Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seaduse järgi ei pea Vabariigi Valitsus põhjendama, miks ta eelnõusid tagasi võtab. Mati Raidma, protseduuriline küsimus, palun!

Mati Raidma

Vabandust! Kas saaks täpsustada, mida me hääletame, kumb ettepanek hääletusele läheb?

Esimees Eiki Nestor

Kas on veel protseduurilisi küsimusi?

Austatud Riigikogu, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 646 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Isamaa ja Res Publica Liidu ettepaneku poolt ei hääletanud mitte ükski Riigikogu liige. (Aplaus. Naer.) Vastu hääletas 70 Riigikogu

liiget ja erapooletuks jäi 2 Riigikogu liiget. Eelnõu 646 teine lugemine on lõpetatud.

6. Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 685 esimene lugemine. Vabariigi Valitsuse nimel on ettekandja siseminister Hanno Pevkur. Palun!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu! Mul on suur au teie suurel demokraatia pidupäeval taas kord teie ees olla ning tutvustada teile kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma palun vabandust, et kolleeg Jürgen Ligi ei saa välislahetuse tõttu täna teie ees seista ja seda eelnõu teile tutvustada, aga ma püüan anda tema asendamisel oma parima.

Eelnõul on kaks väga selget eesmärki, mis on siit ka selgelt näha, sest see eelnõu on üsna lühike. Esimene eesmärk on väga positiivne. Nimelt on ettepanek suurendada pensionide täiendavat maksuvaba tulu praegusest 210 eurost 220 euroni kuus. Teatavasti suurendatakse järgmisest aastast üldist maksuvaba tulu 144 eurost 154 euroni. Seega hoitakse keskmine pension nende kahe muudatusega ka edaspidi tulumaksuvaba, kuna alates 1. jaanuarist 2015 on eelnõu ja teiste muudatuste kohaselt maksuvaba selline tulu, mis ei ületa 374 eurot kuus, kui me räägime pensionist.

Teine ettepanek, mis on selle eelnõuga teie ette toodud, on seotud vanemapensionisüsteemiga. Ettepanek on lükata vanemapensioni ühe osa jõustumine 1. jaanuarile 2018. See puudutab seda osa, mille kohaselt makstaks pensionilisa täiendavalt ühe aastahinde suuruses enne

2013. aastat sündinud lapse kasvatamise eest. Kui vaadata, miks on vaja seda teha, siis me kõik teame, et suuremad maksed pensioni teise sambasse aastatel 2014–2018 tekitavad riigile märkimisväärse lisakulu. Inimestel pensioni teine sammu seetõttu aga muidugi kasvab. Järgmisel aastal on teise samba lisakulu üle 54 miljoni euro ja 2017. aastaks tõuseb see üle 60 miljoni euro.

Selline on Vabariigi Valitsuse ettepanek Riigikogu suurele saalile. Ma usun, et me saame seda väga põhjalikku ja pikka eelnõu laiapõhjaliselt arutada nende küsimuste abil, mis teil juba valmis on. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on tõesti küsimusi. Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma ei hakka üle kordama, milles on seaduseelnõu sisu, sest te põgusalt juba sellest rääkisite. Ma nimelt räägin pensionilisa maksimise nihutamises kolme aasta võrra. Opositsiooni liikmena ei peaks ma selle vastu huvi tundma ja tegelikult pole ma teie koalitsioonilepingut eriti vaadanudki. Aga kas te saate kommenteerida? Reformierakonnal ja Sotsiaaldemokraatlikul Erakonnal on koalitsioonileping. Millise punkti alusel seda seadusmuudatust nüüd tehakse? Kas on olemas konkreetne formuleering, et lükkame seaduse selle osa jõustumist edasi kolme aasta võrra?

Hanno Pevkur

Aitäh! Vabariigi Valitsus ei tegutse kindlasti ainult koalitsioonilepingu alusel. Koalitsioonileping on üks oluline dokument, mille alusel sünnib Vabariigi Valitsuse tegevuskava, kus on ka väga palju teisi tähtsaid punkte. Kui vaadata selle eelnõu üksteisega seonduvaid osi ehk ühelt poolt pensionide täiendavat maksuvaba osa ja teiselt poolt vanemapensioni kolme aasta võrra edasilükkamist, siis need pluss väga paljud teised eelarvega seotud eelnõud pluss muud eelnõud on omavahel väga otseses seoses. Mul ei ole koalitsioonilepingut kaasas ja isegi kui oleks kaasas, siis ei ole minul küll vajadust hakata siin teile seda tsiteerima. Kui teil on soovi, saate seda ise lugeda. Aga igal juhul on mõistlik praegu selle eelnõuga sellisel

kujul edasi liikuda, siis saab kolme aasta pärast vanemapensioni selle osa jõustamisega alustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Aastaid on väga-väga paljud lastevanemad, eeskätt just emad, kurtnud selle üle, et kogu aeg väärtustatakse noori emasid ja nende lapsi, aga samas on jäänud tähelepanuta eakamate lastevanemate panus. Neile ei pakuta mitte mingit tuge selle eest, et nad on üles kasvatanud hulgaliselt lapsi. Te mainisite, et eelnõu eesmärk on positiivne. Ma küsingi, kumma osapoole initsiatiivil, kas Reformierakonna või sotsiaaldemokraatide initsieeritult see eelnõu meil laua peal on ja miks.

Hanno Pevkur

Aitäh! See eelnõu on laua peal Vabariigi Valitsuse kokkuleppe alusel. Vabariigi Valitsus on selle eelnõu teile arutamiseks esitanud ja järelikult on see meie ühine kokkulepe. Seda, miks ta siin laua peal on, on eelnõu seletuskirjas pikalt-laialt seletatud, seda ei ole vaja praegu veel kord üle käia. Kui te tahate seda aga minu suust kuulda, siis ma kordan oma sissejuhatust. Peamine eesmärk on seotud sellega, et pensioni teise samba suurendatud maksed on suurusjärgus 54 miljonit eurot. Eks te varasematel aastatel ettevõtlusega tihedalt kokku puutununa teate, et eelarved peavad olema tasakaalus. Ka IRL on korduvalt seisnud tasakaalus eelarve eest ja kindlasti teeb ta seda väga õigesti. Nii et eks neid põhjusi tuleb sealt otsida.

Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu, lugupeetud eesistuja! Austatud siseminister! Te olite selle seaduseelnõu, lastevanematele, isadele ja emadele laste kasvatamise eest makstava pensionilisa kehtestamise eelnõu väljatöötamise ajal sotsiaalminister. Kahtlemata tunnete seda valdkonda läbi ja lõhki. Ma arvan, et just selliste eelnõude kohta öeldaksegi, et see on nagu teie laps. Täna olete

sunnitud ära ütlema 226 000 inimesele, kes selle seaduse järgi peaksid hakkama pensionilisa saama. Kas teil ei ole natuke kahju oma eelmiste aastate tööle kriipsu peale tõmmata?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma tänan tunnustuse eest! Tagasihoidliku inimesena ütleksin, et eelnõud võetakse seadusena vastu ikkagi parlamendis, isegi kui need on ministeeriumi või ministri algatatud. Eks seadusandja ühiselt selle seaduse omal ajal vastu võttis. Te mainisite 226 000 inimest. Mina julgen täna öelda rohkem kui 400 000 inimesele, et maksuvaba tulu suureneb 20 euro võrra kuus. See puudutab tõesti kõiki pensionäre. Aastahinde väärtus, mille üle me siin vaidleme – me räägime ühe aastahinde juurdeandmisest –, on 1. aprillist hästi jämedalt öeldes viis eurot, 4,96 ja midagi edasi. Ma peast täpselt ei mäleta, te võite Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt järele vaadata. Ühe aastahinde puhul räägime ühe lapse kohta 60 eurost aastas. Kui me räägime tulumaksuvaba miinimumi suurenemisest, siis me saame 240 eurot (12 korda 20 eurot). Nii et vahe on olemas. Teades, et ma pean tulema siia Jürgenit asendama, ma vaatasin *online*'ist natuke ajalugu. Ma ütlesin 24. märtsil 2011 Eesti Rahvusringhäälingule – kui te guugeldate, siis leiate selle üles –, et kui riigi rahakott võimaldab, arvutatakse alates 1. jaanuarist 2015 juurde täiendav aastahinne. Tuleb tunnistada, et järelikult oli üsna õige ette näha, et riigi rahakott võimaldab praegu tõsta lapsetoetusi märkimisväärses mahu ja võimaldab suurendada maksuvaba tulu. Järgmisest aastast tõuseb ka pension ligi 27 eurot kuus ja kui me selle korruptame 12-ga, siis saame veel suurema summa. Nii et ma arvan, et see kõik kokku – pensionitõus, maksuvaba tulu suurenemine, lapsetoetuste tõus – on kindlasti selline asi, mis annab mulle julgust siin puldis seista ja siit ka ära minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister, ma kõigepealt tänan teid! Ma pean teist tõesti väga lugu ja tänan teid õnnesoovi eest demokraatia pidupäeva puhul! Aga mul on

tõsiselt kurb meel, et teie sel ajal, kui Reformierakond oma demokraatia pidupäeva pidas, ei osutunud võitjaks. Kui külajutud vastavad tõele, siis just seesama inimene, keda te täna siin puldis asendate, otsustas teise kandidaadi kasuks. Aga see selleks. Tuleme selle eelnõu juurde, mille te olete ise omal ajal Riigikokku toonud ja mida kaitsnud. Ma saan aru, et te tegelikult otsite lihtsalt tuluallikaid lapsetoetuse tõstmiseks. Tulumaksu alandamine hakkab kehtima täpselt samal ajal. Kas oli kaalumisel ka see, et tulumaksu mitte langetada ja mitte võtta eakatel inimestelt ära täiendav pensionilisa?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! See on hea tähelepanek. Tõesti, tulumaks langeb ja ka see jätab inimestele rohkem raha kätte. See on õige. Aga selle eelnõu tegemise raames ei olnud see arutlusel.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea siseminister rahandusministri ülesannetes, kes te olite sotsiaalminister sel ajal, kui seda seadust tehti! Ma soovin, et te kordaksite, milline on selle kolme aasta võrra edasilükkamise mõju. Te räägite, et sellega tekib kate mingitele uutele ideedele. Siit järeldub, et on mingi summa, mis, ütleme ausalt välja, jääb pensionäridel nende kolme aasta jooksul saamata. Milline see summa on? Minu teine küsimus siit tulevalt on järgmine. Kuidas te näete kolme aasta pärast ette, eeldades, et siis see seadus jõustub, kahe otsuse koosmõju? Sel hetkel peaks hakkama tööle vanemapension ja sellest tekivad teatud kulutused ning on ka mingi uus kulutus, mida me täna teeme ja mille kateallikas on see jõustumise edasilükkamine. Kuidas te näete sel hetkel kahe otsuse koosmõju? Olge nii kena!

Hanno Pevkur

Aitäh! Juhin teie tähelepanu seletuskirja kuuendale leheküljele ja VII peatükile. Seal on mõjud kenasti ära toodud, sealt te need leiate. Võtke lahti ja lugege. Ma isegi kuulsin, kui te mulle ütlesite selle arvu, nii et ma ei pea seda

teile üle kordama, härra Sester. Aga tulevikku ei tahaks ma väga ennustama hakata. Ma 2011. aastal tegin prognoosi, et kui riigi rahakott seda võimaldab, siis makstakse. Selgus, et mul oli õigus. Ma igaks juhuks ei hakka 2018. aastat ennustama.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Sven Sester, palun! Mikrofon ka, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma tahan üle küsida. Kui parlamendiliige esitab küsimuse ja minister teab vastust, siis kas tal on võimalus jätta mingitel isiklikel kaalutlustel vastamata või oleks tal viisakas vastata? Äkki te juhatajana ütlete, kuidas peaks minister sel juhul käituma?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Minu meelest on küsimused tõsised ja asised ning niisama tõsised ja asised on ka vastused. Juhatajana ei saa ma kindlasti hinnata nende sisu, aga täitsa hästi läheb. Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Koos me seda eelnõu püsisime ja te kaitsesite seda siin Riigikogu ees väga hästi. Seda on teile korduvalt meelde tuletatud. Mul on väga hea meel, et siin puldis olete teie, mitte Jürgen Ligi, kes oleks rääkinud ei tea millest. Teie vähemalt räägite konkreetselt sellest eelnõust. Te rääkisite eelarve tasakaalust. Te justiitsministrina teate õiguskindluse ja õigusliku ootuse printsiipi. Tegu ei ole mitte uue seaduse vastuvõtmisega, vaid tegelikult juba mitu aastat tagasi vastu võetud ja kehtestatud seadusega, kogu süsteemiga. Needsamad 226 000 ema, kes praegu on pensionärid ja kes on lapsed üles kasvatanud, teavad, et alates järgmise aasta 1. jaanuarist hakkavad nad pensionilisa saama. Te võtate neilt kolme aasta peale kokku ära 86 miljonit eurot. Kuidas te justiitsministri ja poliitikuna suudate selgitada neile oma meelemuutust ja mõnes mõttes ka sõnamurdlikust? Kas selline hakkabki olema teie poliitiline joon? (Heliseb telefon.)

Hanno Pevkur

Aitäh! Kas te vastate telefonile või hakkama teile vastama?

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, Riigikogu liige teeb seda, mida ta õigeks peab. Teie vastake küsimusele.

Hanno Pevkur

Vabandust, härra juhataja! Jah, juristina võin ma õiguspärase ootuse põhimõttest pikalt rääkida, aga ma arvan, et see ei ole täna arutatava eelnõu objekt. Õiguspärase ootuse põhimõtte ei tähenda kindlasti seda, et isikute õigusi piirata on üldse lubamatu. See on muuseas ka seletuskirjas välja toodud, kolmanda lehekülje teises lõigus. Lisaks tahan meenutada, et üks Riigikogu ongi selleks, et seadusandja langetaks otsuseid, mismoodi Eesti elu korraldada. Seetõttu on äärmiselt vajalik, et Riigikogu arutab nii põhimõttelist muudatust just praegu ja nii kiiresti kui võimalik. Seetõttu soovitan teil seda eelnõu ikkagi kiiresti menetleda, sest piisava *vacatio legis*e ehk jõustumisaja ja vastuvõtmisaja vahe tagamiseks oleks mõistlik see seadus enne 1. juulit vastu võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Esiteks tahan samuti avaldada rõõmu selle puhul, et saab rääkida teiega, mitte Jürgen Ligiga. See on palju meeldivam, ma ütleksin. Teiseks tahan natuke kritiseerida. Järgmise aasta pensionitõus ja maksuvaba miinimumi väike kasv on see, mis peab olema, see ei ole mingi kanglastegu. Aga küsimus on mul selline. Sotsiaaldemokraatlik Erakond on alati ennast positsioneerinud sotsiaalsete probleemide lahendamajana, ütlen niiviisi. Meie keegi pole seda eelnõu esitamise protsessi pealt näinud, teie olete. Kui valitsuse istungil arutati selle seaduseelnõu saatust, kas sotsiaaldemokraadid tegid kas või mingitki katset seda olukorda muuta, tähendab, vanemapensioni selle osa jõustumist mitte edasi lükata?

Hanno Pevkur

Aitäh! Me oleme valitsuses kokku leppinud, et me saadame eelnõud parlamenti konsensussega.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Osaliselt sain ma juba oma küsimusele vastuse. Te andsite meile teada, et uus valitsusk koalitsioon jagab raha sellel põhimõttel, et võimalikult paljud saaksid enne valimisi raha ja seetõttu ka hääletaksid uue koalitsiooni poolt. Te ei jaga raha n-ö panuse järgi. Kõnesoleval juhul on panus ju see, et inimesed on riigile lapsi sünnitanud ja need üles kasvatanud ning nad peaksid saama selle eest ka pensionilisa. Kas see ongi siis uue valitsusk koalitsiooni põhimõtte? Kui see nii ei ole, siis palun selgitage meile, mille alusel te oma koalitsioonikokkulepeid teinud olete!

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei ole teiega absoluutselt nõus. Te tõlgendasite minu sõnu meelevaldselt ja ma soovitan selliseid asju mitte teha. See – ütlen lihtsalt stenogrammi huvides – ei ole korrektne. Mis puudutab pensionilisa, siis pensionilisa laste kasvatamise eest on ka praegu olemas, see on kaks aastahinnet. Iga lapsed üles kasvatanud vanema teise pensionisambasse makstakse alates 2013. aastast laste kasvatamise eest. Nii et ei saa öelda, et laste kasvatamise eest ei maksta. Makstakse küll. See punktikene vanemapensioni terviksüsteemist, mille jõustumist praegu edasi lükatakse, ei võta kellelki mingit õigust ära, vaid see lükkub edasi. Teiseks on äärmiselt oluline see, et see puudutab tõesti neid, kelle lapsed on täiskasvanud, nad on üles kasvatatud ja nende eest on ka vanemapensioni makstud ehk laste eest pensionilisa juba saadud. See oleks lisaboonus, järgmisel aastal on selline lisa võimalik pensionitõusu ja maksuvaba tulu suurendamise tõttu.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur tänu, austatud juhataja! Hea minister! Mind teeb teie muidu igati häid vastuseid kuulates murelikuks see, et te räägite tulumaksuvabast miinimumist, aga jätate sujuvalt kõrvale selle põhjuse, miks vanemapension sai loodud. Vanemapension sai loodud sellepärast, et võrdselt tööd teinud inimestest saavad lapsed kasvatatud inimesed palju väiksemat pensioni kui need, kes lapsed pole kasvatatud. Tulumaksuvaba miinimum aitab küll inimesi üldiselt, ent ei vähenda ebavõrdsust. Kuidas te kommenteerite seda ebavõrdsust, mis meie pensionisüsteemi on sisse kirjutatud, et lapse kasvatamine põhjustab väiksema pensioni?

Hanno Pevkur

Aitäh! Hästi raske on kommenteerida riikliku pensionikindlustuse põhimõtteid, mis on pärit 1990. aastate algusest. Siis said need põhimõtted selgeks vaieldud ja lepiti kokku, et arvestuse alus on kaks aastat ühe lapse eest, mis hiljem muutus kaheks aastahindeks. Kehitivast süsteemist rääkides, ühe aastahinde lisamine ei puuduta ju neid lastevanemaid, kes lapses alles saavad, sest nende eest makstakse teise pensionisambasse. Ma arvan, et see on igati õiglane. Minul on hästi raske hinnata, miks omal ajal valiti arvestuse aluseks kaks aastat ühe lapse eest. Peale selle, kui me tahame filosoferida, siis võime filosoferida ka selle üle, miks makstakse ainult ühele vanemale, miks mitte mõlemale. Mõlemad ju osalesid lapse kasvatamisel.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuna sa kasutasid sõna "filosoferimine", siis on ka mul veidi filosoofilisem küsimus. Kui praegune koalitsioon oma koalitsioonilepet kirjutas ja seda iseloomustas, siis väga sageli kõlas, et see on väga tugeva sotsiaalse mõõtmega ja lähtub sellest, mida inimesed praegu ootavad. Selle eelnõuga aga ju tegelikult petetakse tuhandete inimeste õigustatud ootust, et pension tõuseb. Kuidas see praeguse koalitsiooni sotsiaalse vaatega kokku käib?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kõikide pensionäride pension järgmisel aastal tõuseb. Ühtegi õigustatud ootust siinkohal küll ei peteta. Pension tõuseb üle 6%, mälu järgi öeldes umbes 27 eurot keskmist pensioni saava inimese kohta. Nii et pension kindlasti tõuseb. Inimeste reaalne sissetulek tänu maksuvaba tulu suurenemisele, ütleme, kasvab proportsionaalselt. Selles mõttes on kõik õige. Koalitsiooni n-ö põhifookus sotsiaaltoetuste ja hoolekandesüsteemi puhul oli suunatud lapsetoetustele.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Teie vastuseid kuulates jääb vahepeal mulje, et kui me selle eelnõu nüüd peaksime seadusena vastu võtma, siis nagu ei juhtugi mitte midagi. Te räägite, et pensionid tõusevad nii või naa, maksuvaba tulu kasvab, tulumaks langeb, pensionid kasvavad. Ma palun ikkagi täpsustada, mis siis selle seaduse muutmise korral täpselt juhtub! Ma saan aru, et te olete keerulises olukorras, sest te ise mõni aasta tagasi käisite siin seda seadust tutvustamas ja toetasite seda, et see seadus võiks kehtima hakata 1. jaanuarist 2015. Nüüd teete ettepaneku see kolm aastat edasi lükata, arvates, et teie olete paremad otsustajad kui vanavanemad. Ma mäletan, et mina omal ajal sain vanavanematelt küll raha. Mina soovitan jätta selle, kas nad annavad selle raha lastelastele või endale, ikka vanavanemate otsustada.

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te jätate selle eelnõu seadusena vastu võtmata, siis on küll väga halvasti. Siis maksuvaba tulu ei suurene ja tulumaksu peab hakkama maksma palju suurem hulk pensionäre kui praegu. See oleks küll paha uudis. Ma arvan, et ükski pensionär ei oota seda uudist. Nii et minu soovitus on see eelnõu igal juhul seadusena vastu võtta. Mis puudutab selle eelnõu esimest osa, siis nagu ma ütlesin, arvestades riigi praeguseid võimalusi, tuleme selle juurde 1. jaanuaril 2018.

Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu veel kord! Eesti rahva üks fundamentaalseid probleeme on väike sündimus. Meie peredes sünnib vähe lapsi. Tänapäevane ühiskonnakorraldus põhineb väga paljuski rahalisel sissetulekul ning seda mitte üksnes töөлkäimise ja laste kasvatamise ajal, vaid ka pensionipõlves. Me kõik teame, et pension sõltub tööelu jooksul teenitud palgalt tasutud sotsiaalmaksust. Vanemapension on üks meede, kuidas ühiskond saab lastevanematele hüvitada seda, et nad on eelistanud karjäärile ja rahateenimisele laste kasvatamist. Miks te peate õigeks, et pensioni netotõusust saavad võrdsest osa nii viis last üles kasvatanud inimesed kui terve elu üksnes iseendale ja karjäärile pühendunud inimesed? Kas te peate seda tõepoolest õiglaseks ja auväärseks suhtumiseks lastevanemate ...

Aseesimees Jüri Ratas

Kõvemini! Ei kuule.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma sain küsimusest põhimõtteliselt aru. Ma pean õiglaseks seda, et me oleme vanemapensioni kehtestanud. Ma pean õiglaseks seda, et vanemapensioni süsteem kehtestati väga selgelt selle põhimõtte alusel, et likvideerida see ebaõiglus, mis puudutas 1990. aastate algusest kuni vist 2001. aastani (mu mälu hakkab natukene kehvaks minema, nagu ikka vanainimesel) sündinud lapsi. Nende eest maksti kaks aastahinnet juurde ja alates vanemapensioni teise osa jõustumisest hakati vanemahüvitise pealt maksma pensioni teise sambasse. Nii et ma pean vanemapensioni süsteemi kui sellist kindlasti õiglaseks ja õigeks. Mis puudutab juba pensioni saavaid isikuid, siis kui on võimalik tõsta kõigi pensionäride pensioni, siis ma eelistan seda. Arvestades, et aastahinne on juba pensioni sisse arvestatud, on viis last üles kasvatanu saanud järelikult juba varem rohkem pensioniaastaid. Igal juhul eelistan ma tõsta pensioni kõikidel ja seda, et keskmine pension oleks ka edaspidi maksuvaba.

Aseesimees Jüri Ratas

Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest saab esimesel lugemisel ettekandjale esitada kaks küsimust. Aga kui keegi imestab, miks

Sven Sester saab kolmanda küsimuse esitada, siis ütlen, et ta esitas ühe protseduurilise küsimuse. Nii et kõik on viisipärane ja ta võib oma viimase küsimuse esitada. Palun, Sven Sester! Ma ütlesin seda teistele Riigikogu liikmetele, et ära hoida protseduurilisi küsimusi.

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja, et te sellele tähelepanu pöörasite! Hea minister! Selle seaduseelnõu kaitsmine meenutab natuke Brežnevi pakikest, sest te ütlete, et oi-oi, väga halb on, kui see seadus jääb vastu võtmata, siis jäävad need ja need head asjad vastu võtmata. See meenutab sellist vana hea aja Brežnevi pakikest, kui pidi minema valima, aga igaks juhuks anti võimalus kohapeal ka mandariini ja viinerit osta, et mingi positiivne külg ka sel ajal oleks. Ma panin veel tähele, et te ütlesite ühele parlamendiliikmele stenogrammi huvides, et nii ja nii ei tohiks öelda. Mina ütlen ka teile nüüd stenogrammi huvides. Te ütlesite, et seda raha ei võeta ära. Mina ütlen, et võetakse küll ära, 86 miljonit eurot võetakse kolmeks aastaks ära. See on füüsiline raha, mis ära võetakse. Mind huvitab, miks lükatakse vanemapensioni jõustumine edasi kolmeks aastaks, kuni aastani 2018, miks mitte lükata seda edasi aastaks, kaheks, kolmeks või koguni viieks. Kust see kolm aastat tuli? Äkki te annate selle kohta informatsiooni?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui riigi rahakott on piisavalt paks, võib edasi lükata lühemaks ajaks. Aga Rahandusministeeriumi praegused rahanduslikud arvestused pakuvad mõistlikuks ja loogiliseks jõustumisajaks 1. jaanuari 2018.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Hea minister! Ma räägin nüüd n-ö poliitikute keeles ja otse. Poliitikute kõige suurem kapital on usaldusväärsus ja usalduse kuritarvitamine on kõige halvem, mis nad saavad teha. See seadus on vastu võetud ja president on selle välja kuulutanud. Tegelikult teavad kõik need 226 000 inimest, et 1. jaanuarist saavad nad vanemapensioni laste kasvatamise eest. Te siin puldis tegelikult murrate oma

sõna. Konkreetselt öeldes murrate oma antud sõna ja tegelikult muudate kehtivat seadust. Te ütlete siin puldis, et jõustumine lükatakse kolmeks aastaks edasi. Aga minister Ligi on öelnud rahanduskomisjonis, et tema kaotaks üldse vanemapensioni ära. Kas te suhteliselt noore inimesena, kuigi juba kogenud poliitikuna, ei karda, et te peate kolme aasta pärast siin puldis olema võib-olla peaministri rollis ja järjekordselt oma sõnu sööma?

Hanno Pevkur

Aitäh komplimendi eest! See oli täna juba mitmes. Jätaksin selle viimase repliigi või torke, millises rollis mina olen aastal 2018, küll arutamiseks mõnes teises debatis. See on eelkõige valijate otsustada, milline on ühe või teise poliitiku saatus. Aga poliitikas on mõned reeglid veel. Üks nendest on ausus. Ausus tähendab ka seda, et tuleb ausalt rääkida, miks ühte või teist asja tehakse. Ma olengi siin öelnud, et riigi rahanduslik seis võimaldab meil tõsta praegu lapsetoetusi, langetada tulumaksu ja suurendada maksuvaba tulu. See ongi see põhjus. Me ütleme selle ausalt välja, me ei vassi midagi. Valitsus vastutab riigi rahandusliku käekäigu eest. Kui me veel üheskoos koalitsioonis olime, siis me tegime ka väga vajalikke otsuseid. 2009. aastal kärpisime ja tegime otsuseid, mille kohta oleks võinud samamoodi küsida, kas need on õiguslikult korrektsed ja kooskõlas õigustatud ootusega. Aga me tegime seda, et riigi rahandust korras hoida. See oli hädavajalik. Ka praegu väidan ma, et kui valitsusel puudub julgus vastutada riigi rahandusliku käekäigu eest, siis läheb riik pankrotti. Seda ei taha mina ja ma usun, et seda ei taha ka teie ega Eesti rahvas.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on kahju kuulata neid põhjendusi, mida te toote. Te räägite rahast ja sellest, et riik ei tohi minna pankrotti ning peab olema vastutustundlik. Samas teate ise väga hästi, et küsimus ei ole mitte selles, et seda raha poleks olemas olnud, vaid te lihtsalt võtate selle raha ja tahate panna mujale. Eestis ei ole ju kriisi ega muud selletaolist olukorda. Professor Ene-

Margit Tiit on öelnud, et iga selline väike tagurpidi samm on sõnum. Asi pole mitte selles, et inimesed väga täpselt seda raha loeksid, aga see on sõnum selle kohta, et minnakse emade ja nende raha kallale. Ma kohtusin eelmisel nädalal Järva-Jaani eakatega ja nad küsisid, kas tõepoolest nende kandist pärit mees Hanno Pevkur on ka selle poolt, et neilt see lisaraha ära võtta. Mida ma neile järgmisel korral ütlen?

Hanno Pevkur

Aitäh! Andke telefoninumber, ma räägin nendega ise.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud minister! Natuke kurb on siin seda arutelu kuulata. Aga mulle tuleb meelde peaminister, kes on väga ärritunud, kui valitsust nimetatakse ajutiseks. Kuid sellel on oma põhjus. Kui valitsus lükkab sellised asjad kuskile tulevikku, kuigi me ei tea, mis majandusolukord aastal 2018 on, siis on see vastutustundetu käitumine. Aga ma kuulasin siin teie juttu. Te rääkisite aususest. Ma küsin, miks see ausus on valikuline. Kas see on kättemaks endisele koalitsioonipartnerile? Milleks selline valikuline ausus, kui 226 000 pensionäri ootusi täna petetakse? Kus see ausus siin on?

Hanno Pevkur

Aitäh! Te olete ju piisavalt kaua poliitikas olnud, et aru saada, et eks poliitikas tuleb ikka teha valikuid ja need kindlasti kõigile alati ei meeldi. Vaadete võitlus formeerub valimistel ühel või teisel moel valijate toetuseks. Eks meil kõigil, nii teil kui ka meil, on vaja oma vaadete eest seista. Ma pean teie erakonda kindlasti tunnustama, te seisate oma vaadete ja põhimõtete eest. Lõpuks peab Riigikogu 101 liikmest vähemalt 51 otsustama, kas see muudatus tuleb või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eks meil kõigil ole siin praegu suhteliselt paha tuju, sest ees seisavad need otsused, mille poolt me osaliselt kindlasti ei taha hääletada. Pensionilisa enne 2013. aastat sündinud laste eest puudutab ikkagi väga paljusid inimesi, kes on lapse üles kasvatanud. Avamata seda filosoofilist arutelu, kas see peaks rakenduma mõlemale eakale lapsevanemale või mitte, ja lisamata siia juurde seda arutelu, kas ka vanemahüvitist ja lapsetoetust tuleks maksta korraga mõlemale vanemale, küsin ikkagi seda, millisel põhjusel olukorras, kus kõik Euroopa riigid üritavad pensionisüsteeme laste suunas kohendada, läheb Eesti vastupidist teed. Rahaliselt raske on ju kõigil.

Hanno Pevkur

Aitäh! Tõepoolest, rahaliselt raske on kõigil ja eks nendel rasketel aegadel tulebki teha valikuid. Ma ütlen veel kord, et praegune koalitsioon on sotsiaalsüsteemi korrastamisel valinud eelkõige noorte perede toetamise tee. Eakate puhul oleme valinud selle tee, et soovime tõsta kõigi pensioni maksimaalses võimalikus ulatuses. Need on olnud meie valikud. Me ei ole tahtnud teha erandeid, vaid oleme püüdnud tõsta universaalset lapsetoetust, kõikide pensioni ja maksuvaba tulu. Nende valikutega oleme teie ette tulnud ja valitsus ootab sellele eelnõule toetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Ma ei ole päris nõus selle vastusega, mille te mu küsimusele andsite. Aga eks tõde, nagu te ise ütlesite, selgub kusagil mujal, väljaspool seda ruumi. Kuid te puudutasite enne ühte sellist kategooriat, mis poliitika on hästi tundlik. See on kindlasti väga oluline printsiip – ausus. Te enne kirjeldasite selle otsuse tegemise peamise motiivina ausalt öeldes seda, et tuleb hoolitseda riigi rahakoti eest ja olemasoleva majandussituatsiooni tingimustes ei ole justkui võimalik astuda seda sammu, et kehtestada vanemapension 1. jaanuarist 2015. Hetk hiljem aga ütlesite ausalt, et tegelik põhjus oli see, et uus koalitsioon pidi

tegemea valikuid. Kumb aus vastus oli päris aus?

Hanno Pevkur

Aitäh! Mõlemad on ausad vastused. Koalitsioonilepingu tegemisel tuleb vaadata riigi rahakotti. Selle seis ütleb, millised on valikuvõimalused. Nende seast tehakse omakorda valik, millega on võimalik edasi minna. Soove on alati rohkem kui võimalusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Selle eelnõu juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Valitsust esindas selle arutelul rahandusminister Jürgen Ligi, kes väitis kehtiva seaduse kohta, mis praegu näeb 1. jaanuarist 2015 ette vanemapensioni, et see on rumal seadus. Mulle jäi küll mulje, et Jürgen Ligi on arvamusel, et kui tema või Reformierakond ka peale 2015. aasta valimisi jätkab uues valitsuskoalitsioonis, siis seda tähtaega lükatakse veel edasi või vanemapension hoopis tühistatakse. Kas Jürgen Ligi, kui ta valitsuse esindajana väitis, et see on rumal seaduseelnõu, esindas valitsust ja see on valitsuse ühine arvamus? Kui see on nii, siis palun põhjendage, miks valitsus arvab, et see on rumal eelnõu!

Hanno Pevkur

Aitäh! Valitsuse eelnõu on teie ees laual. Selle kohaselt jõustub vanemapensioni see osa 1. jaanuaril 2018. Ma saangi ainult nii sellele küsimusele vastata. Kui te soovite Jürgen Ligi käest midagi täpsemalt küsida, siis te saate seda teha infotunnis või arupärimistele vastamise käigus.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Võtke või jätke, aga teie vastused ei ole veenvad. Katsume hoolimata hilisest kellaajust üles ärgata. Probleemi ulatus ühel eelarveaastal on 23 miljonit eurot. Majandus on üsna raskesti prognoositav, selleks aastaks lootsime +3%, tegelikult oleme miinuses. Me kõik

loodame, et majandus hakkab kasvama. Teagemist on väärtusotsusega, et meie demograafilises olukorras midagigi muuta. Miks te sülitate Eesti rahvastikuprobleemile lühiajaliste kombinatsioonide huvides? Õelge seda kui ettekandja, kui rahandusminister, aga kogu valitsuskoalitsiooni nimel. Miks te seda teete?

Hanno Pevkur

Aitäh, härra Parts! Te ei olnud eelnõu lugemise algusest peale saalis, seetõttu te kõiki küsimusi ja vastuseid ei kuulnud. Kui te ütlete, et see eelnõu lahendab demograafilise mure, siis ma julgen teiega tõsiselt vaielda. See eelnõu puudutab täiskasvanud inimesi, pensionil olevaid inimesi. Ma ei tea, kas teie vanemad on veel meiega või mitte, palun vabandust! Aga kui nad on, siis puudutab see ka teie vanemaid. Ma arvan, et see konkreetne punkt demograafilist olukorda eriti ei mõjuta. Küll mõjutavad demograafilist olukorda lapsetoetused, vanemahüvitis ja tulumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea kolleeg! Hiljuti istusime ühe laua taga ja lubasime Eesti rahvale, konkreetselt igale kuuendale inimesele, teatud rahalises mahus toetust pensionilisana selle eest, et nad on lapsed üles kasvatanud. Nüüd olete voodisse võtnud ühe teise sõbra ja lubate talle suuremaid lapsetoetusi. Kas selline poliitiline kultuur, mida te kultiveerite, et ühele täna ühte, teisele homme kolmandat ja ülehomme kolmandale neljandat, on mingi põhimõtteline liberaalne doktriin või on teil ka mingisugused väärtused, millest lähtudes te neid otsuseid langetate?

Hanno Pevkur

Aitäh, hea endine valitsuskaaslane! Olid hea minister. Kõik Eesti valitsused on olnud koalitsioonivalitsused. Koalitsioonivalitsuses tuleb ikka teha kokkuleppeid, mis osale meeldivad ja osale ei meeldi. Lõpuks peab leidma kompromissi. Selle otsimisel oleme jõudnud sellesse staadiumisse, et me saame täna öelda, et laste kasvatamise eest makstavat lisapensioni kellelki ju ära ei võeta. Me räägime ühe aastahinde lisamisest, aga kaks aastahinnet on kõigil olemas. Me räägime sellest, et kaks

vanemapensioni osa kolmest toimivad. Lõpuks teeb otsuse parlamendi suur saal, kes saab otsustada, kas valitsuse esitatud eelnõu väärrib seadusena vastuvõtmist või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud minister! Ma palun teil konkreetselt vastata küsimusele, mille ma esitan. Klassikaliselt ütlen ette, et ärge vastake nii, nagu Tallinna lollide kuningas vastab volikogus, kus ta mitte millelegi ei vasta. Palun ärge rääkige mulle teise samba suurenemisest ja ei tea millest veel, rääkige ikka sellest, mille kohta ma küsin. Kas vaidlusaluse ettepaneku tõttu saavad üle 220 000 pensionäri 86 miljonit eurot vähem kätte?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te võtate lahti seletuskirja, siis seal on toodud mõjud aastate kaupa. Vabandust, kas te jätkate küsimust?

Aseesimees Jüri Ratas

Palun vaikust! (Kellahelin.) Palun, minister, kas te soovite edasi vastata või võtame järgmise küsimuse?

Hanno Pevkur

Ma vastan edasi. Kui te võtate seletuskirja, siis näete neid mõjusid, mis on seal summa-dena ära toodud. Kui need kokku liita, siis on see summa kokku 86 miljonit eurot. Kui te võtate juurde teised, kompenseerivad meetmed, nagu ma olen siin korduvalt öelnud – maksuvaba tulu suurenemine, pensionitõus kõigil pensionäridel, lapsetoetuste suurenemine ja muud sotsiaalsüsteemi meetmed –, siis nende kõikide mõju Eesti sotsiaalse turvalisuse või sotsiaalse olukorra parandamisele on palju suurem kui 86 miljonit eurot.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Siin lendavad argumendid vahelduvalt ühes ja teises suunas. Ma ei tea, kes selle mõjuanalüüsi on kokku soperdanud, aga mul on naljakas lugeda järel-

dust, et kokkuvõttes võib pensionilisa kehtestamise edasilükkamise mõju riigieelarvele pidada väheoluliseks, kui austatud ettekandja on siin kõnelnud, et rasketes rahalistes oludes tuli teha valikuid ja nüüd on leitud kate kõigi probleemide lahendamisele, mida uus valitsus lahendada soovib. Teiseks, mõjuanalüüsil on veel kaks elementi. Esiteks, mõistlik on vanemapensioni vähendada, kuna see ei mõjuta riigiasutuste korraldust ning mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Seletuskirjas seega arvatakse, et 226 000 inimest on Eestis väike sihtrühm. Minu meelest on asjad läinud selle mõjuanalüüsiga küll täiesti metsa. (Kellahelin.) Kas 226 000 inimest on väike sihtrühm? Teiseks ...

Aseesimees Jüri Ratas

Aeg on läbi. Palun ministril vastata!

Hanno Pevkur

Aitäh, härra Reinsalu! Ma sain küsimuse mõttest aru. Kindlasti võime vaielda selle üle, kas hea õigusloome ja normitehnika eeskiri, millest tulenevalt kõik ministriumid eelnõude mõjuanalüüsi teevad, on hea või kas midagi vajaks seal muutmist. Aga minule teadaolevalt on Rahandusministeerium oma mõjuhinnangu tegemisel lähtunud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja põhimõtetest ja sellest tulenevalt on need arvud siia kirja pandud. Loomulikult, kui võtta 27 miljonit eurot ja panna sinna kõrvale kogu riigieelarve, siis see ongi kogu riigieelarvest üsna väike osa. Aga kui me hakkame jupp jupi kaupa eelarvet lahti võtma, siis selgub, et see on väga suur summa, nagu te väga hästi teate, sest olete pikalt valitsuses olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Me kõik teame, et augustis tuleb uus majandusproгноos. Te argumenteerite 220 000 pensionäri mõjutavat otsust – rääkimata sellest, et see on nn väärtusotsus – sellega, et koalitsioonikõnelustel oli teil olemas nn Exceli tabel. Minu kogemus on näidanud, et see Exceli tabel ei pea lihtsalt vett, eriti praegu, kui me näeme, mis majanduses on juhtumas. Nüüd on teil soov jaanipäeva järel ja laulupeo

eel teha selline otsus. Kas teie, kes te esindate praegu rahandusministrit, olete selline geenius, et te suudate Eesti majanduse arengut ja sealt avalike funktsioonide täitmiseks laekuvat tulu 20 miljoni euro täpsusega järgmiseks kolmeks aastaks prognoosida?

Hanno Pevkur

Aitäh, Juhan! Ei suuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Suur aitäh! Lugupeetud minister! 2011. aastal, kui me koos Reformierakonnaga leppisime kokku vanemapensioni sisseseadmise, siis olid sa minu mäletamist mööda sotsiaalminister, aitasid eelnõu ette valmistada ja parlamendi ette tuua. Nüüd on selgunud, et vahepeal parlamendis vastu võetud otsust, mis on ju väga selgelt seadusandja tahte alusel langetatud, tahetakse muuta vastupidiseks, eelkõige ühe staažiaasta osas. Sa võid meile lühidalt öelda, ilma et sa räägiksid kõigest muust, mida teha tahetakse, pensionitõusust ja kõigest muust sellisest, kuidas sa vastaksid vanaemale, kes tuleb sulle laulupeo ajal juurde ja ütleb nii: "Pojake, vabandust, aga 2011. aastal te lubasite seda, parlament võttis seaduse vastu, kuid nüüd võtate selle raha minu käest ära!".

Hanno Pevkur

Aitäh, Ken, selle küsimuse eest! Parlament on varemgi sarnaseid otsuseid teinud, olgu näiteks toodud tulumaksu langetamise edasilükkamine või käibemaksu tõstmine. Kärpimise ajal pidime koos väga tõsiselt üle vaatama, mida teha ja mida mitte. Siis me kärpisime inimeste ootusi märkimisväärselt. Me vähendasime palku ja tegime väga palju muid asju. Need otsused käisid küll krokodillide komisjonist, küll igalt poolt mujalt läbi. Me pidime neid otsuseid ka seletama. Kui keegi küsiks nüüd minu käest, siis ma saaksin talle seletada, et jah, meie praegune valik on olnud eelkõige lapsetoetuste tõus, pensionitõus ja tulumaksu langetamine. Sellest võidavad kõik. Kui mõni memmeke või taadike minu käest seda küsiks, siis nii ma talle vastaksingi. Riigi rahaline võimekus on selline, et ühe aastahinde lisami-

ne, mis tähendab viit eurot kuus, on mõeldav 1. jaanuarist 2018.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea endine kolleeg! Mulle lõikavad natuke kõrva need väljendid, et hea memmeke ja hea taadike, teie saate. Need ei ole mitte head memmekesed ja taadikesed, vaid Eesti Vabariigi täieõiguslikud kodanikud, kes on andnud oma panuse Eesti Vabariigi edenemisse. Nende märgistamine niisuguste deminutiivsete sõnadega lõikab mulle kuidagi hinge. Aga ma küsin järgmist. Kas te ministrina tõesti peate õigeks seda, kui ühel päeval öeldakse, et pensionärid saavad sada krooni, järgmisel päeval öeldakse, et need sada krooni võetakse pensionäridelt ära ja antakse lastele, aga kolmandamal päeval, kui uus pruut välja ilmub, lubatakse see sada krooni talle?

Hanno Pevkur

Aitäh, Jaak! Vabandust, et ma Keni küsimusega kaasa läksin! Ken nimelt rääkis poja-kesest. Nii ta on, et seadusmuudatusi saab teha parlament. Kui parlament peab õigeks Eesti suunavalikuid muuta, näiteks tõsta lapsetoetust või suurendada maksuvaba tulu, siis ta seda teeb. Kui jälle 2009. aastat meenutada, siis me pidime üheskoos tegema väga raskeid valikuid, me pidime valitsusest need valikud ka parlamendi ette tooma ja parlament võttis need suunamuutused ette. Ka nüüd on parlamendi suure saali ees üks ettepanek. Loomulikult on parlamendi debatt siin väga vajalik, nii nagu oli vajalik debatt pensioniea tõstmise ja väga paljude tervishoiuteenuste üle. Kõik debatid, mis siin suures saalis peetakse, on väga vajalikud. Suur saal lõpuks otsustab, kas minna pakutud teed, jääda endise valiku juurde või valida mingi kolmas tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud minister! Ma igaks juhuks kontrollin, kas ma sain teist õigesti aru. Te ütlesite selgelt, et 226 000 pensionäri jäävad selle muudatusettepaneku tõttu ilma 86 miljo-

nist eurost. Kas te kinnitate seda? Kas ma sain õigesti aru? Te enam-vähem nii ütlesite.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma mainisin summat 86 miljonit eurot ja ütlesin, mis on selle eelarvemuudatuse mõju. Küll mainisin ma ka seda, et see 86 miljonit ja rohkem eurot tuleb peredele tagasi üldise pensionitõusu ja maksuvaba tulu suurenemise kaudu, kui rääkida peredest laiemalt, siis ka lapsetoetuse tõusu kaudu. Te teate äriinimesena, rahandusinimesena ise väga hästi, et kaalud eelarves on ikkagi lõpuks võrdsed: kui kuskilt ära võtad, siis saad kuskile juurde panna, kui kuskile juurde paned, siis kuskilt tuleb ära võtta. Nii see on.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kahjuks ei vastanud te mu esimesele küsimusele. Mis puudutab rahandusminister Jürgen Ligi, siis ma sain nüüd aru, et ta esindas komisjonis iseennast, nagu te ütlesite, mitte Vabariigi Valitsust. Mul on palve, et rahanduskomisjoni aruteludele tulevikus saadetakse valitsuse esindaja, kes esindab valitsust, mitte iseennast. Aga ma ei saa põrmugi nõustuda teie vastusega ühele kolleegile. Te ütlesite, et sellel eelnõul ei ole mitte mingisugust demograafilist mõju. Kuid lisaks rahalisele toetusele tähendab vanemapension ka signaali andmist, hoiakute ja väärtuste kujundamist. Väita, et vanemapension ei mõjuta demograafilist olukorda, on sama kui väita, et pensioni teise sambasse raha koguda on täiesti mõttetu, sest inimesed vajavad seda raha praegu, mitte kunagi hiljem, kui nad pensionil on. Kas ma sain teist õigesti aru?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma ei ole öelnud, et see on mõttetu või midagi muud sellist. Ma ütlesin seda, et minu hinnangul on demograafilist mõju siin tõesti raskem näha. Kui me võtame reaalse seisu, siis demograafilise olukorra seisukohast on palju olulisem seesama vanemahüvitise süsteem, mis meil väga edukalt toimib. 2004. aastal suurendas see sündimust märkimisväärselt. Meil on ette nähtud lapsetoetuste tõus. Sünnituseas olevaid naisi mõjutab see

palju rohkem. Me räägime paindlikust töökordaldusest jne. See mõjutab demograafilist olukorda palju rohkem kui see muudatus, mille üle me täna vaidleme ja mis puudutab praegu pensionil olevaid inimesi.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud siseminister! Te tõmbasite paralleele sellega, mis leidis aset kärbetega 2009. aasta kriisi ajal. Kui ma sain õigesti aru, siis me oleme sellises rahanduslikus olukorras, kus me peame tegema sellist tüüpi kärpeid, mis võiksid teie või valitsuse käsituses olla analoogilised. Te tõite välja, et kui Eestis leiab aset suunamuutus, siis on võimalikud sellised otsused, nagu me praegu valitsuse algatatud eelnõuna menetleme. Mida te mõtlesite nii tõsise ja kaaluka kategooria all, et selle eelnõu puhul on tegemist Eesti suunamuutusega? Minu küsimus on selles, kas vanemapensioni idee on valitsuse meelest mõistlik ja hea.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma hakkam teie küsimuse algusest pihta: te saite valesti aru. Nüüd tulen küsimuse lõpu juurde. Vanemapension, ma olen seda korduvalt öelnud, on hea, just see osa, mis praegu kehtib. Me üheskoos likvideerisime selle ebaõigluse, et vahepeal ei arvestatud üldse juurde aastahindeid. Ka see, et alates 2013. aastast makstakse laste kasvatamise ajal teise pensionisambasse 4% lisaks, on hea idee. See tekitab õiglust ja see on tõesti hea. Kui me meenutame 2011. aasta koalitsioonikõnelusi – Urmas, ma usun, et sa mäletad –, siis me vaidlesime sel teemal päris tuliselt. Ma usun, sa mäletad sedagi, et ma olin ka tollal suhteliselt skeptiline selle idee suhtes, just mis puudutab seda komponenti. Aga see sai tookord kokku lepitud ja vastu võetud ning me läksime sellega edasi. Mina ministrina tõin selle eelnõu ka siia suurde saali. Jah, selle hinnaks oli see, et tollal lahkus Sotsiaalministeeriumist Eesti üks parimaid pensionispetsialiste, kes ütles, et tema ei ole nõus seda eelnõu kirjutama. Aga ma tõin selle siia saali. Sellepärast, et selline oli koalitsioonikokkulepe. Nüüd on koalitsiooni eelnõuna see eelnõu teie ees ja ma kaitsen seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Lugupeetud minister! Sa hakkasid vastates õrnalt kogeleva. Ma annan sulle uue võimaluse jätkata seisukoha võtmist selle kolmanda komponendi kohta, mida te proovite nüüd kolmeks aastaks edasi lükata. Tegelikult tahtsid sa vist öelda, et sina ega valitsus ei toeta sisuliselt ühe staažiaasta lisamist praegusele kahele pensioniaastale ehk seda kolmandat etappi. Tahtsid vist öelda ka seda ...

Hanno Pevkur

Ei tahtnud.

Ken-Marti Vaher

... et sa oled olnud kogu aeg skeptiline selles suhtes ja selle tõttu, mis puudutab kolmandat pensioniaastat, lahkus töölt ka üks oluline pensionispetsialist. Kas ma sain sinust õigesti aru, et see on tegelikult see, mida sa tahtsid öelda, aga sa hakkasid kuidagi häbelikult kogeleva ega tahtnud seda selgelt välja öelda? Ole hea, proovi uuesti selgitada, kas te toetate või ei toeta praegustele pensionäridele olemasolevale kahele staažiaastale ühe aasta lisamist.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma täpsustan veel kord. Jah, mina isiklikult olin ka 2011. aastal selles osas skeptiline. Koalitsioonikokkulepe nägi ette, et me teeme selle asja ära, ja loomulikult seisin ma selle kokkuleppe täitmise eest. Täna on teie ees laual ettepanek maksta lisaks seda ühte aastahinnet alates 1. jaanuarist 2018. Teie otsustada on, kas see seadustada või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! See ettepanek, mida sa kaitsesid, lööb kõige valusamalt lasterikaste perede emasid. Neid, kellel on rohkem lapsi, kes on seetõttu tööturul rohkem ära olnud ja kelle pension seetõttu on väiksem. Nendele mõjub see teie ettepanek kõige valusamalt. Mis on sinu sõnum nendele inimestele ja ka neile inimestele, kes alles kaaluvad, kas nende peres võiks olla rohkem lapsi? Lasterikkaid

peresid on suhteliselt vähe, aga neis peredes sünnib viiendik kõigist Eesti lastest. Sinna perre, kus on juba lapsi sündinud, sünnib suurema tõenäosusega lapsi veel. Mida me nendele inimestele ütleme? Miks me seda kõike siin teeme?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma olen seda juba seletanud, aga ka sina ei olnud arutluse alguses saalis. Ma seletasin, et väga selgelt tuleb eristada, et see muudatus puudutab peamiselt juba pensionil olevaid inimesi. Noortele peredele on väga selge sõnum see, et lapsetoetus suureneb. Lasterikastes peredes on lapsetoetuse tõus eriti suur. Mis puudutab neid sõnumeid, siis kui sa tahad, leiad sa neid kindlasti veel. Näiteks tõstetakse toimetulekutoetuse koefitsient 0,8 pealt 1 peale, mis aitab neid, kellel on majanduslikud raskused. Neid sõnumeid lasterikastele peredele on küll ja küll. Mis puudutab pensionisüsteemi, siis, jah, praegustele pensionäridele on meie sõnum see, et me tõstame kõigi pensioni.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Paljud praegused pensionärid on seda seadusmuudatust oodanud, aga peavad nüüd tõdema, et see lükkub edasi. Kas ma saan õigesti aru, et valitsus on eelarvega nii raskes seisus, et te plaanite ka tulevikus selliseid kärpeid ette võtta? Aga miks plaanitakse seda teha just kõige nõrgema ühiskonnaosa arvel? Nemad on ju kõige kaitsetumad.

Hanno Pevkur

Aitäh! Te saite valesti aru. Praeguse valitsusk koalitsiooni eesmärk on tõsta kõigi pensioni ja suurendada maksuvaba tulu, mis jätab kõikidele pensionäridele palju rohkem reaalselt pensioni kätte. Ka on eesmärk tõsta lapsetoetusi, kui me räägime sotsiaalses mõttes kõige raskemas situatsioonis olevatest isikutest. Samamoodi räägime toimetulekupiiri tõusust, me räägime toimetulekusüsteemi muutmisest, kus laste puhul ei ole koefitsient 0,8, vaid on 1,0. Kompleksselt vaadates tähendab see muudatus seda, et meil on võimalus natuke rohkem

toetusi sihitada, natuke rohkem suunata toetusi nendesse kohtadesse, kus valitsusk koalitsiooni arvates tundub vajadus suurem olevat.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas kõnealust eelnõu kahel istungil: s.a 9. ja 12. juunil. Istungitel osalesid rahandusminister Jürgen Ligi, ministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro ja nõunik Elo Haugas, samuti Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak ning sotsiaalpoliitika info ja analüüsi osakonna analüütik Age Viira. Nagu eelnõu ettekandja teile eelnõu sisu ja eesmärke tutvustades ütles, jaguneb see eelnõu kaheks: pensionäride täiendav tulumaksuvabastuse määr tõstetakse 210 eurolt 220 eurole ning vanemapensioni seni veel jõustumata osa jõustumine lükatakse edasi.

Annan teile ülevaate komisjonis esitatud küsimustest ja toimunud arutelu käigust. Komisjonis küsiti pensionäride täiendava maksuvabastuse kohta 2015. aastal. Täiendavat pensionäride tulumaksuvabastust suurendatakse, nagu ma mainisin, 220 euroni. Ühtlasi on Riigikogu menetluses eelnõu, mis suurendab üldist maksuvaba miinimumi 154 euroni. See kokku tähendab, et järgmisel aastal jääb prognoositav keskmine vanaduspension maksuvabaks 374 euro ulatuses.

Eelnõu teine punkt puudutab vanemapensioni jõustumata osa edasilükkamist. Süsteemi esimene ja teine etapp jäävad ka edaspidi jõusse. Komisjoni liikmed küsisid, kas edasilükkamisega ei kaasne ebasoovitavat mõju. Seda kirjeldab ka seletuskiri. Pensionilisa maksmise edasilükkamise mõju on väike, kuni 1% vanaduspensionist.

Küsimusi, miks on vanemapensioni edasilükkamise ebasoovitavate mõjude riski sotsiaalse mõju valdkonnas hinnatud väheseks. Seaduse mõjusid on hinnatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja mõjude hindamise juhendi kohaselt. See juhend ütleb, et mõju toimet hinnatakse negatiivseks, kui eelnõu rakendu-

mine on sihtrühmale koormav või piirav. Arvestades aga, et ükski pensionär pole vanemapensioni skeemi kohaselt seda pensionilisa saanud ning tegemist on prognoositava sihtrühmaga, ei ole võimalik välja tuua ka negatiivset mõju. Tegemist on seaduse jõustumise edasilükkamisega, sisulisi muudatusi vanemapensioni maksmise tingimustes ja alustes ei tehta.

Komisjonis küsiti ka, miks pensionär peab esitama tulumaksuvabastuse avalduse, kas seadust võiks selles vallas muuta. Algataja sõnul pensionäride täiendava maksuvaba tulu arvestamiseks pensionär avaldust esitama ei pea. Üldise maksuvaba tulu arvestamiseks on avaldus aga vajalik, tagamaks maksuvaba tulu arvestamise ainult ühes kohas ehk ühe tulumaksu kinnipidaja juures.

Komisjonis peatuti põgusalt teemal, millised Euroopa Liidu riigid pensione maksustavad. Vastuseks saime, et pensione ei maksusta Bulgaaria, Leedu, Slovakkia ja Ungari. Enamik Euroopa Liidu riike maksustavad pensione. Ma seda loetelu siin ette ei loe. Kui kellelgi on huvi, saab ta sellega kindlasti tutvuda.

Samuti räägiti komisjonis, milline on jõustumise edasilükkamise mõju eelarvele. Algataja hinnangul on see 86 miljonit eurot kolme aasta peale. See on põhiliselt seotud ajaga, mil riik kompenseerib tagantjärele kriisiaastatel peatatud makseid inimeste teise pensionisambasse. Infoks olgu öeldud, et teise samba kompenseerimise maksed ulatuvad sel aastal 58 miljoni euroni, järgmisel aastal 64 miljoni euroni, 2016. aastal 72 miljoni euroni ja 2017. aastal 79 miljoni euroni.

Arutelu tulemusel võttis komisjon vastu järgmised otsused. Otsustati saata eelnõu päevakorda teisipäevaks, 17. juuniks (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuks ei jäänud keegi) ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuks jäi 1). Komisjon teeb ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 25. juuni kell 10 (selle ettepaneku poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuks ei jäänud keegi). Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Nagu te ette kandsite, siis ühel komisjoni istungil osales ka rahandusminister Jürgen Ligi. Ma sain aru, et Jürgen Ligi oli komisjonis rahandusministrina. Ma lähen edasi küsimusega, mille esitas Helir-Valdor Seeder siseministrile, aga minister ei osanud vastata või vastas väga ebalevalt. Kas rahandusminister ütles, et tema mõte ja ettepanek on hoopis see, et pensionilisa maksmist mitte edasi lükata 2018. aastale, vaid see üldse ära jätta? Kas sellest oli komisjonis juttu või saadi asjast valesti aru? Või ei olnud Jürgen Ligi rahandusminister?

Remo Holsmer

Minu teada on Jürgen Ligi ka praegu rahandusminister. Kui ma meenutan komisjoni arutelu, siis julgen öelda, et kui ta selle lause seal ütles, siis ta esines, ütlemine, kui inimene, kui kodanik. See ei olnud valitsuse positsioon. Valitsuse positsioon on ikkagi see, nagu ka eelnõu ette näeb, et vanemapensioni rakendamata osa jõustumine tuleks kolm aastat edasi lükata. Minu teada rahanduskomisjonis helisalvestisi ei tehta. Me võime pärast kontrollida meie ametnike käest, aga mina mäletan seda dialoogi sellisena.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa just ütlesid siin, et sellel seaduseelnõul ja vanemapensioni edasilükkamisel ei ole negatiivset mõju. Selgus kirjas on huvitav lause, et sihtrühma võib pidada väikeseks. Me kõik teame, et jutt käib rohkem kui 220 000 inimesest, kes oma igakuises sissetulekus kaotavad. Ometi tõded sa, et negatiivset mõju ei ole, ja algataja ütleb, et sihtrühma võib pidada väikeseks. Milline on siis suure sihtrühmaga seaduseelnõu, mitmest inimesest see algab? 220 000 inimest Eestis kaotab rahaliselt, aga sa ütled, et sellel mõju ei ole ja sihtrühm on väike. Millisest inimeste arvust alates on siis sihtrühm piisav ja üldse mõju tekib?

Remo Holsmer

Aitäh! Seletuskirjas on viidatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja mõjude hindamise juhendile. Ma eeldan, et seal tuleb ka põhjendus, millal üks või teine eelnõu on suure, väikese või olematu mõjuga. Ma usun, et vastus peitub seal. Ma viitasingi sellele, mitte komisjoni arutelule.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! 226 000 pensionäri jääb oodatud pensionilisast alates järgmisest aastast kolmel aastal ilma, seda raha nad lihtsalt ei saa. Teie aga ütlete, et see mõju ei ole absoluutselt oluline. Muide, pensionärid saavadki väga vähe pensioni. Miks need pensionärid peaksid teid uskuma, et kolme aasta pärast hakatakse neile pensionilisa maksma? Kuidas see kindlus peaks neil tekki-ma? Äkki öeldakse kolme aasta pärast jälle, et sellel ei ole olulist mõju, ja jäetakse pensionilisa andmata?

Remo Holsmer

Aitäh! Prognooside järgi tõuseb keskmine vanaduspension järgmisel aastal kõigil üle 20 euro kuus. Ma usun, et see on oluline summa kõigile pensionäridele. Nagu ma enne ütlesin, eelnõu üks punkt sätestab, et ka pensionäride täiendav tulumaksuvabastus suureneb 210 eurost 220 euron. Ma arvan, et need sammud on väga olulised pensionäride toimetuleku parandamiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Kindlasti analüüsis rahanduskomisjon neid mõjusid väga põhjalikult. Eespool rääkis minister sellest, et raskel kriisiajal kõige sügavamas lohus olles tehti mitmeid negatiivseid otsuseid. Minu meelest ei ole meil praegu kõige sügavam kriis. Küll aga on professor Tiit rääkinud sellest, et iga väikseimgi samm, mis puudutab lapsi ja peresid, mõjub demograafilisele olukorrale ja sündimusele, seda mitte sellepärast, et inimene arvutaks välja, kui mitu eurot võiks tal praegu või tulevikus täpselt

saamata jääda, vaid sellepärast, et see saadab inimestele ebakindluse sõnumi. Me oleme pidanud aastate jooksul tegema negatiivseid otsuseid, kuid ühte me ei ole varem teinud. Me ei ole mitte kordagi laskunud selleni, et vähendada pensione, võtta ära seda pensioniosa, mis on inimestele juba lubatud. Kuidas rahanduskomisjon seda mõju hindas?

Remo Holsmer

Täna! Rahanduskomisjon ei hinnanud seda mõju sellisel kujul, nagu teie seda siin esitasite. Küll aga võin ma öelda, et mõju jääb 1% piiresse vanaduspensionist. Kui me räägime demograafilistest meetmetest, mida riik võtab, selleks et sündimus Eestis võiks kasvada, siis vanemahüvitise süsteem säilib, neid aluspõhimõtteid ei muudeta. Samuti, kui me vaatame lapsetoetusi, siis järgmisest aastast tõusevad universaalsed lapsetoetused ja ka vajaduspõhised lapsetoetused neile, kes abi kõige rohkem vajavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma täna! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Urmas Reinsalu! Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu liikmed! Ma olen murelik ja arvan, et me lammutame praegu midagi palju suuremat, kui seda on üksnes üks element meie sotsiaalsüsteemis, mis puudutab eakaid inimesi. Mind tegi kõige murelikumaks eelnõu algatajate esindaja küünilisus ja see, kuidas ta püüdis eri ühiskonnarühmi omavahel vastandada, otsekui uus valitsusliit mõtleks kõigi peale ja kõigil läheks elu paremaks ning otsekui lastega pered oleksid süüdi selles, et lapsed üles kasvatanud vanematelt võetakse pensionilisa ära. Ma arvan, et see on küüniline, ühiskonda lõhestav ja ebaaus mõtteviis, eriti kui seda kultiveerivad valitsuse esindajad. Täpselt niisama populistlikult võiks öelda, et vanemapensioni edasilükkamist on vaja rahalise katte leidmiseks, et ehitada valmis uus ministeeriumide maja või ümber soo ringi tegev Rail Balticu trass, mis maksab üle 100 miljoni euro rohkem, või selleks, et viia läbi avalikele

huvidele mittevastav praamitehing, mis ka maksumaksjat täiendavalt koormab. See on kehv mõtteviis.

Vanemapension ei ole kantud sellest mõtteviisist, mida esindab valitsus, et kõigile võrdselt ja ühetaoliselt. Vanemapension on kantud sellest mõtteviisist, et need eakad inimesed, kes on kasvatanud üles praegu tööeas olevad põlvkonnad, saaksid selle eest lisatoetust. See on põhimõtteline väärtusotsustus ja hoiak.

Hanno Pevkur rääkis Eesti riigi valitud suunast. Ta jätkas, et kui valitsusel on hääled koos, siis Eesti riigi suund muutub. Minu küsimus on, et mis suunas see muutub. Mis on see antav signaal?

Signaal on äärmiselt kehv. Esiteks, murtakse antud sõna. Sõna, mis on tegelikult seadus, mis on vastu võetud ja jõustatud, aga mis ei ole veel praktiliselt rakendunud ja peaks rakenduma 1. jaanuarist 2015. Me ei saa selle sõnamurdumisega leppida ja sellega ei tohi leppida. Meie protest täna selle pika istungi näol on ühemõtteline ja selge: me soovime anda valitsusliidule aega, et ta ei teeks seda viga, ei vastandaks omavahel suuri ühiskonnarühmi, ei murraks riigi antud sõna.

Teiseks, üks asi on õiguspärane ootus ja sõnamurdmine, aga teine asi on ausus. See aususe küsimus on äärmiselt oluline. Eelmine ettekandja ütles, et tõepoolest on mõistlik nõnda teha ja on mõistlik, et eri põlvkondade panust laste kasvatamisel võrdselt hinnataks, ning selle sammu me astusime. Aga me ei ole nõus sellega, et peetakse mõistlikuks edasi lükata seda täiendavat kompenseerivat meedet, mis oleks vanemapensionile kolmanda staaži-aasta juurde andnud. Aus on täiendavalt väärtustada just nimelt laste kasvatamist. Selle kohta, mida praegu räägitakse kolmest aastast, tahan öelda, et ärge valetage. See on udujutt. Seda ei tule, kui see valitsusliit jätkab. Ei tule. Seda oli näha kõnelejate hoiakutest. Rahandusminister kõneles Riigikogu rahanduskomisjonis ja väljendus inimesena. Ei tea kellena ta veel oleks saanud rääkida, kas aurikuna? Tema inimesena arvab, et see vanemapensionisüsteem on kehv. Siseminister – pensioniküsimustega tegeleb uues valitsuses siseminister! – väljendas selgelt seisukohta, et kui eelmises koalitsioonis vanemapensionisüsteemi loodi, olid temal süümepiinad seetõttu, et inimesed lahkusid töölt, sest nad ei tahtnud ellu viia

sedu IRL-i nõudmist. Selles oli tal õigus, et IRL-i seisukoht oli, et vanemapensionisüsteem on mõistlik. Täpselt samamoodi, nagu me valimistel taotlesime selle süsteemi sisseseadmist, oleme täna selle vastu, et see süsteem kaotada. Ärge rääkige seda edasilükkamise juttu, see on selle süsteemi kaotamise kavatsus, mida püütakse teha eri ühiskonnarühmi vastandades. Ei ole vaja neid vastandada! IRL tegi eelmise aasta eelarve menetlemise ajal ettepaneku suurendada eakate tulumaksuvaba miinimum keskmise pensioni suuruseni. Me toetame seda otsust, see on mõistlik samm. Mis puudutab lapsetoetuste tõusu, siis seda me samuti toetame. Need on mõistlikud sammud.

Kõnelda praegu sellest, et 26 miljonit eurot aastas lahendab riigi rahalised probleemid väga keerulistes oludes, ja võrrelda praegust aega 2009. aasta majanduskriisiga, on pehmelt öeldes alatu. Seesama kuulus mõjuanalüüs, millele on viidatud seletuskirjas, ütleb, et pensionilisa edasilükkamise mõju riigieelarvele võib pidada väheoluliseks. See on algataja enda ühemõtteline poliitiline seisukoht. Asi, millega ma ei saa nõustuda, on see, et justkui mingis keisririigis on jõutud järeldusele, et 226 000 Eesti inimest puudutav seadusmuudatus on väheoluline, kuna mõjutatav sihtrühm on väike. Justkui oleks tegemist Hiina Rahvavabariigi seaduseelnõuga. Kas veerand miljonit Eesti inimest puudutav seadusmuudatus on teie arvates väheoluline? Seepärast pole ka midagi imestada, et kuigi siin kõneldakse pidulikult kaasamisest ja demokraatiast, ei ole selle eelnõu puhul küsitud ei Eesti Lasterikaste Perede Liidult ega Eesti Pensionäride Ühenduste Liidult, mida nemad sellest ettepanekust arvavad, sest see on ebaoluline. Ma küsisin, kas rahanduskomisjoni kutsuti mõjutatud sihtrühmade esindusorganisatsioonide esindajaid. Loomulikult seda ei tehtud.

Sõbrad, viga ei ole mõtet lappida veaga! Kõik me teeme siin elus vigu, aga praegu ei ole me seda viga veel jõustanud. Sõbrad, võtame ennast kokku ja ärme võtame seda seadust vastu! Meil on pävakorras tõsiseid teemasid, läheme nendega edasi ja saavutame poliitilise kokkuleppe, et me ei hakka Eesti riigi antud sõna murdma. See on IRL-i selge ühemõtteline sõnum valitsusliidu poliitikutele, kes kõik isiklikult kannavad vastutust, kui otsus vanema-

pensioni ärakaotamise kohta peaks jõustuma. Sõbrad, valik ei ole mitte teie ja meie, see on meie ühine asi ja me kõik vastutame. Ärme teeme viga ja ärme parandame viga järgmise veaga! IRL teeb ettepaneku see seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, mööndusega, et me loomulikult toetame keskmise pensioni tulumaksuvabastuse suurenemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea kõneleja, teie aeg on läbi! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Pluss kolm minutit, palun!

Aseesimees Jüri Ratas

Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta seda seaduseelnõu. Vanemapensioni jõustumise edasilükkamine on amoraalne. Seda pensioni on oodatud ja see peaks 1. jaanuarist järgmisel aastal ka tulema. Aga selleks, et öelda, et me ei toeta sellist muudatust, poleks mul vaja kaheksat minutit.

Ma tahan rääkida millestki muust. Vaadake, on tekkinud väga huvitav olukord, ma küsimuste voorus sellest juba rääkis. Sotsiaaldemokraadid on ennast alati ju positsioneerinud kui suure osa elanikkonna sotsiaalsete huvide kaitsjad. Nüüd näeme, mis toimub vanemapensioniga. Läheb käiku ka töötuskindlustuse reform, mida samuti tehakse sotside kätega. Töövõimetoetuse reform, veel üks samm – ka seda tehakse sotside kätega.

On huvitav lugeda sotside valimisprogrammi 2011. aasta Riigikogu valimisteks. Muidugi ei jõua ma seda täies ulatuses tutvustada, aga hinnake vähemalt seda kohta: "Alandame toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite käibemaksumäära 5%le, vähendades nii toiduainete, ravimite ja kultuuriürituste piletite hindu." Sotsid lubasid, et taastavad kohalike omavalitsuste tulubaasi 2008. aasta tasemel. Nad lubasid, et eraldavad kohalike teede korrahoiuks 15% kütuseaktsiisist. See, mida nad praegu teevad, on ju otse vastupidine nendele lubadustele.

See, mis praegu toimub, toimub ühe selge mudeli alusel. 17. sajandil elas Prantsusmaal poeet Jean de La Fontaine. Tal on üks valm, mille pealkiri on "Pärdik ja kass". Kuna ma jutustan seda lugu teile edasi vabas vormis, siis asendan ma pärdiku oravaga. See lugu on selline, et kamina juures istub orav, tema kõrval on kass. Oraval on õudne söögiisu, ta tahaks neid kastaneid, mis kaminas on. Aga ta ei viitsi ise kastaneid tulest välja õngitseda ja hakkab kassi pehmeks rääkima. Kass ongi nii rumal, et läheb lõksu ja hakkab oma käppasid põletades kastaneid tulest välja tooma. Orav hakkab neid sööma, aga siis tuleb köögipoiss. Orav märkab teda õigel ajal ja põrutab minema ning kass saab pealekauba veel peksta ka.

Lugupeetud sotsid, teie olete selles mudelis see kass. Aga ma pean paar sõna ütleva ka IRL-ile. Teie olite see kass eelmises valitsuses, teie tassisite kastaneid tulest välja. Reformierakond on suur meister selliste trikkide tegemisel, iga tema partner muutub kassiks, kes pärdiku ehk orava jaoks kastaneid tulest välja veeretab.

Tahes-tahtmata tekib lõpmatu arv paralleele, kuidas üht või teist partnerit ära kasutades on oma võimu suurendatud. Ühe võimaliku paralleeli, mis minu arvates on täiesti õigustatud, saab tõmmata sellega, kuidas Jossif Stalin võimule tuli. 1920. aastate alguses võitles ta koos selliste meestega nagu Buhharin, Rõkov ja Tomski vasakopositsiooni vastu, pärast muutusid kõik Buhharinid ja Rõkovid paremopositsiooniks ning siis ta võitles teiste meeste abil juba nendega. Ühekaupa sai ta kõigiga hakkama ja kui ta oli oma võimu kindlustanud, lasi nad kõik lihtsalt maha. Nii et teid kasutatakse kogu aeg ära.

Kuid võrdlus Staliniga on vist liiga globaalne. Tegelikult võib seda, mis toimub Reformierakonna järjekordse partneriga kuskil valitsuses, ka veidi lihtsamalt selgitada. 13 aastat tagasi oli siin Riigikogu koridoris taasiseseisvumise kümnendale aastapäevale pühendatud karikatuuride näitus. Üks pilt on mul silme ees seniajani. Sellel pildil oli kolm looma: vähk, ninasarvik ja orav. Ninasarvik oli kahe näpuga oraval sabast kinni võtnud ja ulatas selle vähile. Kõik siin saalis saavad aru, millest ma räägin. Kõik teavad, milline olukord 1990. aastatel oli. Ninasarvik ütles, et tal pole sellega midagi teha, võtku teine see endale kas

kondoomina kasutamiseks või ükskõik milleks. Seda ikka juhtub, et kedagi ära kasutatakse, aga ei ole võimalik, et kümne aasta jooksul kasutatakse ära kõiki partnereid.

Siit tuleneb minu sõnum, millega ma tahan pöörduda nii austatud sotside kui ka IRL-i poole. Inimesed! Ees on suvi, on piisavalt aega selleks, et rääkida, piisavalt aega, et leida ühist keelt. IRL-ile olen ma väga vähe vastuvõetav, aga ma ütlen ausalt, et isegi mina olen nõus moratooriumiks mõnes küsimuses, selleks et Riigikogus tekiks selline koalitsioon, kus Reformierakonda ei ole. Ta hävitab oma partnereid, ta hävitab normaalse poliitilise elu selles riigis. Te teate, millest ma räägin. Mind ei lastud enne valimisi poliitilistele debattidele. Niipea, kui IRL läks valitsusest ära, kadus ta momentaanselt pildilt ja praegu asendavad neid sotsid, kui peale valimisi tuleb mingi järgmine partner, siis kaovad ka nemad, jne. Kuulge, võtkem mõistus pähe! Meil on piisavalt jõudu, et ühineda ja koos teha kambakas sellelesamale Reformierakonnale, kes meid kõiki pidevalt ära kasutab ning teeb seda nii, et see tuleb Eesti Vabariigile ainult kahjuks.

Me ei toeta seda seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Inara Luigase ja ütlen kohe, mis fraktsiooni ta esindab. Ma aiman seda, aga tal on olemas ka volitus ja me saame kohe seda vaadata. Riigikogu kõnetoolis on Inara Luigas, kes esindab läbirääkimistel Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni. Palun, Inara!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on natukene raske oma kõnet alustada, sest eelmised ettekandjad on siin küllaltki palju negatiivset energiat külvanud. Aga ma ei allu teie provokatsioonidele ja alustan hoopis praeguse sotsiaalministri lausega, et lõpmata vingene on olla valitsuses ajal, kui lapsetoetused tõusevad. Sellise sissejuhatusega tahangi oma väikest ettekannet selle seaduseelnõu kohta alustada.

Kõigepealt tahan öelda, et Eestil on ju alati olnud mingid eesmärgid, tal on olnud suuremad ja väiksemad eesmärgid. Me kõik mäletame, kuidas me püüdisime selle poole, et lahti saada nn eelmisest liidust, ja kuidas me soo-

visime olla Euroopa Liidu liikmed. Seda me ka saime. Suur saavutus oli loomulikult saada NATO liikmeks. Vaieldamatult on paljude arvates olnud saavutus eurosooniga liitumine. Kõik need eesmärgid olid ju seatud selleks, et tagada Eesti riigi julgeolek – majanduslik, poliitiline ja finantsiline julgeolek.

Ka kõikidel erakondadel on olnud suuremaid ja väiksemaid eesmärgi. Sotsiaaldemokraatidel on alati olnud üks suur eesmärk: tuua lapsed vaesusest välja. Laste vaesuse vähendamine ongi olnud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna üks suurimaid eesmärgi. Küll väikeste sammudega, aga siiski on selle eesmärgi poole astunud.

Kui Eesti riik on saavutanud kõik need loetletud eesmärgid, siis on täiesti lubamatu, et veel praegu on peresid, kus lapsed lähevad tühja kõhuga magama.

Ma palun igaks juhuks lisaagega ka!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Inara Luigas

Laste vaesuse vähendamine tähendabki ju sotsiaalse julgeoleku tagamist, sest lapsed on need, kes tulevikus meie riigis tööd teevad ja inimestele pensioni maksavad. Nad on Eesti riigi jätkusuutlikkuse tagajad.

Meil on lõpmata hea meel, et varsti läheb lõpphääletusele lapsetoetuste tõus. Miks ma räägin selle seaduseelnõu arutelul lapsetoetusest? Aga sellepärast, et me just selle seadusmuudatusega tagame vaba raha, millega saab toetada lastega peresid. Me oleme nõus muutama kogumispensionide seadust, riikliku pensionikindlustuse seadust ning nendega seonduvaid seadusi. Me teame, et vanemahüvitise süsteemi ülesehitus on etapiline. Täiendavat pensionilisa ühe aastahinde suuruses enne 2013. aastat sündinud laste eest pole veel maksta jõutud, seda sooviti hakata rakendama alles 2015. aastast, ja see säte lükatakse edasi kuni 1. jaanuarini 2018.

Ma väga palun IRL-i liikmeid: ärge hirmutage inimesi, ärge hirmutage Eesti kodanikke, ärge tekitage segadust! Mitte kelleltki ei võeta midagi ära, selle seadussätte jõustumine lihtsalt lükatakse natukene edasi. Sellega ei halvendata pensionäride olukorda. Kui vaadata kõiki neid asju, mida siin saalis seadustega

muudetakse, siis selgub, et pensionäride olukord hoopis paraneb. Kui te ei usu, lugege seadust, seal on kõik kuupäevad paigas.

Ma vist ei jõua üles lugeda kõiki neid häid asju, mis selle rahaga tehakse, aga püüan siiski. Ma tahan toonitada, et pere esimese ja teise lapse toetused tõstetakse 45 eurole kuus. Kui seni oli lapsetoetus vaid 19,18 eurot, siis kolmanda ja iga järgmise lapse toetus tõuseb nüüd 100 eurole kuus. Vajaduspõhine peretoetus iga lapse pealt suureneb 45 euroni ja ka toimetulekutoetuse määramisel ei ole laps enam mitte koefitsiendiga 0,8, vaid laps seatakse peres toimetulekutoetuse saamisel esimeseks ning tema koefitsient on 1. Kui toimetulekupiiriks oli seni lapse puhul 72 eurot kuus, siis nüüd tõstetakse see 90 eurole kuus.

Ma saan aru, et paljudes tekitab see ettekanne negatiivseid emotsioone ja tahaks vastu vaielda. Aga Eesti praeguses majandusolukorras on iga väikenegi tõus väga tähtis ja seda just lastega peredele. Siin räägiti, et vanemapension paneb naise sünnitama ja parandab ka demograafilist olukorda Eesti riigis. Uskuge, vanemapension parandab tõesti vaid pensionäride olukorda. Lapsed sünnivad siis, kui on tagatud sotsiaalne kindlustunne. Lapsetoetuse tõusuga, tõepoolest, kas või vähesel määral seda kindlustunnet suurendatakse. Ma usun, et peale kõikide nende seaduste rakendamist saavad pered, kellel on lapsed, rehkendada välja, kui palju nad siiski kõikidest nendest seadusmuudatustest kasu saavad. Nagu sotsiaalminister kinnitab, saab näiteks kolmelapseline pere aastas 900 eurot toetust. See on märkimisväärne tõus ja selliste tõusudega kindlustatakse perede toimetulek.

Ärge naeruvääristage seda, et vanemapension rakendamine edasi lükatakse! See on sotsiaalpoliitiline otsus ja selle otsuse taga on lapsed. Me peame praegu nägema vaesuses elavaid lapsi. Täiesti lubamatu oleks, kui me neid ei märkaks ja mitte midagi olukorra muutmiseks ette ei võtaks.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab seda seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on teinud ette-

paneku eelnõu 685 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamist. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Kuna tegemist on sellise seaduseelnõuga, mis vastupidi eelkõneleja väitele perede olukorda otseselt halvendab ja riivab nende õiglustunnet, siis kindlasti vajavad koalitsioonipoliitikud pisukest järelemõtlemise hetke, selleks et enda südamesse vaadata, kas amoraalsete eelnõude poolt hääletamine on kena asi. Palume kümme minutit vaheaega selle jaoks!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. IRL on teinud ettepaneku eelnõu 685 esimesel lugemisel tagasi lükata. Panen selle ettepaneku hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 33 ja vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Esimene lugemine on lõpetatud.

Määrän eelnõu 685 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 25. juuni kell 10. Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Lastekaitseaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseaduse eelnõu 677 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Helmen Küti!

Helmen Kütt

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on väga hea meel seista teie ees lastekaitseaduse eelnõu esimesel lugemisel. Kõigepealt tahan öelda kiidu- ja tänusõnu. IRL-i ja Reformierakonna 2011.–2015. aasta tegevuskavas oli kirjas lastekaitseaduse ülevaatamine ja uuendamine ehk uue seaduse

väljatöötamine, sest vana seadus oli ajale jalgu jäänud. Tänan Hanno Pevkurit ja Taavi Rõivast, sest siis, kui seda eelnõu hakati välja töötama, parandusi ja muudatusi tegema, rõhuasetusi üle vaatama, olid sotsiaalministriks just nemad.

Tõepoolest, 22 aastat kehtinud Eesti Vabariigi lastekaitse seadus, mis 1993. aastal jõustus, on nüüdseks oma innovaativsuse minetanud, seal ei kajastu ka elu nõuetest tulenevad kohustused. Mida veel öelda? Eelnevalt on siin räägitud headest tavadest. Seaduse rakendamisega kaasnevate mõjude hindamiseks telliti Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskusest RAKE lastekaitse seaduse eelnõu mõjude analüüs ja PricewaterhouseCoopersilt lastekaitse korralduse alusanalüüs. Alusanalüüs, mida te olete saanud lugeda ja millega tutvuda, on 167 lehekülge pikk.

Nüüd räägin eelnõust. Lühidalt öeldes on eelnõu peamised märksõnad järgmised: ennetus ja varane märkamine; perekond ja lastevanemad on lapse heaolu esmased tagajad; valdkondadeülene koostöö kõigi osapoolte vahel, näiteks hariduses, tervishoius, õiguskaitstes ja hoolekandes, aga täpselt samuti eri tasandite vahel, nagu valitsus, riigiasutused, omavalitsused. Seda kõike selleks, et koostöös tagada laste õiguste kaitse ja riigi tugi kohalikule tasandile lastekaitsetegevuse kaudu.

Millest veel rääkida? Lastekaitse seaduse vastuvõtmine Riigikogus oleks märgiline, see puudutab igaiht, sest eelnõu muudab terve ühiskonna väärtusi lapsesõbralikumaks ning lapsi ja peresid kaasavamaks. Eelnõuga võetakse tagajärgedega tegelemise asemel suund probleemide ennetamisele. Oluline on abistada lapsi ja nende vanemaid enne, kui probleemid on tekkinud (käitumisprobleemid, psüühikahäired, laste väärkohtlemine jpm). Eelnõu sätestabki ennetuse kui põhimõtte, millest tuleb juhinduda kõikides lastega seonduvates ettevõtmistes. Samas võtab riik enesele kohustuse oma tegevust planeerides eelistada ennetustööd.

Mida veel? Ennetustöö arendamine on juba käima lükatud, selleks on kolm ministeeriumi riskilaste programmi abil välja arendamas ja ellu viimas mitmeid ennetavaid tegevusi koolides, eelkõige koolikiusamise vastu. Vanemlusprogrammi abil toetatakse vanemaid ja suu-

rendatakse kohalike omavalitsuste võimekust just ennetustöös.

Oleme jõudnud etappi, kus lapse väärkohtlemise ja kehalise karistamise selgesõnaline keeld on välja öeldud. Riik võtab meetmeid vanemate toetamiseks, et anda õpetusi ja juhiseid, kuidas lastega vägivallata toime tulla. Rahvusvaheline kogemus kinnitab – Rootsis on juba 35 aastat karistamine keelatud olnud –, et kehalise karistamise keelustamise seadus on oluliselt vähendamas ka lastevastast vägivalda. Eesti on nüüd astumas arenenud riikide hulka, kes väärtustavad last ja tema inimõigusi.

Eelnõus täpsustatakse abivajavast lapsest teavitamist ning tema abistamist. Alates 2009. aastast on Eestis üleriigiline tasuta lasteabi telefon 116 111. Sellel numbril helistades saavad kõik inimesed hädasolevast lapsest ööpäev läbi eesti, vene või inglise keeles teada anda. Vajaduse korral saab teataja jääda ka anonüümseks. Oluline on aga see, et abistajad saaksid teada igast hädasolevast lapsest.

Eelnõu loob esmakordselt riikliku lastekaitse korralduse koos seni täiesti puudunud riikliku järelevalvega. Seni kohalikule omavalitsusele tuginenud lastekaitsele lisandub riiklik korraldus koos toega ehk nõustamine, abistamine ning kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajate koolitus, supervisioon ja muu toetav tegevus. Lastekaitse riiklik korraldus luuakse olemasoleva süsteemi ehk Sotsiaalkindlustusameti piirkondlike kontorite juurde. Need on kohalikule omavalitsusele võimalikult lähedal. Riik hakkab pakkuma lastekaitsetöötajatele koolitust, nagu eelnevalt juttu oli, ka töönõustamist ja supervisiooni ning on valmis kohalike arengukavade koostamisel olema nõu ja jõuga abiks. Seega saab kohalik omavalitsus reaalselt tuge keeruliste lastekaitsejuhtumite korraldamisel.

Eelnõuga on kaasas väga põhjalikud rakeduskavad ja mõjude hindamised.

Mida veel öelda? Eelnõusse on kirja pandud, et lastekaitsetöötaja on eriharidusega sotsiaaltöötaja. See haridusnõue rakendub 2020. aasta 1. jaanuarist ehk praegu lastekaitsetööd tegevatel inimestel on aega ennast täiendada ja õppida. Nende kohta, kes on tööil enne lastekaitse seaduse uue versiooni jõustumist 1. jaanuarist 2016, hakkab haridusnõue kehtima kaks aastat hiljem ehk 2022.

Kui õiguskantsler tegi auditi ja vaatas omavalitsuste olukorda, siis selgus, et lastekaitsetöötajaid igas omavalitsuses kahjuks ei ole. Selleks, et neid töötajaid oleks rohkem, tuleb omavalitsusi nõustada ja toetada, samuti teha selgitustööd, et lastekaitsetöötaja on vajalik. Väga paljud omavalitsused on lastekaitse siiski prioriteediks võtnud.

Ma väga loodan, et lastekaitseaduse eelnõu arutelu tekitab küsimusi ja arutelu. Lapsed on meie kõigi prioriteet. Nii õiguskantsleri, kes on lasteombudsman, kui ka riigikontrolöri audititest on aga välja tulnud, et suur osa lastest elab vaesuses. Me oleme vaesuse leevendamise ja likvideerimise poole teel, kui 1. jaanuarist 2015 tõusevad lapsetoetused ja gümnaasiumis tuleb tasuta koolilõuna. Ma arvan, et siin saalis ei ole ühtegi Riigikogu liiget, kes oleks sellele vastu. Täna teid südamest! Olen valmis vastama küsimustele.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile ongi juba mõned küsimused. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud proua minister! Selge see, et me tasuta koolitoidu vastu ei ole, sest me ise omal ajal selle kehtestasime. Aga nagu me näeme, on selle seaduse laiemaks põhimõtteks, nagu te nimetasite, ennetamine, varajane sekkumine ja abivajavate laste võimalikult kiire abistamine. Samas arvavad lastekaitsetöötajad, et neil peaksid olema suuremad õigused lapse koju sisenemisel. Sellest on juttu olnud. Kuidas seda probleemi lahendada? Lastekaitsetöötajate hinnangul ei saa nad võimalikult kiiresti sekkuda, kui neil need õigused puuduvad.

Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Tõepoolest, ka uues seaduses on kirjas, et lastekaitsetöötaja koos politseinikuga võib lapse koju siseneda. Politseinik on toodud siin abiks ja toeks, sest lastekaitsetöötajal on üksinda siseneda riskantne, võib tekkida turvalisuse küsimus. Koos politseinikuga võib ta siseneda, sellised raamid selles seaduses on. Ma enne unustasin selle, aga see on kindlasti hästi oluline: selle seaduseelnõu kohta laekus üle 400 ettepaneku. Eelnõu menetlemisel said sõna sekka öelda lapsed

ja noored. Ka seetõttu ma arvan, et see eelnõu on väga hästi välja tulnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ma tulen lastekaitsetöötajate teema juurde, millest kolleeg juba rääkis. Te ütlesite, et me hakkame 2020. aastal nõudma, et nendel inimestel oleks eriettevalmistus ja kõrgharidus. Kas me latti liiga kõrgele ei tõsta? Te ise ju ütlesite, et neid töötajaid ei jätku. Mind huvitabki, kui suur on meil lastekaitsetöötajate defitsiit. Millal me saame rääkida, et meil on kõik töökohad täielikult komplekteeritud?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult on nii, et nende lastekaitsetöötajate kohta, kes juba töötavad, jõustub see haridusnõue siiski aastast 2022. Ainult nende kohta, kes asuvad tööle peale seaduse jõustumist 1. jaanuaril 2016, kehtib see nõue aastast 2020. See, et lastekaitsetöötajaid tõepoolest puudu on, on tõsi. Aga kui me läheme arsti juurde, siis me tahame, et arstil oleks eriharidus, me tahame, et ta oleks kõrgharidusega spetsialist. Minu meelest on lastele parim, kui selles valdkonnas töötavatel inimestel on erialane kõrgharidus. Praegu on siiski piisavalt aega, et eriharidust omandada, teha läbi koolitused, osaleda täiendusõppes, vajaduse korral teha seda kaugõppes või õhtuõppes. Me ei saa seda latti meie kõige kallima vara ehk laste puhul alla lasta, sest rasked juhtumid, mis lastekaitstes ette tulevad, nõuavad erioskusi ja õiget suhtumist.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Hea minister! Praegune peaminister, endine sotsiaalminister, on nimetanud seda uut seadust maailma parimaks lastekaitseaduseks. Teie olete öelnud, et see ei ole teie arvates maailma parim lastekaitseadus. Mulle tuletab see kõik meelde töövõimereformi, mida käsitlev eelnõu täna veel siia saali jõuab. Ette on tohutult palju kiidetud, et mingi asi on kas maailma parim või on see põhi-

mõtteline suur muudatus. Ma olen nõus, et uut lastekaitseadust on vaja ja siin eelnõus on väga palju häid asju. Kuid siit on välja jäetud sisulised muudatused laste hoolekande süsteemis. Lõplikud kokkulepped omavalitsustega, ma saan nii aru, on ka rakenduse poole peal saavutamata, sellepärast on üleval finantseerimise küsimus. Te olete öelnud, et see ei ole maailma parim lastekaitseadus. Millised puudujäägikohad siin siis on?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Võib-olla tuleneb see minu vanusest, aga ma ei ole ülivõrretes rääkija. Ma arvan, et iga seadust saab teha paremaks. Ma ei arva, et ükski väljatöötatud seadus oleks maailma parim. Iga seadus muutub aja jooksul. Kindlasti hakkame kas meie või hakkavad need rahvasaadikud, kes istuvad siin saalis pärast meid, teatud seadusi muutma ja küllap muudetakse ka lastekaitseadust. Mis puudutab seda, et siin on osa asju kas lahendamata või kokku leppimata, siis, kahtlemata, selle tõttu ei panda omavalitsustele lisakohustusi, vaid minnakse neile appi. Riigi poolt tulevad Sotsiaalkindlustusametisse spetsialistid, kes on valmis mobiilselt liikuma sinna, kus on ette tulnud raskemad juhtumid. Toimub koostöö ministriumide vahel, sest lastekaitseprobleemidega tuleb tegelda ka hariduselus ja korrakaitstes. Iga seadust annab paremaks teha. Ma lihtsalt eeldan, et uus seadus on kindlasti parem kui see, mis hakkas kehtima aastal 1993.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister, rõõm on teiega lastekaitseadust arutada! Aga ma mõtlen niimoodi, et laste kõige parem kaitse on hoolitsevad vanemad ja harmooniline perekond. Riik saaks siin teha seda, et tunnustaks vanemate panust. Just viis minutit tagasi me teie vaimsel heakskiidul – teie olete sotsiaaldemokraatide ideoloog selles küsimuses – ütlesime, et me tegelikult lastevanemaid ei väärtusta. Nüüd on käidud välja see nn maailma parim lastekaitseadus. Mida annab see lastekaitseadus normaalsele Eesti perekonnale, normaalses olukorras elavatele lastele,

nagu on enamik Eesti lapsi? Ma ei pea praegu silmas riskijuhtumeid ja muud sellist, kus on väga palju erinevaid teemasid.

Helmen Kütt

Aitäh, austatud küsija! Ma eelnõu tutvustades mainisin peamisi märksõnu. Nendest teine oli see, et perekond ja lastevanemad on lapse heaolu esmased tagajad. See on kindlalt seadusesse kirja pandud, näiteks eelmises seaduses seda ei olnud. Kahtlemata on olemas võrgustik, vanavanemad ja kõik muu. Ka eelmine küsija mainis maailma parimat lastekaitseadust. Ma ei pea seda maailma parimaks lastekaitseaduseks. Ma arvan, et see on hea lastekaitseadus, mida kindlasti aja jooksul muudetakse. Te kasutasite sõna "normaalne". Mina ei pea perekonda, kus on noored vanemad, kes võib-olla vajavad nõustamist ja toetamist ning kes alles õpivad vanemaks olemist, ebanormaalseks. Pigem on olukord selline, et väga normaalsed pered otsivad abi, kui nad ei saa hakkama mõne probleemiga kas lapse kasvatamisel või isiklikes suhetes. Ma arvan, et need on väga normaalsed inimesed, kes tulevad ja küsivad abi. Pigem oleks halb see, kui nad seda ei teeks ja seetõttu kannataksid nende lapsed.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud proua minister! Täna esines siin saalis ka õiguskantsler, kes oma 2013. aasta tegevuse ülevaates tõi välja, et ta ootab uult lastekaitseaduselt palju. See uus seadus on väga mahukas, aga samas võiks öelda, et ka deklaratiivne. Sellele seadusele tulevad juurde rakendusaktid, mille rakendamine nõuab raha. Me siin natuke aega tagasi kuulsime, et vanemapensioni jaoks raha ei ole. Kas, kuidas ja millal leitakse raha lastekaitseaduse rakendamiseks?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tõepoolest, 2016. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkav lastekaitseadus nõuab raha. Kas või selle jaoks, et osaliselt ümber korraldada Sotsiaalkindlustusameti töö. Kindlasti on see järgmise koalitsiooni ja 2016. aasta eelarve läbirääkimiste

teema. Kahtlemata nõuab see seadus raha. Vastuvõtmine ilma lisavahendite eraldamiseta muudaks seaduse deklaratiivseks. Ilmselt nõuab iga liigutus, mis puudutab laste huviseid või kaitset, teatud vahendeid. Aga seda summat, mis läheb selle seaduse jaoks, ei saa kindlasti võrrelda selle kasuga, mida toob endaga kaasa see, kui me need vahendid leiame. Seletuskirjas on väga täpselt välja toodud ka see, milliste aastate jooksul seda kõike tehakse. Ma alguses ütlesin, et IRL-i ja Reformierakonna tegevuskavas oli sees suurepärase eesmärk välja töötada uus lastekaitseadus, mis on nüüd saavutatud. Ka meie praeguses koalitsioonilepingus on see sees. Siin on ka näiteks arvutused lastekaitsetöötajate täienduskoolituste kohta aastatel 2015–2020, need on hästi põhjalikult seletuskirjas lahti kirjutatud. Nii et kahtlemata, raha see seadus nõuab, aga ma eeldan ja loodan, et see on eelarveläbirääkimiste teema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma nõustun teiega, et selles seaduses on mitmeid häid punkte. Aga kahjuks on siin ka terve hulk küsitavusi, millele ma juhtisin tähelepanu juba varasema menetlemise ajal, kui valitsuskoalitsioon oli veel teistsugune. Paragrahv 24 on ühiskonnas kõige enam diskussioone tekitanud. Kahjuks keskendub seletuskirja see osa ainult füüsilisele vägivallale, kõik muu on jäetud täiesti lahti kirjutamata. Kuna § 24 lõikes 1 on väärkohtlemise alla pandud ka lapse hooletusse jätmise, siis tõenäoliselt tuleks vanemlikud õigused ära võtta nii mõnelki täna siin Riigikogu saalis töötavalt lapsevanemalt, kelle lapsed on kodus hooletusse jäetud. Kui seletuskirjas puudub lapse hooletusse jätmise igasugune tõlgendus, kuidas avalikkus seda teie arvates tõlgendada hakkab?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Ma ei ole sellega päris nõus. Paragrahvi 24 lõige 1 hõlmab lapse vaimset, emotsionaalset, kehalist, seksuaalset või muud väärkohtlemist. Need projektid, mis on algatatud vanemlusprogrammide raames veel enne uue lastekaitseaduse vastuvõtmist,

on kindlasti samm selle poole, et sellist asja ei tekiks. Eesmärk ei ole kellelki vanemlike õigusi ära võtta, pigem vastupidi. Me ei saa olla rahul sellega, et väga palju lapsi saadetakse asenduskodusse. Me leiame, et õige koht lapse kasvamiseks on perekond. Me toetame perekonda just selleks, et ta ise probleemidega hakkama saaks. Sellele on nii seletuskirjas kui ka analüüsis väga-väga palju ruumi pühendatud. 167 lehekülje pikkune analüüs näitab ära iga paragrahvi tähtsuse ja ettenähtud tegevused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister, rõõm teid näha siin Riigikogu saalis nii hilja õhtul! Mind huvitab riigi kavatsus luua neli kompetentsikeskust, mis peaksid hakkama koordineerima lastekaitsetööd omavalitsustes. Kas te võite kirjeldada nende nelja loodava kompetentsikeskuse pädevust ja töökorraldust? Kas neli keskust tähendab jälle seda, et Eesti jagatakse n-õ traditsiooniliselt ja minu arvates jubedalt neljaks ning need keskused on juba ette määratud: Tallinn, Tartu, Pärnu ja tõenäoliselt Ida-Virumaal Jõhvi? Kas ei ole võimalik mingi teine valik, näiteks Rakvere, Haapsalu, Võru ja Viljandi? Kas on teada, kus need keskused hakkavad olema ja milline nende töökorraldus on?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Kui te loete eelnõu, siis näete, et seal ei ole ühtegi rida selle kohta, et on neli keskust. Tõepoolest, lastekaitsekorralduse uuenduse alusanalüüsis on viidatud sellele, et esimeses etapis võiks olla neli keskust, kui riigil rohkem raha ei ole. Need on ära toodud lihtsalt paikkondlikult. Ma ei pea ise seda õigeks. Sellesamas analüüsis on viidatud, et neid keskusi võiks olla ka kaheksa, teiste hulgas meie armsas kodulinnas Viljandis. Tegelikult tuleb neid keskusi täpselt nii palju, kui palju leitakse raha. Seda esiteks. Teiseks, kindlasti ei jää mitte ükski omavalitsus hätta ega toeta. Ka mina ei pea õigeks seda, kui Eesti jagatakse neljaks. Minu meelest on vaja, et elu oleks Eestis võimalik igal pool, mitte ainult keskustes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma olen nagu ka teie sotsiaalkomisjoni liikmena olnud selle eelnõu ettevalmistamise juures. Meile käidi seda ideed tutvustamas. See nelja kompetentsikeskuse jutt on olnud algusest saadik. Nüüd te ütlete, et tegelikult võiks neid keskusi olla rohkem, kui riigil rohkem raha on. See näitab seda, mida omavahelises vestluses tunnistasid ametnikud, kes eelnõu ette valmistasid, et lähteülesandes oli tegelikult kõrvale jäetud laste hoolekandeteenuste reform. Sotsid on kogu aeg rõhutanud, et me peame tegema haldusreformi, eelkõige selles vallas, mis puudutab teenuseid. Mõnes mõttes on see lastekaitseseadus n-õ hammaste ravimine mitte suu kaudu, vaid kuskilt mujalt. Teie väitsite ju eelmisele küsimusele vastates, et tehakse kompetentsikeskused, aga neid tehakse nii palju, kui on vaja, õigemini, kui palju on raha.

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

Margus Tsahkna

Me jätame selle tähtsa osaga ehk omavalitsuste sisuliste teenustega tegelemata. Kuidas te seda kommenteerite?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma ütlen veel kord, et mitte üheski seaduseelnõu punktis ei ole kirjas, et Eestis on neli kompetentsikeskust. Analüüsis on viidatud võimalusele niimoodi teha, aga kindlasti on võimalik teha ka teisiti. Eelnõus seda ei ole. Te rääkisite lähteülesandest. Ma kahjuks ei tea, kuidas oli lähteülesanne 2011. aastal esitatud. Küll aga tean ma, milline tulemus praegu on ning kuidas on omavalitsustega suheldud, teemat arutatud ja lastekaitsetöötajaid kaasatud. Ma saan nüüd vastata ka Valeri Korbi küsimusele, millele ma enne vastamata jätsin. 2012. aastal oli Eestis 187 lastekaitsetöötajat, kelle kõigiga, Margus Tsahkna, on peetud läbirääkimisi ja teemat arutatud. Nendesse aruteludesse on kaasatud omavalitsusi ja maavalitsusi. 12 maavalitsuses olid olemas lastekaitsetöötajad, kellest 160-l

oli eriharidus. Selle põhjal saab väita, et vaid väikesel protsendil lastekaitsetöötajatest, s.o 14%-l, ei ole eriharidust. Küsimus on aga selles, et lastekaitsetöötajaid võiks rohkem olla, mitte ainult 187. On ju ka selliseid tublisid omavalitsusi nagu Tallinn, Viljandi ja Tartu, kus lastekaitsetöötajaid on rohkem kui üks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts, teine küsimus!

Juhan Parts

Aitäh! Lugupeetud minister, ma tunnustan teid, teil on head vastused! Aga minu küsimus puudutab abivajavat last. Katsume nüüd kokku viia reaalse elu ja juriidika. Paar aastat tagasi kirjutas minu teada Helsingin Sanomat, et Eesti lapsed söövad vist puulehti. Ma ironiseerisin selle kallal ja mulle on seetõttu jäänud see meelde. Aeg-ajalt käib jälle kuskilt läbi, et Eesti lapsed, siin on ka protsentidest räägitud, on näljas. See riivab meid kõiki. Seaduse kuues peatükk peaks minu arvates seda teemat puudutama. Igaüks – ma ei pea ennekõike silmas kodanikke, vaid koole, lasteasutusi, kes peaksid näljas last märkama –, peaks ju reageerima. Siin on ära toodud terve protseduur. Ma usun, et te teate seda asja. Kui me seaduse vastu võtame ja seda rakendame, kas me võime siis öelda, et Eesti laste kõhud on täis?

Aseesimees Laine Randjärv

See on kindlasti väga oluline küsimus, aga, noor Riigikogu liige Juhan Parts, küsimus peab ühe minuti sisse ära mahtuma!

Helmen Kütt

Aitäh! Austatud küsija! Tegelikult ma ei tea, mida te 2011. aastal ütlesite. Minu väide suhtelises vaesuses või vaesuses elavate laste kohta pärineb lasteombudsmani tehtud analüüsist ja uuringutest. Lasteombudsman on need protsendid välja toonud. See on lihtsalt riigi statistika. Mis puudutab selle seaduse vastuvõtmist, siis kindlasti ei täida seadus lapse kõhtu, aga abivajavatest lastest hakatakse rohkem teatama. Omavalitsuste lastekaitsetöötajad – on ka neid omavalitsusi, kus on ainult sotsiaaltöötaja – annavad kindlasti endast parima, aga teinekord ei ole see piisav. Tõepoolest, ka lasteaiakasvataja või kooliõpetaja märkab sellist last ja selline koostöö toimib ka ilma selle

seaduseta. Siin on eraldi välja toodud, kuidas peaks sel juhul käituma. Eestlased on ju seaduskuulekas rahvas. Kui selline seadus on vastu võetud ja arvud ka veel välja toodud, siis see lihtsalt võib-olla annab mõnele ametnikule või tavakodanikule rohkem põhjust asjaga tegelda. Kui see on seadusesse pandud, siis me loodame, et teatatakse rohkem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te jätsite mu eelmisele küsimusele ikkagi vastamata. Küsimus oli selles, miks osa §-s 24 kui kõige enam diskussioone tekitavas paragrahvis toodud mõisteid on jäetud ka seletuskirjas täiesti avamata, näiteks lapse hirmutamise või hooletusse jätmise. Tunnistan ausalt üles: mina olen oma lastele näiteks öelnud, et kui nad õhtul tuba ära ei korista, siis järgmisel hommikul päkapikk sussi sisse kommi ei too. See on klassikaline hirmutamine. Ma tahan vähemalt eelnõu seletuskirjast näha, kas ma olen käitunud vastuolus lastekaitseadusega või mitte. On äärmiselt oluline, et need mõisted ära selgitataks. Praegu on mu lapsed kodus omapäi, tunnistan jälle ausalt üles. Kas ma olen jätnud nad hooletusse või mitte? Mis te arvate, miks selliste oluliste mõistete selgitus on eelnõu seletuskirjast puudu?

Helmen Kütt

Aitäh! Ma arvan, et päkapikk ja sussi sisse kommi toomine on pigem positiivne motivatsioon. Ma ei taha anda hinnangut, kas keegi on oma lapsed hooletusse jätnud. Mul ei ole täna see roll, ma kaitsen siin lastekaitseadust. Ma olen teiega nõus, et seletuskirja saaks ilmselt paremaks teha, kuigi ma veel kord viitan, et mõjude analüüsis on see kõik välja toodud. Täna on esimene lugemine. Me kindlasti saame kõike üheskoos täiendada ja täpsustada. IRL-i poolt panustasite selle seaduseelnõu väljatöötamisse ju teie, ma väga tunnustan seda tööd.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Minu küsimus puudutab 9. peatüki "Lasteasutus" § 35. Selles paragrahvis kirjutatakse, et omavalitsusüksus osutab lastele statsionaarseid tervishoiuteenuseid. Kas te võite laiendada meie teadmisi, kuidas kohalik omavalitsus võib tervishoiuteenuseid osutada?

Helmen Kütt

Aitäh! Ma võtan kohe selle paragrahvi ette. Omavalitsusüksus osutab lastele tervishoiuteenuseid ka nii, et koolides on, tõsi, haigekassa palgal olevad meditsiiniõed. Koolides töötavad meditsiiniõed, tihtipeale ka logopeedid, sest logopeediteenus on samuti meditsiiniteenus. Need on need teenused, mida osutatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh! Austatud minister! Seda lastekaitseadust on peaminister, endine sotsiaalminister, nimetanud maailma parimaks. Ma arvan, et tegelikult oleks meil kõigil palju parem meel, kui me sellist seadust üldse ei peaks tegema ja lapsed saaksid kasvada ilma igasuguse seaduseta. Aga mul on küsimus § 25 kohta. Seal räägitakse vägivalda õhutava ja pornograafilise sisuga esemete levitamise keelust. Lõigus 2 on öeldud, et selliste filmide tootmine, demonstreerimine ja levitamine lastele on keelatud. Ma tean veidikene seda, kuidas on asjad Leedus. Paljud asjad on seal keelatud, muu hulgas on keelatud samasooliste inimeste seksuaalsuhete propageerimine. Ma tahan teada, kas selle eelnõu menetlemise käigus ka meil see küsimus päevakorrale tõusis.

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Eelnõu § 25 lõiked 1 ja 2 tõepoolest, nagu te ka viitasite, reguleerivad pornograafilise sisuga ning vägivalda ja julmust propageerivate teoste levikut. Kõike siia ümber ei ole kirjutatud, sest see teema on osaliselt reguleeritud teiste seadustega. Teie küsimus ilmselt tulenes arutlusest tulevast kooseluseadusest. Nende kahe ja poole kuu jooksul, kui mina olen sotsiaalminister olnud, ei ole sellel teemal arutelusid olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu § 28 lõikes 2 tuuakse välja, et minimaalselt tuleb lapse abivajaduse hindamise käigus hinnata lapse majanduslikku heaolu. Samas ei käsitle lastekaitseseadus üheski punktis seda, kuidas oleks võimalik last mitte kasvatavalt vanemalt elatisraha seaduslikult lihtsamini kätte saada. Põhiline probleem on last üksi kasvatavate vanemate vaesusse sattumine, sest elatisraha ei saada teiselt vanemalt kätte. Kas te ei arva, et elatisraha kättesaamine peaks olema lastekaitseseaduses sätestatud?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma arvan, et elatisrahaprobleem on väga tõsine, aga see ei ole lastekaitseseaduse teema. Ka see, et lapse-toetused tõusevad, ei ole ju lastekaitseseaduse teema. Lastekaitseseadus reguleerib siiski muid valdkondi. Elatisraha probleem, ma arvan, on äärmiselt oluline lahendada. Ma olen üpris veendunud, et järgmine koalitsioon ja Riigikogu hakkavad seda teemat pärast 2015. aasta märtsi arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma! Ka mina tänan teid, proua minister, senise sisuka töö eest ministrina ja kõige eelneva eest, mida te olete oma elus sotsiaalvaldkonnas teinud! Te olete kindlasti minu lemmikminister selles valitsuses. Seaduses on kõik rollid kenasti ära jagatud, mida peaks tegema kohalik omavalitsus ja üks või teine organ. Aga selle valitsuse koosseisus on selline huvitav paarisrakend. Te käite koos kolleeg Kruusega üritusi pidi. Kuidas selle seaduse raames lood on? Kas nii, et laste sotsiaalküsimuste eest vastutab Kütt, aga kui on probleeme lapse tervisega või on vaja laps suveks tööle saata, siis on see kolleeg Kruuse asi? Kuidas teil sellega on?

Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Ma tahan vastu öelda, et teie meeldite mulle ka. Mis

puudutab seda, et me oleme siin Kruusega kahekesi, siis uskuge, järgmist eelnõu tuleb tutvustama Kruuse. Meil on kõik tööd kenasti jagatud. Ma arvan, et mida rohkem ministreid lastega tegeleb, seda parem on tulemus. Kui on terviseküsimusi, siis asub nendega tegelema härra Kruuse, aga lapse kasvatamisega seotu ja sotsiaalsed probleemid kuuluvad valdkonna järgi tõepoolest mulle. Nii et uskuge, see ainult parandab tulemust, kui rohkem ministreid lastega tegeleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ka seni on olnud ühiskondlikel lastekaitseorganisatsioonidel suur roll avaliku sektori abistamisel selles raskes tööloigus. Võib-olla annate väikese ülevaate, kas ja mis muutub ühiskondlike organisatsioonide jaoks? Loodetavasti muutuvad asjad ikka paremaks.

Helmen Kütt

Aitäh teile! Ma alguses ütlesin ja see on ka materjalides kirjas, et eelnõu kohta esitati üle 400 parandusettepaneku. Ma tahan väga tunnustada just kolmanda sektori organisatsioone, nagu Lastekaitse Liit ja Eesti Lastevanemate Liit, lisaks neile tunnustan UNICEF-i, Eesti Lastefondi, Eesti Noorteühenduste Liitu, Eesti Õpilasesinduste Liitu, kindlasti ka omavalitsusi, koostöökogusid. Väga suure panuse on andnud Eesti Lasteaednike Liit ja Eesti Lasterikas-te Perede Liit. Mis nende jaoks muutub? Alguses oli juttu, et kolm ministeeriumi on Norra projektide raames algatanud mitmeid tegevusi. Ka mittetulundusühingutel on tunduvalt rohkem vahendeid ja võimalusi taotleda raha just nimelt lastekaitsealaseks tegevuseks. Seda teevad nad väga aktiivselt. Needsamad organisatsioonid, keda ma nimetasin seadusloomesse panustajatena, on väga aktiivsed, panustades selle seaduse täitmisse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu arvates sobite teie ja Urmas Kruuse ministeeriumisse küll väga hästi, te sobite kokku nagu omal ajal Tipp ja Täpp. Aga minu küsimuse sisuks on §-d 24 ja 25. Ma saan aru, et lapse väärkohtlemise keelust tulenevalt on vanad head meetodid, mida köster Tootsi kasvatamisel kasutas, ajalugu ja neid rakendada ei ole enam võimalik. Aga § 25 räägib sellest, et vägivalda õhutatavate trükiste, filmide ja paljude muude asjade levitamine laste hulgas on keelatud. Kuidas on seda võimalik tegelikult ellu rakendada? Ma vaatan, mis filme vaatavad minu neli poega, mis filmid on neile kättesaadavad. Julgen öelda, et enamik neist sisaldab vägivalda. Ka arvutimängud on valdavalt sõjamängud. Kuidas selline seadussäte on kooskõlas tegelikkusega? Või ongi see lihtsalt n-ö deklaratiivne säte, mida ei olegi võimalik rakendada?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult ei ole see deklaratiivne säte, aga nii nagu seadustega tihti, me liigume selle eesmärgi poole. Mis puudutab teie mainitud köstri meetodeid, siis me ei kujuta ju ette, et keegi tuleb ja lööb täiskasvanut, laps on aga täpselt samuti indiviid, isiksus. Teda lüüa ei ole seadusega lubatud, täpselt samuti nagu ei ole lubatud lüüa täiskasvanut. Rääkides pornograafilise sisuga või vägivalda õhutatavatest teostest, siis siin on hästi suur roll ja vastutus vanematel. Keelatud on see levitamine sel kombel, et näiteks ei müüda alaealistele pornograafilise sisuga kasette. Ma usun, et ka te ise vaatate, milliseid mängu teie lapsed mängivad ja milliseid filme vaatavad. Eks siin ole oluline ka see, et vanemaks olemist õpitakse, neid inimesi tuleb toetada. Ma arvan, et see on tee selle poole, mida me tahame saavutada. Kui te lubate, siis ma toon teile ühe näite. Rootsis keelustati 35 aastat tagasi laste väärkohtlemine ja füüsiline karistamine. Astrid Lindgren, meie kõigi armastatud kirjanik, rääkis rahupreemia kättesaamisel sellise loo, mis pani mõtlema kõik saalisviibijad. Kui te lubate, siis ma kordan seda, kuigi saalis on suhteliselt vähe inimesi, aga ma eeldan, et lugupeetud Riigikogu liikmed on kõik televiisoriekraanide juures ja kuulavad seda ning igal juhul jääb see ka stenogrammi. Astrid Lindgrenile rääkis üks vana

naine, et sel ajal, kui Rootsis lastele veel vitsa anti, saatis ta väikese poisi, kes sel päeval oli olnud väga üleannetu, välja vitsa tooma. Poiss tuli natukese aja pärast tagasi ja nuttis. Ta ei leidnud vitsa, sest oksad olid kõik liiga kõrgel, aga tal oli käes väike kivi. Ta andis selle kivi emale ja ütles, et see viskaks teda kiviga, sest ta ei leidnud vitsa. Siis need ema ja laps istusid ning mõlemad nutsid. Ema pani selle kivi köögikapi peale, et see meenutaks talle, et lapsel on valu, kui teda kas kiviga visatakse või vitsaga lüüakse. Sellest ajast peale selles peres enam vitsa ei antud, vaid räägiti lapsega. Sotsiaalministrite kokkusaamisel Stockholmis kuninganna Silvia, kes tuli sellele üritusele, tõi väga hea näitena selle, et Eesti on astumas riikide hulka, kus on sõnaselgelt seadusesse kirjutatud, et lapsi ei tohi füüsiliselt karistada. Paragrahvis 24 on toodud loetelu, mida ei tohi veel teha. Veel kord tunnustan teid, et te 2011. aastal sellise sätte tegevuskavasse panite.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister, hea on teie vastuseid kuulata! Te olete teemas sees ega anna formaalseid vastuseid, vaid räägite sisuliselt ja toote ka näiteid. Minu lugupidamine selle eest! Aga ma tulen raha juurde. Olen ise mitmeid aastaid siinsamas saalis riigieelarvet kaitsnud. Annan teile võimaluse tutvuda nende tabelitega seal ja tuua välja, mis on selle hea lastekaitseaduse kulude maht lähiperioodil. Mul on ka teine küsimus. Te olete seletuskirjas öelnud, et seaduse rakendamise seotud kulude katmiseks on Sotsiaalministeerium Rahandusministeeriumile RES-i kontekstis taotlused esitanud ja teinud ka lisataotluse. Milline ikkagi see olukord on? Millised need arvud on, mis te meile välja toote, millised on Rahandusministeeriumi vastulaused jne? Olge kena!

Helmen Kütt

Aitäh teile! Ma pean nüüd tunnustusena ütlema, et eks ma ole õppinud parimatelt. Kui teie kaitsesite eelarvet, siis te ei andnud kunagi sisutühje vastuseid, vaid vastasite kõikidele küsijatele nii koalitsioonist kui ka opositsioo-

nist väga põhjalikult ega hakanud formaalselt vastama. Ma olen üritanud seda järgida. Mis puudutab eelnõu, siis alguses oli planeeritud selle kehtima hakkamine 2015. aastal. Eelmisel aastal räägiti veel väga selgelt, et see toimub aastal 2015. Sellest lähtudes esitati taotlused Rahandusministeeriumile. Nüüd on selge, et see seadus hakkab kehtima 2016. aasta 1. jaanuaril. Kulutusi on mitmeid. Seletuskirja tabelis 5 on toodud lastekaitsetöötajate täienduskoolituse kulud aastate kaupa, kokku on selleks ette nähtud 380 560 eurot. Tabel 6 näitab Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse struktuuriüksuse ametikohtade koosseisu. Summad on jälle kirjas. Tabelis 7 on regulaarsete konsultatsioonimeeskondade arv. Neid kulusid on mitmeid, aga ma võin teile kinnitada, käsi lastekaitseseadusel, kuna piiblit siin pole, või siis käsi südamel, et kulud on üks asi, aga tulud on tunduvalt suuremad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Seaduse §-s 19 on kirjas, et lastekaitsetöötaja peab hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse ning spetsialiseeruma kas lastekaitsele või mõnele teisele valdkonnale. Te ütlesite, et need inimesed peaksid olema väga head kõrgharidusega spetsialistid. Samas on teada, et praegused sotsiaaltöötajad ja lasteaiaõpetajad saavad paljudes omavalitsustes miinimumpalgalähedast töötasu. Kas ei peaks lastekaitseseadusesse kirjutama töötasumäära, mille alusel hakatakse lastekaitsetöötajaid tasustama? Siis ei tekiks olukorda, et kõrgharidusega inimene peaks ilma tasuta tööd tegema.

Aseesimees Laine Randjärv

Head küsijad, üks minut on aega küsimiseks! Üks minut!

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! See, et lastekaitsetöötajate, aga ka lasteaednike ja lasteaiaõpetajate palk on väike, vastab tõele. Tegelikult on see, et neile inimestele ei maksta küllalt head

palka, ka üks põhjusi, miks omavalitsustes ei ole piisavalt lastekaitsetöötajaid. See teema, kui palju riik kohalikele omavalitsustele toetust jagab, kas ta suudab endises suuruses taastada tasandusfondi, mida kärbeta aegu vähendati, on kindlasti arutamist väärt. Samas on väga paljud omavalitsused otsustanud, et prioriteet on lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või lasteaiaõpetaja. Väga palju on tuua ka selliseid näiteid, et neile makstakse päris korralikku palka. Mis puudutab haridusnõuet, siis ka Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon oli seda meelt, et seda nõuet ei tohi tagasi tõmmata. Paragrahvis 19 on toodud lastekaitsetöötajatele esitatavad nõuded. Nende inimeste kohta, kes juba praegu töötavad, hakkavad need kehtima 1. jaanuaril 2022. Nende inimeste kohta, kes hakkavad tööle peale lastekaitseseaduse kehtima hakkamist 1. jaanuaril 2016, hakkavad need nõuded kehtima aastast 2020. Aga kindlasti on probleem see, et mitte ainult lastekaitsetöötajate, vaid ka sotsiaaltöötajate palgad on väikesed. Need palgad on linnades ja valdades ka väga erinevad ja see on probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Mul on tõesti hea meel, et lastekaitseseaduse eelnõu on lõpuks meie ees. Minu küsimus on 8. peatüki kohta, mis kõneleb perekonnast eraldatud lapse õiguste kaitsest. See seab kohalikule omavalitsusele kohustusi, mida ta peab jälgima sellise lapse puhul, kes on perekonnast eraldatud, talle eestkostja määramisel, tema asendushooldusele paigutamisel või muudesse institutsioonidesse saatmisel. Aga me teame ju, et suures osas on perekonnast eraldatud laste eestkostja kohalik omavalitsus. Sõltuvalt omavalitsuse võimekusest on olukorrad väga erinevad. Mis võiksid olla need meetmed, et kohalik omavalitsus täie jõuga tegeleks sellega, et perekonnast eraldatud lapsi hakatakse hooldama peres, mitte mõnes institutsioonis?

Helmen Kütt

Aitäh teile! See on äärmiselt oluline teema. Ka kehtiv seadus keskendub sellele, et võimaluse korral siiski peret toetada, aidata ja koolitada, et lastel poleks vaja asendushooldust.

Kuid hoolimata sellest, et see seadus vastu võetakse, jääb kindlasti teatud hulk lapsi, kes seda hoolust siiski vajavad. Esmane põhimõte on see, et laps peaks kasvama armastavas perekonnas. Omavalitsused üritavad väga aktiivselt leida asenduspere asemel lapsendamisvõimalusi. Samas on teatud vanuses lapse lapsendamine väga keeruline. Teil on jälle õigus, osa lapsi satuvad täisealiseks saades ja institutsioonidest lahkudes tihti sealsamas omavalitsuses olukorda, kus riiklik nn elluastumistoeutus tegelikult ei taga, et nad saaksid iseseisvalt toime tulla. Ka korterid, mida omavalitsus neile pakub, on väga erinevad. Väga tihti on lastekaitsetöötajatega vesteldes tulnud kõne alla, et võib-olla ei ole õige suunata last tagasi sinna omavalitsusse, kus elab tema bioloogiline pere ja kus võivad tekkida halvad suhted, eriti väikestes kohtades, kus kõiki teatakse ja tuntakse. Häid näiteid on tuua selle kohta, kuidas omavalitsused on kokku leppinud, et nad võimaldavad teisest omavalitsusest pärit lapsele sotsiaalkorteri või -pinna. Kõike selle seadusega kindlasti ära ei lahenda, aga osa asju saab paremaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud kõneleja! Selle eelnõuga on tehtud ära väga suur töö ning eelnõule on lisatud hästi ettevalmistatud materjal. Minu küsimus puudutab Riigikontrolli auditit "Laste hoolekande korraldus valdades ja linnades". Selle järeldused on üsna kriitilised. Arvatakse, et lastekaitsetöö korraldus omavalitsustes ei anna kindlust, et laps saab abi õigel ajal, tema sotsiaalsete probleemide varases faasis. Üks etteheide on see, et laste hoolekandes ja lastekaitstes on riik mängureegleid seades olnud Riigikontrolli arvates liialt kasin ning jätnud omavalitsustele väga suure otsustusruumi. Sotsiaalministeerium on teinud katseid süsteemi mõjutada, kuid mitme põhimõttelise kitsaskoha kaotamist on seni maani välditud. Kas uus lastekaitse seadus need kitsaskohad kaotab?

Helmen Kütt

Suur aitäh küsimuse eest! Tegelikult on siin sama lugu, et riik peab minema omavalitsusele

appi kas Sotsiaalkindlustusameti kaudu vms. Riik peab minema appi, nõustama, aitama ja toetama, tehes seda vajaduse korral ka rahaliselt, ta peab lastekaitsetöötajaid koolitama. Kahtlemata on see seadus samm selle poole. See küll ei taga sajabrotsendilist lahendust, aga igal juhul toetab see eesmärgi saavutamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Lugupeetud proua minister, tänan väga asjalike selgituste ja selle eelnõu Riigikogu ette toomise eest! Minu esimene küsimus puudutab 7. peatükki "Hädaohus olev laps". See on olnud viimasel ajal väga tõsiseks aruteluteemaks. Eelmisel aastal oli traagiline juhtum Lääne-Virumaal, mida me kõik mäletame, kui üks hädaohus olnud laps kahjuks traagiliselt hukkus. See tõstas küsimusi eelkõige lastekaitsetöötajate ja politsei koostöövormide ja -võrgustiku kohta. Suurepärane on, et me oleme saanud regulatsiooni, mis sellele teemale väga põhjalikult keskendub. Minu küsimus puudutab just Sotsiaalministeeriumi panust. Te olete loodetavasti mõelnud, kuidas lähiaastatel tugevdada kohapealseid võrgustikke – politseitöötajad, lastekaitsetöötajad, sotsiaaltöötajad –, et just hädaohus olevaid lapsi paremini kaitsta.

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Kui teie olite minister, siis ma mitmel korral infotundides rõhutasin, et noorsoopolitseil ja lastekaitsetöötajatel on väga mitmes omavalitsuses väga hea koostöö. Jälle toon näitena oma armsa kodulinna Viljandi. Rääkides panusest või võimalusest, tuleb öelda, et on olemas kokkulepe Siseministeeriumiga koostöö kohta. Meil on üldine nimekiri, kus on kirjas laste turvakodud, et oleks teada, kuhu laps toimetada. Lastekaitsetöötajal või politseinikul ei ole vaja seda last tingimata koju viia. See võrgustik, millega sai alustatud siis, kui teie minister olite, toimib siiani väga edukalt. Siin on meil hästi palju vaja koostööd teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister, ma tahan kõigepealt tunnustada ministeeriumi väga hea ja põhjaliku seletuskirja eest, mis on sellele eelnõule lisatud. Minu küsimus puudutab kohalike omavalitsusi ja nende lastekaitsetöötajaid. Eelnõu § 17 sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded lastekaitse korraldamisel. Nende täitmine ei ole vabatahtlik, vaid on kohustuslik, kõik omavalitsused peavad neid täitma. Eelnõu § 18 lõikes 1 öeldakse, et lastekaitsetöötaja on ametnik, kes täidab neid lastekaitsevaldkonna ülesandeid. Ehk igas omavalitsuses peab olema selline ametnik, kes neid ülesandeid täidab. Võib-olla võime teha erandi Piirissaarele, ühele omavalitsusele 215-st, kus minu teada lapsi lihtsalt ei ole, aga ülejäänud peavad neid täitma. See on selle seaduse järgi nende kohustus. Nähakse ette ka ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

Siim Kiisler

... nõuded. Küsimus on järgmine. Kuidas on võimalik, et eelnõu § 17 lõige 2 ütleb, et omavalitsus saab vajaduse korral luua lastekaitsetöötaja ametikoha, kui ülesanded on ...

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud küsijad, üks minut on aega!

Siim Kiisler

Jah, vabandust! Kuidas on võimalik, et see on ainult vajaduse korral ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on nüüd läbi.

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Ma sain sellest küsimusest väga hästi aru. Kui te viitasite võimalikule vastuolule §-ga 18, siis tegelikult on praegu tõesti mitmes omavalitsuses ainult üks sotsiaaltöötaja ja ametijuhendis on pandud tema kohustuseks ka lastekaitsetöö. Selle tõttu see ongi eelnõus nii. See hõlmab kõiki isikuid, kes puutuvad kokku lastega seotud tööga, kaasa arvatud sotsiaaltöötajat, kelle ametijuhendis see kirjas on. Meil oli pikk arutelu selle üle, kas kirjutada seadusesse sisse nõue, nagu oli eelnevalt arutatud, et omavalitsuses elava

tuhande lapse kohta peaks olema üks lastekaitsetöötaja. Leiti, et selline nõue tekitaks olukorra, kus omavalitsused ei oleks võimelised seda täitma. Kui paned kohustuse, siis tuleb kindlasti leida selle täitmiseks ka raha. Siin tekib nende omavalitsuste ebavõrdne kohtlemine, kes siiski on palganud lastekaitsetöötaja ja on ise leidnud selleks vahendeid. Kui eraldada toetust neile, kes seda veel teinud ei ole – nad ei ole mitte alati jätnud selle tegemata seetõttu, et neil oleks selleks raha puudunud, võib-olla olid neil muud prioriteedid –, siis me karistaksime neid, kes on prioriteediks seadnud lapsed ja ise need probleemid lahendanud. Te ütlesite, et Piirissaarel lapsi ei ole. Siis ei ole seal tõesti ka lastekaitsetöötajat vaja, aga võib-olla kunagi sinna mõni laps siiski tuleb või ikkagi on juba praegu. Ma olen teiega nõus, et igas omavalitsuses võiks olla lastekaitsetöötaja. See seadus on tee sinnapoole. Omavalitsused siiski üritavad seda tööd ka nappide vahenditega teha, kasutades selleks sotsiaaltöötajaid. Toon jälle näite oma kodukohast. Viljandi linna ümber tekkis rõngasvald, Viljandi vald. Ka seal kaalutakse ja arutatakse, kas võtta tööle ühine lastekaitsetöötaja, kes on selles valdkonnas kompetentsem. Võib-olla ei ole mõtet neljas kohas hoida lastekaitsetöötajat tööl või võtta tööle kaks lastekaitsetöötajat. See sõltub sellest, kuidas omavalitsused koos selliseid probleeme lahendavad. Aga idee järgi peaks igas omavalitsuses, kus on lapsed, olema lastekaitsetöötaja. Kui lapsi on vähe, võib ta töötada ka osaaajaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kiisler alustas oma küsimust kiitusega ministeeriumile. Mina, isegi kui tahaksin, ei suudaks ennast tagasi hoida ja ütlen, et sellist professionaalsust kohtab poliitikas harva. Nii sisulisi vastuseid ja tõsist arutelu nagu praegu võiks siin saalis tõesti olla palju rohkem. Mul on küsimus sama teema kohta, mille kohta küsis Kiisler. Ma tean ise paari juhtumit, kui omavalitsusjuhid on kinnitanud, et kui omavalitsuses ei olnud spetsiaalset lastekaitsetöötajat tööl, siis nagu ei olnudki neid probleeme, sest neid ei osatud märgata. Mismoodi me saavutame, et

paljud eelnõus kirjas olevad sätted ei jääks deklaratiivseks, vaid me suudaksime neid rahaliselt katta ja need probleemid lahendada?

Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Tõesti, kui ei ole eriharidusega inimest või ühtegi töötajat, kes on spetsialiseerunud lastekaitsele, siis jäävad paljud probleemid märkamata. Neid tõesti ei osata näha enne, kui tuleb juba tulekahju kustutada või on mõni õnnetus juhtunud. Selleks, et see seadus ka tegelikult ellu rakenduks ja oma eesmärgi täidaks, tuleb ühiskonnas rohkem sellel teemal sõna võtta. Sellele aitab kaasa, miks ka mitte, see, kui Sotsiaalkindlustusameti juurde tekivad kompetentsikeskused, kus on inimesed, kes sellest teemast rohkem räägivad ja sellega tegelevad. Ühe variandina on arutatud isegi seda, et koolitada omavalitsustöötajaid, mitte ainult sotsiaaltöötajaid, vaid ka poliitikuid, otsustajaid, ning tuua näiteid, mida kõike omavalitsus võidab, kui võtab tööle lastekaitsetöötaja. Tagajärgede likvideerimine on tunduvalt kallim.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

Annely Akkermann

Suur tänu võimaluse eest veel kord küsida! Ma lähen edasi omavalitsuste teemaga, mida ma varem juba põgusalt puudutasin. Riigikontrolli audit ütleb, et eraldi lastekaitsetöötaja on vaid 38%-s omavalitsustest ja viiendik Eesti lastest elab omavalitsuses, kus lastekaitsetöötajat ei ole. Eelnõus on selline rõhuasetus, et lastekaitsetöö on eelkõige kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja õlul, kõikide probleemide puhul peab ikkagi just tema lahenduse leidma. Ma lehitsesin eelnõu läbi ja üritasin leida kohalike omavalitsuste tulubaasi. Ma nägin, et Sotsiaalkindlustusameti eelarvet on küll suurendatud selleks, et koolitusi korraldada, aga tekkis küsimus, kuidas kohalikud omavalitsused peaksid ikkagi lisaülesannetega hakkama saama.

Helmen Kütt

Aitäh teile! Tegelikult on ju kohalikud omavalitsused oma oskuste ja võimaluste piires seda tööd juba teinud. Me mõlemad teame, kui

tihti on seda raske teha lihtsalt selle tõttu, et nii omavalitsuse kui ka riigi kohustused on suuremad kui võimalused. Selle seadusega tulla se omavalitsustele vähemalt sellega appi, et neid koolituste korraldamisel toetatakse. Nagu ma eelnevalt vastasin, tõepoolest on teatud omavalitsustes ühe inimese ametijuhendis kirjas kõik: lastekaitse, erivajadusega inimesed, eakad. Teinekord, kui see on väike omavalitsus, on sinna lisaks pandud ka kultuurielu edendamine. Seda juhtub päris tihti. Ma olen nõus, et ideaalvariandis peaks omavalitsuses olema lastekaitsetöötaja. Aga selleks, et omavalitsused neid inimesi tööle võtaksid, on vaja raha, lisaks sellele, mis on antud koolituste korraldamiseks. Tihtipeale kurdetakse rahapuuduse üle, aga tarkuse puudumise üle eriti keegi ei kurda. Ma loodan, et kui suureneb tulubaas, siis on ka piisavalt tarkust, et neid inimesi tööle võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud proua minister! Minu teine küsimus puudutab lastekaitse nõukogu, mille moodustamine on ette nähtud eelnõu §-s 13. See on uus nõukogu, mis seletuskirjas on kenasti lahti kirjutatud. On mainitud ka neid kuut ministrit, kes puutuvad väga paljuski kokku üldse ennetustööga ühiskonnas. Ennetustöö all mõtleme kõiki tegevusi ja samme, mille eesmärk on ära hoida võimalikku hälbivat käitumist, õigusrikkumisi, kuritegevust jne. Meil on olemas päris mitu sarnast organit, nagu süüteoennetuse nõukogu, uimastiennetuse nõukogu jne. Kas te olete mõelnud ka selle peale, kas me ei vajaks ühtset ennetusnõukogu, mis võiks hõlmata kõiki neid lugupeetud kuut ministrit, kellest seletuskirjas räägitakse, ja laiemalt läheneda kogu ennetustööle süüteoennetuse, sotsiaalkaitse või lastekaitse rakursis?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Tõepoolest on erinevaid nõukogusid, mis tegelevad väga spetsiifiliste probleemidega, aga elu on tervik. Need kuus ministrit eri nõukogudes nagunii regulaarselt kohtuvad. Selle nõukogu, mis 2016. aastal tööle peaks hakkama, üks eelis

võib olla, et ta tegeleb spetsiifiliselt vaid laste teemadega. Selline ennetusnõukogu tegeleks suurema valdkonnaga. Aga ma olen selles mõttes teiega nõus, et need nõukogud võiks üle vaadata. Kindlasti oleks vaja ministrite, aga ka nende inimeste aega, kes omavalitsuste ja vabatahtlike organisatsioonide esindajatena tihtipeale oma vabast ajast nende nõukogude töös osalevad, paremini kasutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Te tõite välja, et probleeme lastekaitsetöötaja puudumise tõttu on eelkõige väiksemates omavalitsustes, mis on ka loomulik. Positiivse näitena tõite ühinenud Viljandi valla. Samas ütlesite, et probleemi lahendaks see, kui omavalitsuste tulubaas kasvaks. Aga selleks, et väga väikeses omavalitsuses iga kitsa valdkonna peale spetsialistid palgata, peaksid omavalitsuse tulud kasvama mitu korda, mitte üksiku protsendi. On ju selge, et teie valitsus omavalitsuste tulubaasi sellises mahus ei kasvata. Kas ei oleks siis mõistlikum toetada omavalitsuste ühinemist kas või riigi sunni abil, selleks et omavalitsused oleksid piisavalt suured ja võimekad ning saaksid selles valdkonnas ja ka teistes sotsiaaltöö valdkondades spetsialiste palgata?

Helmen Kütt

Aitäh teile! Kui te lubate, siis ma jään lastekaitseaduse eelnõu juurde, sest ma kindlasti ei ole spetsialist, väitlemaks valdade ühinemise teemal või selle kohta arvamuse avaldamiseks. Ma tõin lihtsalt välja, et mõnikord suudavad ka väikesed omavalitsused sotsiaalteenuseid pakkuda – on olemas üks pisike vald, kes suudab pakkuda 26 sotsiaalteenust –, aga on suuremaid omavalitsusi, kes neid ei paku. Teinekord on küsimus prioriteetides. Miks ma tõin selle näite? Ma väga hindan seda, kui omavalitsused hoolekandeprobleemide lahendamiseks kokku lepivad. Nii eakate, aga ka laste hoolekandes on tehtud väga head koostööd. Kahtlemata aitab see ressursse ja teadmisi paremini rakendada ning see tagab parema tulemuse. Jah, ma arvan, et sellise teema korral, nagu on sotsiaalhoolekanne, on koostöö hästi oluline. Kui sellega kaasneb see, mis

toimus pärast Viljandi valla tekkimist, et tehakse koostööd, siis on see ainult positiivne. Aga ma jääksin lastekaitseaduse eelnõu käsitlemise juurde, sest ma ei ole valdade ühinemise ekspert.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Meie laual on lastekaitseaduse eelnõu, hea ja mahukas. See on väga oodatud ja ka väga vajalik eelnõu. Lastekaitstes on kindlasti üks suurim probleem lastekodud. Kuidas sa näed lahendust sellele, et praegu finantseeritakse lastekodusid ikkagi puhtalt pearaha põhjal? Samas teame, et kõige parem on, kui me suudame lastekodulapsed saata elama peredesse. Meil on nüüd uus soov ja mõte peremajad. Ühes peremajas võiks elada kõige rohkem kaheksa last ja seda piirarvu tahetakse veel vähendada. Kui aasta keskel peaks õnnestuma mõnest lastekodust lapsi ära saata, siis pearaha väheneb. Kuidas saaks sinu arvates seda probleemi lahendada?

Helmen Kütt

Suur aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, teie kolleeg, lugupeetud Riigikogu liige Kaia Iva tõstatab asenduskodu teema. Lastekaitseaduse kõige olulisem roll on vähendada asenduskodusse saadetavate laste arvu. Lapse kõige parem kasvukeskkond peaks olema tema oma pere. Kui laps satub asenduskodusse, siis see, kui ta kiiresti lapsendatakse või ta saab hakata elama peres, tagab talle paremad võimalused edaspidises elus toime tulla. Aga kindlasti jääb teatud hulk neid lapsi, keda ei lapsendata. Kahjuks ei ole Eestis harvad need näited, kui asendusperre läinud laps mingil põhjusel, on siis põhjuseks see pere või laps, peab minema tagasi asenduskodusse. Selle seadusega kõik probleemid lahendatud ei saa, aga ma väga loodan, et see on üks hea alus selleks, et järjest vähem lapsi asenduskodusse satuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Uus seadus peaks senisest rohkem kaitsma

lapsi väärkohtlemise, ka füüsilise väärkohtlemise eest. Samas kõlab selle seaduse pealkirja lühend LAKS kuidagi irooniliselt. Tartu Ülikooli teadlased on koostanud raporti, kus on kirjas ekspertide arvamus. Kuid seaduse selgust kirjas on toodud välja vaid positiivne, puudustele seal väga osutatud ei ole. Miks see nii on? Uues seaduses, LAKS-is, räägitakse sellistest eesmärkidest, et tuleb tagada lapse üldine heaolu, väärtustada lapsi, toetada peresid ja vanemlust. Seaduse eesmärk olevat lapse õiguste edendamine ja valdkonnaülese lastekaitse korra loomine lapse heaolu tagamiseks. Samas ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on läbi. Kui kell heliseb, on üks minut läbi saanud.

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Nagu te märkate, ma ei ole kordagi seda lühendit kasutanud. Eks see lühend ole selline tööversioon. Ka sotsiaalhoolekande seaduse lühend on moodustatud sõnaosade esitähedest. Minu meelest ei ole see väga hea lühend, seetõttu ma ise seda kindlasti kunagi ei kasuta. Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs ja eelnõu mõjuanalüüs, mille tegid PricewaterhouseCoopers ja Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendus-uuringute keskus, on tõepoolest välja toonud ka ohte ja riske, millele tuleb tähelepanu juhtida ja mis tuleb välistada või minimeerida. Positiivsed mõjud on välja toodud lihtsalt selle tõttu, et näidata, et positiivsuse baasil on võimalik neid riske minimeerida või isegi ära hoida. Ma loodan väga sellele, et need riskid ja analüüsid on spetsialistidel teada ning töötatakse välja lastekaitse seaduse rakendusaktid. 2016. aasta 1. jaanuarini on õnneks piisavalt aega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Aitäh! Hea minister! Ma ikkagi ei saanud oma küsimusele vastust. Me peaksime kindlasti tegema kõik selleks, et lapsed lastekodusse ei satuks. Aga praegu on olukord selline, et lastekodutöötajatel on väga kahjulik lapsi peredesse saata, sest nad kaotavad siis pearaha.

Kui nad selle kaotavad aasta keskel, siis on kaks võimalust: kas tuleb inimesi koondada või loota, et mõni laps tuleb juurde. Kas me ikkagi ei võiks selle seadusega väga selgelt ette näha, et kui lastekodus on kaks peret, siis riik terve aasta jooksul toetab nende ülalpidamist, ka siis, kui töötajad on suutnud lapsi peredesse paigutada? See võiks olla preemia lastekodudele, kes suudavad lapsi peredesse paigutada. Nad teevad seda tööd hästi.

Helmen Kütt

Aitäh teile! Tõepoolest, see on nii, et pearaha alusel rahastamine ei pruugi ei hariduses ega sotsiaalhoolekandes tegelikult kvaliteeti tagada. Kui mõni laps on läinud perre elama, siis on rahastamiseks esitatud ka lisataotlusi. Ma olen veendunud, et mitte ükski asenduskodu ei hoia ühtegi last kinni, kui sobiv perekond on olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka siis, kui mina sotsiaalkomisjoni liige olin, olid väga tõsiselt kõne all lastekaitsega seotud teemad. Toon näiteks ühe praktilistest probleemidest võrsunud küsimuse. Kui abivajav laps koos oma vanematega, kes ei ole suutelised tema eest elementaarseltki hoolitsema, elukohta vahetab, kuidas see jälgimissüsteem toimib? Meil on suhteliselt lõtv elukoha registreerimise süsteem. Meenutame sedasama traagilist garaažilapse juhtumit. Lapsevanem oli tulnud Tallinna elama, laps oli lastekaitse vaatluse all omavalitsuses, kust see vanem lahkus, aga hiljem see seos katkes. Siit tekivad ka muud probleemid. Kuidas me tagame, et abivajaduse signaal või punane ohutuli käib lapsega kaasas, sõltumata sellest, millise elukoha tema vanemad valivad?

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, vastaja! Austatud IRL-i liikmed! See on teil juba meetoodiline käitumine. Ma palun teil mahutada küsimus ühe minuti sisse! Ma mõistan, et te olete alles hiljuti Riigikokku tulnud, aga katsuge end siiski ohjeldada.

Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Tegelikult on see hästi suur probleem, mis puudutab elukohta, elanike registrit ja inimeste liikumist, ilma et see omavalitsus, kuhu nad läinud on, neist midagi teaks. Probleeme ei ole mitte ainult lastega, vaid ka erivajadusega inimestega. Vastutustundlikud inimesed võtavad ju ennast arvele, tulles vormistama sünnitoetust või mida iganes. Praegu on Sotsiaalkindlustusametil suur üleriigiline andmebaas. See muidugi ei taga seda, et inimeste elukoht oleks seal kohe näha. Aga 6. peatükis "Abivajav laps" on kirjas, et abivajavast lapsest tuleb viivitamata teatada, ja on ära toodud ka telefoninumber. Ma loodan väga, et see seadus aitab ühiskonna suhtumist muuta, et ollakse tähelepanelikumad ja märgatakse rohkem ning nii saab ka probleeme ennetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma olen selle üldkäsitlusega täiesti nõus, see on kogu ühiskonna vastutus. Aga kujutame ette omavalitsust, kus see abivajav laps on elanud. Sealne lastekaitsetöötaja, kes on selle lapse ja perega tegelnud, saab teada, et see pere on omavalitsusest lahkunud. Kas tal on tulevikus kohustus tuvastada, kuhu see pere läks või kus see laps praegu on? Kas ta peab info edasi andma teise omavalitsuse lastekaitsetöötajale? Kuidas see skeem toimima hakkab?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, kui ta teab, kuhu see laps on läinud, siis sotsiaaltöötajad omavahel sel teemal suhtlevad. See probleem, et tihtipeale lahkutakse teadmata, kuhu minnakse, kindlasti ei lahene ka selle seaduse abil. Need pered, kes ei ole väga seaduskuulekad ja kellel on probleeme, kasutavad üldjuhul mitmesuguseid toetusi. Kui nad omavalitsusse pöörduvad, siis on seal teada, et selline pere on sinna tekkinud. Aga nad võivad ka mitte pöörduda ja ka selle seadusega ei saa täiesti välistada, et meil ei tule ühtegi sellist juhtumit, et need inimesed jäävad omavalitsusel märkamata. Kuid kindlasti on omavalitsus, kust lahkuvad probleemide või muredega pere, kolleegi-

de või Sotsiaalkindlustusametiga infovahetuses. Kohusetundlik lastekaitsetöötaja või sotsiaaltöötaja teeb kindlasti oma parima. Aga elukohta registreerimata jätmine on tekitanud päris palju segadust. Seaduse järgi peaksid ju kõik inimesed oma elukohta registreerima, nad ei pea ennast elamispiinnale n-ö sisse kirjutama, nad võivad registreerida oma viibimise sellel elamispiinnal ka kas üürilepingu või muul alusel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Ma üritan nüüd oma küsimuse teise poole ära lõpetada. Minu isiklik tunne on selline, et seaduseelnõu seletuskiri ei ole vastavuses seaduse sisuga ega seaduse eesmärkidega tekitatud ootustega. Milline kindlus on teil kui ministril, et kohalikele omavalitsustele pandud kohustus pakkuda eri sihtgruppidele sotsiaalteenuseid ka toimima hakkab? Siisamaani see väga hästi toimunud ei ole. Mõnes kohalikus omavalitsuses on sotsiaaltöötaja ilma erihariduseta, ta võib olla isegi põhiharidusega. Kuidas võiks see seadus nendes kohtades toimima hakata?

Helmen Kütt

Suur aitäh teile! Tegelikult ei saa omavalitsuses töötada põhiharidusega inimene, selleks peab olema vähemalt gümnaasiumiharidus. Seda esiteks. Teiseks, minul on siiski kindlus ja lootus, et seaduseelnõu ja seletuskiri on väga heas kooskõlas. Ma olen nii leidnud nende kahe kuu ja kahe nädalaga. Minu usk põhineb ka sellel, et omavalitsused peavad tööd lastega väga oluliseks. Ma tean, et iga omavalitsus üritab oma võimaluste ja rahaliste vahendite piires sotsiaalhoolekannet tagada. Ma loodan, et see töö ainult paraneb. Olen ise olnud omavalitsuses sotsiaaltöö tegija. Ma eeldan, et iga omavalitsus üritab anda endast parima, kuid mitte alati ei tule see välja. Selle seadusega läheb riik appi ning toetab peresid, lapsi, omavalitsusi ja ka lastekaitsetöötajaid.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, sotsiaalminister! Kaasettekandeks on sõna sotsiaalkomisjoni liikmel Etti Kagarovil.

Etti Kagarov

Hea istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud lastekaitseeaduse eelnõu oma 12. juuni istungil. Istungil osalesid sotsiaalminister Helmen Kütt, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna juhataja Anniki Lai ja peaspetsialist Signe Riisalo ning Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets. Sotsiaalminister Helmen Kütt ja ministeeriumi õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets tutvustasid eelnõu komisjoni liikmetele. Komisjoni liikmed esitasid küsimusi.

Kas Sotsiaalkindlustusameti-põhist ehk maakonnapõhist süsteemi enam ei arutata, küsis Aare Heinvee. Kersti Berendsen-Koržets vastas, et praegu määratakse kindlaks Sotsiaalkindlustusameti funktsioone, mille raames toimus ka regionaalne administreerimine kohalike omavalitsuste suunal. Uusi iseseisvaid keskusi ei looda. Seni on puudunud riigi ja kohalike omavalitsuste vahelüli ning lastekaitsetööd korraldav üksus. Teise küsimuse esitas Aare Heinvee selle kohta, et kui kohalikel omavalitsustel puuduvad vahendid, siis ei saa nad nende ülesannetega lihtsalt hakkama. Vastati, et rahastamise võti on Riigikogu liikmete käes, see on seotud riigieelarvest raha eraldamisega.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensuse alusel teha ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg, rõõm on teid siin kõnepuldil näha! Nüüd on võimalus küsida teilt ka selle eelnõu kohta, mis oma olemuselt on hea eelnõu. Aga ma tulen tagasi Tartu Ülikooli teadlaste analüüsi juurde. Teie olete nüüd selle eelnõu juhtivmetletleja ja ma küsin teie arvamust. Ma saan aru, et teadlastel oli pretensioon, et selle hea eelnõu puhul on toodud välja just positiivsed pooled, kuid siin võib olla ka midagi negatiivset. Kas teiegi näete siin midagi negatiivset või ei ole tegelikult sellel asjal ühtegi negatiivset poolt ja

me saame täie teadmisega rääkida ainult positiivsest?

Etti Kagarov

Aitäh hea küsimuse eest! Eelkõige näen ma siin positiivset kogu ühiskonnale. Kuid kahtlemata on siin ka teistsuguseid asju. Ma ei nime-taks neid just nõrkadeks külgedeks, aga toon näiteks omavalitsuste rahastamise. Omavalitsused saavad nende ülesannetega hakkama. Ma ei ole nõus eelkõnelejatega, et nad ei saa. Aga ühiskonnas on probleeme ja kõiki probleeme ei ole võimalik lahendada. Kuid omavalitsuste inimesed annavad endast parima. Eks siin ole võib-olla ka veel teisi probleeme, kõike ei ole võimalik ette näha. Siiski näen ma seda eelnõu positiivsetena.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marko Pomerants, teine küsimus.

Marko Pomerants

Lugupeetud kolleeg! Ka minu tervitus tule-ristsete puhul komisjoni ettekande esitamisel! Mul on hea meel, et te olete selle au osaliseks saanud. Ma püüdsin kaks korda ülejärmise päevakorrapunkti arutelul komisjoni ettekandjaks saada, aga komisjon ei usaldanud mind. Ma hindan seda, et te olete oma kaaslaste usalduse võitnud. Minu meelest on tore ka see, et meie hulgas on inimesed päriselust. Näiteks võivad siin saalis inimesed, kes pole kohaliku omavalitsusega kunagi kokku puutunud, rääkida lastekaitsejate võimekusest omavalitsuses mida iganes. Aga teie, kes te tulete just nimelt omavalitsusest – ja mul on hea meel, et te tulete just Virumaalt –, saate rääkida nii, nagu asjad on, kas või selle ühe omavalitsuse näitel. Kuid mul on jäänud ainult kümme sekundit, kahju minust. Seletuskirja leheküljel 82 on mõjude analüüsi selline osa nagu mõju elu- ja looduskeskkonnale. Seal on öeldud, et oluline mõju elu- ja looduskeskkonnale puudub. Kas te saate sellega leppida?

Etti Kagarov

Jah, ma saan sellega leppida.

Aseesimees Laine Randjärv

Tore! Edaspidi, enne kui hakata kurvastama, et aega on vähe, võiks teha lühema sissejuhatuse. Kaia Iva, teine küsimus.

Kaia Iva

Aitäh! Minu arvates oli tõeliselt üllatav, et nii põhimõttelise seaduseelnõu arutelu komisjonis oli nii lühike, aga ilmselt jõuab seda arutelu jätkata, kui valmistatakse ette järgmisi lugemisi. Ma küsin teilt kui suure kogemusega omavalitsustöötajalt perekondliku hooleta laste kohta. Omavalitsused otsivad perekonnast eraldatud lastele asendushoolduse võimalusi peredes. Probleem on see, et kui omavalitsused on väga väikesed, siis ei pruugi pered ja lapsed omavahel kokku saada. Millist koostööd peaksid omavalitsused siin tegema või kuidas oleks seda võimalik paremini korraldada, et abivajavad lapsed ja pered, kes on valmis asendushooldust pakkuma, üksteist üles leiaksid? Millised võimalused teie arvates siin on?

Etti Kagarov

Aitäh küsimuse eest! Ma usun, et ka praegu on need võimalused olemas ja omavalitsused teevad koostööd. Selleks et need pered ja lapsed kokku saaksid, on ka maavalitsus andnud info jagamise mõttes panuse. Lisaks on Sotsiaalkindlustusametis ametnikud, kes aitavad omavalitsuse lastekaitsetöötajaid. Ma tean, et toimuvad ka uute kasuvanemate koolitused. Vajadus on kindlasti rohkema järele, aga selles suunas töö käib.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Margus Tsahkna! Kaheksa minutit kokku.

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja head ministrid! Te kindlasti arvate, et ma tulen siia halva ja kurja sõnumiga. Aga vastupidi. Ma arvan, et lastekaitseaduse eelnõu, mis meie ees täna on, võiks olla hea näide selle kohta, kuidas seaduseelnõu tuleks koostada. Sellega on tehtud ära väga suur töö. See töö on olnud väga meetoodiline ja hõlmanud väga paljusid inimesi. Lastekaitse on väga keeruline teema. Selle eelnõu kallal töötades on intervjueritud peaaegu kõiki lastekaitsejaid ja on suheldud väga paljude omavalitsustega. Ma tahan tänada kõiki Sotsiaalministeeriumi ametnikke, sest ma tean, kui keeruline on olnud seda tööd teha ja milline oli lähteülesanne. Eraldi toon välja Anniki Tikerpuu, Signe Riisalo ja Hanna Vseviovi, aga ka väga paljud teised on seda eelnõu aidanud välja töötada. Tahan tänada ka minister Helmen Kütti, kes hoolimata hilistest öötundidest ja IRL-i väga suurest sisulisest huvist andis tõesti väga sisulisi vastuseid. Ta on ennast suhteliselt lühikese ajaga selle eelnõuga väga hästi kurssi viinud.

Ma toon välja mõned olulised muudatused, mida selle eelnõuga meie lastekaitse tehakse. Nimelt, see seadus, mille järgi me praegu oma lastekaitset korraldame, on ju ajast ja arust. Uut seadust on oodatud väga pikalt. Seetõttu on peale selle, et me sõnastame lastekaitseaduses konkreetset uued ajakohased põhiväärtused, millest laste kaitsmisel tuleb lähtuda, siin ette nähtud ka rakenduspool, mis on väga meetoodiliselt läbi mõeldud. Uue sõnana on lisatud ennetustegevus. Senimaani on meie sotsiaalvaldkonnas võib-olla lihtsalt riigi arengust lähtudes pigem tagajärgedega tegeldud, nendega oleme tegelnud ka seadusandluses. Uus lastekaitseadus kätkeb endas aga väga konkreetseid meetoodilisi ettepanekuid, kuidas leida üles riskipered ja kuidas nendega tegelda, et lapsed ei satukski sotsiaal- või lastekaitse-süsteemi. See töö peaks olema ennetav. Ma loodan – ka minister siin puldis mainis seda –, et see hea plaan, see rakenduskava, mille teatud projekte rahastatakse praegu Norra fondidest, saab tulevastel riigieelarve aruteludel valitsuses reaalse rahalise katte. Need summad, mida siia vaja on, ei ole tohutu suured. Täna siin saalis on palju kõneainet tekitanud vanemapensioni ärajätmine, kus me räägime 86 miljonist eurost. Siin ei räägi me sellistest summadest. Aga kasu, mida lastekaitseaduse reaalse rakendamisega saadaks, on oluliselt suurem.

Eraldi tahan rõhutada meile, kes me lapsi kasvatame, põhimõtet, et last ei tohi lüüa või lapse vastu ei tohi vägivalda kasutada. See tundub meile väga normaalne, kuid tegelikult ei ole ühessegi Eesti seadusesse sellist otsust, n-ö deklaratiivset põhimõtet sisse kirjutatud. Ma arvan, et Eestil on viimane aeg selline positsioon ka seaduse tasemel fikseerida.

Tulen nüüd murekohtade juurde. Seletuskirja tasemel nähakse ette tugi- või kompetentsikeskuste loomise võimalus, need keskused aitaksid omavalitsustel lahendada lastekaitse ja hoolekandega seonduvaid küsimusi. Iseenesest on see väga hea. Senimaani on riik ja ministeer-

rium tegelnud pigem korraldusliku ja õigustloova poolega, n-ö igapäevaste kaasuste lahendamise on toimunud omavalitsustes. Praegu näeb riik aga ette otseselt konkreetsete kaasustega tegelemise võimaluse ja vajaduse korral ka omavalitsuste aitamise selles. Kuid teistpidi võttes näen ma siin probleemi. Senimaani ei ole ühelgi valitsusel olnud konsensuslikku julgust hakata omavalitsuste halduskorraldusega tegelema. Ma ei räägi siin praegu haldusreformist kui territoriaalsest reformist, sellest, kust jooksevad valdade piirid, vaid just nimelt sellest, mida sotsidki on rõhutanud, et peaks vaatama üle omavalitsustes hoolekandega, ka laste hoolekandega seonduvad teenused ja nende rahastamise. Nagu minister mainis, me peaksime omavalitsuste tulubaasi vaatama üle selle pilguga, et nad saaksid näiteks konkreetset laste hoolekande korraldamise ja nende teenuste osutamise kindlasti hakkama. Ka need kriteeriumid, mis on seatud näiteks lastekaitsejatele, on kindlasti täidetavad, kuid eks need nõua omavalitsustelt lisapingutust. Üks väike oht on siia veel sisse kirjutatud. Sellele viitasid ka Tartu Ülikooli teadlased, kes analüüsi tegid. Võib juhtuda, et kui omavalitsus ei suuda sellistele kriteeriumidele vastavat lastekaitsetöötajat palgata, siis nad võivad lastekaitsejaga lihtsalt ära kaotada ja delegeerida selle töö sotsiaaltöötajale, nagu juba päris paljudes väikestes valdades tehtud on. Selle võrra võib selle töö kvaliteet või kogu see süsteem natuke kannatada saada.

Aga need on sellised väikesed asjad, millega, ma tõesti loodan, tegeldakse edasi peale lastekaitseseaduse vastuvõtmist, kui seda seadust rakendama hakatakse. Kuid ma tahan üle korrata, et võrreldes näiteks järgmise päevakorrapunktiga, kus on kõne all töövõimereform, on see reform – ma nimetan seda ikkagi reformiks – väga põhjalikult läbi arutatud. Läbi arutatud ja osapooltega kooskõlastatud on ka rakendusosa.

Ma arvan, et meil Riigikogu saalis jääb üle see seadus ainult vastu võtta. Kui me hakkame menetlema järgmiste aastate riigieelarveid, siis peaksime meeles pidama, et me oleme sellise hea seaduse vastu võtnud, ning vaatama ja kontrollima, et selle rakendamine oleks ka rahaliselt tagatud. See võiks olla erakondade ülene teema. Ma arvan, et siin mingit poliitilist kemplust ei tule. Ma soovin kõigile jõudu ja

südikust selle seaduse rakendamisel. IRL toetab seda seadust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, süngen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 677 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. juuli kell 16.

8. Töövõimetoetuse seaduse eelnõu (678 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud töövõimetoetuse seaduse eelnõu 678 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli minister Urmas Kruise!

Urmas Kruise

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Head külalised! Mul on hea meel teile esitleda töövõimetoetuse seaduse eelnõu, mis on osa suuremast muudatuste paketist ehk töövõimereformist. Reformiga soovime toetada tervisekahjustusega inimeste soovi ja võimalust osaleda tööturul, arvestades iga inimese vajadusi. Eelnõu abil tekib inimesel õigus ja võimalus saada töötukassast rahalist toetust ja töölesaamiseks igakülgset abi. Töövõimereformi põhimõtted oleme ette valmistanud tihedas koostöös partneritega, keda ma soovin kindlasti tänada kulutatud aja ning antud panuse eest.

Sotsiaalkaitse skeeme arendatakse ja moderniseeritakse kogu Euroopas. Inimeste käitumine ja mõttemallid muutuvad ning sotsiaalkaitse skeemid peavad nendele muudatustele vastama. Selle eelnõuga astub Eesti oma sotsiaalkaitse moderniseerimisega Euroopale lähemale ja tänapäevastab ka töövõimetoetuse kindlaksmääramise skeemi. Praegu saadame paljud tööealised inimesed sisuliselt pensionile ja jätame nad üksi, nad peavad ise toime tulema. Uue süsteemiga loome aga individuaalse lähenemise, iga inimesega tegeldakse eraldi, hinnatakse just tema võimet ja soovi osaleda ühiskonnaelus ja tööturul. See ongi aktiveerimine ehk inimese osalema julgustamine. Rahvusvahelised kogemused kinnitavad, et vaid

selline lähenemine on tulemuslik ja aitab inimestel paremini toime tulla.

Eelnõuga tehakse kolm põhimõttelist muudatust. Töövõimekao asemel hakatakse hindama töövõimet. Selle põhjal selgub, milline töö on inimesele sobilik, milliseid tööturumeetmeid ta vajab ning millised teenused teda kõige paremini toetavad. Teiseks, aktiivsus. Uus skeem pakub lisaks toetuse maksmisele inimesele tuge hõivesse sisenemisel ja seal püsimisel. See eeldab osalise töövõimega inimese osalemist pakutavates meetmetes. Kolmandaks, hindamise, aktiveerimise ja toetuse maksmisega hakkab tegelema Eesti Töötukassa. Süsteem muutub selgemaks ja lihtsamaks ning vähenenud töövõimega inimene saab kõik teenused ühest kohast.

Töövõimereform eeldab senise paradigma ja mõtlemise muutumist. Hindama hakatakse inimese võimet, mitte võimetust, aidatakse leida tal oma koht ühiskonnas ja osaleda tööturul. Uus hindamismetoodika on välja töötatud koos töötervishoiuarstidega, seda on tunnustanud Tartu Ülikooli eksperdid. Samuti on see kooskõlas teistes Euroopa riikides rakendatavate töövõime hindamise põhimõtetega ning see tugineb Euroopa meditsiini- ja sotsiaalkindlustusühenduste soovitudele. Hindamise tulemusel tuvastatakse, kas inimene on töövõimeline, on tal osaline töövõime või puudub see hoopis.

Töövõimetoetuse seaduse eelnõuga luuakse uut liiki toetus – töövõimetoetus. Seda toetust saab inimene, kellel on tuvastatud osaline töövõime või kellel töövõime puudub. Töövõimetoetust makstakse kahes suuruses: 180 eurot osalise töövõimega inimesele ja 320 eurot puuduva töövõimega inimesele. Teatud sissetulekupiirist alates hakatakse toetust vähendada. Töövõimetoetust indekseeritakse igal aastal. Oluline on märkida, et kui on tuvastatud inimese töövõimekadu vähemalt kaheks aastaks ning tema senine töövõimetuspension on suurem, kui oleks toetus uue süsteemi järgi, säilitatakse tal töövõimetuspension suurus.

Austatud Riigikogu liikmed! Töövõimereformi lahutamatu osa on sotsiaalteenused. Valitsus on heaks kiitnud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu. See reguleerib näiteks rehabilitatsiooniteenuste osutamist ning abivahendite soetamist, et inimesed saaksid tööle minna ning töökohta hoida. Samuti

eraldab Sotsiaalministeerium uuel Euroopa Liidu finantsperioodil kohalikele omavalitsustele 50 miljonit eurot sotsiaalteenuste arendamiseks, sh koduhooldusele 7 miljonit eurot, et omastehooldajad saaksid tööle minna, invatranspordiks 12 miljonit eurot, isikliku abistaja teenuseks 9 miljonit eurot, hoolekandeteenusteks, viipekeele tõlkidele, rehabilitatsiooniks, abivahendite soetamiseks 14 miljonit eurot jne. Tööandjate motiveerimiseks on ette nähtud toetuspakett alates sotsiaalmaksu tasumisest palgatoetuse maksmiseni ja töökohta kohandamiseni. Lisaks hakkab töötukassa noortegarantii raames pakkuma esimese töökohta meedet, mille eesmärk on vähendada noorte, sh puudega noorte töötust. Ka plaanib töötukassa pakkuda kaitstud ja toetatud töö teenust.

Kindlasti kasvab reformiga töötukassa koormus, sest uued juhtumid on senisest keerukamad ja vajavad rohkem tähelepanu. On tõenäoline, et uued kliendid on tervisekahjustusega ja olnud pikka aega tööelust eemal. Nii on parimate lahenduste leidmine ajamahukam kui praegu. Ka on reformi eesmärk lähtuda iga inimese konkreetsest vajadusest. Rätsepalahenduste loomine ongi aga kallim.

Reformi käivitamine on kallis, aga edaspidi hakkavad kulud vähenema. Hinnanguliselt vähenevad töövõimetuspensionide maksmise kulud alates 2016. aastast. Töötukassa vajab toetuste hindamise administreerimiseks ning teenuste pakkumiseks lisatööjõudu. Need inimesed hakkavad suures osas tööle maakondlikes kontorites. Kõige enam lisandub juhtumikorraldajaid ajal, kui uude skeemi on kõige rohkem sisenejaid, samas ei ole sealt väljumine aga veel alanud. Reformi elluviimiseks on kavas aastatel 2014–2020 kasutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid. Tööturumeetmetele, infosüsteemidele ja asutustevahelisele koostööle, teavitamisele ning hindamismetoodika väljaarendamisele on plaanis jagada kogusummas 180 miljonit eurot, mille saamise eeldus on reformi elluviimine. Tööturuteenuseid rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest üleminekuperioodil, kui vajadus nende järele on kõige intensiivsem. Edasine teenuste rahastamise skeem on võimalik paika panna siis, kui on näha reformi esimesed tulemused ning tegelikud teenuste ja tegevuskulude vajadused.

Väga austatud Riigikogu liikmed! Reform on ulatuslik ja puudutab tervet ühiskonda. Töövõimereformi üks ülesanne on muuta kivinenud eelarvamusi, justkui poleks vähenedud töövõimega inimesed täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed, kellel on õigus leida oma koht ning anda soovi ja võimaluse korral oma panus ka tööturul. Eelnõu on planeeritud seadusena jõustuma 1. juulist 2015, mil uut skeemi hakatakse rakendama inimeste suhtes, kellel ei ole varem tuvastatud töövõimekadu. 1. jaanuarist 2016 sisenevad uude skeemi järkjärgult senised töövõimetuspensionärid, sedamööda kuidas saabub tuvastatud töövõimetuse tähtaeg.

Mõistagi on keeruline suuri muudatusi viimse detailini planeerida, inimekäitumine ja tööturu arengud ei ole alati kergesti ettearvatavad. Kui reformi alustamine kaugemas tulevikku edasi lükata, siis see poleks õiglane inimeste suhtes, keda reform aitaks uute võimaluste leidmisel ja nende realiseerimisel. Eelnõu on koostatud jälgides ja arvesse võttes Euroopa riikide parimaid praktikaid töövõimetusskeemi uuendamisel. Eeskujuks on olnud Põhja-Ameerika, Holland, Suurbritannia. Töö eelnõu ettevalmistamisega on käinud kaks aastat, seda on tehtud koos reformi osapooltega. Reformi arengut on tutvustatud nii praegusele kui ka eelmisele Riigikogu sotsiaalkomisjonile. Reformi ootavad ja toetavad Euroopa Komisjon ja OECD, aga eeskätt inimesed, kes tahavad tunda ennast ühiskonnas võrdse ja kaasatuna. Palun Riigikogu liikmetel eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Seaduseelnõu baseerub sellel, et tööturg ise reguleerib ja pakub töökohti puudega inimestele. Siit tulenebki minu esimene küsimus teile: mis sugust kommi pakub riik tööandjatele seoses selle eelnõuga?

Urmas Kruuse

Aitäh! Tegelikult pakub see reform tööandjatele mitmeid soodustusi. Üks on näiteks sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt, selle ko-

hustuse võtab enda kanda riik. Teiseks toetatakse töökohtade kohandamist just nende inimeste jaoks, kes töövõimetoetust saavad. Loomulikult pakutakse koolitust, sh ümberõpet, nii tööandjatele enestele kui ka inimestele, kes nendel töökohtadel tööle asuvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Teid kuulates jääb mulje, et küll on tore seadus. Te ütlete, et on kivistunud arusaam, et puudega inimestesse suhtutakse ühiskonnas halvasti. Minu meelest ei ole peale Reformierakonna keegi neisse halvasti suhtunud. Te ütlesite, et töökohti on küll ja tööandjaid nii ja naa toetatakse. Kõige suurem on töövõimetuspensionäride protsent Kagu-Eestis, nagu me teame. Kui seal ringi käia, siis selgub, et seal ei ole küll ühtegi vaba töökohta, rääkimata sellest, et oleks töökohti puudega inimestele või praegu kodus olevatele inimestele. Kuidas te suudate mind veenda, et sinna tekib järsku 10 000 töökohta? Teil on vist kokku vaja 50 000 töökohta, nagu ma aru saan.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Tuleb arvestada seda, et see reform käivitub esmaetapis kuni aastani 2020. Tegelikult on maksimumeesmärk see, et selle reformi käigus tuleks töövõimetusega seotud inimestest tööturule umbes 15 000. Mina ministrina oleksin väga õnnelik, kui me suudaksime selle aja jooksul tuua tööturule vähemalt 10 000 inimest. Ka praegu on tööturul täitmata töökohti. Aktiivsusemeetmete abil on kindlasti võimalik ka olemasolevaid töökohti täita nende inimestega, kes praegu ühel või teisel põhjusel tööturul ei osale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Tõesti, Sotsiaalministeerium arvab, et tuleb 10 000 – 15 000 töökohta. Nagu te ütlesite, tööandjatele pakutakse abi, aga tööandjad ise ütlevad, et neil ei ole motivatsiooni, miks neid inimesi tööle võtta. Ka selle seaduse mõju uuring, mis tehti, tõi esimese punktina välja, et pole sobivaid töö-

kohti, kus need inimesed saaksid tööle asuda. Mul on meeles, et kui Taavi Rõivas umbes aasta tagasi käis seda teemat tutvustamas, siis ta ütles, et see on tõesti kõige suurem probleem. Kust ikkagi tulevad need kümned tuhanded töökohad, keeruliste eritingimustega ja osaaajaga töökohad?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Kui me vaatame võimalikke tekkivaid töökohti, siis peame arvestama ka muu Euroopa praktilisi kogemusi. Need ütlevad väga selgelt, et kui kõik osapooled on võrgustikus ja aktiivses positsioonis, kui töötukassa, kes on üks kesksemaid institutsioone selle reformi elluviimisel, on aktiivses suhtes võimaliku tööotsija ja ka tööandjaga ehk partneritega, siis on nende töökohtade teke mitu-mitu korda tõenäolisem kui passiivses olekus. Kui me vaatame statistikat, siis peame endale tunnistama, et nende inimeste oskused on meile suurel määral teadmata. Me saame selle aktiivsuse nõude ja kontakti abil, mis tekib töötukassa kaudu, hulga rohkem teadmisi. Ka tööandjatel tekib rohkem teadmisi selle kohta, milliseid töökohti nad selle tööjõu jaoks võiksid ja saaksid luua või millist ümberõpet ja toetust need inimesed vajaksid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Urmas Kruise! Eelnõu § 13 lõige 3 reguleerib töövõimetoetuse vähendamist, kui inimese sissetulek ületab 60-kordset kehtivat päevamäära. Kui inimene saab palgatööl aasta läbi brutopalka 640 eurot, aga jõuludeks saab 100 eurot preemiat, siis kui palju riik teda selle preemia pärast karistab? Kas oleks võimalik saada teada arvutuskäiku, mis talle siis lõpuks sellest 100 eurost kätte jääb?

Urmas Kruise

Aitäh! Heal küsijal on õigus selles, et toetus hakkab vähenema sellest hetkest, kui sissetulek ületab 640 euro piiri, aga arvesse võetakse viimast kuud. See tähendab, et kui eelmisel kuul on see piir ületatud, siis järgmisel kuul on töövõimetoetus selle võrra väiksem. Mida see vähenemine tähendab? Kui me vaatame vahe-

mikku 640 eurost 1005 euroni, siis vähenemine on seotud kahekordse koefitsiendiga. Kui töötasu jõuab selle vahemiku keskele, siis võib öelda, et inimese töövõimetoetus kukub 180 eurolt 90 eurole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kogu seda reformikava läbib punase niidina tõdemus, et siia maani on paljusid asju valesti tehtud: küll oli hindamine vale, küll ei olnud abivahendeid, töökohti, ühte ega teist. Nüüd hakatakse tegema paremini ja teistmoodi. Te väidate, et kõik abivajajad kindlustatakse abivahenditega, olgu need siis eluolulised või tööks vajalikud abivahendid. Siia maani on suurim abivahendite jaotamise keskus Invaru väitnud, et aastast aastasse on septembriks-oktoobriks saanud abivahendite raha otsa ja inimesed ei saa karku ega keppi kätte. Mis oli teie hinnangul põhjus, miks seda raha ei olnud? Või kes seda kinni hoidis? Kes oli selles süüdi, et seni ei olnud abivahendite raha, mis väidetavalt nüüd tuleb?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Vastan kõigepealt teie küsimuse esimesele osale, mida tehakse alates seaduse kehtestamisest teisiti. Siin on üks väga oluline põhimõtteline otsus. Kui praegune süsteeem hindab töövõimetust, siis nüüd hakatakse hindama töövõimet. See on väga põhimõtteline ja suur vahe. Kui me saame teada inimese töövõime, siis see annab meile võimaluse pakkuda inimesele just nimelt tema võimete kohast ümberõpet ja kohandatud töökohta. Kui me räägime abivahenditest, siis nende jagamise võtab nüüd enda kohustuseks Sotsiaalkindlustusamet. Selleks eraldatakse lisavahendeid. Hoolekandeteenustele, mille hulka kuulub ka abivahendite soetamine, läheb üle 14 miljoni euro. Lisaks on Sotsiaalministeerium taotlenud üle miljoni euro lisavahendeid riigieelarvest. Kõik see kokku annab võimaluse, et suurem hulk inimesi saab neid vajalikke abivahendeid, olgu need siis seotud toimetulekuga kodus või töökohas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu on ette valmistanud teie eelkäija, teie olete saanud sellega töötada ainult paar kuud. Suure kiidulaulu saatel on see seaduseelnõu meie laudadele jõudnud. Paraku on puudega inimeste organisatsioonid öelnud, et nende arvates on siin hulk tõsiselt puudujääke. Te olete nendega ka kohtunud, ilmselt mitmeid kordi. Kas te tunnistate, et selles eelnõus on probleeme? Kas te olete need kindlaks teinud? Kas te olete valmis eelnõu muutma või ajavad need, kellele see seadus on mõeldud, valet juttu, sest nad ei ole asjast õigesti aru saanud?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma olen nõus nende inimeste arvamusega, kes ükskõik millise seaduseelnõu kohta ütlevad, et eelnõu põhieesmärk peab olema selge ja defineeritud. Nii on ka selle eelnõu puhul. Aga seda, et üks seaduseelnõu on ka enne lisaarutelusid ideaalne, ei saa kindlasti väita. Kui ma vaatan selle lühikese ajaga Sotsiaalministeeriumis peetud kohtumisi ja koostöögruppide dokumenteeritud koosolekuid, samuti töörühmade tegevust, siis julgen öelda, et neid kohtumisi, kus seda eelnõu sisuliselt ette valmistati, on olnud ääretult palju. Nii mõnigi oluline ettepanek on jõudnud ka eelnõusse, ma pean silmas just neid, mida on teinud puudega inimeste organisatsioonide esindajad. Näiteks lähtuti eelnõu menetluse algaasis sellest, et töövõimetoetus võiks hakata vähenema juba miinimumpalgast alates. See loogika võis olla seotud sellega, et ka täiesti töövõimelistest inimestest saab suur hulk inimesi miinimumpalka või on nende sissetulek selle piiril. See võiks ju olla mõnes mõttes loogiline, aga viidates ka Saar Polli uuringule otsustati seda piiri tõsta ja nüüd algab see vähenemine 640 eurost. Me arvestasime ka nende organisatsioonide järgmist ettepanekut. Esialgu oli nimelt aktiivsuse nõude täitmiseks loetud ka õppimist kuni 30. eluaastani, kuid see läheb vastuollu sellega, mida me riigis ootame ja loodame, õppimine peaks ju olema elukestev. Nii et ka seda ettepanekut sai arvestatud. Võin öelda, et väga paljusid olulisi

ettepanekuid on arvestatud, aga kindlasti ei ole arvestatud kõiki ettepanekuid, sest tuleb lähtuda võimalustest. Kuid üldsuunana on seadusesse kirjutatud praeguste töövõimetuspenzionäride sotsiaalne kaitse ning kaitse ja kindlus nendele, kes süsteemi sisenevad. Tuleb luua baas selleks, et nad ei peaks muretsema ega olema stressis selle tõttu, et nende terviksissetulekud suurel määral väheneksid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Puudega inimeste organisatsioonide esindajatel oli ka selline küsimus. Töövõime hindamise meetodika ei ole veel päris valmis ja seda ei ole kontrollitud eri sihtgruppide peal. Miks ei ole töövõime hindamise meetodikat piisavalt kontrollitud ja mis ajal on plaanis lõpetada selle ettevalmistamine ja kontrollimine?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Tegelikult on seda meetodikat välja töötatud professionaalse pilgu all. Me saame täna öelda, et seda on ka juba teatud sihtrühmas valideeritud. Praegu ollakse aktiivses dialoogis töötukassaga, spetsialistidega ja inimestega, keda see muudatus puudutab, et testgruppi veel laiendada. See tähendab, et sellel suvel ja sügisel laiendatakse sihtrühma ning muudetakse see baas laiemaks. Selle aasta hilissügiseks ja talve hakuks peaks olema kogu süsteem täiesti kontrollitud, aga juba täna võib öelda, arvestades ka Tartu Ülikooli spetsialistide arvamust, et meetodika on õige. Nüüd tuleb seda ainult veel viimistleda, kontrollida ja luua stabiilsus. Olen öelnud mina ja on öelnud ka spetsialistid, et see meetodika on kindlasti sellises faasis, et reformi on võimalik käivitada. Aga nagu tööturumeetmedki vajab meetodika oma olemuselt pidevalt monitoorimist ka pärast seaduse rakendamist. Eelnõu ettevalmistaja on lähtunud ju sellest, et pärast seaduse vastuvõtmist on veel rakendusaeg, mis annab võimaluse täiendada ja viimistleda süsteeme, selleks et reform tervikuna käivituks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Tööreformi tulemusena hakkab puudega inimeste töövõimet hindama töötukassa. Seega peavad töötukassa juhtumikorraldajad olema spetsialiseerunud, kuna tõenäoliselt ei ole võimalik, et üks töötaja oleks mitme puude ja haiguse spetsialist. Kas ja kuidas olete planeerinud juhtumikorraldajate spetsialiseerumist korraldada või neid harida?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Ma võin öelda, et see järelendus ei ole päris õige. Seda ühel lihtsal põhjusel. Tegelikult hakkavad töövõimet hindama meditsiiniharidusega spetsialistid. Selle metoodika alusel väljaõppinud ja koolitatud arstiharidusega inimesed kirjeldavad, arvestades ka tervise infosüsteemist saadud andmeid ja inimese täidetud ankeeti, selliseid karakteristikuid, mis annavad juhtumikorraldajale teadmise, millist tööd ta võiks ühele või teisele inimesele pakkuda. Juhtumikorraldajad ei hakka otseselt seda funktsionaalsust hindama, seda peavad tegema pädevad spetsialistid. Küll aga võtab töötukassa nii nõustava kui ka sellise kontrolliva lülina tööle mõned arstid, kes jälgivad, mismoodi see metoodika rakendub, lähtudes sellest, mis järeldusi teevad ka need-samad juhtumikorraldajad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Mina arvan, et selle eelnõu ideoloogia on vale. Ma püüan põhjendada, miks see vale on. Probleem pole ju selles, et me ei tea, millise töövõimega need inimesed on. Arstidele on see kõik teada. Lisaks on see reform väga kallis. Ma väidan, et seni, kuni see reform pole ettevõtjale atraktiivne, mitte midagi Eesti riigis ei juhtu. Kui me ei suuda seda teha ettevõtjale atraktiivseks, siis need inimesed jäävadki töökohta ootama. Ma arvan, et selle reformi põhisuund peaks olema see, et meil tekiksid uued töökohad. Meil oleks vaja ettevõtjaid, kelle arvates see reform on atraktiivne. Need ettevõtjad otsivad ise need inimesed üles ja kindlustavad neile töökohta. Seda võiks teha kas või maksusoodustustega. Muidu ei hakka see reform

tööle. Ma arvan, et me võime selles lähemas tulevikus veenduda.

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Kui hea küsija pidas silmas, et riik justkui võiks luua ja peaks looma sotsiaalseid töökohti, siis tegelikult muu maailma kogemus näitab, et sellisel kombel see ei õnnestu. Võtame kas või Inglismaa näite, kus loodi tehasekomplekse, selleks et neid inimesi tööle saada. Nüüd hakatakse neid tehaseid sulgema. See on esimene vastus. Teiseks, ma veel kord märgin, et sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt on piisavalt atraktiivne. Atraktiivne on nende inimeste üldine kohusetundlikkus töökohal. Atraktiivne on ka koolituse ehk ümberõppe korraldamine. Me ei saa ju rääkida selle reformi käigus ainult nendest inimestest, kes on töötud või alles sisenevad sellesse süsteemi. Me peame rääkima ka nendest, kes on juba töövõimetuspensionärid ja töötavad, aga ühel hetkel võivad nad ka sellesamas töökohas vajada ümberõpet. Sel juhul on selle kulu katmine samamoodi tööandjale garanteeritud. Nii et ma arvan, et meetmeid on mitmeid. Nende inimeste atraktiivsus suureneb ka seetõttu, et demograafilise situatsiooni tõttu väheneb tööturul inimeste hulk, 40 000 – 50 000 inimest teatud perspektiivis. Seega suureneb kõigi töökäte atraktiivsus veelgi. Ma pigem arvan, et kuigi võib tunduda, et neid meetmeid on vähe, siis koos aktiivsusnõuetega aitavad need kindlasti olukorra paranemisele kaasa. Minu arvates peaksime koos väga jõuliselt muutma suhtumist, et nende inimeste hulgas on justkui väga palju neid, kes millegagi hakkama ei saa. Selle tõttu on minu arvates selle reformi käivitamine ja eelnõu seadusena vastuvõtmine ülioluline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Marika Tuus-Laul, palun, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Igal juhul osalise töövõimega inimene ju kaotab raha. Praegune puudepension asendatakse tunduvalt madalama toetusega ja selle saamiseks tuleb inimesel pidevalt ennast näitamas käia või helistada või kuidas talle parajasti sobib. Temast saab töötu. Kui ta saabki võib-olla tööle, siis me teame, et

juba 1500 eurost alates kaob üldse see toetus kõrvalt ära. Pensionärid on, muide, ju aastaid kartnud, et järsku tuleb mõni valitsus ja võtab töötava pensionäri pensioni ära, nii et jääb ainult palk. Kas te ei kardate, et teile jääbki külge see märk, et te puudega inimeste puhul seda rakendate?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Küsimus oli väga pikk ja sisaldas nii mõndagi ebatäpsust. Ma oleksin väga murelik, kui ma seda seaduseelnõu lugedes teaksin, et nende inimeste hulk, kes võrreldes praeguse pensioniga kaotavad, on suurem kui 50%. Ma ei saa seda kinnitada. Näiteks, inimestel, kelle töövõimetuspension on seotud 100%-lise töövõimetusga, sissetulek suureneb. Kui ma lisan sinna veel 90%-lise määra, siis ka nende inimeste sissetulek suureneb. Juba üle 20 000 inimese hakkab tegelikult saama suuremat töövõimetoetust, sest nendes sihtrühmades on praegu keskmine pension 282 ja 256 eurot. Kui me räägime sihtrühmast töövõimetusga 40–60%, siis nende keskmine pension jääb praegu selgelt alla 180 euro. Nii et ma ei saa selles teiega nõus olla. Kui pensionikka jõudnud inimese väljateenitud pension on suurem kui töövõimetoetus, siis ta hakkab ka edaspidi saama seda suuremat pensioni. Ma arvan, et seda hirmu ei ole mõtet külvata, me peaksime koos hoopis hirme maha võtma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud minister! Teie ülivõrretest koosnev kõne kuidagi ei veena, midagi pole teha. Eriti ei veena see siis, kui ma meenutan, mis toimus eile keskpäeval Riigikogu ees. Siin oli mitusada ratastooliinimest – niimoodi, mul on ka fotod tehtud –, kes pisarsilmi palusid Riigikogu liikmeid, et jumala pärast ei tohiks lasta seda seadust vastu võtta. Kus on siis see konflikt? Keda uskuda, kas teid või neid inimesi, kellele seadust tehakse? Ma ei saa teid kuidagi uskuda, härra minister, ei suuda!

Urmas Kruuse

Auväärt küsija! Ka minul on raske uskuda, et eile oli Toompeal mitusada ratastoolis ini-

mest, sest ma olin sel ajal Toompeal ja ka kohtusin nende inimestega. Ilmselt olen ma võib-olla natuke tagasihoidlikum. Aga ma olen nõus, et me peaksime sellest teemast rohkem rääkima, et neid hirme maha võtta. Ka eelmisel õhtul, kui ma veel kord kohtusin puudega inimeste organisatsioonide esindajatega, tuli välja, et kommunikatsioon võis olla natuke häiritud, info ei olnud jõudnud lihtliikmeteni. Aga kui me räägime sotsiaalsest kaitsesest, siis see reform on väga suures osas arvestanud just sellega, et inimeste pensioni ümberstruktureerimine töövõimetoetuseks nende sissetulekut ei vähendaks.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tulen ikka selle 640 euro juurde tagasi. 640 eurot on teie paika pandud summa, selle puhul jääb inimesele toetus alles. Aga võtame sellise näite. Ma saan iga kuu 640 eurot, 12 kuud järjest. Mul on oma osahing ehk ma maksan iseendale palka. Täpselt aasta pärast, kui ma esitan majandusaasta aruande, võtan endale dividende, näiteks 7680 eurot, ehk ma saan topeltsumma. Kuidas sel juhul toetust arvestatakse? Ma olen siis ju ainult ühel kuul rohkem raha saanud. Kas ma saan iga kuu täistoetust või arvestatakse seda toetust aasta jooksul? Või oleks üldse kasulik see piir ära kaotada?

Urmas Kruuse

Me tegelikult räägime ju inimese brutosissetulekust. Võime siia kõrvale tuua FIE näite. Ka FIE-l on õigus saada töövõimetoetust. Sissetulek väheneb sel juhul, kui isik on ka töötuna arvel. Nii et kui me räägime brutotulust, siis ettevõtlustulu ei lähe toetuse saamisel arvesse.

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Lisaks Lääne-Virumaale on mulle väga sümpaatne ka Põlvamaa. Kas te olete vähemasti ligikaudu kursis, kui palju Põlvamaal on praegu selliseid inimesi, kes on tööturul eemal, aga võiksid mingisuguse lisatoega selle

reformi tulemusena jälle tööturule saada? Kas neid üldse on?

Urmas Kruise

Põlvamaal on töövõimetuspensionäre umbes 4000 ja natuke peale. Kui me vaatame, et statistiliselt ligikaudu 100 000-st puudega inimesest umbes pooled on saanud töötasu, siis võib öelda, et see sihtrühm, kes kohe neid aktiivsushõudeid vajab, võiks Põlvamaal olla umbes 50%. Aga kui me toome sinna kõrvale üldised tööpuuduse määrad, siis näiteks Tartumaal on keskmine tööpuudus Eesti keskmisest väiksem ja Põlvamaal natukene suurem. See tõttu võib eeldada, et see proportsioon Põlvamaal päriselt paika ei pea.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Üks reformi lähtepunkte on see, et 15 aasta jooksul on puudega inimeste hulk kahekordselt suurenenud. Ilmselgelt pole see juhtunud mitte sellepärast, et Eesti rahvas on poole haigemaks jäänud või mingi sõda on Eestimaalt üle käinud, vaid asi on selles, et kui osalise töövõimega inimene ei leia töökohta, siis ta vormistabki endale puude ja istub sellega kodus. Ma olen natuke skeptiline selle ootuse suhtes, et eraettevõtjad tormavad massiliselt avaldusi kirjutama, et saaks soodustusi ja mingeid töökohti ümber ehitada, selleks et saaks osalise töövõimega inimesi tööle võtta. Aga teil on ju ette nähtud, et reformi käigus võetakse tööle 500 inimest, kes hakkavad nende osalise töövõimega inimestega toimetama. Kas ei oleks tore samm, kui riik võtakski just need 500 osalise töövõimega inimest tööle?

Urmas Kruise

Aitäh, austatud küsija! Ma olen täiesti veendunud, et nendele töökohtadele saavad asuda ka need inimesed, kes on kas praegused töövõimetuspensionärid või tulevased töövõime-toetuse saajad. Aga ma olen ühel nõul töötukassa juhi Meelis Paaveliga, et kunstliku soodustuse loomine ei pruugi anda sellist tulemust, nagu me tegelikult ideaalpildis ühiskonnas tervikuna soovime. Me tahame eri vahenditega kompenseerida nende töövõime teatud

kadu ja sellega luua neile võrdsed tingimused, et nad saaksid nendele töökohtadele konkureerida. Aga täiendavalt võib öelda, et meil on ka praegu tööandjaid, kelle töökollektiivis on selliseid inimesi juba 10%. Järelikult peame ühiskonnas rohkem tunnustama selliseid tööandjaid, kes on juba panustanud, sõltumata sellest, millisel määral neid toetatud on.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mulle tundub küll, et selle eelnõu puhul on praegu küsimusi rohkem kui vastuseid, aga eks see eelnõu menetlemise aeg ongi vastuste andmise jaoks. Asjaosalised, keda see eelnõu ja tulevane seadus kõige rohkem puudutavad, on väga palju kõhelnud, kas need lubadused, mida neile antakse, kuidagipidi ka peavad. Täna, õigemini küll eile, me just arutasime ühte eelnõu, mille Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide juhitud valitsus oli meile arutamiseks esitanud. Selle eelnõuga rikutakse ühte olulist pensionäridele antud lubadust. Neid petetakse, neilt tahetakse ära võtta neile ettenähtud lisapension. Need 200 000 inimest küsivad, milline pettus tuleb järgmiseks. Kuidas saavad selle seadusega seotud isikud olla kindlad, et seda järgmist pettust ei tule?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Kui ma küsimust õigesti mõistsin, siis te viitasite ühe seaduse jõustumise edasilükkamisele, mitte kehtetuks tunnistamisele. Kui me räägime sellest eelnõust, siis selle seaduse ja ka nn toetusmeetmete rakendamise eeltingimus on seaduse vastuvõtmine. Ma ei usu, et me oleme selles kontekstis valmis oma inimesi petma. Lugeses seletuskirja ja eelnõu tervikuna, ei näe ma võimalust, et seda oleks võimalik teha, muidu me petaksime ka Euroopa Liitu, kes meilt selle raha tagasi nõuaks.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Tuginedes sellele seaduseelnõule, küsin teie käest, millega te motiveerite tööandjaid

palkama tööle just nimelt osalise töövõimega inimesi, kellest meil siin on juttu olnud. Või loodate tõesti sellele, et meie tööturg muutub väikeseks, sest tugevam osa tööjõust on läinud välismaale tööle ja tööandjatel ei jäägi üle muud kui palgata osalise töövõimega inimesi?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Mina ei oleks nii skeptiline ega kriitiline nende sadade tuhandete inimeste suhtes, kes veel Eestis töötavad ega ole välismaale läinud. Ma ei julgeks öelda, et see on kõige viletsam osa meie tööjõust. Pigem on nii, et need, kes välismaale lähevad, saavad seal juurde kogemusi ja toovad need siia ning inimeste võimekus tööturul hakkama saada tegelikult paraneb. Aga kui te küsite minu usu kohta, siis toetudes muu maailma kogemusele, näeme väga selgelt ühte asja. Need aktiivsed meetmed, kaasa arvatud investeeringutoetused töökohtadel, nimetame neid siis investeeringutoetusteks inimestesse, loovad tingimused, et tööandjad tahavad neid inimesi tööle võtta. Nagu ma ütlesin, tutvustades eelnõu, olen ma mitmel pool, olgu see Jõhvis, olgu see Pärnus, olgu see Tartus, kohanud väga suurt hulka inimesi, kes kuuluvad võib-olla mitte nii palju tähelepanu saanud inimeste hulka ehk on lihtsalt töövõimetuspensionärid, kellel puuet ei ole. Nemad väga ootavad nende meetmete suuremat rahastust.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Kas me selle eelnõuga ei püüa äkki seda asja poolikult lahendada? Kui omal ajal oli suur hulk inimesi, kes tööturule ei pääsenud, siis otsustas sotsiaalminister lahendada need probleemid nõndaviisi, et inimestele hakati puudeid välja kirjutama. See oli vahepeal vähemalt selles piirkonnas, kust mina olen Riigikokku valitud, üsna tõsine probleem. Me näeme statistikast, kuidas näiteks Põlvamaal, mida Pomerants juba korra mainis, on keskmisest palju rohkem puudega inimesi. Kui ma seal ringi käisin, siis ma küll sellest aru ei saanud. Nüüd on nagu vastupidi, justkui püütakse taas kord aidata inimesi tööturule. Aga kas me nende käikudega ja kogu selle triang-

liga neid inimesi, kes on tegelikult puudega ja kellel on probleemid, varju ei jäta? Kas me ei jäta probleeme tegelikult lahendamata?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma loodan, et hea küsija ei mõelnud, justkui minister oleks puudeid välja kirjutanud, küllap need puuded olid ikka päriselt olemas. Ma arvan, et te pidasite silmas, et vastava ala eksperdid ehk arstid määrasid kindlaks inimeste puudeastme. Need emotsionaalsed hinnangud, et Eesti on täis petteid, kes püüavad saavutada, et neil tuvastataks puue, sest siis nad saavad sotsiaalkindlustust ära kasutama hakata, käivad minu arva-tes ikkagi selgelt vähemuse kohta. Neid inimesi on mitu korda vähem, kui keegi eeldatavalt arvab. Aga selle eelnõu põhiline eesmärk ongi ühtepidi toetada töövõimet. Seda osa, mis puudutab sotsiaalhoolekannet laiemas mõttes, käsitleb eelnõu, mis jõuab Riigikokku lähinädalal või lähipäevadel. See on sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb just seda sotsiaalhoolekande poolt. See on õige ja õiglane, et abistada inimeste igapäevast sotsiaalset hakkamasamist abivahendite, rehabilitatsiooni, transporditoetuse ja muu sellise abil.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Lugupeetud ettekandja, tänan teid pikkade ja põhjalike vastuste eest! Küsimusi selle eelnõu ümber on tõesti palju. Mina küsin hoopis teise nurga alt. Te olete huvi tundnud alaealiste töövõimaluste vastu. See eelnõu käsitleb inimesi tööealistena alates 16. eluaastast. Seni on 16- ja 17-aastastele täiesti tervetele ja täie töövõimega isikutele Eestis kehtestatud töötamispiirangud. Kas nüüd need töötamispiirangud, mis tulenevad vanusest, kuuluvad ka hüvitamisele, sest see on just nagu vanusest tingitud töövõime osaline kaotus? Kuidas te olete seda mõelnud? See jääb selles kontseptsioonis arusaamatuks.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Meie esmane ülesanne on ju see, et kõik 16-aastased kas õpiksid või

lõpetaksid teatud tsükli oma õpingutes ja läheksid õpingutega edasi. Mis puudutab seda sihtrühma, kes oma tervises seisundi tõttu on osaliselt töövõime kaotanud, siis keegi ei sunni neid inimesi 16-aastaselt kasutama aktiivseid tööturumeetmeid, vaid nad saavad meditsiinilisest otsusest lähtuvalt pensioni või toetust, kui see neile on määratud. Aga kui nad mingil hetkel soovivad tööturule tulla, siis kõik need võimalused on ka neil olemas.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Mul on mõnevõrra matemaatiline küsimus. Suvaline arvudes mõõdetav nähtus on mõõdetav ka protsentides. Töövõimetust hinnatakse protsentides. Maksimaalne töövõimetuse on 100%. Ei saa väita, et kellelegi saab öelda, et tema töövõimetuse on 120%. Töövõime on mõõdetav protsentides, see on 100% ja mitte rohkem. Seega, kui te jaanuaris andsite hinnangu, et inimese töövõimetuse on 80%, milleks siis on vaja hinnata tema töövõimet? Lihtne matemaatika ütleb, et tema töövõime on siis 20%. Milleks üldse muuta seda süsteemi, kui praegusest töövõimetuse hinnangust on selge, milline on töövõime? Milleks sellele kümneid miljoneid eurosid raisata?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Ma arvan, et kui kogu see asi taanduks nii lihtsale matemaatilisele tehele, nagu te just praegu kirjeldasite, siis vaevalt oleks teie ees see seaduseelnõu, mida me täna arutame. Kui me räägime nendest inimestest, kellel on tuvastatud 80%-line töövõimekadu, siis see ei tähenda, et neil puuduvad oskused, selleks et teatud erialal või ametikohal hakkama saada. Aga selleks, et seda hinnata, peab olema teistsugune meetodika kui praegune. Selle meetodika alusel, mida Sotsiaalkindlustusamet kasutab, ei ole võimalik inimese töövõimet hinnata sellisel määral, nagu me soovime. See meetodika, mis on ette valmistatud, peab arvestama ka sellega, et kui inimese töövõimekus mingis valdkonnas on kas või 5% ning ta väljendab tahet ja soovi töötada, siis me peame leidma võimaluse, kuidas ta saaks ennast realiseerida.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Võib-olla esitan ma teile ebamugava küsimuse, aga elu on selline, mitte alati nagu roos. Ma võtan aluseks Ida-Virumaa. Viimaste andmete järgi on Ida-Virumaal kõige väiksem palk ja Narvas on kõige väiksem palk Ida-Virumaal. Ka töötute arv on seal piirkonnas kõige suurem Eestis. Mul on selline ebamugav küsimus. Kui seda programmi hakatakse rakendada Ida-Virumaal, kas siis ei teki psühholoogiline ja sotsiaalne vastasseis? Terved inimesed, kes on aastaid seisnud tööbörsil järjekorras, leiavad, et nende käest ...

Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun!

Eldar Efendijev

Ma küsingi: kuidas te seda hindate?

Urmas Kruise

Aitäh, hea küsija! Pean tunnistama, et küsimus jäi mulle natuke arusaamatuks. Kas see käsitles sotsiaalset konflikti töötavate ja mitte-töötavate inimeste vahel? (E. Efendijevi vahelehuue.) Aitäh, auväärt küsija, ma sain nüüd aru, mida te mõtlesite. Ma ei saa väga hästi aru, millest see konflikt võiks tekkida. Kui inimesed otsivad tööd ega ole leidnud endale sobivat töökohta, siis järelikult need vabad töökohad, mis on olemas, ei ole neile vastu võetavad. Ma väidan, et kui makstakse teatud toetusi ja kompenseeritakse teatud töövõimekadu, siis on töövõimetoetuse võimalike saajate hulgas inimesi, kes on kindlasti valmis vastu võtma teatud töökohti, mis on tööturul olemas, aga mida praegused tööotsijad, kes ei kuulu võimalike töövõimetoetuse saajate hulka, ei ole vastu võtnud.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Te mainisite ühes eelmises vastuses, et kõnealusele eelnõule järgneb mõne aja pärast sotsiaalhoolekannet käsitlev eelnõu. Aga kuna te kaitsete eelnõu

praegu siin ministrina, siis ilmselt peaksite olema võimeline täpsustama, mida see sotsiaalhoolekande pool endas sisaldab. Paljud töövõimetus inimesed on öelnud, et neil on raske töökohale pääseda, sest nad vajavad eritransporti, aga praegu on invatransport kättesaadav ainult neljal päeval kuus. Kas see sotsiaalhoolekande pool hakkab sisaldama töölejuudmise toetust ja kui see nii on, siis mill määral seda toetatakse, millises kilometraažis?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma oma eelnevates vastuses natukene seda teemat puudutasin. Kohalikele omavalitsustele on ette nähtud 50 miljonit eurot just nimelt selliste täiendavate sotsiaalsete meetmete jaoks. Näiteks oleme invatransporti kavandanud toetada 12 miljoni euroga. Ka eluruumide kohandamist oleme kavandanud toetada 12 miljoni euroga. Me oleme arvestanud printsiipi, et kui töökoht asub mõistlikul kaugusel ja see mõistlik kaugus on vastuvõetav ka töötajale, siis ollakse valmis kompenseerima talle teatud kulusid, mida ta peab töölemineks tegema. Ei ole vaja ette kujutada, et kui inimesel tekib võimalus saada näiteks 500-eurost palka, siis kogu see sissetulek läheks transpordikuludeks.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu § 1 lõike 1 mõtte poolt olen ma kahe käega. Ka mina leian, et on väga vajalik toetada pikaajalise tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimeste töötamist ja töölesaamist. Kuid tööpuudust on ka nende inimeste hulgas, kes ei ole pikaajalise tervisekahjustusega, ja eriti suur on noorte tööpuudus nii mujal Euroopas kui ka Eestis. Ma ei leidnud sellest seaduseelnõust meetmeid, kuidas neid töökohti ikkagi juurde hakatakse looma. Kas peale selle, et te aitate tööandjal teha investeringuid töökoha loomiseks, oskate mulle öelda kolm-neli meetet, mis tegelikult sellele kaasa aitaksid? Mis on need konkreetsed meetmed? Miks peaks tööandja töökohti looma?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Vähemalt kolme olen ma nimetanud. Esiteks tasutakse sotsiaalmaksu kuumääralt. Tegelikult on ju veel olemas palgatoetus puudega inimese töölevõtmisel, ümberõpe, täienduskoolitus, töökoha kohandamise toetus, investering abivahenditesse, elamise ümberkorraldamine jne. Need kõik loovad eelduse ja aluse selleks, et neid töökohti juurde tekiks. Ma nimetasin enne veel ühte väga olulist asja. Kui meil on täpsemalt teada nende inimeste võimekus – ja selle reformi abil me selle teadmise saame –, siis tekib ka tööandjatel teadmine, milliseid töökohti ja kui palju nad saaksid juurde luua. Praegu on tööturul umbes 35 000 töötut. Need on teatud oskustega inimesed. Ka meie head kolleegid Inglismaalt ütlesid, et kõige olulisem on see, et ei kehtestataks aktiivsuse nõuded mitte ainult töötajatele, vaid aktiivsusesse positsiooni tuleb panna ka tööandjale. Igal juhul ja alati on tööturul töökohti saada. Leidub ka võimalusi suunata praegu vabadele töökohtadele aktiivsuse nõuete toel neid inimesi, kes ei ole tööd otsinud ja on praegu töövõimetus pensionärid.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Töövõimereformi käigus peaks riik ja avalik sektor näitama eeskujuga puudega inimeste tööhõive suurendamisel. Milliseid konkreetseid samme võiks riik, sh teie ministeerium, astuda, et olla erasektorile eeskujuks?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma olen absoluutselt nõus teie mõttega, et avalik sektor peaks olema eeskujuks. Ka see auväärt saal on teinud läbi teatud muutusi, mis võimaldab puudega inimestel siin töötada. Me oleme tööandjatega läbi rääkinud, et me hakkame ettevõtteid, kes selliseid inimesi on tööle võtnud, tunnustama ja välja tooma. Nende hulka saavad kuuluda ka riiklikud institutsioonid, kes neid inimesi tööle võtavad. Nagu ma ütlesin, väga vähe on ka selle eelnõu üle peetava debati käigus kas või viimase kuu aja jooksul kõlanud häid positiivseid näiteid, mis meil olemas on. See on väga oluline meede. Igal tasandil on hoiakute muut-

miseks eeskujudel väga oluline roll, ükskõik siis, millist seadust rakendatakse või muutust soovitakse.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Pole ju mõtet salata, et reformi üheks mõtteks on vähendada sotsiaalvaldkonnale minevaid kulusi. Nüüd kantakse need kulutused osaliselt üle töötukassale. Kas see on tööandjate ja töövõtjate esindajatega läbi räägitud ja kuidas nemad sellesse suhtuvad? Töötukassa esmane eesmärk ei ole küll neid kulusi katta.

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Töötukassa nõukogu on selle reformikava heaks kiitnud. See tähendab, et tema eelarves on arvestatud ka võimalike väikeste lisakuludega, kui me vaatame pikka perioodi. Töötukassa saab ju osa sellest samast 180 miljonist eurot, mida me Euroopa Liidust loodame saada. Teiseks, mis puudutab töövõimetuspensionide väljamaksmist, siis selle rahaga hakatakse maksma töövõimetoetusi. Tegelikult siin otsest kulu töötukassale ei teki. Tõsi, töötukassa kompenseerib oma osaluse nendes Euroopa Liidu vahendites, mida me kavatsame rakendada. Aga selge on ka see, et peale 2020. aastat on arvestatud väljumisstrateegiaga. Mitte keegi ei saa öelda, et see jääb täiesti töötukassa õlgadele.

Esimees Eiki Nestor

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Seda seaduseelnõu on Eesti ühiskonnas aktiivselt arutanud organisatsioonid, töötajad ja ka erakonnad. Üks arutlusobjekte on olnud see, kuidas vähendada haiguskoormust. Selle üks võimalusi on paljude arvates see, kui töötajate ja perekondade tervisekulutusi tasuksid ettevõtjad ilma erisoodustusmaksuta. Konkreetsete ja põhjendatud piirangute korral oleks sellel asjal ju mõtet.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame muu maailma kogemust, siis teatud rahalised, kuidas ma ütlen, toetused ei ole üldiselt vähendanud terviseriskide suurenemist. Pigem on terviseriske vähendanud muutused üldises sotsiaalses keskkonnas, keskmises toimetulekus ja sissetulekus ning töökeskkonnast tulenevate võimalike täiendavate terviseriskide vähenemine. Kui te peate silmas erisoodustusmaksu mittemaksmist näiteks sportliku või aktiivse eluhoiaku toetamisel, siis praegu on üldine riigi ja kohalike omavalitsuste strateegia see, et pakkuda ka avalikus ruumis rohkem võimalust tervislikult käituda. Selleks rajatakse terviseradu, kergliiklusteid, spordiväljakuid, -platse. See loob pinnase, et sõltumata inimese sissetulekust oleks tal võimalik liikuda. Mõnes mõttes on linnakeskkond oma ülesehituse ja struktuuri poolest kriitilisemas seisus, kui me vaatame linna ja mõne väiksema asula planeeringut. Aga ma olen selle lühikese aja jooksul, kui ma minister olen olnud, seda teemat uurinud. Kui inimesed saaksid näiteks teatud rahalist hüvitist selle eest, et nad ei suitseta ega kasuta võib-olla nii palju meditsiiniteenuseid, siis üldvõtmes see olukorra paranemist ei toeta. Aga väga positiivselt mõjub see, kui töötajad saavad aru, et terve elukeskkond on nende eelis. Üks meede siin on ka suhtumine tervislikku käitumisse.

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Teil on kolleeg Lengiga täiesti erinev arusaam, kui palju oli eile Toompeal ratas-toole. Aga see, kas inimesel ratastool on või ei ole, ei olegi tingimata seotud töövõime puudumisega, võib olla muidki probleeme. Kuid te kohtusite nende inimestega. Millised on teie arvates veel need lahkeliikohad, mida kindlasti tahaks timmida, et ratastoolirahvas või laiemalt võttes inimesed, kellel on mure tööturule pääsemisega, oleksid teiega rohkem rahul, kui nad praegu on?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Üks oluline teema, mida on peaaegu alati välja toodud, on seotud võimaliku invatransporditoetusega. See prob-

leem on suurem hajaasustusega piirkondades, linnakeskkond on paremas konditsioonis. Jah, peame möönma, et nii on isegi selles linnas, kus me täna asume. Veel, ka maakondades on probleem, et näiteks madala põhjaga bussid ei ole n-ö igaminutiline nähtus, vaid inimene peab jälgima graafikut. Jah, Tartus õnnestus meil hanke tingimustesse sisse panna, et kõik bussid, mis linnas sõidavad, peavad olema madala põhjaga. Selle probleemi lahendamine on osaliselt seotud sellega, et kohalikud omavalitsused ja maavalitsused peavad oma hankeid korraldades selle võimaluse leidma. Kui ma olen inimestega kohtunud, siis on küsimus olnud pigem selles, et kui bussipeatus on talust ühe-kahe kilomeetri kaugusel, siis muutub ilmselt esmaseks invatranspordi või personaalse transpordi toetus. Ühistranspordi roll on seal pigem sekundaarne, aga kindlasti on tal oma mõju. See tähendab, et kui inimene saab ainult hommikul tööle ja õhtul tagasi koju sõita, siis on tal ilmselt keeruline käia tööl osalise tööajaga ehk pool päeva. Kas ta läheb hommikul ühissõidukiga, aga tagasi tuleb toetatud transpordiga? See tuleb lahendada juhtumipõhiselt ehk personaalselt. Juhtumikorraldaja roll ei ole enam istuda töötukassas ja pabereid täita, vaid ta peab aktiivselt suhtlema nii omavalitsuse sotsiaalhoolekandetöötajaga kui ka tööandjaga, kuni selleni välja, et ta läheb abivajajaga kaasa.

Esimees Eiki Nestor

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Te olete mitmes vastuses rõhutanud, et seda seaduseelnõu ette valmistades kohtusite mitu korda puudega inimestega. Minu küsimus on teile kui liberaalile. Ma nimelt eeldan, et te seda olete. Te mõistate väga hästi ettevõtjate hingeelu ja olete kindlasti ettevõtjatega sellel teemal kohtunud. Jätkates oma eelmist küsimust, ma küsin, mida on ettevõtjad teile öelnud, kui te olete seda seaduseelnõu tutvustanud ja rääkinud motivatsioonist, mille kohta ma teilt küsisin. Mida on nad teile öelnud?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Selle reformi üks eeldusi oli uuring, mille järgi on üle 70% ettevõtjatest

valmis neid inimesi tööle võtma. Jah, just nimelt üle 70%. Kui me räägime hirmudest, siis üks suuremaid hirme on kartus ja eelarvamus – mitte küll päris negatiivses võtmes –, kas nende inimestega saadakse hakkama, kas töövoime teatud kadu võimaldab neil ikka ühes või teises tööprotsessis osaleda. Selle hirmu mahavõtmiseks on meil plaanis kasutada seda kogemust, mida on juba saanud need ettevõtjad, kes on neid inimesi rakendanud, saates ühiskonnale signaali, et seda ei pea kartma. Me peame püüdma ettevõtjaid ja ilmselt ka ettevõtete omanikke koolitada. Selleks, et neid hirme maha võtta, on ette nähtud ka vahendid. Homme toimub koos ettevõtjatega tööseminar, ümarlaud. Me kuulame ettekan-deid ettevõtjatelt, kes on juba neid inimesi tööle võtnud. Me kavatsame sügisel teha suurema konverentsi laiemale üldsusele just selleks, et neid hirme vähendada. Aga see on nii, et kui barjäär ületatakse, siis edasi läheb lihtsamalt. Nende reformide ja arvamustega on tegelikult nii, et kui kriitiline piir positiivses mõttes ületatakse, siis edaspidi tullakse parema meelega kaasa. Aga me räägime sotsiaalsest tunnetusest, tööjõupuudusest, inimeste soovist suurendada oma sissetulekut ja parandada elukvaliteeti. Kõiki neid teemasid kokku panes on moodustatud motivatsioonipakett, mis peaks kaasa aitama sellele, et see reform üldises võtmes õnnestuks.

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Kui Taavi Rõivas sotsiaalministrina käis esimest korda seda ideed tutvustamas, siis oli mul küsimus, kas omaosalus 180 miljoni euro Euroopa Liidu vahendite investeerimises ei ole liiga väike panus ja reformiga seatud eesmärk liiga madal. Ma tean küll, et kui me mitte midagi ei tee, siis pensionideks makstav summa kasvab kolossaalselt. Aga kas see eesmärk ei ole ikkagi liiga madal? Teiselt poolt on küsimus selles, et juba eelmises valitsuses hakati rääkima n-ö eri poliitikasuundade väljumisstrateegiatest. Nüüd ma vaatan, et töötukassa kulu on praegu 34 miljonit eurot, 2020. aastaks kasvab see 67 miljoni euroni. Meil ei ole tehtud otsust, kas tulevikus kaetak-

se need vahendid riigieelarvest või töötuskindlustusmaksest ...

Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun!

Priit Sibul

Kuidas te hindate, millised on need väljumisstrateegiad ja kuidas kavatsetakse tulevikus neid vahendeid leida?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Tegelikult on eelnõus kirjas kolm võimalust. Üks on see, et väljumisstrateegia on täiesti töötukassapõhine, teine on see, et väljumisstrateegia on täiesti riigipõhine, ja kolmas on see, et need kulud jaotatakse ära. Selleks, et adekvaatselt hinnata, kuidas perspektiivselt võiksid kulud jaotuda, peaks reform olema käivitunud ja meil peaks olema vähemalt kolme- või nelja-aastane kogemus. Me oleme ju finantsplaanis, mis ka eelnõu juures on, püüdnud hinnata maksimumaalselt kulu selle kaudu, kui palju juhtumikorraldajaid tööle võetakse, kui palju läheb raha koolitusteks või milleks iganes. Aga fakt on, et väljumisstrateegia kõige olulisem osa on see, et me ei käsitle praegust investeeringut või kulu mitte viie aasta perspektiivis, vaid mitmekümne aasta perspektiivis. Me lähtume sellest, et nende aastatega me loome baasi ja struktuuri, et saaks neid küsimusi lahendada jätkusuutlikumalt, kui me siiani oleme teinud. Seetõttu ei saa lähtuda ainult sellest, et reformi viimasel aastal hakkavad need kulud juba vähenema, kaasa arvatud töötukassa vaatevinklist. Me peame arvestama ka sellega, et me loome selle reformi käivitamise faasis kuni aastani 2020 baasi selleks, et süsteem oleks iseseisvalt, ka ilma Euroopa Liidu vahenditeta jätkusuutlik ehk kestlik.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Meil on ühiskonnas see testgrupp ehk needsamad alaealised ju olemas. Kui ma mõtlen sellele, kui tohutult keeruline on Tallinnas leida alaealisele töökohta, siis tekitab minus tõesti mõningaid kahtlusi, kuidas see süsteem hakkab toimima erivajadusega ini-

meste puhul kuskil maakohas. Aga ma küsin § 12 lõike 5 kohta, mis räägib akadeemilisel puhkusel olevast tudengist ja ütleb, et sellele tudengile töövõimetoetus ei laiene, v.a ühel väga kitsal juhul. Seletuskiri ei ava, millisel põhjusel on akadeemilisel puhkusel olev inimene töövõimetoetusest ilma jäetud. Ta on tegelikult aasta otsa ülikoolist eemal ja peaks loogika järgi ju nagu tööd tegema.

Urmas Kruuse

Hea küsija! Akadeemiline puhkus võetakse ikkagi selle jaoks, et mitte osaleda aktiivselt õpinguis, johtuvalt teistest mõjuritest. Teine asi on see, et akadeemilisel puhkusel olev inimene ilmselt ei saa olla aktiivne tööturumeetmete kasutaja. Selle tõttu on seal üksühene seos.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Olen veendunud, et mees peab oma sõnade eest vastutama. Te ütlesite minu esimesele küsimusele vastates, et kui inimesel on kas või 5%-line töövõime, siis me peame talle töökohta leidma. Kirjeldage, palun, kes see inimene on! Milline on selle inimese diagnoos, nii üldiselt? 5%-line töövõime tähendab tõenäoliselt ratastooli, mingid haigused on veel juures. Milline on see võimalik töö, mille te kavatsete talle leida? Kui te ei oska praegu tuua konkreetset näidet, siis me raiskame siin sellest reformist rääkides lihtsalt aega.

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui te eelnõu läbi lugesite, siis te märkasite seal paari olulist aspekti. Kui me räägime 100%-lise töövõimekaoga inimestest, siis üldjuhul kuuluvad nad gruppi, kus töövõimekadu on 80–100%. See tähendab seda, et Sotsiaalkindlustusamet pakub neile rehabilitatsiooni ning neil on võimalik saada toetatud ja kaitstud töökohti. 5%-line töövõime võib tähendada, et see inimene saab tööga tegelda võib-olla ühe tunni nädalas. Väga oluline on arusaam, miks me peaksime selle nimel pingutama. Kui te olete nende inimestega kohtunud ja näinud, kuidas nad püüavad kas laulda, kedagi õnnitleda või midagi üle anda, siis te peaksite aru saama, et neil on soov

olla ükskõik millisel määral kasulik. Ennast kasulikuna tunda on neile väga vajalik ja selle nimel me pingutamegi.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Te ei ole arvestanud niisugust lihtsat soovi, et mõnikord võiks töövõimetoetust arvestades rahalise piirmäära ületamise korral teha ka erandi. Üks näide on see, kui puhkuse- ja palgaraha tulevad koos. Siis teil lihtsalt üks ametnik kirjutab vastuse, et ei saa sellepärast toetust maksta, et puhkuseraha makstakse samal päeval kui palka. Võiks aru saada, et palk ja puhkuseraha makstaksegi korraga, see on topeltsumma. Aga sel kuul jääb inimene lihtsalt toetusest ilma. Miks ei ole seaduses arvestatud selliseid erandeid, mida puudega inimesed on palunud arvestada?

Urmas Kruuse

Aitäh! See reegel kehtib sõltumata sellest, kas tegemist on puudega inimese või töövõimetus pensionäriaga. Tegelikult hinnatakse inimese konkreetset rahavoogu. Seda ei käsitata lihtsalt kui pensioni, vaid seda käsitatakse töövõimetoetusena ja lähtutakse sellest, kui suur on inimese sissetulek ühel või teisel kuul.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Teie vastus minu eelmisele küsimusele oli mõnevõrra üllatav. Kui selle garantiiks, et selle seaduse rakendamise ajal inimesi jällegi ei peteta, on Euroopa Liit, siis on mul tõesti kahju, et nendel 226 000 pensionäril, kellelt te täna olete valmis kolmeks aastaks ära võtma emapensioni, ei ole sellist tagatist nagu Euroopa Liit. Aga euroopalike väärtuste hulka kuulub ka eakatest inimestest lugupidamine ning antud lubadustest kinnipidamine. Ma sõnastan küsimuse pisut ümber ja küsin nõnda: mis on see garantii, et reform jätkub, ning mis on see meetod ja need rahalised vahendid, mille abil jätkata seda reformi pärast Euroopa Liidu abiraha lõppemist?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma nimetasin Euroopa Liitu küll mitte esimese, vaid teisena, kuid muidugi ei ole see ka kõige vähem oluline garantii. Kui me vaatame kulude-tulude tabelit, siis näeme seal mitut aspekti. Meie eesmärk on inimesed tööturule tuua. Kui tekivad töökohad, siis tekib ka sissetulek ja hakatakse maksma makse. See tähendab, et riigil tekib ka maksutulud. Kui me võrdleme seda praeguse olukorraga, kus me oleme väga selgelt passiivses rollis, siis tekib kokkuvõtteks ka töövõimetus pensioni süsteemist ja me saame need vahendid suunata teenuste osutamiseks, et süsteem oleks jätkusuutlik. Need on väga olulised aspektid selleks, et see reform jätkuks. Meil ei oleks mõistlik teha lihtsalt viieks aastaks investeeringuid. Me võime küll ühel hetkel nautida situatsiooni, kus meile antakse investeeringutoetust, meil on kohustus see süsteem viis aastat töös hoida ja peale seda võib neid funktsioone muuta, aga me peame olema inimeste vastu ausad. See, et see reform õnnestuks, on meie riigi strateegiline küsimus, see on riigi eksistentsi küsimus.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Hea minister! Teil on väga suur pähkel järada. Ma ei kadesta teid selle pärast, et te peate töövõimereformi läbi viima. Müts maha, te olete väga lühikese ajaga õige retoorika omandanud! Selle reformi eesmärgid on ju väga üllad ja head, ma olen nendega juba varem täiesti nõus olnud ja olen senimaani nõus. Küsimus on praktilises pooles. Kuna te vastate siin kui poliitik, siis ma küsin poliitilise küsimuse. Helmen Kütt, kes vastutab teie ministriumis kogu hoolekandepoole eest, on nii valitsuses kui ka avalikult väga selgelt öelnud, et sellisel kujul ta seda reformi ei toeta, kuna sealt on väga suured ja olulised osad puudu. Ma tean ja ka avalikkusele on teada, et see arutelu oli valitsuses väga kirglik ja põhimõtteline. Kas te võite öelda, millised olid eriarvamused valitsuses ja milline oli see arutelu?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui alustada küsimuse esimesest poolest, siis tänan komplimendi

eest! Võiks öelda, et orav ei tunne pähklit, mida ta ei suuda katki hammustada. Aga kui minna siit edasi, siis hea kolleeg Helmen Kütt allkirjastas koos minuga selle seaduseelnõu, mis ministeeriumist välja läks. See tähendab, et see tekst, mida te täna loete, on auväärt kolleegiga kooskõlastatud. Selle tõttu ei saa ma nõus olla teie arvamusega, et Helmen Kütt on kuidagi selle eelnõu vastu. Aga võib-olla oli tõesti väike viga see, et me ei suutnud tuua samal päeval valitsuse istungile sedasama sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nüüd on see valitsusest läbi läinud ja tuleb Riigikogu menetlusse. Kui te vaatate nende seaduste rakendamise aega, siis näete, et tähtajad on ühesugused ehk need seadused tuleb vastu võtta põhimõtteliselt paralleelselt. See eelnõu käsitlebki neid nn sotsiaalhoolekandelisi meetmeid, mis osaliselt või täielikult toetavad töövõimereformi ellurakendamist.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Praktilise poole pealt teame, et töötukassa peab juurde võtma päris suure arvu töötajaid, aga töövõimereformi peab ka reguleerima ja kontrollima ning seda mitte üks aasta. Kui suur on see meeskond, kes hakkab seda reguleerima ja kontrollima?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime töötukassast kui rakendusüksusest, siis tõepoolest on kõige olulisem võtta sinna tööle inimesi, kes reaalselt iga päev seal toimetaksid. Sotsiaalministeeriumis oleme uute ametnike töölevõtmisel seoses töövõimereformiga ääretult tagasihoidlikud. Jah, meie ametnikud töötavad välja näiteks rakenduskavasid. On ka mõned projektijuhid tööle võetud, tehakse koostööd partnerite ja institutsioonidega. See inimeste hulk on praeguse teadmise järgi kaduvväike, aga ma ei saa teile öelda inimese täpsusega, mitu inimest selle teemaga tegeleb. See on pigem projektipõhine töö, mida tehakse selleks, et need rakendused jõuaksid teie, seadus-

andja kätte ja inimesed saaksid hakata toetust taotlema.

Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ka mina tänan teid julge sammu eest seda olulist reformi ette võtta ja vedada! Te olete kuulnud siin saalis väga palju küsimusi ja mõtteid. Teatavasti on täna eelnõu esimene lugemine. Küll aga on nii meediat jälgides kui ka viimastel päevadel siin Riigikogu koridorides peetud vestlustest jäänud mulje, et tegemist on seaduseelnõuga, mida on võimatu remontida. Tulen tagasi nende küsimuste ja mõtete juurde, mida teile on siin esitatud. Kas esimese ja teise lugemise vahel on võimalik teha see eelnõu selliseks, et me saaksime selle seadusena konsensuslikult vastu võtta? Ma usun, et meil on ees pikk ja töökas suvi, ja mina olen küll optimistlik. Kuidas teie arvate?

Urmas Kruuse

Aitäh! Mina ministrina olen ääretult õnnelik, et see eelnõu tuli ministeeriumist välja ja debatt läks väga laiapõhjaliseks, mis annab võimaluse teha konsensuslikke parandusi. Ministrina olen ma küll, arvestades tänaseid teadmisi, arusaamal, et see eelnõu tuleks seadusena vastu võtta ja määrata kindlaks konkreetne rakendusaeg. Seda just nende inimeste nimel, kes neid teenuseid ootavad.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Loen seletuskirjast tabelit "Määratud ja prognoositud keskmised töövõimetuspensionid aastatel 2011–2019". Kui töövõimekadu on 100%, siis on pensioniks määratud 270 eurot. Kuidas teie arvates see inimene, kes on töövõime täiesti kaotanud ja kellel on sellega seoses ilmselt ka omad kulud, saab hakkama 270 euroga? Mille järgi sellist keskmist pensioni määratakse või kas on olemas mingid kriteeriumid, kust selline summa on võetud?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Ma arvan, et te vaatasite eelnõust neid tabeleid, mis kirjeldasid praegust situatsiooni, lähtuvalt sellest, kui palju inimesele on pensioni määratud. Te nimetasite 100%-list töövõimekadu. Tabel näitas, kui palju need inimesed praegu pensioni saavad. Me oleme arvestanud, et see sihtrühm hakkab uue seaduse raamides saama 320 eurot. Neile inimestele ei ole aktiivsusemeetmed kohustuslikud, aga kui nad suudavad neid kasutada ja rakendada ning tulla kaitstud töökeskkonnast välja avatud tööturule, siis ka nende pension säilib kuni teatud tasemeni.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Kui ma vaatan kooskõlastusringi ja seda, kes on nagu punkti võetud, siis tekib väga huvitav küsimus. Poolteist aastat tehti suurt tööd, aga alles siis kutsuti meeskonda Eesti Puuetega Inimeste Fondi liikmed. Mille tõttu võis juhtuda, et puudega inimesed protesteerivad selle seaduse vastu ja nad ei ole sellega rahul? Me näeme, et neid ei olegi püütud väga tugevalt seaduse väljatöötamisele haarata. Mis tunne võib praegu siin puldis olla, kui sa tunned, et seadus pole väga hea, aga kaitsma seda peab?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Minu andmetel olid kõige suuremad ja olulisemad organisatsioonid sellesse töösse kaasatud algusest peale. Osa nende liikmetest on olnud isegi lepingulises töösuhtes, selleks et seda reformi välja töötada. Puuetega inimeste koda, kes esindab kõiki puudega inimeste organisatsioone, oli kaasatud esimesest päevast alates. See on väga oluline märk. Kui organisatsioonid on määranud endale üleriigilise esinduse, siis mis laiemat pinda võiksime veel kasutada? Nii et ma ei saa päriselt nõustuda sellega, mida te väidate.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Hea minister! Sellele eelnõule on ette heidetud ja minu arvates põhjendatult, et

see ei ole piisavalt läbi mõeldud ega argumenteeritud, vastupidi näiteks lastekaitseeaduse eelnõule. Siin on väga palju küsitavusi. Toon ühe näite. Algul oli töövõime hindamise maksumuseks planeeritud 250 eurot, nüüd on see vähenenud kuni 50 euroni. Samal ajal teeb Sotsiaalkindlustusamet praegu puude määramisel hindamist 10–12 euroga. Need jooksu pealt tehtud muutused on niivõrd suured. Me kuulsime sotsiaalkomisjoni avalikul istungil, et ka meetodika ei ole lõpuni selge. Te võite muidugi öelda, et küll me siin Riigikogus teeme seda eelnõu paremaks, aga tegelikult on see pädevus valitsusel. Kõike seda arvestades selgitage, palun, kuidas need maksumused nii kiiresti muutuvad! Äkki peate üldse õigeaks, kui valitsus tuleks selle eelnõuga uuesti siia?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Tõepoolest, mingil hetkel käis ka ajakirjandusest läbi hindamise maksimummaksumus, mis oli 250 eurot. Töötukassa juhi Meelis Paaveli selgitus oli ju seotud sellega, et esialgsete hinnangute põhjal pidasid ekspertarstid maksimummääraks 150 eurot ning töötukassa arvestas sinna juurde kõik maksud, lisaks veel käibemaksu, lähtudes sellest, et ta ostab teenust jne. Need hinnangud tulenesid kehtivast haigekassa hinnakirjast ja eriarsti esmase visiidi maksumusest koos õetasu ja ka nn ruumikuluga. Kui tegemist on nn paberil hindamisega, siis on maksumus umbes 50 eurot, ja kui tegemist on visiidipõhise hindamisega, siis 90 eurot. Kui tegemist on selliste raskemate juhtudega, mis vajavad täiendavat eriarsti vastuvõttu – neid on umbes kolmandik nendest raskematest juhtudest –, siis nende kulu võibki tõusta 150 euroni. Sellest lähtuvalt on need arvutused tehtud, aga lõplik hind selgub hanke käigus. Kuid ma ei näe ühtegi eeldust, et see hind võiks tulla kaks või kolm korda kõrgem kehtivast hinnast.

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister, ma sissejuhatuseks tunnustan teid! Olete siin hästi vastu pidanud. Lugesin tänasest Eesti Ekspressist, et Reformierakond peab teie ametisse asumist suureks ebaõnnestumiseks. Minu

arvates olete küll teie ise ka Reformierakond. Aga ma arvan, et seda eelnõu saaks selgemaks teha ikkagi töökohtade küsimuses. Me kulutame palju raha, et aidata tuhandeid, loodetavasti kümneid tuhandeid inimesi tööturule tagasi. Ka praegu tööturul olevatel inimestel on pidevalt struktuurne probleem tööturul oleva lõhe tõttu, sest nende oskused ei vasta enam nõudmistele. Mis on ikkagi see vastus, see programm, see kava, need meetmed? Te räägite sellest kogu aeg üsna abstraktselt. Mis aitaks tekitada usku, et me suudame erasektoris selliseid töökohti luua?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui alustada teie küsimuse sissejuhatast, siis te ilmselt viitasite ühele ilukirjanduslikule tekstile, mis ilmus Eesti Ekspressis. Ma pean tunnistama, et kõik, mida seal kirjeldati, oli isegi vähem usutav kui muinasjutud, mida ma õhtuti lastele ette loen. Aga kui minna edasi, siis on mitu aspekti, mis panevad uskuma, et me suudame neid töökohti luua. Teie ministrina alati kaitsesite investeringu- ja eksporditoetusi, et meie ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised ja suudaksid luua töökohti ning tuua Eestisse välisinvesteringuid. Kui me vaatame selle reformi sisu ja küsime, kuidas on see võimalik, kui tööturul on lõhe, siis siin on kaks aspekti. Me tahame vähendada nende inimeste tööturule siseneamise kulusid, toetades ettevõtjaid töökohtade loomisel. Selleks on ju mitmed meetmed: sotsiaalmaksu tasumine kuumääralt, töökohta ümberkohandamise toetamine, palgatoetus puudega inimesele teatud aja jooksul. Aga kui me vaatame nende inimeste sissetulekuid, siis näeme, et kõige suurem sissetulekuvahemik jääb 300 eurost natuke alla 600 euroni. See tähendab, et nende mitmekümne tuhande inimese elukvaliteedi parandamiseks, kelle teenistus jääb vahemikku 0–100 eurot või 100–256 eurot, piisaks esmaetapis ka sellest, kui nad teeniksid näiteks 500 eurot. Nii et kõik see loob need eeldused ja võimalused. Kui meil ei oleks sellesse usku, siis me seda reformi kindlasti ei teeks. Aga seadusandja on seadnud selle sihtmärgi juba üle kahe aasta tagasi. See on väga kindel märk, et nii valitsus kui ka Riigikogu peavad seda reformi väga oluliseks ja usuvad sellesse.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Huvitav on teie juttu kuulata. Eelmise punktina arutasime lastekaitseadust. Ma ei tea, kas te olete kursis, aga lastekaitsega tegelevad inimesed, kes on kõrgharidusega ja väljaõppinud professionaalid, saavad kohalikes omavalitsustes palgaks just teie nimetatud summasid, 500 eurot ja isegi natuke vähem. Aga minu küsimus on teile kui suurele praktikule. Kui näiteks Tartus Tammelinna teie sõbrad tahavad palgata endale puudega inimest kojameheks, kuidas siis seadus saaks neid aidata, et nad saaksid palgata selle puudega kojamehe, kellel on osaline töövõime?

Urmas Kruuse

Aitäh! Seal on mitu võimalust. Esimene võimalus on see, et töötukassa abil viiakse kokku see inimene, kes soovib tööd teha, ja teadmine, et Tammelinna on vaja kojameest. Teine võimalus on see, et see potentsiaalne kojamees on 5–10 aastat olnud pensionil ega ole üldse aktiivne. Siis oleks viimane aeg, et kohalik sotsiaalhoolekande töötaja, kes tunneb oma piirkonda kõige paremini – Tartus on mitmeid piirkondi –, läheb selle inimese juurde ja ütleb, et nüüd on aeg lõpetada passiivne olek ning leida võimalus oma sissetulekut suurendada. Ta hakkab ise aktiivselt töötukassaga suhtlema. Need on praktilised näited selle kohta, mis juba iga päev toimub. Praktikuna võin kinnitada, et me oleme rakendanud seal samas Tammelinna staadionil tööle ka inimesi, kes on olnud pikaajalised töötud. Kuigi, tõsi, me ei teinud tol hetkel vahet, kas tegemist on töövõimetuspensionäri või lihtsalt töötut inimesega.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea minister! Mul on hea meel, et te Juhan Partsile vastates kinnitasite, et teil on usku. Kui ka ministril seaduseelnõusse usku ei oleks, siis me oleksime päris õnnetus olukorras. Aga ma lähen siit edasi. Kui meile fraktsioonis seda eelnõu tutvustati, siis

ma sain aru, et päris uusi meetmeid tööandjatele siin pakutud ei ole. Kas olete arutanud, et võib-olla peaks ka tööandjatele eraldi meetmed siia juurde lisama, et uusi töökohti kindlasti tuleks? See kindlustaks teie usku ju veel rohkem.

Urmas Kruuse

Aitäh! Tegelikult, kui me vaatame töötukassa poolt, siis täiesti uued meetmed on kaitstud ja toetatud töö. Teiseks, tugiisiku tundide arvu aastas on suurendatud 1000 tunnini. See tähendab, et kui tugiisikul on vaja inimest toetada ka töökohal, siis see võimalus on olemas. Laiendatud on ümberõppe- ja koolitusvõimalusi, lähtuvalt just nende inimeste vajadustest, kes sellesse sihtrühma kuuluvad. Nii et neid meetmeid on juurde tulnud ja need on olulised.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma tulen ajagraafikute juurde. Kui see seaduseelnõu tuli Riigikokku, siis praegune peaminister ütles, et tegemist on vaat et tema lapsega. Ta andis selgelt mõista, et tema arvates läheb selle eelnõu menetlemine suhteliselt kiiresti, pidades silmas ka kevadist sisulist menetlust ja eelnõu seadusena vastuvõtmist enne suve. Hiljem ütles ta otse, et teda panid natuke imestama Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi väljütlemised, et tuleks võtta aeg maha ning teha seda asja rahulikult ja kaalutletult, kõiki osapooli kaasates. Kas te nendite, et see kriitika on asjakohane ja kiirustamine, mis oli algul plaanis, oli mõttetu ning tulebki aeg maha võtta? Milline on teie arvates ajagraafik lähitulevikus?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me vaatame eelnõu ettevalmistamist, siis võib öelda, et Eestis kiirustamist ei olnud. Rootsisis näiteks tehti see reform ära ühe aastaga. Aga mina isiklikult arvasin eile ning arvan ka täna ja homme, sõltumata sellest, kas ma olen minister või mõnes teises ametis, et debati sisu olulisus määrab teatud hetkel ära eelnõu menetlemise kiiruse. Minu arvates saab Riigikogu üht või teist eelnõu menetledes, lähtuvalt sellest informatsioo-

nist, mis tal olemas on, otsustada üht- või teistpidi selle üle, kui pikk see menetlusaeg võib olla. Kui rääkida seaduse vastuvõtmisest, siis ei ole teatud mõttes vahet, kas see toimub suvel või sügisel. Vahe on ainult selles, et nagu ka sotsiaalkomisjoni esinaine on öelnud, kavatakse koostöös ministeeriumiga tõepoolest veel suvel tööd teha, selleks et tuua see eelnõu sügisel auväärt kogu ette ja see seadusena vastu võtta, lähtuvalt nende inimeste vajadustest, kes seda seadust ootavad. Nii et ma olen küll seda meelt, et auväärt seadusandjal oleks mõistlik sellel sügisel see seadus vastu võtta ja määrata sellele lõplik rakendusaeg.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud härra ettekandja! Minu küsimus puudutab kaasamist. Kui seda eelnõu eelmise valitsuse ajal valitsuskabinetis arutati, siis jäeti valitsusliikmetele mulje, et see on puudega inimeste organisatsioonidega põhjalikult läbi arutatud. Nüüd on pilt sootuks teine. Teisipäeval andsid puudega inimeste organisatsioonide esindajad parlamendile üle palvekirja, et just nimelt nende mittekaasamise tõttu ei tuleks eelnõu sellisel kujul edasi menetleda, vaid see tagasi lükata. Ajakirjanduses kõlasid väited, et puudega inimeste organisatsioonide on mõjutatud projektitoetuste vähendamise, et nad ei julgeks oma seisukohti väljendada. Millest siis väited on tingitud? Kas te oskate kommenteerida, kes ja mis asjaoludel need väited on esitanud?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Esiteks, selle viimase informatsiooni kohta, justkui oleks keegi kedagi mõjutanud, saan öelda, et minu teadmist mööda selliseid ähvardusi ei ole olnud. Teiseks, kui ma õigesti mäletan ka mõne isiku intervjuud, siis projektitoetuste äravõtmisest seal küll juttu ei olnud. Kolmandaks, ministrina taunin ma kindlasti igasugust mõjutamist. Aga ausalt öeldes ei näe ma küll ühtegi hooba, kuidas saaks võimalikke projektitoetusi ära võttes ükskõik millist organisatsiooni hirmutada. Toetuste eraldamise otsuseid ei tee üks

inimene, vaid otsustavad üldjuhul töögrupid või otsustusorganid, kuhu kuulub rohkem kui üks inimene.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Kui seda töövõimetoetuse seaduse eelnõu üle anti, siis teie ja Reformierakond olite väga optimistlikud selle eelnõu menetluse suhtes. Sotsiaaldemokraadid olid aga väga kriitilised ja leidsid, et see eelnõu on toores. Kas te võite lühidalt kirjeldada, mis on peamised erimeelsused koalitsiooni-erakondades, et arvamus menetluse küpsuse kohta on nii erinev? Või on see olnud lihtsalt sotsiaaldemokraatide jonn? Puudega inimeste eilse meelevalduse tulemusena esitas siht-rühm, kellele me seda seadust teeme, ettepaneku võtta eelnõu menetlusest tagasi. Täna valitus juba ühe sammu tegi ja võttis tagasi ühis-transpordiseaduse eelnõu. Kas te olete alustanud peaministriga konsultatsioone sellel teemal, et ka see eelnõu tagasi võtta?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui te küsite seda, kas me oleme arutanud eelnõu tagasivõtmist, siis seda me kindlasti teinud ei ole, vastan ma teile täna siin puldis. Meil ei ole olnud ka mõttes seda eelnõu tagasi võtta. Ministrina toetan ma endiselt debatti parlamendis, selleks et seadus saaks igapidi ideaalilähedaseks. Ma ei näe põhjust seda eelnõu tagasi võtta. Ma jään selle juurde, et auväärt Riigikogu võiks eelnõu sügisel peale arutelusid seadusena vastu võtta.

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja, suur tänu! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab eelnõu lehekülge 24, kus on juttu muudatustest politsei ja piirivalve seaduses. Ma pean silmas eelkõige õiguskaitseametnike, nii politseinike kui ka prokuröride töövõimetus pensione. Praegu saavad päris mitmed politseinikud töövõimetus pensioni. Mul on teile väga lihtne küsimus. Ma olen lugenud erinevaid seadussätteid ja tean ka neid arutelusid, mida on selle eelnõu väljatöö-

tamisel peetud. Arutelud on olnud pingelised ja Sotsiaalministeeriumil on olnud päris suur hulk mõtteid süsteemi muutmiseks. Kas te annate siin puldis täna politseinikele kindluse, et ka edaspidi on süsteem samasugune kui praegu? Või muutub neil midagi paremaks või hoopis halvemaks?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Selle küsimuse kontekstis tuleb vaadata võimalikke garantiisid, arvestades riske, mis on seotud nende inimeste elukutsega. Kui tegemist on tööülesannete täitmisel tekkinud ründe või õnnetusega, mis kahetsusväärset on võinud lõppeda ka surmaga, siis sel puhul makstavaid ühekordseid hüvitisi on suurendatud. Maksimummäär on kuni 20-kordne palk.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Eelnõu kohaselt saab inimene teha ka sellise valiku, et tema töövõimetoetus makstakse kas teise inimese või kohaliku omavalitsusüksuse arvele, mis on ju väga mõistlik. Aga praeguse korra kohaselt saab seda teha ainult niimoodi, et inimene peab minema töötukassasse kohale või selle avalduse notariaalselt kinnitama. Eesti Puuetega Inimeste Koda on teinud mõistliku ettepaneku, et seda võiks teha ka digiallkirjaga või e-keskkonnas. Te ei ole seda ettepanekut toetanud. Põhjendate seda sellega, et on vaja tuvastada, kas see on tõepoolest selle inimese tahe. Armas minister! Te ise annate kogu aeg digiallkirju ja keegi ei käi eraldi tuvastamas, kas see on teie tahe või ei ole. Ka teie kolleeg Urve Palo allkirjastab otsuseid digiallkirjaga ja pärast katsume meie siin tundide kaupa aru saada, kas see oli tema või kellegi teise tahe.

Esimees Eiki Nestor

Küsimus!

Siim Kiisler

Miks te ei toeta e-riiki ega ole siin nõus digiallkirjaga?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Tegelikult me e-riiki toetame. Ka üks puudega inimeste organisatsioonide ettepanekuid, mis puudutas aktiivsuseid, oli sellel teemal. Kui alguses jäi ettekujutus, et tuleb suhelda ainult füüsiliselt ja kohale minna, siis nüüd näeb seaduseelnõu ette, et võib suhelda ka telefoni teel või portaali kaudu. Teine asi on see, kui me räägime kohaliku omavalitsuse kaudu töövõimetoetuse väljamaksmisest. Seadusandja peab ilmselt silmas seda, et kui kohalik omavalitsus on eestkostev institutsioon, siis peab ta olema selle inimese tahtes veendunud. Ma ei vasta teie küsimusele võib-olla täpselt nii, nagu te ette kujutasite. Aga mis puudutab võimalikke lisettepanekuid kaugemas perspektiivis, siis igal juhul on riigi soov erinevaid e-lahendusi ükskõik milliste teenuste osutamisel või kodanikega suhtlemisel laiendada.

Kas ma tohin täpsustada vastust härra Vaheri küsimusele, et ei jääks vale arvamust? Ma rääkisin aastapalgast, mitte 20 palgast. Palun vabandust, et ma ei markeerinud õigesti!

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Eelnõus on kirjas, et osalise töövõimega õppivale inimesele tagatakse sissetulek õpingute perioodiks. Siinjuures töötamise või töö otsimise tingimust ei lisandu, kuna õppimist loetakse aktiivseks tegevuseks. Lähtutakse põhimõttest, et haridus ja kvalifikatsioon soodustavad töö leidmist. Aga neil inimestel, kes õpivad, ei olegi ju aega tööd teha. Kas need inimesed, kes kuskil õpivad, on põhimõtteliselt kõik osalise töövõimega, sest neil ei ole lihtsalt seda aega, kunas tööd teha? Kas sellisel juhul tagatakse ka neile see sissetulek?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Me ei saa muidugi töövõimetoetust käsitada puhtalt sissetulekuna, vaid me peame seda käsitama toetusena selleks, et inimene saaks töötada. Kui inimene teeb läbi hindamise ja selgub, et ta vastab nendele kriteeriumidele, siis kindlasti tema suhtes need meetmed rakenduvad. See tähendab, et kui ta samal ajal ka õpib, siis ta ei pea oma

aktiivsuse tõestamiseks tegelema veel lisaasjadega. Aga väga paljud üliõpilased töötavad ka praegu, selles mõttes ei näe ma siin vastuolu.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma tulen tagasi selle teema juurde, mille tõstis üles Helir-Valdor Seeder. Küsimus oli peaaeglikult seotud sotsiaaldemokraatide rolliga selle eelnõu menetluse käigus. Te jätsite tegelikult küsimuse sellele osale vastamata. Ma täpsustan seda küsimust sellega, et ma vaatan, mida on öelnud sotsiaalkomisjoni esimees sotsiaaldemokraat Heljo Pikhof. Ta ütles mõni päev tagasi väga selgelt, et selle eelnõuga ei saa kiirustades edasi minna, sest on terve hulk punkte, mis vajavad muutmist. Ta ütles, et muudatusettepanekuid tuleb suure tõenäosusega palju. Ka oma fraktsioonis on nad arutanud seda, et muudatusettepanekuid kindlasti välja käiakse, aga ei ole veel täpsustatud, millised ettepanekud just tulevad. Kas sotsiaaldemokraadid ajavad praegu mingit kiusu või ei ole teil omavahelist kommunikatsiooni koalitsiooni sees? Millest on tekkinud selline huvitav olukord, et te räägite praegu natukene erinevat keelt, Reformierakond *versus* sotsiaaldemokraadid? Äkki kommenteerite paari sõnaga?

Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Ma palun vabandust eelmiselt küsijalt, kui ma jätsin millelegi vastamata! Kui me räägime, et Sotsiaalministeeriumist läks see eelnõu valitsusse kahe ministri allkirjaga ja rakenduskuupäevad olid täpselt samad, siis on näha, et ei olnud mingeid erimeelsusi. Kui ükskõik milline Riigikogu komisjon menetluse käigus leiab, et eelnõu on vaja täiendada, siis on see minu arust ääretult positiivne. Minu arvates on praegune Riigikogu andnud märku, et ta ei kavatse olla kummitempel. See on minu arust topeltpositiivne. Ma ministrina tunnen selle üle ainult heameelt. Kui me vaatame saabunud ettepanekuid, siis nende suur hulk ei anna alati märku sellest, et kõik need ettepanekud on täpselt ja konkreetselt tehtud selle eelnõu valguses. Me näeme debati käigus, et selle eelnõuga käsitletava töövõimereformi osa kohta, mis on üks osa kogu

sellest reformist, on esitatud ka selliseid ettepanekuid, mis otseselt ei võimalda probleeme lahendada selle konkreetse meetme kaudu, vaid need on täiendavad või eraldiseisvad teemad. Nagu sotsiaalkomisjoni esimees on lubanud ja meie ministeerium on öelnud, me kavatseme teha väga tihedat koostööd, et need ettepanekud kõik läbi töötada, siis tulla komisjoni otsuse kohaselt siia saali ja jätkata menetlust kuni lõpuni.

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Mul on kaks küsimust ühes küsimuses. Esiteks, töötukassa, mis on valitsusest sõltumatu institutsioon, saab lisaks sellele, et ta pakub klassikalisi tööturuteenuseid ja tegeleb n-ö potentsiaalsete tööturuga liitujatega, endale nüüd vaieldamatult hulgaliselt sotsiaalsüsteemi ülesandeid. Seda on tööandjad kas kõvema või vaiksema häälega kritiseerinud. Kas on võimalik edaspidiste arutelude käigus leida mõistlik lahendus, et me ei muudaks töötukassat sisuliselt ministeeriumiks või ministeeriumi allasutuseks? See on üks küsimus. Teiseks, lisaküsimus on nendesamade 600 lisatöökoha kohta töötukassa süsteemis. Paljud asjatundjad – ma võin nimetada professor Lauristini –, kelle arvamust me selles küsimuses respektseerime, on öelnud, et meil ei ole sellise ettevalmistusega inimesi. Kas Sotsiaalministeerium on esitanud riikliku tellimuse?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Seaduse esimese etapi rakendamine kestab aastani 2020. Me oleme saanud töötukassa nõukogu kaudu heakskiidu nii tööandjatelt kui ka kõikvõimalikelt sotsiaalpartneritelt, k.a ametiühingutelt. Seetõttu võib öelda, et heakskiit on olemas. Nüüd vastan küsimuse teisele osale, kas on kindlust, et see protsess on jätkusuutlik ja töötukassast ei saa ministeeriumi osa. Tuleb öelda, et juhtumikorraldajad võetakse tööle inimeste reaalsetest vajadustest lähtudes. Puudega inimeste organisatsioonide ettepanek on olnud see, et need inimesed, kes töötukassas tööl on, ei suhtleks inimestega kiirmeetodil ehk 3–5 minutit, nii nagu see oli kõige suurema kriisi perioodil, kui töötute arv oli ligi 100 000. Sel-

lest lähtuvalt on arvestatud, et üks juhtumikorraldaja tegeleb umbes 100 juhtumiga (kliendiportfellis on 80 või 120 juhtumit). Juhtumite keerulisuse astme põhjal kujuneb ka kliendiportfell. Nii et see on tehtud praktiliste kogemuste põhjal. Juhtumikorraldaja peab kindlasti hakkama käima rohkem majast väljas, suhtlema võrgustike, kohalike omavalitsustega ja MTÜ-dega, kes kõik selles süsteemis osalevad.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Härra minister! Te minu eelmise küsimuse esimesele osale tegelikult ei vastanud. Seda reformi on ette valmistatud mitu aastat. Seletuskirja lisana on olemas kooskõlastustabel, kus on puudega inimeste organisatsioonide seisukohtade kohta märgitud, on neid siis arvestatud või osaliselt arvestatud või on asja selgitatud või kedagi informeeritud. Aga 24 tundi tagasi tegid puudega inimeste organisatsioonide esindajad Riigikogule ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Miks need organisatsioonid teie hinnangul selle ettepaneku tegid?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma olen ääretult õnnelik selle üle, et Eesti on demokraatlik riik ning iga inimene ja institutsioon saab oma tahet väljendada ükskõik millisel moel, olgu siis meelevaldusel, piketil või mõnel muul kombel. Ma olen selle kahe ja poole kuu jooksul tunnetanud, et nn statistiline koostöö ja kooskõlastamine on olnud päris muljet avaldav, aga ma pean tunnustama, nagu ma tegin ka mõni tund tagasi, et minu arvates ei ole ka nende organisatsioonide sees kommunikatsioon alati selline, nagu oleks vaja. Mõned küsimused on tõstatatud võib-olla natuke emotsionaalselt ja hüsteeriliselt. Aga ma tunnustan neid inimesi, kes oma arvamust kõva häälega väljendavad. See annab tegelikult debatile sisu juurde.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Eelnõu § 10 kohaselt väljastab töötukassa inimese soovil talle dokumendi, mis tõendab tema osalist või puuduvat töövõimet. Eesti Patsientide Esindusühing on teinud ettepaneku, et võiks ka kindlaks määrata, et see dokument väljastatakse vastavalt isiku taotletud viisile. Seda ettepanekut ei ole te toetanud ja olete vastuseks kirjutanud, et dokumendi väljastamise viisi kujundab praktika. Kas siiski ei võiks patsientide esindusühingule vastu tulla ning see muudatus sisse viia? Muidu tekib samamoodi mure, et hakatakse inimest väntsutama, e-riik selles valdkonnas ei toimi ja inimesel tuleb dokumendile ise järele tulla. Ka mu eelmine küsimus oli selle kohta. Mure on arusaadav. Miks te ei võiks arvestada ettepanekut, et inimene saaks dokumendi tema taotletud viisil?

Urmas Kruuse

Aitäh! Selles süsteemis on praegu kaks institutsionaalset osapoolt: nendega, kes on osalise töövõimega, tegeleb üldjuhul töötukassa, teistega Sotsiaalkindlustusamet. Kindlasti on olemas erinevad võimalused dokumente saada. Aga me peame arvestama, et näiteks tervise infosüsteemi andmeid vabalt ühel või teisel moel liigutada ei saa, vaid inimene peab andma konkreetse loa, kes ja kuidas saab neid andmeid vaadata. Ma olen veendunud, et kui meil on pärast reformi käivitamist viieaastane kogemus, siis võib nii mõnigi nüanss muutuda. Kindlasti peaks süsteem muutuma paremaks võimaliku otsese kasusaaja ehk tööotsija suhtes.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Tegemist on väga tõsise ja olulise eelnõuga, mis puudutab väga paljusid inimesi. Ma olen mitu tundi kuulanud seda arutelu siin, aga pole ikkagi saanud vastust küsimusele, mis mul tekkis, kui ma kohtusin puudega inimestega. Selle seaduse idee ja eesmärgid on väga üllad ja suured. Aga keegi ei saa aru või ei ole teie minu arvates osanud piisavalt selgitada, kuidas nendeni jõuda ja mis selles eelnõus siis posi-

tiivset on, et töövõimetute inimeste elu paremaks läheks.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Kui te eelnõu tähelepanelikult läbi lugesite, siis te teate, et sellel eelnõul on palju üllaid eesmärke. Üks üllas eesmärk on suurendada inimeste sissetulekuid, parandada nende võimet ise hakkama saada ja nii parandada nende elukvaliteeti, siduda nad ühiskonda sotsiaalselt väärtuslikumana ja muuta süsteem jätkusuutlikumaks. Ma toon ainult ühe fakti: aastast 2000 kuni tänaseni on töövõimetuspensionäride arv kasvanud 2,2 korda. Kui me mitte midagi ei tee, siis see kasvab veelgi ja ma saan kindlasti lubada, et õnnetute inimeste hulk sel juhul kasvab.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Hea minister! Ma loen, mida on seletuskirjas öeldud eelnõu § 11 kohta. See lõpeb niimoodi: "Puuduva töövõimega inimesele tagatakse sissetulek. Sealjuures aktiivsusnõudeid ei kohaldata, kuigi inimene võib meetmetes osaleda vabatahtlikult." Eelmine lõik, mida ka kolleeg Laurson puudutas, kõlab nii: "Osalise töövõimega õppivale inimesele tagatakse sissetulek õpingute perioodiks." Kui inimene on osalise töövõimega, äkki on ta siis ka osalise õpivõimega? Kui kaua inimene võib siis eri koolides õppida? Kas võib olla nii, et õpib juristiksi, siis pottsepaks, siis üritab arstiks õppida ja niimoodi muudkui õpibki? Kuna õppimist loetakse aktiivseks tegevuseks, siis ei pea ta ka töökohta endale otsima. Tingimusi talle ei seata ja makstakse ilusasti töövõime-toetust edasi. Kui kaua see on võimalik? Eelnõu §-st 11 see ei selgu.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Selleks, et inimene saaks töövõimetoetust, on vaja teda hinnata. Seda teevad eksperdid. Järelikult tuvastatakse, kas ta on osalise töövõimega või tal töövõime puudub, nii võib üldiselt öelda. Ma toon näite. Kui inimene on osalise töövõimega, siis võib see tähendada, et tema psüühika on normaalne, tema aju töötab normaalselt ja ta on võimeline õppima, aga ta ei pruugi hakkama saada mingi

muu töösooritusega, mis on seotud kas füüsilise koormusega või mingite spetsiifiliste teadmistega. Ehk õpivõime ja osaline töövõime teineteisele ei vastandu. Kui inimene tõepoolest õpib 30 aastat – meil on ju elukestev õpe –, siis see tähendab, et ta ei paranda õppimisega oma elukvaliteeti. Tema töövõimetus jääb samaks kuni selle hetkeni, kui see ära võetakse, lähtuvalt sellest, et tema tervislik seisund on paranenud. Tema seisund võib jääda samaks või halveneda, isegi nii palju, et ta muutub põhimõtteliselt täiesti töövõimetuks. See on valiku koht. Aktiivsuse oma olemuselt tähendab seda, et inimene ei ole toetuse või praeguses mõttes pensioni saajana passiivses positsioonis. Kui inimene praegu saab pensioni, siis tal üldjuhul ei ole mingit kohustust, ta võib töötada ja võib mitte töötada. Aga nüüd see muutub, enam päris nii ei saa. Kui inimene õpib, siis ta on kindlasti ühiskonnaga paremini sotsiaalselt seotud ehk tema teatud sotsiaalsed kvaliteedinäitajad on paremad. Aga ma väga ei usu sellesse, auväärt küsija, et inimesed saavad 40 aastat järjest ilma tööle minemata õppida.

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus käsitleb eelnõu üldsätteid ja § 2 "Õigustatud isikud". Siin on öeldud, et isikud, kellel on õigus töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele, on inimesed alates 16. eluaastast kuni vanaduspensionieani. Lõige 3 annab teatud erandid, mille puhul on võimalik nooremate või vanaduspensioniealiste inimeste töövõimet hinnata. Eestis teadupärast on ka vanaduspensionäridel võimalik töötada. Mis põhjusel on lõikes 1 sätestatud just selline ajapiirang? Seletuskirjast ma küll lugesin lõike 3 kohta, seal on kirjeldatud neid erandeid, mis tulenevad eriseadustest. Aga võib-olla te selgitate, mistõttu see õigus on sätestatud just kuni vanaduspensionieani ja miks ei võiks seda õigust olla ka pensionäridel?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! See töövõimereform oma objektiivses sisus tervikuna käsitleb tööalist elanikkonda. Ma rääkisin enne ka töö-

võimetoetusest seda, et kui inimene jõuab pensioniikka ja tema pension on suurem kui töövõimetoetus, siis ta hakkab saama oma pensioni. Eakatel inimestel on ka täiendavad ümberõppevõimalused. Vaatame reformi tervikuna ja Euroopa Liidu võimalikke meetmeid. Meil on kavandatud ka meetmed, mille ühine nimetaja võiks olla 55+. Kui me vaatame tööturgu, siis me ei saa peita pead liiva alla. Ka pensionieale lähenevate inimeste võimalus tööturul osaleda võib ühel või teisel põhjusel ilma ümberõppe või aktiivsuseõueteta väheneda, nad võivad tööturult välja kukkuda. Praegu minnakse eelpensionile juba 59-aastaselt ehk need inimesed kukuvad tööturult välja. Kõik töökaed on vajalikud, aga me ei arvanud, et me peaksime peale nn pensioniiga kehtestama aktiivsuseõudeid.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Aeg on küll hiline, aga ma loodan väga, et ma saan siiski oma küsimusele sisulise vastuse. Te ütlesite enne, et te olete õnnelikud puudega inimeste meeleavaldusel tehtud ettepaneku üle võtta eelnõu tagasi, kuna see näitab demokraatia küpsust meie ühiskonnas. Sotsiaaldemokraatide vastuseisu kohta selle eelnõu kiirele menetlemisele ütlesite, et teil on ka selle üle hea meel, sest see näitab, et parlament ei ole kummitempel. Aga minu küsimus oli, mis on need sisulised etteheited, erimeelsused või puudused, mida puudega inimesed ja sotsiaaldemokraadid on esitanud, miks nad niisugusel moel on reageerinud. Seletuskirjas ei ole selle kohta midagi öeldud. Ma palun, et te kirjeldate peamisi etteheiteid!

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma küll ei mäleta, et ma oleksin olnud õnnelik selle üle, et tehti ettepanek eelnõu tagasi võtta. Olin õnnelik selle üle, et meie riigis on võimalik vabalt tahet ja meelt avaldada ega pea kartma repressiivmeetmeid. See oli minu mõtteavalduse sisu. Vaatame neid ettepanekuid. Tõepoolest, osaga neist on arvestatud ja minu meelest just oluliste ettepanekutega, näiteks ettepanekuga selle kohta, millisest sissetulekupiirist hakkab töövõimetoetus

väheneb. Üks ettepanek puudutas õppimisaktiivsust alates 30. eluaastast. Aga võtame konkreetselt need ettepanekud, mida meile on saatnud omastehooldajad oma kirjaga. Hoolimata sellest, kui pingsalt ma neid ettepanekuid loen, pean tunnistama, et osa neist on juba arvestatud või on ettepanekute tegijatel olnud valeinformatsioon. Näiteks on ette heidetud, et eurotoetuste lõppemise järel suurendab süsteem töötuskindlustusmaksete maksjate koorumust. Ma enne ütlesin, et otsus, kui suur koorumus üldse võiks töötukassale jääda, tuleb teha enne 2020. aastat, lähtuvalt sellest, milline on saadud kogemus. Meil on töötukassas solidaarsusprintsip. Praegu ma töötan ja maksan kindlustusmaksleid, kui ma homme aga ei tööta, siis ma saan toetust. Täpselt sama lugu on nende inimestega. Millisel alusel me ütleme, et need inimesed ei ole töötukassa mõttes õigustatud isikud? Kas sellepärast, et töövõime kaotuse tõttu ei ole neil olnud eelnevat võimalust tööturule minna? Kas me selle tõttu jätame nad sellest toetusest ilma? Ma ei aktsepteeri seda, ma ei saa sellega nõus olla. Kõik tehtud ettepanekud ei ole aktsepteeritavad. Oma olemuselt ei saagi kõik ettepanekud aktsepteeritavad olla, sest me oleme seotud mitmesuguste võimaluste ja kohustustega. Aga ma olen õnnelik selle üle, et käib väga elav debatt ja see ei käi vaikselt.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Oma eelmises vastuses minule ütlesite, kui ma teist õigesti aru sain, et puudega inimeste sissetulekud suurenevad. Mul on siin ees Eesti Puuetega Inimeste Koja kiri, kus kurdetakse, et eelnõu karistab töötavaid puudega inimesi. Kuidas siis lood on? Kas midagi on siin lahti rääkimata? Võib-olla veel tõsisem probleem on see, et eelnõu ei too puudega inimestele juurde võimalusi töötada, küll aga suurendab halduskoormust. Minu arust on eriti oluline töökohade teema. Kui võrreldes praegusega ei teki ettevõtetel suuremat motivatsiooni puudega inimesi tööle võtta, kust siis need töökohad ikkagi tulevad? Me võime eesmärke püstitada, kuid see seadus ei näita teed, kuidas nende täitmiseni jõuda.

Urmas Kruuse

Ma eelnevalt ütlesin, et ligi pooled nendest inimestest ei tööta ja mitmekümnel tuhandel inimesel on sissetulek alla 250 euro. On selge, et nende meetmete abil nende inimeste perspektiivne sissetulek suureneb, lähtuvalt sellest, kas nad enne ei teeninud üldse või kui palju nad teenisid.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid on huvi tundnud uue töövõimetoetuse seaduse vastu ja samuti töövõimereformi vastu tervikuna. Aga mina küsin hoopis seda, kas praegune sotsiaalsüsteem võimaldab püsiva töövõimetusga inimesel saada aktiivset ja süsteemset toetust, selleks et leida endale mingisugune väljund ühiskonnas, kas töökoht, tegevus või õppimisvõimalus. Kas sotsiaalsüsteem suudab teda aidata?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime praegusest süsteemist, siis kindlasti, võrreldes uue süsteemiga, on need võimalused väiksemad ja passiivsemad. Uus süsteem laiendab neid võimalusi aktiivsuse abiga, muutes ühiskonna suhtumist ja pakkudes mitmeid toetusmehhanisme. Praegu ei suuda me ilma lisavahendeid kaasamata pakkuda nii palju aktiivsusemeetmeid, sotsiaalhoolekande meetmeid ega abivahendeid, me ei suuda töökohtade ja kodude ümberehitamist toetada sellisel määral, nagu seda vajatakse. Nii et kindlasti, jah, uus süsteem toetab seda rohkem.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Siin saalis on paaril korral kostnud sõnavõttudest arusaam, et see töövõimereform võib olla natukene kiirustades kokku klopsitud ja Riigikokku toodud. Kas te kirjeldaksite reformi ettevalmistamise protsessi Sotsiaalministeeriumis?

Urmas Kruuse

Aitäh! Selle protsessi ettevalmistus algas ju Riigikontrolli auditist, kus juba 2010. aastal väga selgelt juhiti tähelepanu sellele, et süsteem on jätkusuutmatu, need inimesed on jäetud ühiskonnast kõrvale, aga nendega on vaja aktiivselt tegelda ning toetuse maksmine tuleb siduda aktiivsuspõuetega ja sissetulekuga ehk sissetuleku suurenedes tuleb toetust vähendada. Mul on ülevaade ka viimase poolaasta jooksul eri töörühmades tehtust, selle kohta on mitu A4-formaadis lehte. Võime alustada OECD soovitusel ja lõpetada Euroopa institutsioonide eestvedamisel töögruppide moodustamisega jne. Kui ma vaatan statistiliselt, siis võin öelda, et see protsess on olnud ääretult mitmekülgne. Aga ma rõhutan veel kord, et ilmselt on vaja veel suhelda ja kaotada võimalikke hirne, mis ühiskonnas on tekkinud, et need inimesed, kes seda reformi väga ootavad, saaksid selle vilju maitsta.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Algataja ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on sotsiaalkomisjoni liige Jüri Jaanson. Palun!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Head kolleegid! Uus päev on käes ja aeg on asuda sotsiaalkomisjoni tegemisi tutvustama. Sotsiaalkomisjon arutas töövõimetoetuse seadust viiel korralisel istungil ja lisaks veel ühel erakorralisel istungil. Nendest viiest korralisest istungist kaks istungit olid avalikud, ülejäänud arutelud olid tavalised.

Esimene istung toimus 3. juunil. Sotsiaalkomisjon kuulas ära Saar Polli uuringu töövõimetoetuse seaduse mõju kohta. Uuringust tehti meile kokkuvõtte ja toodi välja mitmed olulised asjad. Rõhutati, et töövõimereformi elluviimisel on oluline teha koostööd tööandjatega ja tuleb pöörata tähelepanu töökohtade pakkumisele keskustest eemal. Tehti ettepanek selgitada välja kohalike omavalitsuste võimekus töökohtade loomisel jne. Sotsiaalkomisjoni liikmed kuulasid kokkuvõtte ära, esitasid küsimusi ja võtsid uuringu tulemused teadmiseks.

Järgmisel istungil, mis toimus 9. juunil, valmistati ette töövõimetoetuse seaduse eelnõu esimest lugemist. Seal olid kohal minister ja Sotsiaalministeeriumi töötajad, kes tutvustasid

meile seda eelnõu lähemalt. Minister tegi seaduseelnõust põhjaliku ülevaate. Ta tõi välja, et eelnõu võimaldab tegelda töövõimekaoga inimeste töökeskkonna parandamisega ja muude selliste oluliste asjadega, mis on tähtsad nii tööandjatele kui ka töövõimekaoga inimestele. Samuti rõhutas minister, et töövõimetoetuse seaduse eesmärk on saada lähemate aastate jooksul tööle 15 000 osalise töövõimega isikut ja meil on reformi elluviimiseks kasutada 180 miljonit eurot Euroopa Sotsiaalfondi raha. Ministri sõnul toetab ta eelnõu esimesele lugemisele saatmist. Samal istungil esitati ministri ja Sotsiaalministeeriumi ametnikele ka küsimusi. Olulisemad neist on siin saalis juba kõlanud. Näiteks oli üks küsimus Eesti Töötukassasse 500 ametniku töölevõtmise kohta, millele tuli vastus, et tegelikult ei võeta tööle ametnikke, vaid juhtumikorraldajaid, spetsialiste, raamatupidajaid, kuna juhtumite käsitlemine, samuti Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamine on riigieelarve vahendite tavalisest kasutamisest töömahukam. Oli teisigi olulisi küsimusi, aga valdav osa neist esitati ka täna siin saalis ministrile, nii et ma ei hakka neid üle kordama.

Järgmine istung toimus 10. juunil. See oli avalik istung, mis toimus konverentsisaalis. Selle istungi eesmärk oli ära kuulata töövõimetoetuse seaduse sihtrühmade esindajad, samuti nende institutsioonide esindajad, kes on selle reformi elluviimisega seotud. Istungil osalesid töötukassa esindajad, TLÜ sotsiaaltöö instituudi lektor, tööandjate keskliidu esindajad, samuti Sotsiaalministeeriumi esindajad. Sihtgruppide esindajatest olid kohal kurtide liidu, arengukeskuse Avitus, hooldajate liidu, liikumispuudega inimeste liidu, pimedate liidu ja kurtide noorteorganisatsiooni esindajad ning loomulikult ka puuetega inimeste koja esindajad. Sellel istungil kuulati ära kõigi osalejate arvamused eelnõu kohta ja nende soovitusel. Väga selged ettepanekud tegi selleks istungiks puuetega inimeste koda, kes tõi välja eelnõu mõned nõrkused ja esitas ettepanekuid, mida sotsiaalkomisjon saab oma edaspidises töös arutada.

12. juunil toimus järjekordne istung, kus võeti vastu menetluslikud otsused.

Viies istung oli 16. juunil, esmaspäeval. See oli taas avalik istung konverentsisaalis, kus veel kord kuulati sihtgruppide, töötukassa ja

Sotsiaalministeeriumi, samuti Sotsiaalkindlustusameti esindajate seisukohti töövõimetoetuse seaduse kohta.

Täna toimus veel erakorraline istung, kus sotsiaalkomisjon täpsustas muudatusettepanekute esitamise tähtaega ja pani paika oma suvise tööplaani.

Lõpetuseks ütlen sotsiaalkomisjoni menetlusotsused, mis võeti vastu töövõimetoetuse seaduse eelnõu kohta. Esimene ettepanek oli saata seaduseelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks (see oli eile või nüüd siis juba üle-eile, kaks päeva on tähtaeg üle läinud). Tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada, samuti tehti ettepanekud määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. august kell 10 ja määrata ettekandjaks mind. Kõik need otsused langetas komisjon konsensuslikult. See on kõik.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Margus Tsahkna Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Soovin lisaaega.

Esimees Eiki Nestor

Kokku kaheksa minutit.

Margus Tsahkna

Lugupeetud esimees! Head töökaaslased ja head sõbrad rõdul, kes vist ei ole küll huvitatud töövõimereformist, kuigi see teema on väga oluline! Töövõimereformi on pikalt ette valmistatud. See on suur ja põhimõtteline reform, mille eesmärk on väga üllas. Ma arvan, et ükski erakond ega erivajadusega inimeste organisatsioon selles eesmärgis ei kahtle. Eesmärk on aidata erivajadusega inimesed vastavalt nende võimetele ja võimalustele tööturule. See eesmärk on üllas ja see tuleb saavutada. Samas, kui me vaatame puudega inimeste, erivajadusega inimeste organisatsioonide vastuseisu, kui me vaatame, et ka tööandjate organisatsioonid on väga skeptilised ja veel pool aastat tagasi rääkisid sellest eelnõust väga skeptiliselt ametiühingud, kes on viimasel ajal natuke vaiksemaks jäänud, siis võib öelda, et see 360 miljonit eurot ehk vanas Eesti rahas

peaaegu kuus miljardit krooni maksma minev reform on halvasti ette valmistatud. Kui vastu-seis on nõnda suur, siis ei saa jääda rahule selgitustega, et kõik, välja arvatud valitsus, on asjast valesti aru saanud.

Sellel kõigel on oma tagapõhi. Endine sotsiaalminister, kellest on saanud peaminister, on avalikult välja öelnud, et see reform on tema laps ja tuleb läbi viia. Samas on valitsuses vähemalt üks minister – sotsiaalminister Helmen Kütt, kes otseselt vastutab puudega inimeste igapäevaelu korraldamise eest – väga selgelt ja avalikult ning ka valitsuse istungil öelnud, et sellisel kujul seda reformi rakendada ei saa.

Mis selles reformis siis puudu on? Puudu on just nimelt pool või isegi rohkem sellest, mis puudega inimesi tööturule aitaks. Me räägime sotsiaalhoolekandeteenustest, mida suures osas osutavad omavalitsused. Me räägime rehabilitatsioonisüsteemist, mis on ajast ja arust. Me räägime abivahendite süsteemi korraldamisest, mis ei vasta tänapäeva nõuetele. Me räägime ka puudega inimeste haridussüsteemist, mis ei ole ajakohane. Ma ei ole nõus ministri seisukohtadega, et meil ei ole võimalik kirjeldada ja lahendada ära kõiki probleeme, mis sotsiaalvaldkonnas on erivajadusega inimestega seotud. Kahjuks või õnneks peame just nimelt töövõimereformi rakendamise ajal rääkima ka kõikidest teistest probleemidest, kuna ainult töövõimereformi rakendades ei ole nendelsamadel erivajadusega inimestel tegelikult võimalik tööturule tulla. Sellepärast on ilmselge, et see reform on ette valmistatud puudulikult. Ma ei ütleks, et seda on tehtud kiirustades, kuna seda on ette valmistatud vähemalt kaks aastat.

Ei vasta tõele see retoorika, et kui tore, meil valitseb demokraatia, valitsus on andnud töövõimereformi Riigikogule arutada ja küll see Riigikogus korda tehakse. See pädevus, mille abil tegelikult saaks kompleksse lahenduse ette valmistada, on valitsuses. On valitsuse ja Sotsiaalministeeriumi ülesanne koos teiste ministeeriumidega see reform ette valmistada. Praegu on tulnud Riigikogusse toore ja läbimõtlamata lahendusega, mis on tegelikult erivajadusega inimeste organisatsioonidega läbi rääkimata ja kus nende ettepanekuid ei ole arvestatud. Seda eelnõu ei ole võimalik lappida mõne üksiku ettepanekuga, siin on lihtsalt pool

rehkendusest puudu. Riigikogu ei ole selline koht, nagu Tootsi kool, et hea on ka pool rehkendust. Erivajadusega inimesed vajavad terviklahendust, kuna nemad on need, kes ei istu täna siin selles soojas ruumis, vaid nende elu me hakkame tulevikus korraldama.

Siin on lisaks muid küsimusi, mis on seotud pikaajaliste kohustustega. Nagu ma ütlesin, see reform läheb maksma kokku 360 miljonit eurot. Töötukassa juht Meelis Paavel on ka komisjonis välja öelnud, et praegused töötukassa jooksvad kulud, mis on aastas 34 miljonit eurot, tõusevad 2020. aastaks 67 miljonile eurole. Ka minister tõdes, et tegelikult ei ole veel olemas lahendust, millise raha abil aastal 2020, kui Euroopa toetus lõpeb, neid kulutusi katma hakatakse. Need lahendusvariandid on seletuskirjas toodud: kas riigi eelarvekulud, töötukassa kulud või kombineeritud kulud. Aga see on tegelikult väga suur kohustus, mis riigile võetakse, ja samas vastust sellele küsimusele ei ole.

Üks oluline grupp inimesi, kes on jäetud sellest tööhõiveprogrammist kõrvale, on puudega inimestega väga otseselt seotud. Need on omastehooldajad. Tegelikult peaks valitsus võtma selle eelnõu tagasi ja mõtlema, kuidas tuua tööturule neid terveid inimesi, kes on jäänud tööturult eemale, kuna nad on sunnitud hoolekandeteenuste puudulikkuse tõttu kodus viibima ja oma lähedasi hooldama. Neid on kõige lihtsam sinna tuua. Nende olukorra parandamine võiks olla osa tööhõivereformist.

Aga üks asi on selge: töötukassasse luuakse üle 500 uue töökoha. See on võib-olla ainuke selge arv selle kohta, kui palju töökohti valitsus selle 360 miljoni euro eest suudab luua. Aga kahjuks ei ole need töökohad mõeldud erivajadusega inimestele, vaid need töökohad on ametnike töökohad, ükspuha, kuidas me neid siis nimetame. On kahju, et me laseme käest võimaluse teha ära terviklik reform, millega me hõlmaksime ka sotsiaalhoolekandeteenuseid.

Tuleme nüüd poliitiliste otsuste juurde. Ma tahan pöörduda sotsiaaldemokraatide poole. Kui te ei usalda oma ministrit, siis ma ei saa aru, keda te üldse usaldate. Kui te teda ei toeta, siis on mul küsimus, mispärast on teil selline minister valitsuses. Minister Helmen Kütt on tänapäeva poliitikutest võib-olla üldse kõige pädevam inimene, kes selles valdkonnas on

võimeline kaasa rääkima. Tema seisukohad on fraktsioonis isegi võib-olla paremini teada kui valitsuses ja meie komisjonis. Ma soovitan teil väga tõsiselt enne seda hääletust, mis täna tuleb, mõelda selle peale, kas te usaldate ja toetate oma ministrit või mitte. Ma tean, et teil on sel teemal olnud väga tõsiseid arutelusid.

Lõpetuseks tahangi öelda, et valitsus peaks tegelikult ise selle eelnõu tagasi võtma ning tulema siia rahulikult läbimõeldud ja puudega inimestega kooskõlastatud ettepanekuga. Seejärest teebki Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ettepaneku töövõimetoetuse seaduse eelnõu 678 tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun nüüd Riigikooli kõnetooli Eesti Keskerakonna ... Jah, Kaia Iva, palun! Protokolliline küsimus.

Kaia Iva

Aitäh! Täna istungil, mis küll eile algas, nägime, et Vabariigi Valitsuse minister on võimeline väga kiiresti eelnõu tagasi võtma. Võib-olla on juhatusele juba laekunud Vabariigi Valitsuse vastutava ministri ettepanek see eelnõu menetlusest tagasi võtta?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma mõtlesin ise praegu ka selle peale, aga see ettepanek ei ole veel juhatusele laekunud. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuus-Lauli! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Austatud härra minister! Olgu kohe alguses öeldud, et Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide läbisurutavat, samas valdavalt eelmise valitsuse ajal kaante vahele saanud kõlava nimega töövõimereformi, mille tõttu võivad tulevikus kaotada mitmekümned tuhanded puudega inimesed, aga ka nende hooldajad, eestkostjad, pereliikmed ja lähedased. Kuigi reformist peaksid võitma eelkõige puudega inimesed, näitab eelnõu, et kõige suurem võidumees on siin tohutult kasvav riigiparaat ehk riik ise. Töötukassa võtab tööle sadu ja sadu uusi ametnikke ning asub vastutustundetult hävitama töötukassasse kogunud reserve. Lisaks hakatakse suurte summade

eest tellima töövõime hindamise korduvaid ekspertiise. Kui palju selleks kõigeks raha kulub, pole avalikel istungitel siiani osanud öelda ei ükski minister ega ametnik, eelnõu koostajad ega keegi teine. Euro raha tuleb ära kulutada, aga keegi ei oska vastata, mis saab siis, kui see otsa lõpeb. Ajakirjanduses on väidetud, et kogu reform koos kaudsete kuludega läheb maksma umbes 400 miljonit eurot, millest 180 miljonit eurot tuleb Euroopa fondidest ja mitukümmend miljonit töötukassast, lisandub sotsiaalkindlustusraha. Kuid ka sellest kõigest ilmselt ei jätku. Näeme, et suurem osa rahast, millest peaksid võitma tervisehäiretega inimesed, kulutatakse hoopiski ära administreerimise ja süsteemi paisutamise peale. Peale eurotoetuste lõppu vajaks uus süsteem, nagu siin juba nimetati, 60–70 miljonit eurot aastas. Kust see võetakse, seda ei tea täna mitte keegi. Õhku jäävad küsimused, kelle loal võtab valitsus töötukassast hiigelsummasid ja miks kantakse sotsiaalkindlustussüsteemi raha, mida tööandjad ja töötajad on aastaid kogunud ja mis on töötutele mõeldud. Töövõime kindlakstegemine on ju üheselt riigi sotsiaalne ülesanne.

Kõige olulisemad küsimused, mis eelnõu kohta tuleb esitada, on need, kust ikkagi tekiavad need töökohad ja miks peaks tööandja palkama poole töövõimega inimese, kui seni sed meetmed ei ole töötanud ja tervete töötute järjekord on ukse taga. Miks peaks ta tööle võtma näiteks psüühikahäirega inimesi, kes moodustavad mittetöötavatest puudega inimestest ligi poole? Riigikogu sotsiaalkomisjoni ees esinenud sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll juht tõi mõjuanalüüsis esimesena välja selle, et uus süsteem ei paku töövõime kaotusega inimestele küllaldaselt sobivaid töökohti. Samuti ei suurene tööandjate motivatsioon puudega inimesi tööle võtta. Riik peaks siin eeskujuna näitama ja täitma need ametnike töökohad, mis töötukassasse luuakse, puudega inimestega. No saame näha! Ka tööandjate esindaja ütles komisjoni istungil, et ta ei näe praegu tööandjate valmisolekut luua keerulisi eritingimustega töökohti ja vaja oleks kindlasti riigi rahalist toetust, sest iseregulatsioon siin ei toimi.

Kui aga puudega inimene peakski lõpuks töö leidma, siis ei pruugi töölkäimine ennast ära tasuda. Reform ei anna praegu ikkagi ter-

vikvastust, kuidas pääseb maal elav liikumispuudega inimene kodunt liikuma. Alustada tuleks loomulikult tugiteenustest, sotsiaalteenustest, millest siin on juttu olnud: transporditeenus, isiklik abistaja, tugiisik, abivahendid. Vaja oleks kindlasti ka töölkäimise toetust. Sotsiaalteenust käsitlev eelnõu oli eile ka komisjonis, kuid küsimusi oli selle kohta väga palju. On näha, et tervikpilt ei ole. Valdkondi hoitakse lahus, töövõimelised inimesed on eraldi, eraldi on lapsed ja pensionärid. Neid inimesi hakatakse töötukassa ja Sotsiaalkindlustusameti vahet jooksutama. Taas vaadatakse kohalike omavalitsuste poole. Kuid me teame, et neil on ülesandeid niigi palju, aga raha ei ole. Minister rääkis siin ka mingist müstilisest 50 miljonist eurost, mis omavalitsustele antakse, kuid tegemist, ma sain aru, on ikkagi ühekordse summaga. Ma kardan küll, et see ei aita omavalitsustel seda probleemi lahendada.

Praegu on aktiivsed puudega inimesed hankinud hädavajalikke sotsiaalteenuseid omal kulul, kasutades selleks põhiliselt töövõime-tuspensionit. Nüüd aga asendub see pension madalama töövõimetoetusega, mis hakkab vähegi normaalse teenistuse puhul kiiresti vähenema, kuni kaob üldse. Seda me kindlasti ei toeta. Osaliselt töövõimetud hakkavad töötukassast saama toetust 180 eurot kuus. See on väiksem kui puudepension. Pealegi on ju osakoormuse korral palk väga väike. Kas on mõtet teenida palka selleks, et tööl käia? Nii et motivatsioon kahaneb. Ka töövõimetoetus ju järk-järgult väheneb, alates 640 euro suurusest palgast. Puuetega inimeste koda on samuti öelnud, et see summa on liiga väike, see peaks olema ikkagi Eesti keskmine palk. Samas teame, et alates 1500-eurosest brutopalgast kaob toetus hoopiski ära.

Ei ole olemas usaldusväärset metoodikat, kuidas töövõimet ikkagi hinnatakse. Me oleme üht-teist kuulnud, aga oleme aru saanud, et metoodikat pole piisavalt katsetatud. Näiteks ei saa psüühikahäirega inimese puhul kasutada samu meetodeid, mis on õigustatud liikumispuudega inimese puhul. Loomulikult on siin väga palju aspekte. Ka haridusteemat võib siin välja tuua. Puudega inimesed rõhutasid, et oleks väga oluline nendele inimestele haridust anda, et nad ei peaks tegema ainult lihttööd, näiteks harju valmistama. Loomulikult on oluline rehabilitatsioon. Oleks vaja sotsiaalset

rehabilitatsiooni, taastusravi, et aidata inimestel tervemaks saada.

Kahjuks tõi Saar Polli uuring välja, et reform ei suuda parandada inimeste toimetulekut. Vaesumine suureneb veelgi ja sellest tulenevalt suurenevad ka terviseprobleemid. Ma ei ole kunagi varem Mart Laari tsiteerinud, aga seekord meenutan tema sõnu, et töövõimereform ei lahenda mitte ühtki probleemi.

Samas, hoolimata rohkest kriitikast, mida sihtgrupid ja erialaühendused on viimasel ajal teinud, toimub, nagu te näete, praegu ikkagi esimene lugemine. Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku see toores ja suurte puudustega eelnõu sellisel kujul menetlusest välja lükata. Me väga tahame, et see eelnõu saaks küpseks. Seda reformi on vaja. Me ei saa toetada ülikallist eelnõu, mis kasvatab ametnikkonda, lükkab teravate küsimuste lahendamise riigilt töötukassale ja omavalitsustele ning teeb puudega inimesest töötut. Ma esitan fraktsiooni nimel eelnõu tagasilükkamise ettepaneku. Paberit ei ole vist enam vaja?

Aseesimees Jüri Ratas

Ikka oleks paberit vaja.

Marika Tuus-Laul

Kas ikka on vaja?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Kaheksa minutit.

Aseesimees Jüri Ratas

Muidugi. Kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vananeva ja väheneva rahvastikuga riigis kasvab paratamatult iga töötava inimese ülalpeetavate hulk. Kui aga maksumaksjate read kahanevad, ei suuda ühiskond nende maksudest tagada ei vanaduse- ega töövõimetuspensionäridele rahuldavat elu. Seega on meie kõigi huvides luua olukord, kus võimalikult paljud inimesed leiaksid võimetekohast rakendust. Töövõimetuspensionäre on meil ligi

100 000, kolmandik nendest töötab, kaks kolmandikku aga mitte. Neist ümmarguselt 40 000, nii ütlevad küsitlused, teeks ise heameelega tööd, tahaks osaleda ühiskonnaelus ja teenida viisakat palka, kui neil ainult oleks võimalusi ja tööd. See ei ole ju vaid elatustaseme küsimus, see on ka inimvääriskuse küsimus. Töövõimereform ongi selleks käivitatud, et komplekssete ja paindlike meetmete toel aidata tööle võimalikult palju soovijaid.

Selle reformi kõige suuremaks väärtuseks võib pidada mõttelaadi muutust. Osalise töövõimega inimesed on öelnud, et paljud tahaksid võimetekohast rakendust. Nad ei vaidlusta töövõimereformi vajalikkust. Samas on nad öelnud, et tuleb probleemid kindlaks teha ja otsast peale hakata. Jutt käib tõeliselt suurtest ümberkorraldustest, mis on otsapidi seotud hariduse, tervishoiuteenuste ja töökohtadega, sh osajaga töökohtadega, ning tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse seadusega.

Asjaomaste huvigruppide kohati vägagi õigustatud kriitikatuli on käinud laiema kaarega ja tihtipeale just sidusalade pihta. Julgen kinnitada, et sotsiaaldemokraadid on seda meelt, et ühtki töövõimereformi käsitlevat seadust ei võeta vastu uisapäisa. Selleks et töövõimereform täidaks oma kesksed eesmärgi ehk aitaks tööle võimalikult palju soovijaid, tuleb eelnõudega veel palju tööd teha ja küsitavused kaotada. Reform tuleb teha nii, et need, kelle jaoks see on tehtud, sellest ka võidaksid. Selleks on vaja veel põhjalikke arutelusid. Loodetavasti on sügiseks tervikpilt klaarimaks saanud. Selle eelnõu arutamise käigus ongi selgelt välja joonistunud palju lisaprobleeme, mis otseselt pole seotud eelnõuga, aga vajaksid kindlasti lahendamist. Huvigruppidega on vaja tihedat koostööd. Ma pean vajalikuks sõlmida hea tahte koostöölepe tervisekahjustusega inimeste sõlmküsimuste lahendamiseks. Tegin sotsiaalministrile ning töö- ja tervishoiuministrile ettepaneku teha tööd selle nimel, et sünniks lepe, mis teeb kindlaks valdkonna sõlmküsimused ja valupunktid ning kus on kirjas eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused koos tähtaegade ja vastutajatega, et siis neist edaspidi ka juhinduda.

Sotsiaaldemokraadid peavad reformi võtmeküsimuseks erivajadusega inimestele sobivate töökohtade olemasolu. Valitsusel tuleks koostada uute töökohtade, sh osajaga töökoht-

tade loomise kava ja pakkuda tööandjatele lisahoobasid, et nad oleksid huvitatud osalise töövõimega inimeste palkamisest. Riik eesot-sas töötukassaga on just see, kes peaks näitama teed, värvates kas või juhtumikorraldajateks ja konsultantideks vähenenud töövõimega inimesi. Pärast tööturukoolitust, tööalast rehabilitatsiooni ja vajaduse korral tugiisiku määramist peab väiksema töövõimega inimene ju ikka tööle ka saama. Seda ka sõna otseses mõttes. Selleks tuleb lahendada transpordiküsimus, et erivajadusega inimene kaugemalt tööle pääseks, ajakohastada tuleb transporditoetuse maksmise korda. Samuti näevad sotsiaaldemokraadid vajadust töövõimetoetuste diferentseerimise järele, et ulatuslikuma töövõimekaoga inimesed hakkaksid saama suuremat toetust, väiksema töövõimekaoga inimesed võiksid saada mõnevõrra väiksemat toetust. Selgelt liiga madal on eelnõu praeguses variandis piir, mille järgi töövõimetoetus väheneb neil inimestel, kelle brutotasu kuus on üle 640 euro. See lagi tuleks seada oluliselt kõrgemale, näiteks võiks selleks piiriks olla keskmine brutopalk.

Siht on tööle aidata nii paljusid kui võimalik, aga ümberkorralduste tulipunktis peavad siiski olema noored. Kui osalise töövõimega noor lõpetab kutsekooli või saab mõnda muud koolitust, ei satu ta tavaliselt töötukassa huvi-orbiiti. Ta tuleb sinna suunata kohe pärast hariduse omandamist, kui ta ei ole tööd saanud, sest kui ta jääb aastateks koju või hooldekodusse, ununevad õpitud oskused ja kaob igasugune huvi tööd leida. Ometigi võiks teda ees oodata pikk ja sisukas tööelu.

Sotsiaaldemokraatide nende muudatusettepanekute üle, mis põhinevad suuresti huvi-gruppide arvamusel, kavatseme kindlasti läbi rääkida ja nende mõju läbi arvutada. Ma loodan, et sotsiaalkomisjoni istungitel saame arutada nende ning ka teiste arvamuste ja ettepanekute üle. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Jüri Jaansonil!

Jüri Jaanson

Head kolleegid! Töövõimereformi on kildhaaval ehitatud juba pikka aega, alates

2010. aastast. Loomulikult ei ole kogu see süsteem praeguseks valmis. Meil on täna arutlusel selle reformi tuumikosa, töövõimetoetuse seaduse eelnõu, mis keerab täiesti teistpidi kogu praeguse töövõimetusüsteemi. Töövõimereformi peamine eesmärk on anda ühiskonnast kõrvalejäetud, püsiva töövõimega inimestele võimalus leida endale mingisugune sobiv väljund ühiskonnas, on see siis töö või haridus. Nende inimeste kaasamine on vajalik ka ühiskonnale, mitte ainult neile inimestele endile. Selles kontekstis on minu meelest kohatu rääkida mingitest probleemidest, mis võivad tekkida aastal 2020, ja esitada küsimusi, kas meil siis raha jätkub või mis edasi juhtuma hakkab. Kas on võimalust, et aastal 2020 ei jätku meil ühele osale ühiskonnast maksu-maksjate raha? Mina sellist võimalust küll ei näe. Me räägime 500 juhtumikorraldaja töөлövõtmisest, kelle abil peaks tööle saama 15 000 inimest. Ma arvan, et siin on proportsioonid täiesti paigas. Me räägime väga pikaajalisest süsteemist, põhimõtteliselt sellisest, mis peaks neid inimesi positiivses võtmes lõpmatuseni edasi aitama.

Töövõimereform koosneb oma tuumast, mida me praegu arutame, ning paljudest tugisüsteemidest, mida me järk-järgult arendame ja tervikuna üles ehitame. Sotsiaalkomisjonis on meil juba läinud lahti arutelu sotsiaalhoolekande seaduse muudatuste üle. Sügisel alustame kõigi neid teemasid käsitlevate seaduseelnõude lugemist. Töövõimereformi mõju-uuringu tutvustamisel ütles ka Saar Poll selgelt, et nad ei näe võimalust, et reformi tuumikosa ja tugiosi esialgu koos menetletaks, sest need asjad lähevad siis lihtsalt väga segamini. On oluline, et tuumikosa saab praegu menetletud, tugisüsteemid tulevad siis järkjärgult järele.

Ma tahan veel rõhutada, et mitte ükski sihtgrupi esindajatest, kellest siin täna väga palju juttu on olnud, ei ole väitnud, et töövõimereform ei ole vajalik. Vastupidi, väga paljud neist on öelnud, et mida kiiremini töövõimereform ellu viiakse, seda parem neile. Head rahvasaadikud! Ka mina kutsun teid kõiki üles hääletama töövõimetoetuse seaduse eelnõu esimese lugemise lõpetamise poolt. Seda sel lihtsal põhjusel, et sotsiaalkomisjonil on terve pikk suvi aega rahulikult läbi arutada kõik muudatusettepanekud, et olla sügisel valmis tugisea-

duseelnõude menetlemiseks ja läbitöötamiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Neid ei saagi rohkem olla, sest kõik fraktsioonid on sõna võtnud. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 678 esimene lugemine lõpetada. IRL on paberi peale kirjutanud, et see eelnõu tuleks tagasi lükata. Keskerakond on oma mõtte, et eelnõu tuleks tagasi lükata, edastanud ilma paberita. Mina ei tea, Marika Tuus-Laul, kas peab paberi tooma või ei pea. Juhatus on otsustanud, et peab tooma. Nii see on. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mulle tundub, et me siin äsja olime sinuga üsna ühel meelel selles, et võib-olla ka Vabariigi Valitsuse minister vajab pisut aega selleks, et ise esitada ettepanek eelnõu tagasi võtmiseks. Et talle seda aega ja võimalust anda, palun ma kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

On see kindel? Selge. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku, mille sisu on üks: eelnõu 678 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 34 Riigikogu liiget ja vastu 50, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Tulenevalt sellest määran eelnõu 678 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. augusti kell 10. Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Kooseluseaduse eelnõu (650 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi tempokalt, nagu oleme seda ka seni teinud. Kaheksas päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Aare Heinvee, Aivar Riisalu, Andrus Ansipi, Arto Aasa, Barbi Pilvre, Eiki Nestori, Enn Eesmaa, Ester Tuiksoo, Heljo Pikhofi, Imre Sooääre, Indrek Saare, Jaak Alliku, Jüri Jaasoni, Jüri Morozovi, Kadri Simsoni, Kaja Kallase, Kalle Jentsi, Kalle Pallingu, Karel Rüütli, Kristen Michali, Laine Randjärve, Lauri Laasi, Lauri Luige, Mailis Repsi, Maimu Bergi, Marianne Mikko, Mart Meri, Mati Raidma, Meelis Mälbergi, Rein Aidma, Remo Holsmeri, Tarmo Leinatamme, Tatjana Jaasoni, Tiina Lokk-Trambergi, Nee-me Suure, Olga Sõtniku, Rainer Vakra, Rait Maruste, Rannar Vassiljevi ja veel paljude, näiteks ka Valdo Randpere algatatud kooseluseaduse eelnõu 650 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Valdo Randpere! Vabandust! Aivar Kokk, kas teil on protseduuriline küsimus?

Aivar Kokk

Ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Ei ole. Kindel, jah? Võtke see nupp siis välja.

Aivar Kokk

Mul on küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Ahaa, küsimus! Selge, selge. Siis jätke nupp sisse, ärge siis välja võtke. Nii. Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kaks kuud tagasi, 17. aprillil, andis põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste Riigikogule üle 40 Riigikogu liikme algatatud kooseluseaduse eelnõu, mis täna teie ette esimesele lugemisele jõuab. Rait Maruste alustas oma sõnavõttu seda eelnõu üle andes järgmiste sõnadega: "Eesti on meie põhiseaduse kohaselt vabadusele rajatud demokraatlik õigusriik, kus kõik on seaduse ees võrdsed, igäühe õigusi ja

vabadusi austatakse ning kedagi ei tohi diskrimineerida." Need Rait Maruste sõnad on täna, kaks kuud hiljem, võib-olla aktuaalsemad kui kunagi varem, aktuaalsemad, kui ma ealeski oleksin ette suutnud kujutada.

Sellest eelnõust on kujunenud tõeline sallivuse, liberaalsuse, aga ka aususe proovikivi poliitikutele ja kõigile asjast huvitatuile. Ma kutsungi kõiki selle eelnõu teemal debaateerijaid üles täna ja edaspidi olema eelkõige ausad. Olgem ausad ja diskuteerigem selle üle, mida see eelnõu sisaldab ja mida muudab. Olgu kohe alguses veel kord öeldud kõigile, kes sellest siiani pole aru saanud või pole tahtnud aru saada: kooseluseadus ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu ega anna samasoolistele paaridele õigust lapsendada. Ma ütlen veel kord, hästi aeglaselt ning kõlava ja selge häälega: kooseluseadus ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu ega anna samasoolistele paaridele õigust lapsendada. Väited, nagu õhnestaks see eelnõu kuidagi meie põhiseadust või ohustaks perekonna institutsiooni, on põhjendamatud.

See eelnõu puudutab kõiki neid, kes on valinud kooselu vormiks nn vabaabielu. Selliseid inimesi on Eestis hinnanguliselt 170 000, neist üle 99% on heteroseksuaalsed paarid, kes ei ole mingil põhjusel soovinud abielluda või ei ole saanud seda teha. Mõnisada paari nende hulgas on samasoolised, kellel praegu tegelikult puudub Eestis võimalus oma suhetele riigilt mingitki minimaalset õiguslikku kaitset saada. Ometi, tagasi tulles Rait Maruste sõnade juurde, on Eesti Vabariik põhiseaduse kohaselt vabadusele rajatud demokraatlik õigusriik, kus kõik on seaduse ees võrdsed, igäühe õigusi ja vabadusi austatakse ning kedagi ei tohi diskrimineerida.

Sellele eelnõule on ette heidetud, et seda on tehtud kiirustades ja ülepeakaela. Vaatame siis ka seda väidet ja teeme pisukese ülevaate protsessist, mis on toonud meid täna siia selle eelnõu esimesele lugemisele.

Justiitsministeerium on viimase paari aasta vältel aktiivselt tegelnud vastuse otsimisega küsimusele, kas ja millisel moel tuleks mitteabielulise kooselu, sh samasooliste paaride kooselu õiguslikke tagajärgi reguleerida. Justiitsministeeriumi eesmärk seejuures on tagada mitteabielulise kooselu partneritele piisav õiguslik kaitse sellisel, et ei kahjustataks

abielu institutsiooni ega vähendataks paaride motivatsiooni abielu sõlmida. Esimese suurema sammuna avaldas Justiitsministeerium 2009. aasta suvel, seega juba viis aastat tagasi, mitteabielulise kooselu ja selle õigusliku regulatsiooni analüüsi ning palus samal aastal avaldatud avalikus pöördumises ettepanekuid ja mõtteid nimetatud analüüsi pinnalt selle kohta, kas ja kuidas tuleks kujundada mitteabielulise kooselu õiguslik regulatsioon tulevikus. Arvamusi ja ettepanekuid Justiitsministeeriumi koostatud analüüsi kohta esitasid paljud asutused ja isikud. Lisaks leidis õiguskantsler oma 23. mai 2011. aasta märgukirjas justiitsministrile, et tema hinnangul ei taga kehtiv õigusraamistik piisavalt faktiliste elukaaslaste õiguste kaitset, mistõttu on vaja sellekohast õigusregulatsiooni täiendada. Muu hulgas oli õiguskantsler seisukohal, et samasooliste isikute püsiv kooselu kuulub perekonna põhiõiguse kaitsealasse, mistõttu on põhiseadusega vastuolus olukord, kus selline kooselu on õiguslikult reguleerimata.

1. augustil 2011. aastal pakkus Justiitsministeerium uue parlamendikoosseisu erakondadele välja neli valikuvarianti mitteabielulise kooselu reguleerimiseks ning palus selle kohta nende seisukohti. Vastused saabusid kõigilt neljalt parlamendierakonnalt. Nende kohaselt leiab kolm neljandikku parlamendis esindatud erakondadest, et teemaga tuleks tegelda, ning üks neljandik peab rahuldavaks praegust olukorda. Seega on olemas poliitiline valmisolek tegelda mitteabielulistes suhetes tekkivate õiguslike küsimuste lahendamisega seaduse tasandil. Riigikogus moodustati selle aasta kevadel erakondadevaheline tööühm, mis koos Justiitsministeeriumiga eelnõu teksti kokku pani.

Kooseluseaduse eelnõus esitatakse terviklik sooneutraalne regulatsioon, mis hõlmab kooselulepingu sõlminud isikute omavahelisi õigussuhteid ja õigussuhteid kolmandate isikutega. Seniste analüüside pinnalt võib järeldada, et mitteabielulise kooselu, sh samasooliste paaride kooselu õiguslikke tagajärgi tuleb reguleerida. Analüüsis toodi välja, et Eestis elab suur hulk paare mitteabielulises kooselus ja ka valdav osa lapsi sünnib abieluväliselt. Tänapäeval sünnib Eestis 60% lastest väljaspool abielu, selle poolest oleme Euroopa Liidus selged liidrid. Sellised arengusuunad on

kaasa toonud vajaduse kaitsta kooselusuhte nõrgemat poolt. Selle kõrval muutub üha teravamaks küsimus samasoolistele paaridele nende kooselu reguleerimiseks lihtsama ja paindlikuma võimaluse andmisest.

Mitteabielulise kooselu paaride omavahe- listes suhetes eksisteerivad reaalsed õiguslikud probleemid. Teravaim küsimus on enamasti kooselu kestel soetatud vara, sh kõige proble- maatilisemana ühise eluaseme kuuluvus. Sa- muti puudub elukaaslastel kehtiva õiguse järgi vastastikune ülalpidamiskohustus ja teineteise järel on võimalik pärida vaid testamendi või pärimislepingu olemasolu korral. Vastuseks avalikule pöördumisele saadetud kirjades oli toodud mitmeid probleemsituatsioone, kus kehtiv õigus hästi toimivaid lahendusi ei paku. Näiteks, raskused eluasemelaenu taotlemisel, probleemid ühiselt soetatud vara jagamisel lahkumise korral, probleemid sotsiaaltoe- tuste saajate ringi kindlaksmääramisel ja päri- misel, haiglakülastuste keelamine, meditsiini- listeks protseduurideks nõusoleku andmise võimatus ja probleemid kasuvanemaõiguste teostamisel. Nende probleemidega puutuvad mitteabielulises kooselus elavad isikud kokku soost sõltumata.

Kooseluseadus sisaldab valikuvõimalustega paindlikku paketti enim levinud õiguslike probleemide lahendamiseks. Sealjuures on kooselulepingu lõpetamise juurde lisatud liht- sustatud kord, kuidas kooselulepingust abielu- le üle minna, et motiveerida ka eri soost isikuid oma õiguste kaitseks kooselulepingut sõlmima. Praegu eeldab mitteabielulises koos- elus elavate isikute õiguskaitse neilt kes- misest paremaid õigusteadmisi ning isikutel puudub seetõttu ettevõtlikkus ja motivatsioon oma kooselu õiguslikult reguleerida. Saabunud ettepanekute kokkuvõttes toodi siiski välja, et erisoolistele paaridele ei ole kooselu regist- reerimise võimalus vältimatult vajalik. Tõe- poolest kaitseb pooli mõneti seltsingulepingu regulatsioon ja on olemas võimalus sõlmida abielu. Esmalt võiks kooseluseaduse funk- sioon erisooliste elukaaslaste jaoks olla või- malus nende õigusi kaitsta olukorras, kus abie- lu sõlmimist ei soovita või selleks veel valmis ei olda. Kooseluseadus võimaldab erisoolistele isikutele üleminekuperioodi, mil pooltele laie- nevad õigused ja kohustused on vähem ula- tuslikud. Näiteks on registreeritud elukaaslase

ülalpidamiskohustus vaid teineteise suhtes, samuti on poolte valida, kas ülalpidamiskohus- tus kohaldub ka pärast lepingu lõppemist. Sealjuures on sellest aga abi ka eri soost elu- kaaslaste motiveerimiseks oma õigussuhteid reguleerima. Kehtiv õigusnormistik eeldab poolte enda aktiivsust ja tugevaid õigustead- misi, näiteks selleks, et orienteeruda seltsingu- lepingu regulatsioonis, mis oma komplitseeri- tusega võib tunduda pooltele hoomamatu.

Kooseluseaduse regulatsioon, et notar koostab pooltele lepingu, jälgides, et asjatund- matu poole huve ei kahjustataks, ning seadu- ssesse koondatud pakett levinumate õiguslike probleemide lahendamiseks julgustab pooli oma kooselu õiguslikult reguleerima. Samuti tagab kooseluseaduse lihtsustatud kord koos- elulepingust abielule üleminekul, et abielu sõlmimiseks ei pea pooled, kui nad seda ei soovi, eelnevalt vara jagama ega abielu sõlmi- misel teist korda samadele kokkulepetele jõud- ma, kui nad on kooselulepingu sõlmimisel juba nendes kokku leppinud.

Saabunud ettepanekute kokkuvõttes toodi välja, et teatud sotsiaalsete garantiide sidumi- sel kooselu registreerimisega võib olla eri soost paaride motiveerimisele positiivne mõju. Seejuures tõid huvigrupid välja, et kui eri soost isikutel võimaldatakse kooselu reguleerida, siis see aitaks lahendada sotsiaaltoetuste saa- jate ringi kindlaksmääramisega seonduvaid aktuaalseid probleeme, näiteks võib tuua huk- kunud sõdurite juhtumid. Kooseluseadus pa- kub kompleksset sooneutraalset standardlahen- dust levinumatele õigusprobleemidele, mis isikute kooselus tekkida võivad.

Kokkuvõttes toimub kooselulepingu sõlmi- mine järgmiselt. Lepingut sõlmida soovivad isikud pöörduvad selleks notari poole. See kontrollib, kas kooselulepingu sõlmimise eel- dused on täidetud ning lepingu sõlmimist vä- listavad asjaolud puuduvad. Notari kontrolli- kohustus on seaduses eraldi välja toodud. Notar, olles veendunud, et lepingu sõlmimise eeldused on täidetud ja sõlmimist välistavad asjaolud puuduvad, alustab koos kooselulepin- gut sõlmida soovivate isikutega lepingu koos- tamist. Notar selgitab pooltele erinevaid vali- kuid, sh küsimusi, milles lepingupooled pea- vad kokku leppima (nt varasuhte valik), ning ka kooseluseaduses viidatud küsimusi, milles pooltel on võimalik lisaks kokku leppida

(kooselujärgne ülalpidamiskohustus, vastastikune testament). Mõlemad kooselulepingut sõlmida soovivad pooled viibivad notari juures ühel ajal ja väljendavad isiklikult tahteavaldusega, mis ei või olla tingimuslik, et nad soovivad kooselulepingut sõlmida.

Registreeritud elukaaslaste õigused ja kohustused kooselulepingu kestel võib kokku võtta järgmiselt. Registreeritud elukaaslaste õigusi ja kohustusi reguleerivad kooseluleping ja seadus, sh kohalduvad tagajärjed, mida registreeritud elukaaslased kooselulepingus omavahelisel kokkuleppel täiendavalt reguleerinud on. Kooselulepingu sõlminud isik ei saa samal ajal sõlmida abielu, ainus erand on tehtud registreeritud elukaaslaste omavahelise abielu sõlmimisele, mil kooseluleping samuti lõpeb, kuid koos abielu sõlmimisega. Kooselulepingu sõlmimise notariaalse tõestamise nõue tagab registreeritud elukaaslastele õiguste ja kohustuste arusaadavuse. Kooselulepingus ettenähtud ülalpidamiskohustus, mis käsitleb ülalpidamisena nii varalisi kui ka tegevuselisi panuseid, aitab tagada kooselu nõrgema poole kaitse ning tagab pooltele paindlikkuse kooselu korraldamisel. Registrikanded tagavad registreeritud elukaaslaste varasuhte valikust tulenevate erisuste nähtavuse ka kolmandatele isikutele.

Kooselulepingu lõppemise võimalused on kokkuvõtvalt järgmised. Kooseluleping lõpeb, kui registreeritud elukaaslane sureb, registreeritud elukaaslased sõlmivad omavahel abielu või kooseluleping lõpetatakse. Registreeritud elukaaslase surma korral on lepingu lõppemise aeg registreeritud elukaaslase surma hetk ja registreeritud elukaaslaste omavahelise abielu sõlmimise korral abielu sõlmimise hetk. Kooselulepingu saab lõpetada poolte kokkuleppel notari juures või vaidluse korral kohtus. Erijuhtum on kooselulepingu lõppemine siis, kui registreeritud elukaaslased omavahel abielu sõlmivad. Siis võivad kokkulepped ja tehingud küll lõppeda, kuid kooseluseadus annab võimaluse, et õigussuhted kestavad edasi, mis annab eri soost isikutele võimaluse kooseluleping lihtsustatud korras abieluks n-ö ümber kujundada.

Euroopa Liidu regulatsioon ei kohusta Eestit sooneutraalset kooselulepingu regulatsiooni vastu võtma. Samas tuleb tähelepanu pöörata arengule teistes Euroopa Liidu liikmesriikides

ning samasooliste ja erisooliste registreeritud elukaaslaste võrdsele kohtlemisele, seda ka hiljutise Euroopa Kohtu lahendi valguses. Euroopa Liidu liikmesriikides on abielu institutsioon ka samasoolistele registreeritud elukaaslastele avatud kaheksas riigis: Prantsusmaal, Hollandis, Belgias, Taanis, Ühendkuningriigis, Hispaanias, Rootsis ja Portugalis. Samasoolistel partneritel on võimalik kooselu registreerida 21 riigis: Austrias, Belgias, Tšehhis, Andorras, Islandil, Taanis, Saksamaal, Soomes, Ungaris, Irimaal, Luksemburgis, Maltal, Hollandis, Liechtensteinis, Sloveenias, Rootsis, Suurbritannias, Norras, Prantsusmaal, Šveitsis ja Portugalis. See loetelu hõlmas ka muid, mitte ainult Euroopa Liidu riike. Paljudes riikides lähtutakse üha enam ideest, et seadused jäägu eri kooseluvormide ja moraalsete käsitluste suhtes nii neutraalseks kui võimalik. Inimesed peaksid saama arendada lähedasi suhteid oma soovide ja eelistuste järgi, määrates ise kindlaks oma perekonnaelu eetilised lähtealused. Perekonnaõiguse roll aga võiks piirduda praktilistele probleemidele lahenduste pakkumisega, kusjuures tuleb vältida hinnanguid suhtevormidele.

Mulle on öeldud või mind on pigem hoiatatud, et ma panen seda eelnõu kaitses toime poliitilise enesetapu. Kui see nii on, siis olgu. Ma teen seda vähemalt enda vastu ausaks jäädes ja kaitsen eelnõu, mille sisusse ma siiralt usun. Ma olen selleni jõudnud oma elukogemusele ja maailmas ringi rännates saadud kogemustele tuginedes. Ka mina olen kunagi olnud tõeline nõukogude inimene, kes oli hirmul kõige uue ja võõra ees. Olen olnud rassist, homofob ja üldiselt sallimatu kõige võõra suhtes. Minu muutumine sai alguse 1982. aastal, kui ma põgenesin Rootsi ja kogesin oma nahal, kui abivalmilt ja sõbralikult võib üks ühiskond suhtuda neile tegelikult võõrasse inimesse, võõrasse muresse. Sellest hetkest algas minu muutumine, kuid see ei toimunud üleöö. Aga siin täna olen ma valmis toime panema poliitilise enesetapu selle nimel, et ka Eesti ühiskond muutuks pisut sõbralikumaks, sallivamaks ja avatumaks. Aitäh! (Aplaus.)

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on tublisti küsimusi. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Vaatame kooseluseaduse eelnõu § 2 punkti 2. Omavahel ei või kooselulepingut sõlmida otsejoones üleneja ja alaneja sugulane. Kas siin ei peaks olema "ülenejate ja alanejate sugulased", sest muidu võib juhtuda, et vanavanemate ja lastelastega nagu tohiks kooselulepingut teha? Teises punktis on siin kirjas vend ja õde ning poolvend ja poolõde. Kas tädide ja onudega võib kooselulepingut sõlmida?

Valdo Randpere

Küsimuse esimesele poolele vastan, et otsejoones ülenejate ja alanejate sugulaste hulka kuuluvad ka vanavanemad, kuigi võib täpsustada ja panna kirja, et teise astme otsesed ülenejad ja alanejad sugulased. Mis puudutab õdesid, vendi, onusid, tädisid ja teisi selliseid inimesi, siis see on poliitilise valiku koht, millega me seda võimalust piirame ja millest me lähtume. Paljuski on see valik olnud tingitud sellest, et suur osa sugulaste omavahelistest suhetest on juba õiguslikult reguleeritud. Nad ei vaja seda kaitset, mida kooseluleping pakub inimestele, kes ei ole omavahel sugulussidemetes, aga soovivad oma kooselu registreerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Huvitav, et oma kõne lõpus hakkasid sa usust rääkima. Mina tahtsingi just selle kohta küsida. Ma olen usklik ja arvan, et enamik minu valijatest, keda on tuhandeid ja tuhandeid, on ka usklikud. Meile on väga tähtis, mida räägivad kirikuisad. Minu ees on praegu Eesti Kirikute Nõukogu kiri. Ma arvan, et sinu laual on samasugune kiri. Sellele on alla kirjutanud peapiiskop Andres Põder ja veel kümme kirikuista. Nad ei toeta kooseluseadust. Mul ei ole aega siin praegu rääkida, miks nad seda ei tee. Sina oled selle kirjaga tutvunud. Palun kommenteeri seda! Kuidas sa suhtud sellesse pöördumisse, sellesse, mida räägivad Eesti Kirikute Nõukogu liikmed?

Valdo Randpere

Aitäh! Mina suhtun sellesse väga mõistvalt. Ma suhtun mõistvalt kõigisse inimestesse, sõltumata nende usust, nahavärvist või seksuaalsetest kalduvustest. Minu meelest on väga tore, et nemad ja paljud teisedki võtavad osa ühiskondlikust debatist. Eesti on huvitaval kombel kõigis uuringutes ateistide arvu poolest esikohal, kui ka mitte maailmas, siis vähemalt Euroopas. Me oleme kõige vähem jumalakartlikud. Mis puudutab seda diskussiooni, siis üsna tihti seatakse kilbile kristlikud väärtused ja katsutakse neid argumentidena tuua. Kui päris tõsiselt piiblisse süveneda, siis võiks mõelda sellele, et ka Jeesus ei olnud abielus. Tema suhe Maarja Magdaleenaga sarnanes pigem vabaabieluga, registreerimata kooseluga.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Abieluga sarnasel regulatsioonil on üks suur erinevus abielust. See puudutab koos elavate paaride kohustust peres elavaid lapsi ülal pidada, õigemini, selles seaduses puudub kohustus neid ülal pidada. Kui sa räägid nõrgema poole kaitsest, siis miks seaduseelnõu ei taga siin lastele samasuguseid garantiisid, nagu on tagatud perekonnaseaduses?

Valdo Randpere

Aitäh! Põhimõtteliselt on niimoodi, et kui on tegemist bioloogilise lapsega, siis lapsevanemal on igal juhul tema ülalpidamise kohustus olemas. Aga kui on tegemist registreeritud kooseluga ja laps ei ole teise partneri bioloogiline laps, siis eelnõus sellist ülalpidamiskohustust tõepoolest ette ei nähta. See on ka üks koht, mille ma tõin esile kui vahe abielu ja registreeritud kooselu vahel. Aga mis puudutab enamikku küsimusi, mida te täna siin esitate, siis tegemist on eelnõu esimese lugemisega ning kui teil on mõtteid või soove, kuidas seda eelnõu paremaks muuta, siis esitage parandusettepanekuid. Komisjoni ettepanek on, et juhul kui esimene lugemine lõpetatakse, saaks parandusettepanekuid esitada kuni 12. septembrini. Nii et aega on.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Mina küll ei tea, mida keegi siin täna küsib. Kuidas teie seda teate, see on huvitav. Loomulikult oskate teie ka paremini lugeda kui mina. Minu küsimus on järgmine. Te mainisite kaks korda, et samast soost paaridel ei ole õigust lapsendada. Sellest, miks meessoost paarid lapsi ei saa, saan ma aru, aga kuna teie olete elukogenud, siis teie teate, kuidas nad saavad. Paragrahvi 16 "Registreeritud elukaaslase suhtlusõigus ja õigus lapsendada" punkt 2 ütleb, et registreeritud elukaaslane võib kohutule esitada lapsendamisavalduse teise registreeritud elukaaslase lapse lapsendamiseks. Siin ei ole mingit viidet, et see ei kehti samast soost lastevanemate kohta.

Valdo Randpere

Selles paragrahvis on viide perekonnaseadusele. Perekonnaseaduse § 149 ütleb väga selgelt, et juba lapsendatud last saab lapsendada ainult lapsendaja abikaasa. Meil ei ole samasooliste abielud lubatud. Registreeritud kooselus ei ole abikaasat, kes saaks juba lapsendatud last lapsendada. Nii et registreeritud kooselu puhul saab kõne alla tulla ainult peresisene lapsendamine, kui registreeritud partner tahab lapsendada oma partneri bioloogilist last. Ma ei tea, kas sa said vahest aru, aga ma võin sulle pärast pikemalt selgitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seaduse eesmärgina on toodud, et kooseluseadus pakub kompleksset sooneutraalset standardlahendust levinumatele õiguslikele probleemidele, mis isikute kooselust tekkida võivad. Samas on ära märgitud, et kooselulepingu võivad sõlmida kaks füüsilist isikut. Praegu on inimestel väga palju probleeme, kui ollakse abielus, kus on lapsed, aga samal ajal ollakse suhtes või kooselus kellegi teisega, kellega on samuti lapsed. Miks kooseluseaduses ei ole käsitletud selliseid kärksuhteid, mis on väga tähtsad laste heaolu mõttes?

Valdo Randpere

Aitäh! Kooseluseaduse eelnõu, mis on täna meil esimesel lugemisel, ei hõlma kahtlemata kõiki õiguse aspekte ega kogu meie elu. Aga kui sa tunned, et see on sellest eelnõust puudu, siis ole kena, tee parandusettepanek või algata uus eelnõu, et legaliseerida – kuidas sa nimetasidki – kärksuhted või kolmikabielu või mida iganes. Arutame siis seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma juhtusin kuulama ühte raadiosaadet, kus sa, austatud ettekandja, seda eelnõu tutvustasid. Seal rõhutasid sa küll väga intensiivselt, et tegelikult on see eelnõu mõeldud ikkagi praegu vabaabielus elavatele heteropaaridele. Selliseid inimesi on 170 000 ja see eelnõu peaks neid aitama. Tõid ka isikliku näite, et kuna sa oled varem abielus olnud, siis sa leiad, et sinu teine suhe ei ole enam nagu päris see, ja seetõttu sa abielu sõlmida ei tahaks. Ma küll loodan, et enamik vabaabielus olijaid suhtub nii oma esimesse kui ka teise suhtesse lugupidavalt, mitte nii, et uus suhe pole nagu päris, ja neil on olnud mingi muu põhjus, miks nad ei ole abiellu astunud. Kust pärineb sinu kindlus, et vabaabielus olevad inimesed lähevad nüüd seda notariaalset tehingut tegema, kui nad ei ole seni sõlminud abielu, mida on ka võimalik notari juures teha?

Valdo Randpere

Aitäh, Kaia! Mul on hea meel, et sa seda raadiosaadet kuulasid. Aga mul on pisut kurb meel, et sa ei saanud vist kõigest aru, mida ma seal rääkisin. Tõsiasi on see, et ma olen praegu abielus. Ma rääkisin seal, et ma olin kunagi abielus, lahutasin siis ja kohtusin oma praeguse abikaasaga, keda ma väga sügavalt armastan. Me elasime kümme aastat Rootsis koos ilma abielu sõlmimata. Meil on kaks last, aga me ei tundnud kunagi vajadust oma abielu registreerida, sest Rootsis kehtib kooselu registreerimise võimalus. Õigemini küll kooselu eelduslik tunnustamise võimalus, milleks, ma arvan, et Eesti ühiskond veel valmis ei ole. Justiitsministeerium oma analüüsis on ka tulnud järeldusele, et Eesti inimesed võib-olla ei ole valmis selleks, et kui nad on mingi aja

koos elanud, siis loetakse kooselu kohe registreerituks. Aga Rootsis selline süsteem kehtis ja me elasime nii kümme aastat. Ma ei tundnud kordagi muret selle pärast, et kui minuga midagi juhtub, mis saab siis minu naisest, kas ta pärib meie ühisvara. Seal ei olnud mitte mingit sellist probleemi. Me kolisime Eestisse 1998. aasta kevadel, umbes sellisel aastaajal kui praegu, ja ma avastasin üsna kiiresti, et Eesti õigusruumis ei ole mu naine mulle mitte keegi. Õiguse silmis pole ta mulle mitte keegi, ta pole mu pärija, meil pole ühisvara, hea, kui õnnestub kuidagi tõestada, et meil on ühised lapsed. Nii et vähem kui aasta pärast me abielusime. Ma ei ütle, et me sõlmisime mõistuseabielu. Ma armastan oma abikaasat, me elame siiaaani õnnelikult koos. Aga ma ütlesin seal raadiosaates ja ma võin seda korrata, et kui siis oleks siin olnud võimalik oma kooselu registreerida, oleksime tõenäoliselt valinud selle võimaluse. Nüüd me valisime väga lihtsa abiellumise võimaluse, kumbki ei vahetanud nime, et mitte uute dokumentidega mässata. Me tegime väga väikese pulmapeo, kus osalesid ainult Aivar Riisalu ja minu endine abikaasa. (Vahelehuüe saalist.) Siin me nüüd oleme, endiselt õnnelikult abielus. Aga ma tõin selle näite lihtsalt selleks, et võrrelda kahte süsteemi ja ütelda, et ega üks ei pruugi teisest halvem olla, kuid inimeste valikuvõimalus on mulle oluline.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Viis välisriigi saatkonda tegid peale seda, kui kooseluseaduse eelnõu Riigikokku jõudis, ühisavalduse. Mina ei mäleta oma Riigikogus töötamise aja jooksul, et välissaatkonnad oleksid kunagi teinud mingit avaldust Riigikogu töö kohta. Näiteks peaks astmeline tulumaks olema maailmas hästi progressiivne asi, mille kohta võiks avalduse teha, kuid seni pole tehtud. Aga milline on olnud välisriikide surve selle eelnõu menetlemisel?

Valdo Randpere

Esiteks, ma eeldan, et kui astmeline tulumaks kunagi, hoidku jumal selle eest, Eestis seadustatakse, siis võib neid õnnesoove tulla

robinal. Me ei tea seda. Ma loodan, et mina seda päeva ei näe. Aga teiseks võin enda seisukohalt öelda, et mind ei ole keegi survestanud ega mõjutanud, ei ükski saatkond, riik, organisatsioon, geid ega lesbid. Heteroseksuaalid on küll proovinud kirju saata, aga tegelikult ei ole ka nemad mind mõjutanud. Ma olen täiesti omast tahtest ja oma peaga mõeldes sellele mõttele tulnud. Ma olen seda ideed meie erakonnas toetanud alates sellest ajast, kui ma viis aastat tagasi erakonda astusin.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Sa kutsusid oma kõne alguses üles aususele. See on väga sümpaatne üleskutse. Sa rõhutasid vähemalt kaks korda, et see seaduseelnõu ei legaliseeri Eestis samasooliste abielu. Ometi ütleb selle seaduseelnõu § 9 lõige 2, et välismaal sõlmitud samasooliste isikute abielu loetakse Eestis kehtivaks. Praegu see nii ei ole, praegu ei loeta Eestis kehtivaks välismaal sõlmitud samasooliste isikute abielu. Mis see siis on, kui see ei ole legaliseerimine? Armas Valdo, miks sa ei ole aus? Miks sa ei ütle ausalt, nii nagu asi on, et see seaduseelnõu siiski legaliseerib samasooliste abielu Eestis?

Valdo Randpere

Armas Siim Valmar! Ütlen nii, kuna sina kutsusid mind armsaks Valdoks. Mina ei valetanud, sina ka ei valetanud, aga sa ei saanud lihtsalt aru. On vahe legaliseerimise ja tunnustamise vahel. Selles eelnõus on kirjas üks punkt, mis ütleb, et Eesti tunnustab välismaal sõlmitud samasooliste abielusid. Seal on mõned tingimused. Muu hulgas tehakse seda juhul, kui need abielud on sõlmitud elukohariigi seadusi järgides. See tegelikult välistab selle, et mõni Eesti residendist inimene läheks välismaale, sõlmiks abielu ja siis Eesti legaliseeriks tema abielu. Küll aga on tõenäoliselt juba praegu nii, et Eesti kohtupraktika tunnustab neid abielusid, mis on sõlmitud välismaal, järgides elukohariigi seadusi. Minu poolest võib selle lause, ausalt öeldes, siit eelnõust ka välja jätta. Ma usun, et Euroopa Liidu kohtupretsedendist lähtuvalt on meil kohtuvaidlustes nagunii see tunnustamise kohustus. Aga mina

võiksin selle lause siit eelnõust välja jätta, juhul kui see kuidagi meie seisukohti omavalahendaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Minule teeb muret selle seaduseelnõu kehv kvaliteet. Ka Notarite Koda on osutanud sellele, et eelnõu ei täida peamist väidetavat eesmärki ehk kuigi võrd ei reguleeri faktilises kooselus olevate inimeste varalisi suhteid. Kas ei oleks mõistlik see eelnõu tagasi võtta, asendada uuega või muuta seda nõnda, et loobuda sellest poolabilelu mõistest, millele see on üles ehitatud, küll aga anda inimestele, kes seda soovivad, võimalus sõlmida notari juures väga paindlikke ühisvaralepinguid?

Valdo Randpere

Aitäh! Põhimõtteliselt soovitan sa meil seda eelnõu edasi menetleda. Suures osas ta sinna poole sihibki, et anda inimestele võimalus paindlikke lepinguid sõlmida, selleks et varasuhteid reguleerida. Notarite Koda ja Siseministeerium on avaldanud oma seisukohti. Ma vaatasin, et neid arvamusi oli veelgi tulnud. Notarite Koda on teinud ära väga tänuväärse töö, nad on käinud paragrahvhaaval selle eelnõu läbi ja viidanud sellistele kohtadele, mis vajaksid täpsustamist või muutmist. Osa nende seisukohtadest on aga küll kaunis poliitilised. Ma kujutan ette, kes selle eest hea seisis. Eks sealgi ole vanu IRL-ikaid töö. Aga see selleks. Nagu ma ütlesin, eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 12. september. Selle eelnõu omapära on ju see, et seoses selle seaduseks muutmisega peame läbi käima ja tõenäoliselt kohandama 87 seadust ja 64 rakendusakti, kokku 151 seadusandlikku akti. Justiitsministeerium on juba alustanud selle selgitamist, mida oleks vaja teha. See on suur töö. Justiitsministeerium on lubanud, et kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis suudavad nad septembriks ka selle tööga enam-vähem ühele poole saada ja meil on selge pilt, mida peaks veel muutma, et see eelnõu muutuks tõesti üliheaks. Ma olen nõus, et eelnõus on vajakajäämisi, aga selline ongi eelnõude ise-

loom, sellepärast nad ongi eelnõud. Pärast kolme lugemist siin on nad briljantsed.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Hea Valdo! Ma arvan, et tegemist on hea eelnõuga ja sellepärast olen sellele ka toetusallkirja andnud. Samuti arvan, et kui õiguskantsler on hinnanud põhiseadusega vastuolus olevaks olukorda, kus riik ei ole loonud samast soost isikutele püsiva kooselu reguleerimiseks õiguslikku raamistikku, siis on Riigikogu kohus see probleem lahendada. Loode-tavasti jõuame täna menetleda õiguskantsleri ettepanekut nr 27, et kaotada üks teine põhiseadusega vastuolus olev olukord. Kuidas teie õiguskomisjoni liikmena hindate seda olukorda, kus me praegu oleme? Õiguskantsler on hinnanud, et tegemist on põhiseadusvastase olukorraga. Samas tuleb meile hulgaliselt e-kirju, kus väidetakse, et selle eelnõu esimene lugemine ja eelnõu seadusena vastuvõtmine võiksid olla põhiseadusega vastuolus.

Valdo Randpere

Aitäh, hea Kalle! Mul on hea meel, et just sina selle küsimuse esitasid. Ma olen varem ka mõne teise seaduseelnõu kaitsmisel siin öelnud, et minu arvates ei ole mitte Riigikogu liikmete õigus, vaid kohustus viia meie seadused põhiseadusega kooskõlla. Ma arvan, et eksivad need inimesed, kes on meie poole pöördunud ja viidanud sellele, et me rikume põhiseadust sellega, kui me selle eelnõu siin arutusele võtame. Ma ütlesin ka oma sissejuhatavas sõnavõtus, et selle eelnõuga ei võeta tegelikult mitte kellelki mitte midagi ära. Kui rääkida nendest vastukajadest, mida me oleme saanud, siis ma mõne kirja võtsin kaasa, et iseloomustada, milliseid kirju on meie postkastidesse tulnud. Võtan endale vabaduse mõni neist ette lugeda. Mind näiteks üllatas, kui vene rahvusest inimene kirjutas mulle negatiivse meili kooseluseaduse teemal. Mind ei üllatanud nii väga see, et see meil oli negatiivne, vaid see, et ta alustas meili lausega "Miks te toetate vähemuste huve ja mahhinatsioone Riigikogus?". Vene inimene küsib, miks ma toetan vähemuste huve ja mahhinatsioone Riigikogus! See eelnõu on saanud ka rahvusvahe-

list vastukaja. Üks huviline Rootsist saatis meile kirja, ma tema rahvust küll ei tea, aga see kiri kõlab nii: "Halloo, Riigikogu! Olen nüüd elanud pikema aja Rootsis, samuti jälginud Eesti meediat ja Delfit. Eesti on palju kasvanud ja edasi liikunud, nii majanduses kui ka ühiskonnas. Palju rohkem on liberaalsust ja vabameelsust nagu Rootsiski. Vabakasvatus ja homoteema on Eestiski populaarne. Kahjuks ei ole sellest palju head, seda on näha iga nurga peal. Noored on ülbed ega kuula enam sõna. Kui kirik siin geipaaritamise seadustas, siis see tekitab palju pingeid ja mitmeid vägivallaolukordi oli ka. Mõned inimesed said ka surma. Homoteema on lihtsalt palju halba käima tõmmanud siin ühiskonnas ning osa noori ja vanu on sellepärast väga pahased. Paljude suhted kannatavad selle pärast. Kirjutan selleks, et ei tahaks seda olukorda Eestis näha. See ei ole hea. Varem oli palju parem, oli vähem liberaalsust ja rohkem korda. Homod on ka kuidagi väga agressiivseks muutunud, nagu mingi rassiprobleem oleks. Samasooabielu ei ole õige värk. Armastan ikka Eestit ja soovin teile parimat. *Länge leve, Estland!*" Aga olen saanud ka pooldavaid meile. Näiteks kahelt Eesti naiselt, kes kirjutasid pika südamliku kirja, mille nad lõpetasid nii: "Me ei tee mingit propagandat, me ei käi kusagil paraadil, me ei ohusta ühegi heteropere elu, me ei ole mingid perverdud ega lasteahistajad. Oleme tavalised noored Eesti naised, kes tahavad rahu oma pereelu elada ja oma lastele õnnelikku lapsepõlve ja parimat tulevikku võimaldada. Palun lubage meil seda teha!" Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas aitäh oli kirja lõpus või tähistas see vastuse lõppu? Imre Sooäär.

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Ma jätkan samal teemal. Ma palun juba ette vabandust stenograafidelt, aga ma siiski tsiteerin: "Perseaugu geoloogid, kahe pea ja viie jalaga vasikad, vaadake tagajärgi, mida võivad korda saata homod, lesbid ja muud pilastajad, perverdud. Kohe tulevad zoofiilid, nekrofiilid, pedofiilid jne, jne." Need ei ole netikommentaariid, need on tsitaadid Riigikogu uputanud ulatuslikust meilikampaaniast, mida õhutati ühest tuntud allikast. Sellest allikast, mis siamaani pole

avalikustanud oma välismaiseid rahastajaid. Loomulikult on meil sõnavabadus ja vaevast sul minu küsimusele ka head vastust on, aga ma ikkagi küsin. Kust tulevad need kohutavad rõvedused ja meeletud hirmud? Miks me oleme olukorras, kus normaalse kultuurse debati asemel valijaga on meid uputamas kirjades võimust võtnud kurjus, vaenamine, vihkamine ja "Libahundi" Tiina aegadest pärit mõttelaad, et kõik need, kes on meist erinevad, tuleks põletada tuleriidal? Kas see eelnõu võiks tuua siia muutust?

Valdo Randpere

Aitäh! Mul ei ole head vastust selle kohta, kust see kurjus tuleb. Selle eelnõu kaitsmist ette valmistades lugesin ma ühte hiljuti avaldatud uuringut, mis võrdleb riike sotsiaalse progressi aspektist. Eesti oli selles uuringus 132 riigi hulgas üldarvestuses 19. kohal, mis on minu meelest väga vinget koht. Kolm kohta meist eespool oli USA, kohe meie järel olid Prantsusmaa ja Hispaania. Muide, Venemaa oli 80. kohal. Ütlen seda selleks, et te saaksite lihtsalt väikese tunde, mis kohal meie olime. 19. koht on väga vinget. Kõige viletsam skoor oli meil tolerantsi kategoorias, kus me olime 60. kohal. Meist kümme kohta eespool oli Mongoolia, meist napilt tagapool olid Albaania ja Valgevene. See uuring näitab, et ega sellised kirjad ei ole fantaasia vili. Selline ongi meie tänapäeva ühiskond. Mina loodan, et see eelnõu ja debatt, mis selle ümber käib, muudavad meid natuke sõbralikumaks ja sallivamaks, et lõpuks ka mõni, kes ei ole siamaani aru saanud, saab aru, et kellelgi teisel on mingi teistsugune eelistus. Mina kasvasin nõukogude ajal, kui homoseksuaalsus oli kriminaalkuritegu. See ei vähendanud ju selliste inimeste hulka, vaid tegi lihtsalt paljud inimesed kas kurjategijaks või õnnetuks. Ma näen täna siin saalis inimesi, kes usuvad – tundub nii –, et homoseksuaalid on homod sellepärast, et isiklikult neid kiusata, või homoseksuaalsed inimesed on lihtsalt ühel hommikul tundnud, et täna tahavad nad olla homod. See ei ole nii, see ei ole nende valik, see on nende olek. Diskrimineerida kedagi sellepärast, et ta on teistsugune, on minu meelest nii vale, rumal ja kitsarinnaline, kui veel olla saab.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Mul on küsimus aususe ja selle eelnõu autorluse kohta. Te oma sissejuhatavas sõnavõtus viitasite sellele, et Riigikogus oli fraktsioonidevaheline töörühm, kes koos Justiitsministeeriumiga selle eelnõuga tööd tegi. 19. märtsil, mäletan, käis Imre Sooäär sellele eelnõule toetusallkirju kogumas. Eelnõu ise jõudis Riigikokku suurel neljapäeval. Paar päeva pärast seda, kui Imre käis allkirju kogumas, oli meedias Imre suu läbi juttu sellest, et see eelnõu pole veel valmis, vaid valmib mõne nädala pärast, kuigi ta oli sellele juba toetusallkirju kogunud. Mulle kahjuks ei ole teada, millal see töörühm kogunes ja millal toimusid selle koosolekud. Kas teie ise olite selle töörühma liige? Kas te teate, kas see kutsuti kunagi kokku? Kui kutsuti, siis kes ja kudas selle kokku kutsus ja mille alusel sinna Riigikogu liikmeid valiti?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma võin vastata täiesti ausalt, nagu ma vastan kõigile küsimustele. Ma ei olnud selle töörühma liige. Tagantjärele mõeldes saan öelda, et ma isegi vist teadsin, et selline töörühm oli olemas. Mind kahjuks sinna ei kutsutud, kuigi ma oleksin sinna hea meelega läinud. Ma tean, et seal osalesid meie erakonnast Rait Maruste ja Imre Sooäär. Ma tean, et teie erakonnast oli selle töörühma liige Liisa-Ly Pakosta, aga teisi liikmeid ma ei tea. Mul pole aimugi, kes sinna veel kuulusid. Olga Sõtnik oli seal, öeldakse mulle saalist ette, ka Andres Anvelt. Saidki ausa vastuse, aga isegi mitte minu käest, vaid lihtsalt minu suu läbi.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Kuna minu nime nimetati, siis ma esitan kõigepealt repliigi ja seejärel küsimuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Praegu ei ole läbirääkimiste voor. Praegu pole repliigi esitamise võimalust. Nii on.

Liisa-Ly Pakosta

Okei, siis ma küsin ja seejärel on mul repliik. Ma olen tõepoolest püüdnud panustada sellesse, et laste olukord oleks parimal võimalikul moel kaitstud, sõltumata pere liigist. Mul on sügavalt piinlik selle vihakampaania pärast, mis on Eesti ühiskonnas praegu käima läinud. Ma palun vabandust kõikidelt, kes on tundnud ennast selle tõttu puudutatuna! Kui ma pooldasin koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu esimese lugemise katkestamist, ei teinud keegi sellest järeldust, et ma olen lastefoob või et mul on mingi haige suhtumine lasteaedadesse. Igaks juhuks kordan üle, et ma ei ole lastefoob ja haiget suhtumist lasteaedadesse ka ei ole. Küll on praegu arutatava eelnõu puhul läinud kahjuks nii, et oma kõnes ei nimetanud sa lapsi üldse. Kas sa pead normaalseks, et me räägime perekonnaelu puudutavast eelnõust, aga ei räägi kõige tähtsamast ehk lastest?

Valdo Randpere

Aitäh, Liisa-Ly! Ma võin sissejuhatuseks öelda, et mina pean sinust siin Riigikogus olijatest vaat et kõige rohkem lugu, seda just sellepärast, et sa alati laste õiguste eest seisad. Ma ei kahtle kunagi, mis sinu motiivid selles osas on. Ma ei nimetanud lapsi kahel põhjusel. Esiteks, aeg on siin suhteliselt piiratud ja lasteteema on sellest kampaaniast välja jäetud. Seda ei ole ka rünnatud, nii et mul ei olnud seal vaja midagi kaitsta. Teiseks, Eesti seadused on üleüldse olnud lapsi väga-väga kaitsval positsioonil. Laste huvid on alati esiplaanil, ükskõik mis seadusega tegemist on. Ka praegu, kui kooselu registreerimise võimalust ei ole, on laste õigused Eesti seaduste järgi väga hästi kaitstud. Neid saaks kindlasti veel paremini kaitsta, aga see pole valdkond, mis oleks kuidagi maha jäänud või järel lohiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt isiklik selgitus. Ma olen kristlikus abielus, järelikult olen ka leeritatud ja mul on mõningaid teadmisi kirikuajaloost. Kristliku kiriku veendumused on aja jooksul oluliselt muutunud, mis puudutab näiteks suhtumist juutidesse, ladina keele või rahvuskeele

kasutamisse kirikus, naiste rolli ühiskonnas ja ka abieluvälistesse lastesse. Kahetsusväärset on erinevate veendumuste tõttu sajandite jooksul hukkunud miljoneid inimesi. Kas sinu arvates on alust loota, et see seadus suudab rahuldada kõikide kodanike erinevaid usulisi käsitlusi ja kaotada hirme?

Valdo Randpere

Aitäh, Kalev! Kindlasti mitte. Ma juba olenigi öelnud, et kindlasti ei ole see kõikehõlmav eelnõu, mis suudaks või püüaks reguleerida kõiki elu tahke, aga ta reguleerib ühte valdkonda meie elus. Analüüside põhjal on selles valdkonnas olemas reaalsed õigusprobleemid, mis vajaksid reguleerimist.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea eelnõu kaitsja! Paragrahvis 3 on öeldud, et kooseluleping sõlmitakse notariaalselt tõestatud vormis. Nagu sa tead – ma vähemalt loodan, et sa tead –, saab abielu ka praegu notari juures sõlmida. Võib-olla ei oleks mõtet siin rääkida heteroabieludest või kooseluvormidest, vaid seaduses võikski olla selgelt ja üheselt kirjutatud, et on samast soost paaride kooseluleping. Siis jääksid võib-olla paljud vaidlused ära.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei kujuta ette, kuidas paljud vaidlused ära saaksid jääda, niikaua kui teie siin saalis istute. Ettepanekuks on see teie mõtte iseenesest hea küll, aga ma küsin viisakusreegleid eirates vastu, kuidas te seda ette kujutate. Meil on 170 000 koos elavat paari, kes ei ole abielu registreerinud. Siis on mõnisada samast soost paari. Üks võimalus on, et me teeme eelnõu, mis kehtib ainult heteroseksuaalsete inimeste kohta, ja ütleme, et samasoolisi inimesi meil nagu olemas ei ole või me ei luba neil elada nende reeglite järgi, mis teiste kohta kehtivad. Me käitume siis nagu jaanalinnud, peidame pea liiva alla ning eitame, et homoseksuaalsed inimesed ja paarid on olemas. Muide, reeglid on sellised, et mina nüüd vastan ja sina kuulad. Kui veel jaanalindude peale mõelda, siis neil on teine huvitav omadus veel: nende aju on väiksem kui sil-

mad. Põhimõtteliselt võib eeldada, et nad ei saa kõigest aru, mida nad näevad. Teistpidi võttes, kas sa kujutad ette, et me teeme ühe eelnõu ainult samasoolistele, nendele paarisajale inimesele, ja ütleme heteroseksuaalsetele, et kas abiellugu või siis vaadaku ise, kuidas saavad, lakkugu panni? Kas sa kujutad seda situatsiooni ette? Miks me peaksime siia mingeid erinevusi sisse kirjutama? Mina ei arva seda. Kuna sinul ei ole vahelerääkimise õigust, siis ma tänan sind küsimuse esitamise eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Riigikogu saalis on kombeks, et siin on üks juhataja korraga. Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Sa mainisid enne ühe seigaga seoses Aivar Riisalu. Te kasvatasite mingil eluetapil koos sinu last. Kas sa tundsid puudust, et sa ei saanud sel ajal oma kooselu registreerida? Kas Aivar Riisalu peaks olema nüüd mingil määral kahjustatud, sest sellel lapsel, keda ta koos sinuga kasvatas, puuduvad igasugused kohustused tema vastu, sellel lapsel on need ainult sinu vastu?

Valdo Randpere

See oli küll nii keeruline küsimus. Ma ei saanudki aru, kellega ma kooselu registreerima oleksin pidanud. Ma elasin sel ajal juba koos oma praeguse abikaasaga. Hakata lahutatud abikaasaga kooselu registreerima – selle mõtte peale pole ma varem tulnud. Aga ei, me ei näe siin mingisugust probleemi, ausalt öeldes. Ma saan Aivariga hästi läbi, kuigi see võib-olla alati nii välja ei paista. Me mõlemad saame minu lapsega hästi läbi. Mina saan läbi ka Aivari lapsega, kes on kaugelt kuidagipidi minu sugulane. Selline see elu on. Tänapäeval enam päriselt ei toimi selline ilus utoopiline peremudel, et mees ja naine kohtuvad, koos enne ei ela, vaid kohe abielluvad ja neid lahutab ainult surm. Kahjuks see ei toimi. Mul oleks väga hea meel, kui see toimiks. Nii paraku ei ole, sellepärast ongi seda eelnõu vaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Te olete seaduseelnõus pannud notaritele ülesande kooselusid registreerida, aga Notarite Koda on seisukohal, et eelnõu ei täida oma peamist väidetavat eesmärki, sest faktilises kooselus elavate, kuid registreerimata paaride varasuhetes ei muutu midagi. Seletuskirjas ja õiguskantsleri välja toodud probleemid jäävad samaks. Küll aga täidab regulatsioon oma teist eesmärki: anda samast soost paaridele võimalus kooselu registreerida nii, et see on nähtav ka kolmandatele isikutele. Notarite Koda leiab, et eelnõu jätab mulje, nagu samast soost paaridele kooselu reguleerimise võimaluse andmine oleks seaduse peamine eesmärk, mida püütakse peita eri soost paaride faktilisest kooselust tulenevate õiguslike probleemide taha, ning see ei ole kooskõlas hea õigusloome tavaga. Miks te ei teinud eelnõu, mis oleks aus, läbipaistev ja kooskõlas hea õigusloome tavaga? Miks te ei pakkunud välja samasooliste inimeste abielude seadustamist? Mis te vigurdate?

Valdo Randpere

Mulle on sama küsimus juba korra esitatud ja ma olen andnud hinnangu ka Notarite Koja seisukohale. See koht, kus lõpeb see lehekülg, mida sina hea meelega tsiteerisid, on tegelikult väga asjalik ja asjakohane, aga enne seda, ma arvan, tegid nad ühe poliitilise avalduse, mis jääb nende südametunnistusele. Ma ei saa väga tõsiselt võtta Notarite Koja poliitilisi avaldusi, küll aga on nende sisulised märkused kas arvesse võetud või nendega veel töötatakse. Ma usun, et see eelnõu saab väga heaks ja sinagi, Valmar, kui see sügisel jõuab äkki kolmandale lugemisele, hääletad selle poolt.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kohati jääb siin saalis olles mulje, nagu oleks teatrisse sattunud ja käib etendus. Mind häirib kõige rohkem see, et kuigi räägitakse sallivusest ja arvamuste mitmekesisusest, üritatakse peale suruda ühte kindlat nägemust ja jääb mulje, et kõik, kes teistmoodi arvavad, on kuidagi väärakad või ei sobi siia ühiskonda. Samuti häiris see, et kooseluseaduse vastu olev kiri kanti siin

ette mõnitava häälega, aga seda seadust toetav kiri loeti ette mesimagusa häälega. See ei sobi siia. Aga küsimus on järgmine. Kui väidetavalt 170 000 paari, kes ei ole abiellunud, ootavad rõõmsalt seda kooseluseadust, siis kas selle kohta on ka uurimusi tehtud?

Valdo Randpere

Esiteks, mul on hea meel aru saada, et sa hindad mu esinemist siin. Aitäh! Mis puudutab neid 170 000 paari, siis nende hulgas ei ole tehtud sellist uurimust, kas nad oleksid kohe valmis oma kooselu registreerima. On tehtud uurimusi, kuidas inimesed suhtuvad kooselu registreerimisse ja samasooliste inimeste kooselu registreerimisse. Ma võin öelda, et vabaabielude arv, väljaspool abielu sündinud laste arv ja ka nende inimeste arv, kes on tolerantset ja leiavad, et on vaja need suhted õiguslikult reguleerida, kasvab väga-väga kiiresti. TSN Emori uuringu põhjal võib öelda, et nende tolerantsete inimeste arv ajavahemikul 2006–2012 kahekordistus.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud ettekandja! Te minu esimesele küsimusele vastates sisuliselt möönsite, et eelnõu tehniline kvaliteet on allpool arvestust ja selleks, et sellest midagi saaks, tuleb teha ulatuslikke muudatusi. Te ei vastanud minu küsimuse sellele poolele, kas te olete valmis loobuma ka sellest poolabielu mõistest, millele see asi on pealkirjast alates üles ehitatud, ja keskendumata eeskätt varaliste suhete reguleerimisele.

Valdo Randpere

Aitäh! Sa said mu esimesest vastusest valesti aru. Ma ei tunnistanud, et see eelnõu on tehniliselt allpool igasugust arvestust, nagu sa ütlesid. Ma ütlesin seda, et selle eelnõu ja ülejäänud seaduste täieliku kooskõla saavutamiseks on vaja päris mahukat tööd teha. Mis puudutab seda poolabielu mõistet, siis ma ei tea, kust sa seda loed. Pealkirjas on juttu kooselust. Kui sa vaatad, kuidas teistes riikides on kooselu reguleeritud, siis peaaegu kõigis riikides, kus seda on tehtud, on lähtutud abielu mõistest ja toodud sisse vabaabielu, registree-

rimata abielu mõiste. Sellepärast, et tegelikult selle suhte regulatsioon on väga suures osas sarnane abielu regulatsiooniga, välja arvatud mõned nüansid. Aga ma ütlen veel kord, et kui sul on konkreetseid häid ettepanekuid, siis esita need. Selleks on aega 12. septembrini. Sul Riigikogu liikmena on selleks õigus. Ootan suure huviga.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh! Hea Valdo! Sa enne vastasid nii pikalt, et mul jäi pool vastust saamata. Minu hinnangul on selle seaduseelnõu algatamine ja nüüd siin Riigikogu saalis menetlemine uus etapp Eesti õigusloomes, sest on tekkinud tõeline arvamuste paljusus. Eelnõul on palju toetajaid ja palju vastaseid ning öösel kell pool neli on suur hulk rahvasaadikuid Riigikogu saalis selle seaduseelnõu üle debateerimas. Ma küsin õiguskantsleri kui institutsiooni arvamuse kohta. Ka Riigikohtu endine esimees Märt Rask on esitanud mitmeid ettepanekuid ja toonud välja õigusemõistmise kitsaskohti, mille tõttu oleks vaja seadusi muuta. Kas võib tõlgendada nii, et need, kes on selle seaduseelnõu menetlemise vastu, ei pea õiguskantsleri institutsioonist midagi? On ju õiguskantsler meile öelnud, et me peame selle probleemi lahendamata.

Aseesimees Jüri Ratas

Teie aeg on läbi.

Valdo Randpere

Aitäh, Kalle! Ma ei tahaks panna oma opponentidele sõnu suhu ja ma ei taha kedagi kuidagi kiusata või kritiseerida, kuigi siin mõnele inimesele tundus, et ma seda teen. Ma tõesti ei taha seda teha. Ma ei arva, et need inimesed, kes selle eelnõu vastu on, peavad õiguskantslerit tühjaks kohaks või nulliks, aga eks nad tõlgendavad tema ettepanekuid, lähtudes paljuski oma poliitilistest eelistustest ja sellest, kuidas need parajasti nende päevaarusaamadega kokku sobivad. Aga minu arvates tuleb sellistesse tähelepanu juhtimistesse suhtuda suure tõsidusega. Kui Riigikogu vähimalgi määral jagab õiguskantsleri kahtlust, et on olemas riive põhiseadusega, siis tuleks need asjad

korda seada. Keegi teine Eestis peale Riigikogu seda teha ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja, tänan teid põhjaliku ja ausa ettekande ning küsimustele vastamise eest! Nagu siin juba öeldud, on viimastel päevadel meie meelikaste täitnud selle seaduseelnõu vastaste kirjad, kus leidub nii rõvedusi kui ka piiblisitaate, aga see on juba isikliku vaimse taseme küsimus. Kuid paljudes kirjades räägitakse ka rahvuse hukust ja riikluse katastroofist, mille see seadus endaga kaasa toovat. Teie tunnete hästi Skandinaavia ühiskonda. Kas te võite iseloomustada, milliseid tagajärgi on selliste ja veelgi radikaalsemate seaduste vastuvõtmine toonud kaasa Skandinaavia rahvastele ja nende riiklusele? Nemad on elanud selles mõttes muutunud õigusruumis juba aastaid, mõned isegi aastakümneid.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma oma kogemustest Rootsis juba natukene rääkisin. Ma võin üldistades öelda, vaadates seda, kuidas inimesed on Eestis käitunud, et suur osa nendest, kes ennustavad meile kadu ja hukku, kui see seadus vastu võetakse, lähevad rõõmuga tööle Soome, kus on juba 12 aastat olnud võimalik partnerlust registreerida, nad lähevad suure rõõmuga tööle Rootsi, kus on peale partnerluse registreerimise võimalikud ka samasooliste abielud. Nad ei leia, et sealses ühiskonnas elamine neid ahistaks või tapaks. Iseenesest on huvitav vaadata, kuidas avalik arvamus selles suhtes on meelestatud. Tegelikult on Läti see Euroopa Liidu riik, kus ollakse kõige negatiivsemad kõige suhtes, mis puudutab samasooliste koostelu ja selle registreerimist või abielu. Tõenäoliselt ka selle tõttu, et seal on päris palju vene rahvusest inimesi. Ka Eestis on näha, et nemad on negatiivsemalt meelestatud kui eestlased. Aga lätlastest vist ainult 14% tahtis millestki sellisest kuulda. Eestis oli selle küsitluse ajal neid inimesi 21%, nüüd on neid 36%. Ma arvan, et need ühiskonnad, mida meie kirjeldame heaoluühiskondadena, ei ole midagi selle tõttu kaotanud, taevast ei ole alla kukkunud, keegi ei tunne ennast õnnetuna. Siin juba läks

kirjade lugemiseks ja ma võib-olla passiksin peale. IRL on väga tarmukalt seda eelnõu rünnanud. Aga teie erakonna aseesimees Eerik-Niiles Kross ütles 23. aprillil Postimehes: "Kui me anname samasoolistele paaridele, kes on ju objektiivselt olemas ja elavad meie seas, õiguse oma kooselu registreerida, kuidas see puudutab minu või sinu abielu? Või minu või sinu soovi abielluda? [---] Ma ei mõista, kuidas ühe vähemuse diskrimineerimine saab kedagi õnnelikumaks teha." Minu teada on ka IRL-i paar ülejäänud tähte, kes valimistel on hiilanud – Yoko Alender, minu teada ka Anvar Samost –, seda eelnõu toetanud. Mõelge ka selle peale, enne kui te väga hoogu lähete.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh! Austatud ettekandja! Esiteks on mul natuke kurb meel, et me seda eelnõu peame siin ööhämaruses menetlema, iseenesest kannataks seda kindlasti teha ka päevavalgel. (Naer. Kellahelin.) Aga äkki te täpsustate ära selle arvu 170 000, mis mitmel korral on siit täna läbi käinud? Varem on meedias räägitud 170 000 inimesest, aga täna on siin saalis üsna mitmel korral räägitud 170 000 perest. Vahe on täpselt pool. Võib-olla te täpsustate? Teine küsimus on mul § 9 lõike 2 kohta, mis räägib välismaal registreeritud kooselu või abielu Eestis aktsepteerimisest. Kui ma õigesti aru saan, siis nüüd ei pea enam isegi välismaale minema, ka näiteks Inglise saatkond saab Inglise ja Eesti kodanikke paari panna. Nii et ei ole vaja enam isegi välismaale minna, et aktsepteerimist saavutada. Lisaks tegi Euroopa Kohus detsembris otsuse, et nendes riikides, kus on samasooliste neutraalne kooselu legaliseeritud, tuleb see võrdsustada abieluga. Sisuliselt ikkagi geiabelud legaliseeritakse selle seaduse ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi!

Valdo Randpere

Sa küsisid nii palju küsimusi, et mul ei ole ausalt öelda enam meeles, mida sa täpselt küsisid. Mis see esimene asi oli, mida sa ...?

Aseesimees Jüri Ratas

Palun vabandust, aga sellist diskussiooni ei näe meie kodu- ja töökord ette! Kui vastus lõppes, siis läheme edasi järgmise küsimusega. Ei saa palli põrgatada.

Valdo Randpere

Ma räägin tõesti edasi. Sa küsisid kolme asja, mul ei ole need enam meeles. Aa, sul oli kahju, et seda arutatakse öösel. Selle peale oleks pidanud mõtlema varem, siis, kui te siin venitasite.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Mulle teeb selles diskussioonis muret see mustvalge esitus, et ongi justkui ainult kaks võimalust, kas oled selle poolt või vastu. Sisuline debatt tegelikult ka praegu siin saalis suuresti puudub. Sa ütlesid, et laste olukord Eestis on väga hea ja seetõttu seda teemat ei käsitletud. Olen selle eelnõu raames laste olukorra halvenemist põhjalikumalt käsitlenud 21. aprillil Eesti Päevalehes ilmunud artiklis. Muide, need erinevused laste teemal on silmatorkavad ka võrreldes Rootsi *sambolagen*'iga ehk kooseluseadusega. Kas sa oled jõudnud selle artikliga tutvuda? Mul pole aega kõiki neid muresid siin üles lugeda. Milline on sinu suhtumine nendesse murekohtadesse?

Valdo Randpere

Ma pean vabandust paluma! Ma lugesin su artiklit siis, kui see ilmus, aga ma ei mäleta enam, millised täpselt need murekohad olid. Aga Rootsi *sambolagen*'ist ma rääkisin sulle küll, seda ma mäletan.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Kuna siin saalis see juba jutuks tuli, siis tahan täpsustada, et erakondadevaheline töögrupp sai alguse poolteist aastat tagasi rahvusraamatukogus, kuhu olid kutsutud kõik Riigikogus esindatud erakonnad. Paraku, ainuke erakond, kes kutsele ei vastanud ja oma esindajat ei saatnud, oli IRL. See oli teave kolleeg Priit Sibulale. Sellepärast nad

ei olegi asjast teadlikud. Aga ma tahan tunnustada Liisa Pakostat, kes lõpuks siiski meiega liitus ja olulisi ettepanekuid tegi. Näiteks oli üks tema märkus see, et eelnõu ei käsitle kooseluvälisest lapsendamist. Ta oli mures laste õiguste pärast. Ma tahan teda selle eest tunnustada. Aga sellegipoolest on üle 13 000 inimese avaldanud Facebookis sellele eelnõule toetust. Õnneks täna siin saalis ka õiguskantsler kinnitas, et see eelnõu ei ole põhiseadusega vastuolus. Küll ütles ta, et tahab näha lõplikku varianti, mis vastu võetakse. Kas sinu arvates see seadus võetakse vastu või jääbki nende 13 000 inimese ootus täitmata?

Valdo Randpere

Selle eelnõu vastased on ennustanud, et see on esimene samm homoabielude seadustamisel ja mida iganes veel. Ma ei tahaks olla selgelt-nägija, kes hakkab ennustama, mis juhtub. Ma loodan väga, et me saame täna selle eelnõuga niikaugemale, et me lõpetame esimese lugemise ja saame pärast 12. septembrit hakata parandusettepanekuid üle vaatama. Juhul kui sellest eelnõust saab üks hea seadus, siis me võtame ta vastu. Aga ma ei julge ennustada selle eelnõu saatust, sest see on tõepoolest tekitanud erinevaid tundeid ja see veelahke ei lähe isegi mitte erakondi pidi, vaid mõned inimesed igas fraktsioonis on selle eelnõu vastu. Ma ei pea neid ei mustadeks ega valgeteks, kuigi mind äsja selles kahtlustati, lihtsalt inimestel on erinevad arvamused. Ma väga loodan, et see eelnõu saab kunagi seaduseks, aga ma ei julge seda ennustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, mul on palve. Küsimuse esitamiseks on aega kuni üks minut. Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Siin saalis on hästi palju räägitud õiguskantslerist ning toetunud tema arvamusele selle eelnõu kohta. Kuid mõni nädal tagasi saadeti apteekide asutamise küsimuses õiguskantsleri arvamus pikalt ja sellega ei arvestatud. Ju siis nii oli päevapoliitilistes oludes mõistlik. Aga minu küsimus lähtub sinu vastusest, mis puudutas abielu. Sa oled rõhutanud, et see seadus ei näe ette abielu registreerimist. Kas sa selle seaduse vastuvõtmise korral välis-

tad, et järgmine samm võiks olla ka sooneutraalsete abielude registreerimine? Kas sa ise toetaksid sellist sammu, kui selline ettepanek tuleb?

Valdo Randpere

Kui ma nüüd täiesti aus olen, siis ma põhimõtteliselt ei näe probleemi ka selles, kui samasooliste abielud oleksid lubatud. See on minu isiklik seisukoht. Ma tean, et seda seisukohta Eestis praegu enamik inimesi kindlasti ei toeta, Eesti ühiskond selleks valmis ei ole. Ma ei usu, et see kooseluseadus kuidagi kas sillutaks sellele teed või takistaks seda. Hoolimata sellest, kas kooseluseadus on olemas või ei, kunagi samasooliste abielude lubamise teema Eestis kõne alla tuleb. Ma ei tea, millal. Vaatame teiste riikide kogemusi. Taanis läks partnerluse registreerimise lubamisest kuni samasooliste abielude lubamiseni aega 23 aastat, Hollandis ainult kolm. Aga ma ei näe seal mingit põhjuslikku seost, et üks põhjustaks teist. Ma olen ka varem öelnud, aga võin korrata, et kui ma valmistusin juristiksa saama, siis ma ülikoolis õppisin, et õigusloome peab peegeldama ühiskonna tegelikku olukorda. Eesti ühiskonna tegelik olukord tänapäeval on see, et samasooliste abielusid ei aktsepteeritaks. Sellepärast ei ole me seda ka eelnõusse pannud. Kui kunagi Eesti ühiskond niikaugemale jõuab, et see nähtus vajab õiguslikku reguleerimist ja Eesti inimesed on selleks valmis, siis see tehakse ära. Võib-olla minu silmad seda ei näe, aga võib-olla ka näevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud ettekandja! Minu huvi ja tähelepanu on suunatud samale küsimusele, millele osutas Liisa-Ly Pakosta, ehk laste õiguste kaitsele. Kas õiguskomisjonis oli arutlusel selliseid punkte, mis puudutavad laste õiguste kaitset? Kas sinu arvates on võimalik veel menetleda punkte, millele Liisa-Ly Pakosta osutas? Mina isiklikult arvan, et see peaks olema võimalik. Minu tutvuskonnas elavad mitmed paarid vabaabielus. Minu arvates võiks kooselu reguleerimine potentsiaalselt tagada laste õiguste parema kaitse. Aga kas sa näed, et on

võimalik veel menetleda Liisa-Ly Pakosta tehtud või muid ettepanekuid?

Valdo Randpere

Aitäh! Kindlasti on võimalik. Nagu öeldud, eelnõu on esimesel lugemisel, seda on võimalik muuta igas suunas ja igasugused head ettepanekud on teretulnud. Liisa ei viidanud ju sellele, et selles eelnõus puuduksid laste õigusi käsitlevad normid, vaid sellele, et mina oma ettekandes neid ei puudutanud. Võib-olla oli see minu viga. Me oleme seda teemat õiguskomisjonis tegelikult arutanud. Need normid on eelnõus täiesti olemas. Siin on olemas ka normid, mis sätestavad suhtluse vormi registreeritud partneri ja tema mittebioloogilise lapse vahel juhul, kui kooselu lõpeb jne. See kõik on selle huvides, et lapsel oleks kindlustunne ja mingi suhe nende inimestega, vanematega, kelle juures ta kasvab.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Siin on korduvalt kuulda olnud, et IRL on selle eelnõu vastu, samas IRL-i liikmed seda toetavad. Kas see tundub nii imelik, et erakonnas on inimestel võimalik oma arvamust avaldada? Kas siis teistes erakondades või sinu koduerakonnas see lubatud ei ole, et sa seda niimoodi välja tood? Aga küsimus on eelnõuga seotud kulude kohta. Kooselude sõlmimise ja lõpetamise dokumentatsioon, tarkvaraarendus – kõik see nõuab kulutusi. Kui suured need kulutused olla võiksid, kas on arvutusi tehtud?

Valdo Randpere

Ma tean, et mingeid hinnanguid on esitatud. Ma ei tea neid summasid peast. Aga sul on õigus, kindlasti registrite muutmise ja ümberprogrammeerimine mingeid kulutusi kaasa toob. Need ei ole küll väga suured. Mis puudutab vaadete paljusust, siis loomulikult on see ka meie erakonnas olemas. Ma lihtsalt tõin Eerik-Niiles Krossi tsitaadi teile teadmiseks, juhuks kui te ei ole tähele pannud, et teie erakonna aseesimees arvab nii.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Mina olen ka kindlasti igasuguse vabatahtliku kooselu poolt, ükskõik siis, mis vormis ja millisel soolisel alusel see sünnib. Selles mõttes on niisugune vastandamine, et keegi on poolt ja keegi vastu, kunstlik. Pigem on küsimus selles, kas riik peaks seadusega hakkama kedagi õnnelikuks tegema. Aga laiem küsimus on ju selles, kas see kooseluseadus aitab kuidagi kaasa Eesti rahva või teiste rahvaste kestmisele, kellel samamoodi sündimusega probleeme on. Kas te olete mõelnud, mismoodi see aitab kaasa meie tulevikule, just kestmise mõttes?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei arva, et riik saaks seadustega kedagi õnnelikuks sundida. Aga ma arvan, et riik saab seaduste loomisest hoidumisega inimesi õnnetuks muuta. Mis puudutab eesti rahvuse jätkusuutlikkust ja kestvust, siis see eelnõu tõenäoliselt – tegelikult päris kindlasti, mitte tõenäoliselt – ei muuda selles suhtes mitte midagi. Aga ta teeb need vähesed eestlased, kes siin maa peal olemas on, natuke õnnelikumaks, vähemalt mingi osa neist, kes praegu on õnnetud, sest neile ei ole seni pakutud mitte mingit õiguslikku kaitset.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ka mina olen selle eelnõu toetuseks allkirja andnud, sest mulle tundusid algatajate argumendid mõistlikud. Pean ütleva, et kui Eesti rahvalt on ära võetud väga suuri majanduslikke tükke, nagu öeldakse, siis on ühiskond väga rahulikuks jäänud. Aga nüüd olen ma saanud eri pooltelt piltlikult öeldes ajupesu, kohati olen kuulnud inetusi ja, muuseas, mõlemalt poolt. Ma olen sattunud segadusse ning tunnistatan ausalt ja otse, et ma ei oska enam elada. Ma arvan, et siin saalis on veel inimesi, kes on segaduses. Selle tõttu ma küsin, kas järsku ei oleks mõistlik viia see küsimus ikkagi laiemale pinnale ja korraldada referendum. Väga paljud kirjutajad on soovinud, et see küsimus läheks üldrahvalikule arutelule. Ma tunnistatan ausalt ja otse, et ma tahaksin praegu aknast välja hüpata ja põgeneda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud politsei, palun vaadake, et aknad oleksid suletud ja siin ei tekiks mingeid kehali vigastusi! Palun, hea vastaja!

Valdo Randpere

Aivar, sa aitaksid mul ajalukku minna, kui sa seda teeksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Seda ei juhtu! (Naer saalis.)

Valdo Randpere

Aga ma kindlasti ei tahaks seda ja ma takistaksin seda, nii et ära nii kaugele mine! Aga nüüd segaduses olemisest ja rahvahääletusest. Eestis on olnud taasiseseisvuse ajal – ütlen seda väikse mööndusega – kolm rahvahääletust. Üks oli iseseisvumise küsimuses, teine põhiseaduse teemadel, kas 1992 või 1993, ning kolmas oli Euroopa Liitu astumise teemal. See eelnõu aga käsitleb kooselu registreerimist. Ma ei arva, et see teema oleks isegi ligilähedaselt võrreldav Eesti astumisega Euroopa Liitu, põhiseaduse vastuvõtmisega või taasiseseisvumisega. Ma ei arva, et see on rahvahääletuse teema. Rahvas on meid siia Riigikokku valinud ja kui me teeme oma tööd vastutustundlikult, mõistust ja südant appi võttes, siis me saame selle eelnõuga üht- või teistpidi hakkama.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Ma jätkan diskussiooni, mis viimase küsimusega algatati. Te ütlesite vastuses ilusasti, et rahvas on meid siia Riigikokku valinud. Ma vaatasin parteide valimislubadusi, mida nad kolm aastat tagasi jagasid, maksupoliitilisi, sotsiaalpoliitilisi, perepoliitilisi ja teisi lubadusi. Parandage mind, kui ma eksin, aga ma ei mäleta, et meie või teie erakond oleks sellel teemal diskuteerinud, rahva arvamust küsinud, võtnud endale ka n-ö parteilise mandaadi. Kas see teema on teile tulnud nüüd ilmutusena või on siin mingid muud aspektid? Pigem olen ma ühte meelt Aivar Riisaluga, nentides, et see võiks olla rahvahääletuse küsimus, sest see

muudab ühiskonna aluspõhja. Kuidas te seda kommenteerite?

Valdo Randpere

Ma ei tea, ausalt öelda, mida teised erakonnad varasematel aastatel sellel teemal on teinud või ei ole teinud. Ma sissejuhatavas ettekandes juba rääkisin, et Justiitsministeerium on selle teemaga tegelnud alates 2009. aastast ning palunud vastukaja erakondadelt ja kõigilt teistelt, kes sellest huvitatud on. Reformierakonna juhatus võttis 2011. aastal vastu otsuse – ma küll ei mäleta, kas see oli enne või peale valimisi –, et me toetame sooneutraalse kooseluseaduse loomist. Teiste erakondade kohta ei oska ma midagi öelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Eelnõu ühe algatajana ma loomulikult toetan selle eesmärke. On natukene isegi tüütu, et me peame praegu nii elementaarse asja peale nii palju auru kulutama. Tahaks teha ju midagi esimesena maailmas, midagi lahendat, innovaatilist. Selles küsimuses longime aga teistest pikalt-pikalt maas. Tegelikult saame kõik aru, et küsimus pole selle eelnõu üksikutes paragrahvides või punktides. Küsimus on väga lihtne, kas me tahame kuuluda postsovetlikusse kultuuriruumi, hirmudest ja vihkamisest läbi imbinud kultuuriruumi, või tahame olla läänelik, skandinaavialik, tolerantne ühiskond. Aga minu küsimus sulle, kes sa oled selle teemaga rohkem kokku puutunud, on järgmine. Milline on inimeste tolerantsuse ja haridustaseme seos?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei taha kedagi sildistada, nii et jääks kõlama, et rumalad on selle eelnõu vastu ja targad poolt. Nii see ei ole. Sel teemal tehtud uuringud näitavad küll seda, et mehed on rohkem vastu kui naised. Haridustasemega on nii, et mida madalam on haridustase, seda rohkem selliste asjade vastu vastumeelsust tuntakse. Ka rahvuste vahel on näha erinevust, sellest ma rääkisin. Aga sa viitasid sellele, et me tahame postsovetlikust ühiskonnast välja saada. Ma lugesin sinu küsimusest välja soovi, et ma tsiteeriksin ühte meili, mis eile tuli:

"Oleksin uhke, kui Eesti osutaks esimese postkommunistliku riigina oma kindlat toetust liberaalsetele väärtustele ning tagaks igale inimesele võimaluse luua endale selline perekond, milline talle sobib, ja jääda seaduse ees võrdseks. Olen ise üles kasvanud ja elan ka praegu traditsioonilises perekonnas, kuid ei näe oma eluviisile vähimatki ohtu selles, et vähemustele ei suruta peale enamuse standardeid. Soovin teile jõudu oma otsusele kindlaksjäämiseks! Rein Raud." Ma ei tea, kas see nimi teile midagi ütleb.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ka mina olen üks selle seaduseelnõu algatajaid ja palavaid toetajaid. Ma usun siiralt, et see muudab meie ühiskonna oluliselt avatumaks ja paremaks. Olen mitme inimesega selle eelnõu teemadel vaielnud ja lugenud ka neid meile tulnud kirju. Üks põhilisi argumente, mis on välja toodud, on see, et see eelnõu astub vastuollu kõige selle hääga, mida kristlus on meie maailma toonud. Ometi on Rooma paavst öelnud, et ta mõistab riikide vajadust seadustada tsiviilpartnerlust. Kuidas te kommenteerite seda ütlust ka meie kirikuisade kirja valguses? Kas te arvate, et võib-olla hakkab Rooma paavsti valgus paistma ka meie väga ateistliku riiki ja muudab ta natukene paremaks?

Valdo Randpere

Ma olen näinud seda muutumise protsessi just Rootsis, millest ma ka eespool rääkisin. Ka seal olid alguses kirikuorganisatsioonid sellise regulatsiooni vastu, hiljem nad muutsid oma meelt. Samasugune vaidlus oli naispreestrite teemal, ka selles asjas on kirikuorganisatsioonid oma meelt muutnud. Kui minna ajas veel tagasi, siis ka Martin Luther – tegelikult peaks suur osa meist luterlased olema – oli väga ebalevatel seisukohtadel. Alguses ta ütles, et abielu ei peaks üldse olema kiriku teema, siis ta muutis oma seisukohta. Mõni aeg hiljem abiellus ta ühe nunnaga. Samas toetas ta mitmenaisepidamist – oli üks konkreetne kausus –, eelistades seda lahutusele. Nii et ei saa öelda, et on olemas mingi kristlik mudel, mis näeb välja nii, et on mees ja naine, see on

perekond ja ongi kõik. See ei ole nii. Muidugi ei maksa sildistada, aga selline kristluse ja piibliga tagumine, nagu see oleks mingi haamer, ei ole õige.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud ettekandja, ma tunnustan teid väga selgete vastuste ees sellisel kellaajal ja sellise keerulise teema arutelul! Kas te kinnitate seda seaduseelnõu silmas pidades, et samasoolistes peredes kasvavad lapsed on kaitstud täpselt samamoodi nagu eri soost vanemate lapsed?

Valdo Randpere

Jah, ma kinnitan seda. Ma arvan, et lastele on eelkõige vaja armastust ja head keskkonda, kus kasvada. Ka selles suhtes julgen ma väita, et selline idealiseeritud traditsiooniline perekumudel ei vasta alati sellele ettekujutusele, eriti kui arvestada, et väga palju toetusavaldu sellele eelnõule on tulnud naiste varjupaikadelt, perevägivallavastastelt mittetulundusühingutelt jne. Lapsel on lõppkokkuvõttes vaja keskkonda, kus teda armastatakse. See ei sõltu soost, ma olen selles päris veendunud. Ma olen päris veendunud selleski, et need inimesed, kes tõesti tahavad väga enda perekonda last, hindavad seda last võib-olla rohkem kui need, kes lapsi väga kergelt saavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Natuke nagu kurvaks tegi hea kolleegi Arto Aasa küsimus. Siin ei olnud n-ö head debati-keskkonda, vaid ma võtan endale julguse öelda, et valitses kergelt sildistav õhkkond. Ka teie nentisite, et te ei taha sellises kontekstis jätkata. Mulle meeldib tegelikult hea debatt ja meeldivad erinevad arvamused. See on normaalne, ma arvan, ka siin saalis, selles ei ole midagi imelikku. Aga ma tulen veel selle eelnõu enda juurde küsimusega, mida täna siin on juba puudutatud. Paragrahvi 9 lõige 2 käsitleb välismaal sõlmitud abielusid. Kas ma saan õigesti aru, et kui Eesti samasoolised abielluk-

sid riigis, kus see on võimalik, siis see abielu oleks ka Eestis selle eelnõu järgi automaatselt legaliseeritud? Kas selle eelnõu selle punkti mõtte konkreetses kontekstis on olnud see?

Valdo Randpere

Aitäh! Nagu ma ütlesin, selle eelnõu kontekstis tunnustab Eesti samasooliste abielusid, mis on sõlmitud nende elukohariigi seadusi järgides. Kuna Eestis ei ole samasooliste abielud lubatud, siis see küsimus selles mõttes langeb ära. Kui välisriigi kodanik on oma koduriigi seadusi järgides sõlminud abielu, siis, nagu ma ütlesin, tõenäoliselt peavad Eesti kohtud juba praegu sellist abielu tunnustama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja, ma tänan sind põhjaliku ja siira ettekande eest ning nende vastuste eest, mida sa meile praegu andnud oled! Ma tänan ka neid inimesi, kes on siia tulnud ja on pidanud ootama ning kuulama kõiki muid huvitavaid diskussioone, selle toetuse eest, mida te siin meile avaldate! Ma olen selle seaduseelnõu suur pooldaja, olen ka selle algataja. Ma olen olnud selles rühmas, kes eelnõu ette valmistas. Ma kindlasti loodan, et see eelnõu jõuab ükskord lõpphääletusele ja lõppude lõpuks võetakse seadus ka vastu. Ma usun, et hoolimata rahvusest, keelest ja seksuaalsetest eelistustest oleme kõik seaduse ees võrdsed ja kõik väärime seda, et riik meid kaitseks ja tunnustaks. Küsimust mul ei olegi. Esimesel lugemisel ei saa kõik esineda, aga ma tahtsin sind tänada. (Vahelehiüüe.)

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ... Jah, Urmas Reinsalu, palun! Natuke kiiremini võiks reageerida.

Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Ka mina kutsun üles viisakale kultuursele debatile nende teemade menetlemisel, aktsepteerides erinevaid seisukohti, inimeste eraelu ja veendumusi, sh usulisi veendumusi. Aga, austatud ettekandja, sa viitasid õiguskantsleri seisukohtadele, otsekui

oleks ka nendel teemadel tegemist vastuoluga põhiseadusega. Minu käsutuses on õiguskantsleri ametlik seisukoht: "Käesoleval ajal ei tulene ei põhiseadusest, Eesti õiguskorra osaks olevatest rahvusvahelistest ega ka Euroopa Liidu õigusnormidest homoseksuaalsetele paaridele mitte mingisugust õigust nõuda partnerlussuhte reguleerimist. Samasooliste partnerlussuhte võimaldamine on riigi poliitilise otsustuse küsimus, millesse õiguskantsler sekunda ei saa." Kuidas sa seda õiguskantsleri seisukohta kommenteerid?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma kahtlustan, et sa tsiteerisid praegu Allar Jõksi seisukohta, mitte Indrek Tederi oma. Need seisukohad on esitatud eri aegadel, täiesti erinevast seadusandlikust raamistikust ja olukorrast lähtudes.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Valdo Randpere! Kaasettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjoni ettekandjana räägin komisjonis toimunud menetlusest. Õiguskomisjon käsitles seaduseelnõu 650 neljal arutelul. Esimene arutelu toimus esmaspäeval, 9. juunil, teine teisipäeval, 10. juunil, kolmas neljapäeval, 12. juunil ja neljas esmaspäeval, 16. juunil. Esimesel arutelul osalesid Neeme Suur, Marko Pomerants, Ken-Marti Vaher, Peeter Võsa, Igor Gräzin, Kalle Jents, Imre Sooäär ja Valdo Randpere. Kutsutud olid justiitsminister Andres Anvelt ja ministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Susann Mikli. Minister kandis ette Vabariigi Valitsuse seisukoha. Teisel arutelul, teisipäeval, 10. juunil, osalesid õiguskomisjoni liikmed ja Olga Sõtnik asendusliikmena. Langevati menetlusotsused. Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks (5 poolt, 3 vastu ja 1 erapooletu, 1 komisjoni liige ei võtnud hääletusest osa). Ettekandjaks määrati Neeme Suur (5 poolt, 4 vastu ja 1 erapooletu). Kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis on komisjoni ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. september (5 poolt ja 3 erapooletut, hääletamisest ei võtnud osa 2 komisjoni liiget). Komisjoni kolmandal

arutelul, neljapäeval, 12. juunil, toimus pikem diskussioon. Õiguskomisjoni liikmeid osales seekord vähe – Neeme Suur, Marko Pomerants, Jüri Morozov ja Valdo Randpere –, kvoorum oli küll olemas. Küsimustele vastasid tookord Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja sama talituse nõunik Susann Mikli. Eelnõu neljas käsitlemine toimus esmaspäeval, 16. juunil. Tookord diskussiooni ei toimunud, aga võeti vastu komisjoni seisukoht eelnõu kohta. Esitati üks ettepanek, mis nägi ette eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud. Hääled jagunesid pooleks: 5 poolt ja 5 vastu. Niipalju eelnõu menetlemisest.

Nüüd räägin toimunud diskussioonist. Esimesel arutelul, esmaspäeval, 9. juunil, tutvustas algataja Valdo Randpere meile eelnõu. Kohal oli justiitsminister, kes esitas Vabariigi Valitsuse seisukoha, mille väga lühikese kokkuvõttena võib öelda, et valitsus eelnõu toetab. Minister möönis, et eelnõuga on palju tööd, läbivaatamist vajab 87 seadust ja 64 määrust, aga kinnitas, et Justiitsministeerium on alustanud kaasnevate õigusaktide läbivaatamist ja on valmis panustama eelnõu täiendamisse koostöös Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Notarite Kojaga.

Oli palju küsimusi. Näiteks küsiti, mis erinevus on seltsingulepingul ja abielulepingul. Algataja selgitas, et erinevus on nende lepinguliikide eesmärkides. Seltsinguleping on mõeldud kindla eesmärgi täitmiseks, kooseluleping reguleerib tsiviilsuhteid pikaajalises püsivas kooselus. Oli küsimus, et kui kooseluleping on tavaline tsiviilõiguslik leping, siis miks ei tohi eelnõu kohaselt sõlmida seda eemal viibides, miks peavad mõlemad lepingupoole kohal olema. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et see on väga laialdase mõjuga leping, mis loob pikaajalised suhted, sh varasuhted, vastastikuse ülalpidamis- ja hoolduskohustuse jne. Sellistel puhkudel on otstarbekas nõuda või eeldada mõlema poole kohalviibimist. Tunti huvi, miks ei tohi kooselulepingut sõlmida sugulastega. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et suhted sugulastega on juba reguleeritud perekonnaseaduses ja teistes seadustes, tegemist oleks regulatsioonide ülekatega, mis võiks tekitada segadust. Selle vältimiseks on sugulastega kooselulepingu sõlmimine välistatud. Oli küsimus, kuidas tekib nõrgema poole

kaitse. Eelnõu algatajad selgitasid põhilisi reguleerimisvaldkondi ja seda, et nõrgema poole kaitse ei teki eelnõu järgi automaatselt, vaid see tekib uue lepinguvormi loomisega, mis annab alternatiivse võimaluse vormistada omavahelisi suhteid. See nõuab tahteavaldust. Nii et automaatset nõrgema poole kaitset kooselulepingu alusel ei teki. Küsimus oli ka selle kohta, kes eelnõu algatas. Eelmise ettekandja vastustest me seda kuulsime, sellest oli pikalt juttu. Toodi välja, et eelnõu § 4 kohaselt on notaril kohustus teha selgeks, kus inimene tegelikult elab. Küsiti, kas selline kohustus on mõistlik ja kas seda on üldse võimalik teha. Justiitsministeeriumi esindajate vastus oli, et notaritel on ka praegu mitmes menetluses kohustus teha kindlaks inimese tegelik elukoht. See on n-ö tavapraktika ja siin ei ole tegemist millegi erilisega. Tuleb muidugi märkida, et Notarite Koda ja Siseministeerium olid arvamusel, et võiks arvestada inimese rahvastiku-registrijärgset elukohta, mitte tema tegelikku elukohta. Oli ka selline küsimus, milline on vahe nende juriidiliste teadmiste vahel, mida on vaja notari juures kas kooselulepingu või seltsingulepingu sõlmimiseks. Eelnõu seletuskiri nimelt väidab, et kooselulepingut on lihtsam sõlmida kui seltsingulepingut. Eelnõu algatajate esindaja selgitas, et kooseluleping on eri õiguste ja kohustuste pakett ning sellepärast on selle sõlmimine lihtsam. Seltsingulepinguga näiteks ei sõlmita pärimissuhteid ega vastastikuse ülalpidamisega seotud suhteid, kooseluleping on lihtsustatud pakett eri õigussuhetest, mis kaasnevad pikaajalise kooseluga. Oli ka selline küsimus, milline on eelnõu mõjude prognoos, oodatav mõju näiteks vabaabi elus olevatele inimestele. Algatajate vastus oli, et Eestis on raske mõjusid prognoosida, kuid näiteks Rootsis on peatunud tavaabi elude hulga vähenemine.

Esmaspäeval arutelul leidsid komisjoni liikmed, et küsimuste esitamise ja neile vastamise aeg jäi napiks. Nõuti neljapäeval istungil arutelu jätkamist ja nii ka toimus.

Teisipäeval arutelul sisulist arutelu ei toimunud, arutati eelnõu menetlemise asjaolusid. Jõuti selgusele, et menetlusotsused tuleb igal juhul langetada. Langetatigi menetlusotsused, mis puudutasid eelnõu ettekandjat, esimest lugemist täiskogu istungil ning muudatusettepanekute esitamise tähtaega, juhul kui esimene

lugemine lõpetatakse. Otsustati, et arutelu toimub neljapäeval.

Neljapäeval arutelu toimuski. Kohal olid Justiitsministeeriumist Indrek Niklus ja Susann Mikli ning õiguskomisjoni liikmed Marko Pomerants, Neeme Suur, Valdo Randpere ja Jüri Morozov. Ka siis esitati mitmeid küsimusi. Küsiti, kas § 16 alusel tekib lapsendamise puhul lapsele lisakaitse. Justiitsministeeriumi esindaja vastus oli, et tekib ja ka kooselupartneritele tekib lisaõigus. Kooselu on lapsendamise puhul argument. Arvesse võetakse lähisuhet lapsega, tekib võimalus taotleda ühist hooldusõigust ja suhtlemise nõudeõigust. Küsiti, kas kooselupartneritel võiks olla võimalus esitada ühine tuludeklaratsioon. See küsimus sai positiivse vastuse, et nii võiks olla. Viidati Euroopa Kohtu lahenditele, mille järgi ei tohiks kooselusuhe riigi poolt ettenähtud hüvede osas olla võrreldes abielusuhtega diskrimineeriv. Küsiti statistika kohta, kui paljusid inimesi see eelnõu tegelikult hõlmab. Statistika on selline, et partneriga kooselus elab Eestis 548 286 inimest, sh kooselus seadusliku abikaasaga 378 026 inimest, vabaabielus elab 169 832 inimest. Siin küsiti, kas on 170 000 inimest või paari. See 170 000 käib ikkagi inimeste kohta. Vabaabielus elavaid inimesi, kelle partner on samast soost, on 428. Need on viimase rahvaloenduse andmed. Oli küsimus, milliseid õigussuhteid kooseluseadus siis paketina hõlmab. Vastus oli selline, et kooseluseadus hõlmab vastastikust hoolsus-, abistamis- ja ülalpidamiskohustust, välistab abiellumise lepingu kehtivuse ajal, annab elukaaslastele solidaarse nõudeõiguse ja seab neile solidaarvastutuse tehingutes, paneb neile teatavatel juhtudel vastutuse teise elukaaslase võetud kohustuste eest, annab ühise eluaseme mõiste, annab elukaaslase lapsega suhtlemise õiguse ja lapsendamisõiguse, annab pärimisõiguse ning võimaluse kokkuleppeks varasuhetes. Küsimus oli ka kooselu ja abielu sarnasuste ja erinevuste kohta. Vastuseks toodi näiteks, et abielluda saavad ka alaealised, kooselulepingut alaealised sõlmida ei saa. Veel kord küsiti seltsingulepingu ja kooselulepingu erinevuste kohta. Üle korrati, et seltsingulepingu puhul on tegemist ühise tegevusega ühise kindla eesmärgi suunas, aga mitte pikaajalises kooselus tekkivate tsiviilsuhetega. Arutati, kas faktilise kooselu tõestamine võiks kuidagi olla selles eel-

nõus kirjas või kuidas üldse faktilise kooselu seis võiks perekonnaõiguses kirjas olla. Justiitsministeeriumi esindajad selgitasid, et sellega on mitmeid probleeme. Kõigepealt see, et faktilisest kooselust ei saa teada kolmandad isikud ehk see ei ole kolmandatele isikutele nähtav, ilma et seda spetsiaalsetel kindlatel juhtudel kolmandatele isikutele tõestatakse. Teine probleem on see, et faktilise kooselu algus ja lõpp on väga keeruliselt selgitatavad ja tõestatavad. Kolmandaks, et faktilise kooselu arvestamine võib rikkuda inimeste privaatautonomiat. Kui inimesed tahavad elada ilma suhet registreerimata, siis n-ö kolmas osapool ei tohiks otsustada, kas oli kooselu või ei olnud. See on ikkagi kahe inimese omavaheeline otsus.

Niipalju diskussioonist. Esmaspäeval, 16. juunil diskussiooni ei toimunud. Justiitsministeeriumi esindajad olid küll kutsutud, kuid kuna oli tehtud ettepanek neid mitte arutelusse kaasata, sest arvati, et küsimuste esitamine komisjonis ei vii meid edasi, siis ministeeriumi esindajad esmapäeval istungile ei tulnud. Toimus hääletus komisjoni seisukoha üle.

Komisjoni seisukoht mitte toetada eelnõu katkestamise ettepanekut tähendab seda, et komisjon selget seisukohta ei võtnud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kommentaaride kohaselt loetakse sellisel puhul komisjoni seisukoht pigem pooldavaks, aga tegelikult me komisjonis sellisele arusaamale ei jõudnud. Me saime aru, et arvamused jagunesid pooleks. Vaat nii. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh! Ma tahan kõigepealt märkida, et nii palju kurja sildistavat sallimatust, kui teie eelkõneleja sealt puldist täna meile esitas, ei ole ma siin saalis ammu kuulnud. Ta oli täna meie ees olnud ministrite Küti või Kruise vastand, nemad andsid sisukaid ja tolerantseid vastuseid. Seepärast küsin ma oma teise küsimuse heameelega sinult, sest tundub, et see debatt hakkab nüüd toimuma hoopis teises võtmes. Sa ka ise viitasid ühele probleemile, mida komisjonis uuriti, et miks ei või seda lepingut sõlmida lähisugulased, näiteks vennad

ja õed. Sa ütlesid, et kuna õigusruumis on need suhted juba reguleeritud, siis tekiks ülekate. Küll aga välistab see eelnõu lepingu sõlmimise ka siis, kui üks neist õdedest-vendadest on selle juriidilise suhte lapsendamise tõttu kaotanud. Siit tulenebki minu küsimus. Kui üks nendest isikutest on lapsendatud, siis igasugune juriidiline seos bioloogiliste õdede-vendade vahel puudub. Miks on siis see keeld olemas?

Neeme Suur

Aitäh! Lapsendamise korral tekib uus lapse ja vanema suhe. See tähendab, et inimese õiguslikud suhted on uues lapse ja vanema suhtes. Juhul kui üks õdedest-vendadest on lapsendatud ja teine ei ole, kas sellisel juhul võiksid nad omavahel sõlmida kooselulepingu? See on väga detailne nüanss, kui õest ja vennast üks lapsendatakse ning neil ei ole enam n-õ õe-venna suhet. Loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Teoreetiliselt võiks seal vahel olla ka kooselulepinguline suhe, aga praktiliselt tähendaks see tõenäoliselt siiski ebaselgust. Kogu see punkt, kus on öeldud, et lähisugulaste vahel ei peaks kooselulepinguid sõlmima, räägib sellest, et me ei tohiks tekitada segadust olemasolevate suhete ülereguleerimisega. See puudutab ka seda juhtumit.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Mitmed kolleegid ütlesid oma küsimust alustades, et tegemist on väga hea eelnõuga. Toodi ka välja, et see, kes julgeb vastu hakata või teisiti arvata, on postsovett, mida see siis iganes tähendab. Aga siseminister on saatnud pika, 18 punktist koosneva nimekirja puudustest, mida see seaduseelnõu sisaldab, ja ettepanekutest. Ma toon ühe näite pärimise kohta. Võib-olla ma eksin, aga ma sain aru nii, et kui laps jääb orvuks, kuid tema bioloogilisel vanemal oli kooselupartner, siis läheb kogu vara pärandina partnerile. Sellel partneril ei ole isegi kohustust last edaspidi üleval pidada. Kas komisjon arutas laste õiguste puudumist või mitte?

Neeme Suur

Komisjon tõdes seda, et laste õigused on teostatud eelkõige vanema ja lapse vahelise suhte kaudu. Perekonnaseadus, pärimisseadus ja teised õigusaktid reguleerivad lapse ja vanema vahelisi suhteid. Kui lapse bioloogiline vanem sureb, siis on laps igal juhul pärija. Kui laps elab kooseluperes ja sureb tema mittebioloogiline vanem, siis on see partner pärija. Lapse õiguse kaitse nendel juhtudel tekib lapse ja vanema suhtest. Muidugi peab arvestama, et kooselupartnerite vahel tekib peresiseselt lapse hooldusõiguse taotlemise ja lapsendamise õigus, mille puhul lähisuhet lapsega arvestatakse lisaargumendina. Siis on omavahelised kohustused ka kergemad tekkima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Austatud komisjoni ettekandja! Te olete natuke naljakas mees, see mulje jäi mulle pühapäeval uudistesaadet vaadates. Te olete õiguskomisjoni esimees, te menetlete seda seaduseelnõu, aga te ütlete, et kodanike kirjad, mis teile on saadetud, takistavad teil töömeile lugeda. Kui need ei ole töömeilid, mis need siis on? Minu küsimus on aga hoopis teist laadi. Paragrahvi 1 lõige 1 ütleb, et kooselulepingu võivad sõlmida kaks füüsilist isikut, kellest vähemalt ühe elukoht on Eestis. Paljud rahvusvahelisele õigusele spetsialiseerunud juristid on viidanud probleemile, mis pärast sama-suguse seaduse vastuvõtmist tekkis mitmes Lõuna-Euroopa riigis. Nimelt hakati seal selle seaduse alusel kolmandatest riikidest inimesi sisse tooma. Tehti konkreetset bisnist.

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus!

Erki Nool

Kas te seda ohtu komisjonis arutasite?

Neeme Suur

See oht konkreetselt meil komisjonis arutelu all ei olnud. Seda küsimust komisjoni liikmed ei tõstatanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Neeme! Selleks et aru saada, et Eesti on tõesti Euroopa Liidu kõige ateistlikum riik, pole vaja Eurostati andmeid vaadata. Piisab sellest, kui kuulata, mis jama Randpere siin suust välja ajab Jeesus Kristuse ja Maarja Magdaleena vabaabielust. Kohe on selge, et mees pole kordagi elus piiblit lahti teinud. Siiski, kui Eurostati andmeid vaadata, siis tõesti, meil peavad ca 40% inimestest end usklikuks. See on siiski küllalt suur arv. Me kõik saime Eesti Kirikute Nõukogu pöördumise, mille viimases reas avaldatakse soovi võtta osa õiguskomisjoni arutelust. Ma sain aru, et neid ei kutsutud arutelust osa võtma. Kui see on tõesti nii, siis miks? See on ju üks autoriteetsemaid organisatsioone Eestis.

Neeme Suur

Aitäh! Nagu te näete, eelnõu esimene lugemine on alles praegu, seitsmendal töönädalal. Selle viivituse põhjustas eelkõige see, et me päris pikalt ootasime Vabariigi Valitsuse seisukohta. Valitsuse seisukoht tekib teadaolevalt ju nii, et küsitakse arvamusi ministriumidest, Justiitsministeerium koondab selle arvamuse ja saadab edasi. Mul oleks olnud hea meel, kui me oleksime saanud varem esimese lugemisega saali tulla. Kahjuks oli ka meil komisjonis vaidlusi sellel teemal, kas selle eelnõuga üldse esimesele lugemisele tulla ja kas oleks võimalik vältida selle seaduseelnõu saali jõudmist. Lõpuks saime ikkagi selgeks, et ei, me ei saa seda vältida, seadus lihtsalt nõuab meilt sellist käitumist. Mul oleks olnud hea meel, kui enne esimest lugemist oleks olnud võimalik korraldada laiemaid arutelusid. Aga praegu on seis selline, et kui esimene lugemine lõpetatakse, siis muudatusettepanekute tegemiseks on tõesti päris palju aega, kuni 12. septembrini, ja selle aja jooksul on plaanis korraldada ka avalikke arutelusid, kus osapooled saavad osaleda ja oma arvamusi esitada. Mis puudutab kristlikku maailmavaadet, siis ma usun, et sallivus ja leppimine on väga tähtis osa kristlikust maailmavaatest, eriti mis puudutab uue testamendi vaimu. Neile inimestele, kes ajavad näpuga järke kolmanda Moosese raamatu käskude

nimekirjas, ma lihtsalt soovitan, et süvenegu rohkem Jeesuse õpetusse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Põhiseaduskomisjoni liikmena pean ma väga tähtsaks meie põhiseaduses toodud põhiõigusi ja pean neist väga lugu. Seetõttu loodan, et ühel päeval jõuab see eelnõu, võib-olla mõningal määral kõpitsetud moel, lõpphääletusele. Minu küsimus puudutabki lõpphääletust. Ma tean, et vaidlusi on tekitanud ka see, kas lõpphääletusel peaks nõudma koosseisu häälteenamust või poolthäälteenamust. Kas see vaidlus on maha peetud? Kas see on nn 51 hääle seadus või piisab poolthäälteenamusest?

Neeme Suur

Aitäh! Sellest oli komisjonis juttu. Seis on selline, et praegu esitatud kujul oleks tõenäoliselt tegemist 51 hääle seadusega. See tuleneb eelkõige sellest, et seadusesse on sisse kirjutatud ka kohtumenetlusnormid. Aga Justiitsministeerium on arvamusel, et kohtumenetlusnormide killustamine eri seaduste vahel ei ole mõistlik, vaid oleks mõistlik kirjutada need ikkagi baasseadusesse ehk vastavasse kohtumenetlusseadusesse, näiteks tsiviilkohtumenetluse seadustikku. Kui täpsema juriidilise analüüsi käigus selgub, et punktid, mis puudutavad kohtumenetlusnorme, on mõistlik eelnõust välja võtta, siis ei ole see 51 hääle seadus. Jah, täpselt nii ongi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Kallis mees Neeme! Kui normaalseks te peate olukorda, kus seaduseelnõu menetlemise käigus on õiguskomisjoni liikmeid ähvardatud analüüsi vägistamisega, õiguskomisjoni ruumidesse hääletamisele on tunginud isikud, kes üldse asjasse ei puutu – ma pean silmas Imre Soosaart –, kinnise istungi materjale on tilgutatud ajakirjandusse ja meil ei õnnestu kuidagi selgeks teha, kes seda teinud on? Kas see kõik

tõepoolest iseloomustabki demokraatlikke protsesse Eesti Vabariigis?

Neeme Suur

Aitäh, kallid mees! (Naer.) Ei, kindlasti see, mis on toimunud, hästi ei iseloomusta demokraatlikke protsesse. Mingi osa puhul nendest ülesloetud asjadest oli tegemist n-ö tööveaga, näiteks siis, kui Imre Sooäär n-ö tungis komisjoni ruumidesse. Aga mis puudutab ebaeetilist käitumist oma arutelukaaslaste suhtes, näiteks seda, kui keegi teeb istungil kõneldust isiklikuks otstarbeks salvestisi, siis heast tavast lähtudes võiksid kaasvestlejad olla salvestamisest teadlikud, isegi siis, kui istutakse kas või Riigikogu kohvikus laua taga. Selline on lihtsalt hea tava. See, mis on selle menetluse ümber toimunud, peegeldab päris hästi seda seisu, mis ka ühiskonnas on. Teatud kindel grupp on väga häälekalt eelnõu vastu ja kindel grupp on häälekalt eelnõu poolt. See pooldajate ja vastuolijate omavaheline vastasseis kandub üle ka komisjoni töösse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo, teine küsimus!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Tahan väga loota, et see seadus teeb Eesti elu paremaks ja on suunatud tulevikku. Sellepärast ma küsingi. Teie ettekande põhjal kujunes mul arusaam, et õiguskomisjon jättis teadlikult selle seaduse raamides laste õigustesse puutuvad küsimused reguleerimata, öeldes, et see kõik on juba piisavalt perekonnaseaduses ja teistes seadustes reguleeritud. Kas niisugusel poliitilisel valikul, et see seadus võiks reguleerida ja peaks reguleerima ainult n-ö elustiiliküsimusi, aga ei peaks käsitlema laste õigusi, on ka mingi sügavam põhjus või see lihtsalt kujunes nii välja?

Neeme Suur

Aitäh! Tegelikult on küll nii, et see seadus ei reguleeri elustiiliküsimusi, vaid kooselupartnerite omavahelisi tsiviilsuhteid. See asjaolu, et laste õigusi või kohustusi puudutav on selles vähem esindatud, tähendab kõigepealt seda, et näiteks perekonnaseaduses, mis ei ole ju mitte kehtetu ka kooselupartnerite kohta, on laste õigused ja kohustused päris hästi reguleeritud.

See ei ole olnud poliitiline valik, et kooseluseaduses on neid vähem reguleeritud. Kui selle arutelu jooksul ikkagi selgub, et on olemas teatud kohad, mis on erilised või loovad laste puhul kooselusuhtes erandeid perekonnaseadusest, siis tuleks neid kindlasti seaduses kajastada. See ei ole olnud poliitiline valik. See on eelnõu edasise arengu loomuliku protsessi küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants, teine küsimus!

Marko Pomerants

Aitüma! Mul on hea meel, et Priit Toobal selle 51 hääle küsimuse esitas. Ma arvan, et sina lihtsalt unustasid selle teema ära. Ma siin mingisugust pahatahtlikkust ei näe. Aga algataja esindaja ütles, et see on suhteliselt vähetähtis teema, mis laiemat vastukaja üldse ei vääri, kui siin on räägitud rahvahääletusest või millest iganes. Mis on sinu isiklik arvamus, lähtudes kinnitusest, et tegemist on väga hea ja väga vajaliku seadusega? Kas see, et see seadus nõuaks vastuvõtmiseks ikkagi 51 häält, võiks olla obligatoorne, et saada kinnitust, et tõepoolest nii hästi ongi ja ei ole vaja hakata mingisuguseid juriidilisi trikke tegema? Kasutades ära oma aega ja teades sinu põhjalikkust, küsin ma sinult ka seda, kas sina oskad nimetada vähemalt kümnet seadust nendest 80-st, mida tuleks selle eelnõu tõttu muuta.

Neeme Suur

Aitäh! Alustan tagantpoolt. Kümne seaduse nimetamisel jään ma tõenäoliselt hätta. Aga kui sa väga soovid, siis ma otsin üles kas Sise- ja Notarite Koja kirja. Näiteks, notariaadiseadus, tõestamiseadus, notari tasu seadus, perekonnaseadus, pärimisseadus, abieluvararegistri seadus, rahvastikuregistri seadus, perekonnaseisutoimingute seadus, riigilõivuseadus. Need olid ära toodud Notarite Koja arvamusel. Nad on tõesti ära teinud põhjaliku töö. Nagu ka justiitsminister ütles, Notarite Koda tuleb aegsasti ja kohe kaasata eelnõu paremaks tegemisse. Suur tänu neile! Mis puudutab juriidilisi trikke, siis neid me selle asja juures kindlasti väldime ja seadus saab nii hea kui võimalik, headest õigusloome põhimõtetest lähtudes. See tähendab seda, et kui ikkagi

asutakse seisukohale, et näiteks kohtumenetlusnorme puudutavad sätted peaksid olema kohtumenetlusseadustes, siis tuleb need sinna ka kirjutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts!

Tõnis Palts

Aitäh! Valdo Randpere alustas oma pikka traktaati, rõhutades, et see seadus on tehtud, lähtudes kas 170 000 pere või kodaniku huvidest, ma lõpuks ei saanudki aru. (Vahelehuüü: "Pere, pere!") Eelkõige nende huvidest lähtudes. Ma jäin mõtlema nende kirjade peale. Ma kustutasin alati kiiresti ära need, mis olid selle seaduseelnõu vastu, aga huvi pärast lugesin neid, mis olid poolt. Neid oli vähem, sellepärast oli neid hea lugeda. Nende kirjade seas ei olnud mitte ühtegi, vähemalt minu mälu järgi, toetavat kirja heteropaarilt. Ma ei leidnud nendest kirjadest mitte ühegi hetero muret. Mul on tekkinud mure ja küsimus, kes on teie arvates selle seaduse mootor.

Neeme Suur

Aitäh! Ka mina lugesin meile ja lugesin hoolikalt nii eelnõu vastu kui ka poolt olevaid meile. Ma täheldasin päris paljusid heteropaaride meile. Võib-olla me lugesime lihtsalt erinevaid meile, neid oli ju palju. Aga mis puudutab seaduse mootorit, siis ma ei oska väga hästi kommentaari anda. Ma olen küll kuulnud ka tänasel istungil päris palju informatsiooni selle kohta, kuidas seadus on tekkinud, alates 2009. aastast, mil tehti Justiitsministeeriumi analüüs jne. Tundub, et seda protsessi on vedanud päris mitu justiitsministrit ja Riigikogu erakondadevaheline töögrupp. Ma ütlen allegooriliselt, et sellesse asjaolusse, kust see lövi tuli, ma ausalt öeldes väga ei süvene, aga ma olen huvitatud sellest, kuhu see lövi läheb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud õiguskomisjoni esimees! Vastates Peeter Võsa küsimusele ütlesid sa, et komisjonis oli tehtud tööviga. Aga te alustasite tööd 9. juunil ja enam-vähem nädala jooksul oli neli istungit. See on väga kiiresti

tehtud eelnõu. Kas sa ei karda, et hiljem võivad tulla välja veel teised vead, mille pärast see eelnõu ei lähe Riigikogu suurest saalist välja sellisena, nagu ta peaks minema?

Neeme Suur

Aitäh! Hea küsimus. See tööviga oli suur õpetus ka minule kui komisjoni esimehele. Ma sain aru, et asendaja volitusi peab hoolikalt kontrollima ja tuleb vaadata, kas asendamine on üldse võimalik. Ma pean küll endale kui komisjoni esimehele tõenäoliselt tuhka pähe raputama, aga on hea, kui kohe alguses teed vead ära, siis oskad pärast neid vältida. Mis puudutab lühikest menetlusaega, siis seda aega oli küll rohkem kui nädal, aga tõsi ta on, et arutelude aeg jäi napiks. Seda nappi aega enne esimest lugemist saame kompenseerida päris pika ajaga esimese ja teise lugemise vahel. Ma väga loodan, et selle eelnõu esimene lugemine siin saalis lõpetatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts, teine küsimus!

Tõnis Palts

Ma täpsustan oma küsimuse mõtet: ma ei pidanud silmas mitte lihtsalt kirju heterotelt, vaid kirju heterotelt nende isiklike murede kohta. Geid kirjutasid palju oma isiklike murede kohta, aga heterod seda ei teinud. Tuleb välja, et nendel 170 000-l ei olnud seda laadi isiklikku muret, paljud neist seaduseelnõu toetasid. Selle tõttu ma väidan, et seaduse esitlus avalikkusele ja murede n-ö allikad ei ole proportsionaalsed. Kas te olete nõus?

Neeme Suur

Aitäh! Ei ole nõus. Mina mäletan vähemalt paari kirja, kus räägiti konkreetsest murest ja oli juttu sellest, et see seadus aitaks heteropaaril suhteid selgitada. Kui me räägime sellest, milline on seaduse sihtgrupp, siis me teame, et meil on vabaabielus olevaid heteroinimesi ca 170 000 – mitte 170 000 paari, vaid inimest – ja samast soost vabaabielus olevaid paare, ma just lugesin statistika ette, on ca 200. See erinevus on niivõrd suur, et isegi kui ainult 1% nendest heteropaaridest leiab sellest eelnõust midagi kasulikku, ületab nende hulk samast soost paaride hulka niikuinii mitu ja mitu korda. Sihtgrupp on igal juhul need inimesed,

kes elavad vabas kooselus, ükskõik, kas nad on samast soost või erinevast soost.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin teilt kui õiguskomisjoni esimehelt selle eelnõu kvaliteedi kohta. Me oleme juba tundide kaupa rääkinud sellest n-ö väärtusküsimusest. Valdo Randpere avas seda teemat võib-olla liiga vastandavalt. Aga ma sain aru, et Justiitsministeerium on andnud selle eelnõu kohta oma esmasse hinnangu, et see vajab väga tõsist juriidilist tööd. Kas te peate selle eelnõu kvaliteeti arvestades võimalikuks üldse sellega edasi minna, hoolimata sellest, mis selle sisu on, või eeldab see kogu eelnõu põhimõttelist ümber tegemist? Selles bullas on vähemalt 17 punkti, aga on ka veel muid juriidilisi küsimusi.

Neeme Suur

Aitäh! Kindlasti on võimalik selle eelnõu menetlemisega edasi minna. Põhimõttelist ümber tegemist tõenäoliselt ei tule, aga kaasnevate või lisanduvate õigusaktide analüüs tuleb ära teha. Esimesel visiidil justiitsminister kinnitas, et koostöös teiste ministeeriumidega on nad valmis seda tööd tegema. Millisesse seisukorda see seadus jõuab enne teist lugemist, selles saame veenduda siis, kui me ta menetlusse jätame. Inimesed saavad oma töö ära teha ja siis me saame enne teist lugemist seda seisu hinnata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma arvan, et inimeste õigusi tuleb kaitsta. Meil on 170 000 vabaabielus elavat paari. Kindlasti on praktikas esile tulnud palju probleeme, kui faktilise kooselu nõrgem pool on jäänud kehtiva õiguse kaitseta. Näiteks siis, kui maja on ühe poole nimel, aga ka teine pool on tasunud makseid. Kui siis pärast pikaajalise suhte lõppemist minnakse lahku, on üldinimlikult võttes tege- mist ebaõiglase olukorraga. Need faktilises kooselus elavad inimesed ei ole sõlminud abi-

elu selle pärast, et vähemalt üks pool ei ole seda soovinud. Siin on viidatud sellele, et see seadus peaks kaitsma neid 170 000 faktilises kooselus elavat paari. Kuidas see seadus kaitseb neid faktilises kooselus elavaid paare, kes ei kavatse kooselulepingut sõlmida? Kuidas ta kaitseb nõrgemat poolt?

Neeme Suur

Aitäh! Komisjoni aruteludel oli sellest teemast juttu, nagu ma ka mainisin. Juttu oli sellest, et vaba kooselu analüüsi koostamisel Justiitsministeeriumis olid kaalumisel eri variandid, kuidas vaba kooselu tugevamaks muuta. Üks variant oli registreeringupõhine, üks lepingupõhine ja üks eelduspõhine. See vaba kooselu, millest me räägime, on eelduspõhine. Nagu ma ka enne rääkisin, on eelduspõhise lähenemisega päris mitmeid probleeme. Praegu on tehtud valik segavariandi kasuks ehk lepingulise ja registreeringulise lähenemise segavariandi kasuks. See eeldab tahteavaldust. Selleks, et kooselu muutuks kolmandatele isikutele juriidilistes suhetes nähtavaks, peavad mõlemad kooselupooled oma tahet avaldama ja lepingu sõlmima. Kui küsimus on selles, kuidas see seadus kaitseb faktilises ehk eelduslikus kooselus olevaid inimesi, siis neid ta praegu ei kaitse. Selleks me peame eraldi menetlema faktilise kooselu temaatikat. Ka Justiitsministeeriumi esindajad nentisid, et see temaatika vajab käsitlemist. Nad olid sellega täiesti nõus, ka komisjoni liikmed olid sellega nõus. Me menetleme komisjonis praegu IRL-i algatatud perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma loodan, et kooseluseaduse eelnõu menetlus jätkub sügisel, samamoodi arvan, et ka perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemine peaks sügisel jätkuma. Siis me saame vaadata, mis sellest asjast edasi saab. On välja toodud väga paljusid probleeme, mis on seotud faktilise kooseluga. Näiteks, mingisugused ajalised määrangud. IRL-i eelnõus oli ette pandud, et kui on kümme aastat elatud faktilises kooselus, siis on faktilise kooselu kaaslasel õigus nõuda pärast faktilise kooselu lõppu ülalpidamiskohustuse täitmist. Kuidas hakata arvestama, millal see kooselu algas? Kas sellest hetkest, kui tudengid hakkasid jagama ühist ühiselamutuba, või siis, kui nad olid seda juba mitu aastat jaganud, või siis, kui nad erakorterisse kolisid? See on niivõrd

lai mõiste, et sellega tõenäoliselt on probleem. Aga nagu tõdeti komisjonis ja tõesid ka Justiitsministeeriumi esindajad, faktilise kooselu temaatika on väärt edasist arutelu ja käsitlemist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Vaadates, kui tasakaalukalt, kultuurselt, demokraatlikku debatti austavalt, eri osapoolte arvamusi respektieritavalt sa oled siin meie ees täna seisnud, tahan ma kõigepealt öelda, et mul on au olla sinuga ühes ruumis ja näha, kuidas niivõrd kirglikku ja tihtipeale võib-olla kunstlikult kirglikuks aetud teemat saab ka täiesti rahulikult ja kainelt arutada. Ma loodan väga, et see debatt läheb järjest enam nendes raamidesse, mille suunas sina oled meile viisakalt teed näidanud. Aga minu küsimus sulle on järgmine. Sa ei ole saanud avaldada oma isiklikku arvamust. Sinu käest on küsitud ühte- ja teistpidi, kas see protsess on olnud demokraatlik, viisakas jne. Aga millisenah tahad sina näha selle protsessi jätkumist siin Riigikogus ja ühiskonnas laiemalt?

Neeme Suur

Aitäh! Jah, isiklikku arvamust ei ole seni tõesti küsitud. Kõigepealt leian, et see eelnõu peaks kindlasti menetlusse jääma. Selle menetlusse jätmise võimaldaks seda debatti jätkata ja nii saaks kogu see temaatika pooldavatele, mittepooldavatele, aga ka kõhklevatele Riigikogu liikmetele oluliselt selgemaks. Tee- ma püsimine Riigikogu menetluses tagab ka selle, et kõik asjaosalised ametkonnad teevad oma tööd ja aitavad Riigikogu selle eelnõu menetlemise juures. Nii et kõigepealt ma loodan, et eelnõu jääb menetlusse. Teiseks loodan, et see seadus ka vastu võetakse. Ma olen veendunud, et Eestile on vaja kooseluseadust, selleks et inimesed, kes elavad vabas kooselus, saaksid kasutada riigi tugevamat kaitset omavaheliste tsiviilsuhete reguleerimiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Asume läbirääkimiste juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja, ma võin minna hoogu, seetõttu palun ka lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Head kolleegid! Nagu te olete tähele pannud, võib juhtuda nii, et kui mingit teemat on rohkesti omavahel arutatud, siis on ka vähem küsimusi. Vaadates seda laialdast vastukaja, mis see eelnõu on tekitanud, on minu meelest kõige lihtsam nende inimestega, kelle kohta oleks vist õigem öelda – siin on vanemaid mehi, minusuguseid küll –, et see on selline Nõukogude armee seersandi sündroom. Ma palun vabandust, ilmselt võib ka teistes armee- des selliseid seersante olla! Nende puhul oli iseloomulik, et ei olnud mingit vahet, mis neile öeldi. Kas öeldi lill, liblikas, päike, meri, tuul, poiss, tüdruk, naine, mees, armastus, Eesti Vabariik või inimõigused – mitte mingit vahet, igal juhul oli neil üks reaktsioon, nad nimelt hakkasid räuskama ja ropendama. Te olete seda kahjuks ka selle arutelu ajal näinud. Õnneks on nendes kirjades, mis meile on tulnud, seda olnud väga vähe. Jäägugi kõik see nendes portaalidesse, mis nende inimeste mõtete kogumisest elatuvad. Nendega on kõik selge. Tegelikult ei ole nende räuskajate puhul tegemist mitte rumalate inimestega, vaid tühiste ja argade inimestega, kes pidevalt püüavad ennast tõestada, tehes seda nende arvel, kes on teistsugused kui nemad, igasuguse vähemuse arvel, on need siis ühed, teised või kolmandad, kas nahavärvi või mõne muu tunnuse järgi, aga igal juhul peavad nad ennast tõestama. Sellest toituvad kaks ideoloogiat, need on fašism ja kommunism, millel mina, vabandage, vahet ei oska teha.

Palju rohkem panid mind mõtlema need meile tulnud kirjad, mis olid arutlevad ja valdavalt viisakad. Ei ole põhjust pahandada, kui inimesed näiteks ei tea, kuidas Riigikogu töötab, ning nimetavad eelnõu arutelu komisjonis ja suures saalis selle läbisurumiseks. Ütleme siis nii, et nad eksisid. Neid kirju lugedes saad aru, et valdavalt on tegemist sügava veendumusega, mis on seotud usuga. Mina olen ateist, läbi ja lõhki, aga ma austan inimesi, kes on usklikud. Ma austan nende õigust uskuda

jumalat. Kuid neid kirju lugedes jäin mõtlema, kas tõesti seesama jumal, kes õpetab põhiliselt sallivust, ei näe, mis on toimunud. Aegade algusest saadik ei olegi ju juhtunud muud, kui et mesilane lendab ikka lillekese poole. Kui kunagi pidi oma soovi tõendama altari ees ja siis lisandus sinna riigiametnik, siis tänapäeval me elame elu, kus sellistest asjadest räägitakse omavahel, lihtsalt öeldakse see jah-sõna ja keegi ei pea seal tunnistajana juures olema. Võib-olla loeksite veel oma pühakirja või räägikssite oma jumalaga sellest, et ehk on ta morganud, et elus on toimunud selline muudatus. Meie asi oleks märgata ka neid inimesi, kes sellist muutunud elu tegelikult elavad.

Kõige levinum väide siin on ju, nagu te isegi teate, selline, et las nad olla omaette, aga ärgu nad mind segagu. Lugege seda seadust ja mõelge, kuidas nad siis segavad. No ei sega ju! Ei sega mind, minu austatud abikaasat, minu lapsi, minu sõpru, minu tuttavaid. Kui ma mõtlen, mis selle seaduse tõttu võib juhtuda, siis saan aru, et paljude inimeste elu, kellest ma sügavalt lugu pean, muutub kindlamaks. Ma usun veendunult, et neil on pärast selle seaduse vastuvõtmist lihtsam elada ja nad saavad tunda ennast selles riigis, kus me elame, rohkem inimesena kui praegu.

Seetõttu, head sõbrad, kes te olete siin täna palju küsinud ja oma küsimusi viisakalt alustanud! Mul on ettepanek võtta seda asja nii: kui keegi teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis selle tegija on inimene, kes ei tunnista, et on olemas ka teisi. Tänan!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul! Kaheksa minutit.

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Esmalt tahan kinnitada, et meie IRL-is aktsepteerime kõikide inimeste õigust elada just sel moel, nagu nad õigeks peavad, kui see ei ole teistele ohtlik.

Kooseluseadus on tekitanud põhjendatult suure hulga kirgi ning arutelu on olnud väga emotsionaalne. Seda õige mitmel põhjusel, nii sisuliselt kui ka vormiliselt. Mind isiklikult häirib kõige rohkem osa eelnõu algatajate valletamine ja vassimine. Senini ei ole võimalik mõista, kes on selle eelnõu tegelik autor. Juba

19. märtsil, päev enne seda, kui vikerkaarevalitsus oli koalitsioonileppele allkirjad andnud, otsis kolleeg Imre Sooäär kooseluseaduse eelnõule toetusallkirju. Mõni päev hiljem ilmunud artiklis mainis ta aga, et eelnõu lõplik tekst pole veel valmis. Ta avaldas lootust, et eelnõu saab valmis lähinädalatel. 27. märtsil Eesti Ekspressis ilmunud Dannar Leitmaa loos "Kooseluseadus – seaduseelnõu, millest keegi rääkida ei taha" kurdab Imre Sooäär, et ta on kuidagi kogemata sattunud seaduseelnõu eestkõnelejaks ja tegelikult juhib komisjoni tema kolleeg Rait Maruste. Maruste omakorda ütleb, et ta toetab vaba ühiskonda, inimeste õigust selles ühiskonnas oma kooselu reguleerida, aga mis täpsemalt seal seaduseelnõus peitub, ei soovi ka tema öelda. "See projekt on kokku kirjutatud siiski Justiitsministeeriumi poolt ja nemad teavad täpsemalt," ütleb ta. Ministeeriumi pressiesindaja omakorda väidab seepeale, et eelnõu algataja on Riigikogu komisjon ja ministeerium seda küll kommenteerida ei saa. Minule ei ole kahjuks sellise ametliku Riigikogu töögrupi olemasolu teada. Samuti ei ole kusagilt võimalik tuvastada töögrupi moodustamist, koosolekuid, seal toimunud arutelusid ega nende tulemusi.

Arusaamatuks jääb, miks on vaja nõnda palju hämada, kui väidetakse, et eelnõu on vajalik. Miks ei taha siis keegi ausalt öelda, et selle eelnõu tegelik eesmärk on anda homoseksuaalsetele suhetele õiguslik tunnustus ja ühiskondlik heakskiit ning varjatud moel seadustada nn homoabieli? Miks ei võiks pidada sel teemal ausat diskussiooni? Miks on vaja mõnel algatajal kõnelda, et eelnõu puudutab 170 000 inimest, või rõhutada ilmselgelt alusetut väidet, et samasooliste inimeste suhete reguleerimine seaduse tasandil ei puuduta teisi? Sellel teemal on väga selgelt oma arvamuse välja öelnud ka vandeadvokaat Ilmar-Erik Aavakivi. Kas selle kohta on Eestis tehtud reaalseid mõjuanalüüse?

Notarite Koda peab oma 29. mail 2014. aastal õiguskomisjonile saadetud kirjas muret tekitavaks, et eelnõus valitud lahendus kooselu reguleerimiseks ei vasta eelnõu seletuskirjas toodud eesmärkidele: "Arvame seetõttu, et eelnõu ei täida oma peamist väidetavat eesmärki, kuivõrd faktilises kooselus elavate (kuid registreerimata) paaride varasuhetes ei muutu midagi ning seletuskirjas ning õiguskantsleri

poolt välja toodud probleemid jäävad samaks. Küll aga täidab regulatsioon oma teist eesmärki: anda samasoolistele paaridele nende kooselu registreerimiseks võimalus selliselt, et see on nähtav ka kolmandatele isikutele. Leiame, et eelnõu jätab mulje, nagu samasoolistele paaridele kooselu registreerimiseks võimaluse andmine oleks seaduse peamine eesmärk, mida püütakse peita (erisooliste) paaride faktilisest kooselust tulenevate õiguslike probleemide taha ning see ei ole kooskõlas hea õigusloome tavaga."

Kas demokraatlikus õigusriigis on vastuvõetav kasutada seadusandlikku võimu mingite varjatud eesmärkide realiseerimiseks, isegi kui selle tagajärjeks on õigussüsteemi risustamine üleliigse regulatsiooniga? Registreerimata koos elavate inimeste probleemidest räägiti juba 2007. aastal, kui Justiitsministeerium, mida juhtis siis Rein Lang, töötas välja perekonnaseaduse eelnõu. Eelnõu seletuskirjas on analüüsitud vabaabieli aspekte: "Asjaolu, et erinevaid kooselu vorme ei reguleerita perekonnaseaduses, ei tähenda kaugeltki seda, et Eesti õiguses puuduks regulatsioon vabaabieli ja samasooliste partnerite vaheliste õigussuhete määramiseks ning inimeste õigused ja huvid jääksid kaitseta. Probleem on pigem selles, et partnerid, olles küll teadlikud sellest, et perekonnaseadus ei ole kohaldatav, ei tee siiski midagi oma varaliste suhete kindlaksmääramiseks enne lahkuminekut. Samuti arvatakse tihti, et kui kooselupartnerite õigusi ja kohustusi ei reguleeri perekonnaseadus, siis ei tee seda ka ükski teine seadus. Nii see siiski pole. Eelkõige on kooselupartneritel endil võimalik hilisemate vaidluste vältimiseks õigussuhted lepingutega kindlaks määrata ja omandada väärtuslikumad esemed (eluase, auto) ühiselt. Kui õigussuhete selgitamisele hakatakse mõtlema alles lahkumineku korral, on mõlemaid pooli rahuldava lahenduseni jõudmine keeruline nii abieli kui ka kooselu purunemise korral."

Tahan käsitleda veel ühte selle teema olulist aspekti, nimelt homoabieli. Euroopa Liidu kõrgeim kohus otsustas detsembris 2013, et Euroopa Liidu liikmesriikides, kus homoabieli ei ole seadustatud, peab tsiviilpartnerlus andma samasoolistele paaridele abieliuga võrdsed õigused. 12. detsembril kinnitas Justiitsministeerium, et Euroopa Liidu kõrgeima kohtu

otsus ei mõjuta Eesti õiguskorda, mille kohaselt peab nendes liikmesriikides, kus samasooliste abieli pole seadustatud, andma tsiviilpartnerluses samasoolistele paaridele abieliuga võrdsed õigused. Justiitsministeeriumi pressiesindaja ütles Postimehele, et kohtuasi käib ainult selliste olukordade kohta, kus erinevalt koheldakse abieli oleval inimesi ja neid, kes on sõlminud tsiviilpartnerluse. Eesti õiguse kohaselt ei ole võimalik sama- või erisoolistel isikutel sõlmida omavahel tsiviilpartnerlust, mis oleks võrreldav selle tsiviilpartnerlusega, mida Euroopa Kohus Prantsusmaa õigusele tuginedes selles kaasuses vaatles. Seega ei mõjuta viidatud kaasus Eesti õiguskorda, lausus ta.

Ma loodan, et kõik algatajad on ikka mõistnud, kuivõrd need teemad on seotud ja kui palju see eelnõu abieli kui institutsiooni puudutab. Meie IRL-is ei pea õigeks ega vajalikuks homoabieli seadustamist. Me teame, et paljudes lääneriikides on homopartnerlusele õigusliku tunnustuse andmine olnud vaheastmeks nn homoabieli seadustamise püüdluses. Kui meie ühiskonnas on reaalne soov abieli ja perekonna tähendus õiguslikult ümber defineerida, siis tuleb seda arutada ausalt ja otse, mitte manipuleerides ja vassides, nagu on eelnõu menetluse protsessis juba igapäevaseks saanud, ning langetada otsus rahvahääletusel. Kuna tegu on nii põhimõttelise otsusega, mille kohta ühiskonnas valitsevad vastakad arvamused, siis ei ole vastuvõetav ühiskonda ühekülgselte ja paljude inimeste tõekspidamisi eiravate otsustega lõhestada. Muidu riskime sellega, et väga suur osa ühiskonnast võõrandub poliitilisest võimust. Kui me tahame käituda tõeliste demokraatidena, siis peame kuulama rahva häält ja panema kooseluseaduse referendumile. Tuletan meelde ka seda, head rahvasaadikud, et Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on meil kui riigivõimu esindajatel põhiseaduslik kohustus kaitsta perekonna institutsiooni kui rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alust. Seega kohustab põhiseadus meid kaitsma perekonda ka ideoloogiliste rünnakute ja ümberdefineerimise püüdluste eest.

Eelnimetatud põhjustel teeb IRL-i fraktsioon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid siin saalis ja oma kabinetides, kes te meid internetis jälgite! On olnud pikk päev ja pikk öö, on peetud palju kõnesid, sellepärast ei tahagi ma pikalt rääkida. Heale kolleegile Priit Sibulale tahan öelda, et täna meie ees olev eelnõu on selle eelnõu vähemalt minu mäletamist mööda viies või kuues variant. See eelnõu, millest sina siin rääkisid, on üks varasem variant. Sellesse täna meie laudadel olevasse eelnõusse on panustanud kõik erakonnad, kaasa arvatud teie erakond. Ma juba tunnustasin Liisa Pakostat teie panuse eest.

Aga ükski eelnõu, mis siia saali tuleb, ei ole perfektne. Kui meenutada töölepingu seaduse eelnõu, siis minu mäletamist mööda ei jäänud mitte ükski paragrahv selliseks, nagu esialgu siia saali tulnud variandis oli. Selle jaoks see maja ongi, et koos konstruktiivselt arutada, mõelda kõikide detailide üle ja saavutada konsensus, et Riigikogu oleks lõpuks valmis seaduse vastu võtma. Ma tunnustan kõiki erakondi konstruktiivse arutelu eest siin täna ning teineteisemõistmise ja lugupidava suhtumise eest. Ei olnud mingit suurt skandaali, oli vaikne rahulik arutelu varajastel hommikutundidel.

Ma lõpetan kolme lapse ema Tiina sõnadega. Tõnis Palts nimelt soovis, et mõni hetero ka midagi ütleks. See ema Tiina ütleb nii: "Ma soovin, et mu lapsed kasvaksid üles sallivamas ja sõbralikumas ühiskonnas. See seadus oleks üks väike, aga oluline samm selles suunas." Soovin kõigile samasugust mõistvust selle seaduse paremaks tegemisel ja edasisel menetlemisel, nagu on ema Tiinal. Täna kõiki neljakümne algataja nimel!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja, head kolleegid, tere varast hommikutundi teile! Ma pean alustuseks ütleva, et Keskerakonna fraktsioon ei kujundanud selle eelnõu kohta ühist seisukohta. Meie arvamused on erinevad. Me laseme sellises teiste inimeste eraelu puudutavas küsimuses oma liikmetel hääletada nende

sisemise veendumuse kohaselt. On kohane ära märkida, et meie erinevad arvamused ei tulenenud ei rahvusest ega vanusest. Me oleme Keskerakonna fraktsioonis eriarvamusi aktsepteerinud ja sallinud. Seda enam kurvastab mind, kui väljaspool erakonda on mõnest meie hulgast jäänud kohati mulje kui sallimatust ja teisi solvavast inimesest. Ma palun vabandust, kui arutelu on kedagi haavanud! Ma usun, et viisakus ja argumenteeritus on igale Riigikogu liikmele mis iganes arutelus alati kohasemad kui alp, vihane või kade sõnaseadmine.

Aga tuleb tunnistada, et ka meid kõiki on mõjutanud ennekuulmatu huvi selle seaduseelnõu vastu ja väga jõuline lobitöö väljastpoolt seda maja, mis on Riigikogule olnud seni tundmatu. Varro Vooglaid, kes asus vastuallkirju koguma juba möödunud aasta märtsis ehk ammu enne seaduseelnõu algatamist, andis meie fraktsioonile üleeile üle poolteist kastitait allkirjasedelitega. Ma pean teda tunnustama. Seda, mida ta teeb, teeb ta hästi, vastukampaaniat on ta oskuslikult juhtinud. Me lugesime nõunikega täna või õigemini juba eile neid sedeleid, vaatasime neil olevaid allkirju ja ma võin teile kinnitada, et iga neljas sedel oli selgelt tuvastatava nimega. Aga nendest sedelitest mõjusamad olid kindlasti meilid, mis meie postkastidesse tulid. Neid oli mitusada. Algukses tulid eelnõu vastu olevad meilid, seejärel tuli aina enam ka toetavaid. Neist üks viimaseid oli e-kiri, mis sisaldas üle 2600 inimese toetusavaldust eelnõule. Ma olen väga tänulik neile inimestele, et nad otsustasid selle avalduse saata ühe kirjaga, kuigi mõjutusvahendina oleks 2600 e-kirja olnud kindlasti väga palju mõjusam.

Aga selline mõjutamine ei ole Riigikogus esmakordne. Mina kogesin seda esimest korda 2009. aastal. Te mäletate, et siis oli raske kriisiaeg ning IRL ja Reformierakond viisid läbi kärpeid. Keskerakond pakkus, et selle asemel, et kõigilt lastelt ära võtta ranitsatoetus, võiks vähendada vanemapalga ülemmäära. Meie fraktsiooni liikmed said toona väga tagedaid kirju neilt vanematelt, kes oleksid pidanud leppima 30 000 kroonist allapoole jääva vanemahüvitisega. Siis tulid appi rohelised, ranitsatoetus kadus ja vanemahüvitis jäi nii suureks, nagu ta jäi. Väga sõnakas oma huvide eest seismine tagas selle, et paljudel peredel oli kindlasti kriisi ajalgi korralik sissetulek, aga

tekitas ka supermarketitesse kiirraenuletid. Paljud pered nimelt leidsid, et see hädavajalik toetus, mis surve tõttu ära jäi, pani nad olukorda, kus nad vajasisid kiirraenu. Igaüks peab siiski oma sügavast sisetundest lähtudes otsuseid tegema, ainult kirjade põhjal valikuid teha ei saa.

Tulen tagasi samast soost paaride õiguste juurde. Me ei ole loomulikult ju esimene riik, kes selliseid arutelusid kuumaks köetud õhkonnas peab. Neli aastat tagasi lahkus Soome luterlikust kirikust nädala jooksul üle 18 000 koguduse liikme. See oli põhjustatud ühest telesaatest, kus Tampere piiskop väljendas oma sallimatust samasooliste partnerluse suhtes. Sellest ajast on Soome luterlik kirik oma suhtumist märgatavalt muutnud, aga see ei ole muutnud seda, et Soome on siiski Eesti perede esimene väljarändemaa.

Keskerakonna fraktsiooni liikmete palvel peatun ma kahel kirjal, mis mõjutasid meie seisukohti.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas me pikendame aega?

Kadri Simson

Jah. Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun!

Kadri Simson

Üks neist on juba varem nimetatud kümne Eestis tegutseva kiriku kiri, millele on alla kirjutatud kirikujuhid. Seal leitakse, et perekonna ja abielu kaitsmine on nii loomupärane kui ka põhiseaduslik ülesanne. Kirikujuhid on seisukohal, et kooseluseadus ei aita kaasa perekonna ja abielu väärtustamisele, ning nad ei pea õigeaks abielu põhjendamatu ümbernimetamist kooseluks. Samuti leiavad kirikujuhid, et kooseluseaduse vastuvõtmisega ei taotleta demokraatia ega võimalikult paljude inimeste õnne suurendamist, ja juhivad tähelepanu asjaolule, et kooseluseaduse vastuvõtmine võib kujuneda tõsiseks julgeolekuriskiks. Nad leiavad ka, et kooseluseaduse vastuvõtmise järel võivad samast soost paaride lapsendatavad lapsed kaotada loomuliku sideme omaenda eri soost vanematega. Kirikujuhid on seda meelt, et vabaabielulist suhet, sh sama-

sooliste vahel, on võimalik reguleerida võlaõigusseaduse alusel seltsingulepingu ja teiste eraõiguslike lepingutega. Eelnevast arutelust tuli välja, et kirikujuhid ei ole saanud silmast silma komisjonis oma seisukohta väljendada. Ma loodan, et enne eelnõu teist lugemist neile kindlasti see võimalus antakse.

Teine kiri, millest ma tahan rääkida, oli Eesti Naisteühenduste Ümarlaualt. See ümarlaud koondab mitutkümnet naisorganisatsiooni. Nad kirjutavad, et on juba alates uue perekonnaseaduse menetlemise ajast eelmise kümnendi lõpul rõhutanud vajadust tagada õiguslik kaitse ja turvatunne ka nendele peredele, kes ei soovi või kellel ei ole võimalik oma kooselu kehtiva perekonnaseaduse alusel registreerida. Nad on läbi aastate korduvalt seda teemat arutanud. Nende seisukoht on olnud, et võrdselt tuleb kohelda nii eri soost kui ka samast soost paare ning neis peredes kasvavaid lapsi. Nad toetasid 2012. aastal väljatöötatud sooneutraalse kooseluseaduse kontseptsiooni ja esitasid selle kohta oma ettepanekud Justiitsministeeriumi töörühmas. Nad tunnustavad Riigikogu liikmete algatust, kes esitasid kooseluseaduse eelnõu sel kevadel parlamendi menetlusse, ja neil on kahju, et praegune eelnõu ei reguleeri faktilist kooselu, kuid nad loodavad, et eelnõu täiendatakse edasise menetluse käigus. Nad loodavad väga, et pärast Riigikogu tänast hääletust võib tänapäevane humanistlik ellusuhtumine ja kooseluseaduse eelnõu menetlemine jätkuda.

Ma loodan, et see arutelu siin ei lõpe lihtsalt nendinguga, et kuna me kardame samme, mida võidakse teha järgmisel kümnendil või veel pikema aja pärast, siis me ei julge üldse seda teemat avada. Kui eelnõu esimesel lugemisel välja hääletada, siis see kindlasti seda hirmu väljendaks. Täna tähelepanu eest!

Kordan üle, et Keskerakonna fraktsiooni liikmed hääletavad täpselt nii, nagu nende sisetunne neile ette ütleb. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sulgen läbirääkimised. Kuna Riigikogu juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek või palve lükata kooseluseaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi, siis me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Siin on täna korduvalt rõhutatud, et tegemist on väga kaaluka, olulise ja keerulise küsimusega. Seda tõestas ka Eiki Nestor oma kõnes, kes kutsus küll üles sallivusele, aga viimase lausega ta ise praktikas selle vastu eksis. Seetõttu palun kümme minutit vaheaega, et oleks võimalik teooria ja praktika üle järele mõelda!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega, et oleks võimalik järele mõelda.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Mihhail Stalnuhhinil on protseduuriline küsimus.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Tõesti on mul protseduuriline küsimus. Kolme aasta jooksul on minu fraktsioon võtnud sadu vaheaegu ja pannud küsimusi hääletusele. Iga kord, kui keegi fraktsiooni juhatajast on püüdnud selgitada, miks me seda teeme, on meil keelatud seda teha. Tõesti, nii on öeldud kodu- ja töökorra seaduses. Täna öö jooksul olen ma aga vähemalt paarkümmend korda kuulnud, et IRL võtab järjekordse vaheaja ja neile antakse võimalus selgitada, miks ta seda teeb. See on kodu- ja töökorra rikkumine. Kust see tolerantsus äkki välja on ilmunud? Kolm aastat ei ole olnud võimalust selgitada. Miks te lubasite seda kas või praegu, enne seda, kui see kümminutiline vaheaeg võeti?

Aseesimees Laine Randjärv

Oleme sallivad. Head kolleegid, austatud Riigikogu, panen hääletusele IRL-i fraktsiooni ettepaneku. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! See, et oleme sallivad, ei ole vastus. Meil on olemas kodu- ja töökorra seadus. See otseselt keelab selgitada, miks inimene paneb mingi punkti hääletusele või võtab vaheaja. Ma lausa nõuan, et te täidaksite meie kodu- ja töökorra seadust.

Aseesimees Laine Randjärv

Just nii! Panen hääletusele IRL-i fraktsiooni ettepaneku kooseluseaduse eelnõu 650 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget ja vastu 45, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust. (Aplaus.)

Määrán eelnõu 650 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. septembri kell 16.

10. Kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame tööd tänase päevakorra punktidega. Üheksas punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 esimene lugemine. Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh! Kas on lubatud, et külalised rõdul plaksutavad ja segavad istungit nagu mingit teatrietendust?

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Mulle tundub, et inimesed, kes olid rõdul, ühinesid nendega, kes olid saalis. (Vahelehiüüded.) Me ei astu istungi ajal külalistega diskussiooni. Palun kõnetooli Eldar Efendijevi, et ta tutvustaks esimesel lugemisel Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Riigikogu liikmed! Teie ees on kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 645. Alustame selle eelnõu esimest lugemist.

Nii nagu on seletuskirjas öeldud, eelnõu väljatöötamise tingis ühelt poolt vajadus viia kodakondsuse seadus kooskõlla Eesti ratifitseeritud konventsioonidega ning rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõttega anda kõikidele lastele kodakondsus, teiselt poolt tingis selle vajadus üle saada vastandamisest rahvussuhete pinnal. Eelnõu näeb ette vabastada üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad eesti keele eksami sooritamisest ning luua neile võimalus sooritada Eesti Vabariigi põhiseaduse ja koda-

kondsuuse seaduse tundmise eksam eesti, inglise või vene keeles.

ÜRO lapse õiguste komitee ja Euroopa Nõukogu vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni nõuandev komitee on läbi aastate mitmes aruandes märkinud, et Eesti peaks võtma rohkem positiivseid meetmeid kodakondsuse saamise kiirendamiseks ja lihtsustamiseks. ÜRO pagulaste ülemkomissari Balti ja Põhjamaade regionaalbüroo esindaja Hans ten Feld rõhutas Riigikogus 17. mail 2011. aastal peetud kõnes vajadust kodakondsusetuse probleemi kiirelt lahendada. Kuna Eesti ei ole ühinenud erinevate kodakondsuseta inimeste kaitseks mõeldud rahvusvaheliste konventsioonidega, tuleks tema hinnangul poliitikutel asuda dialoogi kodakondsuse andmise regulatsiooni lihtsustamiseks. Härra Feld rõhutas, et Eesti võiks esmajoonel lahendada siin sündivate kodakondsuseta isikute laste kodakondsuse küsimuse, andes neile Eesti kodakondsuse sünniga. Ta rõhutas, et kodakondsus annab lisaks identiteeditundele ka riigi kaitse ning paljud kodaniku- ja poliitilised õigused. Mitte ilmaasjata ei ole kodakondsuse kohta öeldud, et see on õigus omada õigusi.

Eestis on sel teemal peetud suuri vaidlusi. Märkimisväärseim neist oli 1998. aastal Riigikogus kodakondsuse seaduse eelnõu teisel lugemisel, kui sütitava kõnega esines praegune Eesti Vabariigi president ja tolleaegne Eesti välisminister Toomas Hendrik Ilves, kes rõhutas, et kodakondsuseta vanemate lastele kodakondsuse tagamine nende sünnist alates on rahvusvahelise õiguse printsiip, mida teised Euroopa riigid tunnistavad ja järgivad. Lisaks märkis härra Ilves, et rahvusvaheliselt ei ole aktsepteeritud ega hakata kunagi aktsepteerima argumenti, mis peaks tõestama, et Eesti seda põhimõtet ühel või teisel põhjusel rakendada ei saa.

Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik Nils Muižnieks andis oma eelmise aasta raportis Eestile mitmeid soovitusi. Ühe punktina tõi ta välja vajaduse hakata tegelema kodakondsuse reformiga, mis võimaldaks siin sündinud lastel saada automaatselt kodakondsust. Ta viitas asjaolule, et Eestis oli eelmise aasta seisuga 1181 kodakondsuseta alla 15 aasta vanust last. Ta leidis, et kuigi riik on loonud vanematele võimaluse taotleda lastele Eestis kodakond-

sust, vastutab riik kodakondsuseta inimeste juurdetekkimise eest.

On vajalik märkida, et Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koalitsiooni kavast on toodud, et tuleb lõpetada kodakondsusetuse taastumine. Koalitsioonipartnerid on leidnud, et lapsed, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta ja kel on õigus Eesti kodakondsusele, saavad Eesti kodakondsuse, kui vanemad sellest ei loobu. Teiselt poolt ei ole see kooskõlas Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieksi seisukohaga, mille järgi tuleks kõigile siin sündinud lastele võimaldada automaatselt Eesti kodakondsus.

Eelnõu esitaja on seisukohal, et üheks peamiseks põhjuseks, miks me peame võimaldama neil lastel kodanikuks saada, on see, et on vaja lõpetada lähiajalooost kaasa toodud probleemide lõputu ülekandumine ning vanemate ja riigi koormamine lõputute bürokraatlike toimingutega. Kodakondsus tagab siin sündinud lastele paremad inimõigused. Seda kinnitab ka inimõiguste volinik oma raportis.

Nüüd eelnõu eesmärkidest. Eelnõu peamine eesmärk on lihtsustada Eesti kodakondsuse andmist neile Eestis sündinud lastele, kelle vähemalt üks vanem on kodakondsuseta isik. Tingimuseks on, et vanemad on elanud Eestis seaduslikult vähemalt viis aastat. Siinkohal tasub rõhutada, et tegemist ei ole nimetatud lastele sünniga kodakondsuse andmisega, vaid Eestis sündinud lastele naturalisatsiooni korras antava kodakondsusega. Seega ei lähe käesolev põhimõte vastuollu Eestis rakendatava ühetaolise kodakondsuse saamise aluspõhimõttega *ius sanguinis*. Võib öelda, et pikkade debattide tulemusel on leitud lahendus neile lastele, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta, st halli passiga. Samas on jäetud lahendamata probleem, mis tekib siis, kui laps on sündinud Eestis, kuid ühel tema siin elavatest vanematest on kolmanda riigi kodakondsus ning teisel on nn hall pass. Toon näite. Lapse üks vanem on kodakondsuseta ja teine on Venemaa Föderatsiooni kodanik. Sellisel juhul on lapsevanemal õigus taotleda oma lapsele lihtsustatud korras Eesti kodakondsust, kui laps on saanud viieaastaseks. Kuid siin ilmneb probleem. Selleks, et taotleda Eesti kodakondsust, peab laps loobuma Venemaa Föderatsiooni omast. Samas võtab Venemaa Föderatsioon avalduse kodakondsusest loobu-

miseks vastu alles siis, kui laps on 18 aastat vana. Seega on loodud olukord, kus kodakondsuse saamise õigus on, aga seda õigust praktiliselt kasutada võimalik ei ole. Meie ettepanek lahendab selle probleemi.

Teiselt poolt rõhutan, et Eesti riik investeerib igasse noorde inimesse suuri summasid – lasteaed, kool, kutsekool, ülikool jne –, aga kehtivas olukorras ei tooda riik juurde mitte oma, vaid teiste riikide kodanikke. Eri allikate andmetel sünnib igal aastal ligi 250 last, kes on selles olukorras.

Meie leiame, et see probleem on vaja lahendada. Keskerakond pakub eelnõu raames välja oma lahendused. Eesti huvides peaks olema kasvatada siin sündinud lastes tugevat kodanikutunnet ning anda ühiskonnale selge signaal, et lapsed on Eestis võrdselt koheldud ning laste tulevik ei sõltu nende vanemate olevikust või minevikust. Tänapäevases avatud ühiskonnas oleks viimane aeg üle saada vastandamisest rahvussuhete pinnal ning astuda lõimumises suur samm edasi. Sünnijärgselt saadud kodakondsus soodustaks kindlasti ka vanemate integreerimist, nende huvide ja tuleviku sidumist Eesti Vabariigiga.

Lisaks eeltoodule on eelnõus ettepanek, et üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad tuleks vabastada eesti keele tasemeeksami sooritamise kohustusest, nagu see on välismaalaste seaduses ette nähtud üle 65-aastaste pikaajalise elaniku elamisloa taotlejate puhul. Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonikavas on märgitud, et toetatakse põhimõtet, et üle 65-aastased kodakondsuse taotlejad peavad sooritama suulise eksami. Eelnõu esitaja leiab, et üle 65-aastastele inimestele tuleb võimaldada väärikas vanaduspõlv ning tagada riigi mõistlik suhtumine neisse, mitte luua erandeid, mis võimaldavad probleemidel jätkuda.

Veel luuakse eelnõuga võimalus sooritada Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksamit ka inglise või vene keeles. Muudatuse eesmärk on soodustada vanemate inimeste integreerimist Eesti ühiskonda. Nad ei ole vabastatud Eesti põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmisest, küll aga võimaldatakse neil sooritada eksam neile sobilikus keeles. Oleme seisukohal, et elukohariigi toimimise aluste ja siinsete tõekspidamiste tundmine on ka eesti keelt mitteoskajale vaja-

lik. 2011. aasta rahvaloenduse esialgsete andmete järgi oli inimesi, kelle emakeel on vene keel, 383 062. Peame mõistma vanemate, üle 65-aastaste inimeste raskusi teise keelega kohtumisel. Samas, vene keel on Eestis tunnustatud vähemusrahvuse keeleks, s.o võõrkeeleks, mida vähemusrahvusest isikud on Eestis põliselt kasutanud emakeelena. Inglise keel on maailma kõige levinum äri- ja suhtlemiskeel.

Eesti huvides on mõistlik, et kodakondsuse taotlejad pigem Eesti kui mõne muu riigi kodakondsust. See aitab tagada riigi terviklikkust ning selle tulemusel kasvab lisaks kõigele muule sisejulgeolek ja inimeste turvatunne. Ühiskonnas eksisteerib õigus ja õiglus. Demokraatlikus riigis need omavahel harmoneeruvad.

Kahjuks aga Eestis kodakondsuse seadusega harmooniat loodud ei ole. Näiteks, inimene, kes valdab keelt tasemel B1, peab olema võimeline selgitama Eesti Vabariigi põhiseadust ja kodakondsuse seadust. Kõik, kes selle keele taseme nõudmisi teavad, saavad aru, et tegelikult oleks selleks vaja vähemalt B2-taset.

Samuti tahan viidata õiglusele. See puudutab eelkõige inimesi, kellel on vanust üle 65 aasta. Need inimesed on Eestis elades tõestanud, et nad on korralikud ... Tahtsin ütelda, et kodanikud, aga pean ütlema, et nad on elanikud. Nad on oma eluga panustanud Eesti riigi iseseisvusesse ja arengusse. Nad on sünnitanud Eestile lapsi ja kasvatanud neid siin. Nad on maksnud korralikult makse ja olnud seeläbi toeks Eesti riigile. Ma leiain, et nüüd on kätte jõudnud aeg, kui Eesti riik võiks neid inimesi austada ja usaldada. Lisaks kõigele muule tuleks tunnustada, et rasketel kriisiaegadel pidid nad ise oma eluga hakkama saama ja seda mitte ainult majanduslikult, vaid ka moraalselt, nad pidid leidma jõudu edasi elada. Ei ole saladus, et Ida-Virumaal on olukord kõige teravam, palgad on ühed madalamad Eestis, tööpuudus on Eesti piirkondadest suurim, aga hinnad on samal tasemel mis igal pool mujal. Veel rõhutan, et eesti keele õpetajate ressursid Ida-Virumaal on piiratud. Seda tunnistas ka endine haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Tunnustame neid inimesi, nad on juba praegu potentsiaalsed head Eesti Vabariigi kodanikud.

Lõpuks kordan, et tänapäeva avatud ühiskonnas on viimane aeg üle saada vastandu-

misest rahvussuhete pinnal ning astuda lõimumises suur samm edasi. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Te väitsite, et Ida-Virumaal on palgad kõige madalamad Eestis ja tööpuudus kõige suurem. Aga see ei vasta tõele. Teil on vananenud statistika, see ei ole juba mõnda aega sugugi nii. Millistele andmetele te selliseid väiteid esitades tuginate?

Eldar Efendijev

Eelmisel nädalal olid kõikides portaalides need andmed.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kodakondsusküsimused on iga riigi jaoks väga olulised ja seetõttu neid põhimõtteid väga kergekäeliselt ei muudeta. Nende muutmine peab olema väga põhjendatud ja läbi mõeldud. Seetõttu on ka kvooruminõue nendel hääletustel alati suurem kui tavapäraselt. Te olete eelnõus teinud ettepaneku lisada võimalus, et Eesti Vabariigi põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksamit saaks sooritada ka inglise ja vene keeles. Millest on tulenenud just selline lisanduvate keelte valik?

Eldar Efendijev

Aitäh küsimuse eest! Ma oma kõnes juba rääkisin, et vene keel on mitte-eestlaste suhtlemiskeel, mida igapäevases suhtlemises kasutab Eestis ligi 350 000 inimest. Ma rõhutasin – seda on Eestis ka tunnustatud –, et inglise keel on maailma kõige kasutatavam keel äris ja tavasuhetlemises. Sellepärast pakkusime just neid kahte keelt eksami sooritamiseks inimestele, kes taotlevad kodakondsust pärast 65. eluaasta täitumist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma küsisin ka komisjonis kolleegi käest selguskirja kohta. Selle esimese peatüki viiendas lõigus on öeldud nii: "Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni kavas on välja toodud, et tuleb lõpetada kodakondsusetuse taastootmine." See on väga õige, see ühtib Nils Muižnieksi seisukohaga. Aga siis te lähete edasi: "Koalitsioonipartnerid on leidnud, et laste puhul, kelle mõlemad vanemad on kodakondsuseta ja kel on õigus Eesti kodakondsusele, saavad Eesti kodakondsuse, kui vanemad sellest ei loobu. Samas on välja jäetud need lapsed, kes sünnivad Eestis, kuid neil on vaid üks vanematest kodakondsuseta. [---] Seega võib väita, et Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni kava on vastuolus Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieksi seisukohaga, mille järgi kõigile siin sündinud lastele tuleks võimaldada automaatselt Eesti kodakondsus." Nils Muižnieks räägib kodakondsusetuse taastootmisest ehk sellest, kui vanematel ei ole kodakondsust. Teie räägite siin sellest, et me anname kodakondsuse automaatselt. Kui ühel vanemal on kodakondsus juba olemas, siis me ei saa talle sundida peale Eesti kodakondsust, sellepärast et teisel vanemal ei ole, sest lapsel on automaatselt ...

Aseesimees Laine Randjärv

Indrek Saar, küsimus!

Indrek Saar

... tavaliselt selle riigi kodakondsus, mis juba ühel vanemal on. Kus on see vastuolu?

Eldar Efendijev

Vastuolu oligi selles, ütleme niiviisi, et seaduse ja koalitsiooni pakutu seda küsimust ei lahendanud, sest automaatselt siin ei saa nagu midagi teha, aga positsioon oli selline, et automaatselt sünnijärgselt kodakondsust võimaldaks anda. Meie pakume, ütleme, lahendada kolmandat probleemi. Esimene probleem on see, kui vanemad on kodakondsuseta. Teine probleem, millega teie välja tulite, on see, kui on Eesti ja mõne kolmanda riigi kodakondsus. Teine probleem oli selles mõttes lahendatud. Meie pakume lahendada kolmandat probleemi, et kodakondsuseta vanemal oleks ka võimalik

initsiatiivi üles näidata ja pääseda sellest probleemist, millest ma rääkisin. See lihtsustatud kord kehtib kuni lapse 15-aastaseks saamiseni. Tuleb välja, et alles siis, kui ta on saanud 18-aastaseks, saab ta taotleda näiteks Vene kodakondsusest loobumist, aga siis tema kohta enam ei kehti see soodustus, mille seadus annab. Meie tahtsime seda situatsiooni harmoneerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et selles eelnõus käsitletakse ainult kodakondsuseta isikute lapsi, mitte ühe või teise riigi kodakondsusega inimeste järeltulijaid?

Eldar Efendijev

Päris nii see ei ole. Kodakondsuseta laste probleem, kellel on kodakondsuseta vanemad, on seadusega lahendatud. Meie rõhutame seda olukorda, kus üks vanem on näiteks Vene kodakondsusega, aga teine on kodakondsuseta. Härra Saar ütles õigesti, et probleem on selles, et seda last ei saa pidada kodakondsuseta isikuks, sest ta saab automaatselt Vene kodakondsuse. Siis tekibki see probleem, et lapsel nagu valikut ei ole. Pärast seda, kui ta on saanud 18-aastaseks, saab ta Venemaa Föderatsiooni saatkonnast taotleda loobumist Venemaa Föderatsiooni kodakondsusest. Minu eelkõneleja rääkis, et tema praktikas on see protseduur ligi kaks aastat kestnud. Riigi toetust ei ole. Riik vaatab, kuidas see probleem laheneb perekondlikult ja isiklikult, aga tal puudub huvi, et sellest isikust saaks Eesti kodanik. Meie tahtsime seda probleemi lahendada.

Esimees Eiki Nestor

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Ma püüan ikkagi aru saada, kuidas te seda tehniliselt ette kujutate. Kui üks vanem on kodakondsuseta ja teine on näiteks Ameerika Ühendriikide kodanik, siis laps saab kehtiva seaduse kohaselt automaatselt Ameerika Ühendriikide kodakondsuse. Kuidas saab Eesti Vabariik talt Ameerika Ühendriikide koda-

kondsuse ära võtta ja automaatselt peale sundida hoopis Eesti kodakondsuse?

Eldar Efendijev

Küsimus oli selles, et lihtsustatud kord toimib kuni lapse 15-aastaseks saamiseni. Kui laps saab täiskasvanuks, ta on juba noor inimene, alles siis on tal õigus taotleda kodakondsusest loobumist. Aga lihtsustatud kord siis enam tema jaoks ei kehti. See on probleemi üks külg. Meie tahtsime harmoneerida, et laste kohta, kes taotlevad Eesti Vabariigi kodakondsust ja on pärit perest, kus mõlemad vanemad on kodakondsuseta, kehtiks see kord mitte 15. eluaastani, aga, ütleme, 18. eluaastani, võib-olla kauemgi. See on üks asi, millest me räägime. Teine asi on see, et lapsevanemal, kes on kodakondsuseta, on samad õigused nagu teisel vanemal, kellel on kodakondsus. Ma ei oska praegu statistikat välja tuua, aga mõnikord võib tekkida selline situatsioon, nagu ma praegu sellises ümmarguses näites toon. Isa on Vene kodanik, ema on kodakondsuseta. Isa sõidab siit ära ja, ütleme, perekond täisperekonnana enam ei toimi. Aga nii või naa on lapsel Vene kodakondsus isa kaudu saadud. Seda küsimust on raske lahendada, kui ei ole riigi tuge ja huvi. Sellepärast me selle küsimuse püstitamegi.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma nõustun teiega, et Eesti kodanike osakaal on tõepoolest kõige väiksem Ida-Virumaal. Kuid mul on ees Statistikaameti kodulehekülg, kus on selgelt näha, et keskmine kuupalk on Ida-Virumaast väiksem näiteks Põlva maakonnas, Valga maakonnas, Võru maakonnas, Jõgeva maakonnas. Neid maakondi on veel. Siin on selged andmed, et Ida-Viru maakonnas ei ole kõige madalamad palgad. Järelikult puudub seos Eesti kodakondsuse puudumise ja väiksema palga vahel. Milliseid portaale teie vaatate? Te väitsite, et kõigis portaalides on teistsugused andmed. Kas need on mingid Keskerakonna portaalid või? Äkki te nimetate, mis portaalid need on?

Eldar Efendijev

Ma vaatan samu portaale mis teiegi: Delfi, Postimees. Üldse jälgin kõiki, kes seda infot kajastavad. Ma nimetan seda artikliks, seal on öeldud, et Ida-Virumaal on kõige madalam palk Eestis ja Narvas on kõige madalam palk Ida-Virumaal. Sellise nimetuse alt võite selle leida.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on põhiseaduskomisjoni liige Andres Herkel. Palun!

Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud kolleegid! See seaduseelnõu oli põhiseaduskomisjonis arutelul 9. juunil. Komisjoni arutelu erines tänasest arutelust selle poolest, et eelnõu tutvustas komisjonis Yana Toom, mitte Eldar Efendijev. Samuti tasub märkimist, et komisjoni istungil oli Vabariigi Valitsuse nimel kohal Siiri Leskov, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna nõunik. Komisjonis toodi esile põhilised küsimused, mida eelnõu reguleerida üritab: üle 65-aastaste kodakondsuse taotlejate eesti keele oskuse nõudest vabastamine, võimalus teha põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami vene ja inglise keeles ning osaline üleminek *ius soli* põhimõttele ehk kui ühel vanemal on hall pass ja teine on mõne kolmanda riigi, eelkõige Venemaa Föderatsiooni kodanik, ka siis tekib võimalus Eesti kodakondsus saada.

Kõik need aspektid tekitasid hulga küsimusi ja pälvisid kriitikat. Vabariigi Valitsuse esindaja sõnul on eelnõu sõnastus vildakas selles suhtes, et lubab sooritada põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmise eksami eesti, vene või inglise keeles kõigil kodakondsuse taotlejatel, mitte ainult eakail. Juhiti tähelepanu, et kui apelleeritakse sellele, et eelnõu üritab reguleerida seda, mis on kirjas Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsioonileppes, siis see päris nii ei ole. See lepe näeb ette vabastada üle 65-aastased taotlejad keeleeksami kirjalikust osast, aga eelnõu näeb ette vabastada keeleeksamist ulatuslikumalt. Komisjoni esimees härra Maruste tõstas igati asjakohase küsimuse, kas on teada mõni riik, kus saab kodakondsuse taotlemiseks vajaliku eksami sooritada mõnes muus keeles.

Siiri Leskovi vastus oli, et sellist riiki ei ole teada. Mitmed komisjoni liikmed rõhutasid, et *ius soli* põhimõtte ei lähe kuidagi kokku Eestis valitseva *ius sanguinis*'e põhimõttega. Jah, võib olla probleem, et laste seast tuleb juurde Venemaa Föderatsiooni kodanikke, kuid see muudatus siin, nagu küsimuste ja vastuste voo ka välja tuli, on selles osas eripärane, et me saame küll Eesti kodakondsuse anda, aga me ei saa kuidagi neid noori inimesi vabastada mõne teise riigi kodakondsusest. Sellisel puhul puhkeksid üpris ebamugavad vaidlused, vähemalt senikaua, kuni Eestis kehtib topeltkodakondsuse keeld. Mitu komisjoni liiget osutas sellele, et eelnõu esitajad vähemalt komisjonis püüdsid serveerida asja nii, et kui omal ajal kirjutati seadusesse lihtsustatud kord 1930. aastal ja varem sündinud kodakondsuse taotlejatele, siis nende väitel oli see justkui viga, tegelikult mõeldi üle 65-aastaseid isikuid. See väide pälvis kriitikat seoses sellega, et need inimesed, kes nüüd on üle 65-aastased, olid siis, kui see norm kehtestati, tunduvalt nooremad ja krapsakamad ning küllap oleks neil olnud võimalus eksameid sooritada, kui neil olnuks selleks taht. See osa eelnõu esitajate argumentatsioonist, mis puudutab Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku Nils Muižnieki väiteid, on samuti mõnevõrra eksitav. Tema on tahtnud kodakondsust eeskätt neile lastele, kes muidu jääksid kodakondsuseta, mitte neile, kellel on õigus saada mõne kolmanda riigi kodakondsus.

Arutelu tulemusena toimus komisjonis hääletus. Kõigepealt tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. juuniks. See rahuldati konsensuslikult. 17. juuni oli nüüdseks juba kaks ööpäeva tagasi, aga me elame endiselt selle päevakorra täitmise tähe all. Tehti ka ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, seda toetas 6 komisjoni liiget, vastu oli 2, erapooletuks ei jäänud keegi. Siinesineja määrati komisjoni ettekandjaks. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ka mina vaatasin väljavõtet komisjoni istungi protokollist. Mul tekkis mulje, et komisjoni

istungil sõnavõtjad viitasid koalitsioonileppele ja sellele, et sügisel on valitsusel kavas saata kodakondsuse teemal eelnõu siia saali või komisjoni. Kas te oskate täpsemalt ütelda, mis küsimused, ütleme, on kavas lahendada?

Andres Herkel

Aitäh! Ma ei ole võib-olla kõige parem selle küsimuse adressaat, seda tuleks küsida ikkagi koalitsiooni kuuluvatelt parlamendiliikmetelt. Ma võin kinnitada, et juttu oli, et kodakondsuse seaduse muudatused tulevad Riigikokku. Kui ma õigesti mäletan, siis oli juttu üle 65-aastastele teatud teistsuguse leevenduse tegemisest ja laste kodakondsuse puhul sellest samast Muižnieksi osutusest, et need lapsed saaksid ilma lisataotluseta kodakondsuse, kui nad on kodakondsuseta isikute järeltulijad. Aga see küsimus puudutas koalitsiooni otsuseid, mis ei pruugi kattuda siinesineja arusaamadega kodakondsuse seadusest.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Palun vabandust, ma ei pannud tähele! Milline oli komisjoni seisukoht selle eelnõu suhtes?

Andres Herkel

Komisjon otsustas selle eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Austatud Riigikogu, juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 645 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut on meil vaja hääletada. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh, austatud esimees! Ma palun enne seda hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 645 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt on 50 ja vastu 15 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu 645 on esimesel lugemisel tagasi lükatud. (Tabel 2.)

11. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (617 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Põhiseaduskomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 617 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Tegemist on jällegi kaaluka seaduse eelnõuga, mistõttu vajame ilmselt ka siin väikest arupidamist. Seetõttu palun meie fraktsiooni nimel kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 617 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli. Palun kohaloleku kontroll!

Hetkel on kohal 63 ja puudub 38 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 617. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 617 seadusena vastuvõtmise poolt on 56 Riigikogu liiget, vastu on 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 3.)

12. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (691 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Kalev Kotkase, Kalvi Kõva, Sven Mikseri ja Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 691 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Eelmise hääletuse vaheajal head kolleegid kõrvalriidadest küsisid, miks ma neid vaheaegu võtan. Ma tuletan veel kord meelde, et ma teen seda selleks, et me saaksime ...

Esimees Eiki Nestor

Kas see on protseduuriline teade? Kui ei ole soovi vaheaega võtta, siis läheme hääletuse juurde. Mis siis nüüd? Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Vabandust, te katkestasite mu lause! Ma tahtsin öelda, et ma soovin kümneminutilist vaheaega.

Esimees Eiki Nestor

Aga siis nii õelgegi. Vaheaeg kümme minutit, jätkame kell 6.49.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 691 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis on meil vaja teha kohaloleku kontroll. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohal on 61 Riigikogu liiget, puudub 40.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu liikmete ja Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 691. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduse vastuvõtmise poolt on 54 Riigikogu liiget ja vastu 8, erapooletuks ei jäänud

keegi. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 4.)

13. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (554 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 554 lõpphääletusele. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut ... Vabandust, mitte muudatusettepanekut, see on lõpphääletus. Näete, varane hommik. Palun kümme minutit vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Tuli! Vaheaeg kümme minutit. See lõpeb kell 7 ... Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Ma palun anda kolleeg Kaia Ivale võimalus selgitada, miks ta seda teeb!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu juhatajal on keelatud küsida Kaia Iva käest, miks ta seda teeb. Vaheaeg lõpeb kell 7.02.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 554 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis tuleb meil teha kohaloleku kontroll. Palun kohaloleku kontroll!

Kohal on 61 ja puudub 40 Riigikogu liiget.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 554. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 554 seadusena vastuvõtmise poolt on 55 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Karistusseadustiku muutmise

ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 5.)

14. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (653 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 653 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Ma palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 653. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 653 seadusena vastuvõtmise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Hasartmängumaksu seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 6.)

15. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (620 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 620 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 620 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.25.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu 620. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 620 seadusena vastuvõtmise poolt on 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Kalapüügiseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 7.)

16. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 661 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Austatud esimees, ma palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.37.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 661. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 661 seadusena vastuvõtmise poolt on 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Jäätmeseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 8.)

17. Ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (652 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku

panna eelnõu 652 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.48.
V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 652. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 652 seadusena vastuvõtmise poolt on 47 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ruumiandmete seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 9.)

18. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (455 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Inara Luigase, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 455 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 455 lõpphääletusele. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, hea juhataja! Ma palun kümneminutilist vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 7.59.
V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu liikmete Inara Luigase, Kalle Laaneti, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 455. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 455 seadusena vastuvõtmise poolt on 38 ja vastu 8 Riigikogu liiget. Jäätmeseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 10.)

19. Riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (669 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 669 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Palun ka lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun lisaiega anda!

Margus Tsahkna

Lugupeetud Riigikogu! Mul on hea meel, et sellel varasel hommikutunnil on teid siin nõnda palju, et arutada kolmandal lugemisel olevat eelnõu, mis käsitleb lapse- ja peretoetusi. See seadus on selles mõttes ajalooline, et viimati tõsteti universaalseid lapsetoetusi üle kümne aasta tagasi. Seda tegi Juhan Partsi juhitud valitsus. Vahepeal on siin saalis universaalsete lapsetoetuste tõstmisest väga palju räägitud. Väga paljud eelnõud on siit saadetud ka ilma lõpliku positiivse otsuseta minema. Aga vahepeal oleme saanud endale siiski lapse- ja peretoetuste süsteemi juurde näiteks vajaduspõhise lapsetoetuse. Samamoodi oleme suutnud tõsta kolmanda ja iga järgmise lapse universaalse lapsetoetuse peaaegu sajale eurole, mis on olnud suur samm.

IRL-i fraktsiooni nimel siin täna kõnet pidades ütlen, et meil on väga hea meel, et see lapsetoetusi käsitlev eelnõu siin on. Kui praegust valitsust moodustati, oli sotside üks põhilisi lubadusi just nimelt universaalsete lapsetoetuste tõstmine. Mul on hea meel, et see lubadus on täna teoks saamas. Aga ma arvan, et see on selline teema, kus tegelikult kõik erakonnad on ühel meelel. Võib-olla välja arvatud Reformierakond, kelle filosoofia on pisut teistsugune. Nemad on kogu aeg öelnud, et universaalset lapsetoetust ei tuleks tõsta, vaid pigem tuleks kõigile individuaalselt lähendada. See on nende õigus sellel seisukohal olla, meil on ju maailmavaateline vabadus. Kuid ma olen kindel, et täna hääletavad ka nemad selle eelnõu poolt.

IRL on tõstatanud selle käsitluse juures ka teema, mille üle me peame kindlasti edasi mõtlema, ja on teinud oma muudatusettepaneku, mis seekord ei saanud komisjoni ega saali toetust. Nimelt, kui me tahame tegelikult tegelda nende laste ja perede aitamisega, kes on tõsiselt hädas, siis lisaks esimese ja teise lapse universaalse lapsetoetuse tõstmisele peaksime rohkem vaatama neid peresid, kus on kolm ja enam last. Probleem on lihtne. Kui peres isegi mõlemad vanemad töötavad ja saavad täiesti tavalist palka, on see pere pärast seda, kui perre sünnib kolmas, neljas või viies laps, sissetuleku järgi ühe pereliikme kohta tavaliselt vaesuspiiril või sealt allpool. Samal ajal teame, et statistiliselt algab rahvastiku juurdekasv ikkagi pere kolmandast lapsest. Ma loodan, et kui mitte selle Riigikogu koosseisu ajal, siis vähemalt siis, kui te lähete valimiskampaaniat tegema, et olla ka järgmises Riigikogu koosseisus, te peate meeles just nimelt lasterikaste perede vajadusi. Ma loodan, et see teema siin ei jää pärast tänast otsust kümneks aastaks kivisse raiutuks, vaid liigub positiivses suunas edasi, pidades silmas eelkõige perede kolmandaid ja enamaid lapsi.

Aga mul on ka mure. Ühtepidi on tänane otsus väga positiivne, kui me vaatame üldist pere- ja lastepoliitikat. Ka teadlased on ju öelnud, et sündide arvu kasvule on väga hea, kui riik annab positiivseid signaale, aga ka siinsamas ... (Kõne katkeb.) Kas te kuulete mind? Ka siinsamas, selle istungi käigus oleme teinud otsuseid, mis edastavad hoopis negatiivset sõnumit, väga tõsist negatiivset sõnumit. Need otsused on lõhkunud vanemapensioni süsteemi ja lükanud osa sellest kolmeks aastaks edasi. Kuigi see oli eelnõu esimene lugemine, tean ma, et koalitsioonil on planeeritud veel enne suve teha vanemapensioni edasi lükkava eelnõu teine ja kolmas lugemine. Ma soovin, et te selle positiivse teema arutelul mõtleksite ka selle peale, et te võib-olla ikkagi võtate selle vanemapensioni edasilükkamise plaani maha. Needsamad teadlased on öelnud, et iga sõnum, mis annab edasi informatsiooni, et riik käitub ebastabiilselt, mõjutab negatiivselt kõiki neid samme, mida me võime teha laste ja perede heaks. See sõnum vanemapensioni kohta on väga oluline. See puudutab 226 000 inimest, kes praegu teavad, et nad saavad vanemapensioni. See ei ole mitte uus idee, seadus selle

kohta on siin saalis vastu võetud. Ma mäletan, et mitte ükski erakond ei olnud sellele ideele vastu.

Selles mõttes ongi päris mõru maik sellele lapsetoetuste tõstmisel juures. Ka üsna paljud poliitikud on öelnud, et me võtame nendelt emadelt, kes on lapsed üles kasvatanud ja kes teavad, et vanemapension tuleb, selle pensioni ära sellepärast, et me tahame tõsta lapsetoetusi. Meenutame teisi siin saalis peetud debatte ja ka seda, mida peaminister Taavi Rõivas on öelnud, et koalitsioonil on veel 40 miljonit eurot kuskil varuks. Just selline vastandamine on see väga halb ja negatiivne sõnum, millest ka päris mitmed rahvastikuteadlased siinsamas saalis on rääkinud. Nii et ma kardan, et kuigi lapsetoetuste tõus toob peredele reaalselt raha juurde, jääb see sõnum natuke negatiivseks. Siin saalis on need arvud juba kõlanud, aga ma ütlen stenogrammi huvides veel kord, et vanemapensioni edasilükkamisega võetakse 226 000 emalt, kes on lapsed üles kasvatanud, kokku 86 miljonit eurot. See on reaalne raha, mis on kehtiva seaduse järgi neile ette nähtud ja millega riigi eelarvestrateegiates on aastaid arvestatud.

IRL-i fraktsioon toetab seaduse vastuvõtmist ja universaalsete lapsetoetuste, eriti esimese ja teise lapse toetuse tõusu. Natuke rohkem oleks võinud tõsta kolmanda lapse ja järgmiste laste toetust, aga ma loodan, et see on tulevikuteema. Lõpetuseks koputan veel teie südametunnistusele, head koalitsiooniinimesed, võtke emapensioni edasilükkamise eelnõu menetlusest tagasi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Laine Randjärve!

Laine Randjärv

Austatud juhataja! Head kolleegid! Loomulikult on igal kõnelejal õigus kasutada seda kaheksat minutit selleks, et ajada siit puldist demagoogiat. Seda õigust ei ole võimalik ära võtta ei kodukorraseduse ega mingisuguste muude seadustega. Siiski pean ütleva, et eelkõneleja süüdistused Reformierakonna vastu olid täiesti kohatud, rääkimata sellest, et kuulajate ajusid krussitatakse ja pestakse väidete, nagu kellegi käest oleks midagi ära võe-

tud. Vaadake, ei saa raha ära võtta, kui seda pole olemas. Seega ei ole need väited, mida me siit puldist just hiljuti kuulsime, tõesed.

Tahan meelde tuletada ja täpsustada, et hoolimata sellest, et hurjutatakse Reformierakonda, on just see koalitsioon, mis praegu toimib Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide koostöös, jõudnud kokkuleppele tõsta kõiki lapsetoetusi esiteks universaalselt ja lisaks veel vajaduspõhiselt. Seega ei ole võimalik väita, et Reformierakond on selle tõstmise vastu olnud. Mõlemad koalitsioonipartnerid on olnud selle poolt, et tõsta kõikide esimeste ja teiste laste toetus 45 eurole, kolmanda lapse toetus 100 eurole ning lisaks vajaduspõhine toetus 45 eurole. See on päris suur summa. Ma usun, et ka vanavanematel on selle otsuse tõttu palju kergem, sest statistika järgi on lapsi kõige rohkem abistanud just vanavanemad. Ma usun, et kui tõuseb lastelaste toetus, siis jääb nii mõnigi euro vanavanemate taskusse alles.

Tegemist on erakordselt hea eelnõuga. Ma usun, et kõik hääletavad selle poolt. Ma kutsun üles mitte venitama selle seaduse vastuvõtmisega ja mitte võtma ilmaasjata vaheaegu. Leidkem endas riigimehelikkust, et seekord hääletada kohe pärast kõnesid. See näitaks tegelikku suhtumist sellesse eelnõusse. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatidel on tõeliselt hea meel, et see eelnõu täna seadusena vastu võetakse. Me oleme ju siin istunud pikki öötunde, selleks et esimese ja teise lapse toetus tõuseks. Uskuge mind, esimese ja teise lapse toetuse tõus parandab ka paljulapseliste perede olukorda. Tõuseb ju ka kolmanda ja iga järgmise lapse toetus, see tõuseb 100 eurole kuus. Hea meel on ka selle üle, et tõuseb vajaduspõhine lapsetoetus. Kui lastega pere elab suhtelises vaesuses ja läheb küsima vajaduspõhist peretoetust, siis on ühe lapsega peres võimalik taotleda 45 eurot ning kahe ja enama lapsega peres 90 eurot. See on ikkagi märkimisväärne abi vähese sissetulekuga perele. Kui me vaatame toimetulekutoetust, siis lastega pered saavad ka toimetuleku-

toetust taotledes nüüd natukene suuremat toetust. Kõigile toimetulekutoetust saavatele lastele jääb kätte 45 eurot. Seda ei arvestata toimetulekutoetuse määramisel sissetuleku hulka.

Me oleme aastaid seisnud universaalse lapsetoetuse tõstmise eest. Meie usk, et esimese ja teise lapse ning loomulikult ka kõigi järgmiste laste toetus tõuseb, on vilja kandnud. Ma tänan teid sotsiaaldemokraatide nimel juba ette, et te kõik vajutate rohelist nuppu ja olete lapsetoetuste tõstmise poolt! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Võime alustada eelnõu 669 lõpphääletuse ettevalmistamist. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun kuus minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas olete kindel, et kuus minutit?

Kaia Iva

Just.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuus minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, IRL-i palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele eelnõu 669. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 53 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud riiklike peretoetuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 669 on seadusena vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 11.)

18. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

20. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (643 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 19. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovi-

vad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Seekord palun vaheaega kümme minutit!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, IRL-i palutud vaheaeg on lõppenud. Panen lõpphääletusele eelnõu 643. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 45 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 643 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

19. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

21. Õiguskantsleri ettepanek raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 20. päevakorrapunkti juurde. Algab õiguskantsleri ettepaneku raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 27) arutelu. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskantsler Indrek Teder!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Pöördusin mõni aeg tagasi Riigikogu poole ettepanekuga viia põhiseadusega kooskõlla säte, mis minu hinnangul piirab liigselt alaealise õigust otsustada oma raseduse katkestamise üle. Järgnevalt selgitan oma ettepaneku tegemise lähtekohti ja tagamaid.

Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõige 2 keelab katkestada alaealise rasedust ilma tema seadusliku esindaja nõusolekuta või kui esindaja ei ole nõus, siis kohtu loata. Seega saab esindaja nõusolekust mööda minna kohtu loal, kuid igal juhul tuleb seaduslikku esindajat – vanemat või eestkostjat –

rasedusest teavitada, seda sõltumata asjaoludest, mis õigustaksid vanemate mitteteavitamist, näiteks siis, kui on oht, et seaduslik esindaja kasutab lapse vastu vaimset või füüsilist vägivalda. Seega ei luba vaidlustatud säte arvestada alaealise küpsusastet ega kaaluda, kas seadusliku esindaja kaasamine oleks alaealise huvides. Selline jäik ja kaalumist mitte võimaldav norm on vastuolus põhiseadusega. Järgnevalt põhjendan, miks.

Sõltumata alaealisusest on inimesel põhiõigused. See tähendab, et ka alaealisel on põhiseaduse §-st 19 tulenev üldine vabadus- ja isikupõhiõigus. See põhiõigus hõlmab inimese õigust enesemääramisele, muu hulgas soo jätkamist ja perekonna loomist puudutavates küsimustes. Sellest põhiõigusest tuleneb ka igäihe õigus vabalt otsustada oma kehalisse puutumatusse sekkumist. Põhiseaduse § 19 on seega aktuaalne ka tervishoiuvaldkonnas, st seda tuleb arvestada inimese läbivaatamisel, opereerimisel, ravimite manustamisel. Viidatud põhiseaduse säte kehtib ka alaealise ja tema vanemate vahelises suhtes. Tõsi, vanematel on õigus ja kohustus oma laste eest hoolitseda. Vanemate põhiseaduslik hooldusõigus ja -kohustus on aga piiratud lapse õiguste ja huvidega. Sama tuleneb Eesti Vabariigile siduvast ja otsekohalduvast lapse õiguste konventsioonist. Nii tuleb tunnustada alaealise otsustusvabadust vastavalt tema võimete arengule ehk arvestades alaealise küpsust. Vanemlik võim taandub lapse küpsusastme kohaselt.

Eestile siduv inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon sisaldab nõuet, mille järgi võib meditsiinitöötaja osutada tervishoiuteenuseid siis, kui inimene on selleks andnud vabatahtlikult oma teavitatud nõusoleku. Teisisõnu otsustab üldjuhul patsient ise, kas pärast kõikide poolt- ja vastuargumentide kaalumist lubada meditsiinilist sekkumist või mitte. Viidatud konventsioon ütleb, et arstiabi andmisel suureneb alaealise arvamuse osatähtsus võrdeliselt tema ea ja küpsusastmega. Seega rõhutab inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon alaealise otsustusõigust tema võimete arengu ehk küpsuse järgi.

Koos otsustusõigusega peab olema tagatud alaealise privaatsus. Õigus privaatsusele tuleneb põhiseaduse §-st 26. See õigus on igäiheõigus, mis hõlmab teavet inimese keha ja vaimu seisukorra kohta. Põhiõigus privaatsus-

sele kehtib ka arsti ja patsiendi vahelises suhtes. Arstil tuleb tagada konfidentsiaalsus, et inimene julgeks üldse abi saamiseks arsti poole pöörduda. See tähendab, et kui alaealisele osutatakse tervishoiuteenust tema teavitatud nõusolekul, kehtib patsiendi usalduse kaitse ka tema vanema suhtes. Vanemal ei ole alati õigust saada arstilt teavet lapsele tervishoiuteenuse osutamise kohta.

See kõik kehtib ka alaealise raseduse katkestamise korral. Seega peab alaealise abordi küsimuses vanemlik eestkoste taanduma raseda enesemääramise õiguse ees. Seejuures ei saa alaealist jätta ilma otsustusõigusest oma tervise ja kehalise puutumatusena seotud küsimustes ja privaatsusest üksnes seetõttu, et ta on alla 18-aastane. Seetõttu, kui alaealine on võimeline andma oma raseduse katkestamiseks teavitatud nõusoleku, pole põhjendatud lisaks nõuda vanema või muu osapoole nõusolekut. Ka on teismelisel õigus privaatsusele ning arsti ja patsiendi usaldussuhte kaitsele olukorras, kus ta põhjendatult on seadusliku esindaja kaasamise vastu.

Minu vaidlustatud säte välistab alla 18-aastase inimese iseseisva otsustusõiguse tema vanemate või eestkostja kasuks. Seejuures ei tohi naistearst teha põhjendatud erandit teismelisele, kes on ise võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Arst peab nõudma vanemate või eestkostja teavitamist ka juhul, kui see oleks neist lähtuvatel põhjustel raseda huvidega vastuolus. Erandina on võimalik asendada seadusliku esindaja nõusoleku kohtu loaga, millest ei ole aga kasu, kuna kohtu loa taotlemise eeldus on seadusliku esindaja teavitamine, kes peab olema keeldunud nõusoleku andmisest.

Analüüsi tulemusena leian, et raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõige 2 on liiga jäik ja seepärast vastuolus põhiseadusega. Viidatud säte keelab katkestada alaealise rasedust ilma tema seadusliku esindaja nõusolekuta või kohtu loata. Seega piirab säte alla 18-aastase enesemääramise õigust ebaproportsionaalselt, seades ta liigselt sõltuvusse oma vanematest või eestkostjast. Ühtlasi ei taga see säte alaealise õigust privaatsusele ja tervise kaitsele. Selgitan. Alla 18-aastane ei saa selle sätte järgi katkestada rasedust turvaliselt ning ilma vanemaid või eestkostjat asjasse pühendamata. Seejuures ei luba säte arvestada

alaealise küpsusastet ega kaaluda, kas seadusliku esindaja kaasamine on alaealise huvides.

Minu arvates võiks seadusandja selle põhiseadusvastase sätte põhiseadusega kooskõlla viimisel kaaluda, kas taastada eelnevalt kehtinud lahendus, et alaealise abordi küsimuses lähtutaks võlaõigusseaduse sätetest, mis reguleerivad tervishoiuteenuse osutamist alaealisele. Võlaõigusseadus sisaldab selles küsimuses minu hinnangul piisavat tasakaalustatud regulatsiooni. Selle seaduse järgi kuulub piiratud teovõimega patsiendi puhul õigus saada tervishoiuteenuseid teavitatud nõusoleku andmise põhimõttel patsiendile endale niivõrd, kui võrd patsient on võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Muidu langetab tema eest otsuse tema seaduslik esindaja. Kui seadusliku esindaja otsus kahjustab ilmselt patsiendi huve, ei või tervishoiuteenuse osutaja seda järgida. Kui see säte on piisavalt hea selleks, et alaealine võib ise otsustada oma vähiravi või neeruoperatsiooni üle, siis miks ei või ta sama sätte alusel otsustada katkestada oma rasedust? Enne raseduse katkestamist võib alaealisele pakkuda lisaks muule tavapärasele nõustamisele psühholoogilist ja kriisinõustamist. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, aitäh! Teile on vähemalt üks küsimus. Terje Trei, palun!

Terje Trei

Aitäh, juhataja! Austatud õiguskantsler! Te viitate, et ka alla 18-aastasel on enesemääramisõigus. Kas ei peaks analüüsima ka töölepingu seaduse § 8, mis piirab alaealise eneseteostusõigust? Selle järgi on tühine alaealise tahteavaldus töölepingu sõlmimiseks, kui see on tehtud ilma vanemate nõusolekuta.

Indrek Teder

Tänan! Aga see on üks teine teema. Ma kaitsen just põhiõigusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, aitäh! Rohkem... Vabandust, vabandust, vabandust! Esitame küsimusi kiiremini! Urmas Reinsalu.

Urmas Reinsalu

Aitäh! See on inimlikult võttes väga tundlik teema. Noor inimene peab langetama valiku, kas saada emaks või mitte. Kindlasti ei saa sellised asjad olla üksnes regulatiivselt lahendatud. Aga milline peaks olema see mehhanism, kui me räägime põhiõigusest, õigusest otsustada oma keha üle, teha omaenese valikuid? Küsimus on selles, et võib olla olukord, kus see noor inimene satub silmitsi survega, et ta tegelikult ei saaks langetada otsust olla ema ja hakata omakorda otsustama uue elu eest. Millised peaksid olema ka õiguses sätestatud kaitsemehhanismid selle noore inimese toimetulekuks? Üks asi on nõustamise pakkumine. Aga mida teha, et see väga noor inimene, alaealine, ei peaks valikuid tehes olema ülemäärase surve all?

Aseesimees Jüri Ratas

Aeg! Üks minut on aega küsimuse esitamiseks.

Indrek Teder

Tänan! Parlament ju otsustab. Aga ma olen öelnud, et võiks kaaluda ka võlaõigusseaduse rakendamist, nagu aastatel 2002–2009. Peale selle saab filosoofiliselt öelda, et raseduse katkestamine või selle lõpuni kandmine on puhtalt naise otsus, kuna see mõjutab naise keha ja vaimu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud õiguskantsler, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Õiguskantsleri ettepaneku nr 27 arutelu alustas põhiseaduskomisjon teisipäeval, 10. juunil kell 14. Urmas Reinsalu asendusliikmena esindas IRL-i Liisa-Ly Pakosta. Sellest oli ilmselt tingitud ka Urmas Reinsalu küsimus.

Õiguskantsler tutvustas oma ettepaneku sisu. See kattus täpselt sellega, mida ta rääkis täna siin, seda ei ole mõtet korrata. Õiguskantsleri asetäitja Hent Kalmo lisas, et ettepaneku sisu ei ole selles, et raseduse katkestamise lubamise eapiiri peaks allapoole tooma. Põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste

märkis, et probleem on selles, et kõnealuses seaduses on pandud võrdusmärk alaealisuse ja vaimsest puudest tuleneva piiratud teovõime vahele. Üldse, keeld, mille õiguskantsler on vaidlustanud, oleks mõistetav, kui raseduse katkestamise soov oleks alaealisel, kes on oma psüühilise seisundi tõttu teovõimetu. Liisa-Ly Pakosta üritas süveneda selle sätte sisusse, sellesse, milline võiks see tulevikus välja näha, aga komisjoni liikmed jõudsid järeldusele, et arutada saab ikka küsimust, kas alaealisel on põhiõigused olemas ja kas praegu ei ole tegemist põhiõiguste põhiseadusvastase piiramisega.

Tulemusena oli 6 põhiseaduskomisjoni liiket seda meelt, et õiguskantsleri ettepanekut nr 27 tuleks toetada, 1 oli selle vastu, ka erapooletuks jäi 1. Põhiseaduskomisjoni ettekandjaks Riigikogu täiskogus määrati siinkõneleja. Sellega oli põhiseaduskomisjoni arutelu lõppenud. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Lubage mul tutvustada sellise päevakorrapunkti menetlemise korda, mida on käsitletud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-des 149–152. Järgmine on sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib talle esitada ühe suulise küsimuse. Siis on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta Riigikogu liikmed, komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Kui läbirääkimised lõpetatakse, siis paneb istungi juhataja hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Oluline täpsustus on see, et ettepaneku vastuvõtmiseks on nõutav poolthääldenamus. Ma palungi ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas õiguskantsleri 3. juunil 2014 esitatud ettepanekut nr 27 "Alaealisusega seotud piirangud raseduse katkestamisel" oma istungil 12. juunil. Istungil osalesid õiguskantsler, õiguskantsleri asetäitja-nõunik Hent Kalmo, Sotsiaalministeeriumi asekanter Ivi Normet, Kai Haldre Eesti Naistearstide Seltist, Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist Ingrid Ots-Vaik, Mairi Kaha

Eesti Seksuaaltervise Liidust, Helika Saar Las-tekaitse Liidust, Indrek Niklus Justiitsministeeriumi esindajana, Ants Nõmper Eesti Bioeetika Nõukogu esindajana ja Liiri Oja, Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõunik.

Ma ei hakka õiguskantsleri juttu kordama. Ta juba rääkis, miks ta pöördus oma ettepanekuga nr 27 sotsiaalkomisjoni poole. Sotsiaalministeeriumi esindaja, naistearstide seltsi esindaja, seksuaaltervise ühenduse esindaja ja bioeetika nõukogu esindaja – kõik olid seda meelt, et seadust tuleb muuta, sest olukord, kus kohtul ja lapsevanemal on lapsest endast suurem õigus raseduse katkestamise üle otsustada, ei ole põhiseaduspärane. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Milline võiks teie arvates olla alaealise abordiõiguse piiramise optimaalne regulatsioon? Või kas te arvate, et alaealise vabadus abordiõiguse üle otsustada on absoluutne, ilma mingi regulatsiooni ja mingite lisatingimusteta?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mina arvan, et alaealiste puhul võiks abordi tegemine olla reguleeritud nii, nagu oli 2009. aastani, st võlaõigusseadusega. Kui me rääkisime sellest komisjonis, siis olid ka Eesti Naistearstide Seltsi esindajad sellega igati päri. Nad väitsid, et naistearstid on võimelised hindama, kas noor inimene on küllalt küps. Kui ta ei ole küps aru saama ja andma teavitatud nõusolekut, siis tuleb loomulikult kaasata lapsevanem. Aga seda nõuet, et lapsevanema ja lapse eriarvamuse korral tuleb kaasata kohus, peeti juba liiaks. Praegu on ju võlaõigusseaduse alusel ka alaealiste puhul nii, et kui arst näeb, et laps on ise võimeline andma teavitatud nõusoleku, siis ei küsita enam lisanõusolekut lapsevanemalt. Nii see on.

Aseesimees Jüri Ratas

Terje Trei, palun!

Terje Trei

Ma tänan, juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus on küll väheke teisest valdkonnast, aga see küsimus on ettekandjale just väga sobiv. Õiguskantsleri ettepanek tuleneb küsimusest, kas alaealine ikka oskab ilma vanemata täpselt otsustada. Samas tuleb töölepingu seaduse § 8 alusel välja, et alaealine ise ei tea, kas ta võib töölepingut sõlmida või mitte, ta peab selleks vanema nõusolekut küsima. Kas õiguskantsleri ettepaneku valguses peaksime andma noortele rohkem õigusi ja vabadusi ka tööleasumisel?

Heljo Pikhof

Enamasti saadakse see nõusolek ikkagi lapsevanemalt. See on nagu teine teema. Tuleb vaadata töötingimusi ja muud, et lapsevanem ikkagi teaks, kuhu laps tööle läheb ja kas töötingimused on ohutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan teid! Aga teile on veel üks küsimus. Urmas Reinsalu, palun! Oleme kiiremad! Palun, Urmas!

Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Tõepoolest, ka sotsiaalkomisjonis, kui me aastate eest seal koos olime, olid need teemad arutlusel. Üks pool siin on see n-ö juriidiline protseduur. Siin, ma arvan, liigub õiguskantsleri mõttekäik täiesti õiges suunas. Aga see on kahe poolega küsimus. Noor inimene on varaliselt tõenäoliselt oma vanematest sõltuv ja talle võidakse osutada survet, et kallutada teda abordi kasuks otsustama, olgugi et ta ise sooviks emaks saada. Milline mehhanism või toetuskeem peaks meil seaduses olema, mis kaitseks selle noore inimese õigusi, juhul kui ta sooviks langetada otsuse emaduse kasuks?

Heljo Pikhof

Kas sa pead silmas, et keegi ei räägiks talle, et ta teeks aborti, kui ta ise seda ei taha teha? Kas sa niipidi mõtlesid? Ma ei saanud aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud kuulajad! Üldprintsiibis tuleb muidugi nõustuda õiguskantsleri seisukohaga, et absoluutne keeld alaealise raseduse katkestamiseks ilma seadusliku esindaja, üldjuhul vanemate nõusolekuta või kohtu loata piirab liigselt noore naise, teismelise enesemääratlust. Seda eriti juhtudel, kui perekondlikud olud on komplitseeritud, suhted vanematega kriitilised või suisa vägivaldsed, kui alaealine on vanemliku hooleta või on näiteks tegemist äärmusliku olukorraga, vägistamisega, ning selle tagajärjel toimunud rasestumisega. On eriti kurioosne, et vanemal on õigus nõuda, et alaealine teeks aborti. See seab raseda noore eriti piiravasse olukorda, kus positiivne otsus sündimata elu üle ei ole tema enda teha. See tõttu on vaja näha ette paindlikum regulatsioon, mil viisil saaks otsustada, kas alaealise rasedus katkestada. Samas tuleb tähele panna, et olukord, kus alaealine ei taha või ei saa oma seadusliku esindajaga nii olulistest asjadest rääkida, küsida nõu ega nõusolekut, on juba iseenesest probleemne ning vajab eraldi tegelemist. Selleks on vaja sotsiaalnoustaja, lastekaitse- või muu spetsialisti professionaalset nõustamist, situatsiooni analüüsi või ka järelevalvet.

Oluline on tähele panna, et regulatsiooni paindlikumaks muutmine ja alaealise enesemääramise õiguse kasv ei saa olla samm teise äärmusse. Alaealine ei saa jääda neis küsimustes üksi, kogu vastutus ei saa selles ülikeerukas olukorras olla vaid noore õlul. Muidugi on tema enda arvamuse kõrval kõige olulisem lapse isa suhtumine, tema tugi ja arvamus. Sellele ei ole me ju praegu tähelepanu pööranudki. Ka see, et võimaluse korral oleks tegemist paari ühise otsuse ja vastutusega, võiks olla üks peamine eesmärk. Kuid ka alaealise lapsevanema roll ei saa muutuda vähetähtsaks.

Samal ajal ei tohi tähelepanuta jätta seda, et me mitmes muus küsimuses piirame väga olulisel määral alaealise enesemääramise õigust, millele siin ka Terje tähelepanu juhtis, näiteks on tööleasumisel igal juhul nõutav seadusliku esindaja nõusolek. Võiks ju küsida, kas alaealisel on keerulisem otsustada, kas suvevaheajal pargis hooldustöid teha, ja kas see on noore enesemääramise õiguse seisukohast tähtsam teema kui teha otsust veel sündimata lapse elu üle.

Seega, me nõustume õiguskantsleriga, et piiranguid tuleb muuta, kuid kehtestatav regulatsioon peab olema igast küljest kaalutud ja noore õigusi kaitsev, kuid samavõrd tuge ja piisavat nõustamist pakkuv. Adekvaatne, tõendus põhisel informatsioonil baseeruv ning hooldusesse kaasav jõustav nõustamine toetab naise valikuid ning soodustab toimetulekut rasedusaegsete muutustega, valmistumist sünnituseks, imetamiseks ning emarolliga kohanemiseks. Selle sidumine kohaldava, piirava regulatsiooniga on vajalik ja vältimatu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Kaia Iva, palun! Olite kiire, olite küll.

Kaia Iva

Aitäh! Ma soovin kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täpselt! Aitäh! Ma unustasin selle. Vaheaeg kümme minutit.

Kaia Iva

Just!

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Õiguskantsleri ettepanek leidis toetust. (Tabel 13.)

Tulenevalt sellest, et Riigikogu toetas õiguskantsleri ettepanekut, teen Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152 kohaselt sotsiaalkomisjonile ülesandeks algatada eelnõu raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lõike 2 kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega. 20. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

22. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 21. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 692 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 612 algatas Vabariigi Valitsus 10. märtsil 2014. Selle eelnõu esimene lugemine 9. aprillil lõpetati ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 23. aprill 2014 kell 17.15. Eelnõu kohta ettepanekuid ei esitatud.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 668 algatas Vabariigi Valitsus 12. mail. Selle esimene lugemine lõpetati 21. mail ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 30. mai kell 12. Eelnõu 668 kohta esitas siinkõneleja ühe muudatusettepaneku. Oma 9. juuni istungil langes keskkonnakomisjon põhimõttelise otsuse eelnõud 612 ja 668 ühendada. Uue eelnõu number on 692. Eelnõude ühendamiseks oli nõus ka eelnõude algataja.

Keskkonnakomisjon valmistab eelnõu teist lugemist ette oma 9., 10. ja 16. juuni istungil, kus osalesid Keskkonnaministeeriumi esindajad. 9. juuni istungil osales ka keskkonnanõiguse õppejõud Hannes Veinla, kes andis komisjoni liikmetele ülevaate keskkonnaseadustiku üldosa seadusest.

10. ja 16. juuni istungil arutati esitatud muudatusettepanekuid. Teile on esitatud muudatusettepanekute loetelu, mida ma ei hakka ette lugema. Küll aga juhin tähelepanu ühele kirjale, mille keskkonnakomisjon sai Kodala OÜ-lt. Ta soovis oma kirjas, et me esitaksime muudatusettepaneku ehituskeeluvööndi laiendamise kohta. Kuna Keskkonnaministeeriumi seisukohalt ei ole selleks muudatuseks põhjust, vastuolu seadussätete vahel puudub ja kehtiva looduskaitse seaduse § 40 võimaldab juba praegu ehituskeeluvööndit nii laiendada kui ka

kitsendada, selleks on regulatsioon olemas, siis otsustas komisjon selle kohta muudatusettepanekut mitte esitada.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 9. juuni istungil saata Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 612 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 668 ühendatud teksti uue pealkirjaga "Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu" (692 SE) teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 18. juuniks 2014 ning teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need otsused langetas keskkonnakomisjon konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Teile on küsimusi. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Mind huvitab selle eelnõu § 14, kus on plokkide kaupa toodud jõustumise mehhanism. Millest selline kolme plokki kaupa jõustumine on tingitud? Milliseid sisulisi mõjusid selle eelnõu plokkikaupa jõustumine kaasa toob, mis valdkonnad siis hakkavad plokkide kaupa jõustuma?

Tõnis Kõiv

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame eelnõu 692 § 14 või selle eelnõu muutmise § 14, siis mina näen siin muudatust, millega sätestatakse muudatus § 26 tekstis, mis reguleerib keskkonnakahju või selle kahju ohu põhjustamise eest kulude hüvitamist. Aga kui mitte vaadata konkreetset paragrahvi, vaid vastata küsimusele sisuliselt, siis tuleb öelda, et erinevad jõustumiskuupäevad sõltuvad sellest, millises järgus on ettevalmistus seaduse rakendamiseks ja millal on nende osade jõustumine võimalik. Kõik need tähtajad lähtuvad põhimõttest: nii kiirelt kui võimalik, aga mitte kiiremalt kui võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seaduseelnõu järgi on seaduse § 35 lõikes 3 kirjas nii: "Telkimise ja muu püsivama viibimise korral selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas tuleb hoiduda väljapoole elumaja arvestatavat nähtavus- ja kuuldekaugust. Avatud maastikul tuleb hoiduda elumajast vähemalt 150 meetri kaugusele." Mis on põhjendus, miks tuleb elumajast just 150 meetri kaugusele hoiduda? Mis kahju lähemal telkimine sellele majale võib teha?

Tõnis Kõiv

Aitäh, hea küsija! See on üks vajalikest ja olulistest muudatustest selles seaduseelnõus, mis kaitseb looduskaunites kohtades elavaid inimesi üleliigse häirimise eest. Seal on kaks kriteeriumi. Üks on minimaalne kaugus 150 meetrit, teine aga see, et tuleb hoiduda nähtavuskaugusest väljapoole. Ega telk ise ei mõju kellelegi kuidagi halvasti, aga telkimise käigus tekkiv keskkonnahäiring, mis võib tähendada näiteks mitmesuguseid hääli ja müra, võib inimesi häirida küll. Sellise müra tekitamisest peaks telkimise ja muu sellise tegevuse käigus hoiduma. 150 meetrit on subjektiivne meetrites kindlaksmääratud vahemaa, eeldatakse, et see on piisav. Tegelikult võib selguda, et see ei ole piisav, sel juhul tuleb telkijatel lihtsalt alluda palvele häirimine lõpetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma ise ei ole eriti suurte kodifikatsioonide, juriidiliste paleede usku. Ma arvan, et seal on ülereguleerimine paratamatu, seaduste terviklikus ülekirjutamises kipub seda ette tulema, eriti majandushalduse ja haldusõiguse eriosa valdkonnas. Keskkonnaseadustikku on tehtud juba aastaid. Millal võib öelda, et Eesti keskkonnaõiguse kodifikatsioon on jõudnud sellisele tasemele nagu üldise tsiviilõiguse kodifikatsioon?

Tõnis Kõiv

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et me võime rahul olla siis, kui me oleme selle seaduseelnõu teise lugemise lõpetanud, seaduse kolmandal lugemisel vastu võtnud ja see on

1. augustil 2014 jõustunud. Siis on olukord suures plaanis juba päris hea.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu 692 kohta on laekunud ka seitse muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Esimesest muudatusettepanekust kuni viienda muudatusettepanekuni on teinud juhtivkomisjon. Seisukoht on, et neid tuleks täielikult arvestada. Esimene muudatusettepanek. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Isamaa ja Res Publica Liidu nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud keskkonnakomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 37 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud Riigikogu liige Tõnis Kõiv, juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Hetk tagasi ma juba palusin sellele muudatusettepanekule kümme minutit vaheaega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kümme minutit vaheaega. Aga kas te hääletada soovite? Protseduuriline küsimus, Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Vabandust, kas istungi juhataja võiks mulle selgitada, mis tähendab "muudatusettepanekule kümme minutit vaheaega"?

Aseesimees Jüri Ratas

Ju see tähendab seda, et tulenevalt sellest eelnevast koostööst, mis siin on terve öö toimunud, soovitakse seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palutakse kümme minutit vaheaega. Ma eeldan, et see tähendab seda. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Mul on ka protseduuriline küsimus. Kelle nimel seda muudatusettepanekut paluti?

Aseesimees Jüri Ratas

Kas vaheaega või? IRL-i nimel. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Kas juhatajal on ikka päris korrektne eeldada, mida Riigikogu liige võis mõelda? Võib-olla peaks käituma selle järgi, et kui Riigikogu liige palub midagi, mida ei ole Riigikogu reglemendis ette nähtud, siis ei saa seda palvet rahuldada ja läheme edasi?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kindlasti on korrektne alati järgida eeskätt seaduspügalaid. Tõesti, meie kodu- ja töökorra seadus annab võimaluse võtta kümne-minutiline vaheaeg enne hääletamist. Tõsi, siin kohal tuleb sageli väga paljusid asju eeldada. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma soovitan, et sellises segases olukorras, mida ka Indrek Saar

praegu mainis, võib-olla võtame korraks juhataja vaheaja ja täpsustame asjad ära. Siis saaksime oma normaalmenetlusega jätkata. Kui teil midagi selle vastu ei ole, siis äkki – aga see voli on ainult teil – teeme need protseduurid selgeks?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ka mina mõtlesin praegu, et ega see ei tähenda mingisugust põhiseaduslikku kriisi. Ma jõudsin järeldusele, et see seda ei tähenda. IRL-i ettepanekul võtame kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Tõnis Kõiv. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 41 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

Head ametikaaslased! Nüüd on nii, et ma võtan juhataja vaheaja, kuna meie infosüsteem vajab enne järgmist istungit üleslaadimist. Vaheaeg kestab 15 minutit. Kolmapäevane istung on lõppenud.

Istungi lõpp 19. juunil kell 9.47.

Istungi kestus 20 tundi ja 47 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 19. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikohtu liikme Malle Seppiku ametivanne

Istungi rakendamine

2. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teise lugemise jätkamine

3. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku 18. töönädala neljapäevast istungit. Ma palun vaikust, head ametikaaslased!

1. Riigikohtu liikme Malle Seppiku ametivanne

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Riigikohtu liikme Malle Seppiku, et ära kuulata tema ametivanne. Palun, proua Seppik!

Malle Seppik

Lugupeetud Riigikogu! Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd saavad kõik, kes soovivad, üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Meil on üle anda arupärimine meie peaministrile, kes on viimastel nä-

dalatel lubanud endale meie arvates üsna ebaõnnestunud väljautlemisi. Selliste ebaõnnestunud väljendite pärast vahetatakse praegu välja Ukraina välisministrit. Meil on asi natuke väiksema mastaabiga. Nimelt, peaminister on väga halvasti öelnud Tallinna Televisiooni kohta, nimetanud seda ühiskonnaenulikuks. Peaministri pressibüroo on keeldunud akrediteerimast Tallinna Televisiooni valitsuse pressikonverentsidele ja muudele üritustele. See on ajakirjandusringkondades suurt tähelepanu äratanud. Sõna on võtnud Tartu Ülikooli ajakirjandusõppejõud ja meie meediaekspertid, kes näevad selles, et ametlikku telekanalit ei akrediteerita mõne valitsusasutuse juurde, poliitilise tsensuuri sündimist Eestis. Ja see on väga ohtlik märk. Sellepärast me kutsume peaministri siia kõnetooli, et ta räägiks meile, miks ta selliseid väljendeid kasutab, kuidas ta endale seda lubada võib ja kas ta ka tulevikus kavatseb niimoodi rääkida. Aitäh, et te mind ära kuulasite!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen juhatusel vastu võtnud ühe arupärimise. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab juhatus selle edasise menetlemise.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

2. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme tänase päevakorra juurde. Meil juhtus nii, et eile jäi eelnõu 692 arutelu pooleli, kui vaatasime läbi muudatusettepanekuid. Jõudsime ära vaadata kuus esimest muudatusettepanekut ja oleme nüüd seitsmenda ettepaneku juures. Kaia Iva, palun, protseduuriline

küsimus! Polegi kaua olnud. (Naer saalis, aplaus.)

Kaia Iva

Aitäh! Kui teaks ovatsiooni põhjust, oleks hea. Mul on protseduuriline küsimus. Mu fraktsioonikaaslased pöörasid tähelepanu sellele, et tahaks pingsa tööpäevaga peale hakata, aga meil ei ole laudadel tänase päeva päevakorda. Soovime kõikidele laudadele päevakorda, et alustada tänast istungit.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma saan nii palju öelda, et seda uut päevakorda saab hetkel vaadata aadressil riigikogu.ee ja seda saate vaadata ka oma displei pealt, mis on teie laudadel. Tõsi, paberkanjal ei ole veel jõutud uut päevakorda välja jagada. Seda tehakse töö käigus, kui see on teile vastuvõetav. Kas te protestite selle minu palve peale? Ma tänan, et te ei protesti! Ma palun meie saali tublisid ametnikke võimalikult ruttu päevakord paberkanjal Riigikogu liikmetele kätte jagada. Aitäh!

Läheme edasi! Me oleme eelnõu 692 seitsmenda muudatusettepaneku juures, mis on juhtivkomisjoni esitatud. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma proovin olla korrektne. Mul on Isamaa ja Res Publica Liidu nimel ettepanek seda muudatusettepanekut hääletada ning samuti soovime enne hääletust kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vabandust, üks hetk! Karel Rüütli, protseduuriline küsimus, palun!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Kell 8.20 tegi Riigikogu ajalugu – 1. jaanuarist 2015 suurenevad lapsetoetused. Tahan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni poolt tänada kõiki kolleege, kes seda eelnõu toetasid, ja tänutäheks, nii nagu tänasele päevale kohane, teeme omalt poolt teile suure kalli, musi ja väikese pai! (Naer saalis. Jagatakse Pai smuuti pudeleid.)

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, mida teie soovite? Vabandust, tähelepanu! Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kuna ma saan aru, et kooseluseaduse eelnõu esimene lugemine on läbitud ja Karel Rüütli personaalselt pöördus meie poole, et ta tahab kalli ja musi teha, siis ma tahaks teada, mis hetkel ja kus kohas on võimalik kallid ja musid kätte saada. (Naer saalis.)

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Kolleeg Jüri Ratasel on protseduuriline küsimus. Palun!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Kuna ma enne teid juhataasin seda istungit ja meil seisab ees väga oluline hääletus, siis selleks, et ei tekiks põhiseaduslikku kriisi vähemalt selle elemendi tõttu, on mul teile palve. Enne vaheaega esitas Sven Sester küsimuse Riigikogu liikmele Karel Rüütlile ja ma tahaksin olla kindel, et see küsimus sai lahendatud. Kas te saaksite seda kontrollida, just põhiseaduse mõttest ja sättest lähtudes?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma usun, et mul ei ole volitusi kontrollida, kuidas see nende omavaheline kokkuleppimine lõppes. Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Palun Sven Sesteril kiiresti saali ukse taha tulla! Tüdrukud ootavad juba ja annavad kõik lubatud asjad üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun kutsuge Sven Sester ise sinna ukse taha! Mul ei ole võimalik temale praegu järele minna. Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud juhataja! Minu lauale on ilmunud mingi tundmatu päritoluga jook. Ma eeldan, et see ei ole midagi ohtlikku, vaid see

on kingitus. Vastavalt seadusele tuleb Riigikogu liikmel saadud kingitused registreerida Riigikogu juhatuses. Ma palun, et Riigikogu juhatus selle registreeriks.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun esitage kirjalik avaldus! Head kolleegid! Me läheme muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele keskkonnakomisjoni tehtud muudatusettepaneku, mida juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 58 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid on 3. Muudatusettepanek leidis toetust.

Austatud Riigikogu, oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Kuna Riigikogu juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek katkestada eelnõu 692 teine lugemine, siis me peame seda hääletama. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Ma palun Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi saanud ja me asume hääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 692 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt oli 9 Riigikogu liiget, vastu 52, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 692 teine lugemine on lõppenud.

3. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 algatas Vabariigi Valitsus 2014. aasta 2. juunil. Seaduseelnõu peamine eesmärk on suurendada riigieelarve paindlikkust, sidudes kütuseaktsiisist laekuva tulu tehoiu rahastamise kuluartiklist lahti. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 10. juunil, arutelu jätkati 11. juunil, mil esimene lugemine lõpetati. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 12. juuni kell 10. Muudatusettepanekuid laekus Riigikogu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, kirjalikult pöördus majanduskomisjoni poole ka Eesti Maaomavalitsuste Liit, kes ei nõustunud eelnõus pakutud muudatustega.

Majanduskomisjon arutas komisjonile esitatud muudatusettepanekuid oma 12. juuni istungil. Sellel osalesid eelnõu algataja esindajana Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Viljar Kirikal ning sama ministeeriumi riigieelarve osakonna peaspetsialist Rando Kängsepp. Ministeeriumi esindajad ütlesid, et eelnõu algataja esitatud muudatusettepanekuid ei toeta, kuna need lähevad vastuollu eelnõu eesmärkidega.

Komisjon hääletas muudatusettepanekud läbi ja otsustas jätta kõik ettepanekud arvestamata. Eelnõu on läbinud tehnilise korrektuuri Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonnas ning keeleteimetaja märkusi on eelnõu teksti lõppvariandis arvestatud. Ettepanekud nr 1–21 on üksteist välistavad. Muudatusettepanekud nr 1–20 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, komisjon otsustas hääletega poolt 3, vastu 8 ning 1 erapooletu neid mitte toetada. Ettepanekutega nähti tehoiu rahastamiseks ette riigieelarves kulud üldsummas, mille suurus vastab 76–95%-le kavandatavast kütuseaktsiisi laekumisest. Eelnõu algataja esindajad ettepanekuid ei toeta-

nud, kuna need lähevad vastuollu eelnõu eesmärgiga suurendada riigieelarve paindlikkust. Muudatusettepanekud nr 21–24 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Ettepanekutega nr 21, 22 ja 24 soovitakse taastada kehtiva seaduse § 16 sõnastus. Muudatusettepanek nr 23 paneb ette täiendada kehtiva seaduse § 16 lõiget 3 selliselt, et laekuvast kütuseaktsiisist riigieelarve kaudu teehoiu rahastamiseks jagatavast summast vähemalt 10% eraldataks kohalike teede hoiuks. Komisjon otsustas hääletage poolt 4, vastu 8, erapooletuid null Keskerakonna fraktsiooni ettepanekuid mitte toetada. Eelnõu algataja esindajad ettepanekuid ei toetanud, kuna need lähevad vastuollu eelnõu eesmärgiga suurendada riigieelarve paindlikkust.

Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks s.a 18. juuniks ettepanekuga teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele s.a 20. juuniks ning panna siis seaduseelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Nagu sa oma sõnavõttus välja tõid, omavalitsuste liit ei olnud selle eelnõuga rahul. Ja kuidas nad saaksidki olla, kui seletuskirjas on kirjas, et seadus avaldab mõju teehoiukulu kandvatele kohalikele omavalitsustele ja Maanteeametile. Minister on küll ka siin kinnitanud, et avaldab mõju tõesti, aga järgmise aasta summa jääb samaks, aga tundub, et omavalitsused seda juttu suurt ei usu. Kas teil oli vahepeal suhtlemist omavalitsusliitudega? Kas vahetasite kirju või saite kokku? Kas te süstisite omavalitsustesse kindlustunnet, et omavalitsuste raha ei vähendata?

Kalle Palling

Hea küsija! Ühtegi kohtumist ei toimunud ja saame seda kindlustunnet anda vaid kinnitusega, et nii minister kui ka juhtivkomisjoni ettekandjad on lubanud, et kohalike teede rahastamist ei vähendata. Selle eelnõu eesmärk

on muuta teede rahastamine paindlikumaks, nii et tingimata ei pea alati igal aastal raha ära kulutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kaia Ival on protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma panin tähele, et kõneleja rääkis ka komisjonipoolsetest muudatustest, aga selles materjalis, mis ma saali tagaosast sain – 681 SE –, ei ole komisjoni muudatusettepanekuid. Kas ma sain millestki valesti aru? Ta rääkis komisjonipoolsetest muudatustest.

Aseesimees Laine Randjärv

Te saite tõesti valesti aru. Ta rääkis sellest, et kõik ettepanekud on teinud kas Isamaa ja Res Publica Liit või Keskerakonna fraktsioon. Läheme edasi! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi sellesama juurde, millest Kaia rääkis. Siin esimesel leheküljel on mõned parandused kirjas. Kas need on kõik parandused, mis uude seaduseelnõusse lülitati? Kust me ikkagi saame näha, mida võrreldes eelnevaga muudeti ja kuidas sõnastus nüüd täpselt on? Seni on Riigikogus olnud ikkagi nii, et kui on tehtud tehnilised või sõnalised parandused, siis teise lugemise eelnõus on näha, kus ja mida on parandatud, kus kas või mõni koma on kohta vahetanud. Miks täna midagi sellist laua peal ei ole?

Kalle Palling

Juhtivkomisjonile laekus kokku 24 muudatusettepanekut, aga kuna komisjon ühtegi nendest ei toetanud, siis ainsatki koma ümber ei tõstetud. Nii et 681 SE teise lugemise materjalides on kõik täpsed sõnastused olemas. Need on samal kujul, mis olid esimesel lugemisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Põhieesmärk on teie kinnitusel paind-

lik raha planeerimine. Ma küll ütleksin, et pigem rahapuudus on see põhjus. Kuhu siis järgmisel aastal 25 miljonit teehoiusummadest ära võetavat raha paindlikult panna kavandatakse?

Kalle Palling

Minu arvates pole mitte kuidagi õige seostada seda eelnõu eesmärgiga 25 miljonit kuskilt ära võtta. Nagu öeldud, seaduseelnõu paneb ette muuta teehoiu rahastamine paindlikumaks, nii et lähtutaks vajadusest. Aktsiisilaekumist ei ole võimalik väga täpselt prognoosida. Seni aga on teehoiu rahastamist kavandatud aktsiisiproгноosi järgi, mis ei ole võimaldanud teehoidu stabiilselt rahastada.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Austatud Riigikogu liikmed parempoolses saalinurgas! Seal on küllaltki tugev sumin. Olge head, kui te soovite midagi arutada, siis tehke seda nii, et see ei segaks päevakorrapunkti arutamist! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Komisjonis arutati ka IRL-i esitatud muudatusettepanekuid. Kui ma õigesti aru sain, siis Kaja Kallas väitis seal, et neid muudatusettepanekuid tuleb käsitleda kui ühte ettepanekut ja need saab kokku panna. Väga mitu komisjoni liiget noogutas selle peale, et nii ongi. Milline aga nüüd lõplik seis on? Miks eelnõu sellisena saali ei jõudnud? Võib-olla sa põhjendad, miks ei läinud nii, nagu teadjad inimesed rääkisid?

Kalle Palling

Kuna muudatusettepanekute sisu on selline, et need ikkagi üksteist välistavad, siis ei olnud võimalik neid kokku panna. Aga ma rahustan teid, teil on võimalus kõik need ettepanekud eraldi hääletusele panna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kohalikud omavalitsused on aasta-aastalt hädas olnud kohalike teede remontimisega. Viimastel aastatel sai seda remondiraha kütuse-

aktsiisist. Nüüd seotakse teederaha aktsiisist lahti. Kuidas aga on kohalikel omavalitsustel võimalik oma teede korrashoidu planeerida, kui asjaomast summat hakkab riik alles aasta lõpus oma eelarves määrama? See aeg on liiga lühike. Enne oli ikkagi mingi suurusjärg teada.

Kalle Palling

Viimased seitse aastat oli majandusminister Juhan Parts, sinu hea erakonnakaaslane. Kui sa ütled, et aastaid on teedega probleeme olnud, siis küsi Juhanilt, miks need lahendamata on jäänud. Aga kohalikke teid rahastatakse vastavalt teehoiukavale, nii nagu ka seaduseelnõu seletuskirjast võib lugeda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus! Vabandust, Andrus Saare, Kaia Ival on protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Me oleme siin ikka veel segaduses. Ma tean, et me esitasime Isamaa ja Res Publica Liidu nimel 21 muudatusettepanekut. Kui ma õigesti mäletan, siis ma ise allkirjastasid need. Aga kui ma nüüd nende materjalidega tutvusin, siis ei näinud ma ühtegi Isamaa ja Res Publica Liidu muudatusettepanekut. Kõik need on justkui Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud. Minu teada sellist fraktsiooni meil Riigikogus olema ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Te peate arvatavasti silmas näpuviga. Palun selle vea pärast väga vabandust! Loeme need Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni tehtud ettepanekuteks. Aitäh teile! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei saanud vastusest oma esimesele küsimusele päris täpselt aru. Sa vastasid, et seoses selle muudatusega saab toimida paindlikult ja kogu raha ei pea ära kulutama. Mida see tähendab, et kogu raha ei pea ära kulutama? Kas kohalikud omavalitsused, kelle kohta ma küsisin, on seni siis ülerahastatud olnud, et te nüüd tulete neile nagu appi ega sunni neid kogu raha ära kulutama? Või mida see tähendab?

Kalle Palling

Ma pidasin silmas praegust olukorda, kus väga rangelt on seotud aktsiisilaekumine ja protsent sellest summast, mis peab minema teede rahastamise. Igal aastal on riigieelarves summa, mis tuleb teede korrashoiuks kindlasti ära kulutada. Just seda ma silmas pidasin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Teatavasti mõni aeg tagasi oli paar aastat järjest selline olukord, kus kogu raha ei kulutatud ära, kuigi seadus oli sõnastatud just nii, nagu ta praegugi on. Nii et oli võimalik küll kõike mitte ära kulutada. Kuidas see kord nüüd paindlikumaks muutub kui enne? Ma ei saa ikkagi aru.

Kalle Palling

See muutub paindlikumaks tänu sellele, et enam ei hakka seaduses olema konkreetset protsenti aktsiisilaekumisest, mis tuleb teede-hoidu suunata. Tulevikus hakatakse raha teehoidu suunama vastavalt teehoiukavale ja reaalsele vajadusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitüma! Hea kolleeg! Tahan küsida järgmist. Sa oled pärit sellisest kenast väikevallast nagu Käru, kui ma õigesti mäletan. Kas sul on Käru vallavanemaga kõik need asjad läbi arutatud ja te saate mõlemad aru, et vallas on teed vinks-vonks, sinna raha edasine kulutamine on ebaotstarbekas ning keskvalitsus võiks selle raha ära võtta ja kulutada mingi mõistlikuma asja peale?

Kalle Palling

Isa on mulle selgeks õpetanud sellise hästi lihtsa tõe, et kui raha ei ole, siis raha ei ole. See on kõige esimene asi. Kärule nagu paljudele teistele Eesti omavalitsustele ei ole juba viimased kümmekond aastat piisavalt raha teehoiuks eraldatud. Lihtsalt need summad, mida riigil on võimalik teehoiule kulutada, on järelikult liiga väikesed. Aga üldiselt on Käru

kandis teed enam-vähem rahuldavas seisukorras nii nagu mujalgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Mu eelmisele küsimusele vastates te ütlesite, et teid rahastatakse vajaduse järgi. Kas Eesti teede seisukord on tõesti nii hea, et see annab võimaluse järgmisel aastal teehoiuvahenditest ära võtta 25 miljonit eurot? Kas te majanduskomisjoni liikmena kinnitate seda?

Kalle Palling

Ei, ma ei saa mitte kuidagi kinnitada, et Eestis on teede seisukord suurepärane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Nüüd ma olen küll suures segaduses. Me kuulsime praegu teie käest, et kui raha ei ole, siis ei ole ning et raha pole kunagi olnud piisavalt ja et teedega on probleeme. Samas oleme korduvalt kuulnud siin saalis ministrite ja komisjonis ametnike käest, et raha on nii palju, et seda tuleb teedelt ära võtta. Samuti on kõlanud väide – seda kuulsime siin just ministrite suust –, et eelnõu aitab raha kokku hoida ja selle kasutust nutikamalt planeerida. Mis seis meil siis ikkagi lõpuks on? Mina olen siia maani ministrite sõnavõttudest aru saanud, et raha võetakse teede realt vähemaks, kuna seal on seda liiga palju olnud, ning nüüd muutume nutikamaks ja hakkame seda paremini kasutama. Aga sina väitsid praegu, et raha pole kunagi piisavalt olnud.

Kalle Palling

See oli minu isiklik hinnang, et raha pole kunagi piisavalt olnud. Kui me vaatame Eesti teid, siis mõnes piirkonnas ei ole need tõesti kuigi heas seisus. Seda, mis muutub, olen ma siin korduvalt seletanud. Raha kasutamine muutub paindlikumaks, enam ei sätestata konkreetset protsenti iga-aastasest aktsiisilaekumisest, mis tuleb kindlasti teehoidu suunata. Saab olla paindlikum, investeerida vastavalt

teehoiukavale. Ka nutikam olemine on täiesti õige eesmärk. Nähes, et aktsiisi laekumise prognoos võimaldab kulutada päris suuri summasid, ei ole arukas üle dimensioneerida. Sinu enda head erakonnakaaslased on nii mõndagi rajatist Eestis hellitavalt Californiaga võrrelnud, toon näiteks ühe Kesk-Eesti objekti. Meil on kindlasti puudujääke nii Maanteeameti töös kui ka üldse raha kasutamise planeerimisel. Objekte on tõesti üle dimensioneeritud. Usun, et see eelnõu võimaldab seaduseks saanuna teehoiukavas ettenähtud investeeringuid teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Seni on eraldatud vähemalt 10% kütuseaktsiisist laekuvast summast omavalitsustele kohalike teede hoiu rahastamiseks. Kui palju võrreldes praeguse mudeliga teehoiukava järgi kohalike teede rahastamine suureneks?

Kalle Palling

Seda konkreetset protsenti me eelnõu menetlemisel ei käsitletud. Ainus, mida ma öelda saan, ongi tõdemus, et tulevikus rahastatakse teid vastavalt teehoiukavale, nii nagu eelnõus ette on nähtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Hea ettekandja! Mul ei ole varem olnud võimalik selle väga olulise seaduseelnõu arutelus osaleda. Aga, Kalle, me oleme mõlemad vastutavad samade valijate ees Harju- ja Raplamaal. Alles hiljuti tulid tõsiselt mures olevad Rapla kandi valijad ühel kohtumisel minu juurde, et küsida, miks uus valitsus on vähendanud Raplamaal kavandatud teede rahastamist. Mida sa oskad nendele valijatele praegu öelda?

Kalle Palling

Ma ei saa kuidagi öelda, et võrreldes näiteks eelmise seitsme aastaga on Rapla- või Harjumaal järgmistel aastatel ette nähtud teede rahastamise vähenemine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kaia Iva, teie esimene küsimus, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Hea kolleeg Kalle, miks sa ajad inimestele puru silma? Me mõlemad teame väga hästi, kuidas lood on. Sõltumata sellest, kuidas raha eelarvesse satub – kas see satub sinna sellepärast, et on sätestatud mingi konkreetne protsent, või satub see sinna kuidagi teistmoodi, arvutuste või kõhutunde alusel või kuidas iganes –, kui mingile objektile ette nähtud raha aasta lõpuks ära ei kulutata kas sellepärast, et hanked olid eeldatust odavamad, või sellepärast, et mingid vaidlused käivad, saab ikka vastava ettepaneku peale selle investeeringu kenasti järgmisesse aastasse üle viia. Ja see kulutatakse väga otstarbekalt järgmisel aastal ära. Nii et selles osas ei muutu midagi. Paindlikkusele mängimine annab praegu lihtsalt võimaluse teederaha vähendada. Aga minu küsimus on selline: mis on sinu meelest põhikohad, kuhu tuleks Eesti teehoolduses rohkem raha suunata?

Kalle Palling

Kõigepealt puru silma ajamisest. Ma arvan, et paindlikkus tagab just selle, et teehoidu suunatakse raha vastavalt reaalsetele vajadustele, mitte vastavalt võimalustele, mis pangakontolt vastu vaatavad. Seda esiteks. Teiseks, Eestis on ikkagi üledimensioneeritud objekte piisavalt palju. See, et need on olukorras, kus raha on pangaarvelt vastu vaadanud, valmis ehitatud, on fakt.

Millised oleksid põhisuunad ja -objektid, kuhu tuleks investeerida? Ma ei tea. Ma ei oska nimetada objekte, kuhu peaks investeerima esimeses järjekorras. Küll aga olen ma seda ise ka ministri käest küsinud ja saanud enam-vähem ammendava vastuse. Üldiselt mulle tundub, et Eesti teedehituses on veel arenguruumi, et efektiivsust suurendada. Kui me sõidame mööda ükskõik millisest tee-ehitusobjektist – võtame näiteks Tallinna trammi-tee ehituse, võtame suvised tee-ehitusobjektid kus iganes Eestis –, siis näeme, et reeglina nädalavahetustel ei töötata ja õhtul pärast kella kuute ei töötata. Kallid teehooldus- ja tee-ehitusmasinad seisavad jõude. Kas tõesti on õige kasutada nii kalleid masinaid vaid kolmandiku

või 40% koormusega? Minu hinnangul ruumi efektiivsuse suurendamiseks veel on.

Samuti tuleks üle vaadata kõik üledimensioneeritud objektid, õppida nendest, mida edaspidi teha teistmoodi, kuidas saab lihtsamalt. Ega meie teede koormus ilmselt lähitulevikus hüppeliselt ei kasva, nii et pole vaja väga suuri liiklussõlmi ehitada. Selle kõrval peaks analüüsima, nagu ma juba ütlesin, masinate kasutamise efektiivsust ja objektide valmimise kiirust. Ei ole normaalne, et ühte väikest trammitteejuppi ehitatakse Tallinnas poolteist aastat. Tallinn ei ole seejuures mingi erand, ka mitut maanteed on ehitatud ülikaua. Ning see isenesest tähendab suurt kahju majandusele.

Tulles aga tagasi raha ärakulutamise kohustuse juurde – olen küll juba väga pikalt vastanud –, pean ütleva, et mina tarbijana, aktiivmaksjana eeldan, et kui mingi kindel protsent minu makstud aktsiisist, mida kogutakse põhimõttel, et saastaja või kasutaja maksab, on lubatud investeerida teede parandamisse, siis seda peaks ka tegema. Kui seda seni tehtud ei ole, on halvasti.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuidas sa kujutad ette, et Tallinnas ehitataks trammitreed öösel? Või sa arvad, et põllumees ostab kombaini ka, et ta saaks sellega 24/7 ja talvelgi tööd teha? Sa räägid, et uue seaduse vastuvõtmise korral täidetakse teehoiukava sajabrotseendilisel. Siia maani ei ole seda suudetud täita, kuigi summa oli 25 miljonit suurem. Kuidas seda siis edaspidi tegema hakatakse? Tegelik küsimus on aga see, et sa ütlesid, et mingeid muudatusi ei ole. Ka juhataja väitis sama. Aga võtke seaduseelnõu ette ja lugege § 4. Ma otsisin sahtlipõhjast välja esimese lugemise ja teise lugemise teksti. Need pole päris samad. Seal on väga oluline vahe, kas üks sõna on ainsuses või mitmuses. Kui mitmuses, on tegijaid palju, kui ainsuses, siis on neid üks. Nii et ei ole päris nii, et meie ei oska lugeda ja teie oskate lugeda.

Kalle Palling

Aitäh märkuse eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Sa andsid edasi väga rõõmustava sõnumi, et kui see eelnõu saab seaduseks, siis hakatakse Eestis teid rahastama vastavalt tegelikele vajadustele. See on muidugi suurepärane, kui see tõesti nii saab olema. Aga praegune valitsus, selle eelnõu algataja, on öelnud, et 25 miljonit võetakse teederaha vähemaks. Kas ma saan õigesti aru, et praegune reaalne vajadus on 25 miljonit eurot väiksem kui see, mis ette nähtud on?

Kalle Palling

Kui Vabariigi Valitsus nii on öelnud, siis järelikult see nii ka on. Sellel on kindlasti omad objektiivsed põhjused. Näiteks euroraha kasutuselevõtt nihkub järgmisesse aastasse, selle perioodi raha kasutamine on läinud edukalt ja ei ole enam vaja sellesama eelarverea pealt kaasfinantseerida. Ma arvan, et Vabariigi Valitsusel on täiesti objektiivsed põhjused, miks ta sellise ettepaneku tegi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Pomerants, teine küsimus!

Marko Pomerants

Aitüma! Sa ütlesid, et sinu meelest on ennekuulmatu või peaaegu üle mõistuse, et Tallinna linnas võtab ühe trammitteejupi renoveerimine aega poolteist aastat. Aga oskad sa öelda, millised on Eesti teiste omavalitsuste kogemused trammitede renoveerimisel? Kui palju see neil aega on võtnud ja kui palju nende töö Tallinna omast parem on? See on küsimuse esimene pool. Teine pool on see, et siin ühe täna hommikuse eelnõu puhul osa inimesi arvas, et see eelnõu on mõistlik menetlusse jätta, osa aga avaldas arvamust, et see tuleks esialgu menetlusest kõrvaldada. Mis sa arvad, kas ka teeseaduse muutmise eelnõu puhul oleks teretulnud, kui inimesed saaksid veel avaldada arvamust, kuidas kütuseaktsiisi võiks kasutada?

Kalle Palling

Jah, absoluutselt! Selline initsiatiiv on ju ainult tervitatav. Mida rohkem arvamusi, seda

parem. Seda lihtsam on ka rahvaesindajatel hääletada ühe või teise ettepaneku poolt või vastu. Mis puutub trammiteesse, siis seda me oleme kõik avalikest allikatest lugenud, et lihtsalt mugavuse pärast võeti ette võimalikult lai tööfront. Me näeme ju iga päev, et Pärnu maanteel mingi hulk masinaid lihtsalt seisab. Jällegi seesama loogika: mina kui tarbija, mina kui aktsiisimaksja eeldan, et kui raha kogutakse põhimõttel, et kasutaja või saastaja maksab, siis see raha paigutatakse võimalikult kiiresti teehoidu. Näiteks Tallinnas ja ka mitmel pool mujal see maantee ehitusel – Tallinn ei ole siin mingi erand, kuigi ikka tahetakse Tallinna ja kõiki muid omavalitsusi üksteisele vastandada – kindlasti nii ei ole. Ma arvan, et töökultuur jätab kahjuks soovida ja võimalik oleks protsessi kiirendada, et liiklejal oleks mugavam. See on kindlasti teema, millega peab uus majandusminister koostöös Maanteeameti juhiga tegelema. Tallinn ei ole siin ainuke näide.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te vastasite minu pinginaabri küsimusele ja ma ei saanudki aru, kas meil on teiega erinevad teadmised-arusaamad või oli see lihtsalt mõttevälgatus, mis ei olnud päris adekvaatne. Te rääkisite eurorahast ja sellest aktsiisiprotsendist. See euroraha on ju seal ikkagi praegu sees. Teie vastusest jäi nagu teistsugune mulje. Aga ma tahtsin paindlikkuse kohta küsida. Valitsus on kinnitanud mitmesuguseid pikaajalisi projekte, näiteks tolmuwabade teede projekti. Kui varem oli aktsiiside laekumist võimalik siiski natukene prognoosida ja kujundada mingi arusaam, millal üks või teine tee võiks saada tolmuvaba katte, siis mulle tundub, et selle paindlikkuse korral läheb õige keeruliseks perspektiive arvestada.

Kalle Palling

Küllap tulevikus prognoositakse täpselt samadel alustel. Ikka võetakse objektid ette selles järjekorras, nagu vajadus on. Kui on tarvis ehitada ümber tee muldkeha, siis on mõistlik paigaldada kohe ka mustkate, et tee saaks tolmuwabaks. Sellised seosed eksisteerivad ka

mitmel pool mujal. Olukorras, kus autode mootorid muutuvad järjest säästlikumaks, pole alust prognoosida, et aktsiisi laekumine pidevalt suureneb. Oma parima teadmise järgi sõandan hinnata, et lähimas tulevikus aktsiisi laekumine väheneb ja niikuinii peame leidma lisasummasid, et teehoidu rahastada. Ma arvan, teil endalgi on isiklik kogemus olemas, kui palju võttis teie sõiduk kütust neli aastat tagasi ja kui palju see võtab praegu. Selle tendentsi saab ju üle kanda kogu Eestile. Tegelikult aktsiisi laekumine aasta-aastalt väheneb, seda näitavad ka Rahandusministeeriumi analüüsid. Nii et paindlikkus on igati tervitatav. Ühel hetkel me oleme niikuinii olukorras, kus 75% aktsiisist on märksa väiksem summa kui mõni aasta tagasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Paindlikkus on kindlasti väga oluline, aga mineval nädalal me arutasime jäätmeseadust. Üks eelnõu algatajate argument, mille pärast seadust peab kindlasti muutma, oli soov, et seadus oleks läbipaistev ja et kohalikud omavalitsused ei saaks jäätmemajanduses kogutud raha oma suva järgi kasutada. Kui me vaatame teeseaduse muutmise seaduse eelnõu, siis seaduse § 16 lõige 4 tahetakse sõnastada nii, et kohalike teede hoiu toetused kohaliku omavalitsuse üksuste või nende erinevate teobjektide kaupa kinnitab Vabariigi Valitsus. Kui suur on oht, et hakatakse üsna suvaliselt määrama, milline kohalik omavalitsus saab teehoiuks raha, milline mitte?

Kalle Palling

Nii sõnavõttudes kui seletuskirjas on kinnitatud, et teehoidu rahastatakse teehoiukava alusel. Nii et ma pean ülimalt vähetõenäoliseks, et teie hirm osutub põhjendatuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson, teine küsimus!

Marko Mihkelson

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Hea Kalle! Ma tuletan sulle Raplamaaga seoses meelde

ühe märksõna: Kuimetsa–Vahastu–Piiumetsa tee. Üks teelõik Kaiu vallas on see, millele ka sina oled valijatega kohtudes tähelepanu pööranud. Ma loodan, et ühiste jõupingutustega saame selle teelõigu tulevikus korda. Enne sa ütlesid ühele küsimusele vastates, et teedehitusele ei kasutata kalleid masinaid-seadmeid piisava efektiivsusega. Kuidas kõnealuse seaduse muutmine aitab kaasa efektiivsuse suurendamisele?

Kalle Palling

Ma ei arvagi, et just see seaduseelnõu peaks sellele tohutult kaasa aitama. Ma lihtsalt mainisin, et meil on kaks suurt probleemi. Maanteeametil on olnud kombeks liiklussõlmi, kus nähakse ette tohtu liikluskoormuse kasv, üle dimensioneerida. Ja teiseks võiks kaaluda – see on küll minu isiklik arvamus –, kas töö efektiivsust oleks võimalik just masinate enama koormamise abil suurendada.

Mis puutub sellesse Kuimetsa–Vahastu–Piiumetsa tee lõiku, siis tõepoolest on see juba kolm aastat minugi mure olnud. Olen kogu selle aja vältel suhelnud majandusministeeriumi kantsleri ja ka Maanteeameti juhiga. Eelmisel aastal ehitati kapitaalselt ümber selle teelõigu muldkeha. Tõdesime kantsler Priskega mõlemad, et kui see samm juba ette võeti, siis on ülimalt loogiline, et järgneb ka mustkatte paigaldus. Vastasel juhul on see muldkeha ühel hetkel jälle auklik ja kogu investering osutub väheotstarbekaks. Kahjuks eelmisel aastal, kui tööjärg minu arusaama järgi pidi sinnani jõudma, see sinnani siiski ei jõudnud. Loodame, et lähiaastatel saab see teelõik valmis ja me saame sealt ilusasti läbi sõita nii, et auto tolmuseks ei lähe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et tänu seaduse muutmisele vabaneb 25 miljonit eurot muudeks kulutusteks – enam ei lähe nii suur protsent kütuseaktsiisist teedehitusse. Te rääkisite oma vastustes sellest, et ega ei olegi suuri teehitusprojekte, kuhu raha minema peaks. Tegelikult ei anna see eelnõu aga omavalitsustele mitte mingit kindlustunnet, et just nende osa ei

hakata mujale kulutama. Meie oleme teinud muudatusettepaneku, mis annaks kindluse, et 10% aktsiisist läheks ikkagi kohalike teede hoolduseks ja ehituseks. Seda ei ole toetatud. Mis annab valdadele ja linnadele kindlustunde, et just nende pealt kokku hoidma ei hakata?

Kalle Palling

Küllap annab kindlustunde see, et minister eelnõu algatajana on kinnitanud, et objektidele ette nähtud raha – silmas on peetud eriti just kohalikke omavalitsusi, kellel on asjaomased püsikulud – ei vähendada. Suurte objektide puudumisest rääkides ma pidasin silmas ainult käesolevat aastat, mil struktuurivahendite kasutamise üks periood lõpeb, ja teine algab alles järgmisel aastal. Kaasfinantseeringu vajadus on seetõttu väiksem kui eelmistel aastatel. Küllap see on ka põhjus, miks need 25 miljonit tänavu vabanevad. Ma eeldan, et järgmistel aastatel, kui meil on taas raha, mida teehoidu suunata – pean silmas Euroopa Liidu vahendeid –, see summa ka suureneb.

Aseesimees Laine Randjärv

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu, hea eesistuja! Suur tänu ka ettekandjale! Riigikontroll auditeeris Eesti põhi- ja maanteedel tehtud renoveerimistöid. Teede renoveerimine on kogu maailmas kulukas ettevõtmine ja Eestis on teedesse investeeritud ligikaudu 1,5 miljardit eurot. Sellegipoolest jõudis Riigikontroll oma auditi tulemusel arvamusele, et riik on teehoiuks kasutanud raha tunduvalt vähem, kui seaduses on ette nähtud, ja soovib järgida põhimõtet, et teehoiule suunataks 70% kütuseaktsiisist. Nüüd te soovite paindlikkuse huvides sellest loobuda. Miks te ei järgi Riigikontrolli soovitusi?

Kalle Palling

Ma arvan, et Riigikontroll on õigel teel, ja sedasama loogikat proovisin ka mina siin seletada. Tegelikult minul kui tee kasutajal on õigustatud ootused. Kui seadus näeb ette suunata 75% aktsiisi laekumisest teede parandamiseks ja kui seda realselt ei tehta, nagu ka Riigikontroll mõõnis, siis on midagi valesti ja riik on minu kui maksumaksjaga väärtalt käitunud. Maanteeameti võimekus ei ole viimastel

aastatel olnud piisav, et seda raha efektiivselt ära kasutada, olgu sellel siis mis iganes põhjusel – vaidlustatud riigihanked, vaidlused maaomanikega, kelle maalt mingi teelõik peaks läbi minema. Me mäletame ju Tallinna–Tartu maantee ehitusel tekkinud vaidlust Kose valla lähistelee jääva teelõigu pärast. Kõik need asjad on juhtunud ja ma arvan, et just Riigikontrolli arvamusest on ka Vabariigi Valitsus lähtunud, kinnitades, et ei ole võimalik ühe kalendriaasta jooksul täpselt planeerida kogu raha kasutamist, kuigi seadus kohustab seda ära kasutama ja teehoidu suunama. Nii ongi tehtud ettepanek muuta rahastamine paindlikumaks, mis üldse mitte automaatselt ei tähenda, et rahastamine kohe kardinaalselt väheneb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva, teine küsimus!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Teie järjekindlus teeb teile au. Mina proovin sama järjekindlalt väita, et miski ei sega eelarves planeeritud raha kulutamast ka järgmisel aastal, kui tegemist on investeringurahaga. Aga minu küsimus läheb sealt edasi. Te olete ikka toonud argumendiks, miks teederaha tuleb vähendada, et on liiga suuri objekte ehitatud. Tuletan aga meelde, et liiga suurte objektide ehitamise põhjus ei ole mitte see, et raha on ülearu. Ka vähene raha ei takista neid tegemast. Küsimus on ikkagi planeerimises ja asjalikes otsustes. Kui mingil hetkel on hakanud tunduma, et planeeringud on olnud liiga uhked, siis tuleb sellest õppida, aga mitte lihtsalt raha vähendada. Te olete ise ka välja öelnud, et seda raha on vaja valimislubaduste katteks. Kas ikkagi ei võiks kohalike omavalitsuste eraldisi suurendada? Me ju teame, et kõik omavalitsused vajavad teederaha juurde.

Kalle Palling

Kui te täpselt selleksamal hetkel, kui te esitate ettepaneku kohalikele omavalitsustele minemat summat suurendada, näitaksite ära objektid teehoiukavas, mille arvel see raha võetakse, siis on see minu arvates ettepanek, mida Maanteeamet võiks kaaluda. Kuni seda näidatud ei ole, ei ole ka millestki rääkida. Ning ma siiski arvan, et seos raha olemasolu ja suurte

objektide ehitamise ambitsiooni vahel on täiesti olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Küsin sellist asja. Oleme sinuga koos mäetööstuse toetusrühmas ja seal on korduvalt olnud jutuks põlevkivi kasutamine tee-ehituses, aga see on jäänud teatud nüansside taha toppama. Kas ei ole kaalutud, et põlevkivi võiks rohkem kasutusse võtta? Saaksime nõnda keskkonda hoides plussi kirja ja ka tee-ehituse odavamaks. Mis seal teha annaks?

Kalle Palling

Silmas on peetud siiski põlevkivi kaevandamisel tekkiva aheraine kasutamist teedeehituses. Seda ei ole seni tehtud, sest kõrge kvaliteediga killustik on olnud siiani madala hinnaga kättesaadav. Teisalt ei ole olnud positiivseid tulemusi andnud katseobjekte, kus tee oleks ehitatud põlevkivi kaevandamisel tekkinud killustikust. Nüüd, viimastel aastatel, on need objektid eeskätt Ida-Virus küll ehitatud ning neid monitooritakse iga kuu ja iga aasta. Arvan, et tulevikus on kindlasti võimalik selle killustiku kasutamist Eesti teedeehituses suurendada, seda ka mujal kui Ida-Virumaal. Teatavasti teedeehituses on ehitusmaterjali veo kaugus väga oluline kulukomponent. Aga see on kindlasti teema, mida tuleb kaaluda keskkonnatasude kontseptsiooni ja kogu teedeehitusele kehtestatavaid nõudeid üle vaadates.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Mina ikka ei saa aru. Kui peaminister ütleb siinsamas Riigikogu saali ees, et 40 miljonit on eelarves raha üle, et eelarve on planeeritud varuga, siis miks peab 25 miljoni võrra teederaha vähendama ja otsima kusagilt kinnitatud kavade objektid, mida plaanidest välja arvata, et lisada sinna täiendavalt mingeid teisi teid. Aga minu küsimus on teemal, mida te olete täna siin korduvalt puudutanud, st kuidas tee-ehitusmasinaid

ja -seadmeid efektiivsemalt kasutada ja neid rohkem koormata. Mina ei saa aru, kuidas riik saab seda korraldada. Te ütlesite ise ka, et konkreetne seaduseelnõu sellele kaasa ei aita. Aga mismoodi seda siis on kavas teha? Kas riik kehtestab mingi eeskirja, kuidas eraettevõtte oma tehnikat peab kasutama, või me taasasutame riiklikud autobaasid? Mis on need konkreetsed meetmed, millele te olete kogu aeg viidanud, rääkides, et on vaja masinaid paremini kasutada?

Kalle Palling

Hea küsija! Esiteks, ma ei ole kogu aeg sellele viidanud. Olen paar korda seda maininud kui ühte isiklikku ideed, kuidas oleks võimalik efektiivsust teedeehitussektoris suurendada. Kindlasti praegu arutatav eelnõu seda ei reguleeri ja minu arvates seda ei olegi vaja seaduse tasemel reguleerida. Maanteeamet aga saaks küll midagi ära teha. Ma arvan, et seda on võimalik reguleerida objektide valmimise tähtaegade abil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te enne minu küsimusele vastates ütlesite, et ega laekuvast aktsiisist kaugemas perspektiivis ei jätkuks ja sellepärast on paindlikkuse tekitamine mõistlik. Nii justkui võiks teehoiuks lisaraha saada. Ma ei näe siin aga selles mõttes vastuolu, et kui meil tekib arusaam, et aktsiisist ei jagu, siis alati võib muudest vahenditest teederaha lisaks võtta. See vastus ei kõlanud kuigi loogilisena. Aga mis puutub lisaraha hankimise meetodisse, siis Rahandusministeeriumile oleks kindlasti meelepärane, kui nad saaksid alati puhtalt lehelt alustada ja parlamenti nii oma ettepanekutega tulla, et ükski summa pole millegagi seotud. Kas koalitsioonis on arutatud ka juba järgmisi võimalusi, näiteks seda, et spordi- ja kultuuriürituste rahastamine seotakse hasartmängumaksu laekumisest lahti?

Kalle Palling

Vastus on, et ei ole arutatud. Mina isiklikult aga pean seda mõistlikuks ideeks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Te osutasite oma ettekandes korduvalt eba-kohtadele tee-ehituses. Ilmselt on ka siin saalis piisavalt inimesi, kes saavad aru, et üledimensioneeritud ja mitte kõige efektiivsemalt nii ajalises kui ka rahalises mõttes ehitatud teeobjektid on probleem. Aga mulle jäi mulje, et ka teie olete seda meelt, et lihtsalt 25 miljoni euro äravõtmise võimaldamine seadusmuudatusega vaevalt seda probleemi lahendab. Kas majanduskomisjonis need teemad tõstusid ja kui tõstusid, siis milline oli eelnõu algataja ehk valitsuse seisukoht? Kas nende probleemidega tegeletakse ning kui tegeletakse, siis kas seda tehakse seaduse tasemel või täidesaatva võimu üksikotsuste tasemel? Kellele nende probleemide lahendamine on adresseeritud?

Kalle Palling

Neid teemasid majanduskomisjoni istungil ei käsitletud. Põgusalt on neid puudutatud siinsamas Riigikogu saalis, debateerides eelnõu esimesel lugemisel minister Jürgen Ligiga paari küsimuse-vastuse vormis. Nagu ma korduvalt olen ka siin kõnepuldis toonitanud, on see sügavalt minu isiklik arvamus, et teehoius on sel moel võimalik üht-teist parandada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud majanduskomisjoni esindaja! Vastuseks minu eelmisele küsimusele, mis annab omavalitsustele kindlustunde, et teehoiuraha kokkuhoid ei tule just nende arvel, te ütlesite, et selle kindlustunde annab fakt, et minister on seda oma sõnadega kinnitanud. Aga me kõik teame, et piisab paarist prohmakast, ja see minister ei ole enam minister. Tema järeltulijal ei ole mingit kohustust eelkäija lubadusi täita. Kas on mingi viis, kuidas saaks ministri lubaduse ka kirjalikult vormistada? Kui on, siis milline see olema peaks? Meie oleme pakkunud panna seadusesse kirja, et 10% aktsiisirahast läheb kohalike teede hoiuks. Kas on olemas mingi pehmem viis? Näiteks võiks minister anda määruse, mis

elaks kauem, kui tema ametiaeg on. Miks seda teha ei võiks, sest ministri sõnast ilmselgelt ei piisa?

Kalle Palling

Minule ja kogu Riigikogu saalile on minister ning teised ministriumid ametnikud kinnitanud, et tulevikus rahastatakse teid teehoiukava alusel. Ei ole mingit alust otsida seoseid selle vahel, et kui me kütuseaktsiisi laekumise ja raha kasutamise teehoius lahti seome, siis just kohalike omavalitsuste teedele suunatav summa väheneb. Ma küsin retoorilise küsimuse vastu. Kas te oleksite nõus, et ka Tallinna linnas on fikseeritud, et mingi protsent eelarvest läheb teehoiuks, mitte mingiteks lõbusateks ettevõtmisteks, mida mõistagi korraldatakse ka teederaha arvel? Seda me ju näeme Tallinna linna teede kvaliteedist. Kõike on võimalik teha, aga kui aluseks on teehoiukava ning seda parimatest teadmistest ja praktikast juhindudes järgitakse, siis pole minu arvates protsendi seadusesse kirjutamine mõistlikum lahendus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann, teine küsimus!

Annely Akkermann

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Lugupeetud kõneleja! Ma tahan tähelepanu juhtida raportile, mille koostas Andre Sepp ja mis riiklikult olulise küsimusena leidis arutamist ka selles saalis. Nimelt, kohalikud omavalitsused märgivad, et riigieelarveliste eraldiste vähesus ja pidev muutumine ei võimalda koostada pikaajalisi plaane teede korrastamiseks. Raport soovib omavalitsustel planeerida teehoiuraha kasutamist selliselt, et see oleks avalikkusele selgelt nähtav. Samuti soovitatakse võimaluse korral suurendada omavalitsustele teehoiuks määratavaid summasid. Miks teie ettekantud seaduseelnõu neid soovitusi vähimalgi määral arvesse pole võtnud?

Kalle Palling

Ma ei saa teist päris hästi aru. Oma eelmises küsimuses te mainisite, et Riigikontroll on jõudnud järeldusele, et teederaha ei suudeta objektiivsetel ja vähem objektiivsetel põhjustel ära kulutada. Ka Riigikontrolli ettepanek, nii

palju kui ma teist aru sain, oli vähendada eraldatava aktsiisisumma osakaalu 75%-lt 70%-le. Meie soovime regulatsiooni hoopis päindlikumaks muuta, me ei kirjuta sisse konkreetset protsenti. Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et teid rahastatakse tulevikus vastavalt teehoiukavale, mis on vastu võetud kehtiva korraldusel. Seal on neidsamu prognoose ju arvestatud. Ma arvan, et tulevik ei ole nii tume, nagu te südamesopis vahest pelgate. Te teate seda tegelikult ise ka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui me vaatame Eestimaa teid ja tänavaid, siis üldistatult võib minu arvates öelda, et riigiteede seisukord on tasapisi, samm-sammult paranenud. Kohalike omavalitsuste teedega on nii ja naa, kõik sõltub ka omavalitsuse prioriteetidest ja panustamisest teedesse. Aga julgen siiski öelda, et sellest on kujunenud mõnevõrra suurem probleem kui riigiteede sõidetavus. Vahest kõige halvemas seisus on maakonnalinnade ja muude väiksemate linnaliste asulate tänavad, mis on viimase kümme aasta jooksul halvemaks muutunud, mitte paranenud. Kas komisjonis arutati, kas tuleks täiendavalt rahastada omavalitsuste teid või muuta raha jagamise meetodikat, et riigipoolne abi neile oleks suurem kui seni?

Kalle Palling

Komisjonis seda teemat eelnõu menetledes ei käsitletud. Aga ma olen nõus, et maanteede seisund on kindlasti hea ning linnatänavate olukord mõnes linnas parem, teises halvem, mõnel pool päris halb. Samas ma ei ole kindel, et omavalitsustele suunatava teehoiusumma suurendamine tingimata teid parandada aitaks. Näiteks Tallinna linnas võiks see kaasa aidata hoopis, ma ei tea, Tallinna TV nr 2 loomisele või mingisuguse Pealinna kaks korda tihedemale ilmumisele. See on tõsine probleem, et teehoiuraha kasutamine omavalitsustes ei ole läbipaistev. Muidugi on kindlasti ka positiivseid erandeid. Keskel läbi, ma arvan, vallajuhid saavad ikkagi väga hästi aru, kus nad töötavad ja kelle heaks tegutsema peavad – oma

valla, oma linna elanike heaks. Aga mulle tundub, et Tallinna linnas omavalitsusjuhid ei saa päris täpselt aru, kelle heaks nad töötama peaksid ja milleks neile eraldatud raha õige kasutada oleks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Mineval korral, kui minister seda eelnõu siin kaitses, siis ma ei tea, kas tal oli halb päev või mis, aga ta väitis midagi säärast, et üks aktsiisi kehtestamise põhjus on teede koormust vähendada. Teede koormust saab mitut moodi vähendada, ka nii, et ei remondi teid, need on halvas korras ning autod ja muud liiklusvahendid lihtsalt ei saagi teedel sõita. Sellega on nagu kohe üks eesmärk täidetud. Aga nüüd minu küsimus. Kohalikud omavalitsused on oma arvamust avaldanud, ministeerium on oma arvamust avaldanud, komisjon samuti. Kohalike omavalitsuste arvamus läheb teiste omast väga lahku. Kes siis lõppkokkuvõttes õiget juttu räägib ja kes ajab pada?

Kalle Palling

Seda, kes ajab õiget juttu ja kes ajab pada, me komisjoni istungil ei analüüsinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts!

Tõnis Palts

Lugupeetud ettekandja! Võrreldes eelmise koalitsiooniga see koalitsioon kindlasti vähendab teede rahastamist. Need on täiesti lahus teemad, kas ehitada väiksemaid objekte või vähendada rahastamist. Väiksemaid objekte saab alati teha ja kokku hoida saab ka alati. Sellest ka minu küsimus. Kus te oleksite ette näinud, et 2 + 2 tee asemel oleks võinud teha 1 + 1 tee? Mõtlen mõnda konkreetset lõiku.

Kalle Palling

Vabandust, härra Palts, ma ei ole ei Tamur Tsätko ega Aivo Adamson, Maanteeameti praegune juht, kes tegelikult neid asju peab analüüsima. Selle eelnõu teemaks mingid konkreetsete teelõigud kohe päris kindlasti ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Hea ettekandja! On ilmselge, et praegune valitsus on lihtsalt otsustanud hankida raha oma valimislubaduste täitmiseks ja üks võimalus on loobuda sättest, et 75% kütuseaktsiisist läheb teehoiurahaks. Nii võetakse teehoiust ära umbes 25 miljonit eurot aastas. Ma küsingi teie arvamust. Peaminister, kes kuulus eelmises koalitsioonis samuti valitsusse, ütleb, et seda raha on varem kasutatud ka suurte liiklussõlmede väljaehitamiseks, mis on olnud üleliigne ja ebaotstarbekas kulu. Kas ta tegelikult vassib ja valetab? Tegelikult on need suured liiklussõlmed ju välja ehitatud Euroopa Liidu raha eest. Puht fakti tuvastamiseks küsin nii: kas ta vassib ja valetab?

Kalle Palling

Sa tead, Margus, väga hästi, et kõik Euroopa Liidu rahastatavad objektid eeldavad kaasrahastust. Ei ole nii, et mingi objekt, näiteks Mäo liiklussõlm, ehitati valmis ainult Euroopa Liidu vahenditest. Kas keegi vassib ja valetab, sellele pole aga minul kui komisjoni ettekandjal kindlasti kohane hinnanguid anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Palts, teine küsimus!

Tõnis Palts

Sina kui komisjonipoolne ettekandja rääkisid mitu korda üledimensioneeritud objektidest. Nüüd sa ütlesid, et sa ei ole härra Tsätko. Kes sa üledimensioneerimisest rääkides ikkagi oled, kui sa ei oska öelda ühtegi objekti, mille oleks võinud väiksema teha? Kes sa siis oled, kui sa Tsätko ei ole?

Kalle Palling

Ma olen Kalle Palling, Riigikogu liige ja majanduskomisjoni liige ning juhtivkomisjoni-poolne ettekandja.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te teete praegu muudatuse, mida

Reformierakond on siin veeretanud nagu head magusat kuklikest juba päris mitu aastat. Ja nagu sa Riigikogu liikmena suurepäraselt tead, kui seda 75% nõuet seaduses ei oleks, siis oleks juba selleks aastaks teederaha päris hulga miljonite jagu vähemaks jäänud. Rahandusministeerium pidi pärast eelmise koalitsiooni läbirääkimisi tugevalt pingutama, et seda raha leida ja teedesse investeerida. Minu küsimus on lihtne: mida sa ise prognoosid, kuidas võiks see seadusmuudatus mõjuda? Kas mõju saab olema suurem kui kaheksa miljonit eurot vähem teedehitusse lühiperspektiivis või saab see kohalikele omavalitsustele olema gradatsiooniliselt veel suurem vähenemine?

Kalle Palling

Aitäh! Sellist järkjärgulist vähenemist ei saaks ma Riigikogu liikmena mitte kuidagi toetada. Ma arvan, et aastati saab asjaomane rahasumma olema erinev, see eraldatakse vastavalt teehoiukavale. Nagu ma olen siin mitu korda seletanud, ühe kalendriaasta aktsiisi laekumise järgi ei saa korralikult teehoiutöid kavandada. Selle aja jooksul ei jõua hankeid korraldada ja võimalike hanke vaidlustajatega vaielda – see on väga pikk protsess. Ma arvan, et paindlikkus muudab selle töö tunduvalt järjepidevamaks ja küllap muutuvad nii kohalikud teed kui ka riigimaanteed aasta-aastalt paremaks, ka nendes kohtades, kus need praegu kuigi heas korras ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Viimastel kuudel, kui ma olen pidanud debatte mitmesuguste suurte lubaduste katteallikate üle, olen täheldanud, et küsitavusi on eriti tekitanud ühe või teise meetme esilekutsumine. Praegu te ju nendite, nagu ma aru saan, et pärast selle seaduse vastuvõtmist tekib juba järgmisel aastal teatav lisaressurss, mida on võimalik kasutada mingi meetme käivitamiseks, olgu see siis lapsetoetuse suurendamine või midagi muud. Kas te tunnetate, et kui me seda muudatust ei teeks, siis tekiks teedehoiu ülerahastatus ja seepärast võib sealt teie arvates ressursi ära võtta? Alternatiiv oleks ju mitte seda teha.

Kalle Palling

Jah, kui Rahandusministeerium on sellise ettepaneku esitanud, siis järelikult on nende arvates võimalik see ressurss vabastada ja kasutada seda raha efektiivsemalt. Kindlasti eeldab see teatavaid muudatusi, ümberplaneerimist. Aga ma arvan, et kõike seda on praktiliselt võimalik teostada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma lähen Sven Sesteri küsimusest edasi. Tegelikult on see ju olnud suur väärtus, et me oleme riigi rahastatavad teed ja kogu teehoiu poliitiliste tõmbetuulte käest välja tõstnud. Meil on olnud kindel rahastamisallikas, fikseeritud protsent kütuseaktsiisist. Kogusumma on sõltunud sellest, kuidas meie majandusel läheb, kütuse tarbimine on ju ka sellest mõjutatud. Reguleerimine on olnud vastupidine Tallinna omale, mida teiegi olete kõvasti kritiseerinud. Tallinna juhid kinnitavad jürgenligilikult, et pealinnal on paindlik eelarve, aga tegelikult tehakse seda, mida poliitiliselt vajalikuks peetakse. Te teete selle seadusmuudatuse enne valimisi. Enam-vähem minuvanusena või natukene nooremamana te olete poliitikas päris pikalt olnud. Kas te saate anda oma sõna, et selle otsuse tulemusena ei hakata pikaajaliste investeeringute ja teeholderahaga poliitilisi mängu mängima, nagu tehakse Tallinnas?

Kalle Palling

Mina Riigikogu liikmena kinnitan, et mina sellistes poliitilistes mängudes ei plaani osaleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

Ken-Marti Vaher

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eesti on rahvaarvult, sh maksumaksjate arvult pisikene riik, aga territooriumilt tegelikult võrdlemisi suur, vähemalt Hollandi suurune. See tähendab, et meie teedevõrgustik on ulatuslik ja maksumaksjale vägagi koor-

mav. See tähendab ka seda, et investeringud teedeehitusse on äärmiselt tähtsad. Samas pole see kindlasti valdkond, kus võiks püüda populaarsust võita. Kui sa paned teedesse raha, investeerid nendesse, siis on võimalik tulemust näha viie või seitsme või heal juhul ka pikema aja jooksul. Üldiselt see on aga valdkond, mille vajadused võivad kukkuda kahe tooli vahele, nii et teed jäävad lihtsalt rahastamata. Kas teie sõnum kohalikele omavalitsustele ja laiemale ühiskonnale on see, et selle muudatusega vähendatakse teadlikult teedesse investeeritavat rahasummat, mille tegelikult see 75% nõue seni on taganud, või on teie sõnum lihtsalt, et te tahate suuremat paindlikkust?

Kalle Palling

Te vastasite ise küsimusele. Me tõesti soovime suuremat paindlikkust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Tegelikult on, mulle tundub, tegemist kolmanda variandiga. Eesmärk ei ole mitte suurem paindlikkus, vaid katteallikad mingite ideede elluviimiseks. See on minu käsitus eelnõust ja mul on alust seda arvata põhjusel, et mina ei ole teiega nõus, et teede rahastamine on optimaalne ja isegi võib-olla liiga suur. Pigem peaksime sinna ressursi juurde panema. Siit ka mu küsimus teile. Kui te näete seda, et järgmisel aastal on võimalik tänu paindlikumale süsteemile teedevaldkonnast raha ära võtta ja suunata selle mingite uute meetmete rakendamisse, siis millistelt objektidelt me ressursi ära võtame? Kuskilt peab see rohkem kui 20 miljonit tulema.

Kalle Palling

Komisjoni istungil me objektide lõikes mingisuguseid plusse ja miinuseid paberile ei märkinud, et milline objekt peaks vähem raha saama ja milline mitte. Ma olen siin mitu korda öelnud, et teehoiukava on kinnitatud ja selle koostamisel on arvestatud senise regulatsiooniga, kehtiva seadusega, kus on fikseeritud, et 75% aktsiisi laekumisest suunatakse teedesse. Meile on kinnitatud, et ka tulevikus rahastatakse teehoidu teehoiukava alusel. Nii

et ei ole vähimatki alust eeldada, et mingid kindlad objektid jäävad tulevikus rahastamata.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalle Palling! Avan läbirääkimised. Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Head kolleegid! See ei ole esimene kord, kui poliitikas tõuseb teemaks teede rahastamise vähendamine. Küll on aga selle eelnõu näol kahetsusväärset tegemist esimese korraga, mil teede rahastamise vähendamisest on saanud valitsuse ametlik seisukoht. Eriti huvitavad on olnud ministrite argumentid, et raha nappus aitabki säästa, aitab olla nutikam. Kui ma aga küsisin, kas äkki võiks ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi töötajatele vähem palka hakata maksuma, nad on vahest sel juhul nutikamad ja tublimad, siis tuli välja, et seal see põhimõte ei tööta.

Kogu aeg on jäänud mulje, et raha on teedevaldkonnas üle, kuigi seda on hästi palju teede peale kulutatud. Oleme korduvalt kuulnud räägitavat üledimensioneeritud objektidest. Samas täna väitis komisjonipoolne ettekandja, et raha on teedele kulutatud liiga vähe, teed ei ole heas korras. Ei saagi enam aru, keda uskuda. Kas keegi vassib või lihtsalt ongi soov asi väga segaseks ajada?

Ei anna vähimatki kindlust ka väited, et pole põhjust muretseda, 2018. aastal ju teehoiukava järgi summad kasvavad. Eriti imelik on tundunud jutt, et tulevane paindlikkus ei kohusta ettenähtud raha ära kulutama, aga senise seaduse järgi on riik olnud kohustatud kogu aeg raha kuhugi kulutama, ka siis, kui on hankeid vaidlustatud või tee-ehitus mingil põhjusel venima hakanud. Isegi rahandusminister hiilis siin korduvalt kõrvale vastusest, kas on ikka kindel, et raha pole siia saani saanud järgmisse aastasse edasi tõsta. Ta ei tahtnud otse vastata ja jäi mulje, et ta ei oskagi sellele vastata.

Samas kuulsime ka, et komisjoni esindajal on suur mure tee-ehituse pärast. Tee-ehitus on üldse selline tore valdkond, kus kõik tunduvad spetsialistid olevat. Mõni on rääkinud murest, et ainult suvel ehitatakse. Ma usun, et kõik mäletavad seda, kui kunagi Toivo Jürgenson

rääkis televisioonis lumehanges tee-ehitusest. Peale seda muutus ta pilkeobjektiks. Praegu nagu ei saagi aru, kas siamaani pole paljud Riigikogu liikmed mõistnud, et teid ehitataksegi siis, kui ei ole lund, kui on selleks paslik kliima, ja see on enamasti kevadel, suvel ja sügisel, meeldib see meile või mitte.

Kes ikkagi kaotavad selle eelnõu tõttu, kui see seaduseks saab? Teed on meile igapäevaselt kõige vajalikum infrastruktuur ja nende käestlaskmine mõjutab meid kõiki. Teehoiuraha vähendamise negatiivsed mõjud on pikaajalised ja avalduvad kahjuks mitmel moel. Infrastruktuuri hea seisukord on tähtis majandusarengu eeldus. Näiteid saame tuua Tallinnast ja mujaltki Eestist, kus teed-tänavad on käest lastud.

Palun lisaiega kolm minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaiega.

Toomas Tõniste

Mõnel pool on üsna keeruline endale ette kujutada, et tegemist on areneva ja uuendusliku riigiga. Tahan rõhutada, et teede seisukord mõjutab liiklusohutust. Seda teemat ei kuulnud käsitlevat ühtegi ministrit ega ka komisjoni-poolset ettekandjat, see nagu ei huvitaks mitte kedagi. Aga teede seisukord mõjutab ju liiklusohutust. Transpordi arengukavas on seatud sihiks, et aastaks 2020 kahaneks liikluses hukkunute arv alla 50. Täna arutatav eelnõu viib meid kahjuks sellest eesmärgist kaugemale. Teedevõrgu korrashoid ja arendamine eeldab pikka etteplaneerimist. Teede rahastamise kütuseaktsiisi laekumisest lahtisidumisega võetakse kogu valdkonnalt rahastamise kindlus ning võib karta, et kui see kord juba tehtud on, siis lihtsat tagasiteed ei ole.

Märgin lõpetuseks ära selle, et väited, et eelnõu on mõeldud eelarve kasutamise paindlikkuse suurendamiseks ega ohusta teede rahastamist, on keerutamine. Seletuskirjas räägitakse vajadusest viia teede rahastamine kooskõlla reaalse vajadusega. Kas tõesti arvab valitsus, et reaalne vajadus on väiksem, kui rahaeraldusega on eeldatud? Komisjonipoolne ettekandja seda igatahes ei arvanud ja ka senised uuringud on näidanud vastupidist. Juhin tähelepanu, et ka kehtiv seadus ei keela teid rahastada suuremas summas kui 75% kütuse-

aktsiisist. Ka ei sunni kehtiv seadus meid raha vägisi ära kulutama, nagu meile siin korduvalt on üritatud selgeks teha. Paindlikkuse ja reaalse vajaduse jutu taga on peidus valitsuse soov võtta koalitsioonileppes antud katteta lubaduste täitmiseks raha teede arvel. Järgmise aasta eelarve pole veel kinnitatud, kuid valitsuses 29. aprillil heaks kiidetud riigi eelarvestraateegias on kavandatud teedele 25 miljoni euro võrra vähem raha, kui näeb ette kehtiv teeseadus. Nii palju siis paindlikkusest. Mina olen küll kindlalt seda meelt, et eelnõu niisugusel kujul toetada ei saa. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun kaheksa minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Austatud kolleegid! Arutatava teeseaduse muutmise seaduse eelnõuga soovitakse tühistada kehtiv kord, et 75% kütuseaktsiisist suunatakse Eestimaa teede ja tänavate hoolduseks, remondiks ja ehituseks. See plaan ei ole kindlasti mõistlik. Peamiseks põhjuseks on toodud soov muuta eelarve paindlikumaks, et oleks võimalik operatiivselt riigieelarvet koostada. Jah, loomulikult, ideaalne paindlikkus saavutatakse siis, kui Eesti riigis ei oleks üldse tuludega seotud kulusid, kui rahandusministril oleks aasta algul ees pakk vaba raha, mis ei ole ühegi seadusega sihtotstarbeliselt ära suunatud, ja rahandusminister saaks igal aastal oma otsuse kohaselt ministriumidele laiali saata rahakulutuse piirsummad. See oleks ideaalne paindlik eelarve koostamine Rahandusministeeriumi arvates. Aga mõistlik on loomulikult selline poliitika, kus pikaajalised prioriteedid ja eelarve paindlikkus on tasakaalus ehk kus mõlema teguri jaoks on eelarves ruumi.

Me ei ole siin menetluse käigus aru saanud, miks just teeseadus igatsetud paindlikkusele ohvriks tuuakse. Samas peitub selles ka ohu märk. Praegu me ju teame, et tuludest sõltuvaid kulusid on väga erinevaid. Võtame näiteks keskkonnatasud. Ehk seome ka keskkonnatasud lahti sellest sihtotstarbest, mis seadu-

sed ette näevad? Või sotsiaalmaks – kas tulevikus langeb ka sotsiaalmaksu kasutamine samasuguste poliitiliste otsuste meelevaldaks? Edasi, töötuskindlustusmaks ehk töötukassa iseseisvus, ja hasartmängumaks, millest on palju kordi räägitud ja mille puhul minule jääb arusaamatuks, mis tegelikult on Reformierakonna seisukoht. Täna ütles komisjoni ettekandja, et tema toetaks hasartmängumaksu lahtisidumist, et paindlikkust ka sel moel suurendada. Samas ma mäletan, et just Reformierakond tegi ettepaneku siduda hasartmängumaksust laekuv summa Eesti Rahva Muuseumi ehitusega. Nii et nendel, kes on teinud praegu ettepaneku suurendada riigieelarve paindlikkust, ei lähe teod ja sõnad tegelikult kokku. Nagu ma ütlesin, see on ohu märk, et sotsiaalmaksu ja muude võimalike tuludega seotud kulude rahaallikatest lahtisidumisega edasi minnakse. Valdkondade pikaajalist arengut silmas pidades võib öelda, et see vähendab kindlustunnet.

Kõik see puudutab ka teede ehitust ja hoolust. Teehoiukava on pikaajaline arengukava. See ei ole ainult objektide loetelu, mille kohta võime öelda, et kui üht või teist objekti ei ehitata või ei remondita tänavu, siis tuleb see järgmisel või ülejärgmisel aastal või hoopis seitsme või kaheksa aasta pärast, aga teehoiukava iseenesest kehtib. See on ju tegelikult demagoogia. Teehoiukava kehtib siis, kui selle taga on konkreetsed aastaarvud ja rahasummad, mille abil seda ellu viiakse. Ainult nii saab planeerida pikaajalist teede hoidu, investeeringuid ja objektide ehitamist. Kui arengukavas ei ole kirjas, mis aastal kavatakse konkreetset objekti rahastada, siis on see kava rohkem ilukirjandusliku väärtusega.

Edasi, kohalike omavalitsuste kindlustunne. Ka täna küsiti siin saalis korduvalt, mis annab kindlustunde, et kohalike omavalitsuste teede raha ei vähendata. Uus seadus seda kindlustunnet ju ei paku. Vastus oli, et tagatis on ministri sõna. Ministri sõna peaks andma kohalikele omavalitsustele pikaajalise kindluse oma eelarvete ja arengukavade, sh teedehoiu planeerimiseks. No kuulge! Mina nii noor ja naiivne inimene ei ole, et ministri sõna asendaks minu silmis seadust, eriti kui meil on ametis praegune majandus- ja kommunikatsiooniminister. Oleme ju näinud, kuidas praamiiklikluse korraldamisel on ministri seisuko-

had ühe nädala jooksul muutunud 180 kraadi ehk vastupidiseks. Ja nüüd me peame arvama, et meil on kindlustunne aastateks või lausa aastakümneteks ja selle tagatiseks on ministri sõnad. Ärgem olgem nii naiivsed!

Tahan stenogrammi huvides ära märkida ka teema, mis on arutelu jooksul korduvalt läbi käinud, ja nimelt, et Eestis on ehitatud üledimensioneeritud teelõike ja -sõlmesid. Eks meil igapähele on oma arvamus ja ka minul on selle kohta oma arvamus. Üledimensioneerimist on ikka ette heidetud eelmisele majandusministrile Juhan Partsile, kes olevat kõiges selles süüdi. Tuletan aga meelde, et Mäo risti ja paljude teiste mõni aasta tagasi valmis saanud teelõikude planeerimine ja rahastamisskeemi otsustamine toimus aastaid varem. Ma mäletan väga hästi, et see sai teoks sotsiaaldemokraatide osalusel ja ajal, kui rahandusminister oli sotsiaaldemokraat Ivori Padar. Siis langetati paljud rahastamisskeemide otsused ning hakati hankeid ette valmistama, aga paljud objektid tööpoolest valmisid majandusminister Juhan Partsi ajal. On kuidagi kummuline kuulda praeguselt ministrilt etteheiteid oma eelkäijale, kui need võiks pigem olla adresseeritud tema erakonnakaaslasest rahandusministrile.

Veel üks tähelepanek. Kavandatud teede rahastamise vähendamine seab ohtu regionaalse tasakaalu püüete realiseerumise. Me teame, kui erinevas seisus Eesti teed on. Näiteks Lääne-Virumaal on riigiteed peaaegu saja protsendi ulatuses mustkatte all. Samas kui me läheme Lõuna-Eestisse, siis näeme, et alla poole riigiteedest on mustkatte all. Nii suured erinevused on Eestis. Need regionaalsed ebakõlad tuleks samm-sammult kaotada ning seda saab teha ainult teede arengukava alusel ja valdkonda piisavalt rahastades. Aga kui me võtame sealt raha ära, siis unistust, et teede olukord kogu Eesti riigis ühtlustub, ellu viia võimalik ei ole.

Nii et mina ei arva, et see ettepanek on mõistlik. Ma loodan, et kollektiivne mõistus ületab ettepaneku teinud ühe inimese ja ka valitsuse mõistuse ning et Riigikogus jõutakse parema lahenduseni, kui on valitsuse ettepanek teeseaduse muutmise kohta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Eile laulupeo tule toomiselt siiapoole sõites oli mul selline kurb meeoleu, peas keerlesid emotsionaalsed küsimused. Kohtusin seal paljude inimestega, kes küsisid, mis on juhtunud. Mis on juhtunud peale seda, kui Eesti riiki on juhtima hakanud ajutine valitsus? Kõigepealt on mindud kallale ettevõtjatele. Ettevõtjate koormust püütakse iga nädal uue seaduseelnõuga suurendada. Vahepeal tekkis küsimus, kas meil valitsuses ei ole tõesti ühtegi ettevõtjat, kes saaks aru, kust tuleb maksuraha. Ei ole võimalik midagi jagada, kui ei ole ettevõtlust. Suurem osa riigile laekuvast maksurahast tuleb ikkagi otse ettevõtlusest. Ühel päeval tundub, et meie inimesed elavad väga hästi, nende kodukulud on väikesed. Siis aga ilmub meile laua peale eelnõu, millega tõstetakse maagaasi aktsiisi ja muudetakse kallimaks kodutarbijatele maja kütmiseks müüdav vedelkütus.

Eile tundus, et on suur leinapäev meile kõigile, eriti aga meie emadele. Ajutine valitsus on otsustanud, et meie emad ei vääri emapensioniga, ja võtavad nendelt järgmise kolme aasta jooksul ära 86 miljonit eurot. Ja täna on siin laudade peal teedelt raha äravõtmine. Kui keegi siin saalis ütleb, et 25 miljonit ei ole osatud kuhugi panna, siis küsige kohalikest omavalitsustelt, kas nad ei oleks igal aastal tahtnud seda raha kasutada ja omavalitsuste bilansis olevaid teid korda teha. Kui palju on omavalitsusi, kes viimastel aastatel on suutnud asfalteerida või muul moel tolmuvabaks muuta oma kruusateid või remontida kruusa- ja asfaltteid? Siin räägitakse, et elu hakkab käima teehoiukava järgi. Kahjuks tundub, et ettekandjad ei ole päris tõsiselt teehoiukavasse süüvinud. Seni ei ole perspektiivset teehoiukava ühelgi aastal täidetud, alati on jäänud mingid objektid ehitamata. Ja nüüd, kui raha ära võetakse, hakatakse uuest aastast kohe kõiki teid ehitama?!

Olen aru saanud, et Tallinnas enam öörahu olema ei hakka, sest ka öösel hakatakse tramiteed ja muid teid ehitama. Nii et neil, kes Pärnu maantee ääres elavad, on põhjust karta, et mõne päeva pärast tuleb uus seaduseelnõu, kutsutakse ehk ka erakorraline Riigikogu istungjärk kokku ning seadustatakse, et teeehitus peab käima 24/7 ja ka talvel paksu lumega.

Me teame, et võtsime siinsamas Riigikogus transpordi arengukava vastu alles mõni kuu

tagasi. Tolles kavas on väga selgelt öeldud, et kohalike teede hoiu toetuseks eraldatakse vähemalt 10% kütuseaktsiisist. Kuidas kõnealune seaduseelnõu selle arengukavaga kokku läheb? Kas ka transpordi arengukava tuleb uuesti Riigikokku arutusele tuua ja muuta seda punkti seal?

Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aivar Kokk

Täna me võtame teedelt raha ära, aga on lubatud, et kohalikud omavalitsused saavad oma 28 miljonit eurot ikka kätte. Me teame, et Euroopa Liidu toetusrahaga ehitatakse suuri objekte ja see töö tegemata jääda ei tohi. Kust siis see raha ära võetakse? Raha võetakse suure tõenäosusega ära kohalike riigiteedelt. Nendelt teedelt, mille seisukord on kõige halvem. Jah, me oleme suuremaid teid suutnud korda teha, aga väiksemad riigimaanteed vajavad järgmistel aastatel kindlasti suuri investeeringuid.

Mitmel korral rääkisid minister ja ka komisjoni ettekandja siin sellest, et teatud objektide ehituseks on läinud liiga palju raha, mõni viadukt või muu objekt on saanud liiga uhke. Nendele teadmiseks, et kui tahetakse ehitada neljarealist teed, siis klassifikatsiooninõuete hulka kuulub üks väga selge tingimus: samal tasapinnal vasakpöõret ei tohi lubada sellisel teel teha. Ei ole mõtet ehitada väga korralikke teed, kus on igal ristmikul valgusfoor. Mitmealiste teede ehitamise mõte on ikka selles, et me saaksime punktist A punkti B maksimaalselt kiiresti ja maksimaalselt ohutult. Kui me kogu tee valgusfoore täis pikiks, ei oleks sellel luksusel mõtet ja me võiksime rahulikult jätkata üherealiste teedega.

Kas me võtame siis selle seaduse vastu ja uuest aastast enam tolmuvabasid teid ei ehitata? Kas jätame kõikide kohalike riigiteede investeeringud tegemata? Kas kergteede projektid jäävad ära? Me oleme aastaid rääkinud, et Tallinna ja Tartu vahel peaks olema korralik mõlemas suunas kaherealine maantee, mis võimaldaks ka Lõuna-Eesti inimestel pealinna magusamatele töökohtadele kiiremini kohale jõuda. Kas nüüd arvestatakse, et kui Rail Balticu ehitus peale hakkab, siis maade kokku-

ostmise ja kõige muuga seotud omafinantseeringu summa jõuab poole miljardi euroni? Ja kust see raha võetakse? Me ju laenata ei taha.

Kõige suurem mure on aga see, et mitte ükski seadus enam ei ütle, kui palju järgmistel aastatel teedale raha eraldatakse. Minu arvates see on kõige suurem mure ja seepärast ma ei saa selle eelnõu poolt kuidagi hääletada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Austatud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Nõukogude ajal oli üks väga populaarne film "Patukahetsus". Seal läks üks vana naine mööda teed mäest üles ja küsis ühe akna peal olevalt nooremalt naisterahvalt, kuhu see tee viib. Noorem naine vastas, et mitte kuhugi. Vanem naine ütles, et siis ei ole teel mõtet, kui ta templisse ei vii. Ilmselt on see üks Jürgen Ligi lemmikfilme. Teed ei peagi kuhugi viima. Nagu ta siin Riigikogus on öelnud, teedel ei tohiks olla suurt koormust ja teede koormuse vähendamine on üks eesmärk. Siis ei peaks neid nii palju remontima. Meil on olemas teehoiukava. 25 miljoni euro võrra teehoiuraha vähendamine kindlasti selle kava elluviimist ei kiirenda.

Mineval nädalal toimus meie konverentsisaalis arengufondi üritus, kus esitleti innovatiivset lahendust Eesti transpordiprobleemide lahendamiseks. Üks noormees presenteeris väga hasartselt uut võimalust iseliikuvate autode näol. Väide oli selline, et kui me saaks iseliikuvate autode süsteemi toimima, siis poleks üldse vaja nii suuri ja kulukaid infrastruktuuriobjekte ehitada nagu Ülemiste ristmik jms. Kahjuks mina selle noormehe optimismi ei jaga ja seda ma seal saalis ka ütlesin. Eelkõige on meil infrastruktuuri vaja selleks, et majandus ja logistika paremini tööle hakkaksid.

Mõni aasta tagasi tehti uuring, kus küsiti maaelanike käest, millest nad kõige rohkem unistavad. Üks sagedasemaid vastuseid oli, et kergliiklusteest. Tallinna inimestele tundus natukene kentsakas, et nii suure protsendiga võitis see soov, ja küsitluse pädevus seati kahtluse alla. Aga kui me vaatame, kui palju on taasiseseisvunud Eestis liiklus tihenend, kui paljud inimesed kasutavad rohkem isiklikke sõiduautosid, siis tundub loogiline, et kui maa-

lapsed peavad kooli minema mööda suurt maanteed, mille kõrval kergliiklusteed pole, siis on nende tervis ja elu ohus.

Ma palun kolm minutit lisaaega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

Erki Nool

Mina olen Ida-Virumaa saadik ja mäletan väga hästi, kui Jõhvi kandis avati esimene kergliiklustee. Esimese poole aasta jooksul ma ei näinud seal ühtegi inimest sõitmas või kõndimas. Enam-vähem samal ajal avati ka enne Narvat olev kergliiklustee ja pilt oli umbes sama. Nüüdseks ei ole väga palju aega mööda läinud, aga juba on tervisesportlased hakanud neid teid aktiivselt kasutama. Iga kord, kui ma seal käin, näen kümneid inimesi nende teede peal, kasutus on väga aktiivne. Sama tendentsi näeme üle Eesti. Kas plaanitav seadusmuudatus võimaldab neid unistuslikke projekte paremini ellu viia? Kahtlen selles sügavalt.

Peaksime teeseaduse muutmise tegelikult paljusid murekohti lahendama. Võtame kas või riigimaanteed. Võtame Haapsalu, kus selleks, et jõuda Hiiumaale, tuleb läbida riigimaantee. Kui selle all kanalisatsiooni või muude kommunikatsioonidega midagi juhtub, tuleb tee üles võtta. See on küll riigimaantee, aga linna vastutada. Seal probleemid hakkavadki. Kui me vaatame teeseaduse muudatusi, siis näeme, et kõikide objektide kohta käivad otsused teeb Vabariigi Valitsus. Kui efektiivsed ja kiired me suudame olla, kui on vaja reageerida suurte ja väga kiireloomuliste investeeringuobjektide tekkele?

Väga palju on eelnõu kaitsjad meenutanud meile seda, et oleme suurtesse sildadesse liiga palju raha pannud. Jah, ka mina olen seda meelt, et oleme raisanud arutult palju raha teatud infrastruktuuriobjektide ehitamiseks. Selleks, et osata raha mõistlikumalt kasutada, võiksime kaasata teedehitusse rohkem inseneere ja rohkem arvestada muu Euroopa kogemusi.

Kui kogu see jutt kokku võtta, siis arvan, et teeseaduse plaanitud moel muutmine ei paranda olukorda, pigem halvendab. Palju jõudu ministritele uute kentsakate ideede väljatöötamisel! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma palun kolm lisaminutit!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Liisa-Ly Pakosta

Nõustun eespool kõnelnud Isamaa ja Res Publica Liidu kolleegidega ning säästan häid kuulajaid ja stenogrammi lugejaid selle kõige kordamisest. Rahastamise kindlus pikemaajaliste otsuste planeerimisel on oluline nii memmele-taadile, kes võivad ühel heal hetkel avastada, et juba planeeritud 86 miljonit eurot nende pensionilisana laste kasvatamise eest on neile lähiaastatel kättesaamatu, kui ka riigi- ja kohalike omavalitsuste ametnikele. Infrastruktuurist ja selle pikemast etteplaneerimisest sõltub tegelikult väga palju nii riigi tasemel kui ka kohalikus omavalitsuses just elanike ligimeelitamise ja investeeringute tegemise seisukohalt. Kui järjepidevusest rääkida, siis kas teadsite, et arheoloogide hinnangul on Eesti peamiste maanteed võrk vähemalt 300 aastat vana? See näitab, kui olulised on teede rajamisel langetatud otsused, kui suure mõjuga võib olla vale otsus.

Teedega seonduvalt on mul südamel kaks asja. Mööda teed ei sõideta ainult autodega. Ka eelkõneleja Erki Nool nimetas, et teid vajavad ka inimesed, kes kõnnivad või siis sõidavad jalgrattaga. Tee on osa elukeskkonnast täpselt samamoodi nii mootori ja nelja ratta abil liiklejale kui ka kahe rattalise sõiduriistaga liiklejale või tipa-tapa jala käijale. Et mõistaksite mu mure suurust, võiksite siit mäe otsast lihtsalt alla vaadata.

Võtame ühe pisikese näitena hiljuti valminud Järvevana tee ja Ülemiste ristmiku arenduse. Järgmine kord, head kolleegid, kui te vuhisete oma automobiilidega mööda Järvevana teed, siis vaadake korra ka seda, mis toimub selle kõrval. Tee ise, mis on mõeldud neljarattalistele, on tööpoolest uus ja läikiv nagu prillikivi. Aga jalakäijad ja jalgratturid peavad vaheldumisi sumama läbi lahtise liiva ja kukalt kratsides nuputama, mida teha alalõpmata ootamatult katkevate kergliiklustee lõikude korral. Jalgrattur ei saa tegelikult kasu-

tada Järvevana teel Pärnu maantee juures olevat raudteeületust, sest see on nii ehitatud, et jalgrattur pääseb sealt mööda vaid autoteed kasutades. Kindlasti ei ole selle tee ehitamisel seda eesmärgiks seatud. Ja triumfina lõpeb rattatee selle järel sootuks.

Tartu maantee ääres Mõigu suunal sõites näeb täpselt sama pilti: rattatee katkeb plõrsti kaubanduskeskuse ees ja edasi võimalust jalgrattaga liikumiseks ei ole. Mis veel Järvevana teesse puutub, siis samas lähedal Viadukti tänava ääres puudub kõnnitee üldse. Kui minna Järvevana teele mööda Veerennit läbi Luite asumi, siis on ratturi ees vahepeal umbes 100 meetrit tühjust ehk lahtist liiva ja seejärel jõuab ta taas Järvevana-äärse rattateeni. See 100 meetrit lahtist liiva, mis jääb suures transpordisõlmes kahe rattateelõigu vahele, on küllalt ilmikas näide selle kohta, kuidas kas siis raha lõppemine või hooletu planeerimine muudab kogu ülejäänud massiivse investeeringu peaaegu kasutuks. Kui vaatate Filtri tee otsast Sikupilli poole ja üritate sedagi lõiku läbida jalgrattaga, siis ootab teid taas Erna raja tüüpi katsumus: jälle tuleb kas liivas või mudas mütata. Ning ma räägin ainult ühest teejupist! Kergliiklusteid kahtlemata kasutatakse palju rohkem, kui need kuskile viiks ega katkeks aeg-ajalt.

Teine suurem mure kattub siin saalis öösel erutust tekitanud küsimustega. Igaks juhuks tuletan meelde, et mööda teed liiguvad ka lapsed. Lapsi kiputakse unustama kahetsusväärset paljude seaduseelnõude koostamisel. Nad on muutunud Eesti Vabariigis nähtamatuks nagu väike poiss Tove Janssoni loos "Nähtamatu laps". Mäletatavasti räägib see lugu sellest, et kui täiskasvanud inimesed ühest lapsest väga kaua välja ei teinud, siis muutus ta üha heledamaks ja heledamaks ning lõpuks täiesti läbipaistvaks ehk nähtamatuks. Kahjuks tuleb seda täheldada ka sellesama teeseaduse muutmise eelnõu juures.

Meie eelnõude koostamise instruksioon näeb ette, et absoluutselt kõikide eelnõude puhul tuleb analüüsida ka nende demograafilist mõju. Minu poole pöörduvad sageli maal elavad inimesed, kes kasvatavad väikesi lapsi ja on mures selle pärast, et kui nende lapsed saavad kooliealiseks, siis kuidas nad ikkagi iseseisvalt kooli jõuavad, kui suure maantee ääres, mida mööda kooli võiks minna, laps

turvaliselt liikuda ei saa. Loomulikult puudub see küsimus ka neid hajaasustusega piirkondade inimesi, kellel tuleb lapsi lasteaeda viia ja kes ei ela lasteaia lähedal.

Oleks olnud vägagi asjakohane analüüsida ka selle eelnõu puhul teede uutmoodi rahastamise demograafilist mõju. Pealtnäha võib tunduda, et mingit seost ei ole. Ent just nõue analüüsida absoluutselt kõikide eelnõude puhul ka nende demograafilist mõju on viinud Prantsusmaa Euroopa Liidu kõige suurema iibega riikide hulka. See oli täiesti teadlik otsus Prantsusmaal, et iga eelnõu koostamisel tuleb pöörata tähelepanu lastele ja lastega peredele, olgu tegemist kas või nendest pealtnäha nii kauge asjaga nagu infrastruktuur ja selle rahastamine. Nagu me näeme elust endast võetud näidetest ja inimeste liikumisest, demograafilistest suundumustest, sunnivad just nimelt infrastruktuuri puudutavad küsimused paljusid inimesi vastu oma tahtmist elukohta vahetama. Kahjuks on meil ka väga palju traagilisi õnnetusi lastega, mis on juhtunud kas ülekäigurajal või teepervel. Ma väga loodan, et enne kolmandat lugemist lisatakse eelnõu materjalidele ka selle demograafilise mõju analüüs. Suur tänu teile tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Palts, palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud istungi juhataja! Auk tees on auk ettevõtluses ja Reformierakond koormab ettevõtlust täiendavalt 100 miljoni euroga aastas. See on tõesti pomm ettevõtluse jalgade küljes. Aga sellest üksi on vähe, täiesti üheselt ja selgelt võtab Reformierakond tuleval aastal teedelt ära vähemalt 25 miljonit eurot. Selle võrra on teed ka auklikumad.

Riigi asi ei ole toetada ettevõtlust rahaliselt. Riigi asi on luua keskkonda, luua infrastruktuuri, et ettevõtlus oleks efektiivsem. Maanteed ja muud teed on infrastruktuur. Halb maantee ja üks auk maantees ei ole lihtsalt auk, mis meid hambaid krigistama paneb ja autosid lõhub. Iga auk mõjutab nii valitsussektori kui ka erasektori efektiivsust. Kui neid aukusid on sada, siis need mõjutavad efektiivsust oluliselt rohkem, kui neid on tuhat või miljon, siis veel rohkem. Reformierakond täiesti selgelt ja üksüheselt investeerib 25 mil-

jonit eurot aukudesse. Pean silmas võrdlust olukorraga, kui nad seda muudatust ei teeks ja jäta teederaha vähendamata.

Eile ma rääkisin kahjust, mis Reformierakond on teinud transiidisektorile. Mul on ettepanek Reformierakonnale: lõpetage, palun, kahjurlus! Ärge olge pidurimehed, laske käsi piduri küljest lahti! Ettevõtlus tahab areneda. Kui te ettevõtlust ei pidurdaks, laekuks kesk-pikas perspektiivis riigieelarvesse kindlasti rohkem kui see 100 miljonit eurot, millega te pidurdate ettevõtlust maksuseaduste kaudu, ja see 25 miljonit, mis läheb maksma aukude maanteesse puurimine. Kui te neid lolle samme ei teeks, siis saaks kindlasti tänu ettevõtluse efektiivsuse kasvule eelarve ületäidetud ja te saaksite lahendada ka sotsiaaldemokraatide väikseid muresid.

Ma saan aru sotsiaaldemokraatide mõttelaadist, et mitte öelda leninlikust mõttelaadist. Sotsiaaldemokraadid arvavad, et raha kasvab lasteaias, vanadekodus, haiglas. Ei, sotsiaaldemokraadid, raha ei kasva seal. Reformierakonnas olen ma selles mõttes pettunud, et nad ei suuda sotsiaaldemokraatidele selgeks teha, kus raha tekib. Palun näidake eeskujuga astuge samme, mis suurendavad ettevõtluse efektiivsust!

Teine mure on demagoogia, mis sellesama seaduseelnõu ümber keerleb. See tundub justkui süütu, aga kui demagoogia abil püütakse seletada, et 25 miljoni äravõtmine teedelt on peaaegu kasulik Eesti majandusele, siis selline rahva lollitamine tuleb kaugemas perspektiivis bumerangina tagasi. Kalle Palling ütles natuke aega tagasi siitsamast puldist korduvalt, et teed ja muud objektid on üle dimensioneeritud, liiga suured jne. Kui ma küsisin tema käest, et nimeta üks teelõik, mis on üle dimensioneeritud, siis ta ei osanud vastata.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Tõnis Palts! Teie kõne on ammu läbi.

Tõnis Palts

Kas kolm minutit saab juurde?

Esimees Eiki Nestor

Lisaaga oleks pidanud küsima kõne ajal, ma lasksin teil mõtte lõpetada. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Palun kolm minutit lisaega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Siim Kiisler

Austatud esimees! Head Riigikogu liikmed! Liisa Pakosta tõi esile, et sellel eelnõul puudub demograafiliste mõjude analüüs, aga olukord on palju hullem. Ma tsiteerin eelnõu seletuskirja, kus on öeldud järgmist: "Kuigi seaduse elluviimisega avaldub teehoiu planeerimisperioodi tõttu eeldatavasti oluline mõju riigi maanteede ja kohalike teede teehoiu rahastamist korraldavale riigiasutusele ja kohalikele omavalitsustele, mõjude analüüsi aruannet seletuskirjale ei lisata. Mõjude analüüsi koostamine ei võimaldaks eelnõu menetleda kiireloomulisena."

Kui ma küsisin eelnõu algataja poolse ettekandja, rahandusministri käest, kuidas ta seda kommenteerib, siis ta ütles, et tema pole eelnõu seletuskirja kirjutanud ega oska seda kommenteerida. Küsisin siis majanduskomisjoni istungil selgitust Rahandusministeeriumi ametnike käest, kes ilmselt pidid seletuskirja autorid olema. Ka nemad ei teadnud sellest lõigust midagi. Lõpuks nad ei suutnudki vastata küsimusele, kuidas selline seisukoht seletuskirja on saanud ja, mis kõige tähtsam, miks see eelnõu siis nii kiireloomuline on. Miks ei võiks seda seadusmuudatust arutada rahulikult pärast suvepuhkust, olles enne näinud ka oluliste mõjude analüüsi? Siis saaksid Riigikogu liikmed rahulikult otsustada, vaadates otsa mõjude analüüsile, ja selle põhjal teha oma valiku, kas eelnõu toetada või mitte toetada. Nagu ma ütlesin ka komisjonis, ametnikud ei oska sellele küsimusele vastata. Polegi õiget selgitust, miks asi nii kiireloomulisena üldse päevakorral on.

Natuke ka paindlikkusest. Eelnõu peamine eesmärk on riigieelarve paindlikkuse suurendamine, sidudes kütuseaktsiisist laekuva tulu teehoiu rahastamise kuluartiklist lahti. Mulle paindlikkuse põhimõte iseenesest meeldib, möönan seda. Aga on kahetsusväärne, et seda rakendatakse nagu ainult ühes valdkonnas. Vabariigi Valitsuse istungitel on korduvalt juttu olnud, et sedasama võiks teha näiteks hasartmängumaksust laekuvate vahenditega – needki

ei tohiks olla jäigalt seotud. Aga ei, selliseid otsuseid ei langetata! Säärane otsus on tehtud ainult ühes valdkonnas. See ei ole sisuline paindlikkus. See on midagi muud ja me teame, mis see on. See on raha äravõtmine ühest valdkonnast.

Tõepoolest peab nõustuma Tõnis Paltsuga, et algataja demagoogia on hämmastav. Ühelt poolt Vabariigi Valitsus teatab avalikult, et nende eesmärk on ära võtta 25 miljonit eurot teederaha, teiselt poolt tunnistab algataja, et nad ei tea, mis juhtub selle eelnõu seaduseks saamise tagajärjel. Nad justkui ei tea, kas raha jääb vähemaks või ei jää. Teavad küll! Nad ei räägi meile tõtt, kui nad kinnitavad, et nad ei tea. Tegemist on ühest valdkonnast raha äravõtmisega. Seetõttu on eelnõu sisu ebaõiglane. Tõsi, see ei ole nii inetu ja ebaõiglane, nagu on Vabariigi Valitsuse otsus vanemapensioni kohta, millega 226 000 inimesele tehakse jõhkvalt liiga. Ma tunnistan, et teeseadust muuta soovides nii alatult ei käituta. Siiski on see kokkuvõttes inetu samm, sest see päädib raha vähendamise ühes valdkonnas.

Keda selles valdkonnas raha vähendamine lööb? See lööb eelkõige väga valusalt inimesi, kes elavad suurematest keskustest eemal. Üks Eesti regionaalarengu olulisi tegureid on meie kommunikatsioonid: meie maanteed ja muud transpordiühendused, sideühendused ja kogu infrastruktuur. See otsustab kokkuvõttes, kas inimestel on võimalik elada neid rahuldaval viisil ka suurematest keskustest kaugemal. Paljud langetavad tõesti raskeid otsuseid. Näiteks kui lapsed saavad kooliealiseks, siis vanemad võivad otsustada maapiirkonnast suuremasse keskusse kolida, sest nad ütlevad, et ei saa teistmoodi hakkama. Näeme seda Eestis väga tihti. Nendele inimestele löögi andmine on vale valik.

Otsust põhjendatakse väitega, et selles valdkonnas justkui on raha liiga palju, nii et tehakse lausa suurejoonelisi lahendusi. Ka mulle tundub, et võib-olla mõni projekt ongi liiga suurejooneliselt teostatud, aga olen üsna veendunud, et meil puudub siin saalis pädevus sellele hinnangut anda. Ma mäletan, kui omal ajal ehitati Tallinnas Tammsaare tee, Järvevana tee ja Pärnu maantee ristmikku ning seda viadukti seal. Oi milline meeletu kriitika oli avalikkuses, et see objekt on selgelt üledimensioneeritud ja liiga kallis! Ning mis olukord on seal

nüüd? See ristmik mitte ei hakka jääma, vaid on juba selgelt jäänud liiga väikseks. Ei suudetud ennustada, et seal nii suured liiklusvood liikuma hakkavad.

Ma arvan, et me peame selliste valikute tegemisel ikkagi asjatundjaid usaldama. Me ei ole siin kindlasti kõige targemad, et öelda, kui suur mingi sild peab olema või mitu rida tuleb kuskil teelõigul rajada. Meil ei ole pädevust, et vaadata ette järgmise 10–20 aasta peale. Ning kui me siin eksime ja otsustame liiga odavate ja liiga nigelate objektide kasuks, siis tagajärg on see, et peame hakkama õige pea neidsamu kohti laiemaks ehitama. Kokku võttes kujunevad sellised otsused riigile väga kahjulikuks.

See eelnõu ei ole mitte eelarve paindlikumaks muutmise eelnõu, vaid teehoiult raha äravõtmise ja teedeinvesteeringute kärpimise eelnõu. Seetõttu on see ebaõiglane eelnõu, mis lööb valusalt eelkõige maaelanikke. Mitte mingil juhul ei ole see hea lahendus. Ma teen ettepaneku, et pärast kõigi mõjude analüüsi arutame seda eelnõu edasi sügisel. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Tere päevast, head kolleegid! Ma kõigepealt kiidan meie esimeest Eiki Nestorit, kes minu meelest Tõnis Paltsuga täiesti õiglaselt käitus. Kui inimene ei küsi oma mõtete väljaütlemiseks lisaaga, siis ei saa talle seda anda, aga teisest küljest mõtte lõpetamiseks võiks inimesel tõesti õigus olla. Nii et oled käitunud õiglaselt, Eiki, aga kuna mul on päris mitmeid mõtteid, siis ole hea ja broneeri mulle kolm minutit lisaks.

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaaga!

Marko Pomerants

Aitäh! Vaadake, milline lühike ja lakooniline seaduseelnõu! Mahub kenasti ära ühele leheküljele, koosneb kahest paragrahvist ja üldse mitte pikast seletuskirjast, aga kui palju muret selle ümber on! Tõepoolest, kõigil, kes räägivad siin mitmesugustest seaduseelnõude mõjude analüüsist, on põhjust olla murelikud, sest arutatava eelnõu puhul pole sellele piisavalt tähelepanu pööratud. Mina ise tegin

eile õhtul ühe avastuse, uurides põhjalikumalt lastekaitseaduse eelnõu ja töövõimetoetuse seaduse eelnõu. Tõepoolest oli tegu eelnõudega, mille mõjude analüüsis oli välja toodud vähemasti kuus või seitse valdkonda, alates sotsiaalsetest mõjudest, mis selliste seaduste puhul ongi elementaarne, ning lõpetades mõjuga regionaalarengule ja isegi julgeolekule. Lastekaitseaduse puhul näiteks leiti, et julgeolek ja turvalisus peaks kindlasti kasvama – kui lapsed kasvavad ilma vitsata, heades kätes, siis tulevad nendest loogiliselt võttes tublid kodanikud. Viitan seepeale ühe teise eelnõu kontekstis, mida me siin eile kella nelja ja poole kuue vahel menetlesime, et selle algatajad, keda oli 40, oleks võinud kamba peale ikkagi kaasnevate mõjude üle mõelda. Kogu mõjude analüüsi on nad mahutanud kahele reale või tegelikult natuke jätkub kolmandale ka – üks sõna ei mahtunud kahe rea peale ära. Nii et mõjude analüüs on kindlasti tähtis teema ja tegelikult on kõik asjad siin omavahel seotud.

Minu eelkõnelejad IRL-ist on hästi palju rääkinud vanemapensionist ja sellest, et praegune valitsus on käitunud alatult, võttes asjaosalistelt kolme aasta peale ära 86 miljonit eurot ja lükates selle pensionilisa maksmise edasi aastani 2018. Meil on Eiki Nestoriga, kes me oleme oma ministrirollis enne ka pensionäridega kokku puutunud, selles osas üsna sarnased kogemused. Pensionärid on üldiselt niisugustes küsimustes alati üsna kärsitud ja väidavad, vahel muidugi ka põhjendatult, et nendel ei pruugi üldse elupäevi nii palju olla, et nad jõuavad selle aja ära oodata. Kui vanemapension oleks jõustunud varem ettenähtud ajal, siis kindlasti ostnuks tragid vanainimesed lisaraha eest ka bensiini, maksnuks aktsiisimaksu ja teede olukord muutunuks paremaks. Näete, kuidas asjad maailmas omavahel seotud on.

Hästi palju on tähelepanu pööratud suurtele ristmiketele. Mina käisin sel pühapäeval Narvas ja tulin tagasi Jõhvi–Kukruse teed mööda, suundudes Rakvere poole. Ma vaatasin sellele ristmikule just selle pilguga otsa, et kas teda on saanud liiga palju või kas ta on kena tulevikku vaatav objekt. Ning kui on, siis mis selle teadmise peale hakata. Ma pean nõustuma Siim Valmar Kiisleriga, et säärasele objektidele on väga raske hinnangut anda, kui sinu teadmised piirduvad sellega, et sa lihtsalt sõi-

dad teinekord mõnelt Eestimaa ristmikult läbi. Tundub, et ümberringi on laudad ja põllud ning tegu on täiesti mõttetu objektiga, aga ettepoole vaadates võib olla ikkagi tark teha ristmik selline, et autod ka tulevikus sinna kenasti peale mahuvad.

See, et teederaha vaja on, sai minule selgeks ka sellesamas Narva linnas. Hästi palju on toodud Tallinna näiteid, aga Narvas nimelt toimus neljandat korda Energiajooks. Energiajooksu puhul on huvitav see, et üritus peetakse alati eri tänavatel. Ma olin tänavugi valmis suureks lõputõusuks, mis tavaliselt enne finišit on, aga tänavu oli see lõputõus ära jäetud. Ja põhjus oli väga lihtne: sellel tänaval puudus normaalne kate. Seal käis parajasti teeremont ja killustiku peal tõepoolest väga hea joosta ei ole. Nii et teehoiuvajadus on ilmselge väga paljudes omavalitsustes.

Ükspäev rääkis kolleeg Gräzin õige imelikult juttu. Ma tegelikult teda väga hästi ei mõista, aga võib-olla on see kõik tõsi, ega ma kogu Eestit nii hästi ei tunne. Tema nimelt ütles, et tema tõesti otsib praegu omale vana nõukogudeaegset VAZ-tüüpi autot. Plaan on, et kui ta läheb oma valijate juurde, siis ta jätab oma peenema auto – ma ei teagi, mis auto tal on – kuhugi kõvakattega tee äärde ja edasi jätkab oma valijate juurde sõitu selle VAZ-iga. Läänud ööl heideti ette paljut, mis pärineb nõukogude ajast, väidetavalt on selleks ka näiteks abielu. Aga näete, nõukogudeaegne VAZ-auto võiks Gräzini arvates olla see, mis tema valijateni viib. Seega kõik, kes arvavad, et tegelikult ei ole teede ehituseks rohkem raha vaja, kas tõepoolest tegelevad demagoogiaga – seda sõna on siin õige palju kasutatud – või nad lihtsalt poliitikutena ei käi nii aktiivselt oma valijate juures nagu kolleeg Gräzin. Tema puhul me ju teame, et ta käib, ja seetõttu on tema hääletesaak alati väga kena.

Samas tahaksin natukene valitsusele süüks pandavaid tegusid pehmendada. Kuigi siin on räägitud, et vanemapensioniga seoses tehakse 226 000 vanainimesele liiga, siis väidetavalt me täna öösel tegime 170 000 inimesele head. Nii et valitsuse hea ja halva bilanss halva tegemise poole nii palju kaldu ei ole.

Liisa murest ka natuke – sellest, et rattateed lõppevad kusagil imelike kohtade peal ära ja need ei vii nii pikalt kuhugi nagu autoteed. Tõepoolest on see nii ja ega siin ei oskagi min-

git väga head lahendust välja pakkuda. Ilmselt on see mõistetav ja tuleneb sellestasast asjast, et lihtsalt ei ole olnud piisavalt raha, et jalgrattateed viiksid järgmise asulani, mitte ei lõpeks kahe asula vahel. Lääne-Virumaal on üks selline jalgrattatee, mis viib Rakverest Mustvee suunal Kakumäeni. Aga kuhugi see tee ikka jõuab – see jõuab meie endise kolleegi Vello Tafenau külatanumale. Nii et Vello Tafenau saaks vabalt jalgrattaga Rakveres käia. Teed on tähtsad. Minu teine lemmikmaakond Lääne-Virumaa järel on Põlvamaa.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Marko Pomerants! Teie lisaeg on läbi.

Marko Pomerants

Minge kõik Põlvas maanteemuuseumi, siis näete, milline on teede ajalugu endisaegadest siiamani! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Hea istungi juhataja! Ma võtan ka kolm minutit lisaega.

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Peeter Laurson

Täna oleme siin juba mitu tundi arutanud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681. Kui komisjoni ettekandja meie küsimustele vastas, takerdus ta nagu papagoi väitesse, et senine süsteem, kus on olnud väga täpselt paika pandud, et igal aastal läheb kindel hulk kütuseaktiivsist laekunud raha teehoiule, on paha. Nüüd siis hakatakse teederaha jagama teehoiukava järgi, mida siiani ka tehti, ainult et nii, et kõik oli riigieelarves väga täpselt paigas. Seda, kas praegu on teederaha puudu või üle, ta ei osanud öelda.

Me teame kõik, et raha on teehoiu puudu. Seda me näeme iga päev, kui maanteedel sõidame. Meie, Riigikogu liikmed, käime ju eri paikades valijatega kohtumas. Ainult see Riigikogu liige, kes ei ole valijatega kohtunud, saab öelda, et rahvas on teedega väga rahul. See on kohtumistel ikka olnud põhilisi prob-

leeme, kuidas kohalikud teed saaks paremini hooldatud, kuidas tagada ohutus ka talvel, kui on libe. Libedusega sõidavad tihtipeale just suured veomasinad teelt välja, sest soolatomat auto pole saanud õigel ajal välja sõita. Seda raha hoitakse kokku, aga mille arvel? Eelkõige ohutuse. Mida peab mõtlema veokijuht, kellel on täiskõorem peal ja kes sõidab talvisel teel lubatud kiirusest märksa aeglasemalt, aga ta lihtsalt libiseb kraavi? Tal ei ole mitte kellelki abi saada. Ja ta võib kaotada tööd, kui on teelt välja libisenud. Kui tegu on väikeettevõtjaga, ei suuda ta tihtipeale pärast sellist lööki oma ettevõtlust uuesti alustada.

See ei ole esimene kord, kui teederaha vähendamine Riigikogu saalis päevakorralet tõusnud on. Varasematel aegadel oleme meie, IRL-i esindajad, koos paljude teiste Riigikogu liikmetega suutnud sellele vastu seista ja teehoiuks eraldatavaid summasid on pigem suurendatud. Kohalikud omavalitsused olid juba rahul, et hädatarvilik saab tehtud. Aga nüüd, kui järgmisel aastal teehoiuraha ligi 25 miljonit kärbitakse, ei ole võimalik ära teha seda hädatarvilikkugi.

Rääkida siin, et meil on teehoius piisavalt raha ja seda võiks kuskil mujal kasutada – see on vastutustundetu. Niisama vastutustundetu on see, et 226 000 pensionäri oleks öeldakse, et teid pole rahaga, mis oli teie vanemapensioniks mõeldud, midagi teha. Jah, mõne jaoks on see väike raha, mis pensionitõusuks oleks läinud, aga pensionid on ju väikesed, väga väikesed. Kui sinna lisandub kas või kümme eurot, on see pensionäri jaoks suur asi. Aastas teeks see kokku üle 100 euro ja selle eest saaks kas arsti juurde minna, rohtusid osta või toa soojemaks kütta. Ongi huvitav, kuhu see raha suunatakse, mis pensionide ja teehoiu pealt kokku hoitakse. Seda vastust me siin saalis saanud ei ole.

Koalitsiooni kuuluvad inimesed on öelnud, et on ehitatud liiga suuri teehoiuobjekte, et neid poleks olnud tarvis ehitada. Kas Tartu–Tallinna maantee on Koselt alates üleliia lai? Me ju mäletame aega, kui seal lookles eelmine tee, mis ei olnud neljarealine. Kas me tahaksime säärasel teel sõita? Ma arvan, et inimesed, kes praegu seda neljarealist maanteed kasutavad, ohkavad alati kergendatult, kui Kose on seljaga ja Tallinna poole saab edasi sõita mööda laia teed. Küllap nad mõtlevad, et see on küll hästi tehtud. Ainuke asi, et suvel võiks sellisel

heel teel sõita kiiremini kui 100–110 kilomeetrit tunnis, suvel võiks seal lubada isegi kiirust 120 kilomeetrit tunnis. Aga see selleks, liiklusohutus eelkõige. Samasugune tee võiks edasi minna Koselt Mäo ristini. Kui palju efektiivsemaks muutuks ettevõtlus ja ettevõtlusega seotud inimeste tegevus! Muidugi tooks see ka riigikassasse rohkem raha. Selle peale tuleb mõelda.

Ma arvan, et teeseaduse muutmise seaduse eelnõu ei tohiks sellisel kujul edasi menetleda. Selle eelnõu menetlemine peaks katkema. Teede rahastamist ei tohi vähendada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Peeter Laurson! Aeg on läbi. Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Hea juhataja, palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Margus Tsahkna

Hea Riigikogu! Ma ei pea siin sellist kõnet nagu meresõiduohutuse seaduse muutmist arutades, kui mõtted läksid kaugele lendama. Aga minu mure selle eelnõu puhul on siiras. Probleem on ju selles, et kunagi on langetatud poliitiline otsus, et me toome teehoiuraha, üldse teede rahastamise poliitilistest tõmbetuultest välja. Kui me vaatame Eesti lähiajalukku, siis on olnud tuliseid debatte ja isegi valimiseesmärkidel kuritarvitusi, kui on kaalutud, kuhu, kui suures mahus ja mis ajal – kas enne valimisi või peale valimisi – teid rajada, neid hooldada, millisele vallale anda täiendavat teehoiuraha. Senimaani on tänu sellele, et kütuseaktsiisist 75% on läinud teehoidu, asjaomane reeglistik olnud enam-vähem fikseeritud. Üksipuha, kas meil on olnud head või halvad ajad, teid on ikka hooldatud. Teed ongi pidevalt investeringuid ja hooldust vajav valdkond.

Praegune valitsus on ka enne valimisi välja käinud suure paketi rahvale väga meeldivaid teemasid. Selle vastu on väga raske võidelda ja ei peagi võitlema. Enamik meetmeid, näiteks lapsetoetuse suurendamine ja tulumaksuvaba miinimumi tõstmine, on siin saalis ju kõikide erakondade toetuse leidnud. On selge, et valitsusel on eriti vaadates praeguseid majandus-

prognoose, mis on läinud pigem negatiivsemaks kui positiivsemaks, vaja leida katteallikaid. Jürgen Ligi, kes on senimaani valitsuses olnud konservatiivse ja pika vaatega rahanduspoliitika esindaja, pole selles jäänud mitte üksinda, vaid on lausa filosoofilist poolt vahtanud. Seda juttu, et riigieelarve tuleb muuta paindlikumaks, on ta küll kogu aeg rääkinud ja eks seal oma filosoofia taga on. Kuid praegu tundub, et kui nende populaarsete lubaduste täitmiseks tekitatakse riigieelarvesse paindlikkus sel moel, et lükatakse seesama teehoiu ja teeinvesteeringute teema poliitiliste tõmbetuulte kätte, siis see heaperemeheliku riigivalitsemise kultuuriga kokku ei lähe.

Lühidalt öeldes olen ma veendunud, et üks väärtus, mida seni on poliitilistest mängudest väljas hoitud, on kui mitte kohe, siis vähemalt tulevikus poliitiliste tõmbetuulte kätte lükatud. Näidet teede ehitamise ja parandamise teema politiseerimise kohta pole vaja kaugelt otsida. Siinsamas Tallinnas on see ju toimunud. Kui valimised on tulemas, siis hakatakse teid parandama, ja kui valimised on läbi, võetakse teedeinvesteeringuid vähemaks. Kui me vaatame Tallinna teede seisut, siis leiame väga palju lapitud tänavaid, kus augud on lihtsalt kinni kaetud. Aga kaugemas perspektiivis on see linnale kulukam kui teed põhjalikult korda teha ja selleks suuremaid investeeringuid eraldada. Nii et me oleme hoidnud riigiteed senimaani tõmbetuultest eemal. Kui Eestimaal ringi sõita, siis kindlasti näeb hulka murekohti, mida peab lahendama, kuid teede seisukord on meie majanduse üldise arengu taustal minu arvates rahuldav.

Teine teema on, et seda kõike looritatakse pooltõdede ja mingi hämaga. Peaminister Taavi Rõivas on kunagi keerulistel kärpeaegadel rahanduskomisjoni juhtinud ja tegelikult jagab rahandusteemasid päris hästi. On kummaline kuulda tema suust juttu, et me oleme sunnitud sellest 75% kütuseaktsiisi teehoiule suunamise süsteemist loobuma, kuna see on tekitanud olukorra, kus Eesti teedeehitus on olnud selgelt üledimensioneeritud ja sinna eraldatud raha on kuritarvitatud. Näiteks toodi suured liiklussõlmed, mille ehitust on ju pikalt arutatud ja siis üheskoos otsustatud. Alati võib muidugi vaielda selle üle, kas raha on lõpuni otstarbekalt kasutatud, kas oleks võinud midagi teha väiksemate kuludega. Kuid siin aetakse kaks

suurt teemat omavahel segi. Tegu on olnud Euroopa Liidu rahaga, mida on olnud võimalik investeerida meie infrastruktuuris just nimelt liiklussõlmede rajamiseks. Otseselt ei ole tegu rahaga, mis on saadud kütuseaktsiisi laekumisest.

Valitsuse otsuse tagajärjel väheneb juba järgmisel aastal teehoiuraha 25 miljoni euro võrra. Kui mõelda, mis pärast järgmist aastat hakkab toimuma, siis see on kumuleeruv alarahastamine. Ka Maanteeameti direktor, kes ei ole poliitik, on väga selgelt välja öelnud, et me asendame oma suhteliselt stabiilse ja pikaajaste investeeringute järgi toimuva tegevuse alarahastamisega, mis võib millalgi päädida sellega, et enne valimisi hakatakse hoogtöö korras teid lappima ja muid teehoiutöid tegema. Kõigele seatakse külge poliitilised lipused ja üritatakse niimoodi valijate häáli võita.

Ma arvan, et riigi infrastruktuur on nii strateegiline teema, et seda ei maksa poliitiliste tõmbetuulte kätte lükata. Koalitsioon võiks korra veel tõsiselt järele mõelda, kas ikkagi see otsus langetada. Meie seitse aastat kestnud ühise valitsemise aeg näitas seda, et väga raskesti hetkedel, kui tuli riigivalitsemiskulusid kõvasti kärpida, me suutsime teatud teemad rahule jätta. Üks nendest oli seesama teehoiu ja teine oli haridusvaldkond, kuhu me isegi vaatamata keerulisele olukorrale suutsime raha juurde suunata, sest olime seisukohal, et parim majanduspoliitika on just nimelt hariduspoliitika. Seepärast soovitan, et arutage veel korra, kas on mõtet nii olulise teemaga libedale teele astuda. Suur tänu teile!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! See eelno, millega on kavas teehoolduse ja -remondi rahastamine aktsiisilaekumistest lahti siduda, võib esmapilgul idee mõttes tõesti tunduda paindlikkust taotlev, kuid selgelt on ka välja öeldud, et see kannab tegelikult teederaha vähendamise huve.

Kui vaadata värsket teehoiukava, mis on eelmisel aastal valminud ning kehtib aastatel 2014–2020, siis selle koostamisel on lähtutud põhimõttest, et Eesti teedevõrk on välja kujunenud ja vastab oma tiheduselt praegustele

vajadustele. Väljakutseks on olemasoleva võrgu sõidumugavuse suurendamine ja jätkuv teedevõrgu ohutumaks muutmine, kasutades ettenähtud eelarvevahendeid. Raha optimaalse kasutamise eesmärgil on ette nähtud tagada üleriigiline teedevõrgu säilimine ning luua ohutumad tingimused liiklemiseks nii sõidukiitele kui ka jalakäijatele.

Tolles eelmisel aastal valminud teehoiukavas on plaanitud kattega teedel teostada remondi- ja rekonstrueerimistöid ligikaudu 1700 kilomeetril aastas, mis tagab keskmiselt seitsme aasta jooksul minimaalselt vajaliku remondimeetmete rakendamise igal kattega teelõigul. Lisaks kruusateede hooldusele tellib Maanteeamet aastas kuni 400 kilomeetri ulatuses kruusateede säilitusremonti. Teehoiukava koostamisel on järgitud eelkõige eeldatavat liiklussagedust, liiklusohutust ja olemasolevat teede seisukorda, aga ka keskkonnakaitsenõudeid, piirkonna arengukavasid ja muid asjaolusid. Teehoiudu on kavandatud tähtsuse järjekorras: säilitamine, rekonstrueerimine, ehitamine ja teedevõrgu arendamine. Teedevõrgu säilitamise kavandamisel on arvestatud AS-i Teede Tehnokeskus uuringu "Riigimaanteede strateegiline analüüs" tulemusi. Eesmärk on seatud selline, et aastaks 2020 väheneb halvas ja väga halvas seisukorras olevate teede osakaal 10% võrra.

Ma palun ka lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun! Kolm minutit lisaiega.

Kaia Iva

Tänu sellele suureneb heas korras olevate teede hulk. Eesmärgi täitmise üle otsustatakse tee seisukorra hindamisega ning selleks on kehtestatud viis taset – väga heast kuni väga halvani välja. Asjaomastes hinnangutes kirjeldatakse ka tee taset. Väga heal teel on tasane teekate, seal on hea sõita, sõidukiirus kipub lubatud ületama. Heal teel on üldiselt tasane teekate, esineb kergelt pikisuunalist ebatasasust ning üksikuid põiksuunalisi ebatasasusi, kuid sõidumugavust see suurt ei mõjuta. Rahuldav tase on, kui teekate on suhteliselt ebatasane, esineb üksikuid kergeid heitusid ning sõidukiirus on üldiselt lubatud maksimaalse lähedal, kuid sõites on vaja teepinda jälgida. Halb teekate on ebatasane, esineb rohkesti kergeid

heitusid ja üksikuid suuri heitusid, sõidukiirus kõigub, trajektoori tuleb sõites muuta ja hoollega juhtimisele keskenduda. Väga halb tee on selline, kus teekate on väga ebatasane, rohkesti on kergeid ja suuri heitusid, sõitmine on ebamugav ja sõidukiirus üldiselt allapoole maksimaalselt lubatud piiri, tuleb mööduda aukudest ja ebatasasustest.

Kui me vaatame teehoiukavas seatud eesmärki, siis algseisus, milleks oli aasta 2012, oli väga häid teid Eestis 19% ning 2020. aastaks seatud siht on, et väga häid teid oleks 20%. Heal tasemel teid oli 2012. aastal 26% ning eesmärk on jõuda 35%-ni. Rahuldaval tasemel teid oli 2012. aastal 28% ja nii võiks see ka jääda, kuid kõige suurem edasimineku peaks olema see, kui halvas ja väga halvas seisukorras olevaid teid pole 27% nagu aastal 2012, vaid me jõuame 2020. aastaks näitajani 17%.

Nüüd võiks küsida, et kui meil on selged sihid seatud, meil on kehtiv teehoiukava, mille täitmiseks on kindel tuluallikas ette nähtud, ja me praegu ütleme, et me võtame teederaha vähemaks ja muudame riigieelarve kasutamise paindlikumaks ainult selleks, et vähem teid remontida, siis mis on ikkagi tegelik eesmärk. Kas tegelik eesmärk on see, et teehoiukavas seatud sihid jäävad saavutamata?

Arusaadaval põhjusel Isamaa ja Res Publica Liit ei saa teeseaduse muutmise seaduse eelnõu sellisel kujul toetada. Kui valitsusliidul on muresid, et mingil põhjusel riik ei suuda praegu tagada teehoiukava täitmist, remontida teid nii palju, kui vaja oleks, siis võiks kaaluda täiendavate summade suunamist kohalikele omavalitsustele, et nad saaksid oma territooriumil teed korras hoida. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kell on 13.04. Riigikogu istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.04.

Istungi kestus 3 tundi ja 4 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Reede, 20. juuni 2014

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) teise lugemise jätkamine

2. Ravikindlustuse seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (679 SE) esimene lugemine

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine Vene Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevuse vastustamiseks" eelnõu (658 OE) esimene lugemine

4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) kolmas lugemine

5. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõike 1 kohaselt 23 Riigikogu liikme ettepanekul nende taotletud ajal ja päevakorraga. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu: esiteks, autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu, ja teiseks, kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Andres Anvelt. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Suur tänu! Kas on veel soove üle anda eelnõusid või arupärimisi? Rohkem soove ei ole.

Austatud Riigikogu! Erakorralisel istungjärgul on Riigikogu otsustusvõimeline siis, kui kohal on üle poole Riigikogu koosseisust. Seega tuleb meil kõigepealt teha kohaloleku kontroll. Palun kohaloleku kontroll!

Kohal on 75 ja puudub 26 Riigikogu liiget. Erakorralise istungjärgu töö ajagraafik tuleb meil kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestada poolthäälteenamusega. Teen ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku. Palun võtta seisukoht ... Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma soovin täpsustada. Laudadel on meil kollase paberi peal üks päevakord, aga Riigikogu infosüsteemis oli teine päevakord, kus olid kolmandad lugemised alguses. Kas me saame lähtuda sellest, mis on laudadel, st kollastest paberitest?

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lähtume sellest, mis on teil laua peal. Austatud Riigikogu, panen hääletusele tööajagraafiku ... Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Austatud juhataja! Te ütlesite, et me töötame täna ilma vaheajata. Kas fraktsioonidel jääb ikkagi võimalus kasutada kodukorras ette nähtud vaheaegu?

Esimees Eiki Nestor

Fraktsioonidel jääb võimalus kasutada kodukorras ette nähtud vaheaegu.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ajagraafiku vastuvõtmise poolt on 68 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 2. Ajagraafik on vastu võetud.

1. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Läheme edasi päevakorra järgi. Kõigepealt jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 teist lugemist. Eile jäi päevakorrapunkti arutelu pooleli sõnavõtude juures ja kõnepulti tuleb Annely Akkermann. Palun!

Annely Akkermann

Tere hommikust, head kolleegid! Suur rõõm on teid juba hommikul vara siin näha. Alustame siis teeseadusest. Mul on kahju, et vaatamata avalikkuse ootusele, et Eesti teed oleksid paremad, kvaliteetsemalt ehitatud ja tõhusamalt hooldatud, soovib Vabariigi Valitsus teeseaduse eelnõuga 681 loobuda seni kehtivatest ja kohalike omavalitsustega kokku lepitud põhimõtetest ning otsusest suunata kütuseaktsiisist laekuv raha teehoiule. Veelgi enam, Vabariigi Valitsuse esitatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu läheb vastuollu nii Andre Sepa koostatud raportiga "Kohalike teede hoiu korraldamine" kui ka Riigikontrolli auditiga 2013. aasta novembrist. Oma küsimustega eelnõu kohta juhtisin kahel korral ettekandja tähelepanu nii Riigikontrolli auditis kui ka Andre Sepa koostatud raportis tehtud soovitudele. Eelnõu ettekandja ei soostunud tunnistama, et eelnõu läheb kahe eelviidatud dokumendiga vastuollu. Riigieelarve kontrolli komisjoni liikmena pean seetõttu vajalikuks anda Riigikogu liikmetele meeldetuletuseks ülevaate eelmainitud dokumentide põhilistest soovitudest.

Teede renoveerimine on kogu maailmas kulukas ettevõtmine. Eestis on pärast iseseisvuse taastamist investeeritud teedesse ligikaudu 1,5 miljardit eurot. Nii suure summa puhul on tähtis, et kord juba renoveeritud teed ei nõuaks enam palju lisatöid, vähemalt ettenähtud aja, st 15 aasta jooksul. Aga teede püsimise nõutavas kvaliteedis saab tagada ainult piisava ja tõhusa hooldusega. Mõlemad eesmärgid kokku aga viitavad pikaajaliste teehoiukavade koostamise vajadusele nii riigiteede kui ka kohalike omavalitsuste teede korrashoiuks. Teede pikaajaline hooldus ja korrashoid nõuab finantsplaneerimist sama pikaks ajaks. Raha

selle tarvis on vaja planeerida riigile ja kohalikele omavalitsustele laekuvate maksude kaudu.

Ma arvan, et kellelgi ei ole võimalik vastu vaielda sellele, et kui teede ehitus ja korrashoid tuleb planeerida 15 aastaks, siis tuleb samaks ajavahemikuks ette näha ka kulud ja tulud nii riigile kui ka omavalitsustele. Teede ehituse ja -hoiu kavadel ei saa olla mingit kasutoovat paindlikkust, saab olla ainult lühiajaline vajadus taganeda kokkulepitud põhimõtetest. Kaotajad on sel juhul kõik Eesti inimesed, teede kasutajad. Riigikontroll leiab, et raha on teehoiuks kasutatud palju vähem, kui praegu kehtivas seaduses ette on nähtud. Selles mõttes on täna arutluse all oleva eelnõu eesmärk valitsuse seni ebaseaduslikule tegevusele seaduslikkuse raamide loomine – õiguse andmine sellele, et me teede ehitust ja korrashoidu paindlikult ei rahasta, ning aktsiisimaksu kasutamine populaarsemate eesmärkide täitmiseks.

Praegu kehtiva seaduse kohaselt prognoosib riik igaks aastaks kütuseaktsiisi laekumise ning seaduse järgi tuleb sellest summast teehoiule kulutada ca 70%. Tegelikult kulutab riik enda kogutud maksuraha sellel otstarbel alla 50%, vahe kaetakse eelkõige Euroopa Liidu abirahast. Kuid see on Riigikontrolli hinnangul vastuolus toetuse täiendavuse printsiibiga, mis tähendab, et toetusi tohib kasutada ainult sel juhul, kui riigil endal ei ole võimalik projektide jaoks raha leida. Seega on selle vahe ulatuses rahastatud muid valdkondi, mis – erinevalt teehoiust, mille rahastamine on seadusega tagatud – võivad tulevikus sattuda keerulisse olukorda, kui Euroopa Liidu toetused peaksid vähenema. Audititulemusena soovitab Riigikontroll järgida teehoiu rahastamisel praegu kehtiva seaduse mõtet, et kavandatud kütuseaktsiisist tuleb teehoiule suunata 70% ning peale selle võib vajaduse korral kasutada Euroopa Liidu toetusi.

Palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaiega!

Annely Akkermann

Vaatame nüüd teede rahastamist pisut teisest vaatenurgast. Oletame, et me käitume nagu kavalad talupojad kunagi, kes täidavad oma riigi kohustusi teede suhtes Euroopa Liidu

rahaga, n-ö Saksa maksumaksjate rahaga. Eesti teedevõrk on küllaltki tihe, olles selle poolest esirinnas kogu Ida-Euroopas. Kokku on Eestis teid ja tänavaid ligi 60 000 kilomeetrit. Neist alla ühe kolmandiku kuulub riigile, ülejäänud teid haldavad valdavalt kohalikud omavalitsused, kes üldjoontes oma teedehituse projektidele Euroopa Liidu abi ei taotle.

Vaatame kõnealust teeseaduse muudatust, teede rahastamise paindlikumaks muutmist omavalitsuste pilguga. Andre Sepa koostatud raportile "Kohalike teede hoiu korraldamine" tuginedes toon mõned tähtsad seisukohad. Kohalikud omavalitsused märgivad, et riigieelarve eraldise vähesus ja pidev muutmine ei võimalda koostada pikemaid plaane teede korraldamiseks. Siinkohal on paslik viidata ka Riigikontrolli seisukohale, et vahet pole, millise skeemi järgi rahastatakse, raha on lihtsalt vähe. Eelviidatud raportis seisab Rahandusministeeriumi hinnang olukorrale, tsiteerin: "Rahandusministeeriumi hinnangul peaks omavalitsustel olema rahastuse osas mingi kindlus ja selleks võiks eelarvestrateegias olla summa pikaajalises vaates indekseeritud". Siseministeeriumi esindaja leiab, et kohalikele omavalitsustele tuleks teede raha eraldada rohkem kui 10%.

Raportis esitatakse kohalike teede rahastamiseks kolm ettepanekut. Esiteks, suurendada kohalike teede rahastamist. Teiseks, kajastada kohalikele omavalitsustele teede tarbeks eraldatav raha transpordi arengukavas ja riigi eelarvestrateegias. Kolmandaks, luua rahastamismudel kohalike omavalitsuste teede rahastamise tarbeks. Teeseaduse nn paindlikuks muutmine praeguse eelnõu kohaselt tähendab, et teehoiutoetuse maht nähakse ette riigi eelarvestrateegias, aga tehoiuks määratakse raha igaks eelarveaastaks riigieelarves. Ja veelgi enam, jaotuse teeb omavalitsuste kaupa Vabariigi Valitsus, muidugi selleks üheks aastaks.

Minu veendumuse kohaselt ei võta see eelnõu arvesse ei Riigikontrolli seisukohti ega kohalike omavalitsuste teede kohta koostatud raportit. Veelgi enam, tõe kriteerium on praktika. Järgmisel eelarveaastal, 2015. aastal plaanib valitsus vähendada teede rahastamist 25 miljoni euro võrra. Nii vanemapensioni kui ka tehoiuraha äravõtmisega demonstreerib praegune koalitsioon oma väärtusi, sõnamurdlikust ja pikaajaliste eesmärkide vahetamist

lühiajaliste populistlike valimiseelsete lubaduste täitmise vastu. Ja nende valitsuse väärtuste vastu võitlemiseks ei ole ööistungite ega lisaistungite pidamine liiga suur vaev. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Meil on praegu päevakorras seaduseelnõu 681 teise lugemise jätkamine. Seetõttu tuleb arvestada ka seda, kas soovitakse kõnet pidada või mitte. Urmas Reinsalu, palun! Kolm minutit lisaagea.

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Head parlamendiliikmed! IRL teeb ettepaneku selle seaduseelnõu teine lugemine katkestada, sest me arvame, et see on halb seaduseelnõu. Ükskõik mida ka ei räägitaks selle kohta, kuidas tulevikus hakatakse eufemistlikult öeldes paindlikumalt teedehoidu rahastama, on tulemus tegelikult üks. Ei ole vahet, millises poliitilises koalitsioonis eelarvet kokku pannakse, selle reegli kõrvaldamine meie õigusest on pretendent sellise tagajärjega, et tulevikus teede rahastamine kahaneb. Meil on vaja teha põhimõtteline valik. Valik ei seisne mitte selles, kuidas teid rahastatakse järgmisel, ülejärgmisel aastal või paari aasta pärast. Küsimus on selles, kas Eesti teede hoid investeeringute näol on või ei ole teatud tasemel tagatud ja kas selle seaduseelnõu vastuvõtmisega asetaksime teehoiupoliitika määramatusse, eikellegimaale. Lühiajaline soov katta jooksvaid kulusid ei tohi üles kaaluda pikaajalisi investeeringuvajadusi Eestis – see on põhimõtteline valik. Valitsusel ei ole sellist poliitilist mandaati, et nii pikaajalise mõjuga otsust parlamendis enamus-hääletega läbi suruda. Seetõttu anname üle ettepaneku teeseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada.

Veel üks tõsine probleem, millele teede ehitajad ja omavalitsused tähelepanu juhivad, on küsimus õiguspärasest ootusest, õiguskindlusest. Õiguskindluse kahtluse alla seadmine – nii, et riik annab sõna ja riik võtab sõna – on laiem probleem, mis on üles kerkinud praeguse valitsuse poliitiliste otsuste puhul. Ka see on üks põhjus, miks Isamaa ja Res Publica Liit valis selle tee, mida me väljendasime eile ja üleile Riigikogu maratonistungil.

Meie sõnum valitsusliidule on väga lihtne: ärme kõigutame õiguskindlust! Selle õigus-

kindluse kõigutamise keskne probleem meie jaoks on katse vanemapension retooriliselt öeldes edasi lükata. Ei lükata seda edasi, nagu me kõik väga hästi teame. Kui see seadus võetakse vastu, siis tähendab see seda, et vanemapension sellisel kujul jääbki ära. See on poliitiline tegelikkus. Sellised kavatsused tulid ilmsiks ka teie sõnavõttudest. IRL kaitseb õiguskindluse põhimõtet Eesti riigis ja teeb seda oma poliitiliste vahenditega. Meie sõnum on lihtne. Teispäeval koguneb Riigikogu rahanduskomisjon ja me teeme ettepaneku sellest eelnõust üks ühelauseline paragrahv maha tõmmata. Siis võime Riigikogu erakorralistele istungitele vastu minna kiires tõhusas tempos. Juhul kui valitsusliit seda ei tee, siis me kasutame opositsiooni käsutuses olevaid vahendeid, tõsiselt. Meie ettepanek on selge, ühemõtteline ja konkreetne: järgmisel teispäeval rahanduskomisjonis see üks lause vanemapensionist seadusest kõrvaldada.

Sõbrad! Isamaa ja Res Publica Liit annab selge teate valitsusliidule, keda siin saalis esindab härra Hanson. Andke oma fraktsioonidele see teade edasi. Teeme ettepaneku kõne all oleva eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Juhataja! Head kolleegid! Selle eelnõu puhul räägitakse väga palju riigieelarve paindlikkusest. Räägitakse sellest, et seni on tehoiuraha valesti kasutatud, aga ei räägita sellest, et poliitikud võiksid olla ka Riigikogu saalis ausad. Räägitakse, et paindlikkuse taga on tegelikult see, et riigil ei jätku praegu oma lubaduste katteks raha. On teada, et võeti vastu väga hea koalitsioonileping, mis ka meile meeldib, aga selle katteallikaks ei saa mitte mingil juhul olla tehoiuraha. Teada on ka, et järgmisel kevadel toimuvad Riigikogu valimised ja mitte keegi ei keela tulevikus oma lubaduste katteks veel rohkem riigi tehoiuraha võtta. Juttu on olnud 25 miljonist, kui see on seadusega lahti seotud, aga tehoiuraha on veel oi-oi kui palju – üle 200 miljoni euro. Ja ühe aasta jooksul ei märka mitte keegi, kui palju siis tegelikult on raha vähendatud. Ma ütlen juba mitmendat korda, et majanduslikult

on see üks rumalamaid eelnõusid, mis siia Riigikogu saali on toodud.

Esiteks, teeremondi puhul läheb iga viivitatud ajahetk meie riigile – meie maksumaksjatele, meile kõigile – kordades rohkem maksuma. Mul on väga hästi mees, kui 2010. aastal seoti seadusest lahti kohalikele omavalitsustele eraldatud teede summa, mis oli 10%. Mis sellele järgnes? Ma toon näite. Need summad olid järgmised: 2010. aastal 4,9%, 2011. aastal 4,8% ja 2012. aastal 6,5%. Praeguse seaduseelnõu tegelik eesmärk ongi ju see, et valitsus saaks järgmistel aastatel vabalt tehoiuraha kasutada, sh nendel eesmärkidel, mis ei ole kuidagi selle seadusega seotud. See näitab ka seda, et valitsus püüab seaduse tegelikule olukorrale vastavaks muuta, sest kogu kütuseaktsiisist peaks teedele laekuma 75%, aga juba praegu laekub alla 50%. Ma arvan, et mõne aasta pärast me võime konstateerida, et kogu kütuseaktsiisist läheb Eesti teedele alla 40% ja see juhtub ilmselt kahe-kolme aasta jooksul. Kes siis sellest võidab? Sellest ei võida ju mitte keegi! Ei võida need inimesed, kes iga päev kütuseaktsiisi maksavad, ega ka need, kes teedel oma autosid lõhuvad. Sellest ei võida ka riik, sest riigi kodanikel peaks olema häbi niisugustel teedel liigelda, kus me praegu peame sõitma. Aga niisugused on riigi ja praeguse valitsuskoalitsiooni prioriteedid.

Ma võin julgelt väita, et see seaduseelnõu, kui see seadusena vastu võetakse, on selle kevadistungjärgu kõige kehvem ja majanduslikult võttes kõige rumalam eelnõu. Mina küll teist samasugust eelnõu siia kõrvale panna ei suuda. Ma toon ühe näite. Eesti krooni ajal räägiti Tallinna–Tartu maantee väljaehitamise ja oli juttu umbes kahest-kolmest miljardist kroonist. Ma leian, et kui tol ajal oleks see välja ehitatud, kas või laenurahaga, siis oleksime sellest võitnud kõik. Siis oleksid võitnud riigi kodanikud, oleksid võitnud ettevõtjad, kes saanuks paremini oma ettevõtlust arendada, ja oleks ka riik võitnud rahanduslikult, sest see laenuraha, mis tulnuks tagasi maksta, olnuks, ma julgen väita, kordades väiksem kahju kui viivitatud aeg.

Ma palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaiega!

Tarmo Tamm

Ma toon teile näiteks Teede Tehnokeskuse uuringu, kus on hinnatud, et riigimaanteede pikaajalist kumulatiivset alarahastust on kokku 836 miljonit eurot. Kohalike teede ja tänavate kumulatiivne alarahastamine on laias laastus 300 miljonit eurot. Selle tagajärjel on Eesti põhimaanteede teekate keskmiselt 13 aastat vana, tugimaanteede teekate keskmiselt 25 aastat vana ning kõrvalmaanteede ja kohalike teede teekate juba üle 30 aasta vana. Niisugustes tingimustes tulla rääkima teehoiuvahendite vähendamisest on rumalus ja Keskerakonna fraktsioon selle rumalusega kaasa ei lähe. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun! Vabandust, minu jäme viga! Lõpetan läbirääkimised, läbirääkimissoovi enam ei ole. Meil on vaja läbi vaadata muudatusettepanekud, neid on saabunud kokku 24. Esimese muudatusettepaneku on teinud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Me palume seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda teha kohaloleku kontroll!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Hääletame muudatusettepanekut nr 1. Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh! Ma soovin võtta kümme minutit vaheaega enne seda hääletust.

Esimees Eiki Nestor

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, kas protseduuriline küsimus? Palun!

Kaia Iva

Mul on protseduuriline küsimus lugupeetud Riigikogu esimehele. Nimelt juhtus selline lugu, et Riigikogu esimees ja Riigikogu aseesimees ei ole ilmselt väga ühesugusel arusaamal meie töö- ja kodukorrast. Tegelikult ei ole

Riigikogu aseesimehel võimalik võtta fraktsiooni nimel kümneminutilist vaheaega. Seda oleks tal võimalik ainult juhataja vaheajana võtta ja Riigikogu esimees lasi selle vea läbi. Aga ma arvan, et see ei kutsu esile põhiseaduslikku kriisi ja küllap me võime ikka edasi minna.

Esimees Eiki Nestor

Rahvasaadikul oli oma fraktsiooni volitus. Austatud Riigikogu! (Juhataja helistab kella.) Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Nüüd tuli ka mikrofon. Sellisel juhul me palume täpsustust Riigikogu kodu- ja töökorra seadusesse, sest seal on ju praegu selgelt öeldud, et fraktsiooni esimees ja aseesimehed saavad vaheaegu võtta, teised mitte. Lihtsalt tuleviku huvides palume seda täpsustada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu! Meil on vaja hääletada muudatusettepanekut nr 1. Enne seda on Riigikogu liikmel õigus erakorralisel istungjärgul nõuda kohaloleku kontrolli. Tee me kohaloleku kontrolli.

Kohal on 53 Riigikogu liiget ja puudub 48, õigemini kohalolijaks on registreerunud 53 ja puudub 48 rahvasaadikut. Seega võime minna hääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle muudatusettepaneku poolt on 16 Riigikogu liiget, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 2 on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Me jõudsime ühisele veendumusele, et need on Isamaa ja Res Publica Liidu ettepanekud, kuigi paber näitab teistmoodi. Me palume seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda teha ka kohaloleku kontrolli!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu! Võime minna hääletuse juurde, kuid enne seda on Kaia Iva palunud teha kohaloleku kontrolli. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 52 Riigikogu liiget, puudub 49 Riigikogu liiget. Võime jätkata tööd.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku poolt oli 16 Riigikogu liiget ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Muudatusettepaneku nr 4 on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mis teil seal kirjas on, kas vahepeal on mingi segadus tekkinud? Andke palun meile ka teada!

Esimees Eiki Nestor

Ma arvan, et minu ja teie tekst on ühesugune, aga aitäh! Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Eile me pöörasime tähelepanu sellele, et vahepeal on kuskilt jõudnud dokumentidesse vale tekst ja Riigikogu aseesimees Laine Randjärv palus vabandust selle vea pärast, et meie erakonna nimi on valesti kirjutatud. Edaspidi lubati seda õigesti kasutada. Nii et palume lugeda need Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekuteks, sest sellist fraktsiooni, nagu seal paberites kirjas on, ei ole ju olemas.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh teile ka! Ma võtan teie nõu kuulda. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, see on

jäetud arvestamata. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, jäetud arvestamata. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, jäetud arvestamata. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud Isamaaliidu ja Res Publica fraktsioon (Naersaalis.), vabandust, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 11. muudatusettepaneku on esitanud sama fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 12. muudatusettepaneku esitas sama fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 13. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 14. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 15. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 16. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 17. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 18. muudatusettepaneku on esitanud sama fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 19. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. 20. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Vabandust, Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 20, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Võime minna hääletuse juurde. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 52. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Järgmine on 21. muudatusettepanek, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit. Jätkame kell 10.55.

V a h e a e g

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 21, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle muudatusettepaneku poolt on 16 Riigikogu liiget, vastu 52, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 22 on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma palun 22. muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 22, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle muudatusettepaneku poolt oli 16 Riigikogu liiget, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 23 esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun hääletada 23. muudatusettepanekut, mis jätab 10% aktsiisist kohalikele teedele!

Esimees Eiki Nestor

Palun kihutuskõnesid hääletuse ajal mitte pidada, head kolleegid! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 23, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

23. muudatusettepaneku poolt oli 18 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 24 on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Võime vast minna hääletuse juurde. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 24, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku nr 24 poolt oli 16 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Seega oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Samal ajal on Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Keskerakonna fraktsioon teinud ettepaneku teeseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Seda ettepanekut tuleb meil hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaaliidu ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 681 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt oli 16 Riigikogu liiget, vastu 52 liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 681 teine lugemine on lõpetatud.

2. Ravikindlustuse seaduse ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (679 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse ning

töotervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 679 esimene lugemine. Ettekandja minister Urmas Kruuse, palun!

Urmas Kruuse

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Head külalised! Mul on hea meel teile esitleda ravikindlustuse seaduse ning töotervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamised muudatused on seotud elektroonilise töövõimetuslehe rakendamise ja Ravikindlustuse seaduse ...

Esimees Eiki Nestor

Vabandage, härra minister! Võib jätkata.

Urmas Kruuse

Ravikindlustuse seaduse muudatustega kehtestatakse elektroonilise töövõimetuslehe väljakirjutamise ja selle haigekassale elektroonilise edastamise kord ning elektroonilisele töövõimetuslehele tööandja kannete tegemise kord. Analoogsed muudatused tehakse ka töotervishoiu ja tööohutuse seaduse sättes, millega reguleeritakse tööandja makstavat haigus hüvitist, ning seadusesse lisatakse elektroonilise töövõimetuslehe väljakirjutamise kord. Eelnõu kohaselt võib 2014. aastal töövõimetuslehte välja kirjutada kas paberil või elektrooniliselt. Alates 1. jaanuarist 2015 võib töövõimetuslehte välja kirjutada paberil, kui tehnilistel põhjustel ei ole võimalik andmeid X-tee liidese kaudu ravikindlustuse andmekogusse edastada. Sellisel juhul edastab töövõimetuslehe väljakirjutaja andmed ravikindlustuse andmekogusse X-tee liidese kaudu esimesel võimalusel pärast tehnilise põhjuse äralangemist.

Tööandja teeb vajalikud kanded elektroonilisele töövõimetuslehele ning talle kuvatakse vaid hüvitise maksmise otsuse tegemiseks vajalikke andmeid. Paberil välja kirjutatud töövõimetusleht jääb tööandjale. Samas tuleb märkida, et paberil esitatakse haigekassale alates 1. jaanuarist 2015 vaid välisriigis isikut ravinud arsti või hambaarsti tõend, mida aastas esitatakse umbes 400–500 tükki. Tähtis on seejuures, et ajutise töövõimetuslehe menetlemise ja hüvitise maksmise tähtaegu kõnealuse eelnõuga ei muudeta. Samas aga lühendab elektroonilise töövõimetuslehe rakendamine haigekassast töövõimetuslehe saamise

aega ning vähendab tervishoiuteenuste osutajate, haigekassa ja tööandjate töövõimetuslehe menetlemise seotud kulusid, sh aja- ja postikulu.

Lisan veel, et eelnõu koostamise eelnes haigekassa ja tööandjate vaheline katseprojekt 2012. aasta novembrist ja möödunud aasta novembriks oli projektiga liitunud juba ligi 600 tööandjat. Nüüdseks on liitunud juba üle 8000, viimased andmed ütlevad tegelikult, et on jõutud juba 10 000-ni. Mis puudutab eelnõuga kaasnevaid kulusid, siis Eesti Haigekassale täiendavaid arenduskulusid ei lisandu, sest süsteemi arendamine on lõppjärgus. Juba on juurutatud elektrooniline andmevahetus tervishoiuteenuse osutajate ja tööandjate vahel. Olgu mainitud, et 2012. aasta lõpus avati töövõimetuslehtede andmeedastuse e-teenus katseprojektina tööandjatele ning praeguseks on näha, et süsteem töötab väga hästi.

Austatud Riigikogu liikmed! Tegemist on eelnõuga, mis tänu elektroonilisele menetlemisele muudab töövõimetuslehe saamise aega inimese jaoks lühemaks ning vähendab tervishoiuteenuste osutajate, Eesti Haigekassa ja tööandjate kulusid. Palun teil mainitud ravikindlustuse seaduse ning töotervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seadusena vastu võtta! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, härra minister! Komisjonipoolne ettekandja on Rein Aidma. Palun!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse ning töotervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 679 arutelu toimus sotsiaalkomisjonis 9. juunil s.a. Komisjon arutas seaduseelnõu esimesele lugemisele saatmist. Minister Urmas Kruuse andis eelnõust ülevaate ja vastas küsimustele. Istungil osalesid ka Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste, Eesti Haigekassa juriidilise osakonna juhataja Kristina-Valeria Tobias ja klienditeeninduse osakonna juhataja Lii Pärn. Eelnõuga muudetakse ravikindlustuse seadust ning töotervishoiu ja tööohutuse seadust eesmärgiga muuta töövõimetuslehe väljakirjutamine ning selle tööandjale

ja haigekassale esitamine elektrooniliseks. Kuna ministri ülevaade oli piisavalt põhjalik, siis ei tekkinud komisjonis eriti küsimusi, mistõttu komisjon langetas järgmised otsused: esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18. juuniks, kuigi teatavatel põhjustel on see nüüd tänasesse jõudnud; teiseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata komisjonipoolseks ettekandjaks komisjoni liige, siin saalis kõneleja; kolmandaks, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtpäevaks 4. juuli 2014 kell 16. Kõik otsused võeti komisjonis vastu konsensusega. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimissoovi ei ole. Eelnõu 679 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute tähtpäevaks 4. juuli 2014. aastal kell 16.

3. Riigikogu otsuse "Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine Vene Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevuse vastustamiseks" eelnõu (658 OE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine Vene Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevuse vastustamiseks" eelnõu 658 esimene lugemine. Ettekandja algatajate nimel on Urmas Reinsalu. Palun!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu senises tööpraktikas on parlamendil olnud õigus moodustada probleemkomisjoni ja uurimiskomisjoni. Õigust moodustada uurimiskomisjone, mis peaks mingisse juhtumisse või probleemi selgust tooma, on Riigikogu kasutanud mitmete asjaolude tõttu kõigi koosseisude ajal. Äsja lõpetas oma tegevuse VEB Fondi uurimiskomisjon. Probleemkomisjone, mis peaks seadusandjana mingit riigielu puuduvat teemat analüüsima, pakkuma välja ettepanekuid, tooma esile ka neid küsimusi, mis mingi probleemi lahendamisel komisjoni tähelepanu päl-

vivad, on Riigikogu praktikas olnud ainult üks. Nimelt, 2003. aastal moodustas Riigikogu tollane koosseis HIV-i ja aidi levikuga seotud probleemidega tegelemiseks probleemkomisjoni, mis tegi ka oma ettepanekud. Meie arusaama järgi on riigielu küsimusi võimalik analüüsida ja arutada ka alatise komisjoni töö käigus. Seega tuleneb vajadus Riigikogu probleemkomisjoni järele mingis riigielu küsimuses sellest, kui mingi probleem on tegelikult mitme alatise komisjoni ja ka täidesaatva võimu pädevuses ning see on nii mitmetahuline, et seda tuleks eraldi käsitleda.

Küsimus, mida me oleme võimaliku probleemkomisjoni moodustamisel silmas pidanud, puudutab eelkõige venekeelset meediaruumi ja Venemaa Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevust ning sellel probleemistikul on päris mitu tahku. Esimene teemavaldkond on venekeelne informatsioon Eesti avalik-õiguslikus meedias. Pärast seda, kui me andsime otsuse eelnõu menetlusse, kutsus kultuuriminister kokku töörühma selle küsimusega tegelemiseks. Töörühm on ka oma seisukohti välja pakkunud. Nii-öelda positiivset teavitust ja Eesti venekeelse meedia auditooriumi teavitamist avalik-õiguslike kanalite kaudu on arutanud ka parlament, näiteks Eesti Televisiooni teise kanali loomist. Toonases arutelus osalenuna on mul heameel meenutada, et tookord oli venekeelsete saadete vajadus parlamendis selge. Kui arutelu all oli ETV2 loomine, siis peeti venekeelset meediat tähtsaks. Ka rahvusringhäälingu nõukogu on oma seisukohti kujundanud ja ma arvan, et alatine komisjon, kes selle teemaga tegeleks, võiks olla Riigikogu kultuurikomisjon.

Teine teema, mis on esile kerkinud ja mille suhtes on ka Euroopa riikide parlamentide esindajad oma seisukohti väljendanud, on Euroopa Liidu venekeelse telekanali idee. Muidugi on selge, et niisuguse võimaliku Euroopa Liidu raha eest ja Euroopa Liidu egiidi all asutatava telekanali puhul on võimalik seda mõjutada ennekõike koostöös teiste liikmesriikidega nii valitsuse kui ka seadusandja tasemel. Aga arutelu selle üle, kas see on ratsionaalne mõte ja millisel kujul see võiks realiseeruda, samuti võimalike toetajate otsimine võiks olla küll probleemkomisjoni ülesanne. Olgu eraldi rõhutatud, et me peame mõistlikuks teha koostööd ka teiste Euroopa Liidu riikide parlamen-

tidega, eelkõige seadusandja esindajatega Lätist ja Leedust, kuivõrd seal on sellised probleemid samuti väga tõsiselt esile kerkinud.

Nagu ma nimetasin, üks valdkond kuulub Riigikogu kultuurikomisjoni pädevusse, teine teemaring puudutab rahvusvahelist suhtlust, millel on oma mõju välispoliitilisele suhtlusele. Euroopa Liidu poliitikaga seonduv suhtlus kujuneb ka Euroopa Liidu asjade komisjoni ja väliskomisjoni koostöös. Kindlasti on võimalik ka Balti parlamentaarset koostööd edendada.

Kolmas teemadering puudutab meie meediateenuste seadust. See seondub n-ö negatiivse informeerituse ja põhiseadusvastase mõjutustegevusega Eesti meediaruumis Venemaa teleprogrammide, ennekõike Rossija-RTR-i programmi näol. Meediateenuste seadus ütleb selgesti, et meediateenuseid osutades ei tohi üheski saates õhutada vihkamist soo, rassilise või etnilise päritolu, veendumuste või usutunnistuse alusel ega alavääristada õiguskuulekat käitumist või kutsuda üles õigusrikkumisele. Tegemist on meie hinnangul laiemas plaanis julgeolekuküsimusega. Nende probleemidega, mis puudutavad seda tüüpi mõjutustegevust, tegeleb omakorda Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjon, teistpidi kuulub see valdkond põhiseaduskomisjoni pädevusalasse.

Meie hinnang on selline, et kuna meediateenuste seadus näeb ette teatud piirangud – printsiibid, mida teleprogrammi esitaja rikkuda ei tohi –, siis kantakse vastav materjal edasi kaabeltelevisiooni kaudu või muul moel. Läti ja Leedu on selles küsimuses eraldi piiranguid rakendanud. Meie ülesanne on teada saada, kas need piirangud on täitnud oma eesmärgi, kas neid saab kehtestada Eesti õiguskorras meediateenuste seaduse kaudu ja millisel moel oleks mõistlik teha Läti ja Leedu riigiga koostööd, arvestades seda, et venekeelse diasporaa mõjutamine on Venemaa Föderatsiooni üks eesmärgi. Sarnase kavatsusega mõjutustegevus käib loomulikult kõigis kolmes Balti riigis, seetõttu on meil kindlasti mõistlik Läti ja Leedu riigi esindajatega koostööd teha.

Me töötasime põhjalikult läbi otsused, mis puudutasid Rossija-RTR-i programmi piiramist Lätis. Läti elektroonilise meedia nõukogu tegi üsna põhjaliku analüüsi selle kohta, mida konkreetselt nendes programmides on näidatud, näiteks kuidas Rossija-RTR-i kanalis on

Ukraina kriisi ajal õigustatud agressiooni seisva riigi vastu, edastatud sõjapropagandat ja õhutatud rahvustevahelist vaenu. Me oleme eelnõu seletuskirjas sellele viidanud. Me ei ole teinud eraldi analüüsi, vahetut meediamonitooringut selle kohta, kas Rossija-RTR-i programm on seda teinud, kuid oleme tuginenud Läti elektroonilise meedia nõukogu s.a 3. aprilli otsusele nr 95, mis on ingliskeelsena internetis kõigile huvilistele kättesaadav.

Me oleme seisukohal, et selle probleemkomisjoni lähtekoht ei pea olema kanalipõhine piirang, st meie eesmärk ei ole midagi piirata. Eesmärk on analüüsida, milline on piirangute võimalus Eesti õiguskorras, millised piirangud on rakendatavad ja sisulised, sest on ka deklaratiivseid või mõjutuid piiranguid, mida ei saa pidada ratsionaalseks. Veel soovime välja selgitada, kuidas kehtiv meediateenuste seadus, mis näeb ette piirangute rakendamise võimaluse, annab selle pädevuse riikliku järelevalve teostamiseks kultuuriministrile ja kuidas selline järelevalvemehhanism meie õiguskorras toimib.

Meie arvates on reaalne probleem olemas ja sellel on mitu tahku. Esiteks, nagu ma rõhutasin, meie põhiseaduse alusväärtustega vastuolus olev propaganda, mis tuleb kolmandast riigist ja mille eesmärk on mõjutada meie riigi elanikke. Teiseks, vajadus teavitada meie riigi venekeelset elanikkonda. Kolmandaks on ka rahvusvahelise mõõtmega küsimus, kuidas teha meiega sarnases olukorras olevate riikidega koostööd.

Me oleme loodavale probleemkomisjonile ette näinud kolmekuulise tööaja. Komisjon ise suudab määrata, kui ulatuslikku ja põhjalikku tööd ta kavatseb teha. Ma arvan, et mõistlikum on niisugune tööversioon, et juhul kui parlament toetab selle komisjoni moodustamist, siis jõutakse oma seisukohtadega valmis selle Riigikogu koosseisu ajal. Ma arvan, et hästi tähtis on ühiskonnale teada anda, et selliseid probleeme esineb, ja see teemadering ei tohi kukkuda eri institutsioonide vahele. Kõige tähtsam on see, et me tegeleme teemadega, mis on keerulised, mis on tundlikud, milles on mitu elementi. Peamine, et me ei arutaks seda ainult siis, kui ilmneb mingi kriis, ja et siis, kui mõne kuu pärast on miski muu päevakorral, ei jääks see teema unustusehõlma, nagu meil

senises praktikas paraku kordi ja kordi on juhtunud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Oma ettekandes puudutasid sa sellist asja nagu Euroopa üldise venekeelse telekanali tegemine. Euroopa Liidus on teatavasti 28 riiki ja nende liikmesriikide keeled on ametlikud keeled. Vene keel ei ole Euroopa Liidu ametlik keel. Kui teie räägite Euroopa Liidu venekeelse telekanali tegemisest, siis see tegelikult tähendab ju kogu sisu ja materjali tõlkimist vene keelde. Sellise venekeelse kanali loomine ju sisuliselt kasvatab vene keele osatähtsust, mis omakorda viib vene keelele Euroopa Liidu ametliku keele staatuse andmiseni. Miks peaks IRL küll soovima suurendada vene keele mõjujõudu, -võimu ja ulatust Euroopa Liidus?

Urmas Reinsalu

Ei, vastupidi. IRL-il ei ole kindlasti kavatsust suurendada vene keele osatähtsust Euroopa Liidus. Euroopa Liidu ametlikud keeled on fikseeritud, nende alusel toimub Euroopa Liidu asjaajamine. Kuid meie jaoks on selge see probleem, et Euroopa Liidu territooriumil elavate vene keelt kõnelevate inimeste diasporaa on praegu väga mõjuka ja vaenuliku propaganda meediaruumis, elektroonilise meedia alas. Ma arvan, et kõikidel riikidel, ka riikide ühendustel, on ülesanne kaitsta oma meediavälja nende vahenditega, mis riikide käsutuses on. Euronewsi venekeelset programmi tõlgitakse samuti. Ameerika Ühendriigid on juba aastakümneid edastanud oma venekeelset programmi ja kindlasti ei ole keegi käsitanud seda nii, et Ameerika Hääle venekeelsed saated on mõeldud vene keele osatähtsuse suurendamiseks Ameerika Ühendriikide territooriumil.

Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kuna sa just puudutasid oma viimases lauses

Ameerika Häält, siis ma tahan küsida selle paralleeli kohta. Minul tuleb paratamatult silme ette, et ka Ameerika Hääl oli omal ajal hästi hukka mõistetud, Nõukogude Liit segas ja takistas seda. Millise hinnangu sina annad sellele, kuidas see segamine, takistamine ja vastutöötamine mõjus Ameerika Hääle populaarsusele, näiteks Eesti kuulajaskonna hulgas? Kas see segamine vähendas populaarsust või äkki hoopis kasvatas?

Urmas Reinsalu

Ma arvan, et Ameerika Hääle segamine oli kindlasti probleem mõne inimese jaoks, kuna lihtsalt tehniliselt oli raske kuulata – raadio krõbises jne. Aga küsimus ei olnud selles, kas segati – tehnilises keeles öelduna, kas segaja segas –, vaid küsimus oli selles, et inimesed tahtsid tõde teada. Tõe tarve oli põhjus, miks Ameerika Häält kuulati, vaatamata sellele, et saate vahele käis pidev undamine. Ma rõhutan veel kord, et Läti, Leedu ja Ukraina, kes otsustasid Rossija-RTR-i programme piirata, ei seadnud kindlasti eesmärgiks Rossija-RTR-i programmide vaadatavuse suurendamist oma riigi territooriumil. Ma ütlen veel kord, et n-ö kanali piiramine on meil Eesti meediateenuste seaduses ette nähtud. Meil on õigusaktid, mida tuleks kohaldada juhul, kui tegemist on Eesti põhiõiguste vastase propagandaga, vihkamise ja vaenu õhutamisega.

Meie ettepanek ongi analüüsida, kas ja millised piirangud on üldse tõhusad. Kindlasti, kui me arutelu käigus jõuame tõdemuseni, et mingite piirangute rakendamine, mida eri riigid on teinud lähiminevikus, varasematel kuudel, ei ole ratsionaalne või tekitab muu poleemika, mis mõjub hoopis riigis elavate rahvusrühmade vahelisele pinge kasvule, või seda mõistetakse valesti, siis see seisukoht, mis meie parlamendiarutelust tekib, on ka tähelepanuväärne tõdemus tulevaste võimalike kriiside tarbeks. Kõige kehvem on see, kui me ütleme, et probleemi ei ole. Teistes riikides on. Teistes riikides on seda lahendatud ühte- või teistpidi, aga meie jaoks probleemi ei eksisteeri. Vale ja vastutustundetu oleks näha selle probleemi lahendust hästi ühemõttelise või lineaarsena. Me kas keelame selle ära või vastupidi, ütleme, et kõik on korras, tehku, mis tahavad – pangu üles, mida tahavad, tehku Eesti Vabariigi vastane telesaatekeskus. Näi-

teks siis, kui Eesti polnud veel vabanenud, tegutses ühe sõjaväeosa territooriumil Nadežda raadio. Kas nüüd ütleme ka, et tehku, mida tahavad, meil on sõnavabadus? Ma arvan, et see on teistpidi vastutustundetu käitumine.

Esimees Eiki Nestor

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Kui me räägime Euroopast ja sellest, kuidas venekeelsed inimesed üle Euroopa saaksid rohkem teada Euroopa uudistest, siis on olemas infokanal Euronews. Kui Cecilia Malmström mõned kuud tagasi Tallinnas käis, siis ma juhtisin ka tähelepanu sellele, et uues julgeolekusituatsioonis me võiksime kasutada Euronewsi hoopis teistel alustel ja intensiivsemalt, kui meil juba on selline kanal olemas. Ehk teisisõnu ma küsingi, kuidas teie näete, et me saaksime ilma midagi uut loomata tõhustada seda, mis juba olemas on. Ka venekeelsed uudised on täiesti selgelt ida poole suunatavad sellisel kombel. Missugune on teie visioon Euronewsi tõhustamiseks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma ei hakka siin üldse väitma, et mul on mingi põhjalik analüüs selle kohta, milline on Euronewsi vaadatavus liikmesriikide kaupa, auditooriumide kaupa, Euroopa Liidu sees, Eestis, Euroopa Liidust väljaspool Venemaal. Ma arvan, et see mõttearendus, kas me saame Euronewsi pinnalt seda asja tõhusamalt teha, on kohane ja kindlasti teeksime oma ettepanekud. Meil ei ole ju selle programmi sisu üle kontrolli, st saab olla ainult positiivne hõlmav kaasamine, mille käigus me oma ettepanekud teeksime. Ma arvan, et see võiks kindlasti olla selles komisjonis üks aruteluküsimus. Me ei ole seadnud niisugust lähtekohta, et probleemkomisjoni moodustamine tähendab otsust moodustada üleeuroopaline telekanal. Esiteks ei ole Eesti riigi parlamendi pädevuses niisugust asja otsustada, aga ma arvan, et mõistlik on seda ideed siiski analüüsida. Ma pean seda ratsionaalseks. Loomulikult, kui meie tervemõistlik analüüs jõuab järeldusele, et seda kavatsust on võimalik saavutada muude vahenditega, siis see on kindlasti esimene lähtekoht, et aidata seda ellu viia. Me näeme, et on väga palju ideid. Näiteks

ERR-i juhatuse esimees ütleb, et ei ole vaja Balti kanalit, aga on ka arvatud, et tuleks luua ETV3. Ja kõik poliitikud – no mitte päris kõik, aga paljud poliitikud – on teinud oma ettepanekuid.

Minu meelest on ratsionaalne püüda neid ettepanekuid täiesti vabalt mõtestada ja leida, mis on nende n-ö mõistlik ühisosa. Kui jõutakse järeldusele, et mõni ettepanek on tegelikkuses kas deklaratiivne, rakendamatu või ebaratsionaalne ega täida oma eesmärki, siis ma arvan, et see teeb meid tugevamaks, mitte nõrgemaks. Põhiküsimus on, kas me aktsepteerime, et probleem on mitmetahuline ning seda teemat peaks parlamendis arutama ja mõtestama sellises formaadis, nagu me välja pakume. See on meie ettepanek.

Esimees Eiki Nestor

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Ma arvan, et tegemist on kahtlemata väga olulise probleemiga, millega Eestis ollakse ju varemgi kokku puutunud. Ja nagu me viimaste aastate arengusuundadest näeme, kahjuks Venemaa informatsiooniline mõjutustegevus Eesti ja teiste Euroopa riikide suhtes ei ole mitte vähenenud, vaid vastupidi, kasvanud. Viimastel kuudel on see võtnud eriti suure ulatuse, sest sõna otseses mõttes sõjahüsteeria levitamine meilgi nähtavates Vene telekanalites on väga tõsine probleem. Mul on küsimus sulle kui endisele kaitseministrile, kuivõrd üks valdkond julgeolekus puudutab ka informatsioonilist julgeolekut. Kui hästi meil Eestis praegu selles valdkonnas üleüldse n-ö strateegiline mõte jookseb? Võib-olla peaks loodav probleemkomisjon ka selle küsimusega tegelema.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Informatsioonilise julgeoleku teemat on Riigikantselei koordineerinud. Teema teadvustus riigi tasemel väga tõsiselt pärast järjekordset dramaatilist kriisi, pärast pronksiöö sündmusi. See on üks tahk, mida me peame mõistlikuks selle komisjoni töö käigus arutada. Nagu ma ütlesin, selles häda ongi, et probleem on nii mitmeharuline ja kui hakata seda lahendada üksnes ühest servast, siis võib tegeliku

eesmärgi täitumine laiali pihustuda. Praegu on olukord, kus me oleme silmitsi naaberriigiga, kes tõepoolest tegeleb vaenuliku mõjutustegevusega, mis ei ole meie riigis ega n-ö normaalses rahvusvahelises õiguses, riikidevahelistes suhetes sugugi aktsepteeritav. See riik tegeleb propagandaga. Väga lihtsameelne oleks väita, et tegemist on lihtsalt sõnavabadusega. Tegemist ei ole Venemaa Föderatsiooni riiklike meediakanalite projektiga, millega teenitaks raha ja edastataks informatsiooni või meelelahutust. Sellisest arusaamast ongi meie ettepanek lähtunud. Tegemist on ühe riigi süsteemse ja vältava infooperatsiooniga, mis oma mõju ja agressiivsusega ründab teisi riike. Vahendiks on valitud venekeelne diasporaa, keda püütakse mõjutada nendes ühiskondades pingeid ja vastasseise tekitades. See on tege-likkus.

Küsimus on ka selles, millised on üldse Eesti riigi ja seadusandja võimalused seda probleemi käsitleda. Üks võimalus on öelda, et probleemi pole olemas või et see on paratamatu. Me olemegi niisuguses olukorras, et arvestades oma ressursimahtu, arvestades oma liberaalset meediapoliitikat, me tõstame käed üles. Teine võimalus on minna seda teed, nagu on läinud Läti ja Leedu, st kehtestada piirangud vastavate meediaregulaatorite ja ka konkreetsete kanalite suhtes. Nii saaks näidata, et riik ei luba sellises ulatuses levitatavat põhi-seadusvastast valeinformatsiooni ja vaenu. Meie oleme pakkunud võimaluse kõigepealt mõõnda, et mitmetahuline probleem on olemas, ning püüda hästi ratsionaalselt, n-ö loo-sungitesse laskumata lahti mõtestada, mis on riigi võimalused. Ma rõhutan veel kord, et meie kehtivas õigusnormistikus on sellekohased piirangud olemas, kuid neid ei ole seda tüüpi olukorras peaaegu üldse rakendatud.

Kõige tähtsam on see, et me saaksime ka parlamendi tasemel kaine ülevaate. Ma usun, et omaette väärtus on ka see, et me selles parlamendi probleemkomisjonis püüaksime mõtestada Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevuse ulatust. Nagu sa ise ütlesid, see ei ole mitte mingisugune 10–20 aastat pidevalt väl-danud tegevus, vaid see on lineaarselt ja geo-meetrilises progressioonis kasvanud mõjutus-tegevus. Me peame sellest aru saama. Rumal on ette kujutada, et äkki see aeg läheb mööda ja Ukraina kriis mingitpidi riikidevaheliste

läbirääkimistega laheneb, kukub ära, elu läheb edasi. Venemaa Föderatsiooni praeguse loogi-ka järgi ei lähe elu edasi, vaid tegelikkuses – ükskõik millised ka oleks riikidevahelised suh-ted retoorikas – on see mõjutustegevus ula-tuslik ja kasvab pidevalt. Järelikult probleem on olemas, selle mõju isegi kasvab, seega minu meelest on mõistlik seda mitte ignoree-rida.

Esimees Eiki Nestor

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Kindlasti ei ole mõtet seda ignoreerida. Küsi-mus on selline, et kas selle eelnõu esitamise tegelik mõte on anda tuge ka praegu ühiskon-nas alustatud debatile venekeelse telekanali võimaliku loomise üle Eestis. Kas see on selle arutelu üks peamisi objekte?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et see on väga asjalik küsimus. Meie ettepanek lähtub probleemist, mitte konkreetsest ideest. Kui me oleksime selle kanali loomise lahendusena välja paku-nud, siis me oleksime esitanud Riigikogu otsu-se eelnõu luua telekanal või teinud valitsusele ettepaneku hakata seda toetama. Nagu siin saalis küsimuste vóorus on positiivses vormis kõlanud, tundub ettepanekuid või võimalusi olevat mitu. Võib-olla on meil võimalik raken-dada mitut asja paralleelselt. Võib-olla me jõuame ratsionaalse arusaamani, et mingi idee ei ole lihtsalt meediaauditooriumi väiksuse, reklaamituru väiksuse või muude motiivide tõttu elujõuline nii või teisiti. Aga see kanali idee on kindlasti ka üks asi, mida sellel ko-misjonil oleks mõistlik rahulikult analüüsida.

Esimees Eiki Nestor

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh! Veel üks lisaküsimus samal teemal: miks oleks see probleemkomisjon seotud ainult telekanalite mõjuga? Internet on täna-päeval täpselt sama tähtis. Kui meenutada kas või sedasama kooseluseaduse eelnõu menet-lust, siis väga-väga paljud meilid tulid otse Venemaa serveritest. Tavaline meiliprogramm

seda ei näita, aga kui teha meili andmestik lahti ja vaadata, kust need on tulnud, siis on näha, et Venemaa serveritest. Võib-olla tõesti elab Venemaal hästi palju eestlasi ja Eesti venelased on sealt kirju saatnud, aga sellegipoolest. Selge on see, et ida poolt oleks huvi peatada Eestis selliseid protsesse, mis tekivad pretседendi endises Nõukogude Liidu tsoonis. See ei ole ainult telekanalitega seotud.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Imre, sa osutasid sellele, mille üle meil siin tuline vaidlus oli. Ja siis need meilikirjad ka. Riigikogu Kantselei vist pani need mõneks päevaks kinni. Ka Riigikogu liikmete suhtes toimub mõjutustegevus, tehakse nii, et meilid rahvasaadikuteni ei jõuaks.

Ma arvan, kui nüüd tõsisemalt rääkida, et sul on õigus. Üks tahk Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevusest või nendest n-ö infooperatsioonidest on massitööstuse mahus *on-line*-tegevus – blogijad, kommentaaride kirjutajad jms. See toimub väga ulatuslikult Venemaa Föderatsiooni enda territooriumil, oma n-ö näilise avaliku arvamuse kujundamisena kohas, mida võiks nimetada Vene internetiruumiks. Naiivne oleks arvata, et kui televiisori kaudu toimub mõjutustegevus, siis internetis see justkui seiskub. Kahtlemata elektroonilist mõjutustegevust ei saa riikideülevalt reguleerida, arvestades interneti olemust, seega meie lähtekoht on äärmiselt spetsiifiline ja keeruline. Me seda eesmärgiks ei seadnud, aga kindlasti juhul, kui komisjon selle eelnõu menetlemise käigus leiab, et seda teemaderingi või mõjutustegevust tuleks laiemalt käsitleda, siis minu arvates tuleks seda juhtivkomisjonis avalikult arutada.

Ma ei arva, et mõjutustegevuse n-ö vastustamine Eesti territooriumil tehtavate piirangute näol on võimalik, kuid me saame seda mõtestada ja omakorda meie avalikkust preventiivselt informeerida. Mis selle kapo aastaraamatu muu mõte on? Selle mõte ongi tegelikult põhiseadusliku korra hoidmine, ja korda hoiab ka see, kui me ennetame juriidilises mõttes mitte sanktsioneeritud tegevust, vaid sellist tegevust, mille kavatsemine võib põhiseaduslikku korda õhnestada. Kui seda mõtestada ja avalikkusele teavet edasi anda, siis see on kindlasti suure preventiivse mõjuga.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Põhimõtteliselt on suund õige, aga kuna on olnud väga pingeline aeg ja pole olnud võimalik detailselt ettepanekuga tutvuda, siis palun, et te ütleksite lühidalt üks-kaks peamist tehnilist meetet, kuidas teie arvates peaks selle propaganda-tegevuse vastu tegutsema.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Meie hinnangul on propagandategevuse vastu tegutsemise meetmed järgmised. Esiteks, võimalikud venekeelse meediaruumi positiivsed initsiatiivid, olgu siis rahvusvahelises koostöös, kas Euroopa Liidu või Balti riikide tasemel, või ka Eesti riigi enda initsiatiivina avalik-õigusliku meedia kaudu. Teiseks on kindlasti selle vastustamise üheks reaalseks, tegelikkust loovaks tulemuseks see, kui parlamendi tasemel suudetakse probleemi ja seda n-ö mõjutustegevust avaliku raporti vormis mõtestada. See tekitab kindlasti Eesti ühiskonnas poleemikat, nõnda et seda võib pidada iseseisvaks tulemuseks. Kolmas võimalus, mida eri riigid on õiguslikult kasutanud (nagu ma siin nimetasin) praeguse Ukraina kriisi ajal, on juriidiliste piirangute kohaldamine. Nagu ma ütlesin, juriidiliste piirangute kohaldamise võimalust näeb ette ka Eesti meediateenuste seadus. Kas Eesti õiguskord võimaldab seda praktikas ellu viia, millisel moel seda üldse teha ja kas see on ratsionaalne, on omaette küsimus. Ma arvan, et mõistlik on kõiki ettepanekuid ja seda probleemi analüüsida.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Urmas Reinsalu! Komisjoni ettekandja on Rein Lang. Palun!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda ettepanekut oma korralisel koosolekul 9. juunil s.a ning arutelu oli põhjalik ja sumbuurne. Arutleti selle üle, kas on olemas probleem, mida peaks lahendama Riigikogu probleemkomisjon, samuti arutati seda, milles on probleemi sisu. Arutati ka konkreetseid meetmeid, mida võib-olla keegi kuskil peaks rakendama.

Ma markeerin ära mõned seisukohad. Näiteks siinkõneleja avaldas arvamust, et Eesti konstitutsioon ütleb üheselt, et meil tsensuuri ei ole. Järelkult kõikvõimalikud ettepanekud, mis on tehtud eesmärgiga tõkestada ühe või teise meediakanali levi Eestis, on äärmiselt kaheldavad. Teiseks, kas meil on selline probleem, et me ei tea, kuidas venelased oma meediakanalite kaudu valetavad. Tõenäoliselt sellist probleemi ei ole, sest kõik teavad, et nad seda teevad. Kas Eestis on olemas ühiskonna osa, kellele on vaja seda üle korrata? Jällegi, siinkõneleja arvates ei ole vaja seda teha. Seda ma väljendasin ka põhiseaduskomisjonis, et meie venekeelne elanikkond teab suurepäraselt, et erilist usaldusväärust Vene meediakanalid endas ei kätke. Seejärel arutleti selle üle, kes üldse peaks niisuguste asjadega tegelema, analüüsima niisuguse mõjutustegevuse reaalselt mõju Eestis ja kavandama mingisuguseid vastutegevusi. Selle kohta oli kõikvõimalikke ideid.

Andres Herkel näiteks arvas, et rahvusringhäälingu nõukogu ja kaitsepolitsei peaksid seda teemat arutama. Priit Toobal arvas, et rahvusringhäälingu nõukogu on kindlasti üks õige koht, kus peaks seda arutama. Tarmo Tamm arvas samuti, et rahvusringhäälingu nõukogu ja ka Kultuuriministeeriumi juurde moodustatud komisjon peaksid selle teemaga tegelema. Rait Maruste pakkus välja, et parlament võiks näiteks põhiseaduskomisjoni ja kultuurikomisjoni ühisistungil näol kutsuda kõik osapooled kokku ja vähemalt välja selgitada, kes mida teeb, millal teeb ja kuidas teeb. Indrek Saar arvas, et parlamendis on olemas ka julgeolekuasutuste järelevalve komisjon, kes peaks propagandaohтусid hindama. Ta oli ka natuke pahane, et rahvastikumistri amet on ära kaotatud. Sellele vaidles jällegi Urmas Reinsalu tuliselt vastu. Peep Aru seevastu arvas, et julgeolekuasutuste järelevalve komisjon seisab kindlasti selle eest, et kontrollida, kas julgeolekuasutuste tegevus probleemidega tegelemisel vastab seadustele – see on ju ka täiesti õige põhimõte.

Aga tuleb öelda, et üldine aramus komisjonis sellise probleemkomisjoni moodustamise suhtes oli skeptiline. Arutati tõesti ka sellist võimalust, et algataja võtaks esitatud eelnõu tagasi ja me teeksimise ühe niisuguse parlamentaarse kuulamise, kus osaleb kaks komisjoni,

ja vaatame siis, mis juhtub ja mis edasi saab. Leiti, et parlament ei peaks ka ülearu palju sekkuma täitevvõimu enesekorralduse õigusesse. Seda arutati päris tõsiselt, et kas võiks just nii käituda. Kuid Indrek Saar tegi ettepaneku, et eelnõu tuleks saata täiskokku esimesele lugemisele ja vaadata, kas Riigikogu liikmete enamus seda toetab. Kuna niisugune konkreetne ettepanek tehti, siis pandi küsimus komisjonis hääletusele. Komisjon tegi kolm menetluslikku otsust: esiteks, võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18. juuniks, (ettepanek oli konsensuslik, aga tuleb tõdeda fakti, et see äpardus ja 18. juunil ei õnnestunudki seda arutada); teiseks, teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (selle poolt oli 9 põhiseaduskomisjoni liiget, vastu 2, erapooletuid ei olnud); kolmandaks, määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Rein Lang (see ettepanek leidis konsensusliku toetuse). Täna väga!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Hea kolleeg! Te kasutasite komisjoni istungi arutelu iseloomustades vähe tuntud sõna "sumbuurne". Kas te avaksite selle sõna sisu?

Rein Lang

Mina tõlgendan seda sellise kõrgendatud emotsionaalse laenguga toimunud aruteluna.

Esimees Eiki Nestor

Marko Mihkelson, palun!

Marko Mihkelson

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Lugupeetud ettekandja! Sulle omase mõnusa, muheda, iroonilise alatooniga ettekandest sain siiski aru, et tegelikult probleem eksisteerib. Ja ma arvan, et vaatamata tänasele hääletustulemusele on väga paslik, kui Riigikogu komisjonid tõepoolest selle küsimusega ühel või teisel viisil edasi tegelevad. Aga minu küsimus ei ole seotud sellega, vaid sinu kindla väitega, et Eesti Vabariigis ei eksisteeri tsensuuri. Ole hea ja kommentaari palun enda vaatenurgast neid otsuseid, mis siin mõni päev tagasi meie peaministri kontoris tehti selle kohta, millist

meediakanalit tohib pressikonverentsile lubada ja millist mitte! Kas see ei ole mitte seotud just nimelt tsensuuriga?

Rein Lang

Aitäh! Marko, su küsimus väljub selle päevakorrapunkti käsitlemise raamidest. Seega ma saan vastata väga konkreetset: seda peaministri või Riigikantselei tehtud korralduslikku otsust komisjon oma istungil ei arutanud. Aga selline lause, et tsensuuri Eestis ei ole, leidub meie põhiseaduses.

Esimees Eiki Nestor

Barbi Pilvre, palun!

Barbi Pilvre

Tahan täpsustava küsimuse esitada. Kas sõna "sumbuurne" ei tähenda mitte laialivalgavat, hämarat, ebamäärase? Ma kuidagi elavnesin kohe, kui ma kuulsin, et vestlus teie komisjonis oli sumbuurne ehk hämar, laialivalgav.

Rein Lang

See ongi muide täpne, sest meie arutelu komisjonis valguski väga laiali. Ta valgus nii laiali, et korralduslike, administratiivsete asjade arutamisel mindi üle sisuliste küsimuste arutamisele. Kokku võttes ma tahaksin öelda, et komisjoni enamus jõudis selgele arusaamisele, et probleemkomisjoni moodustamine selliste küsimuste arutamiseks ei ole ratsionaalne. Ühiskonnas on hästi palju probleeme – meil on sotsiaalvallas probleeme, igal pool on probleeme. Kui me iga asja peale hakkame moodustama Riigikogu probleemkomisjone, siis saaks neid tõenäoliselt sadu.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi rääkimised. Jaak Allik, palun, kaheksa minutit!

Jaak Allik

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Pean ütleva, et niisuguse eelnõu esitamine Riigikogu menetlusse on pehmetalt öeldes silmakirjalik. Eelnõu seletuskirjas ühe eesmärgina toodud Eesti venekeelse telepubliku teavitamine, olukorra analüüs ning ERR-i venekeelse programmi laiendamine on väga tõsine ja tähtis küsimus. Kahjuks jõuab see

Eesti poliitikute teadvusse ainult siis, kui on tekkinud mingi kriisisituatsioon seoses meie venekeelse kaasmaalaskonna teavitamisega. Viimane kriis oli pronksiöö ja nüüd siis Ukraina sündmused. Vahepeal valitses seitse aastat vaikust, mille jooksul ei teinud mitte midagi valitsus, kuhu kuulus ka seekordse eelnõu esitaja Isamaa ja Res Publica Liit. Nüüd siis tõstetakse küsimus esile jällegi puhtpropagandistlikus võtmes, kui on vaja tegutseda Venemaa Föderatsiooni telekanalite mõjutustegevuse vastu.

Sisulise mure asemel parandada meie venekeelse elanikkonna lõimumist Eesti inforuumi kõlab sellest eelnõust läbi soov piirata Venemaa telekanalite vaatamise võimalusi. Inimese jaoks, kes on elanud ühiskonnas, kus püüti propagandasõjas saavutada edu teistsuguse informatsiooni segamise, summutamise ja tsenseerimise abil, on sellise mõttelaadi toomine demokraatlikusse Eestisse võigas. Viimati soovis siin maal millegi taolisega tegelda Karl Vaino, kui ta 30 aastat tagasi tahtis ära keelata Soome televisiooni vaatamist, kuid isegi tema sai peagi aru sellise idee võimatusest.

Praeguse tehnoloogilise taseme puhul tuleks ilmselt peale satelliitvastuvõtjate ära korjamise hakata tsenseerima ka interneti ning keelama Facebooki ja Twitterit. Kuid asi pole ainult niisuguste ideede tehnoloogilises naeruväärsuses. Tuleks ikka endale aru anda, et propagandasõjas jaanalinnu kombel pea liiva alla peitmine, lootuses millegi keelustamisega edu saavutada, tähendab selget ja avalikku kapituleerumist. Arvata, et kui inimestele millegi vaatamine ära keelata, siis hakkavad nad vaatama justkui õiget propagandat, on lapsik. Tegelikult tähendab see hoopis inimeste suunamist n-ö halbade kanalite salaja vaatamise juurde, nagu me omal ajal tegime BBC-d ja Ameerika Häält kuulates. Mõistagi saab iga mõtlej inimene aru ka taolise idee provokatiivsusest, sest juba ainuüksi aruteluna valab see vett nende veskile, kes soovivad rääkida venekeelse elanikkonna diskrimineerimisest Eestis, ja loomulikult kutsub see esile laialdase Eesti riigi vastu suunatud pahameele nende kanalite vaatajate seas, meie kaasmaalaste hulgas. Nii et tegelikult see hoopis tekitab sisejulgeolekuohu, mitte ei vähenda seda. Aga see selleks.

Tegelik probleem on meie venekeelsetele inimestele mõeldud sisulise inforuumi laiendamises. Loomulikult oleks kõige tarbetum instants sellise küsimusega tegelemiseks parlamendikomisjon, mida soovivad moodustada eelnõu autorid. Täitevvõim ehk Kultuuriministerium on juba moodustanud spetsialistidest probleemkomisjoni, kes on esitanud ka oma soovitused. Teispäeval arutas seda küsimust ka Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu, kes jõudis arvamusele, et Eesti riik vajab venekeelse meedia arendamiseks pikaajalist strateegiat. Suur roll selle strateegia rakendamisel peaks langema Eesti Rahvusringhäälingule. Me leidsime, et olemasolevaid venekeelsele auditoriumile suunatud ERR-i väljundeid – Raadio 4, uudistelehekülge rus.err.ee ja venekeelset uudistesaadet AK – saaks muuta mõjuksamaks, kui neisse rohkem panustada.

Aga Eestis loodud venekeelse infovälja muutmiseks ja tugevdamiseks oleks vaja luua täiemahuline venekeelne avalik-õiguslik telekanal. Sellisel juhul suudaks avalik-õiguslik meedia olla venekeelse auditoriumi hulgas paremini nähtav ja mõjukam ning vahendada Eesti venekeelsele elanikkonnale Eestis toodetud uudiseid, siinset informatsiooni, arvamusi ja tõekspidamisi koos ülejäänud mitmekesise ja hariva teleprogrammiga. Eesti Rahvusringhäälingu nõukogu mõõnis vajadust luua venekeelne telekanal, kui see on pikaajaline strateegiline otsus, kui soovitud tegevust asutakse stabiilselt rahastama ning kui see ei mõjuta ERR-i senise tegevuse rahastamist. Samas viitasime sellele, et Vabariigi Valitsus peaks eesmärgistama ka venekeelse elanikkonna parema lõimumise Eesti inforuumiga ja andma selleks raha praegu väljatöötamisel oleva riikliku programmi "Lõimuv Eesti 2020" raames.

Mis aga peasi, venekeelse elanikkonna paremat lõimumist Eesti inforuumi ei saa käsitada propagandistliku eesmärgina millelegi või kellelegi vastandamiseks, nagu tehakse kõnesoleva eelnõu pealkirjas. Kui peetakse silmas ainult sellist eesmärki, siis toetan ma igati Andrus Ansipi mõtteavaldust, et efektiivsem oleks taolise kanali avamise asemel ehitada hoopis näiteks ujula Narva linna.

Selleks, et muuta inimeste teadvust, on kõige efektiivsem vahend muuta nende inimeste olemust. Mina näen ja toetan vajadust venekeelse telekanali järele eesmärgiga luua pare-

maid võimalusi selleks, et meie venekeelse elanikkonna arvamused, hinnangud ja hoiakud jõuaksid Eesti ühiskonna teadvusse. Loomulikult tuleb ja saab seda teha mitte ainult venekeelsete saadete osakaalu kasvatamise või omaette kanali loomisega, vaid selle ühiskonnagrupi esindajate suurema kaasamisega meie eestikeelsetesse publitsistika- ja kultuurisaadetes. Meie eesmärk peaks olema kujundada selle vaatajagrupi sees suhtumine Eesti Rahvusringhäälingu kanalitesse kui oma kanalitesse, siis hakatakse neid ka vaatama, kuulama ja uskuma. Ainult nii saame teada, kas ajakirjanik Vahur Kooritsa hiljuti väljendatud arvamus, et suur osa meie venekeelsest elanikkonnast toetab Vladimir Putini poliitikat Ukraina suhtes, vastab tõele või mitte, ja kas nad teevad seda lihtsalt propagandaohvritena või mingitel hoopis olemuslikematel põhjustel. Siis saaksime nende põhjuste üle ka vabalt diskuteerida.

Seega kutsun ma Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kõiki kolleege üles toetama Vabariigi Valitsuse loodetavasti järgmise aasta eelarve menetluse käigus samal eesmärgil esitatavaid ettepanekuid ning lükka-ma tagasi IRL-i fraktsiooni esitatud otsuse eelnõu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun! Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Ma ei ole sinuga nõus, Jaak! Miks ma ei ole nõus? Sellepärast, et peaaegu sama kõne, välja arvatud see otsuse eelnõu osa, pidasid sa ka siis, kui tehti ETV2. Mul on meeles, et ka siis rääkisid sa sama juttu, et kõik läheb ilusaks, kõik laheneb, kõik on tehtud – selle telekanali loomine ongi kõigi asjade lahendus. Teine asi, mis mind murelikuks teeb, on sinu lähtepunkt, et kuidas me küll tohime Vene telekanalitele liiga teha. Neil on ju oma auditorium, vaatajad, kes äkki saavad pahaseks. Eesmärgi püstituse pöörasid sa selles otsuse eelnõus tagurpidi ja täiesti õigesti tegid. Tegelikult olekski kõige parem, kui diskussioon toimuks n-ö Eesti meedia kaudu loodavas ETV3-s. Las seal avaldatakse arvamusi ja kui need on Putini-meelsed, siis see ongi seisukoht ja me saame n-ö sotsioloogilisel tagajärjel teada, miks on põhjused sellised. Piltlikult öeldes, kui siia peaks kerki-ma ka RTR Estonia pisikene formaat, mille

Eesti maksumaksja kinni maksab, siis see otsekui tõmmatakse sõnavabaduse egiidi alla, mille kohta Rein ütles, et tsensuuri ei ole, kõneleme mida tahes.

Ma arvan, et see lähtekoht on küll täitsa väär. Esiteks, me räägime praegu Eesti venekeelse meediaruumi võimaluste avardamisest. Teiseks, Venemaalt tulev info ja mõjutustegevus kolmandate riikide venekeelse kogukonna, sh ka Eesti Vabariigis elava kogukonna suhtes on probleem. Neid asju ei saa ignoreerida ja hoida kuidagi eri sahtlites, see on minu meelest pea liiva alla peitmine. Siit tuleb ilmsiks ka see, miks Rein nimetas seda arutelu sumbuurseks. Jah, selle küsimuse lahendamiseks olid ka vastutajad välja pakutud, sest mõõndi, et mitmekülgne probleem eksisteerib. Pakuti välja, et vastutama peaks ringhäälingunõukogu. Jaak, kas Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevusega tegeleb ringhäälingunõukogu? Kas see nõukogu uurib, analüüsib ja hindab? Teiseks vastutajaks pakuti tõepoolest kapo komisjoni Riigikogus. Kapo komisjoni juht Peep Aru ütles, et mis te nalja teete, see ei ole kapo komisjoni pädevuses. Õigesti ütles, sest siis tuleks nii välja, et see komisjon peaks justkui meediaprobleemidega tegelema nagu mingi meedia- ja kaitsepolitseikomisjon. Veel pakuti välja – mul on meeles, et Rait Maruste nimetas – Kaitseväge. No kui me ütleme, et liberaal Rein leidis, et meil tsensuuri ei ole, ja nüüd otsustame, et Kaitseväge peaks hakkama meil meedia- ja venekeelse televisiooni probleemidega tegelema, siis me jõuame omadega päris kraavi.

Ühesõnaga, sõbrad, see probleem on olemas ja see ei ole propagandistlik eelnõu. Täpselt nagu Jaak ütles, me tegeleme asjaga siis, kui kriis on käes. Kui kriis ära langeb, siis me sellega enam ei tegele. Ma saan aru, et tegelik lahendus, mille Jaak välja pakkus, on kirjutada kiri Kultuuriministeriumile – taotleme järgmise aasta eelarvest raha venekeelse kanali tegemiseks ja kõik. Kui raha saadakse, siis tehakse kanal ja kõik on korras. Ma kordan, see on *déjà vu*. Samalaadne kiri juba tuli, me tegime ETV2 umbes samadel kaalutlustel ja eraldasime raha. Nüüd on arutelu all juba ETV3. Kahjuks, nagu elus ikka juhtub, võivad esile kerkida kriisid ja vastasseisud. Järgmise kriisi ajal teeme ETV4 ja siis ETV5. Kes neid vaatab, see on iseküsimus, Jaak.

Nii et, sõbrad, meil on probleem. Ma arvan, et kui Riigikogu selle eelnõu täna tagasi lükab, siis anname tegelikult ühiskonnale signaali, et me ei pea vajalikuks parlamendis selle mitmetahulise probleemiga tegeleda. Mis puudutab Reinu üleskutset, et me peaksime neid asju Riigikogus ühiselt komisjonide istungil arutama, siis miski ei takista meil seda teha, sõltumata sellest, kas probleemkomisjoni initsiatiiv on rakendatud või mitte. Ma olen kategooriliselt selle vastu, et siduda seda sõnaga "tsensuur". Meil kehtib meediateenuste seadus, mis võeti vastu siis, kui Rein oli kultuuriminister (ta põgeneb saalist). See seadus näeb ette ka piirangud, mida Eestis kohaldatakse. Küsimus on just nimelt selles, kes on riikliku järelevalve teostaja. Kultuuriminister Lang esitas eelnõu, mille järgi kultuuriminister on riikliku järelevalve teostaja. Me oleme kaugel sellest, et nimetada seda tsensuuriks, kuna see tekst on koostatud Euroopa Liidu õigusaktide alusel ja need piirangud on seatud eelkõige põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks. Ma olen kategooriliselt ka selle vastu, et nimetada Lätit ja Leedut, kes analoogselt Euroopa meediateenuste direktiivi alusel oma riigisisest meediat reguleerivad, riikideks, kes kehtestavad tsensuuri. Ei ole nii. Need on siiski õigusriigid ning nende kehtestatud piirangud on tehtud just nimelt põhiseaduslike väärtuste alusel ja selleks, et ei saaks karistamatult propageerida rahvastevahelist vaenu ja vägivalda, teha sõja-propagandat.

Sõbrad, veel kord: probleem ei lahene isenesest. See probleem on mitmetahuline ja mitmeelemendiline ning me ei saa selle lahendamisel loota üksnes üksikutele initsiatiividele. Ma arvan, et see ei vii meid tegeliku lahenduseeni, vaid matab tervikküsimuse ning viib tähelepanu üksikküsimustele – nagu Jaak osavalt tegi –, justkui olekski asi üksnes selles, kas meil on ETV3 või mitte. Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevus kasvab, mitte ei kahane, järelikult probleem kasvab, mitte ei kahane. Kas seda saaks lahendada Narva ujujaga? Kuidas need asjad seotud on? Miks ei võiks Narvas ujula olla? Miks me selle vastu oleme, et meil oleks Riigikogus probleemkomisjon või Narvas ujula? Miks me ei võiks siis mõlemat teha? Ma ei tahaks, et me tegeliku probleemi eest põgeneme. See võib viia mitme päevapoliitikas või tegelikus poliitikas ebamu-

gava järelduseni, mis võiksid oma retoorikaga mõjutada kellegi hääli või kellegi sisepoliitilist auditooriumi, millele soovitakse keskenduda. Ärme teeme seda! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 658 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 658 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 53 ja vastu oli 8 Riigikogu liiget, erapooletuid oli 1. Eelnõu 658 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 14.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu (692 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 692 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kuna eelnõu 692 vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus "valdav" enamus – 57 Riigikogu liiget, puudub 44.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 692. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 57 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja 1 on erapooletu. Vabariigi Valitsuse

algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse eelnõu 692 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (646 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi viienda päevakorrapunkti juurde. See on Riigikogu liikmete Aivar Riisalu, Arto Aasa, Deniss Boroditši, Inara Luigase, Kalev Lillo, Kalle Laaneti, Lauri Laasi, Lauri Luige, Lembit Kaljuvee, Olga Sõtniku, Peeter Laursoni, Rainer Vakra, Rannar Vassiljevi, Remo Holsmeri, Valeri Korbi ja Vladimir Velmani algatatud meresõiduohutuse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 646 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 646. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 60 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 646 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Seega on viienda päevakorrapunkti käsitlemine lõpetatud.

Head ametikaaslased, ma soovin teile ilusat jaanipäeva, jaanilaupäeva, võidupüha ja palju jõudu meie töös! Aitäh teile! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.09.

Istungi kestus 2 tundi ja 9 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 30. juuni 2014
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Mihhail Korbi ametivanne

Istungi rakendamine

2. Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) teine lugemine

3. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) teine lugemine

4. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) teine lugemine

5. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) teine lugemine

6. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) teine lugemine

7. Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille olen vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1 kokku kutsunud 37 Riigikogu liikme ettepanekul nende taotletud ajal ja päevakorraga.

1. Riigikogu liikme Mihhail Korbi ametivanne

Esimees Eiki Nestor

Seoses Riigikogu liikme Vilja Savisaar-Toomasti tagasiastumisega on 20. juunist Riigikogu liikme asendusliikmeks asunud Mih-

hail Korb. Palun Mihhail Korbil anda ametivanne!

Mihhail Korb

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu: esiteks, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu; teiseks, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu; kolmandaks, riigipiiri seaduse, tolliseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kolme seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister ja regionalminister Hanno Pevkur. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Andre Sepp, palun!

Andre Sepp

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Eesti Reformierakonna fraktsiooni nimel annan üle otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Head kolleegid! Annan üle Keskerakonna fraktsiooni kümne liikme allkirjaga arupärimise meie peaministrile Taavi Rõivasele. Arupärimine on seotud Eesti ajakirjandusvabaduse küsimusega. Teatavasti on Eesti ajakirjandusvabaduse poolest langenud viimase kahe aastaga auväärselt kolmandalt kohalt maailmas 11. kohale. Ekspertide hinnangul on see seotud sellega, et ajakirjandust mõjutavad valitsusasutused ja meie ajakirjandus on ka majanduslikult valitsusasutustest sõltuv. Et seda probleemi pisut valgustada ja uurida, pöördusime Taavi Rõivase poole, et ta selgitaks meile seda olukorda ja ühtlasi ütleks, miks Tallinna Televisiooni ajakirjanikke ei lubata valitsuse pressikonverentsidele. See otsus tehti 6. juunil ja siamaani pole peaminister selgitanud, miks seda tehti. Alles mõni päev tagasi avalikõiguslikus televisioonis, Eesti Televisioonis esinedes ütles ta, et Tallinna Televisioon teeb Eesti-vastast agitatsiooni, mis on sedavõrd tõsine süüdistus, et peaks Tallinna Televisiooni kas kohtusse andma või kapo poole pöörduma. Me tahame, et peaminister selgitaks neid minu meelest üsna kergemeelseid väljaütlemisi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud neli eelnõu ja ühe arupärimise. Kui need vastavad kodu- ja töökorra seaduse nõuetele, siis võetakse eelnõud menetlusse ja arupärimine edastatakse adressaadile.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Palun veel tähelepanu! Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kinnitab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthälteenamusega. Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ajagraafiku sellisel kujul kinnitamise poolt on 62 Riigikogu liiget, vastu 20 ja erapooletuid 2. Istungjärgu töö ajagraafik on kehtestatud.

2. Kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Alustame päevakorrapunktide käsitlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 685 teine lugemine. Tähelepanu! Kuna Vabariigi Valitsus otsustas laupäeval siduda selle eelnõu arutelu usaldusküsimusega, siis on vahest kohane meenutada teile eelnõu menetluse korda. Kõigepealt tuleb Vabariigi Valitsuse esindaja ettekanne, seejärel küsimused ettekandjale ja läbirääkimised – nii nagu eelnõude tavapärane menetlemine käib. Tulenevalt kodu- ja töökorra seaduse § 137 lõikest 6 muudatustepanekuid hääletusele ei panda ja pärast läbirääkimisi toimub lõpphääletus. Kui Riigikogu ei võta usaldusküsimusega seotud eelnõu vastu, tuleb mul sellest viivitamata teatada Vabariigi Presidendile.

Alustame. Vabariigi Valitsuse poolne ettekandja on rahandusminister Jürgen Ligi. Palun!

Jürgen Ligi

Austatud juhatus! Austatud Riigikogu liikmed! Nagu siin saalis on juba mitu korda räägitud, on selle eelnõu sisu vanemapensioni kolmanda etapi edasilükkamine aastani 2018 ning keskmise pensioni vabastamine tulumaksust, tõstes pensioni maksuvaba piirmäära 210 eurolt 220 euroni kuus. Neid otsuseid, eelkõige seda edasilükkamist, tuleb vaadata tervikuna. Seda tuleb vaadata koos lapsetoetuse suurenemisega, mis Riigikogus hiljuti ilma katteallikata heaks kiideti ja mis läheb eelarvele maksma ligi 73 miljonit eurot. Samuti tuleb arvestada pensioni teise samba maksete kriisiaegse külmutamise kompenseerimist, mis on juba varem otsustatud – selle kulu on järgmisel aastal 54 miljonit ja 2017. aastaks suureneb see 60 miljoni euro-

ni –, ning maksuvaba miinimumi üldist kasvu 144 eurolt 154 euroni kuus.

Esimees Eiki Nestor

Ma palun vabandust, härra minister, üks hetk! (Sumin saalis, juhataja helistab kella.) Palun jätkake!

Jürgen Ligi

Aitäh! Pensionide maksuvaba miinimumi tõus läheb tuleval aastal maksma 4 miljonit eurot ja aasta hiljem 6 miljonit eurot. Selle tulemusena hoitakse keskmine pension tulumaksuvaba, mis tähendab, et 1. jaanuarist ei maksustata tulumaksuga pensioni, mis ei ületa 374 eurot kuus. Vanemapensioni kõnesoleva etapi kulud oleksid lähiaastatel 27–30 miljonit eurot aastas. Kogu seda koormust eelarve välja ei kannataks, mistõttu tegime valiku sotsiaalselt tõhusamate kulude kasuks. Perepoliitiliselt on kahtlemata õige toetada lastega peresid siis, kui lapsi kasvatatakse, mitte tagantjärele kauges tulevikus. Tuletan veel meelde, kuidas me seda teeme. Riik hakkab alates uuest aastast maksma pere esimesele ja teisele lapsele senise 19,18 euro asemel 45 eurot kuus ning samal ajal kasvab kolmanda ja iga järgmise lapse toetus 100 euroni kuus. Vajaduspõhine pere-toetus hakkab suhtelises vaesuses elavatele perekondadele, kus kasvab üks lapsetoetust saav laps, olema 45 eurot kuus ning peredele, kus kasvab vähemalt kaks last, 90 eurot. Järgmisel aastal suureneb ka lapse osakaal toimetulekutoetuse määramisel, lapse koefitsient suureneb 0,8-lt 1,0-ni.

Valitsus otsustas erakorralisel istungil, nagu juba öeldud, siduda käesolev eelnõu usaldusküsimusega. Selle erakordse otsuse tingis opositsiooni väljakuulutatud venitamistaktika, mis ei lubaks valitsusel oma poliitikat ellu viia ega 2015. aasta riigieelarvet ette valmistada. IRL-i fraktsiooni esitatud 1000 muudatusettepaneku hääletamine võtaks senise praktika järgi mitukümmend päeva, mille teeb eriti komplitseerituks Riigikogu erakorralise istungi formaat. See, kas maksumaksja raha kasutamisel suudetakse teha tarku valikuid ja vajaduse korral ka vanu otsuseid muuta, pole mitte ainult konkreetse valitsuse, vaid kogu Eesti riigi usaldusvääruse küsimus. Meie riik ei ole jätkusuutlik, kui talle võetakse aina uusi pikaajalisi kohus-

tusi ilma seniseid revideerimata. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Ettekandjale on küsimusi. Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea ettekandja! Sain teie ettekandest aru, et vanemapensioni edasilükkamine kolme aasta võrra on tingitud lapsetoetuse määra tõusust, ja te lõpetasite oma ettekande seisukohaga, et uusi kohustusi ei saa võtta, kui vanu ei revideerita. Seoses sellega, et valitsus on sidunud selle seaduseelnõu vastuvõtmise usaldushääletusega, tahaksin ma teada, kuidas saab usaldada valitsust, kes kõik oma uued poliitilised lubadused annab varasemate, juba kokku lepitud ja seadusena vastuvõetud lubaduste arvel.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kuidas te seda suudate, aga proovige, väga keeruline see ei ole. Üldiselt seisneb valitsuse usaldusväärus ikka selles, et ta julgeb langetada otsuseid. Ja kui ta on leidnud targema kulu, siis ta võib kehvema kulu maha kirjutada. Ega meie riik ei paisu lõputult ja meie rahva demograafiline olukord on, nagu ta on. Kõigepealt, kui te niimoodi küsite, siis ma tuletan meelde esimesi ühiseid eelarveid, kui te olite üks nendest, kes rääkis pensionisüsteemi ja üldse sotsiaalkulude jätkusuutmatusest. Te tõite protsente, kui palju kasvab Sotsiaalministeeriumi eelarve, ja üks teil oli mõningal määral õigus, kuigi te ei teinud vahet ministeeriumide ja valdkondade vahel. See nurin lõppes kuidagi suure pauguga, kui tuli idee, et hea küll, pensionideks raha ei ole, pensionide kasvuks raha ei ole, aga nimetame ennast sõrmenipsuga lapsevanemateks ja siis on raha küll, premeerime ennast selle eest. Selline väljastpoolt pensionide indekseerimise süsteemi tulev pensionilisa on kahtlemata väga keeruline koormus ühiskonnale. Vananeva rahvastiku probleeme ei saa sellisel moel lahendada, lahendus peab olema süsteemne, mitte selline preemiasüsteem.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma lähen kolleeg Aaviksoo küsimusest edasi. Täna on ees usaldushääletus. Te olete pikalt olnud rahandusminister, olite ka kärbete ajal, aga teie meel on väga muutlik. Me võtsime vanemapensioni seaduse koos vastu, nüüd sa ütled siit puldist, et see oli üks suur viga. Lapsetoetuse univertsaalset kasvu ei ole sa toetanud, nüüd ütled, et see on parim lahendus, pikaajaline ja jätkusuutlik. See mõtteviis on väga heitlik, nii nagu ka valitsuse poliitika. Praegune eelnõu näeb ette, et vanemapension lükatakse edasi, aga rahanduskomisjonis oled sa öelnud, et seda ei tuleks mitte edasi lükata, vaid see tuleks üldse ära kaotada. Räägi ausalt ära, mis tegelikult toimub! Mul oleks mõne aasta pärast, kui sa oled veel rahandusminister, piinlik kuulata, kui sa räägid mingit muud juttu.

Jürgen Ligi

Aitäh! Minul ei oleks piinlik mõne aasta pärast rahandusminister olla. Aga selle ausa arvamuse ütlesin ma välja juba siis, kui te selle valimislubaduse välja käisite, kui te istusite valitsuses meie kõrval. Ma ütlesin, et see ei ole mõistlik, see ei ole sotsiaalselt adekvaatne ja on väga kulukas. Aga me tegime selle vanemapensioni süsteemi koalitsiooniläbirääkimistel mingil määral söödavaks. Kolmas etapp on kahtlemata kõige kohatum, kuid praeguse valitsuse otsus on lükata see kolme aasta võrra edasi ja rahaline kate sellele tuleks teise samba kompenseerimise lõppemisest. Nii et rahavoo-gudes on see võimalus olemas, aga alati saab muidugi kaaluda ka targemaid valikuid, seda ma ei eita. Aga rahavooliselt on seda lahendust vaadatud: kui lõpeb teise samba kompenseerimise kohustus, siis saab võtta uusi pensionisüsteemi kohustusi. Mina eelistan, et need oleksid süsteemsed, mitte sellised preemiad.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Nagu te ise siit puldist praegu ütlesite, on selle eelnõuga tulnud välja sellepärast, et eelarve ei kannata vanemapensioni kulu välja. Samas tuli peaminister kevadel siin saalis välja väga optimistliku sõnumiga, et sel aastal on eelarve

tulude pool loodetavalt juba 40 miljoni euro suuruse summaga ülekaalus. Milline see eelarve seis siis tegelikult on? Kas seda võib vaadata nii optimistlikult, nagu on vaadanud peaminister, või on tõsiseid probleeme ja me ei saa isegi vanemapensioni praegu kehtima jätta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega jooksvad ülelaekumised ei ole veel aluseks, et muuta prognoosi, ammugi mitte struktuurset prognoosi. Me oleme kindlalt parandanud maksulaekumisi, aga me ei saa väita, et eelarve struktuuriline seis on parenenud. Struktuurilisi kulusid tegelikult peale võtta ei tohiks, me oleme piiri peal. Ma olen põhimõtteliselt väga nõus Eesti Panga seisukohaga, kes hoiatab – meenutame, et Mart Laar on samal seisukohal, kuna ta on panga nõukogu esimees –, et me peame olema ettevaatlikud. Struktuurilise tasakaalu arvestus on alati natukene vaieldav ja jooksvad maksulaekumised ei muuda siin põhimõtteliselt ju asja, need tähendavad teatud skeemide kinnipanemist, mille asemele tulevad varem või hiljem teised skeemid jne. Aga kui te küsite eelarve seisu kohta, siis viie kuu laekumiste põhjal oli ju IRL see, kes hakkas jällegi, ma ei taha öelda, et kahjuröömutsema, aga kommenteerima siiski. Vähemalt Sven Sester ütles, et näed, valmistuge eelarvet ümber tegema jne. Mõni kuu tuleb makse rohkem, mõni kuu vähem. Käibemaks on tagastuste võrra heitlik, aga fakt on, et üle ootuste on tulnud seda kolm kuud ja alla ootuste kaks kuud. Ütlen veel kord: me ei saa maksulaekumiste, jooksvate maksulaekumiste põhjal teha struktuurilisi otsuseid.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Kolleeg Seeder kirjutas ajalehes Sakala, et valitsus on otsustanud hakata pensione kärpima. Kas te võiksite öelda, kui palju tõuseb arvestuslikult 2015. aastal keskmine vanaduspension Eestis?

Jürgen Ligi

Aitäh! Te teate seda numbrit kindlasti peast. Minu jaoks on see natukene juba ajalugu. Kas te küsisite 2015. aasta kohta? Ütleme nii, et

suurusjärg on 5%, aga ärge võtke sellest kinni, mul ei ole see praegu silme ees. Eelarve tegemisel aktualiseerub see eredalt, aga praegu on küll mõtted mujal olnud. Pension kasvab, jutt pensionide kärpimisest on muidugi vale ja ma soovitan Riigikogu liikmetel mitte valetada.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Sa ütlesid oma sõnavõttus, et vanemapension tuleb järgmisel kolmel aastal ära jätta, sest tulevad teised sotsiaalsed meetmed, mis toetavad ka laste kasvatamist, ja need nõuavad raha. Mis sa arvad, kas see on hea praktika, kui iga uus valitsus hakkab neid meetmeid välja vahetama? Kui vähem kui aasta pärast on jälle uus valitsus, kas siis hakkabki niimoodi käima, et iga kord kaotatakse osa sotsiaalseid meetmeid ja laste kasvatamise toetusmeetmeid ära ning tekitatakse teised asemele? Kuidas rahandusministrile tundub, kas see on pikas perspektiivis hea?

Jürgen Ligi

Aitäh! Põhimõtteliselt on targemaks saamine hea, aga ka antud halvad lubadused loomulikult seovad. Praegusel juhul me teeme tõesti panuse teistele meetmetele: pensionide maksuvaba kasv, maksuvaba miinimumi tõus, lapse-toetused, mis on käega katsutav asi. Mina kiidan lapse-toetuste puhul muidugi kõige rohkem vajaduspõhist osa, mis tõepoolest piiritleb probleemi. Mõeldavatest kõige kehvem on see, kui me hakkame juba sündinud laste eest premeerima vanemaid, teades, et see koormus langeb ju nendelesamadele lastele, kes on maksumaksjad. Me võiksime tegelikult kogu aeg teha targemaid otsuseid, kui olid eelmised, aga teatav stabiilsus on muidugi vajalik ja sellepärast me ei lähegi vanemapensioni kahe esimese etapi kallale. Kaks esimest etappi on loogilised. Mis selle kolmandaga saab, see on loomulikult järgmise Riigikogu otsustada. Praegu on arvamused, et see etapp lükatakse kolmeks aastaks edasi. Alati võib midagi juhtuda, aga me ei söö ju seda raha ära, see raha läheb sotsiaalseteks meetmeteks. Praegu põletab mujal rohkem.

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Lugupeetud minister! See ajaline loogika on üsna erakordne. Me räägime praegu konkreetset vanemapensioni kulust, mis on 20+ miljonit eurot järgmisel aastal ja enam-vähem sama palju ka kahel järgmisel aastal. Augustikuu majanduskasvu prognoosi veel ei ole ja me oleme praegu näinud majanduses tõesti mitmesuguseid signaale, küll miinuseid, küll plusse. Selle tõttu küsin, kust te nii kindlalt teate, et juulikuuks tasub teha selline põhimõtteline väärtusotsustus. Teisisõnu, kas eelarve väljavaated järgmiseks kolmeks aastaks on teile juba nii täpselt teada, et 20 miljoni euro ulatuses tasub sellist põhimõttelist otsust muuta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Meile on isegi nii täpselt teada, et see 20+ miljonit eurot on tegelikult 27–30 miljonit. Nii et kõigepealt ärge liiga palju õgvendage! Teiseks meenutame, et jutt ei ole kroonidest, jutt on eurodest, see on tohutu hulk raha. Ja ma tuletan meelde, kuidas eelarvet tehakse. Seda ei tehta selliselt, et uus prognoos ja ups!, nüüd on meil raha, et protsendike tõsta. Ei ole niimoodi. Struktuurilist tasakaalu jälgitakse kogu aeg pingsalt. Jälgige neid hoiatusi, mida me oleme saanud Eesti Pangalt ja Euroopa Komisjonilt, kes hindab meie struktuurilist positsiooni halvemana. Seadus ei luba struktuurilist miinust. Mingil juhul ei tohi kulusid ennatlikult peale võtta, selliselt, et me ei korrigeeri siis kulutamist kuskil mujal. Ikka tuleb korrigeerida. Ja see on targem otsus. Ma näeksin pigem hea meelega, et keegi ütleks siin otse välja, et lapse-toetuste tõstmine on halb ja vanemapension on hea, et pensionide tulumaksuvaba miinimumi asemel tuleb maksta vanemapensionit. Räägime võrdlustes! Rahahulk on ju alati piiratud. Ega see prognoosikene ei muuda asja, need on pikaajalised struktuurilised tulud ja kulud, millest me räägime. Need ei ole paari kuu küsimused. Ja mida varem me selle välja ütleme, seda varem saab ka hüvede saaja teada, mis täpselt järgmine aasta juhtuma hakkab.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Tavaelus, vähemalt minu arust, ei vääri austust inimesed, kes kokkulepetest kinni ei pea. Tundub, et poliitikas on asi kahjuks teistmoodi. Siia maani oleme harjunud, et mõni Keskerakonna poliitik vastandab lapsi ja pensionäre, aga kahjuks jäi täna siin just alguse poole kõrva, et praegune valitsus on asunud sedasama tegema. Eriti kurb on, vähemalt jäi mul ettekande põhjal selline mulje, et ka need vanemad, kes on lapsed üles kasvatanud, kes makse maksavad, ei vääri austust. Siit ka mu küsimus. Esimese lugemise ajal jäi mulje, et põhiline põhjendus oli, et praeguse koalitsiooni otsused on populaarsemad kui see vanemapension, vajaduspõhine toetus. Kas see on nii?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kust te kõike seda teksti loete? Kas te ei ole üldse saalis olnud, et te ei ole kuulnud, mis ma olen rääkinud? Ma ei ole kordagi rääkinud populaarsusest, ma ei ole kordagi rääkinud seda, mida te väidate, ma ei ole vastandanud põlvkondi. Ma olen rääkinud sellest, et laste jaoks on raha vaja siis, kui lapsi kasvatatakse, ja eriti on seda vaja vajaduspõhiselt. Ei ole mõtet siin küsimuse pähe päris suvalisi tekste ette lugeda.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Ütlesite rahanduskomisjonis, et kehtiv vanemapensioni seadus on rumal seadus. Teie kolleeg, koalitsioonipartner Karel Rüütli arvas, et see on teie isiklik seisukoht, mitte valitsuse seisukoht. Mina jällegi arvasin, et kuna valitsus on volitanud teid selle seaduse menetlemisel valitsust esindama, siis on see valitsuse kui terviku seisukoht. Õelge, palun, kuidas siis tegelikult on, kas see on teie isiklik arvamus või on see kogu valitsuse seisukoht.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen alati öelnud, et see on minu arvamus. Ma tean, et kuluaarides on minuga

nõus nii mitmed valitsusliikmed kui ka eksperdid, aga loomulikult ei lähe igauks seda avalikult välja hõikama. Lihtsam on ju väita, et kõike saab korraga ja võtke teie ainult toetused vastu.

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Hea rahandusminister! Sa ütlesid oma ettekandes, et tegelikult on väga mõistlik, kui valitsus suudab vahepeal vigu tunnistada ja mõned vanad asjad uuesti üle vaadata, asendada näiteks vanemapension muude valitsuse lubadustega. Aga ma küsin nüüd küll isiklikku arvamust, mitte valitsuse oma, seda ei saa vahest ollagi. Millised on selle valitsuse juba tehtud või veel plaanis olevad teod, mida sa järgmises koalitsioonis, kui see sinu teha oleks, või laua taga läbirääkimisi pidades sooviksid muuta või tagasi võtta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Praegu mul selliseid eredaid veendumusi ei ole. Me oleme muidugi saanud vähe koos olla. Oleme teinud ka kompromisse, mis ei ole kõik hiilgavad, aga midagi väga hullu ei ole see valitsus teinud, ikkagi head. Ma jään selle juurde.

Esimees Eiki Nestor

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu, hea eesistuja! Austatud minister! Oma vastustes te ütlete, et riigieelarve kulusid tuleb revideerida ning perepoliitiliselt on adekvaatne toetada lapsi siis, kui nad kasvavad. Samal ajal ütleb eelnõu, et vanemapension lükatakse ainult edasi. Kas on ette näha, et 2018. aastal teie seisukohad perepoliitikas muutuvad, ja millal need veel muutuda võivad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Heade argumentide puhul on minu seisukohad ikka edenened ja paremaks muutunud. Aga ma tuletan meelde, et 2018. aasta tähis on seotud teise samba kompenseerimisega. Kui soovite jälle teada minu isiklikku arvamust, siis minu arust ei oleks ühiskond üldse pidanud seadma endale sellist eesmärki,

et ta hakkab majanduskriisi endale kompenseerima. See otsus on aga langetatud, see on koormus eelarvele, see on väga suur koormus, ja kui vaadata rahavooge, vaadata struktuurilisi koormusi, siis on selge, et kõike korruga ei saa teha. Lugesin ette õige mitu asja, mis me järgmisel aastal teeme: maksuvabad miinimumid, kaks tükki, lapsetoetused, vajaduspõhine lapsetoetus. Need on tähtsaimad. Teise samba kompenseerimine on nagunii. Kui kõik see kokku liita, siis kuskilt tuleb kate leida ja tuleb leida tark kate.

Esimees Eiki Nestor

Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh! Lugupeetud minister! Lähen tagasi sellesse aega, kui te sotsidega koalitsiooniläbirääkimisi pidasite ja sotsid tulid teie juurde soovikontserdi listiga, kus oli ette nähtud mitte sotsiaaltoetuse kasv. Kas nemad pakkusidki välja, et võtame pensionäri paremasse taskusse raha tema vasakust taskust? Või pakkus selle alternatiivi Reformierakond, olles ise siin saalis selle eelnõu poolt hääletanud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Teie ei olnud seal osapool ja ma arvan, et ei ole kohane teid siin praegu selleks võtta. Selge see, et sotsiaaldemokraatidele oli lapsetoetus väga tähtis, ja meie võtsime seda kui õilsat otsust. Võib-olla nägime seda veidi teisiti, vajaduspõhisemana, võib-olla oleksime rohkem rõhunud teenustele – mitte võib-olla, vaid kindlasti –, aga nii need kompromissid sünnivad. Aga ütlen veel kord: see, mida me praegu siin edasi lükkame, on oma tõhususelt ikkagi kaugel maas nendest meetmetest, mida me oleme otsustanud võtta ja mida ka Riigikogu on kinnitanud.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Täna käib siin jutt IRL-i ühe põhilise valimislubaduse, vanemapensioni edasilükkamisest. Teatavasti on kaks nende suurt valimislubadust – kodualuse maa maamaksu kaotamine ja tasuta kõrgharidus – ellu viidud. Kuidas te hindate nende

kahe elluviidud otsuse finantsilist ja sotsiaalset efektiivsust?

Jürgen Ligi

Nende kõige suurem sotsiaalne ja finantsiline efektiivsus oli see, et me saime kokku toimiva valitsuse.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ma saan sinu sõnavõtust aru, et sinu hoiak vanemapensioni suhtes on suhteliselt sarnane hoiakuga lausalise lapsetoetuse suhtes. Sinu arust on vajaduspõhine lapsetoetus palju tõhusam meede. Kas see tähendab seda, et kui nüüd peaks ametisse asuma uus valitsus, siis see muudaks ära ka sulle n-ö pealesurutud sunnitud kokkuleppe, mille järgi lausaline lapsetoetus kasvab? Kas sinu arvates peaks siis selle otsuse jälle tagasi pöörama ja kasutama seda raha mõneks tõhusamaks meetmeks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt on sotsiaal- või perepoliitika aabitsatõde, et kõige tõhusamad toetamisviisid on teenused. Kui ma saaksin, siis ma eelistaksin neid. Seejärel tulevad vajaduspõhised toetused – need on siin sees, ma tuletan meelde – ja nende järel tulevad universaaltoetused. Siis tuleb maksuvabastus lastega peredele. Ja kõige lõpuks tuleb see, kui ühiskond ütleb aitäh, et inimesel on lapsed olnud, teadmata, kust see raha tuleb, jättes ilma need, kellel ühel või teisel põhjusel seda pensionisammast ei ole. Järjestust tuleb tõepoolest vaadata, aga selles eelnõus on sees teise ja kolmanda järgu meetmed, mis on kindlasti kõik vajalikud. Üks asi veel. Suur vahe on selles, et need on järgmise valitsuse jaoks juba jõustunud ja inimestele tõesti osaks saanud hüved. Vanemahüvitise kolmandast etapist pole kodanik osa saanud.

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Aitäh! Lugupeetud minister! Sinu püüdlused siduda kokku mitmesuguseid õilsaid sot-

siaalseid meetmeid on nagu ikka meelevaldsed. Aga eks see ongi rahandusministrile mingil kujul võib-olla omaseks muutunud. Ma mäletan, et kevadel oli nende kulutuste katteallikate leidmisel juttu ka sellisest huvitavast meetmest nagu "Riigi valitsemise paindlikumaks muutumine". Palun vabandust, kui ma ebatäpselt tsiteerisin. Hinnalipik seal kulude kärpimise küljes oli ligikaudu 15 miljonit eurot, kui ma õigesti mäletan. Kas sa saad kirjeldada, millises seisus on praegu selle kulude kärpe või kokkuhoidmise meetme rakendamine?

Jürgen Ligi

Kas saaks korrata, mis kulu see oli?

Ken-Marti Vaher

See oli, kui ma õigesti mäletan, riigi valitsemise kulude paindlikumaks muutmine, riigi juhtimise kulude paindlikumaks muutmine ja sellega pidite hoidma kokku 15 miljonit eurot. Kui kaugel te olete selle rakendamisega?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ütleme nii, et alates samasuunalistest pingutustest, sügisest, kui me koos eelarvet tegime, oleme eesmärgiks seatu ikka kuhjaga ületanud. Kuhjaga! Me oleme selle 15 miljonit kindlalt ületanud.

Esimees Eiki Nestor

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Aitäh! Lugupeetud minister! Siim Kiisleri esimesele küsimusele vastates te ütlesite, et ei ole mõtet "premeerida juba sündinud laste eest". Ma toonitan, et emapensioniga me siiski mitte ei premeeri, vaid tasandame tekkinud ebavõrdsust. Kas ma sain teist valesti aru?

Jürgen Ligi

See käib hästi esimese kahe etapi kohta. Kolmandaga on nii, et ta on väga ebasüsteemne. Me oleme saanud siin reformierakondlasest sotsiaalministrilt kriitikat, et sotsiaalkulud kasvavad ja pensionile läheb jälle palju rohkem raha – see kriitika on tulnud just teie poolt. Adekvaatne reaktsioon ei saa aga olla see, et me tekitame pensionisüsteemi juurde süsteemivälise elemendi. Indekseerimise mõte on ju

selles, et ei saaks teha populistlikke otsuseid, mis muudavad pensionisüsteemi jätkusuutmatuks. Aga see on teooria. Praktika on see, et me räägime ikkagi kolmeks aastaks edasilükkamisest, ja selle kate on seotud teise samba maksete kompenseerimisega, mis on vähemalt kaks korda suurem koormus eelarvele.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tahan selgelt öelda, et vanemapension ei ole kingitus. Tegemist on õigust jalule seadva seadusega, mis lõpetab ära lapsevanemate, eelkõige paljulapseliste vanemate karistamise madalama pensioniga. On paratamatu, et väikelastega kodus olnud ema jääb tööelust kõrvale, mis tähendab, et ka tema väljateenitud pension on praegu väiksem kui neil, kes ei ole lapsega kodus olnud. Kas sa soovid sellele vastu vaielda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kena kõne oli. Loomulikult on sellel selline kompenseerimise element juures, aga neid kompenseerimise kohti me võime lõputult otsida. Reaalses elus on lapsed vanematele tugi ja võib-olla me ei peaks võtma lapsi kui riigi karistust vanematele. Me peame ikkagi vaatama, et eri sotsiaalsed grupid saaksid elus hakkama, ja nende omavahelisi suhteid optimeerima. Seda elemendikest, nagu ma olen palju kordi öelnud, ma mõistlikuks ei pea, aga ütlen veel kord, et me räägime praegu edasilükkamisest.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kuna sa esimesel lugemisel kahjuks osaleda ei saanud ja kohal oli asendaja, siis jäi mu küsimus võib-olla tõesti arusaamatuks. Seal jäi vähemalt minu kõrvu küll kõlama, et uue koalitsiooni rahajagamisotsused on tehtud sellisel, et need hõlmaksid võimalikult paljusid gruppe, väga paljud inimesed saaksid neist kasu, mistõttu need oleksid populaarsed. Sina ütlesid siin, et need valikud on tähtsamad. Ma küsingi

nüüd, kas kõik need otsused on seotud lähenevate valimistega või on seal ka mingi tõsine sisu taga.

Jürgen Ligi

Aitäh! See on nüüd küll kõva leid! Ma kuulsin päris jahmatusega teie erakonna esimehe kommentaare AK-s, kus ta ütles – see on küll tõsiselt uus poliitika –, et nüüd võib valitsus hakata populistlikel kaalutlustel kõiki toetusi ära võtma. Vaat see on kõva sõna! Teie küsimuses oli sama loogika, et toetuste äravõtmine on populaarne. Ma ei tea, seni oli nii, et toetusi püüti kogu aeg kehtestada, sõltumata sellest, kas raha oli ja kas need olid mõistlikud, ja seda peeti populistlikuks. See on muidugi kena leid, aga mina ei ole ilmselt nii uue aja mees, et ma sellest aru saaksin.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! IRL-i valitsuses oleku ajal toetas valitsus ja ka Riigikogu saal toetas vanemapensioni jõustumist järgmisel aastal. Nüüd soovib ajutine valitsus kiirkorras pista käe oma töö ära teinud emade taskusse ja võtta ära selle pisku raha, mis sinna oli juba pandud. Kuidas me saame olla kindlad, et valitsus ei pista jälle ja jälle oma kätt kõige nõrgemate rahakotti juba aasta lõpus, kui eelarvet koostatakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Need olid jällegi väga kõlavad sõnad. Keegi ei pane ju kätt kellegi taskusse ja kellegi taskus sellist asja, nagu te nimetate, ei ole. Mitte kellegi ei ole taskus seda raha, mida te väidate ära võetavat. Seda meedet ei eksisteeri! Kõige nõrgemad, kõige suuremas vaesusriskis on Eesti ühiskonnas siiski lastega pered – mitte kõik, aga need, kellel on sissetulekutega probleeme. Ja me oleme lastega perede toetuseks eraldanud väga suured summad. Samuti tuleb pidevalt teha väga suuri kulusid teise samba maksete kompenseerimiseks. Pensionäridel tõstame maksuvaba miinimumi ja ka kõigil teistel oleme maksuvaba miinimumi tõstmas. Need on meie valikud. Vaielge neile vastu, tõestage, et need on halvemad valikud. Sellega, et meil on võimalik

lihtsalt kuhjata eri meetmeid, mina aga nõus ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Selles debatis siin on hästi palju vastandatud – natuke oled sa ise ka seda teinud – ühelt poolt pensiokaid, palun vabandust, pensionäre ja teiselt poolt lapsi ning lastetoetuste kasvu olulisust. Aga kas praegusel juhul ei ole pilt palju lihtsam, et tegelikult minnakse pensionäridele kosja nende enda rahaga? Ühelt poolt on vanemapensioni lisa, aga teiselt poolt on see tulumaksuvaba miinimum, mis tegelikult on nagu enesestmõistetav asi, ilma mingisuguse, kuidas öelda, spetsipoliitika või koalitsioonileppeta, ja mis enam-vähem seal keskmise pensioni juures võikski olla. Nii et neid suuri lapsetoetusi ei peaks sellesse mängu üldse segama. Aus on ju ikka öelda, et pensionäridelt võetakse, et neile anda.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kena, et te ütlesite, et ma natukene vastandan, kuigi pigem vastandab siin ikka keegi teine. See oli armas, et te nii ütlesite. See keelevääratus, kus te pensionäre niimoodi nimetasite, oli küll väga otsene viide lugupidamatusse, aga ma tean ju, et tegelikult te olete lugupidav inimene. Ärge niimoodi enam tehke, saadakse valesti aru!

Kes kellele kosja läheb? Kui ikkagi tõsiselt vanaemadelt-vanaisadelt küsida, siis neil küll ei ole kahju, kui nende lapsed ja lapselapsed saavad toetust juurde. Ja kindlasti ei oleks nad nõus sellega, kui laste ja lapselaste rahaga mindaks külla neile. Nad tahaksid, et noorem pere ikkagi paremini hakkama saaks. Aga veel kord: me eraldame maksuvaba miinimumi tõstmiseks pensionäridele rohkem kui teistele ja me tõstame ka pensione järgmisel aastal.

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Täna väga, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma saan aru, et siin puldis olles on sul tihti hingeliselt ebamugav. Ma tahaksin anda sulle õrnalt võimalust sellest kammitsast

lahti saada. Te räägite retooriliselt, et lükkate midagi edasi. Puldis oled sa maininud, et isiklikult sa seda vanemapensioni märkimisväärset osa üldse ei toeta. Palun ütle välja, mis on see põhjus, et te räägite ja ka sa ise räägid edasilükkamisest, aga sisimas tahad ju öelda, et selle meetme peaks ära kaotama! Ütle Riigikogu liikmetele ja meile kõigile, mis on sinu südamesoov selle konkreetse meetme suhtes. Kas sa tahad seda tõesti edasi lükata suhteliselt määramatusse aega või pead sa tegelikult õigeks, et see meede tuleks üldse ära kaotada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei käi siin valitsust esindamas oma südamesoovidega, sellepärast ei hakka ma neid üldse kommenteerima. Oma küsimustega, kuna me oleme omavahel palju vestelnud, sunnite mind kommenteerima isiklikku arvamust, aga mina esindan siin valitsuse arvamust, mis on edasilükkamine kolmeks aastaks. Nii on. Poliitika on kompromisside kunst, isegi teiega sai kompromisse tehtud. Kõige üle ma õnnelik ei ole, aga lõppkokkuvõttes tegime palju häid otsuseid. Tänu sellele õnnestus valitsus kokku panna, kuigi mõnede rumalate valimislubaduste täitmise hinnaga.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Olete siin korduvalt öelnud, et peresid ja lapsi on mõistlik toetada siis, kui lapsed on väikesed, mitte hiljem tagantjärele. Selle loogika kohaselt ei ole mõistlik ka pensioni teise sambasse raha kogumine. Mõistlik on see raha inimestele välja maksta – me teame, et Eesti inimese sissetulek on väike –, kui nad seda vajavad, praegu, kui lapsed on väikesed, kui inimesed on elujõus, mitte kunagi hiljem, pensionipõlves. Vanemapension ei ole ju mingi preemia, vaid on hüvi- tis selle eest, et lapsi kasvatav ema või isa on tööturult eemal ega saa panustada eri pensionisammastesse, tehes samal ajal kulutusi laste kasvatamiseks. Ilma lasteta samaaegselt on võimalik investeerida oma vanaduspõlve kindlustamiseks raha pensionisammastesse. Niisiis on sisu ja eesmärk sama mis teisel pensionisambal. Kas ei ole nii?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei ole. Pensioni teine samm ei ole seotud mingisuguse perepoliitilise utopiaga, mida te siin esindasite, kui te selle ettepanekuga välja tulite – et see tõstab iivet jne. Keegi ei ole avastanud, et pensionär saaks tänu sellele meetmele väga suurt järelkasvu. Teine samm on pensioniea riskide maandamine. Kui me räägime lapsetoetusest või teenustest lastele, siis see on lapse kasvatamise riskide maandamine. Nende kahe kokkupanemise tulemus on mingisugune kentaur, aga üks poliitika on ka selliste kompromisside kunst.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma lükkan kõigepealt ümber ühe kolleegi väite, et Keskerakond vastandab pensionäre ja lapsi. Ma arvan, et Keskerakond on võib-olla kõige rohkem andnud üle eelnõusid, mis puudutavad lapsi. Aga jäägu see väide ütleja südametunnistuse peale. Tegelikult asi ongi ju poliitilistes valikutes – kas lapsetoetus või vanemapension. Mina hääletasin ka lapsetoetuse suurendamise poolt, aga see selleks. Ma arvan, et seni, kuni need toetused jäävad sotsiaaleelarve piiresse, see ongi poliitiliste valikute küsimus. Aga ma küsin, miks te võtsite sotsiaaltoetuste maksmiseks täiendavalt juurde 25 miljonit teehoiuvahendeid. Kas see on teie arvates õige samm?

Jürgen Ligi

Palun vabandust, ma ei saanud küsimusest aru. Mis vahendeid te nimetasite? Teehoiuvahendeid? Teehoiuvahendeid pole ära võetud. Eelarves eraldatakse summa ja te ei ole eelarvet veel ju näinud. Miks te siis opereerite mingisuguse hüpoteetilise numbriga?

Esimees Eiki Nestor

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Aitäh! Lugupeetud minister! Reformierakonna retoorikas te räägite emapensioni edasilükkamisest. Edasilükkamine kõlab tegelikult nii, nagu meil siin mõne pensionisambagagi on olnud, et lükatakse edasi, aga makstakse tagantjärele. Kas te valitsuses arutasite, et seda

emapensioni edasilükkamist võiks ka kolme aasta pärast kompenseerida? Tegemist ei ole nii suurte summadega. Kas te olete seda arutanud või mitte?

Jürgen Ligi

Aitäh! No mõistagi mitte. Aitab sellest teise samba maksete kompenseerimisest küll. Ühiskond ei saa oma raskusi endale tulevikus kompenseerida, ta seisab tulevikus ka kindlasti probleemide ees, mida tuleb lahendada.

Esimees Eiki Nestor

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma lähen natuke laiemalt küsimuse juurde, mis puudutab järjekordselt usaldust. Meil on vastu võetud seadus, see võeti siin Riigikogus vastu kaks aastat tagasi ja minu teada hääletasid kõik erakonnad siis vanemapensioni seaduse poolt. Nüüd räägid sa ministrina, et tegelikult on see üks suur jama, mida siin tehti, et sulle isiklikult see ei meeldi ja tegelikult tuleks vanemapension üldse ära kaotada. Mis usaldus võiks tekkida inimestel, kui valitsus on nüüd otsustanud lapse- ja peretoetusi suurendada, universaalseid lapse- ja peretoetusi, mille kohta sa oled samamoodi öelnud, et see ei ole õige, et see on jama, et tegelikult tuleks lapsetoetusi valikuliselt maksta. See on Reformierakonna üldine seisukoht. Kui teile tuleb valitsusse kunagi teine partner, kas siis võib näiteks lapsetoetustega juhtuda ka nii, et need vähenevad, kuna tegelikult see süsteem ei ole ju jätkusuutlik?

Jürgen Ligi

Te räägite mitu korda usaldusest ja esitate siis väiteid, mida stenogrammis ei ole. Te viitate minu sõnadele, mida ma ei ole öelnud. Miks te valetate? Kas see suurendab usaldust?

Esimees Eiki Nestor

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Vist oma kõnes te rääkisite majanduse hetkeolukorrast ja küllap see valik, mille te teete, on seotud mitte just eriti heade väljavaadetega. Võib-olla te annaksite natuke täpsema ülevaate. Annaks

teile võimaluse lihtsalt kirjeldada majanduse lühiajalisi väljavaateid, ja ka selle nurga alt, kust läheb see piir, kus koalitsiooni langetatud otsuseid tuleks hakata üle vaatama. Mis teie jaoks on see signaallamp laua peal?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, koalitsiooni langetatud otsused ei ole halvendanud eelarve struktuuri- list positsiooni ja majandusprognoos seda tõsiasja ei muuda. Ma ei tahaks siin praegu mingit majandusprognoosi esitlust teha, meie järgmine prognoos tuleb suve lõpus. Aga jooksev olukorra ümberhindamine ei tähenda seda, et ka pikaajalisi vaateid peaks korrigeerima. Nii on eelarvepoliitika meil ju baasseaduses fikseeritud. Ma olen nõus Eesti Panga mitme väitega, mis puudutavad eelarvet. Ma kutsun üles vältima riigi kulude kasvatamist, seda olen ma teinud siin juba peaaegu kaks aastakümnet. Meil on selle baasseadusega aga üks ankur maas, mistõttu me ei saa ka juriidiliselt teha suuri lollusi eelarve tasakaalu koha pealt. Isegi kui struktuurilised hinnangud on eri institutsioonidel erinevad, peetakse lõppkokkuvõttes ikkagi silmas pikaajalisi tulusid ja kulusid, kui tehakse suuri otsuseid, ja pikaajalistest tuludest ja kuludest me praegu räägime.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma täpsustan natuke. Te küsisite enne, kust ma võtan selle, et teehoiuvahendeid on 25 miljoni euro võrra vähendatud. Ma võtsin selle Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna vahel sõlmitud koalitsioonilepingust. Kas see leping on tänasel päeval veel kehtiv?

Jürgen Ligi

Aitäh! Te ei leia koalitsioonilepingust sellist sõnastust. Te võite opereerida kütuseaktsiisi prognoosidega, aga kui te natukene neid prognoose vaataksite, siis need ei ole väga rõõmustavad. Rääkida, et me võtsime 25 miljonit ära, on siiski meelevaldne. Tee-ehitusmahud on sõltuvalt kütuseaktsiisi prognoosist kogu aeg üles- või allapoole kõikunud ja üldiselt ei saa me teede rahastamise üle kurta.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Teie isiklikult ei toeta vanemapensioni rakendamist üldse, nii nagu ma olen teie repliikidest aru saanud. Kust meie, Riigikogu liikmed, saaksime selle kindluse, et see on tõesti rakendamise edasilükkamine, mis teie sõnul nüüd aset leiab? Või plaanite siis tulla välja uute argumentidega, et rakendamist veel edasi lükata?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina ei ole küll kunagi kuulnud, et Riigikogu liikmed vaevleksid ebakindluse käes. Nad on siiski päris hästi kindlustatud ja ka riigis suuri otsuseid tegev organisatsioon. Ammutage seda kindlust sealt!

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh! Hea ettekandja! Jaak Alliku küsimusele IRL-i lubaduste täitmise kohta sa vastasid kuidagi ebalevalt, et koalitsiooni tekkimise nimel oli vaja neid otsuseid teha. Kas sa pead praegu kehtivat tasuta kõrghariduse seadust heaks või halvaks seaduseks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pean seda peaaegu mõistlikuks. See, kuidas te selle valijatele maha müüsite, ei olnud mõistlik, sest 70 000 tudengi tasuta harimine ei olnud ju ühiskonnas mõeldav ja ma olen selles suhtes väga kriitiline. Aga muidugi on see mõtlemise koht. Üldiselt on teada, et kõrghariduse hüve saab esmajoones osaks sellele, kes seda kannab, ühiskonnale muidugi kaudselt järgmises järjekorras, ja on hästi küsitav, kas need, kes sellest hüvest otsesest kasu ei saa, peaksid selle täielikult kinni maksma. Kõrgharidusega inimesed on keskeltläbi jõukamad, tervemad ja õnnelikumad, nad ei ole sotsiaalne riskigrupp. Aga see otsus on nüüd langetatud. Mina ei ole varjanud oma arvamust, et kõrgharidus peaks olema osaliselt õppija rahastatud, nii on lihtsalt õiglane ja ka efektiivne. Kuna me tegime aga ühiselt selle süsteemi distsiplineerivaks, valimisloosungist

ei jäänud ju sisuliselt midagi alles, siis nüüd saab selle süsteemiga tõenäoliselt juba elada. See nõuab küll ajas tõestust, aga praegu paneb süsteem tudengid siiski pingutama ja see on kindlasti positiivne asi.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud härra rahandusminister! Uus koalitsioon on rääkinud palju võimsaid ja kõlavaid sõnu kaasamisest. Kaasamine on uus normaalsus, see on peaministri *slogan*, mida ta on väljendanud. Selle eelnõu seletuskirjast ei leia ma midagi ei lasterikaste perede organisatsioonide ega pensionäride esindusorganisatsioonide kaasamise kohta. Millised on lasterikaste perede ja pensionäride, keda te püüate siin veidike omavahel vastandada, nende organisatsioonide arvamused selle eelnõu kohta? Kahjuks ei peetud ka rahanduskomisjonis vajalikuks neid organisatsioone eelnõu menetlisse kaasata.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et sõnade kõlavuse poolest ei jõua peaminister kunagi teie tasemele. Ma ei tea, kas see tsitaat, mis te ütlesite, oli asjakohane ja mis kontekstis see oli öeldud, aga kaasamine on olnud Eesti ühiskonnas normaalsus juba palju aastaid, selle üle ei saa kurta. Siin Riigikogus võetakse eelnõusid lahti koos huvigruppidega, mina allkirjastan kogu aeg kooskõlastuskirju eri organisatsioonidega – nii see töö käib. Selle konkreetse eelnõu puhul mul puudub täpne info, kas sotsiaalminister arutas asja nende huvigruppidega. Aga ega see arutelu tõenäoliselt väga informatiivne ei oleks, kui huvigrupid on arvamusel, et valikuid teha ei tule, tuleb lihtsalt küsida kõike. See on üsna tavaline. Ma arvan, et huvigruppide kaasamine ei pruugi anda sellist kasutuskõlblikku tulemust. Me oleme vahel näinud, et huvigruppidel on üsna kitsas vaade.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Tsipa segane, Jürgen, võta ennast kokku! Ma küsisin kaasamise kohta selle eel-

nõu puhul. Sa ütlesid, et kaasamine on vajalik, sa tegeled sellega päevast päeva, ööd ja päevad läbi, ja siis ütlesid, et selle eelnõu puhul poleks kaasamine võib-olla informatiivne, ei annaks tulemust ja oleks vaata et paha asi. Kas selle eelnõu puhul on huvirühmade kaasamise protseduur läbitud või mitte ja millised olid nende organisatsioonide seisukohad? Ma palun konkreetset vastust! Ma ei saanud aru, miks sa viitasid sotsiaalministrile, Vabariigi Valitsust esindad praegu siin puldis sina.

Jürgen Ligi

Urmas, võta stenogramm ette, kui see ilmub. Pane minu vastus ja enda küsimus kõrvuti ja punasta!

Esimees Eiki Nestor

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Minu arust valitsusel ei ole õigust inimesi petta. Kas keegi siin saalis arvab teisiti? Riiki tuleb juhtida ausalt, mis tähendab, et kodanik peab teadma, miks valitsus ja Riigikogu talitavad just nii ja mitte teisiti. Paraku on ajutine valitsus sellest põhimõttest loobunud ning otsustanud kustutada 226 000 pensionäri õigustatud pensionitõusuootuse, andmata selle kohta arusaadavaid selgitusi.

IRL lubas 2011. aastal valitsusse minnes kehtestada Eestis vanemapensioni, mis suurendaks lapsi kasvatanud pensionäridele makstavat elatisraha. Asjakohane seadus võeti Riigikogus vastu 2012. aastal ja pensionilisa kõigile lastega pensionäridele oleks hakatud välja maksuma alates 2015. aastast. See oli piisav aeg, et teha vajalikud ettevalmistused ja planeerida riigieelarvesse vajaminev raha.

Nüüd on Reformierakond ja tema valitsuspartner sotsiaaldemokraadid otsustanud 226 000 pensionäri õigustatud ootused allavett lasta ja võtta neilt ära 86 miljonit eurot. Valitsuse selline käitumine võtab sõnatuks. Kuidas on võimalik, et riik võtab ühel päeval vastu seaduse, võtab kohustuse oma inimeste ees ja siis loobub kergekäeliselt sellest veel enne, kui seadus on rakendunud? Spordis tähendaks see loobumisvõidu andmist ja sportlase lahkumist areenilt. Poliitikas aga jätkub

valitsusliidu juhtpoliitikutel jultumust öelda, et vanemapensioni näol oligi tegemist pigem kingitusega, mille pensionärid saavad kätte lihtsalt kolm aastat hiljem.

Vanemapension loob kindlust. Olgu siinkohal selgelt öeldud, et vanemapension ei ole kingitus. Tegemist on õiglust jalule seadva seadusega, mis lõpetab ära lapsevanemate, eelkõige paljulapseliste vanemate karistamise madalama pensioniga. On paratamatu, et väikelastega kodus olnud ema jääb tööelust kõrvale, mis tähendab, et ka tema väljateenitud pension on praegu väiksem kui neil, kes ei ole lapsega kodus olnud. Just selle vahe tasandamiseks ongi mõeldud vanemapension, mis annab ka tänastele noortele inimestele kindluse, et lapse üleskasvatamise tõttu ei kannata nende tulevase pensioni väljamaksed.

Minu meelest demonstreerib Taavi Rõivase ajutine valitsus praegu oma võimetust tegelda Eesti jaoks oluliste probleemidega, nagu iive kahtlemata on. Küllap selle varjamiseks ongi peaminister asunud võitlusse Tallinna Televisiooniga, mis näib olevat jõukohasem teema. Noored mehed valitsuse eesotsas ei anna endale aga ilmselt aru, millise sõnumi nad praegu oma käitumisega kogu ühiskonnale saadavad. Riik ei ole usaldusväärne partner – kas tõesti oleme nii kaugele jõudnud?

IRL võitleb pensionäride eest ja kahtlemata ei jää seda kõike tegevusetult pealt vaatama. Me nõuame ühelt poolt, et valitsus tunnistaks, milliste ootamatute kulutuste katteks pensionäride raha on otsustatud suunata, ja teisalt teeme kõik endast oleneva, et vanemapensioni seaduse rakendamist edasi ei lükataks.

Kriisi ajal oli valitsus rahvaga avameelne ja inimesed mõistsid karmile säästurežiimile läinud valitsuse tegutsemismotiive. Paraku ei näe me praeguse valitsuse sama ausat käitumist, vaid kuuleme hoopis häma.

IRL ei anna järele võitluseta. Meie fraktsioon Riigikogus esitas valitsusliidu vanemapensionit edasilükkava eelnõu kohta omalt poolt 1000 muudatusettepanekut. Kas valitsus tahab petta 226 000 pensionäri? Ajutise valitsuse soov siduda vanemapensioni edasilükkamine oma usaldusega tähendab, et eelnõu tahtakse vastu võtta kiirkorras, ilma parlamentaarse debatita. Tegemist on äärmusliku lahendusega, mis tähendab valitsuspoolset parlamentaarse menetluse blokeerimist. Kindlasti ei ole

pensioneid kärpiv eelnõu see koht, kus seda teed minna tuleks. Pigem näitab see valitsuse halvustavat suhtumist eakatesse ja lastega peredesse.

Palun ühe minuti lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Palun, üks minut lisaiega!

Aivar Kokk

IRL-i eesmärk ei ole suurendada riigi kulusi, pöörata maksusüsteemi pea peale või panna jõed tagurpidi voolama. Meie soov on, et riik peaks oma sõna ning täidaks võetud kohustused. Seda ei ole palju nõutud. See peaks olema ühe valitsuse elementaarne tegutsemise põhimõte. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oleme kogunenud Riigikogu erakorralisele istungjärgule. Erakorraline tähendab eriolukorda, midagi sellist, mis on tingitud ettenägematust, ootamatust sündmusest, juhtumist. Varasematele kogemustele tuginedes võiksid selleks olla majanduskriis, poliitiline kriis, sõjaline oht või kolle, kus on vajalik Riigikogu kiire otsustamine, või midagi muud sellist, mida ei olnud võimalik kuidagi ennustada ning mille tõttu ei saa riigi korraldust, seadusandlikke akte muutvaid eelnõusid tavapärasel tempos menetleda. Mis on siis täna Riigikogu erakorralise istungjärgu päevakorras? Ajutise valitsuse jaoks on kiirustamise põhjus vajadus tõsta ettevõtjate maksukoormust ja tühistada oma lubadus rakendada vanemapensioni täies mahus 2015. aastast ehk petta lapsed üleskasvatatud pensionäride õigustatud ootust, mis tekkis 2012. aastal kehtima hakanud seadusega. Viis eurot kuus pensionäri ühe lapse eest on see summa, mille kehtestamine praegusele valitsusele selgelt üle jõu käib. Kas see, et lisapensioni raha 2015. aastal pensionäridelt ära võtta, on tõesti erakorraline olukord ja vajab valitsuse usaldushääletust? Head koalitsioonipoliitikud, ehk oleks võinud siiski targemini tegutseda ja "kinkida" vanemapensioni edasilükkamise määramatuks ajaks meie pensionäridest vanematele 11. maiks, emadepäe-

vaks – tore uue koalitsiooni kevadkingitus 226 000-le lapsevanemast pensionäri-le, tõeline ja tegelik "hoolivuse" musternäide uuelt valitsuselt. Kurb, aga sõnad "kinkida" ja "hoolivus" on siin jutumärkides.

Kuidas siis ikkagi asjad nii on kujunenud? Pohmellis suurest soovikontserdist, mida sotsid Reformierakonnale esitasid, ei pandud tähele, et vasakusse taskusse, mida pensionäridele lubati rahaga täita, võetakse raha sellisama pensionäri paremast taskust. Mis veelgi alatam, raha võetakse nende pensionäride taskust, kes on üles kasvatanud lapsed, kes on lapsi kodus kasvatades olnud mitu aastat tööturult eemal ja kelle pension on sellel põhjusel väiksem. Kas tõesti leidub siin saalis riigikogulasi, kes arvavad, et maksta järgmisest, 2015. aastast alates viis eurot kuus lisapensioni lapse kasvatamise eest on selge priiskamine, ülemaksimine emale või vanaemale? Ma tõesti ei tahaks seda uskuda.

Kas sõna pidada ja lubadusi täita on praegusele valitsusele midagi sellist, mis käib selgelt üle jõu? Raha ju ometi on, vähemalt, kui uskuda peaministri väljaöeldut, et ainuüksi selle aasta riigieelarve on 40-miljonilise ülekatttega. Kas on põhjust mitte uskuda meie peaministrit? Midagi siin nagu ei klapi. Rahandusminister teeb halva mängu juures küll head nägu, aga teod, kas või tänane Riigikogu erakorraline istungjärg, kinnitavad pigem paanikat, et riigieelarve laekumistega on tegelikult tõsisid probleeme. Kas raha on siis üle, nagu väidab peaminister, või on tegemist bluffimisega? Selget vastust me rahandusministrilt tegelikult seni saanud ei ole. Lugesin läbi ka ajutise valitsuse tegevuskava. Mida ma sealt ei leidnud, on need tänase erakorralise istungjärgu erakorralised teemad, mida me siin arutame. Ei sõnagi vanemapensioni edasilükkamisest, ei sõnagi ettevõtjate maksukoormuse suurendamisest, ei sõnagi kas või teede rahastamise vähendamisest. Kas on olemas sotside ja reformierakondlaste koalitsiooni tegevuskava nr 2, mida keegi ei ole näinud ja kus on kirjas nii eelnimetatud kui ka veel plaanitavad tegevused ning nimekiri varasematest kokkulepetest, millest soovitakse edaspidi samuti taganeda? Küll aga leiab tegevuskavast punkti, mis puudutab kaasamist. Mulle tundub, et see punkt on koalitsiooni käes olevas versioonis täiesti kaduma läinud. Nii nagu mitmeid kordi

varem sellel kevadistungjärgul tuleb ka täna nentida, et eri osapoolte ja huvigruppidega ei ole läbirääkimisi ega avatud arutelusid peetud. Enamgi veel, huvigruppide arvamust ei ole üldse küsitudki. Head sotsid, kes te seda punkti valitsusse minnes tegevusprogrammis suu- relt välja reklaamisite, kaasamine ja avatumaks muutmine tähendab kõikide osapoolte kaasa- mist! See ei tähenda ainult sotside või Refor- mierakonna poliitikute ja teie poliitiliste tugi- struktuuride esindajate kaasamist. Ja veel, head kolleegid Sotsiaaldemokraatlikust Era- konnast, kes te seisate igati õigustatult meeste ja naiste võrdse kohtlemise eest: vanemapen- sion on see koht, kus te saate oma tõelist palet näidata. On ju tavaliselt naised need, kes väi- kelastega koju jäävad ja kes hiljem pensioni- eas ...

Palun kaks minutit lisaks!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kaks minutit lisaega!

Andrus Saare

... meestega võrreldes selle tõttu vähem pensioni saavad. Meeste ja naiste palga ja pensioni võrdsust ei taga teie toasoojad üles- kutsed, ilukõned ega teie plakatid. Tegusid on vaja! Ja vanemapension on üks võimalus selles suunas midagigi käegakatsutavat teha.

Head endised koalitsioonikaaslased Refor- mierakonnast! Tunnistage, et suures kevadises armutuhinas sotsidega olete selgelt üle pingu- tanud, valesti otsustanud. Kas tõesti varasemad otsused, mis on seadusesse kirjutatud, ei mak- sa mitte midagi? Suutsime ühises koalitsioonis ka kõige raskemal majanduskriisi ajal pensio- neid mitte vähendada. Siis oli riigi majandus- lik olukord tänasega võrreldes väga keeruline. Vanemapensioni teadmata ajaks edasi lükka- mise puhul on tegemist pigem poliitilise tahtejõuetusega kui majanduslikust olukorrast tuleneva paratamatusega. Te ise olete 2012. aastal hääletanud vanemapensioni keh- testamise poolt. Suured on need inimesed ja poliitikud, kes suudavad oma vigu tunnistada. Tehke seda ja te näete, et oma vea paranda- mine ei tähendagi nõrkust ega allaandmist, vaid üllameelsust ja tarkust! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun! Kolm minutit lisaega.

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Kõigepealt üks tsitaat: "Me kõik teame, et lapse kasva- tamine on pikaajaline ja väga mitmekesine töö, tähtis ülesanne, mis on täis ootamatusi, ent tasu selle eest on väga keeruline mõõta. Oleks õiglane, et vanaduspäevil saaksid vanemad pensioni ka õiste söötmissaegade, lasteaeda ja kooli viimiste, koolitükkide tegemise ja teiste igapäevaste pikemate päevade eest. Seetõttu saab vanemahüvitis edasiarenduse vanema- pensioni näol, mille eesmärk on luua kindlus- tunne ... [---] Kindlasti tekitab iga uus süsteem küsimusi ja vajab harjumist. Samas usun, et oleme leidnud päris hea ja tervikliku viisi, kuidas toetada vanemaid nii siis, kui laps on pisikene, kui ka siis, kui ta on täiskasvanu ja vanem pensionil. Loodan siiralt, et see tule- vikku vaatav otsus toetab veelgi perede otsust saada nüüd esimene, teine, kolmas või ka roh- kem lapsi. Nendele vanematele makstakse lisa- raha ühe lapse arvestuses praeguste prognoo- side kohaselt umbes 60 eurot aastas, ikka selle nimel, et sünniks rohkem lapsi." Nii kirjutas toonane sotsiaalminister Hanno Pevkur, kui vanemapensioni seadus Riigikogus vastu võe- ti. Need argumendid on täiesti õiged, rele- vantsed ja ka sotsiaalteadlased on neid tunnus- tanud.

Esiteks, vanemapension ei ole mitte mingi kingitus riigi poolt, vaid see on väärtusotsus- tus, mille põhimõte on üks: lastega kodus oldud aja tõttu ei tohi ema saada väiksemat pensioni. Ja see on väärtusotsustus, mille kohta võib öelda, et see on tõepoolest ebaõiglane. Sest miks peaks lapsevanem saama nominaal- selt pensionilisa olukorras, kus lastetu pensio- nar seda ei saa, nagu on öelnud ametisolev sotsiaalminister Helmen Kütt. Et see ongi põhimõtteliselt vale poliitika. IRL-i seisukoht vanemapensioni ideed välja pakkudes oli liht- ne ja selge: see on väärtusotsustus, et võrdsus- tada lapsevanemate töö laste kasvatamisel nende omaga, kes sellel ajal, kui lapsevanem oli lapsega kodus, töötasid.

Ma arvan, et üks tõsine probleem, mida me selle eelnõu menetlemisel oleme näinud, on valitsemise stiili küsimus. Jürgen Ligi ütles siit

kõnepuldist, et uue valitsuse jaoks on kaasaamine tõepoolest väga oluline, on kogu aeg olnud ja kaasatakse, aga just selle eelnõu puhul ei olnud kaasamine oluline, kuna see oleks olnud väheinformatiivne. Mul on kahju, et samal seisukohal oli selle eelnõu menetlemisel Riigikogu rahanduskomisjon. Huvirühmade seisukohad on väga selged ja ühesed. Eesti Pensionäride Ühenduste Liit väljendas selle eelnõu vastuvõtmisel 2012. aastal ühemõttelist toetust, tsiteerin: "Arvestades seda, et Eesti suurimad probleemid lähimal kümnendil on seotud demograafilise situatsiooniga, on see samm õiges suunas. Need ühiskonnaliikmed, kes on võtnud endale vastutuse ühiskonna ees, pidades silmas laste kasvatamist, ja ühes sellega kannavad ka täiendavaid kulusid, saavad ühiskonna poolt tunnustatud." Nüüd me tõmbame selle väite maha ja pole ime, et Eesti Pensionäride Ühenduste Liit on saatnud tagasiulatuvalt, pärast seda, kui valitsus eelnõu menetluse andis, välja avalduse, kus ta taunib vanemapensioni edasilükkamist. "Eakad on praeguseks kaks aastat oodanud ja arvestanud, et 2015. aastast pannakse reaalpensioni langusele piir. Nüüd on koalitsioon näidanud, et valitsus ei pea oma lubadusi. Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu juhatus on selgel seisukohal, et tegemist on õigusriigile sobimatu käitumisega." Eesti Pensionäride Ühenduste Liit nendib, et 6. juunil korraldas Stenbocki maja piduliku ürituse, kus räägiti avatud valitsemisest ja partnerlusest. Kahjuks ei ole me näinud ei avatust ega partnerlust.

Põhjus, miks IRL esitas oma muudatusettepanekute paketi, oli loomulikult üks: me oleme selle vastu, et riik murrab oma sõna. Valitsus, selle asemel et see debatt parlamendis ära pidada, selle asemel et võtta vastu IRL-i kompromissettepanek, mida me oleme pakunud kaks nädalat, kompromissettepanek, et jätame pensioniseaduse muudatustest selle konkreetse sätte välja, leidis, et see eelnõu tuleb siduda valitsuse püsimisega. Ma arvan, et see on väga sümbolne. Ühel kaalukaasil on 226 000 eaka usaldus riigi sõna vastu ja teisel pool praeguse valitsuse usaldamine. IRL ei toetanud selle valitsuse ametisse astumist ja IRL ei kavatse sellele valitsusele toetust avaldada ka pensionäridele antud sõna murdmisel. Ma olen kategooriliselt selle väite vastu, mida valitsuse esindaja püüdis siin sõnastada, otse-

kui oleks tegemist vanemapensioni edasilükkamisega mõneks ajaks. See ei ole nii, valitsuse tegelik agenda lähtub nii Hanno Pevkuri kui ka Jürgen Ligi seisukohtadest. See põhimõtteline muudatus jääb ära, ja kui see valitsus jätkab, siis jäetakse see ära ka 2018. aastast. See kolme aasta võrra edasilükkamise väide on silmakirjalik ja hämav.

Küsimus, miks püütakse vastandada eri ühiskonnarühmi, nüüdseid lasterikkaid peresid ja eakate põlvkonda, kes on nüüd vanavanemad ja on oma lapsed üles kasvatanud. See on amoraalne käitumisjoonis ja sellega ei saa sugugi kaasa minna. Täpselt sama oleks väita, et valitsus vajab seda raha praegu selleks, et ehitada valmis uus ministeeriumide hoone või leida lisaraha praamihankeks, ja kate sellele saadakse pensionäridele antud sõna murdmisega. Selline mõttekäik ei ole küll kaasava valitsuse nimele pretendeeriva valitsuse vääriline. Valitsus ise nendib oma eelnõu seletuskirjas kahte asja: esiteks, eelnõu kulu on väheoluline – see on valitsuse seisukohas must valgel kirjas –, ja teiseks, see puudutab väikest hulka inimesi. Millistel motiividel valitsus sellisele seisukohale asus, on mulle ebaselge. Ühelt poolt räägitakse 226 000 inimesest, mis on valitsuse hinnangul väike hulk, ja teiselt poolt on see summa makromajanduslikus tähenduses ebaoluline. Tegelik põhjus, miks valitsus seda muudatust teha tahab, ütleme otse välja, on poliitiliselt küüniline. 2012. aastal toetasid Reformierakond ja teised erakonnad siin saalis selle sammu tegemist, seda on toetanud ka sotsiaalteadlased ja Euroopa sotsiaalharta põhimõtetega on samuti kooskõlas, et lapse kasvatamise aega arvestatakse pensionisüsteemis. Praeguse käitumise tegelik põhjus on väga lihtne: see on kättemaks. See on kättemaks selle eest, millest siin parlamendi kõnepuldis on korduvalt räägitud. Kuna IRL-i üks valimislubadus oli vanemapension, makstakse nüüd kätte 226 000-le pensionäriks. See on väga jõhker ja küüniline päevapoliitika, mis on siia saali toodud.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on aeg läbi ...

Urmas Reinsalu

Sõbrad, te olete astunud olulise ja raske sammu, sidunud selle asja valitsuse usaldamisega. IRL hääletab selle eelnõu vastu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun! Kolm minutit lisaaega, aga palun siis ka selle aja sisse mahtuda, mitte nii nagu eelkõneleja.

Toomas Tõniste

Head kolleegid! Täna siin toimuv näitab väga ilmekalt ajutise valitsuse suhtumist meie vanemate tehtud kõige tähtsamasse töösse – laste kasvatamisse. Sisulisi põhjendusi me kuulnud ei ole. Mis siin toimub? Üritatakse lihtsalt vastandada: kas lapsetoetus või vanemapension. See on iseenesest väga-väga kurb. Aastaid on olnud paljud lapsevanemad, põhiliselt just emad, väga pettunud ja murelikud, et miks väärtustatakse ainult neid, kes hakkavad sünnitama või kes nüüd sünnitavad. Miks on nemad kehvemad, kui neil on 5–6-aastane, 10-aastane, 12-aastane laps, miks riik nendest ei hooli? Kulu on sama suur ja annavad ju nende lapsed ning praegu nemad just selle põhilise maksutulu Eestile, garanteerivad riigi jätkusuutlikkuse. Seda raha me siin jagame. Aga nemad nagu ei olekski keegi.

Vanemapensioni edasilükkamine, kärpimine puudutab 226 000 pensionäri. Me läheme nende rahakoti kallale nende enda rahaga. Keskmiselt kahe lapsega pensionärist vanemalt võetakse ära 120 eurot aastas, kolme aastaga 360 eurot, kokku 86 miljonit eurot. Võib-olla tasub siin täpsustada, et lisapensioni saab üks vanem, mitte mõlemad. Tegemist on minu arust väärtusküsimusega: kas riik täidab endale seadusega võetud ülesannet, kas ta on sõnapidaja või ei ole? See on laiem küsimus. Me muretseme tihti selle pärast, miks poliitikuid ei sallita, miks neid ei usaldata. Aga tegelikult see ongi ju see, et kord anname sõna, kord võtame tagasi, teeme, mida tahame. Valimised lähenevad, uued lubadused tunduvad populaarsemad, puudutavad rohkemaid inimesi, pane me raha sinna. Samas on paljudest uuringutest välja tulnud, et Eesti üks suuremaid probleeme on kindlustunde puudumine. Inimestel ei ole kindlustunnet. See on täpselt see, millest ma siiani rääkinud olen. Ühe käega anname, siis vaatame, et ah, muudame ära, teeme teist-

pidi. Väga paljud lapsed jäävad selle kindlustunde puudumise pärast sündimata, paljud inimesed tahavad riigist lahkuda.

Koalitsioon, pannes eelnõu hääletusele koos usaldushääletusega valitsuse suhtes, küsib selle käiguga Riigikogu usaldust, et praegune Riigikogu lubaks pensionäre petta. Ma soovin neile poliitikutele, kes seda toetavad, jõudu! See näitab teie suhtumist ja võib öelda, et ka arusaama elust. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun! Kolm minutit lisaaega.

Siim Kiisler

Hea esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt selle eelnõu põhjendustest. Mulle jääb segaseks, kas valitsus ei taha aru saada selle eelnõu mõjudest või räägib ta küüniliselt valet. Seletuskiri ütleb väga täpselt, ühe inimese täpsusega, et see eelnõu puudutab 226 992 inimest. Ning järgmises lauses öeldakse, et sihtrühma võib pidada väikeseks. Kas ei saada aru, mida see arv tähendab, või lihtsalt küüniliselt vassitakse? Samuti on selge, et pensioni makstakse iga kuu, iga aasta järjepidevalt. Eelnõu esitajad on kirjutanud aga täiesti otse, lahtise tekstiga, et "mõju sagedus on väike". Kuidas see saab olla väike?! Selget tõtt ei tahteta rääkida.

Kui rääkida veel selle eelnõu mõjudest, siis Marko Pomerants ütles, et pensionäridele minnakse kosja nende endi rahaga. Kui me vaatame eelnõu sisu, siis on asi isegi halvem. Eelnõus on ainult kaks punkti. Üks neist puudutab pensionide maksuvaba tulu määra tõstmist, millega riigi väljamaksed justkui suureneksid 4–6 miljonit eurot aastas. Teine punkt on vanemapensioni äravõtmine, millega riigikassasse jääb alles 27–30 miljonit eurot aastas, sõltuvalt aastast. Seega lõppkokkuvõttes võetakse järgmistel aastatel pensionäridelt ära 23–24 miljonit eurot, sõltuvalt aastast.

Hullem lugu selle asja puhul on siiski see, kust võetakse ja kuhu antakse. Tegelikult toimub ümberjagamine, need ei ole ju samad sihtrühmad. Kes sellest ümberjagamisest võidavad? Võidavad need, kel lapsi pole, kes pole lapsi üles kasvatanud. Kes selle eelnõuga kaotavad? Kaotavad need, kes on lapsed üles kasvatanud. Kes kaotavad vähem? Vähem kaotavad need, kellel on üks laps või kaks last. Ja

kes kaotavad rohkem? Mida rohkem lapsi on inimene üles kasvatanud, seda rohkem ta selle eelnõu vastuvõtmise tulemusel kaotab. See on selge sõnum, et kui kasvatad rohkem lapsi, siis peaksid saama vähem pensioni, ja neile, kes ei ole lapsi kasvatanud, teeme pensionitingimused soodsamaks. See on selle eelnõu sisu. Eriti valusalt lööb see lasterikkaid peresid. Juba selle eelnõu esimest lugemist jälgides, kogu seda menetlust jälgides on mulle tundunud, et praegune valitsusliit ei taju üldse, millises olukorras tegelikult need vanemad või eelkõige need emad on, kellel on rohkem lapsi, kes on rohkem lapsi üles kasvatanud. Kogu aeg räägitakse ühe-kahe lapse võtmisest, üldse ei tajuta aga, mis olukorras on need emad, kes on korduvalt pikka aega olnud tööjõuturul eemal, ei tajuta, mida see on tähendanud nende karjäärile, mida see tähendab nende igakuisele palganumbrile. Tööturule tagasi tulles peavad nad iga kord alustama sisuliselt nullist, taas ehitama üles oma karjääri ja püüdma oma palganumbrit tõsta, et saada siis ka paremat pensioni. Neile inimestele öeldakse täna, et sinu pension olgu väiksem.

See eelnõu annab selgelt jõudu seisukohale, et milleks mulle lapsed. Pigem reisin, saan õhtul vabalt kinno minna, sest ma ei pea lastega kodus olema. Lõppkokkuvõttes elan lõbusamat, vabamat, rahaliselt jõukamat elu ja selle kõige tulemusena ütleb riik mulle, et minu pension on lõpuks ka suurem. See on selle eelnõu sisu. Ta suurendab nende inimeste pensioni, kes lapsi ei kasvata, ja vähendab nende inimeste pensioni, kes lapsi kasvatavad.

Ka ajutine valitsus peab mõtlema pikaajaliselt. Ei saa nii, et me oleme ajutiselt võimul ja ei mõtle üldse homsele, mõtleme ainult täna-sele päevale. Ei tohi nii käituda! Selle eelnõu sõnum, see valitsusliidu praegune hoiak on Eesti rahvale pikas perspektiivis hukatuslik. Kui inimestes tekitatakse sellist tunnet, et järelkasv ei ole vajalik, siis teevad inimesed sellest hoiakust, sellest sõnumist endale vastavad järeldused.

Head valitsusliidu liikmed, mõelge enne, kui te selle eelnõu poolt hääletate, sügavalt järele! Te hääletate selle poolt, et neil, kellel on vähem lapsi, oleks kõrgem pension, ja neil, kellel on rohkem lapsi, oleks väiksem pension, ja mida rohkem lapsi, seda väiksem pension. Palun ärge tehke seda! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Selle eelnõu üle siin saalis käinud debati alguses meenus mulle Eesti kirjandusklassikasse kuuluv teos "Pisuhänd". Ma natukene tsiteerin teile seda kusagilt sealt lõpuosast, mis algab Matilde sõnadega: "Mis siin on? Mis see tähendab? Kes tahab meid paljaks riisuda?" Ja tema mees Sander vastab vahutavalt: "See hulgas siin, kellel minu ostetud püksid jalas! See sulenärija, keda sinu isa suureks ärigeeniseks peab, kes aga ärist niigi palju ei tea kui mina luuletamisest! "Pisuhänna" on see kaabakas kirjutanud, mitte mina!" Matilde (pikkamisi): "Mis, kuidas, kes?" Sander (poolhingeldades): "Ma ei või kauemini vaikida! Siin on piir, millest ma üle ei astu! See inimene tarvitab minu häda, et mulle lõõga kaela heita ja minu kallal ilmakuulmata nõõrimist toime panna! Ta müüs mulle ühe oma jutukäsikirja, mille ma enda nime all välja andsin." Matilde: "Aaa, ooo!" Sander: "Jaa, nüüd sa ägad aa ja oo! Aga kes oli see, kes pani mu vägisi kirjutama, kes sulle pihku sundis mehele, kelle vaim luulelistest kalduvustest mitte vähem puhas ei ole kui tema äia oma?" Matilde (sähvavalt): "Aga sinu peiupõlvised sonetid, kas need ka tema?" Sander (niisamuti): "Ei, need olid suurtelt meistritelt, mitte mõnelt pisuhänna-vusserdajalt! Ja kui siis raamat on trükitud ja välja kiidetud ja auhinnaga kroonitud, siis tuleb see, see luuletaja ja paneb mulle pistoli rinna peale: "Vestmani noorem tütar saagu minu naiseks või "Pisuhänna" õige autor seisab homme ajalehtedes!" Laura (Piibelehele): "Tiit, mis ta kõneleb?" Piibeleht: "Tõtt, aga mitte täit: oma püksid ostsin "Pisuhänna" honorariga esi, tema ostis mulle majad." Laura: "Majad?" Matilde: "Majad?" Vestman: "Ma... majad?" Sander: "Jaa, majad! Rõnne majad! See oli selle võllaroa ettepanek ja nõue. Ma pidin ta äia silmis hinda ajama. Ja nõnda sõitsin Peterburisse." Vestman: "Ku... kust sa raha said?" Sander: "Raha andsid sina mulle!" (Pikk põnev vaikus.) Vestman: "Sa tuled minu tütrele mu oma varaga kosja?" Piibeleht: "Jaa, mul endal es ole."

Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun! Kolm minutit lisaaega.

Helir-Valdor Seeder

Austatud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin arutatava eelnõu puhul siiski veel mõnel teemal peatuda, kuigi eelnõust on juba väga palju räägitud nii siin saalis kui ka väljaspool seda. Kõigepealt ma avaldan imestust, et hea kolleeg Jaak Allik ei ole aru saanud, et arutuse all oleva eelnõuga kärbitaksegi pensione. Kärbitaksegi pensione! Kehtiva seadusega võrreldes kärbitakse pensione lastevanematele, kes on jõudnud pensioniikka. Ja kahjuks on nii, et mida rohkem on lapsi, seda suurem on kärpimine. See, mida küsimuse kaudu väitis Jaak Allik, et iga-aastase indekseerimise tulemusel pension suureneb, on hoopis teine asi. See on ka kehtivas seaduses fikseeritud ja esitatud eelnõuga mingit pensionide tõusu kavandatud ei ole. Nii et jah, ütleme kõigile otse ja selgelt välja: eelnõu vastuvõtmise korral on tegemist sellega, et kehtiva seadusega võrreldes pensionäridel, kellel on lapsed, vähendatakse pensioni. Keskmiselt kaks last üles kasvatanud isal või emal vähendatakse pensioni 120 eurot aastas.

Teiseks, rahandusminister on korduvalt rõhutanud, et lapsi ja peresid tuleb toetada siis, kui lapsed on väikesed. Väga õige, seda tuleb teha ja selleks ongi meil lastetoetused, sünnitoetused ja paljud muud toetused, kuid see ei peaks tähendama seda, et me lõpetame vanemahüvitise maksmise või et vanemahüvitis ei oleks kuidagi laste kasvatamisega seotud. See on sama rumal väide kui see, et oma tuleviku kindlustamiseks ei ole mõtet koguda raha pensionifondidesse, et ka kõik muud sellised ettevõtmised, millega oma tulevikku kindlustatakse, tuleks tühistada. Vanemapension on täpselt samasugune osa Eesti pensionisüsteemist nagu teine pensionisammas. Ja see ei ole preemia. See on hüvitis selle aja eest, kui lapsi kasvatav ema või isa on tööturult eemal ega saa ise panustada pensionisammastesse, kuid samal ajal peab ta tegema kulutusi laste kasvatamiseks. Lasteta isik saab teha pensionimakseid, olla aktiivselt töøjõuturul ja nii kindlustada oma tulevikku. Nii et see on osa kehtivast pensionisüsteemist.

Kolmandaks tahan rõhutada, et kergekäelised muudatused pensionipoliitikas vähendavad usaldust kogu pensionisüsteemi vastu ja see on väga halb.

Eraldi tahan rõhutada seda, et praegu luuakse pretsedenti. Mitte ainult selle kaudu, et vähendatakse pensioni, mida taasiseseisvunud Eesti riigis tehakse esmakordselt, vaid luuakse pretsedent, kus valitsuse vahetusega tühistatakse eelmise valitsuskoalitsiooni ajal seadustatud pensionid. See on väga halva poliitilise kultuuri näide. Kui nii käitutakse juba seadustatud lubadustega, kui õigustatud ootused, mis on seadusesse sisse kirjutatud, tühistatakse lihtsalt põhjusel, et üks valitsus vahetub teisega, siis ei saa kodanikul olla kindlustunnet oma riigi suhtes. Tal ei ole mitte mingit kindlustunnet, et seadusega vastu võetud lapsetoetuse suurendamisi ja muid hüvesid ning ka muid seadusesse sisse kirjutatud ja etteulatuvaid kohustusi, mida riik endale võtab, olgu need kas või täna menetletavates seadustes, näiteks seoses aktsiisipoliitikaga jms, järgmise valitsuse ametisse astudes lihtsalt prügikasti ei visata ega tühistata. See ei ole kindlasti see poliitika, mida kodanik ootab ja mida Eesti Vabariigi kodanikud tegelikult vääriksid. Nii et mina kutsun valitsuskoalitsiooni üles väga tõsiselt mõtlema! Kahjuks on valitsuskoalitsioon tänaseks ennast tupikusse mänginud, siin ju valikut ei ole. Eelnõu vastuvõtmine on seotud usaldushääletusega, mis tähendab, et juhul, kui valitsuskoalitsioon täna siin rohelistele nuppudele ei vajuta, on selle valitsuse aeg ümber. Nii et tegelikult on koalitsioon ise ennast tupikusse mänginud, võtnud koalitsiooni kuuluvatelt Riigikogu liikmetelt ära võimaluse ja vabaduse otsustada ka teistmoodi. Sellest on mul ääretult kahju. Selle sammuga on sisuliselt välistatud ka parlamentaarne menetlus ja arutelu, sest muudatusettepanekuid tavakohaselt arutada ja hääletada ei ole võimalik. See viimane puudutab ka kaasamist, millest siin on räägitud ja toodud esile, et asjaomaseid sihtühmi ei ole kaasatud. Me teame, et ei ole pöördunud lasterikaste perede poole, me teame, millisel seisukohal on selle eelnõu suhtes pensionäride liit – loomulikult eitaval seisukohal. Aga kõige hullem on see, et nendega ei ole isegi mitte räägitud. Ja nüüd on jõutud olukorrani, kus tegelikult torpedeeritakse ka arutelu ja kaasamine parlamendi sees. On ääretult

kahju, et valitsuskoalitsioon on otsustanud niimoodi erakorraliselt menetleda pensionide kärpimise eelnõu, aga küllap siiski sihtrühmad, keda see eelnõu puudutab, saavad asjast aru. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Valitsuse esindaja ütles siit kõnepuldist, et parlament on lapsetoetuse suurendamise seaduse eelnõu vastu võtnud ilma katteallikata, mis vastab tõele. Ainult et varem on seesama minister nii eelmistes valitsustes kui ka kõikides oma eelmistes sõnavõttudes rääkinud sellest, kuidas tegemist on lubamatu käitumisega. Huvitaval kombel on ta uues koalitsioonis oma meelt ja arusaamisi justkui muutnud. Samuti väitis ta, et see oli tema isiklik seisukoht, et vanemapension ei ole mõistlik, aga on terve hulk valitsuse liikmed ja eksperte, kes ei ole nii julged mehed nagu tema ega julge seda välja öelda. Mulle tundub siiski, et kuna vanemapension lükati mingil põhjusel kolmeks aastaks edasi, mitte ei tühistatud, siis järelikult enamik valitsuskoalitsioonist pidi seda mõistlikuks pidama. Vastasel juhul ei suuda ma aru saada, miks seda kolm aastat edasi lükatakse, mitte üldse maha ei võeta, kui tegemist on justkui rumala asjaga.

Veelgi rohkem jääb arusaamatuks ja oleks huvitav teada, kuidas kavatakse kolme aasta pärast käituda. Kas valitsusel on juba ka arusaam, milliseid toetusi või seadusega lubatud eraldi kavatakse kärpima hakata, kellelt ja mida ära võtta, et siis kolme aasta pärast vanemapension rakendada? Järgmiste arutusele tulevate eelnõude puhul me näeme, kuidas valitsus, nn ajutine valitsus kavatab ohjeldamatult tõsta mitmesuguseid makse, et oma lubadusi kuidagimoodi täita. See on lihtsalt arusaamatu.

Minister tundis heameelt, et valitsus suudab operatiivselt reageerida, kui prioriteedid muutuvad. See on ka mulle üsna arusaadav, et kui uus valitsus ametisse astub, siis tal on uued prioriteedid ja eesmärgid ning on loogiline, et nende eesmärkide nimel kavatakse tööd teha. Aga nende eesmärkide realiseerimiseks on tarvis vahendeid ja neid vahendeid kipub

olema kasinalt, nii nagu ka ideid lisavahendite leidmiseks.

Operatiivsus iseenesest on ju positiivne ja huvitav. Aga kuidas me reageeriksime, kui päästekomando teeks meie juures juba tööd ehk kustutaks meie põlevat maja ja siis nad ühtäkki teataksid, et vabandage, me pakime oma asjad kokku, me saime uue teate ja jätame siin töö pooleli, sest uus väljakutse on meile olulisem ja prioriteetsem? See oleks õige kummaline käik, aga nõnda on see ajutine valitsus juba oma tööd teinud ja näib, et see ongi selle valitsuse tööstiil. Kummalisi käike on tehtud eriti perekonna institutsiooni kontekstis. Enne võidupüha arutasime siin kooseluseaduse eelnõu, eelnõu, mis püüab ümber sõnastada perekonna mõistet ja suhteid perekonnas.

Vanemapension ei ole preemia, see on kompensatsioon tööturult eemal olemise eest, selle eest, et need inimesed on panustanud ühiskonda kõige olulisema vara ja väärtustega – sünitanud lapsi ja panustanud seeläbi ühiskonda rohkem kui teised. Just seepärast on oluline, et vanemapensioni ei lükataks edasi. Nii nagu öeldud, meil ei ole ju kindlat arusaamist, mida tegelikkuses kavatakse kolme aasta pärast teha. Seepärast on mõistlik täna seda eelnõu mitte toetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Karel Rütli, palun!

Karel Rütli

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Loomulikult võis arvata, et opositsiooni poolt tuleb kriitika selle kohta, et valitsus on sidunud selle eelnõu usaldushääletusega ja taotleb kiiret arutelu. Tahan aga häid kolleegide Isamaa ja Res Publica Liidust rahustada: ma juhin tähelepanu sellele, et vanemapensioni ei kaotata ära, vaid lükatakse edasi. Aastani 2018 teeb riik teise pensionisambasse täiendavaid makseid, mis kompenseerivad kriisiaastatel peatatud riigipoolseid makseid. See põhjustab pensionikulude olulise suurenemise. Samas on uus koalitsioon arvestanud pensionide suurenemisega järgmisel aastal ning pensionide tulumaksuvaba määra täiendava tõusuga, mis koos üldise maksuvaba määra tõusuga on kokku 23 eurot kuus. Need muudatused suurendavad kõigi pensionäride sissetulekuid, kuid vanemapension suurendab last

kasvatanud pensionäridest paari puhul neid vaid ühel pensionisaajal. Pidasime õiglaseks tagada suurem sissetulek ikkagi kõikidele pensionäridele.

Pean vajalikuks veel kord korrata, et pensionär, kelle laps on sündinud enne 1. jaanuari 2013, saab hetkel pensionilisa iga lapse pealt ca 10 eurot kuus. Seda makstakse ühele lapsevanematest ja seda makstakse aegade algusest saati, alates 1999. aastast varem sündinud laste eest ja alates 2013. aastast ka aastail 1999–2012 sündinud laste eest. Seda 10 eurot ei võta keegi ära ja see jääb kehtima. 1. jaanuarist pidi see summa suurenema 15 euroni lapse kohta kuus. Valitsus soovib lükata viieeurose lisa maksmise edasi aastani 2018. Kuni 2018. aastani teeb riik täiendavaid sissetulekuid teise pensionisambasse vahepeal katkenud maksete kompenseerimiseks, siis kaob see kohustus ära ehk väheneb vajadus katta pensionireformiga tekkinud defitsiiti.

Head kolleegid Isamaa ja Res Publica Liidust! Teie retoorika on kohati hämmastav. Meenutuseks, et 2009. aastal, Isamaa ja Res Publica Liidu valitsemise ajal peatati sissetulekud pensionifondidesse, mis on teie retoorika kohaselt ju samasugune valitsuse usalduse kahtluse alla seadmine. Samal ajal lõpetati ilma igasuguse perepoliitilise mõju analüüsita ka õppelaenu riiklik hüvitamine peredele. Kõik tudengitest lapsevanemad, kes olid laenu võtnud, jäid ilma võimalusest pärast lõpetamist hüvitist saada. Isamaa ja Res Publica Liit oli üks osapooltest, kes pani need täiendavad kulud perede kanda. Kas see ei ole petmine, mida IRL võiks häbeneda või millele võiks mõelda enne, kui hakata teisi riikluse alustalade õonestamises süüdistama?

Sotsiaaldemokraadid on alati püüdnud kompromissi otsida, aga mõistagi ei ole meil võimalik teha Riigikogus kõike nii, nagu me seda ideaalses maailmas tahaksime teha. Austades igati opositsiooni õigust kasutada oma eesmärkide läbisurumise või teadvustamise nimel lubatud parlamentaarseid võtteid, mis on parlamentaarse demokraatia lahutamatu osa, tahaksin siinkohal juhtida tähelepanu IRL-i kohatisele kaksikmoraalile. Kui sotsiaaldemokraadid pidasid läinud aastal ööistungeid, et suurendada lapsetoetust, tõrvati meid igati. Nüüdseks on nad oma tollase retoorika täiesti unustanud. Rohkem üksteisemõistmist, head

kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon usaldab Vabariigi Valitsust. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Austatud Riigikogu! Lähtuvalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 137 lõikest 6 muudatusettepanekuid hääletamisele ei panda. Asume lõpphääletuse juurde. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Ma palun enne selle seaduse hääletamist ka kohaloleku kontrolli!

Esimees Eiki Nestor

Palun, see õigus on teil olemas! Austatud Riigikogu, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Austatud Riigikogu! Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 137 lõikest 7 toimub selle eelnõu lõpphääletus.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 685. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 685 vastuvõtmise poolt on 56 Riigikogu liiget, vastu 30, erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

3. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, mis on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644 teine lugemine. Komisjonipoolne ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Rannar Vassiljev. Palun!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Kuna käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu sisust anti ülevaade juba esimesel lugemisel, siis ma keskendun ennekõike sellele ...

Esimees Eiki Nestor

Palun vabandust, ettekandja, üks hetk! (Sumin saalis, juhataja helistab kella.) Täna teid, et suudate kuulata ettekannet!

Rannar Vassiljev

Aitäh ka minu poolt! Ma keskendun ennekõike sellele, mis on toimunud komisjonis, nii nagu teise lugemise ettekande formaat ette näeb. Lühidalt siiski eelnõu eesmärgist. Eelnõu on meile esitatud selleks, et sõiduautode omanike maksustamise asemel piirata sõiduautode ostmisel ja kasutuslepingu alusel kasutamisel ning sõiduauto tarbeks kaupade ja teenuste ostmisel tasutud käibemaksu mahaarvamist. Eelnõuga seonduvalt on rahanduskomisjoni poole pöördunud mitme huvigrupi ja mitme ettevõtja esindajad, samuti näiteks maksu- maksjate ja raamatupidajate esindajad. Rahanduskomisjon kohtus nendega 6. mail, mil me korraldasime ümarlaua vormis diskussiooni, et seda teemat arutada ja põhjalikumalt lahata. Selsamal ümarlaval kerkis peale üldiste teemade üles palju üsna detailseid küsimusi, millest koorusid välja ka ettepanekud. Põhiliselt oli nende esitaja maksumaksjate liit, aga ettepanekuid esitasid ka raamatupidajate ja ettevõtete esindajad. Sellest tulenevalt otsustasime kokku kutsuda töörühma, mis kogunes 22. mail, et võimalike muudatusettepanekute ja normitehniliste teemadega detailselt tegeleda. Mõlemal kohtumisel, nii ümarlaval kui ka töörühmas, osalesid Rahandusministeeriumi ja Maksu- ja Tolliametiga esindajad ning me püüdsime leida ühisosa, et seaduseelnõu paremaks saada.

Loomulikult ei olnud ega saanudki olla eesmärk see, et päris sisu mõttes konsensusele jõuda, sest ettevõtete esindajad deklareerisid ka seda, et kogu see süsteem või kogu selline lähenemisviis neile ei meeldi. Küll aga olid nad siiski nõus panustama selle nimel, et vaadatavate kõigele eelnõu võimalikult heaks teha. Selle eest neile minu poolt igal juhul suur tänu!

Annan ülevaate nendest teemadest, mis nii ümarlaval kui ka töörühmas üles kerkisid, ja üritan neid lühidalt kommenteerida. Ettekande teises pooles tutvustan kuut muudatusettepanekut, milleni nendel koosviibimistel jõuti ja mis leidsid rahanduskomisjoni enamuse heakskiidu.

Esimene teema, millele keskenduti, puudutas sisendkäibemaksu mahaarvamise piirmäära, mis on 50%. See teema on olnud aktuaalne Rahandusministeeriumi ja Euroopa Komisjoni vahelises kirjavahetuses, kuna eelnõu nõuab Euroopa Komisjonilt käibemaksu direktiivi osas teatavasti erandi tegemise luba. Sellest tingituna on Rahandusministeerium ja Euroopa Komisjon aktiivselt suhelnud. Üks teema, mille üle on kirjavahetust peetud, puudutab just seda 50% piirangut ja põhjust, miks selline piirang on valitud. Rahandusministeerium on andnud selle kohta seletusi 24. aprilli kirjas. See kiri on lisatud ka seletuskirjale – kui on soovi sellega põhjalikult tutvuda, siis see võimalus on kõigil Riigikogu liikmetel olemas.

Teine teema puudutas kaheaastase piirangu õigustatust sõiduki otstarbe kohta sisendkäibemaksu mahaarvamise õiguse reguleerimisel. Selles osas on tegelikult tehtud täpsustus, et juhul kui kahe aasta jooksul sõiduauto kasutusotstarve muutub ja autot hakatakse kasutama otstarbel, mis ei võimalda 100% maha arvata, tuleb maha arvatud sisendkäibemaksu korrigeerida sõiduauto kasutusotstarbe muutumise maksustamise perioodil proportsionaalselt sõiduauto kasutamise otstarbe osatähtsusega kahe aasta jooksul. Üritan seda mõtet natuke lihtsamalt väljendada. Juhul kui auto on soetatud ainult ettevõtte tegevusest tuleneval otstarbel kasutamiseks ehk algselt on arvestatud, et mahaarvamine sisendkäibemaksu puhul võiks olla 100%, ja näiteks aasta pärast selgub, et tegelikult kasutatakse autot ka eraotstarbel, siis tuleb tasuda täiendavat käibemaksu vastavalt sellele proportsioonile, mis on pärast eraotstarbel kasutamise algust. Näiteks, kui kaheaastasel perioodil muutub otstarve ühe aasta pealt, siis väheneb see proportsioon n-ö poole võrra ehk ühe neljandikuni. Ma ei tea, kas see mõte sai nüüd selgemaks, aga sisu selle teema puhul on selline.

Tõstatati ka teema, millistel kaalutlustel on valitud lähenemine, et autode eranditult ettevõtluse tarbeks kasutamise korral on tõendamiskoormus maksukohustuslasel. Eelnõu on nüüd täpsustatud ja välja jäetakse sõnad "mis peab olema maksukohustuslase poolt tõendatud". Niisiis jääb tõendamiskoormuse panemine maksukohustuslasele välja. Praktikas tähendab see seda, et juhul kui Maksu- ja Tolliametiga tekib debatt selle üle, kas on käitunud

korrektselt, siis küsib Maksu- ja Tolliamet nagu teistelgi puhkudel dokumenti selle kohta, et saajaprotsendiline mahaarvamine sisendkäibemaksu puhul on tõesti korrektne.

Arutlusteemaks oli seletuskirja tabelis toodud arvutuse meetodika ja küsimus, kas selline teoreetiline arvutus on ka praktikas täielikult realiseeritav. Kes on seletuskirjaga tutvunud, teab, et see tabel puudutas eraisiku ja ettevõtte maksukoormust seoses sõiduauto kasutamise-ga ja nende võrdlust.

Samuti paluti informatsiooni selle kohta, kas sama eesmärgi saavutamiseks on mõeldud ka alternatiivsetele reguleerimise võimalustele. Nimetati näiteks mootorivõimsuse alusel kehtestatud eri grupe ja nende alusel käibemaksutagastuse eristamist, sh näiteks erandeid elektriautodele või hübriidautodele. Küsiti, miks see teema on välistatud. Vastati, et sisendkäibemaksu mahaarvamise piirangu meede valiti seetõttu, et ettevõtte sõiduauto eratarbeks kasutamine oleks maksustatud lähtuvalt keskmisest sõiduauto ettevõtluses kasutamisest. Alternatiiviks ei ole sõiduki tehnilistest omadusest sõltuv maksustamine, kuna ettevõtte vara kasutamine eratarbeks ei saa olla maksustatud tulenevalt selle vara tehnilistest tingimustest, näiteks keskkonnasõbralikkusest. Samuti ei ole alternatiiviks kehtiva korra rakendamise jätkamine, suurendades eratarbimise maksustatavat väärtust. See kahjustaks nende maksumaksjate huve, kes kasutavad sõiduautot suhteliselt vähe ja ostavad seetõttu sõiduauto tarbeks ka vähem mootorikütust ning muid kaupu ja teenuseid. Niisiis on sisendkäibemaksu mahaarvamise piiramine õigem ja õiglasem kui eratarbimise maksustatava väärtuse suurendamine.

Kõne all oli ka eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele. Selles osas on ministerium suhelnud Euroopa Komisjoniga. Küsimus, kas eelnõu on kooskõlas Euroopa õigusega või mitte, saab vastuse siis, kui Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu Nõukogult tuleb luba käibemaksu erandi kasutamiseks.

Lühidalt kuuest muudatusettepanekust. Muudatusettepanekute tähtajaks, mis oli 21. mai, Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ettepanekuid ei laekunud. Rahanduskomisjon otsustas esitada eelnõu kohta kuus muudatusettepanekut. Muudatusettepanekuid arutati rahanduskomisjoni istun-

gitel, mis toimusid 3., 12., 7. ja 26. juunil, kokku neljal istungil. Esimene muudatusettepanek täpsustab omatarbe mõistet. Üldjuhul sõiduauto omatarbeks kasutamist ettevõtlusega mitteseotud eesmärgil edaspidi ei maksustata, selle asemel piiratakse sisendkäibemaksu mahaarvamise õigust. Taksode ja õppesõiduauto-de puhul lubatakse sisendkäibemaksu 100% maha arvata ka juhul, kui autot kasutatakse peamiselt taksoveoks ja õppesõiduks. Seega ei välistata nende sõiduauto-de kasutamist isiklikul või ettevõtlusega mitteseotud eesmärgil ja see kuulub jätkuvalt maksustamisele omatarbena ehk siis samamoodi nagu praegu. Seda ettepanekut toetati konsensuslikult.

Teise ettepanekuga täiendatakse seadust selliselt, et sõiduauto käibemaksuseaduse tähenduses on M1 kategooria sõiduk, mille täismass ei ületa 3500 kilogrammi ning mille lisaks juhiistmele ei ole rohkem kui kaheksa istekohta. Ka see ettepanek leidis konsensuslikult toetust. Põhjus, miks massipiirang lisati, tuleneb Euroopa Komisjoni ettepanekust. Üldjuhul rakendavad seda piirangut ka teised riigid. Rahandusministeeriumi esitatud eelnõu nägi algselt ette lihtsalt kategooria piirangu, aga Euroopa Komisjoni ettepanek oli lisada ka massipiirang.

Muudatusettepanek nr 3. Topeltnmaksustamise vältimise eesmärgil ei käsitata sõiduauto tasu eest kasutada andmist maksukohustuslase töötajale, teenistujale või juhtimis- või kontrollorgani liikmele käibena, kuna ettevõtte sõiduauto kasutamisel eratarbeks on piiratud sisendkäibemaksu mahaarvamine 50% ulatuses. Teisisõnu tähendab see seda, et juhul kui ettevõtte annab auto tasu eest kasutada oma töötajale, siis ei kvalifitseeru see klassikaliseks käibeks ja selle pealt ei tule täiendavalt käibemaksu maksta. Mõte on selles, et hoida ära topeltkäibemaksu arvestamist. Selle poolt oli viis komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi ja kolm jäid erapooletuks.

Muudatusettepanek nr 4. Juhul kui maksukohustuslane kasutab oma ettevõtluse tarbeks soetatud kaupade ja teenuste sisendkäibemaksu mahaarvamisel ettevõtluse ja mitteettevõtluse proportsiooni, siis kehtib see proportsioon ka sõiduauto-dele ja sõiduauto-de tarbeks soetatud kaupadele ja teenustele. Silmas pidades § 30 lõiget 3 ei ole sõiduauto-dega seonduvalt põhjendatud sisendkäibemaksu maha arvata

rohkem kui 50%. See puudutab neid ettevõt- teid, kelle tegevus ei ole 100% ettevõt- lus ja vastavalt oma tegevuse proportsioonile on neil õigus ka sisendkäibemaksu maha arvata.

Muudatusettepanek nr 5. Käibemaksusea- duse § 30 lõikes 4 on sätestatud juhud, millele 50% sisendkäibemaksu mahaarvamise piirang ei laiene. Paragrahvi 30 lõike 4 punkti 5 on täpsustatud selliselt, et sõiduauto tasu eest kasutada andmisel maksukohustuslase töötaja- le, teenistujale või juhtimis- või kontrollorgani liikmele ei ole kohaldatav 100% käibemaksu mahaarvamise õigus. Samuti täpsustatakse § 30 lõiget 6, et käibedeklaratsiooni vormil tuleb maksuhaldurit teavitada nii sõiduauto- dest, millelt sisendkäibemaks arvatakse maha 50% ulatuses, kui ka sõiduautodest, millelt sisendkäibemaks arvatakse maha 100% ulatu- ses.

Muudatusettepanek nr 6 puudutab jõustu- missätet. Käibemaksuseaduse muudatustega kaasneb vajadus taotleda käibemaksudirektiivi järgi erandit. Komisjon kaalus siin ka võima- lust siduda seaduse jõustumine Euroopa Liidu Nõukogu otsuse jõustumisega. Sellisel juhul oleks seadus jõustunud ülejäärgmisel kuul loa saamisest. Leiti, et sellisel juhul ei oleks siiski üheselt mõistetavalt selge, millal seadus jõus- tub. Teisisõnu, selle variandi puhul võib tek- kida probleem, et maksukohustuslane ei ole täpselt informeeritud, millal seadus jõustub. Ei saa otseselt eeldada, et maksukohustuslased, keda selle eelnõu puhul võib olla päris palju, suudavad jälgida, millal Euroopa meile käibe- maksudirektiivi erandi loa annab, ja arvutavad siis, millal seadus jõustub. Sellest tulenevalt valiti konkreetne jõustumistähtaeg, eeldades, et see otsus võiks n-ö lõppvormingusse jõuda hiljemalt oktoobriks. Seda silmas pidades tekkis meil kaks võimalikku varianti, mis pan- di konkureerivale hääletusele – üks tähtaeg oli 1. detsember ja teine 1. jaanuar. Teoreetiliselt oleks võinud kaaluda ka 1. novembrit. Kon- kureerival hääletusel leidis enam toetust 1. det- sembri variant. See pandi hääletusele kui ko- misjoni muudatusettepanek, mis korrigeeriks praegu eelnõus olevat jõustumistähtaega, 1. juulit. Ettepanek leidis toetust ning sellest tulenevalt lükkab muudatusettepanek nr 6 sea- duse jõustumise tähtaja 1. juulilt edasi 1. det- sembrile.

Juhtivkomisjonina on rahanduskomisjoni ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Sel- le ettepaneku poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni liiget, erapooletuid ei olnud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, istungi juhataja! Austatud komisjo- nipoolne ettekandja! Kust tuli see 50% ja miks on sotsiaaldemokraadid kogu aeg toetanud automaksu? See ongi ju sisuliselt automaksu kehtestamine, üks lisamaks, sellepärast et ette- võtetel tuleb ju erisoodustusmaksu ikka maks- ta. Miks te ei räägi asjadest õigete nimedega?

Rannar Vassiljev

Ma markeerin kõigepealt ära selle esimese poole. Täpse põhjenduse võib leida seletus- kirjast, kus on nimetatud Euroopa tasandil tehtud uuringuid. Vastavalt Copenhagen Eco- nomicsi uuringutele võiks see protsent olla 70–80. Suurbritannias on seda teemat samuti põhjalikult uuritud, tõenäoliselt Euroopa riiki- dest kõige põhjalikumalt. Samamoodi on selle proportsiooni määramisel kasutatud Statistika- ameti tööjõu-uuringut, kus Eesti elanike käest küsiti, millist transpordivahendit nad peamiselt tööl käimiseks kasutavad. Nendest uuringutest tulenevalt ongi jõutud praeguste proportsioo- nide juurde. Kas keskmine proportsioon kasu- tuse mõttes on 50 : 50 või 40 : 60, on kindlasti keeruline väga kindlalt väita, aga praegu on jõutud 50% juurde. See oli üks olulistest teemadest Euroopa Komisjoni ja Rahandusmi- nisteeriumi kirjavahetuses ning Euroopa Ko- misjon on praeguse seisuga põhjendustega rahule jäänud. Vähemalt, kui seda n-ö filtriks pidada, siis sealt on aktsept 50%-le saadud.

Mis puudutab automaksu, siis automaks sel- lisel kujul ei ole iseenesest alternatiiv. Auto- maksu puhul ei käsitleta tavapäraselt eraldi juriidilistele isikutele ja eraisikutele auto soe- tamist. Sõltub sellest, kuidas keegi on selle maksu kehtestanud – kas lähtunud on kuba- tuurist, hinnast, CO₂ emissioonist vms. Valikud on riigiti erinevad. Põhiline on aga just see, et see ei lahenda probleemi, kuidas maksustada erinevalt eraisikute autosid ja juriidiliste isi-

kute autosid, mida kasutatakse ka erasõitukteks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen § 30, kus on erandid, mille puhul saab 100% sisendkäibemaksu tagasi küsida. Lõige 5 ütleb, et kui sõiduautot kasutatakse eranditult vaid ettevõtluse tarbeks. Kes suudab tõestada, et ma ei kasuta oma ametiautot ainult ettevõtluse tarbeks? Kui ma olen oma ettevõtte registreerinud oma kodu aadressil, siis võin ma ta kodu juures parkida. Kui mu pereliikmed on samas ettevõttes tööl, siis nad võivad koos minuga selle autoga sõita, seda autot kasutada. Kust see selgub, kas ma saan tagasi 50% või 100% käibemaksu?

Rannar Vassiljev

Aitäh! See teema oli meil komisjonis väga põhjalikult arutusel. Põhimõtteliselt on nii, et kui maksuametil tekib kahtlus, et autot ei kasutata 100%-liselt ettevõtluse tarbeks, siis pöördub ta maksukohustuslase poole ja palub tõendada, et see auto on 100%-liselt ettevõtte kasutuses olnud. Neid näiteid, kui ettevõtte on registreeritud samale aadressile, kus inimene elab, on ka komisjonis põhjalikult arutatud ja eks siin ongi lõpuks n-ö tõendamise küsimus ja tõendamise kohustus. Mingit sellist seaduse mõttes kuldreeglit, kuidas niisugusel juhul käituda, ei ole. Eks see jääb lõpuks ikka tõendamise küsimuseks, nagu see on muudelgi juhtudel. Nendele teemadele on selle pika protsessi jooksul komisjonis päris palju tähelepanu pööratud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Juhul kui eratarbes olevat sõidukit kasutatakse ettevõtluses, miks siis selle eelnõu järgi ei ole võimalik erasõiduki puhul 50% käibemaksu tagasi maksta, kui ta on samuti topeltkasutuses? Kuidas erineb erasõiduk ettevõtte sõidukist?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Erinevus tuleb peamiselt sellest, et eraisik ei ole käibemaksukohustuslane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kas oleks võimalik siiski natuke rohkem lahti rääkida seda Euroopa Liiduga suhtlemist? On teada, et Euroopa Liit oli esialgu selle 50% vastu. Lätis rakendatakse vist 20%. Kust ikkagi tekkis see Eesti 50% ja kuidas saavutati kokkulepe Euroopa Liiduga?

Rannar Vassiljev

Ei ole korrektne öelda, et Euroopa Liit oli vastu. Pigem paluti täpsustada mõnd aspekti, sh ka seda, millest see proportsioon tuleneb. Riikide kontekstis on pilt tegelikult üsna kirju. Protsent on riigiti erinev. On neid, kus see on suurem kui 50, ja on neid, kus see on väiksem. Eks see on riigi enda tunnetusliku uuringu põhjal tehtud ettepanek, mida siis Euroopa Komisjonil on tulnud kaaluda. On neid, jah, kellel mahaarvamise piirang on 70–80%, ja on neid, kellel see on väiksem. Üldiselt suurem osa Euroopa Liidu riike rakendab sellist piirangut ehk siis 100% ei ole võimalik maha arvata. Aga nagu ma mainisin juba oma ettekandes, on keeruline väga detailselt põhjendada, miks see protsent on just 50. Eks see on selline uuringutel rajaneva põhjendamise oskuse ja tahte küsimus. Euroopa Komisjon on praegu proportsiooniga 50 : 50 rahule jäänud, aga algul paluti tõesti Rahandusministeeriumilt detailsemat infot, miks just selline proportsioon on valitud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Ma ei saa ikkagi mõnest asjast aru. Kui ettevõtja elab näiteks Harjumaal, 30 kilomeetrit linnast väljas, tegeleb elektritööde või millegi muu säärasega ja sõidab oma tööautoga 10 või 20 kilomeetrit eemale tööd tegema, kes on siis see tark, kes ütleb, milline on erasõit ja milline mitte? Teiseks, kas te komisjo-

nis arutasite ka, miks siis Riigikogu liikmed ei peaks oma autode pealt erisoodustusmaksu maksma? Võiks ju olla siis ikka nii, et kõik riigi ametkonnad, kõik Riigikogu liikmed maksavad erisoodustusmaksu oma autode pealt. Miks on tehtud selline eristus? Kolmandaks küsin, kas te olete arutanud ka selliseid asju, et kui näiteks riik kutsub inimese kohutusse teise linna, Tallinnast Tartusse, siis ta kompenseerib oluliselt väiksemas ulatuses, kui kompenseeritakse töö juures eraautot kasutavale inimesele.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mis puudutab esimest küsimust, siis selle täpsustamine, mis puhul on kuhugi sõidetud, kas see on näiteks väljasõit elektritööle, jääbki tõendamise küsimuseks, seda ei ole kuidagi võimalik seadusse kirjutada. Kindlasti on see maksuametile paras hulk tööd, aga Maksu- ja Tolliamet on olnud eelnõu väljatöötamise juures, osalenud ka komisjoni istungitel ja nad on selle töökoormuse kasvuga leppinud. Kindlasti neid piiripealseid juhte tulevikus tekib ja sellisel juhul ongi tõendamise kohustus.

Teine küsimus puudutas avaliku sektori töötajaid. Siin ei ole käibemaksu teema aktuaalne, sest klassikalised avaliku sektori organisatsioonid ei ole käibemaksukohustuslased. Juhul kui tegu on näiteks avaliku sektori omanduses oleva äriühingu või sihtasutusega, siis neile laienevad täpselt samasugused reeglid mis kõigile teistele. Nii et käibemaksuga ei ole Riigikogu liikmetel, valitsusliikmetel, ametnikel siin mingit seost, mistõttu käibemaksuseadus seda suhet kuidagi ei reguleeri.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ostan täna auto, ütlen, et see on ettevõtluse jaoks, saan 100% käibemaksu tagasi, pean korralikult sõidupäevikut. Millise seaduse järgi saab keegi kohustada mind tõendama, et ma kasutan seda autot ainult ettevõtluse tarbeks? Maksuametil on küll kohustus mind süüdistada, aga minul ei ole kohustust tõestada, et ma ei ole kahe küüruga kaamel.

Rannar Vassiljev

Põhimõtteliselt sellesama seaduse alusel saabki seda kõike teha, aga küsimus on selles, et Maksu- ja Tolliamet saab küsida tõendusmaterjali selle kohta, et autot on 100% ettevõtluse tarbeks kasutatud. Üldine loogika on, et 50% on reegel ja 100%-line tagastus on pigem erand, mis vajab täiendavat dokumenteerimist. See ongi tegelikult kogu selle seaduse loogika. Sõltuvalt inimesest võib see kindlasti tunduda sümpaatne või vähem sümpaatne, aga niisugune on selle seaduse üldine mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann, teine küsimus!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Kas ma saan õigesti aru, et taksodel on 100%-line tagastus? Kui ma võtan endale taksolitsentsi, sõidan sellega rahulikult ringi ja teen vahepeal paar töösõitu ka, kas siis ei ole mingit probleemi?

Rannar Vassiljev

Takso- ja õppesõit on tõesti tulenevalt tööiseloolest ka suuremas osas teistes Euroopa Liidu riikides erandite all. Eks see on jälle selline piiripealne küsimus. Lõpuks tuleb siin ikka tõendada, kas tegu on fiktiivse taksolitsentsiga, mida kasutatakse eesmärgiga optimeerida maksukoormust, või isegi millegi enama kui lihtsalt maksude optimeerimise katsega, võib-olla on see hoopis illegaalne tegevus, või ongi tegemist klassikalise taksoteenuse pakkujaga, kellele see erand laieneb. Selle erandiga on nii komisjonis kui ka igal pool mujal konsensuslikult nõustatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Mu küsimus puudutab kaasamist. Teise lugemise seletuskirjas on viidatud sellele, et olid kohtumised ettevõtjate organisatsioonidega ja maksumaksjate liiduga ning kohtumistel väljendati erinevaid seisukohti. Mu küsimus on konkreetne, kuna seletuskirjast ma selgust ei saanud. Millised ettevõtjate organisatsioonid on eelnõu sellisel kujul, nagu ta on tulnud siia teisele

lugemisele ja väidetavalt tuleb homme kolmandale lugemisele, heaks kiitnud ja millised ettevõtjate organisatsioonid on selle eelnõu vastu? Palun öelge organisatsioonide kaupa, kuna seletuskirjast see ei selgu!

Rannar Vassiljev

Aitäh! See on hea küsimus. Vastamiseks peaksin ma võtma nüüd küll ette kõik ettevõtlusorganisatsioonid, kes Eestis eksisteerivad või kes ennast nende esindajaks peavad, ja tegema konkreetse küsitluse, kes on eelnõu poolt ja kes on selle vastu. Selle ajal jooksul, mil mul on võimalik küsimusele vastata, ma seda kindlasti teha ei jõua. Konkreetset nimekirja ma teile praegu ette lugeda ei saa. Ma võin öelda aga seda, et muudatusettepanekud, mida on kuus, on tehtud küll rahanduskomisjonipoolse kaasamise käigus ehk tihedas suhtluses nii ettevõtteid esindavate organisatsioonidega kui ka teiste huvigruppide esindajatega. Ma arvan, et kaasamist on selle eelnõu puhul olnud oluliselt rohkem, kui üldiselt seaduseelnõude puhul tavaks on. Selle eelnõu puhul on see ka igati põhjendatud ja vajalik, sest kindlasti tekitab see ühiskonnas laia diskussiooni ja mõjutab suurt hulka Eesti inimesi, sh enamikku, kui mitte kõiki Eesti ettevõtjaid. Seetõttu on ka need ümarlauad ja töögrupid kokku kutsutud ning üritatud leida Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti ning huvigruppide esindajate vahel ühisosa. Nagu ma mainisin juba oma ettekandes, ei ole kindlasti põhjust arvata, et ettevõtlusorganisatsioonid on seda eelnõu kuidagi konsensuslikult toetanud. Ilma väga põhjaliku küsitluse või uuringuteta võin ma väita, et suurt toetust ei pruugi eelnõu leida, kui see küsitlus läbi viia. Seda on ettevõtlusorganisatsioonid ka kohtumistel väljendanud, selles ei ole midagi uut ega üllatavat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! See valitsusliidu kaasamispoliitika on niisugune huvitav asi, see on nagu varjud koopa seinal. Eelmises päevakorrapunktis ütles Jürgen Ligi samuti, et kaasamine on väga vajalik, ööd ja päevad kaasatakse, nii et maa värioseb, aga vaat selles konkreetsetes küsimuses ei

kaasanud, kuna see oleks olnud ebainformatiivne. Nüüd selles päevakorrapunktis sa rääkisid, et kaasatud on võimalikult paljusid, ööd ja päevad on korraldatud ümarlaudu. Minu küsimus on, milline konkreetne ettevõtlusorganisatsioon on asunud seda eelnõu sellisel kujul toetama. Nimeta üks konkreetne organisatsioon, et saaks aru, millega see kaasamine päädis. Sa ütlesid, et konkreetse organisatsiooni seisukohta ei oska nimetada, kuna asi on segane, oleks tulnud ette valmistada. Aga mul on konkreetne küsimus: milline organisatsioon asus kaasamise tulemusena seda eelnõu toetama – ehk sa suudad siiski meenutada, kui nii palju tööd oli, siis midagi pidi ju ometi kuhugi sinna operatiivmällu jääma – ja millised olid vastu?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ei, mul ei ole nimetada ühtegi ettevõtlusorganisatsiooni, kes oleks teatanud, et see eelnõu neile tohutult meeldib ja nad asuvad seda avalikult toetama. Ma ei ole seda meediast kuulnud ja selleks, et tuvastada seda muul moel kui meedia või rahanduskomisjonile laekunud kirjade kaudu, tuleks kõik need organisatsioonid läbi küsitleda. Kui sa tahad teada konkreetset ettevõtlusorganisatsiooni, siis seda ma kindlasti praegu nimetama ei hakka. Mis on olnud kaasamisest kasu? Ma arvan, et ega kaasamine ju *a priori* ei tähenda seda, et juhul kui kaasatavad on asja vastu, siis seda ellu ei viida. See iseenesest ei tähenda veel seda. Küll aga arvan ma – ja selle eelnõu menetluse protsess on ka seda näidanud –, et kui on võimalik seaduseelnõu paremaks teha, siis tuleks püüda teha seda kaasamise teel. Ma võin öelda, et need kuus muudatusettepanekut, mis rahanduskomisjon on teinud, on tekkinud kaasamise tulemusena. Need ei pruugi tähendada seda, et kaasatavad on kogu asjaga päri, aga ma arvan, et need kuus muudatusettepanekut teevad eelnõu paremaks ning selle elluviimise mõistlikumaks ja efektiivsemaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kas ettevõtlusorganisatsioonid tegid siis nii vähe ettepanekuid või ülejäänud ettepanekud ei

sobinud eelnõu algatajale? Äkki oskad öelda, kelle initsiatiivil või mis organisatsioonide poolt need kuus ettepanekut, nende tuum on tulnud ja miks just neid ettepanekuid toetati? Võib-olla nimetad ka mõne olulise teemaga seotud ettepaneku, mida ei toetatud, aga mida tõsiselt arutati.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Need ettepanekud ongi siia jõudnud seetõttu, et algataja, Maksu- ja Tolliamet, kes maksuhaldurina hakkab tulevikus neid küsimusi kontrollima, ning ka ettevõtlusorganisatsioonid pidasid neid mõistlikeks ettepanekuteks. Nende puhul leiti ühisosa ja vastavalt sellele on need vormistatud ning teie ette toodud. Muidugi oli ettevõtlusorganisatsioonidel ja huvigruppide esindajatel muudatusettepanekuid rohkem kui need kuus, aga me üritasime leida selliseid, kus me nägime konsensust või potentsiaali konsensuseks. Muudatusettepanekud hakkasid pihta n-ö väga üldisest ehk ennekõike sellest, kas sellist seadust üldse vaja on – see oli kõige põhimõttelisem küsimus. Ja mis siin salata, suurem osa meie poole pöördunud ettevõtlusorganisatsioone arvas pigem, et praegune süsteem toimib paremini. Nende muudatusettepanekute puhul, mis on teieni jõudnud, on kõige suurem panus vahest maksumaksjate liidul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin seaduse jõustumise tähtaja kohta. Te olete kirjutanud eelnõusse, et seadus jõustub 1. detsembril 2014. Mis annab teile sellise kindluse? Euroopa Komisjon ei ole selleks veel nõusolekut andnud. Võib-olla oleks tark vigadest õppida. Käesoleva aasta eelarvesse on juba sisse planeeritud selle eelnõu tulemusel saadav raha. Kui te võtate seaduse vastu, siis te planeerite järgmisse eelarvesse jälle need vahendid. Kas poleks tark mitte arvestada selle rahaga enne, kui seadus on võimalik realselt vastu võtta?

Rannar Vassiljev

Ma hakkam kuskilt pihta. Kõigepealt, mis puudutab selle aasta eelarvet, siis seal ei olnud võimalik selle seaduse jõustumise korral saa-

davat raha ette näha, sest riigieelarves saab arvestada ainult nende tuludega, milleks seadus on võimaluse ette näinud. Mäletatavasti toodi selle aasta eelarve eelmisel aastal Riigikokku teadmises, et see seadus jõustub, aga toonased koalitsioonipartnerid Reformierakond ja IRL korrigeerisid seda.

Mis puudutab järgmist aastat ja küsimust, kas Euroopa Komisjonilt saadakse 1. detsembriks luba või mitte, siis nagu ma oma ettekandes viitasin, peaks komisjoni otsus kõigi eelduste kohaselt tulema juulikuus. See tähendab, et eeldatav nõukogu lõplik otsus võib tulla septembris-oktoobris. Juhul, kui peaks rakeduma see stsenaarium, et 1. detsembriks ei ole luba saadud – õigemini peaks see, kas nii juhtub, olema tõenäoliselt juba mõnevõrra varem teada –, on seadusandjal kohustus teha ka muudatused. See, et me võtame vastu seaduse, mille kohta meil ei ole veel Euroopa Komisjoni luba, ei ole iseenesest mitte midagi erandlikku. Me oleme niimoodi siin ennegi teinud, väga tihti näiteks pöördmaksustamise puhul, viimati sel kevadel. See on suhteliselt tavapärane protsess. Seetõttu peabki jõustumistähtaeg olema võimalikult mõistlik, et ühelt poolt oleks neile, kellel maksukohustus tekib või kelle maksukohustus muutub, piisavalt pikalt ette teatatud ja neil oleks võimalik vastavalt sellele käituda ning teiselt poolt oleks selle stsenaariumi tõenäosus, et komisjonist pole seaduse jõustumise hetkeks luba laekunud, muudetud minimaalseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas Urmas Reinsalu oli protseduuriline küsimus? Palun lülitage mikrofon sisse!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Ma räägin täiesti sõbralikult, mitte sugugi norides. Üldiselt püüan ma olla kodukorra tõlgendamisel väga suuremeelne ja see on ka mõistlik. Aga kui ma vaatan selle eelnõu seletuskirja, siis see meenutab mulle veidike veneaegset ametiühingu koosoleku protokollit. Kui ma võtan esimese lehekülje ...

Aseesimees Laine Randjärv

Kas teil on protseduuriline küsimus selle kohta, kuidas seda eelnõu siin praegu käsitletakse?

Urmas Reinsalu

Ma jõuan kohe vastavuseni kodu- ja töökorra seaduse §-ga 103 ja palun istungi juhataja tõlgendust sellele paragrahvile. Seletuskirjas on öeldud, et saadeti ühispöördumine, pöördumises väljendati seisukohti, seisukohad kuulati ära ja avaldati arvamust. Kõik see jääb aga avamata, millised need seisukohad olid ja milline oli komisjoni seisukoht. Paragrahv 103 ütleb selgelt, et teise lugemise seletuskirjas peavad olema ära toodud eelnõu menetlemisest osa võtnud ekspertide ja teiste isikute seisukohad. Minu küsimus on nüüd selle kohta, et seletuskirja esimesel leheküljel on ära öeldud, et esitasid seisukohad, ja punkt. Ma arvan, et nii formaliseeritult ei saa kodukorra teksti ikkagi tõlgendada, vaid seisukohad peaksid olema sisuliselt avatud. Lisaks nendib kommentaar kodukorra seaduse sellele paragrahvile, et peaks ütlema ära ka komisjoni sisulise arvamuse nende seisukohtade suhtes. Kui me praegu asume seisukohale – jälle seisukohale! –, et piisab, kui nimetada seisukohti, aga mitte öelda, milline on sisuline positsioon, siis mulle tundub, et me tekitame praegu siin mingi täiesti orwellliku Suure Venna ühiskonna. Räägime kaasamisest, aga ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh!

Urmas Reinsalu

... samas läheme sisuliselt vastuollu kodukorra §-ga 103 ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, Urmas Reinsalu! Ma olen ka suuremeelne, ma olen lubanud teil juba 50 sekundit kauem kõnelda, kui tavaliselt on protseduurilise küsimuse aeg. See ei ole selles kontekstis protseduuriline küsimus, vaid sisuline küsimus, mida saab esitada komisjonipoolsele ettekandjale. Kuna teil on juba kaks küsimust esitatud, siis võib-olla saab selle küsimuse esitada keegi teine teie fraktsiooni liikmetest või mõttekaaslastest. Palun, Urmas Reinsalu, protseduuriline küsimus, mitte sisuline!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Riigikogu istungil toimuvat, kõike selle formaadiga seotut, sealhulgas ka dokumente, mis on esitatud, korraldab istungi juhataja. Minu küsimus istungi juhatajale oli, kas praegu arutatava eelnõu seletuskiri on kooskõlas kodukorra §-ga 103. Mulle meenub, et paar kuud tagasi võttis istungi juhataja ühe Riigikogu otsuse eelnõu puhul, mis käsitles konkreetset välismissiooni, vaheaja, et arutada, kas seletuskirjas peaksid olema toodud ära ka valitsuspoolsed lisadokumendid. Küsimust arutati ja jõuti seisukohale, et seda ei olnud vaja. See on põhimõtteline küsimus ka parlamendi töökultuuris ja dokumentide edasisel tõlgendamisel. Milline on istungi juhataja tõlgendus, kuidas tuleks sisuliselt § 103 teist osa sisustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Riigikogu juhatus ei aruta seletuskirjade sõnastust, selle eest vastutab komisjon. Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Igaks juhaks küsin, et ettevõtjatega suheldes oleks kindlus. Kui see seadus jõustub 1. detsembril ja auto tuuakse siia novembri lõpus, kas siis kehtib vana seadus? Või hakatakse detsembril alguses ka ütlema, et nüüd hakkab keegi midagi tagantjärele proportsionaalselt muutma? Teine küsimus on muudatusettepaneku nr 5 kohta, kus on öeldud, et kui sõiduautot kasutatakse erandites nimetatud otstarbel järjest vähemalt kahe aasta jooksul, siis saab sisendkäibemaksu maha arvestada. Kas komisjonis oli ka arutelu, kui palju võib see sõnastus tuua kaasa käibemaksupettusi ja kuidas nende vastu võidelda?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kõigepealt vastus esimesele küsimusele. Juhul kui see eelnõu lõpuks seaduseks saab, siis kuni 1. detsembrini, mil seadus jõustub, kehtib tänane kord igas mõttes. Selles mõttes kedagi, kes on kas oktoobrikuus või novembrikuus lähtunud kehtivast seadusest, kuidagi tagantjärele karistama ei hakata – karistama ei ole siin küll õige sõna – ja õigusliku hinnangu andmisel lähtutakse kehtivast

seadusest. Vastavalt sellele planeerib oma käitumist kindlasti ka Maksu- ja Tolliamet.

Mis puudutab küsimust, kas see teema, millele viidati, avab uksi pettusteks, siis ma võin öelda, et kogu pettuste teema oli selle eelnõu puhul sisu mõttes üks aktuaalsemaid teemasid üldse ja see käidi läbi kõikvõimalikes versioonides. Eks siin jääbki mingil määral ikka tõendamise kohustus ning see on Maksu- ja Tolliameti töö. Kõikides teistes valdkondades teevad nad ju ka täpselt sedasama, fiktiivsete tegevuste kaudu maksukoormuse vähendamise illegaalsuse tõendamine ongi nende töö. Kõikvõimalike erandite ja tähtaja piirangute puhul paratamatult sellised küsimused kerkivad ja need kerkisid ka komisjonis, ümarlaudadel ning töögrupis. Nii et sellele teemale on tähelepanu pööratud.

Minult küll ei küsitud seda, aga ma kasutan siiski võimalust kommenteerida kahjuks saalist lahkunud Urmas Reinsalu küsimust, kas seaduseelnõu teise lugemise seletuskiri viitab eri organisatsioonide seisukohtadele. Tegelikult sisaldab seletuskirja tekst alates punktist 2 kuni muudatusettepanekuteni neid küsimusi ja seisukohti, millele huvigrupid on tähelepanu juhtinud. Seal on toodud välja ka n-ö vastuargumendid või siis algataja argumendid. Kas seda võiks kuidagi teistmoodi vormistada, on maitseasi ja selle üle võib debatti pidada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh, austatud juhataja! Järgin siis teie soovitusi ja küsin ettekandjalt sellesama Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 103 täitmise kohta. Kui see paragrahv ütleb selgelt, et juhtivkomisjon koostab eelnõu teiseks lugemiseks seletuskirja, mis sisaldab eelnõu menetlemisega seonduvat teavet, nagu muudatusettepanekute arvestamise ja arvestamata jätmise põhjendused, eelnõu algataja või esitaja, eelnõu menetlemisest osa võtnud ekspertide ja teiste isikute seisukohti, siis küsin teie kui komisjoni esimehe käest: miks komisjon ei ole seda Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse punkti täitnud?

Rannar Vassiljev

Ma ei saa sellele küsimusele vastata, sest ma arvan, et komisjon on täitnud seda seaduse paragrahvi. Mis puudutab seisukohti, siis teemade mõttes on need siin esitatud ja algatajatepoolne seletuskiri on juurde lisatud. Mis puudutab ettepanekuid, siis minule teadaolevalt peetakse siin silmas küll n-ö ametlikke ettepanekuid, mille esitamise õigus on kodu- ja töökorra seaduses ka sätestatud ehk see on Riigikogu liikmetel, fraktsioonidel jne. Selle eelnõu kohta, nagu ma oma ettekandes mainisin, tähtjaks ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Kõik muudatusettepanekud, milleni lõpuks jõuti, on rahanduskomisjoni ettepanekud, mille kohta on kõigil rahanduskomisjoni liikmetel olnud võimalik oma mõtteid avaldada ja ka n-ö ettepanekuid teha, aga need iseenesest ei kvalifitseeru veel kodu- ja töökorra seaduse mõttes muudatusettepanekuks, need on n-ö ettepaneku ettepanekud. Ja kuna selle eelnõu puhul ühtegi muudatusettepanekut, mida ei arvestatud, ei ole, siis on seletuskirjas keeruline, et mitte öelda võimatu, kuidagimoodi nende mitteametustamist põhjendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Seesama § 103 räägib selgelt eelnõu menetlemisest osa võtnud ekspertide ja teiste isikute seisukohtadest. Kas siis tuleb järeldada, et eelnõu menetlemisest ei võtnud osa ühtki eksperti ega teist isikut, kui te väidate, et siin ei peagi nende seisukohti kajastama?

Rannar Vassiljev

Ei, seda ma ei väida. Nagu seletuskiri ütleb, on ära markeeritud need ettevõtjad, kellega käsitletavas küsimuses on suheldud, kes on meie poole pöördunud ja kes on ümarlaual osalenud. Ka mujal tõstatatud teemad on eelnõu seletuskirjas ära toodud. Kui leitakse, et edaspidi peaks seletuskirjas iga seisukoha taga olema konkreetset öeldud, kes on selle esitanud, siis seda võib loomulikult kaaluda, aga see eeldaks siis, et meil selline praktika ka tekiks ja vastavalt sellele saaks siis tulevikus seletuskirju vormistada. Teemad iseenesest on aga praegu seletuskirjas ära markeeritud ja antud ka algataja kommentaare.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Avan läbirääkimised. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Tegelikult on meil tegemist olukorraga, kus me kõik saame ühtemoodi aru, et riigil on eelarvesse raha vaja selleks, et täita oma funktsioone ja olla ümberjagamise koordineerimisel tubli, edukas ning aidata järele neid, kes riigilt tuge vajavad. Kindlasti on ettevõtjad ja erasektor valdkond, mille juhid saavad pigem oma eluga hakkama ja tulevad natuke ka riigile appi, sest ettevõtlus, eelkõige erasektori puhul, on ju elu edasi viiv tööandja. Keegi ei ole vastu isegi Jürgen Ligi nendele väidetele selle eelnõu menetlemisel, kus ta minu suureks üllatuseks tõi sisse sotsiaalse dimensiooni: kui me vaatame ettevõtjate isikliku tarbimise struktuuri ja töövõtja isikliku tarbimise struktuuri, siis näeme, et ettevõtjal üldjuhul ei ole ei isiklikku autot ega kodus televiisorit. Tuleb nõustuda! Sellesama väitluse käigus kutsusin ma Jürgen Ligi astuma Keskerakonda, sest Keskerakonnale meeldivad sellised sotsiaalsed seisukohad, mis tekitavad heal majanduslikul järjel olevat keskklassi.

Küsimus ei ole selles, kas see eelnõu on halb või hea. Kassavoo seisukohalt võiks pigem öelda, et tegemist on eelnõuga, mis on riigile vajalik. Tõsi, meile ei meeldi see stiil, kuidas me oma maksumuudatustega tegeleme. Meil on tänasel istungil umbes kolm eelnõu, mis kõik üritavad kuidagi vahelduvvoolu põhimõttel – kord on, kord ei ole – riigi rahakotti täita. Mul on kahju sellest, et praegused valitsejad, kes on suhteliselt noored inimesed ja kellel ei ole väga palju praktilise elu kogemusi, aga kellel on selge tahe olla rahva teenistuses, saavad oma arvamuste kujundamisel tugineda samuti noortele ametnikele, kes ülesannet täites üritavad kabinetis välja mõelda kohti, kust õnnestuks pigistada. Kurb on see, et autode temaatika on olnud viimastel aastatel kogu aeg selline kummaline temaatika, nii nagu me praegu sellegi eelnõu menetlemise käigus näeme. Algas kõik sellest, kui mõned head aastad tagasi needsamad sotsiaaldemokraadid – minu meelest oli Ivari Padar vist tollal rahandusminister, suurendati autode pealt makstavat

erisoodustusmaksu. Selle tagajärg oli, et keegi enam maksu ei maksnud või, ütleme, laekumine reaalselt vähenes. Kõik hakkasid usinalt täitma sõidupäevikut. Nüüd oleme läinud siis selle kallale, et proovime käibemaksu tagasi arvestamist pidurdada.

Ma võtaksin kolm minutit lisaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Aivar Riisalu

Võib öelda, et tegemist ei ole mingi hullu asjaga, aga ma olen juba täna kas või selle sama debati käigus leidnud terve hulga asju, mida ilmselt nutikad inimesed hakkavad elus ära kasutama. See ei tee maksuameti tööd sugugi mitte kergemaks ja pigem häälestab inimesi just selle eelkõige Reformierakonna propageeritud lihtsa, läbipaistva ja mõistliku maksusüsteemi vastu. Mis ma siis nüüd teen? Tahan, ostan endale Porsche Cayenne'i ja registreerin selle taksoks. Näiteks minu hea kolleeg Erki Nool sõitis kunagi sellise autoga, jube kallis auto, kadestasin teda kogu aeg. Ühel päeval võib Erki Nool sõita nüüd Riigikogu hoovi taksoplafooni kandva autoga, olles möödaminnes viinud kliendina Tallinna kesklinna eliitkooli oma lapse. Ma ei ütle, et ta hakkab seda tegema, aga proovime veel kord jõuda tagasi minu jutule algusesse. Aeg on jõudnud sinnamaale, et 2015. aasta valimiste kontekstis on need neli erakonda, kes Riigikogus istuvad, suhteliselt suure tõenäosusega tekitanud olukorra, kus matemaatiliselt ei ole kellelgi teisel võimalik siia juurde tulla sellel lihtsal põhjusel, et me oleme selle poliitilise võimu omavahel ära jaganud, mõni saab 30, mõni 20 kohta, aga põhimõtteliselt jääme neljandik on meil kõigil kogu aeg seda võimupirukat hulgata. Kas te ei arva, et näeksime tublid, intelligentsemad ja paremad välja, kui me tegelikult algataksime kas või esimeses lähenduses, ekspertide pinnal neutraalse debati kogu maksusüsteemi restardi suhtes? Asi on selles, et niisuguste seaduseelnõudega, nagu on see autode käibemaksu käsitlev eelnõu ja mõned sellele täna veel riburida otsa tulevad seaduseelnõud, me näitame, et tegelikult ei saa me enam ammu aru, mida me tahame ja mis meil riigis toimub. Ja kui siis tekib mingi hädaolukord, siis otsime nagu pimedad kompimise teel, et

kust saaks. Võib-olla grammi isegi saame, aga sellisel kujul ei ole mõistlik riigi juhtimisega tegelda sel lihtsal põhjusel, et see tekitab tema kodanikkonnas, ettevõtjates ja inimestes tervikuna pildi ebastabiilsest riigist, ebastabiilsest maksusüsteemist ja, mis kõige hullem, selle tagajärjel terve rea majandusharude väljasuremise. Seda sellepärast, et eelnõu rakendamine annab suhteliselt suure tõenäosusega väga korraliku löögi uute autode müügile ja rohkem hakatakse näiteks Euroopast kasutatud autosid sisse tooma isiklikult enda nimele jne. Seda loetelu võiks jätkata. Ma rõhutan veel kord: olen igal juhul seda meelt ja kogu keskerakondlik maailmavaade, mis minus on väga selgelt olemas, on üles ehitatud sellele, et meil oleks enesega rahulolev, hästi toimetulev ja võimalikult laiapõhjaline keskklass. Aga selliste meetoditega ei tekita me ju ei väikeettevõtluses ega keskmises ettevõtluses kindlustunnet. Suure tehase direktor ostab endale Porsche Cayenne'i niikuinii ja võib selle käibemaksu ka kõik ära maksta, temal ei ole probleemi. Probleemid tekivad hoopis mujal ja selle üle on kurb meel.

Seetõttu ma kordan: head kolleegid, uskuge mind, aeg on küps, et vaadata pildile tervikuna otsa. Lõpetame sellises kiirkorras, erakorraliste istungite kaudu riigieelarve lappimise lollused ära! Või teeme seda siis praegu, kui seda on ajutiselt vaja teha. Aga me sülitame ju ka Euroopa peale, me ütleme, et ah, see nende luba, eks ta kunagi tuleb, meil ei ole probleemi, meie teeme ikka oma asja. Nii ei tohi! Seetõttu teeb Eesti Keskerakond ettepaneku selle eelnõu lugemine täna katkestada ja ma annan selle ettepaneku ka kirjalikult Riigikogu aseesimehele üle. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Täna siin saalis teisel lugemisel olev käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 644 järgi ei saa ettevõtjad 100% sisendkäibemaksu tagasi küsida, vaid ainult 50%, kui nad oma ettevõtlusse auto soetavad. Selline eelnõu oli esitatud ka 2013. aasta sügisel, kuid siis lükati see kalevi alla. Põhjendus oli, et liiga vähe on suheldud huvigruppidega ja plaanitud regulat-

sioon on toores. Nüüd, vähem kui aasta hiljem, on samasisuline eelnõu jälle siin ning ettevõtjate põhjendamatu bürokraatiaga koormamine ja lisamaksustamine taas päevakorral. Kas nüüd on seda koostööd huvigruppidega piisavalt olnud? Tegelikult ei ole. Võtame ette huvigrupid, kellega tööpoolest on räägitud ja kellel lasti ettepanekuid esitada. Kui me vaatame, mis ettepanekuid huvigrupid tegid, siis näiteks kaubandus-tööstuskoda tuli välja ettepanekuga rakendada tõhusamalt kehtiva käibemaksuseaduse regulatsiooni ja mitte minna selle eelnõu peale. Seda ei arvestatud. Kaubandus-tööstuskoda ei pidanud õigeks sisendkäibemaksu mahaarvamise piiramist 50% ulatuses ettevõtluses kasutatava sõiduauto tarbeks kaupade soetamisel ja teenuse saamisel. Rahandusministeerium ei arvestanud seda. Kaubandus-tööstuskoda ütles, et kavandatav käibemaksuseaduse § 30 lõike 4 punkti 4 sõnastus, et 50%-list piirangut ei kohaldata sõiduautole, mida kasutatakse eranditult vaid ettevõtluse tarbeks, ja viimast peab tõendama maksukohustuslane, ei vasta õigusriigi põhimõttele. Seda ei arvestatud, öeldes, et tõendamiskoormus on ettevõtjal ja vajaduse korral peaks ettevõtja pöörduma kohtu poole, kes siis otsustab, kas sõiduauto kasutamine vaid ettevõtluse tarbeks on tõendatud või mitte.

Me teeme seadust, kus riik on juba seaduseelnõu koostamisel arvestanud, et ettevõtja peaks hakkama teatud punktides kohtus käima. See näitab, et seaduseelnõu on toores.

Eesti Tööandjate Keskliidu arvamuse kohaselt ei tohiks nõustuda sellega, et eelnõu koostamisel on lähtutud eeldusest, mille järgi kõik töötajad kasutavad tööandja sõiduautot isiklikel eesmärkidel. Seda arvamust järjekordselt ei arvestatud. Mittetoetavaid seisukohti on esitanud Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Maksumaksjate Liit, Eesti Raamatupidajate Kogu, Audiitorkogu, Autode Müügi- ja Teenindustevõtete Eesti Liit, Eesti Turvaettevõtete Liit ja Eesti Energia. Ühtegi ettepanekut ei ole arvestatud.

Ma soovin lisaaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit juurde!

Peeter Laurson

Nüüd oleks justkui kõiki huvigruppe kaasatud, mida eelmise aasta sügisel ei suudetud teha, ja kõik oleks justkui kena. Huvigrupid on saanud laua juures ära käia ja välja öelda oma arvamuse, kuid ühtegi neist ei ole arvestatud ja ei ole ka piisavalt põhjendatud, miks neid ei arvestatud. See ei ole küll selline praktika, mida peaks Riigikogus viljelema.

Samuti on selle eelnõu puhul küsitav, kas Euroopa Komisjon annab loa selliseks maksumuudatuseks. Euroopa Komisjon ei ole selle eelnõu jõustamiseks vajalikku luba veel andnud. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon peab käibemaksuseaduse muutmise eelnõu 644 tooreks ja läbimõtlema. Seetõttu teeb Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ettepaneku teine lugemine katkestada ja eelnõu kallal veel tööd teha või siis see üldse menetlusest välja jätta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Kuna me enamikule küsimustele vastust ei saanud ja esitada saab ainult kaks küsimust, siis jäi käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 644 puhul ikka väga palju asju õhku rippuma. Kui seda eelnõu rida-realt lugeda, siis jääb selline mulje, et ettevõtluses jõuab jälle kätte see aeg, kui tuleb hakata skeemitama. Miks siis ei tehta seadust, kus oleks väga selgelt öeldud, et 50% ja kogu lugu. Aga kui ma vaatan seaduse § 30 lõike 4 punkti 3, siis ma loen sealt, et kui sõiduautot kasutatakse peamiselt taksoveoks tingimusel jne. Ma võtan siis endale taksoveoloa, sõidan iga kuu üks kord taksot ja saan 100% käibemaksu tagasi. Ja kahe aasta pärast võin ma selle autoga teha mida tahes. Sama lõike punkt 4 ütleb, et kui sõiduautot kasutatakse peamiselt – rõhutan sõna "peamiselt" – õppesõiduks tingimusel ... Teen tütrele õppesõitu ja asi korras. Ei olegi rohkem vaja, tüdruk ei lähe enne kahte aastat eksamit teema ja seaduses ei ole ühtegi sätet, mida ma oleksin rikkunud. Või vaatame sama lõike punkti 5: sõiduautot kasutatakse eranditult vaid ettevõtluse tarbeks. Kus on see piir? Kui sul on ühemeheettevõtte, siis on natuke lihtsam: teed ettevõtte oma koju, pargid oma

koduõue peal ja asi korras. Aga kui sul on ikkagi tõsisem ettevõtte ja su töömehed sõidavadki autodega, siis on palju odavam, kui need autod pargivad töömeeste kodudes, mitte ei pea iga kord sõitma sinna, kus registri järgi asub firma kontor. Kas selle seaduse jõustumise tulemusena tekib olukord, et autod peaksid parkima firma õue peal? Aga kui firmal ei olegi õue või on ainult postiaadress, kuidas siis seda süsteemi kontrollitakse või kuidas siis tuleb tõendada, et autot kasutatakse ainult ettevõtluse tarbeks, kui auto on pargitud töömehe koduõues? Need ja veel mitmed küsimused on seletuskirjas lahti kirjutamata ja see jätab võimaluse tõlgendada seadust nii ühte- kui ka teistpidi. Mina kui ettevõtja vaatan seda ühe pilguga, maksuamet vaatab teise pilguga ja rahanduskomisjon on mõelnud seda võib-olla kolmandat moodi.

Ma arvan, et Riigikogus vastuvõetavad seadused peaksid olema väga selgelt lahti kirjutatud ja seletuskirjas peaksid olema ka ammen-davad selgitused, kuidas ja mis võimaluste korral üks või teine seadus rakendub ning mil-lal ja kuidas peab tegelikult autode pealt käibe-maksu tasuma. Arusaamatuks jääb ka see, miks kõikidelt autodelt võetakse käibemaksu võrdselt 50%. Kas ei ole siis vahet, kas ostetakse 20 000-eurone või 80 000-ne auto? Ma arvan, et luksautode pealt ei peakski riik käibe-maksu tagastama. Asi oleks olnud väga lihtne, kui oleks selgelt öeldud, kuni 20 000 eurot maksvate autode puhul saab käibemaksu 100% tagasi ja sellest suurema summa pealt maks-takse käibemaksu 100%. Igasugune valskus jääks ära, ei oleks vaja mingeid pabereid ega mängimist.

Mul on jäänud mulje, et viimase paari-kolme kuuga ongi praegune ajutine valitsus hakanud tegelema ainult sellega, et ettevõtlusele kuidagi piirangud peale panna ja üldse ettevõtlust likvideerida.

Palun kolm minutit aega juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Aivar Kokk

Algas see maksukohustusega 1000 euro puhul, kui kuarved nii suureks lähevad. Kõik arvutused on näidanud, et ettevõtjate maksu-koormus kasvab igal aastal 30–50 miljonit.

Nüüd paneme uue koormise peale sõiduautode kasutajatele. Ja see ei puuduta mitte ainult sõiduautosid, sest rahanduskomisjon on teinud oma istungil paranduse, mille üle meie diskuteerida ei saa. Siin on väga selgelt kirjutatud, et kõik autod, mille mass on kuni 3,5 tonni, kuuluvad selle muudatuse alla. See tähendab, et ka nn pirukaautod, bussid, mille tühikaal on alla 3500 kilogrammi, lähevad selle alla. Mis see siis ikkagi tähendab? Siiamaani polnud töömeeste autode puhul vaja mingit siiberdamist käibemaksuga. Oli selge, et see on tööauto, see ei ole sõiduauto, millega võib teha oma peresõite ja kõike muud. Me kõik peame sõidupäevikuid. Minu arust on sõidupäevikus väga selgelt näidatud, kus sa oled käinud ja mida teinud. Samas kindlasti paljud täidavad sõidupäevikuid ka tagantjärele ja näitavad ikkagi, et kõik on okei.

Ma toetan veel kord seda mõtet seaduseelnõu tänane lugemine katkestada. Me võiksime läbi vaadata kõik punktid, mis võimaldavad üht- või teistpidi valskust teha, ja kirjutada eelnõusse väga selgelt sisse kõik rakendusmomentid, et seadusest ei oleks võimalik kahetpidi aru saada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu liikmed! Ma arvan, et on kaks asja: üks on selle seaduseelnõu sisuline mõju, teine on selle eelnõu menetlemise viis ja koostöö ettevõtlusorganisatsioonidega, õigemini selle puudumine. Riik, valitsus ei loo jõukust. Jõukust ja heaolu loovad ettevõtjad, inimesed, kes teevad tööd ja teenivad väärtust. See hoiak, mille praegune valitsus on võtnud ettevõtlust ja majanduskeskkonda reguleerivate seadussätete suhtes, ei ole hea hoiak. Käibedeklaratsioonide lisa küsimuses märkis kaubandus-tööstuskoja direktor Mait Palts, et see on viimase kümne aasta kõige kehvem näide kaasamisest, õigemini, näide kaasamise puudumisest.

Kui rahanduskomisjoni esimees tutvustas juhtivkomisjoni nimel parlamendile täna seda eelnõu, siis olid mu küsimused seotud sellega, millised on ettevõtlusorganisatsioonide hoiakud, kas need on eelnõu toetavad või selle vastased. Konkreetset vastust ma oma küsi-

mustele ei saanud. Vahepeal ma tutvusin nende seisukohtadega – need on selle eelnõu suhtes ühemõtteliselt hävitavad. Eesti Kaubandus-Tööstuskoja seisukoht on ei, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni seisukoht on ei, Eesti Maksumaksjate Liidu seisukoht on ühemõtteline ei. Maksumaksjate liit nendib oma pöördumises veel, et konkreetset muudatused, mis komisjonis on tehtud, võivad muuta eelnõuga taotletava veelgi äraspidisemaks. Teisisõnu, need võivad autot tegelikult töösõitudeks kasutava ettevõtja asetada autot vähem kasutava isikuga võrreldes halvemasse olukorda.

Need initsiatiivid, kus me käigupealt püüame jooksva eelarve vajaduste katteks saada ettevõtluskeskkonnast maksutulu selliste sammude kaudu, ei tekita, esiteks, usaldust – asi, millest me kõnelesime esimese päevakorrapunkti ajal väga pikalt. Teiseks, nende sõnum ja signaal on tegelikult Eesti ettevõtluskeskkonna, või nagu märgib maksumaksjate liit, just väikeettevõtluskeskkonna halvenemine. Meie majanduse olukord ei ole sugugi pilvitu. Selle asemel, et tegelda majanduskasvu küsimustega, püüab valitsus aga erakorralistel istungitel läbi suruda hoopis samme, mis esiteks suurendavad ettevõtluse koormust ja teiseks muudavad regulatsioonid veelgi segasemaks, mille tegelikku mõju ei ole võimalik objektiivselt hinnata. Kes sellisele järeldusele jõudis? Sellisele järeldusele, et mõjuanalüüs on kehv ja tulemused võivad olla vastupidised, jõudis Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi-osakond Riigikogu rahanduskomisjonile tehtud analüüsis.

Sõbrad! Me oleme täna kuritarvitanud eaka põlvkonna usaldust. Praegu käsitletavas päevakorrapunktis tekib järgmine küsimus. See on küsimus, kas valitsus ja parlament kujutavad ette, et ettevõtlusorganisatsioonid on partner, et ettevõtjad on riigi keskviimu partner, või peavad nad neid tegelikult alamateks, kellele kehtestatakse reegleid üksnes ülevalt alla, ilma nende arvamust kuulamata. IRL on seisukohal, et me teeme vale sammu ja vähendame Eesti ettevõtluskeskkonna usaldust, Eesti ettevõtjate usaldust riigi vastu. Seetõttu peab ka meie fraktsioon mõistlikuks eelkõneleja ettepanekut teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised.

Eelnõu kohta on laekunud kuus muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ettepanek nr 2 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ettepanek nr 3 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ettepanek nr 4 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ettepanek nr 5 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Ettepanek nr 6 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult.

Käesoleva eelnõu muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Riigikogu juhatusel on laekunud kahe fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine katkestada. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku katkestada käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 54, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Selle päevakorrapunkti arutelu on ammen-dunud ja seaduseelnõu teine lugemine lõpetatud.

4. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 680 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Riigikogu, palun natuke vaiksemalt!

Remo Holsmer

Teie ees on teisel lugemisel maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seadus. Meeldetuletuseks kaks põhilist asja, mis selle seaduseelnõuga muutub. Esiteks pikendatakse käibemaksu tagastamise tähtaega 30 päevalt 60 päevani – ma räägin maksimumaldest tähtajast. See puudutab eelkõige piiriüleseid tehinguid, mille kohta Maksu- ja Tolliametil on vaja lisainfot koguda. Teiseks tehakse kaubandus-tööstuskoja initsiatiivil seaduses muudatus, mille kohaselt maksuameti kodulehel hakatakse kajastama ettevõtete riigile tasutud makse.

Eelnõu algatas valitsus 2. juunil s.a. Esimene lugemine toimus Riigikogu saalis 11. juunil. Muudatusettepanekute tähtjaks esitati üks ettepanek ja selle tegi lugupeetud Riigikogu liige Peeter Laurson. Muudatusettepaneku sisu oli see, et mitte pikendada käibemaksu tagastamise tähtaega 30 päevalt 60 päevani. Rahanduskomisjon ei toetanud seda ettepanekut. Maksuhalduri ehk Maksu- ja Tolliameti senise praktika kohaselt täidetakse tagastusnõue ettemaksukontole esimese viie tööpäeva jooksul ehk pikendamine ei puuduta neid igapäevaseid nõudeid, mis ka siiani on viie tööpäeva jooksul täidetud. Meeldetuletuseks, et 95% tagastusnõuetest täidab maksuamet nelja tööpäeva jooksul. Pidades silmas asjaolu, et seni ei ole 30-päevane tagastusnõude täitmise tähtaeg reeglits muutunud, puudub alus eeldada, et see juhtuks 60-päevase tähtaja korral. See oli põhjendus, miks rahanduskomisjon Peeter Laursoni ettepanekut ei toetanud.

Lugemiste vahel pöördus rahanduskomisjoni poole Eesti Maksuameti Liit, kes juhtis tähelepanu kahele küsimusele. Esiteks viitas maksuameti liit ebaselgusele füüsilisest isikust ettevõtjate tasutud maksude summa avalikustamisel, märkides, et eelnõust ei selgu, kas avaldama hakatakse ainult seoses ettevõtlusega tasutud makse või kõiki makse. Eelnõu algataja Rahandusministeeriumi esindaja

selgitas rahanduskomisjoni 26. juuni istungil, et füüsilise isiku palgatulu ega muude ettevõtlusega mitte seotud tulult makstavate maksude andmeid Maksu- ja Tolliameti kodulehel avaldama ei hakata. Teine maksumaksjate liidu ettepanek puudutas tagastusnõude tähtaja pikendamist ja seisnes selles, et jätta kehtiv kord muutmata. Niisiis oli see sisuliselt sama ettepanek, mille tegi Riigikogu liige Peeter Laurson. Nagu ma ennist ütlesin, rahanduskomisjon ei toetanud seda ettepanekut.

Rahanduskomisjon otsustas 26. juuni istungil teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Selle ettepaneku poolt oli 6 ja vastu 3 rahvasaadikut, erapooletuid oli 2. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Asume küsimuste juurde. Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Miks ikkagi on vaja need 30 päeva lisada, et kokku oleks võimalik käibemaksuraha tagastada 60 päeva jooksul? Rahanduskomisjonis küsisin ja püüdsin teada saada, mida maksuamet konkreetselt selle täiendava 30 päeva jooksul ära teeb või milliseid dokumente oleks maksuametil vaja ettevõtjalt saada. Kuidas ettevõtja saaks vältida, et talle tagastatav käibemaks ei jääks kinni? Eelnõus ei ole selle kohta ühtegi seletust. Mis toimingud need on, mida maksuamet teeb?

Remo Holsmer

Aitäh! See eelnõu on kantud soovist võidelda piiriüleste maksupettustega ja peaaegjalikult selleks ongi käibemaksu tagastamise tähtaja pikendamine 30 päevalt 60 päevale välja pakutud. Maksuamet on avalikkuses ja ka rahanduskomisjonis korduvalt rääkinud nendest juhtumitest, kus maksupettused ületavad riigipiire. Teatud olukordades soovib maksuamet lisaega, et saada teiste riikide instantsidelt, maksuametilt vastuseid konkreetsete tehingute kohta, ja praegused 30 päeva on mõnel juhul selleks liiga lühike aeg. Ütlen veel kord: see praktika, kus käibemaks 95–96% juhtudest tagastatakse juba kolme-nelja tööpäeva jooksul, säilib. Maksimumtähtaja pikendamine 60 päevani ei puuduta maksuameti senist ülimalt efektiivset ja operatiivset tööd

käibemaksu tagastamisel, see puudutab piiriüleseid maksupettusi ja nende uurimist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Teie vastusest ei selgunud ikkagi see, millised on need toimingud, mida maksuamet ei jõua 30 päeva jooksul ära teha ja mida saab paremini ära teha 60 päeva jooksul. Kui saaks täpselt teada, mis toimingud need on, siis saaks ettevõtja vältida situatsioone, kus tema raha jääb kinni. Seda seaduseelnõus ju kirjeldatud ei ole, kuidas ettevõtja võib sattuda selle 5% hulka.

Remo Holsmer

Aitäh! Selle seadusmuudatusega ei laiendata ega kitsendata maksuameti sooritata vaid toiminguid kuidagimoodi. Käibemaksu tagastamise tähtaega pikendatakse 30 päevalt 60 päevani vaid teatud juhtudel. Eelkõige on need seotud sellega, et mõnest riigist, kelle poole Eesti maksuamet on pöördunud, ei saa lihtsalt selle 30 päeva jooksul vastust. See on ka põhjus, miks palutakse menetlusaega pikendada 60 päevani.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Hea seadus, kindlasti peab tegema kõik selleks, et ettevõtlus oleks aus. Sa oled oma kõnes ja vastustes korduvalt rõhutanud, et 95%-le ettevõtjatele tagastatakse käibemaks 4–5 päeva jooksul. Kas sa oskad öelda, millisest seadusest ma leian sellise koha, mis kinnitab, et ka peale selle seaduse vastuvõtmist jääb olukord selliseks, mitte ei juhtu nii, et kõik ettevõtjad saavadki alles 60. päeval oma raha tagasi?

Remo Holsmer

Tänan! Seda 95%-list või 95,5%-list tagastamise määra ei ole ka praegu seaduses. Seda ei leia te mitte kuskilt, see on maksuameti hea töö tulemus. Meil jääb üle loota, et see protsent suureneb tulevikus veelgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta on tehtud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Muudatusettepaneku on teinud Peeter Laurson, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! IRL-i fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Me valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on teinud Peeter Laurson. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 54, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Oleme selle päevakorrapunkti arutelu amendanud. Eelnõu 680 teine lugemine on lõpetatud.

5. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! See eelnõu, mis kannab numbrit 682, on olnud arutusel mitmel rahanduskomisjoni istungil. (Sumin saalis, juhataja helistab kella.)

Aseesimees Laine Randjärv

Palun jätkake!

Rannar Vassiljev

Esimesed arutelud leidsid aset 3. ja 9. juunil. Muudatusettepanekute tähtaeg oli 17. juuni. Pärast muudatusettepanekute tähtaega arutas komisjon eelnõu veel 12., 16., 17. ja 19. juuni istungil ja 26. juunil toimus komisjoni erakorraline istung. Eelnõu sisu on siit puldist juba tutvustatud, nii et sellele ma saalisviibijate aega ei raiska. Juhul kui selle kohta on veel küsimusi, püüan vastata. Eelnõu menetlus toimus pärast esimest lugemist järgmiselt. Rahanduskomisjon arutas eelnõu nendel kuupäevadel, mida ma juba nimetasin. Nii pärast esimest lugemist kui ka enne seda on komisjoni poole pöördunud mitmed huvigrupid. Toon välja põhilised teemad, mida huvigrupid on oma kirjades ja ka muul kujul püstitanud.

Esiteks, tubakaaktsiis. Pöördumistes puudutati valdavalt sigarettide aktsiisi tükipõhise aktsiisikomponendi ja hinnast sõltuva aktsiisikomponendi vahetada. Alkoholiaktsiisi puhul oli pöördumiste peamine teema lahjade alkoholsete jookide, ennekõike õlle liiga madal aktsiisitasu ja sellest tulenevalt vähene mõju lõpphinnale. Maagaasiaktsiisi puhul toodi välja aktsiisitõusu negatiivsed mõjud maagaasiga seotud ettevõtetele ja sektoritele. Siin on rahanduskomisjoni poole pöördunud nii võrguteenusega tegelevad ettevõtted kui ka suured maagaasitarbijad. Erimärgistatud kütuse puhul oli teemaks kasutusala kitsenemine raudteeveonduses ja ka kütisel ning Eestis kalalaevaga kalastamisel täieliku aktsiisivabastuse kaotamise mõju seni soodusolukorras olevatele sektoritele ja ettevõtetele. Kõik eelnõuga seotud kirjad ja arvamusel on leitavad Riigikogu kodulehelt eelnõu juurest. Rahanduskomisjon käsitles pöördumistes tõstatatud probleeme ja tehtud ettepanekuid kokku neljal istungil.

Komisjon tegi eelnõus neli muudatust. Muudatusettepanek nr 1, mis on saanud rahanduskomisjoni liikmete konsensusliku toetuse, on normitehniline ja sellega muudetakse ka eelnõu peakirja. Muudatusettepanek nr 2 sätestab eriotstarbelise diislikütuse aktsiisivabastuse kasutamise jätkumise Eesti vetes kalalaevaga kalastamisel. Siinjuures on komisjon otsustanud lugeda osaliselt arvestatuks ka kol-

manda, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni muudatusettepaneku. Selle poolt hääletas komisjonis 7 liiget, vastu ei olnud keegi ja 4 komisjoni liiget jäid erapooletuks. Muudatusettepanek nr 4 tõstab eelnõuga võrreldes õlleaktsiisi määra 5% võrra aastas, mis teeb 2015. aastal aktsiisitõusuks 20% ja aastatel 2016–2018 15%. Selle ettepaneku poolt hääletas 6 komisjoni liiget ja vastu oli 5. Muudatusettepanek nr 5 vähendab eelnõus pakutud sigaretiaktsiisi tõusu, arvestades sigaretiaktsiisi struktuuris hinnapõhise aktsiisikomponendi osakaalu, ja vastavalt suurendab tükipõhist aktsiisikomponenti, mille tulemusel kallinevad odavamad sigaretid rohkem kui kallid. See aktsiisitõusust tulenev hinnatõus on maksimaalselt kõige odavamate sigarettide puhul 7% ja minimaalselt kõige kallimate puhul üle 2%.

Ülejäänud muudatusettepanekud komisjonis toetust ei leidnud. Komisjon ei toetanud muudatusettepanekuid, mille sisuks oli eelnõus pakutud kütteainete aktsiisi tõusust loobumine või erimärgistatud kütuse kasutusala kitsendamisest täielikult või osaliselt loobumine. Sigaretiaktsiisi tõusu puudutavad muudatusettepanekud nr 6 ja 7 on seotud 43. ja 45. muudatusettepanekuga ning üksnes kogumina annaksid muudatusettepanekud esitaja eeldatud süsteemse sigaretiaktsiisi tõusu muutuse. Seetõttu oleks neid praktikas eraldi käsitletuna teoreetiliselt võimalik toetada, aga selle tagajärg oleks juriidilises mõttes äärmiselt huvitav. Ettepanekute esitaja mõte oli tõsta sigaretiaktsiisi 5% juba aastast 2015. Muudatusettepanekute nr 8–38 sisuks on teineteist välistavalt tõsta suitsetamistubaka ja närimistubaka aktsiisi ühe sendi kaupa. Ükski neist ettepanekutest toetust ei leidnud, poolt oli 3 ja vastu 6 komisjoni liiget, nii nagu eelmainitud muudatusettepanekute puhulgi, välja arvatud 43. ja 44. ettepanek, kus poolthääli oli 5 ja vastuhääli 6. Ettepanekutele lisatud selgitused on toodud muudatusettepanekute loetelus.

Rahanduskomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada, selle poolt hääletas 6 ja vastu oli 5 komisjoni liiget. Konsensuslikult palus komisjon juhatuselt luba teha eelnõu materjalid kättesaadavaks päev hiljem. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on hulk küsimusi. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Selle eelnõuga tõstetakse nendel majapidamistel, kes kütavad oma kodu vedelkütusega, hinda 38%, sest aktsiis tõuseb 350%. Eelnõu ettevalmistajad on kirjutanud seletuskirja sellise lause, et MKM koostöös KredExi ja Rahandusministeeriumiga kavandab lähiajal kokku leppida toetusmeetme detailid. Eelnõu valmistati ette üle kuu aja tagasi, järelikult see tärmin "lähiajal" peaks möödama olema. Kas see lubadus on teoks saanud? Kas on kokku lepitud, millistel tingimustel ja kuidas hakkavad need kodumajapidamised, kes hinnatõusu alla jäävad, toetust saama?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Eks paslikum oleks esitada see küsimus Vabariigi Valitsusele ja vastavatele ministeeriumidele. Kui ma õigesti mäletan, siis lähiajana on siin mõeldud kolmandat kvartalit, see on pandud Vabariigi Valitsuse tegevuskavas tähtajaks. Kolmas kvartal algab meil homsest ja loodetavasti selle aja jooksul saavad vastavad toetusmehhanismid ka välja töötatud. Mis seda teemat puudutab, siis muudatus jõustub alates 1. maist, mis tähendab, et realselt ei tunne kodutarbijad seda hinnatõusu mitte järgmisel, vaid ülejärgmisel kütteperioodil. Mõte on olnud ennekõike just see, et soovijad jõuaksid vastavalt toetusmehhanismidele oma kütteallika valikul korrektiivte teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma jätkan sedasama teemat. Võib-olla sa oskad öelda, milline kütus on siis see ainuõige, millega tulevikus kütma peab. Gaasiaktsiisi me tõstame, erimärgistatud kütteõlile määrame aktsiisi, elektri hind on nagnii tõusnud. Ja kuna me teame, et enamik elektrit toodetakse põlevkivist, siis jätab ka maakütte jutt rumala mulje. Tegelikult köetakse talvel ikka elektriga juurde, päikest meil talvel nii palju ei ole, et tuba päikeseenergiast köetud saaks. Tuleb hakata siis palkama kedagi, kes puudega ahju kütab,

või pere üks liige töölt ära võtta. Kuidas sa näed, mis meede see on ja millisele kütuse-liigile me üle läheme?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma jätaksin konkreetset toetusmehhanismid – need sõltuvad ka sellest, millised alternatiivid kütteallika valiku puhul on – täitevvõimule välja töötada ja pärast seda on siis seadusandlikul kogul võimalik neile soovi korral hinnanguid anda. Kindlasti ei ole olemas ühte konkreetset kütust või kütteallikat, mida universaalselt eelistada. See sõltub väga palju sellest, kus inimesed paiknevad, kas neil on võimalik üle minna kaugküttele või mitte. Nagu praktika näitab, on kaugküttele puhul hakkepuut oluliselt soodsam ja ka keskkonnasõbralikum kütus kui näiteks maagaas. Aga kas see võiks olla alternatiiv, sõltub väga palju sellest, kas inimene elab regioonis, kus on võimalik mõistlike kulutustega oma seadmed kaugküttevõrku ühendada. Selles mõttes tuleb kindlasti vaadata konkreetset isikut. Nende inimeste hulk, keda see muudatus mõjutab, on äärmiselt väike. Suurem osa Eesti inimestest on endale alternatiivi leidnud, ülejäänutel seisab see tee ees, kas nüüd just kõigil, aga osal eeldatavasti küll. Sõltub sellest, kus inimene elab. Ma arvan, et tulenevalt toetusmehhanismidest saab sellele konkreetsemalt tähelepanu pöörata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud komisjoni esindaja! Kunagi oli siin hästi kõlav loosung "Kodukulud alla!", mille tulemusena kodukulud hakkasid mühinal üles minema. Mulle tundub, et nüüd on kodukulude suurenemine, ilma igasuguse loosungita, sotsiaaldemokraatide üks põhieesmärke. Gaasiaktsiisi tõstetakse 20% aastas ja siis järgneval kahel aastal veel 20%. Ja kui arvestada, et järgmisel aastal tuleb see 20% juurde eelmisele tõusule, siis tuleb kolme aasta jooksul ligi 100% ära. Miks ikkagi ühe kütuse aktsiisi nii järsult tõsta tahetakse? Võiks ju tõsta 5% või 10%, aga ei, 20% kolmel aastal. Varsti ei ole enam mõtet rääkida, et Gazprom müüb kallist gaasi. See, kes gaasi kalliks teeb, on Eesti ajutine valitsus.

Kas kodukulude kokkuhoidmise eesmärgil ei oleks võimalik gaasiaktsiisi aastas siiski veidi vähem tõsta?

Rannar Vassiljev

Peast arvutades tundub mulle, et 100%-ni ikka kuidagi ei jõua. Vaatame, kui palju maagaasiaktsiisi moodustab lõpphinnast, et sellest 20% tõusust oleks võimalik kuidagi inimlikumalt aru saada. Sõltuvalt sellest, kas maagaasi kasutatakse kaugküttetarbijana või kasutatakse seda otse küttes, jääb see hinnatõus vahemikku 0,7–1,4% aastas. Selles kontekstis, isegi kui siduda see aegreaga ja n-ö kasvatada seda järgmistel aastatel koos 0,7–1,4%-lise tõusuga, muutub asi kindlasti oluliselt mõistetavamaks kui jutud 20%-st. Reaalselt jääb see mõju 1% kanti, kaugküttevõrgus olijatel alla 1%.

Sotsiaaldemokraadid ei ole ennast uues koalitsioonis küll kuidagi kodukulude tõstjana identifitseerinud. Pigem on meie jaoks olnud oluline lastetoetuste tõus. Kui ühel pool on universaalse lapsetoetuse suurenemine 45 euronit koos täiendava vajaduspõhise peretoetuse tõusuga ning teisel pool maagaasi tarbijate alla 1% või 1% kanti jääv küttekulude kasv, siis ma arvan, et kaalukauss kipub päris kindlasti kalduma lastetoetuste poole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Sa püüad praegu väita, et 45 eurot lapsetoetust katab ära need kulud, mis lähevad kütusele. Kui sa aga arvutama hakkad, siis vedelkütuse puhul see kindlasti nii ei ole. See jutt, et aktsiisi tõus mõjutab ainult väga väikest osa elanikkonnast, on ka vale, sest väga paljud suuremad tsentraalkatlamajad kasutavad praegu siiski gaasikütet ja osa ka erimärgistatud vedelkütust. Ma saan aru, et me võtame ühest taskust raha, et täita teist lubadust. Tegelikult selle lubaduse täitmisega meie perede kulud aga hoopis kasvavad, mitte ei vähene ja see lapsetoetuse ilus lubadus läheb lõpuks küttekulude katteks. Kas see on nii?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Katteks jah, aga kindlasti mitte täies mahus, sest lastetoetustele minev summa on

märkimisväärselt suurem kui erimärgistatud kütuse aktsiisi tõstmise või maagaasiaktsiisi tõstmisega saadav raha, need vahed on seal kümne-kahekümnekordsed.

Mis puudutab minu väidet, siis küsija ajab praegu kaks asja segamini. Nende hulk, kes kasutavad kütusena maagaasi, on Eestis arvestatav, aga ka nende puhul on reaalselt lõpparvel hinnatõus ca 1% kandis. Neil, kes kasutavad erimärgistatud kütust, on see tõus suurem, aga nende hulk Eestis on äärmiselt väike.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Ma ei saa eelnõu algatajatest hästi aru. Kas te ei mõista, millises kliimapiirkonnas me elame ja milliseid kütte- ja muid kodukulusid inimestel maksta tuleb, et te arvate, et see on koht, kust tuleb riigieelarvesse täiendavaid vahendeid leida? Te väidate, et ainult umbes tuhat perekonda kasutab erimärgistatud vedelkütust koduses majapidamises. Ma väidan, et see arv on mitu korda suurem. Pange ennast nende inimeste olukorda! Nende kütuarve kasvab järgmisel aastal 38% ja pere mõlemad liikmed on võib-olla pensionärid. Kuidas te neile seda selgitate? Miks te ei pakkunud välja lahendust, et näiteks kahe aasta jooksul oleks neil võimalik riigi rahaga süsteem ümber ehitada, ja kui nad selle ajaga ei ole ümber ehitanud, siis tõstaks seda maksu? Aga tõsta maksu ühepoolset ja öelda, et rumalad inimesed, miks te kasutate seda kütust – kuidas te seda inimestele selgitate?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mul puuduvad andmed selle kohta, et nende inimeste arv oleks mitu korda suurem kui tuhat. Aga olen nõus, et tuhat on arvestatav arv, kuigi mitte proportsionaalselt, kui vaadata kõiki majapidamisi, kus köetakse. Selle jaoks ongi välja mõeldud toetusmehhanism ja see on ka põhjus, miks selle sätte jõustumise tähtaeg, mis algselt pidi olema 1. jaanuar, on edasi lükatud. Seda on tehtud just selleks, et inimestel jääks aasta aega alternatiivsele kütetallikale üleminekuks, ja ka riik toetab seda üleminekut. Seetõttu erinebki eelnõu selle sätte jõustumise aeg teiste sätete omast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma ei suuda kuskilt leida sellist asja, kui palju just era klientidest erimärgistatud vedelkütuse kasutajad riigikassasse raha juurde toovad? Kas te oskate selle summa öelda?

Rannar Vassiljev

Seda peaks seletuskirjast täpselt järele vaatama, peast ei julge ma seda öelda. Kindlasti ei ole see summa võrreldav nende summadega, millele on viidatud teistes valdkondades, näiteks lastetoetuste tõusuks vajaliku summaga. Need ei ole kuidagi võrreldavad. Peast ma praegu seda arvu ei ütle, aga seletuskirjas peaks see olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea ettekandja! Nii see seaduseelnõu ja selle seletuskiri kui ka teie ettekanne jätavad ühemõtteliselt mulje, et tegemist on eelarvepoliitilise aruteluga. Minu paremat arusaamist pidi on aktsiisipoliitikal siiski laiemad eesmärgid. Kas te oskate nende aktsiisitõusude, nende heitliku muutmisega seoses öelda, missugustest aktsiisipoliitilistest seisukohtadest te lähtusite, kui te jõudsite niisuguse ettepanekuni, mis meil täna laual on?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Nüüd peab täpsustama, mis ettepanekuga tegu on või millele te viitate. Kui kogu eelnõule hinnangut anda, õigemini, seda kommenteerida, siis on mul keeruline võtta seda seisukohta, nagu oleks rahanduskomisjon kuidagi selle eelnõu lauale toonud. Selle tõid siia ikka pigem valitsus ja Rahandusministeerium. Kindlasti kannab aktsiisielelnõu n-ö eelarvepoliitilist mõõdet ja sellega on plaanitud saada teatud hulk tulusid, millega katta mitmesuguseid lisakulutusi või tulude vähenemist, nii nagu praegune valitsuskoalitsioon on kokku leppinud. Aga kuna aktsiisielelnõu puudutab päris paljusid valdkondi, siis peaks täpsustama, millise kohta konkreetset oli küsimus adresseeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Meetmeid erimärgistatud kütuse kaotamisest tulenevate kulutuste katteks kodutarbijatele ei olnud selles eelnõus ära märgitud. Komisjonides selle kohta küsides selgus, et ka Rahandusministeeriumi esindaja ei tea veel, millised need meetmed olema saavad. Kuidas need inimesed, kellel on erimärgistatud kütust kasutavad ahjud, oskavad ja suudavad järgmisel aastal oma küttekoldeid ümber ehitama hakata, kui meetmeid pole vastu võetud ega ole isegi plaani, kunas need meetmed vastu võetakse?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Nagu küsija õigesti ütles, peaks see n-ö vahetus aset leidma põhiliselt järgmisel aastal, ja sellest tulenevalt on Vabariigi Valitsuse tegevuskavas ette nähtud ka nende meetmete väljatöötamine. Eeldatavasti peaks see töö lähiajal valmis saama. Selleks, et kodutarbijad jõuaksid uutele kütteallikatele üle minna, on ka selle sätte jõustumise aeg hilisem. Toetusmehhanismide kirjeldus peaks aga lähiajal valmis saama ning siis on võimalik neid teemasid juba selgemini ja konkreetsemalt lahata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete rahanduskomisjoni esimees ja seetõttu kindlasti kursis nii valitsuse kui ka valitsuskoalitsiooni aktsiisipoliitikaga, sh alkoholiaktsiisipoliitikaga. Kas te oskate öelda, kas valitsuskoalitsioonil on selles suhtes mingi kindel, tulevikku vaatav poliitika, mis oleks arusaadav nii tootjatele kui ka tarbijatele? Ja kui see on olemas, kas te võite siis selgitada, milline on valitsuskoalitsiooni alkoholiaktsiisipoliitika?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Tulenevalt sellest, et meil on täna siin üks muudatusettepanek, mis leidis komisjoni heakskiidu, aga mitte mõlema koalitsiooni osapoole heakskiitu, peab ütlema, et konsensuslikku arusaama vähemalt selles valdkonnas meil hetkel ei ole. Seetõttu oleks praegu tõe-

näoliselt ebakorrektnet väita, et valitsuskoalitsioonil on selline ühtne arusaam alkoholipoliitikast, aga ma loodan, et pikemas perspektiivis see Eestis tekib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine küsimus!

Peeter Laurson

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Juba praegu on maagaasi aktsiis Eestis kõrgem kui Lätis ja Leedus. Kahjuks ei toonud Rahandusministeerium välja hinnanguid ja mõjusid, mis maagaasiaktsiisi tõstmine ettevõtjatele kaasa toob. Ettevõtluses on nii, et iga sent juurdehindlust tootele vähendab ettevõtete konkurentsivõimet. Miks Rahandusministeerium ei ole teinud mõjuhinnangut?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Selle koha pealt ma Rahandusministeeriumi eest kosta ei oska. Mis puudutab aga meie ja teiste riikide maagaasiaktsiisi võrdlust, siis eks pilt ongi erinev. Eestis on maagaasiaktsiis ca kaks korda madalam kui Euroopa Liidu riikides keskmiselt ja umbes neli korda madalam kui Soomes. Aga vastab tõele, et näiteks Läti ja Leeduga võrreldes on see meil kõrge. See pilt on Euroopa Liidu riikide kontekstis üsna erinev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea kolleeg! Ütlesite, et valitsuskoalitsioonil ei ole ühtset alkoholiaktsiisipoliitikat ja osapooltel on erimeelsusi. Ometi arutame praegu eelnõu, mis sätestab muu hulgas ka alkoholiaktsiisipoliitika järgmiseks neljaks aastaks. Kas te peate õigeks sellist lähenemist, et olukorras, kus valitsuskoalitsioonis puudub alkoholiaktsiisipoliitika suhtes üksmeel ja selgus, me võtame ikkagi vastu seaduseelnõu, mis toetub kas siis opositsiooni häältele või väga juhuslikele häältele? Ma rõhutan, et see poliitika on mõeldud järgmiseks neljaks aastaks.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma arvan, et selles kontekstis on küll koalitsioonis ja ka üldiselt Riigikogus üksmeel. Kas nüüd ühiskonnas päris konsensust on, aga ma usun, et valdava osa ühiskonna seisukoht on nii nagu siin saaliski, et alkoholiaktsiis ei peaks samaks jääma, vaid peaks tõusma. Alati on muidugi küsimus, millisel määral täpselt. Kõige väiksemat määra saaks ehk kuidagi argumenteerida sellega, milline on proportsioon hinnatõusuga, st alkohol ei või muutuda odavamaks kui teised kaubad poes. Teine variant on seada kõrvale sissetulekute kasv ehk alkoholi lõpphind ei peaks tõusma vähem, kui kasvavad sissetulekud ühiskonnas. Kolmas on see variant, kui ühiskond leiab, et alkohol peaks olema senisega võrreldes vähem kättesaadav. Sellisel juhul peaks aktsiisitõus tagama selle, et lõpptarbija jaoks ületab alkoholi hinna tõus sissetulekute kasvu. Niisugused on laias laastus valikud. Minu meelest on koalitsioonis küll igal juhul üksmeel selles osas, et alkoholiaktsiis peab tõusma. Milline täpselt peaks see tõus olema ühe või teise alkoholigrupi puhul või, ütleme, alkoholigrupi puhul aktsiisiseaduse mõttes, kas praegu kehtiv aktsiisimäär, mille suhtes tõusu arvestatakse, on mõistlik ja õiglane – selles osas on meil tõesti erinevad arvamused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urbo Vaarmann, teine küsimus!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma tulen tagasi selle hinnatõusu juurde, mis puudutab erimärgistatud vedelkütust. Tegelikult on eelnõus ära märgitud, et 7,8 miljonit on see summa, mis on planeeritud aktsiisina juurde. Kui me räägime tuhandest majapidamisest, siis see teeb ühe majapidamise kohta keskmiselt 7800 eurot. Sealt ka esimene küsimus, et see ei ole reaalne ehk need numbrid ju täielikult ei vasta. Kas ma saan õigesti aru, et komisjonis üldse ei arvutata kogu seda asja läbi? Samas te promote kogu aeg, et paneme uued katlad. Kui palju riik siiski loodab saada selle aktsiisitõusuga?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Konkreetselt sellisel kujul seda arvutust rahanduskomisjonis tehtud ei ole. Nii et ma ei hakkaks siin puldis läbi arvutama, kui palju see täpselt iga tarbija kohta aastas teeb ja kas see on realistlik või mitte. Kuna komisjonis sellele tähelepanu ei pööratud, siis ma peaksin hakkama seletuskirjas tuhnima, et vaadata see summa üle, ja seejärel arvutama. Ma arvan, et sellele, millised need meetmed on ja kui palju raha iga tarbija kohta lõpuks tuleb, saab kõige korrektsemalt tähelepanu pöörata riigieelarve menetlemise käigus, sest ennekõike puudutab see muudatus järgmise aasta riigieelarvet. Selleks ajaks peaks olema ka plaan selle kohta, millised need toetusmehhanismid täpselt välja hakkavad nägema. Ma arvan, et siis on see debatt igati asjakohane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Oma ettekandes ütlesite, et erimärgistatud kütus tuleb sellepärast ära kaotada, et leida katteallikad lastetoetuse kasvule. Kas see kummaline ei ole, et koduomanike arvel hakatakse maksma suuremaid lastetoetusi?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma tegelikult ei öelnud seda oma ettekandes, pigem ühes vastuses küsimusele ja kindlasti mitte otseselt sellisel kujul väljendatuna. Aga eks põhimõtteliselt ühiskonnas või eelarve kontekstis ongi alternatiivide küsimus, kas ja kuidas raha ümber jaotada. Ma saan aru, et üldiselt ei ole ükski poliitiline jõud selle vastu, et lastetoetused peavad suurenema. Samas katteallikate kontekstis on vastuseisu põhimõtteliselt iga katteallika puhul. Eks praktiliselt ju nii ongi, et kuskilt tuleb raha leida, et suurendada näiteks lastetoetusi või tulumaksuvaba miinimumi määra, mille osas on minu teada siin Riigikogu saalis ka konsensus. Ja nii palju kui ma mäletan varasematest debattidest, on konsensus ka näiteks töötuskindlustusmaks langetamise osas. Nii et eks see on valikute küsimus ja kuskilt tuleb raha leida. Küsimus oli, kas midagi tehakse koduomanike või siis nende arvel, kes kütavad maagaasiga. Kütteallikate lõikes on toodud välja, et see aktsiis on madal ega ole aastaid tõusnud. Kui küsida, kas

selle tõstmine on üks seitsmest surmapatust, mida kindlasti teha ei tohi, siis selles osas olen ma skeptiline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud komisjoni esimees! Mu küsimus puudutab huvirühmasid. Te mainisite, et olete mitmega neist kohtunud. 25. juunil saatis rahanduskomisjoni ametnik Andres Ando kell 19.23 komisjoni liikmetele muudatusettepanekud selle seaduseelnõu kohta, mis võiksid järgmisel päeval minna arutelule komisjonipoolsete muudatusettepanekutena. Neli tundi ja viisteist minutit hiljem saatsite teie isiklikult – see oli mõni minut enne keskööd – uue muudatusettepaneku. Kes oli see huvirühm, kellega te selle nelja tunni jooksul kohtusite ja veendusite, et tuleb teha viinatootjatele soodus muudatusettepanek?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Selle nelja tunni jooksul ei kohtunud ma ühegi huvirühmaga. Ja kui te viitate viinatootjatele, siis võin öelda, et ma ei ole nendega selle eelnõu menetluse käigus kohtunud, välja arvatud maksumaksjate liidu ja rahanduskomisjoni korraldatud salaturgu puudutaval ühisistungil, mis tegelikult ei olnud otseselt selle eelnõuga seotud, vaid hõlmas laiemat teemat.

Mis puudutab praegu arutatavat eelnõu, siis rahanduskomisjonis tõstatati eelmisel istungil – ja mitte minu ega meie fraktsiooni poolt – see teema, mille mõte on nüüd muudatusettepanekuna vormistatud ja siia jõudnud. Tookord mäletatavasti palusin komisjoni esimehena selleks, et ettepanekut oleks võimalik kuidagi hääletada, lähtuda komisjoni tavast, et muudatusettepanekud esitatakse kirjalikult. Kuna eelmise päeva, 25. kuupäeva õhtuks ei olnud seda muudatusettepanekut kirjalikult laekunud – ja mis siin salata, see muudatusettepanek tundus mulle, nagu ka komisjoni hääletuse tulemus näitas, sümpaatne –, siis oli mul alternatiiv, kas anda oma komisjoni liikmetele korraldus pärast tööpäeva lõppu see ettepanek ära vormistada või teha seda ise. Tegu ei ole väga keerulise muudatusettepanekuga. Lihtsa protsentarvutusega, niisugune põhikooli tasand, kui ma õigesti mäletan, on tõstetud alkoholiaktsiisi

määrana nelja aasta jooksul. Muudetud on nelja arvu seaduseelnõus ja see on korrektselt vormistatud. Ma arvan, vähemalt loodan, et see on igale Riigikogu liikmele jõukohane tegevus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi oma kolleegi esitatud küsimuse juurde, millele te vastasite, et ei jõua eelnõu seletuskirjas sobrada. Selles tänase lugemise seletuskirjas ei olegi midagi, seda ongi vaid üks lehekülg. Aga esimese lugemise seletuskirjas on toodud kaks arvu. Selle meetmega, nimelt eramajapidamistele vedelkütuseaktsiisi kehtestamisega loodetakse saada riigieelarvesse 7,8 miljonit eurot. Selle kohta siin küsitigi. Ka on kirjas, et asi puudutab 1000 majapidamist, mille kohta te kinnitasite, see on kindlasti õige arv. No ei ole ju midagi keerulist: kui 7,8 miljonit jagada 1000-ga, saame 7800 eurot majapidamise kohta. Kas te julgete siin kinnitada, et keskmiselt maksab iga majapidamine järgmisel aastal rohkem 7800 eurot või usute, et need seletuskirjas toodud arvud ei tarvitse õiged olla?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Olemata selle seletuskirja autor, ei hakka ma siinkohal neid arve kinnitama ega ka ümber lükkama. Soovi korral on võimalik selle küsimusega pöörduda autori ehk Rahandusministeeriumi poole ja sealt vastus saada. Ise neid arvutusi mitte teinuna ja ka mitte näinuna algallikaid, mille põhjal on need arvud seletuskirja saanud, ei julge ma hakata neid ei kinnitama ega ümber lükkama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea Rannar! Nagu ma aru saan, oled sa rahanduskomisjoni esimees. Aga sa oled nii vähenähtav rahanduskomisjoni esimees, et seda ametit on raske uskuda. Palju nähtavam oled sa sotsiaaldemokraadina. Kuidas ikkagi on sulle vastuvõetav see, et sotsiaaldemokraadid lähevad nüüd lastetoetuste suurendamise nimel nende inimeste kallale, kellel

suhteliselt suure tõenäosusega on oma maja ja kellel suhteliselt suure tõenäosusega on ka mõned lapsed? Te annate nagu lastele toetust ja võtate teise käega selle summa päris jõhkralt tagasi? Lisaks olete esitanud Riigikogule seletuskirjas valeandmeid. Vähemalt mina tean kolme majapidamist, kes kütavad siiani õliga. Üks neist kuulub mulle ja ma arvan, et minu tutvusringkond ei ole nii suur, et juba tervelt mikroprotsent minu tuttavatest jääb löögi alla. Ütle ausalt, kas sul häbi ei ole seista siin täna sellise eelnõuga ja olla homme ka sotsiaaldemokraat?

Rannar Vassiljev

Ei ole. Eks ma rahanduskomisjoni esimees olen sotsiaaldemokraadina ja vastupidi ka. Ma siiski kordan veel kord üle, et ei ole ei mina ega rahanduskomisjon seda seletuskirja esitanud, nii et kui seal on ebakorrektsusi – ma rõhutan, et juhul, kui on –, siis ma isiklikult selle pärast vahest häbi tundma ei peaks. Aga mis puutub sellesse, kas laiendada teie isikliku tutvusringkonda puudutavat näidet üldisele statistikale, siis see on alati seotud väga suure riskiga. Ma arvan, et üldiselt on eri institutsioonide kogutud statistika usaldusväärsem kui üksikisiku tutvusringkonna baasil tuletatud arvud. Ja seda mitte ainult praegusel juhul, vaid ka laiemalt. Tihti tekib arvamus, et kui tutvusringkonnas on palju ühtmoodi mõtlevald inimesi või kas või üht kütteallikat kasutavaid inimesi, siis nende osakaal kogu ühiskonnas on suur. Mina isiklikult olen alati usaldanud pigem statistikat ja eeldanud, et see on korrektselt kogutud ja konkreetse metoodika puhul probleeme ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Väga korrektne väide, et usaldada tuleb statistikat. Samas, kui härra Kallo viide arvudele õige oli – et 7,8 miljonit tuleb jagada 1000-ga ja siis peab õliküttega majas üks leibkond aastas 7800 eurot rohkem maksma –, siis selle kohta te ütlesite, et ei julge seda kinnitada ega ümber lükata. Nii selle statistikaga siis on. Minu meelest on siin asjad veidikene udused. Aga mul on konkreetset küsimused, mis puudutavad inimeste toimetulekut.

Kõigepealt, kui mitu leibkonda Eestis kütab oma elamist gaasiga ja kui palju kolme aasta pärast nende küttearve kasvab, kui me rehkendame kumulatiivselt protsent aastas, nagu on viidatud, et üldarve hakkab kasvama? Mitu leibkonda Eestis kütab gaasiga? Ja teiseks, me räägime praegu, et õliküttel kortermaja puhul võib olla tegemist ühe katlaga ning võib-olla sellest on tekkinud see arvude lahknevus. Mitu leibkonda Eestis kasutab seda vedelkütust, millest siin juttu on?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Need arvud on seletuskirjas toodud ja nendest lähtun ka mina. Mingit täiendavat informatsiooni mul selle kohta ei ole. Rahanduskomisjoni istungitel ei ole seda teemat tõstatatud, nii et komisjonipoolse ettekandjana mul ei ole ka erilist põhjust sellest rohkem informeeritud olla. Loomulikult juhul, kui ma seda oleksin, siis ma hea meelega need arvud ka välja ütleksin, aga kinnitan, et mul ei ole rohkem informatsiooni, kui seletuskirjas on. Mis puutub asjaomasesse tõusu, siis see sõltub sellest, kas on tegu kaugküttega. Sel juhul on see 0,7% aastas ja kõige kõrgem tõus võib olla 1,4%. Selle põhjal on võimalik teha aegrida ja vastavalt protsent välja arvutada. Tegu ei ole väga keerulise matemaatilise tehtega, aga vajaksin selleks siiski kalkulaatorit ja natuke aega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Jällegi peab möönma, et teil ei ole kerge kaitsta eelnõu, mille puhul te tõenäoliselt ka ise sisimas sülitate üle õla. Minu küsimus puudutab seda, et nii Jürgen Ligi kui ka teie olete väitnud, et olete nende eelnõudega siin Riigikogus selleks, et leida kätteallikaid lubadustele, mis te olete välja käinud. Samas mõni nädal tagasi väitis teie partnererakonna juht parlamendis, et kõikidele lubadustele, mis te märtsis omavahel kiiresti kokku leppisite, on kate olemas ja mitte ainult olemas, vaid seda isegi ületatakse ligi 40 miljoni euroga. Minu küsimus kõlab nii: kas teil on ülevaade sellest suurest ülejäägist ja miks te ei võta siis

sealt katet oma lubadustele, mis on sihtgrup-
pidele antud?

Rannar Vassiljev

Ma pole küll see isik, kelle sõnadele viidati, aga ma usun, et too isik pidas katte all silmas just neid eelnõusid, mis praegu Riigikogus menetluses on. Ilma nende läbimineku taht-
lasti neid katteallikaid ei ole. Usun, et meie partnererakonna esimees just sellest lähtus. Mis puutub võimalikku ülejääki, siis küsimus on eelarvepositsiooni parandamises. Teatavasti ei või Riigikogule esitada riigieelarvet, mis poleks struktuurselt tasakaalus, vaid oleks negatiivses suunas kaldu. Mittetasakaal on küll lubatud, aga kalle võib olla ainult positiivses suunas. Sel põhjusel on vaja tõesti eelarvepositsiooni parandada. Ka IRL on siin saalis rõhutanud, et eelarvepositsiooni tuleb parandada nii nominaalses kui ka struktuurses kontekstis ja sellest lähtuvalt on tõesti katteallikate hulk pisut suurem kui täiendavate kulutuste või tulude vähendamise hulk. See tähendab seda, et võrreldes varasemate otsustega peaks eelarvepositsioon nende eelnõude seadusena jõustumisel eelduste kohaselt paranema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Austatud ettekandja! Reeglina tõstetakse aktsiisi kahel põhjusel. Üks põhjus on soov tarbijate käitumist muuta, teine eesmärk on eelarvet täita. Kui tõsta nii gaasi kui kodumajapidamises kasutatava õlikütuse aktsiisi, siis on mängus järjekordselt kaks lähenemist. Milline võiks olla valitsuse eesmärk? Kas ainult riigieelarvet täita või ka tarbijate majandamine efektiivsemaks muuta? Õliküte kindlasti ei ole efektiivne, aga kas te komisjonis arutasite ka alternatiive? Kas võiks näiteks üle minna pelletite peale ja kas selleks on ette nähtud ka mingisugused soodustused?

Rannar Vassiljev

Kui kaugemalt pihta hakata, siis jah, täpselt need kaks eesmärki eelnõul on. Üks siht on suurendada riigi tulusid seoses teemadega, mida ma siit puldist olen markeerinud ning mis on seotud täiendavate kulutuste ja tulude vähenemisega, teine eesmärk on mõjutada tar-

bijate käitumist. Eks sellest tulenevalt aktsiisid maksupoliitika vahendina välja ongi mõeldud. Soovitakse just neid kahte funktsiooni täita. Mis puutub konkreetset kergesse kütteõlisse, siis tõesti, ega pakutud meede kõige efektiivsem ei ole. Üleminekut teisele kütteviisile on, nagu ka küsimuses viidati, plaanis toetada, mehhanismid töötatakse välja lähiajal. Seejärel on võimalik neile ka hinnang anda ja eelarve kontekstis kogu kompenseerimise mehhanismi arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Lugupeetud ettekandja! Teil on viimastel nädalatel koalitsioonis kindlasti olnud tõsiseid vaidlusi alkoholiaktsiisi teemal. Äkki te annate ka Riigikogule ülevaate arutatud teemadest ja puhkenud vaidlustest, eelkõige vahest sellest, mis põhjusel teie koalitsioonipartner Reformierakond on keeldunud tuntavalt tõstmast alkoholiaktsiisi alkoholiturul laiemalt ehk siis ka nendel jookidel, mille kangus on väiksem. Mis on peamised argumendid, mis on toodud? Ja mille tõttu rahanduskomisjonis hääled jaotusid kahetsusväärset nii, et vaid kuus komisjoni liiget oli selle eelnõu poolt, mida te täna ette kannate, mitte ei tehtud konsensuslik otsus?

Rannar Vassiljev

Kindlasti igas koalitsioonis arutatakse sääraseid teemasid nii, et püütakse leida n-ö ühisosa. Ma arvan, et see on koalitsioonipoliitikas tavapärane protsess. Ja kindlasti on koalitsioon ka selle teema puhul rakendanud tavapära protsessi. Iseenesest me loomulikult oleme asja arutanud, aga ma ei oska siin konkreetset Reformierakonna nimel sõna võtta või õigemini mul oleks kohatu seda teha. Ent ma arvan, et küsimus on selles ning ausalt öeldes eks see ole ka mõnes mõttes arusaadav, et pikalt valitsuses olnud Reformierakond tõenäoliselt leiab, et seni viljeldud poliitika on õige ja tagab selle, et alkoholi ei hakata liiga varakult tarbima. Üldine eesmärk aga on, et alkoholi tarbimine Eestis oleks väiksem. Praegu on see kindlasti liiga suur.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! On ju tehtud mitmesuguseid uuringuid ja ekspordid on viidanud, et Eestis on just noortele suunatud lahja alkohol liiga odav ja liiga kättesaadav. Eriti ohtlikud on need nn popjoogid, mis õpetavad noori jooma. Korduvalt on rõhutatud, et just selles sektoris peaks aktsiis tunduvalt kiiremini ja kordades tõusma, aga alati väidetakse, et see ei ole võimalik, pole lahendust, mis aitaks seda teha. Kui tõsiselt rahanduskomisjon seda teemat on arutanud? Õlleaktsiisi tõus on muudatusettepanekuna ju esitatud.

Rannar Vassiljev

Eri aktsiiside tõusu arutas rahanduskomisjon väga põhjalikult. Me korraldasimegi oma koosolekud vastavalt teemale ja need olid päris pikad arutelud. Mis puutub nn alkopoppidesse, siis mulle tundub, et üldiselt on aimu, mida nende all mõeldakse. Polegi nii tähtis, mille baasil need tehtud on. Kui me võtame näiteks siidri või selle, mida me tavapäraselt siidriks nimetame, siis üks seegi kvalifitseerub alkopopiks, kuigi selle baas on tihti hoopis teine, osaliselt vein või tihti ka kangem alkohol. Nende jookide maksustamise probleem on ennekõike selles, et nende baasalkohol on mingisugune konkreetne alkohol, millele on kehtestatud aktsiisimäär. Tegelikult need alkopopid võib-olla ei olegi poes kõige odavamad kraadidega joogid, aga need on väga suure potentsiaaliga just selles mõttes, et noortele võib tunduda, et need ei olegi päris alkohoolsed joogid. Kindlasti tunduvad need noortele maitsvamad kui paljud teised alkohoolsed joogid ja ka oma värviliste siltidega ahvatlevad need tarbima. See ei ole mitte ainult Eesti probleem, vaid laiem mure.

Komisjon on sel temal Rahandusministeeriumiga tihedalt suhelnud ja uurinud, kuidas oleks võimalik sellele probleemile lahendust leida. Ehk oleks võimalik alkopoppe teistmoodi maksustada kui muud alkoholi. Sellesama küsimuse ees on paljud teised Euroopa Liidu riigid ja siiani väga head lahendust ei ole leitud. Ma võin nüüd riigiga eksida, aga vist Luksemburg on seda hiljuti üritanud. Head praktikat ei ole, aga komisjon on Rahandusministeeriumil palunud selle teemaga kindlasti edasi

tegelda ja otsida võimalusi grupeerida aktsiisiseaduse mõttes joogid teisiti kui seni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Ma jätkan selle teemaga. Ilmselt on asi ikkagi rohkem soovis tarbimist maksustada, kas siis keegi kaitseb kellegi turuhuve või mitte. Küsin aga lisaks seepärast, et teatud valdkondades me ei armasta erisusi, alkoholi maksustamisel need aga meeldivad meile hirmsasti. See kehtib isegi lahja alkoholi puhul ja sama lugu on tubakaga. Kas te olete arutanud seda, et tubaka maksustamine võiks olla võrdsustatud? Ja küsin ka ühe habemega küsimuse. Igal aastal me tõstame kange alkoholi aktsiisi ja nüüd siis ka lahjema alkoholi aktsiisi, aga meil on üks tootegrupp, mida ei nimetata alkoholiks, vaid lõhnaveeks, aga mis on justkui joomiseks meisterdatud ja mida müüdi mõni aasta tagasi üle miljoni pudeli aastas. Kas te olete arutanud ka odekolonni maksustamist?

Rannar Vassiljev

Üritan vastata, alustades küsimuste algusest. Esimene teema puudutas seda, kas alkopoppide puhul on tegu pigem tahtmise puudumisega või on see objektiivne probleem. Mulle tundub, et see on pigem objektiivne probleem. Kui asi oleks meil ainult tahtmise puudumises, siis tõenäoliselt suuremas osas Euroopa Liidu riikides või Euroopas laiemalt oleks probleem lahendatud. Aga see ei tähenda, et tahtmise olemasolu korral pole võimalik midagi teha. Ma võin öelda, et kõik rahanduskomisjoni liikmed jagavad seda seisukohta, ja ma eeldan, et meil üritatakse probleemile lahendust leida. Sellega tegeldakse.

Mis puutub kehtivatesse erisustesse, siis jah, meil on alkoholil erinevad aktsiisimäärad. Kõike päris ühe vitsaga lüüa on keeruline ja tõenäoliselt see ei oleks ka põhjendatud. Euroopa Liidu riigis on see näiteks veini puhul lausa välistatud. Kui teiste alkoholigruppide puhul rakendatakse alkoholisisaldusel põhinevat maksustamist ühe või teise määraga, siis veini puhul on maksustatud maht. Ei ole vahet, kas veinis on näiteks 8% või 14% alkoholi, maksustamine sõltub kogusest. See ei ole Eesti

välja mõeldud süsteem või erisus, vaid Euroopa Liidus kokku lepitud. Samas on alkoholi maksustamise pilt Euroopas väga kirju ja erineb riigiti palju. Kui maksumääradele pilku peale visata ja neid natuke analüüsida, siis paljude riikide puhul on näha, et üritatakse kuidagi eelistada jooke, mida toodetakse ka kohalikul tasandil. Kõige ekstreemsemad näited on veiniriigid, kes veiniaktsiisi ei rakenda. Nii et pilt on üsna kirju.

Mis puutub tubakasse – ma lähen küll vastusega väga pikale, aga mis teha, iseenesest on need ju huvitavad teemad –, siis tubakal on eriti omamoodi aktsiisimaks. Nimelt ei maksustata mitte nikotiini või muud negatiivse mõjuga ainet, vaid lähtutakse ühelt poolt toote mahust ehk sisuliselt sigaretipakist ja teiselt poolt selle paki hinnast poes, n-ö lõpphinnast. Teiste aktsiiside puhul sellist poliitikat ei rakendata. Kui tuua paralleel alkoholi, siis ei ole vahet, kui kõrge on asja lõpphind poes. Aktsiisimaks on kas alkoholi- või veini puhul pudelipõhine, aga tubaka puhul on rakendatud kaks komponenti.

Milline on komponentide osakaal, see on ka riigiti üsna erinev. On riike, kes on sisuliselt hinnapõhise aktsiisimaksu ära kaotanud. Näiteks Rootsi, Taani ja Holland, kui ma nüüd õigesti mäletan, on selle määra äärmiselt madalaks viinud. Asjaomane kohustus tuleneb aga tegelikult Euroopa Liidu direktiivist, olemas peab see olema. Miks see nii on, selle väljaselgitamiseks peaks natuke põhjalikumalt ajalukku kaevuma. Kogu aktsiisipoliitika iseenesest aga on mõnes mõttes eriline ja erisusi täis. Ning seda mitte ainult Eestis, võib-olla mujal on neid isegi rohkem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea Rannar Vassiljev! Ma tulen ikkagi tagasi põhimõttelise küsimuse juurde, mis puudutab eelnõu seletuskirja. Teatavasti parlament on valitsusülene instants, mille valib rahvas. Ja kui sina väidad meile siin järjekindlalt, et sa ei tea selle eelnõu seletuskirja sisust midagi, sest see on valitsuse ette valmistatud, siis ma värskendan su mälu. 7,8 miljonit peaks aktsiisi laekuma, kui seadus rakendub 1. maist 2015. Aastal 2016 plaanite

te eraisikutelt ehk tuhandelt residendilt saada kätte 13 miljonit eurot, mis teeb igäühelt 13 000 eurot aastas. Andke mulle andeks, aga kas sa ei leia, et sul oleks mõistlik rahanduskomisjoni esimehena ise teha ettepanek selle eelnõu lugemine katkestada? Sellist sisulist praaki ei ole õigus valitsusel, kes ei ole parlamendiülene organ, siia tuua.

Rannar Vassiljev

Ma ei ole öelnud, et mul ei ole ettekujutust, mis seletuskirjas on, küll aga olemata selle autor või ka autori esindaja, on mul keeruline kuidagi selle eest vastutust võtta. Samas mõõnan, et küsimused, mis on 7,8 ja 13 miljoni euro kohta esitatud – tegu on siis eratarbijatelt plaanitava summaga –, tekitavad ka minus natuke küsimusi. Aga ma ei julge kinnitada, et need arvud on valed või õiged. Seda aga võin rahanduskomisjoni ettekandjana kinnitada, et nende arvutuste õigsust rahanduskomisjoni koosolekul küsimusena ei ole tõstatatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste, teine küsimus!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi alkoholiaktsiisi juurde. Mulle on jäänud mulje, et täna ei tahagi keegi otsida lahendusi alkopopi küsimusele. Ikka leitakse põhjendusi, miks seda teha ei saa, ja mitte keegi ei taha lahendusi pakkuda. Aga see selleks. Teatavasti on ka eri organisatsioonid avaldanud oma arvamusi eri liiki alkoholi aktsiisi tõusu kohta. Oskad sa öelda, milline ettevõtte või kes täpsemalt seisab kõige jõulisemalt vastu lahja alkoholi aktsiisi proportsionaalselt kiiremale tõusule? Mulle on jäänud mulje, et ühe peaministri parteile lähedal oleva ettevõtte ja peaministri seisukohad on tihti väga sarnased.

Rannar Vassiljev

Ma sellise sarnasuse analüüsi teinud ei ole, nii et ma ei oska seda kommenteerida. Aga selles ei ole mitte midagi erilist, et kui mingis valdkonnas terendab aktsiisi- või mingi muu maksutõus, siis on see plaan valdkonnas tegutsevatele ettevõtetele vähem sümpaatne. Ma arvan, et selles kontekstis ei ole põhjust sellele

kuidagi eriliselt reageerida. See on ühiskonnas täiesti tavaline protsess. Mis puutub teie küsimusse, siis on organisatsioon, kes on rahanduskomisjoni poole pöördunud ettepanekuga, et aktsiisitõus võiks olla suurem. Nende pöördumised on avalikud ja neid on päris mitu – kuus tervishoiuorganisatsiooni ja lisaks veel lastevanemate liit. Nemad tõesti on meie poole pöördunud. Aga selles, et asjaomased ettevõtjad seda plaani kommenteerivad ja et see neile kõige sümpaatsem ei tundu, pole minu meelest küll mitte midagi taunimisväärset ega imelikku.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma tulen tagasi kütteõliga kütjate juurde – kui palju neid Eestis ikkagi on. Statistikaameti leibkondade energiatarbimise uuringuga tehti mõni aasta tagasi kindlaks, et Eesti 560 000 leibkonnast kütab 0,8% katelt kütteõliga, sh maal 1,2% ja linnas 0,6%. See teeb lihtsa arvutuse järgi ligi 4500 majapidamist või leibkonda. Need arvud ei lähe kuidagi kokku eelnõu algataja esitatud andmetega. Ja teiseks, algataja on võtnud aluseks, et umbes 8000 eurot laekuks keskmiselt ühelt majapidamiselt lisaaktsiisi. Me teame Statistikaameti uuringu järgi, et 2 tonni aastas on keskmine kütteõli tarbimine, kui tegemist on kodumajapidamisega. Ma saan aru, et tonni me maksustame 400 euroga. Algataja arvutuste järgi tarbiks aastas üks majapidamine kütteõli 20 tonni. Need asjad ei lähe kokku. Te lapite ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus, palun!

Urmas Reinsalu

... neid eelarveallikaid ja augud on praegu sees. Rannar, selgita, mis toimub!

Rannar Vassiljev

Esimesel lugemisel, kui oli võimalus eelnõu algataja esindajale küsimusi esitada, seda teemat ei tõstatatud. Olemata süvenenud algallikatesse, mille põhjal need arvud on seletuskirja jõudnud, ei oska ma täiendavat kommentaari anda. Aga nagu ma vastasin eelmisele

küsimusele – või oli see juba üle-eelmine küsimus? –, see arvutuskäik tekitab tõesti küsimärke.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma lähen siit edasi. Parlament ei ole vaatamata erinevatele ajaloolistele näidetele valitsuse kummitempel. Sina oled rahanduskomisjoni esimees. Need õigustused, et küsimust ei ole arutatud või ei teata täpselt, mida eelnõu sisaldab ja milline on selle reaalne mõju just nimelt kütteõliga kodusid kütvatele elanikele, ei anna mitte mingit alust käituda siin nii, nagu me ei teaks, millist otsust me vastu võtame. Tegu on juba eelnõu teise lugemisega ja kui siin täna see asi läbi läheb, siis pannakse see homme kolmandale lugemisele ja seadus võetakse vastu. Aga selle mõju nii riigieelarvele, mida sinu juhtimisel hakatakse sügisel menetlema, kui ka nendele inimestele on arusaamatu. Kas sa ei leia, et selle eelnõu lugemise peaks katkestama?

Rannar Vassiljev

Juhul kui seletuskirjas ongi arvudega eksitud, siis ega see ei muuda aktsiisitõusu mõju konkreetsele tarbijale. See on ikkagi kerge kütteõli puhul väljaarvutatav. Samas võib selles kontekstis tõesti tekkida küsimus, kas seletuskirjas on toodud õige arv, kui palju on majapidamisi, kes kõnealust kütust kasutavad, ja kas muudatusest eeldatav tulu riigieelarvele on nii suur, nagu on seletuskirjas väidetud. Juhul kui see info ei ole korrektne, siis tuleb seda kindlasti nii Vabariigi Valitsuses kui ka hiljem rahanduskomisjonis ja kogu Riigikogus eelarve katteallikaid käsitledes arvestada. Kui tegu peaks olema mitte kõige korrektsema laekumiste prognoosiga, siis tuleb see üle vaadata ja eelarvet arutades otsustada, kas peab leidma täiendavaid katteallikaid või vähendama kavandatud kulutusi. Ma ei leia, et see on põhjus teine lugemine katkestada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Mu küsimus puudutab alkoholiaktsiisi. Aastaid on vaieldud teemal kange alkohol *versus* lahja alkohol ja kuidas neile aktsiisi määrata. Meil ei ole ka mujalt Euroopast ühtset eeskujut võtta, ajakirjandus on näiteid toonud servast serva. Suured ootused olid seotud rohelise raamatuga. Aastaid räägiti, et kohe-kohe see tuleb, saab valmis ja siis me saame sealt suuniseid. Eksperdid valmistasid selle raamatu ette ja panid sinna kirja küllaltki konkreetsed ettepanekud, aga poliitikute töö tagajärjel see nuditi ära ja lõpptulemus sai küllaltki üldsõnaline. Kas rahanduskomisjonil on rohelisest raamatust abi olnud või tuleb see töö luhtunuks tunnistada, sest meil ei ole sealt midagi võtta?

Rannar Vassiljev

Selle protsessi käigus rahanduskomisjonis rohelise raamatu argumentatsiooni pole kasutatud. Nii et praktikast lähtudes võib väita, et ühel või teisel kujul argumenteerimiseks see kuigi hea dokument ei ole, konkreetseid vastuseid anda see ei aita.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna, teine küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Hea ettekandja! Ma lähen edasi oma esimese küsimuse juurest. Sa ütlesid sellele vastates konkreetselt, et selle seaduseelnõu mõjud on ühte, teist või kolmandat pidi eba-korrektelt esitatud. Valitsus ja valitsuskoalitsioon ei tea täpselt, millised need mõjud tegelikult on. Mul on tunne, et eelarveaukude lappimiseks ja koalitsioonilepingu kokkukirjutamiseks on esitatud suuremad arvud, päris elu saab olema hoopis teistsugune. Aga tegelikult kannatavad inimesed. Sa ise ütlesid samuti, et see seadus hakkab mõjutama inimesi, kes kütetõliga kütavad. Nemad peavad neid makse maksma. Riigieelarves on arvestatud suures osas valede numbritega, aetakse häma. Ma küsin veel korra, kas sellisel tasemel seaduseelnõu rahanduskomisjon täna tõesti toetab.

Rannar Vassiljev

Ma rõhutan veel kord, et kui eelnõus tunduvad olevat ebatäpsused, siis peame selle üle

vaatama ja kindlaks tegema, kas on tegu ebatäpsusega või mitte. Aga see ei muuda tulevase seaduse mõju konkreetsele inimesele. Küll võib see mõjutada seda, millega valitsusel ja Riigikogul tuleb tegelema hakata. Juhul kui mõju riigieelarvele on väiksem, siis tähendab see seda, et riigieelarve koostamisel tuleb leida täiendavad kätteallikad. Ma rõhutan veel kord, et see kõik on juhul, kui tõesti on tegu ebatäpsustega. Ma ei jõua siin puldis seletuskirja analüüsida.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Kui me vaatame Riigikogu päevakordasid ajaloo jooksul, siis näeme, et ühtegi seadust pole muudetud nii tihti kui alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust. Seoses sellega tahan sinu käest küsida – ma näen, et küsimused juba lõpevad –, kas komisjonis arutati või mis on sinu arvamus, millal tulevad siia saali selle seaduse järjekordsed muudatused. Või saaks ma sellele küsimusele vastuse valitsuselt?

Rannar Vassiljev

Eks siin peab vaatama konkreetselt teemade lõikes. Aktsiisiseadus reguleerib väga paljusid eri valdkondi ja seetõttu seda võrreldes n-ö tavapärase seadustega tihedamini muudetaksegi. Üks põhjus aga on ka Euroopa Liidu direktiivid, mis on ajendanud varasemaid muudatusi. Mingit konkreetset plaani, et aktsiisiseadust hakatakse taas üle vaatama, rahanduskomisjoni istungitel siiski üles ei kerkinud. Samas kindlasti on teemasid, kas või seesama täna siin välja toodud alkopoppide teema, millega seoses võidakse see seadus uuesti meile arutada anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Täname Rannar Vassiljevit! Avan nüüd läbirääkimised. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Eelnõu arutelu läks meil siin taas päris kuumaks ja kuskiltmaalt on see täiesti normaalne. Ma kasutan

nüüd võimalust siin puldis olles korraks ajas tagasi minna. Riigikogu aseesimehe kiire haamrilöögi tõttu jäin ma elust maha. Tahtsin nimelt eelmise päevakorrapunkti arutelul juhtida tähelepanu, millise mängleva kergusega võtab riik ettevõtjatelt intressivaba laenu, pikendades käibemaksu tagastamise tähtaega 60 päevani. Kui meie jääme maksuametile midagi võlgu, siis rakendatakse intressi, mis on võrdne SMS-laenu kontorite intressiga ehk 21% aastas. Kinnitan veel kord, et kui valitsus ja kogu valitsuskoalitsioon siin selliseid eelnõusid jõuga läbi suruvad, siis pikka aega neile ennustada ei saa.

Aga tuleme nüüd konkreetse eelnõu juurde, mille puhul absurd läheb järjest hullemaks. Rahanduskomisjoni esimees seisab siin puldis ja täiesti kaine peaga väidab, et ta ei tea, mida Eesti Vabariigi valitsus on talle sinna komisjoni esitanud. Ta on seal põhimõtteliselt lihtsalt nagu tore ja ilus poiss – tüdrukud talle meeldivad, tema meeldib tüdrukutele, aga ärge tema käest jumala pärast küsige, kas asjaosalisi majapidamisi on tuhat või kümme tuhat, ei ole oluline. Me järjest ja järjest juhime tähelepanu, et kulla mees, saa täiskasvanuks ja käitu ükskord riigimehena! Kui valitsus on teinud praagi, siis meid on siia valitud valitsust ohjeldama. Ma ei räägi enam kogu sellest põhimõttest ja mõjust, mida see seadus kütteõliga kütjatele kaasa toob. Rumal on väita, et meil on vaja suuremaid lapsetoetusi maksta. Reeglina kasvatatakse lapsi nendessamades majades, seega on nii, et ühe käega annan, teisega võtan. Mis sinu roll lõpuks ikkagi on? Sa lihtsalt tekitad justkui õilsa eesmärgi nimel nulliringi. Ma arvan, et neid majapidamisi on 10 000, mitte 1000 – siis hakkab juba tekkima mingigi loogika. Ning kui sa juba 10 000 majapidamisele tekitad sellise jura, siis ei ole sa koolis kümne piires ilma vigadeta arvutamist ära õppinud.

Nüüd nad räägivad alternatiividest. Ma olen siin korduvalt küsinud selle kohta, et rahanduskomisjoni esimees ütleb, et üksikust rääkida ei ole õige, sest see ei peegelda tegelikke tendentse ühiskonnas. Mis asi on ühiskond? Ühiskond ongi, kui liigutakse üksikult üldisele. Ma olen oma majapidamist renoveerinud ja hakanud kasutama maakütet, mida peetakse kõige progressiivsemaks. Elektri hind tõusis vabale turule üle minnes, elektriarve kasvas 40%. Kui kasutan kütteõli, kasvab arve ikkagi.

Nüüd räägitakse: pange kõik puidupelletikatel! Ma arvan, et need pelletijuttu ajavad mehed ei ole mitte kunagi aru saanud, et puidupellet on üks kõige mõttetum perspektiiv, mida meile maalikse, sest pelleti tootmiseks kulutatakse energia on kohutavalt suur ja pelleti tooraine, muuseas, tuleb sellest samast Eestimaa loodusest. Ütlen teile ausalt ja otse, et kui pelleti propageerimine aina kasvab, siis see jõuab lõpuks ringiga tagasi sinna, kuhu kõik asjad ringiga tagasi jõuavad. Pelleti hind käitub nafta hinnaga sisuliselt samamoodi ja ühel hetkel hakkab samuti tõusma. Kas rahanduskomisjoni esimees teab, mitu eurot maksab kuiva kasepuu ruumimeeter täna? Ilmselt ei tea. See maksab kohaletooduna 52–54 eurot. Üks keskmine majapidamine vajab ruumimeetreid umbes 20. Kõikvõimalike kütuste hinnad on kogu aeg üles läinud. Rääkida sellest, et me siin reguleerime, teeme seda ja seda ning anname lastele raha – mina nimetaksin seda kodanikkonna paljaksröövimiseks palga saamise hetkel.

Ma palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Aivar Riisalu

Tegelikult luuakse riiklikult olukord, kus inimesed on sunnitud tegema suuri möödapäsmatuid kulusid. Nii tehakse nad paljaks, peredelt võetakse ära võimalus end ise ära majandada. See ei ole mõistlik! See ei ole jätkusuutlik! Ja selle tõttu on kõik needsamad jupitamised, mida siin täna entusiastlikult juba kolmandat korda tehakse, tegelikult kuritegu oma rahva vastu.

Me ei saa elada nagu mingisugused komsolid, nagu vanasti kenasti öeldi. Tulime komsomolikoosolekule ja meile anti ülesanne ehitada tamm. Meil on nüüd ülesanne suurenda lastetoetusi, meil on ülesanne teha seda ja seda. Komsolid hakkasid mõtlema, kust nad raha saavad. Aga võtame raha rikastelt, võtame raha inimestelt! Ei saa niimoodi elada!

Ütlen teile ausalt ja otse: seda kõike ei ole võimalik lõputult taluda. Sellel lihtsal põhjusel ma veel kord kutsun üles ka sotsiaaldemokraate, kes tahavad selles maailmas edasi eksisteerida: proovige aru saada, et selline lööktöö korras aukude lappimine ei ole jätkusuutlik! Ka teie jaoks on valimisteni jäänud kümme

kuud, vist isegi vähem, ma ei oska seda hoobilt arvutada.

Asi on selles, saage õigesti aru: mida rohkem me siin selliselt käitume – ma näitan ka enda peale näpuga –, seda rohkem vaatavad inimesed kogu sellele süsteemile otsa ja ütlevad, et meie elukeskkond halveneb, kuigi me justkui proovime seda parandada. Elukeskkonna parandamine nende suunatud meetmetega, nagu lastetoetus seda on, ja selle juures tegelikult halvendades olukorda kuskiltmaalt mitmeid kordi rohkem – see ei ole õiglane. Täna me võime ju öelda, et õliküttega majades kasvavate laste jaoks lapsetoetust ei ole olemas. Nemad ei saa lapsetoetust! Kas me tahame saavutada seda, et ühele osale lastest anname toetust, aga teistele ei anna? Just nendesamade laste vanemate arvel me tegelikkuses seda ju teeme.

Kui me jõuame välja selle absurdini, mida räägivad meile siin need numbrid, siis tegelikult ei ole sellel kõigel enam mitte mingisugust sisu. Uskuge mind, kallid poliitikud, selliste eelnõude menetlemine on kuritegelik ja see tuleb lõpetada täna ja siin ja ühiste jõududega. Saage aru, minu soov on see, et ka sotsiaaldemokraadid oleksid märtsis 2015 Riigikogus esindatud, et nad oleksid mõistlik erakond, et nad tegelikult edendaksid maailma vaadet, mida nad edendama peavad. Reformierakonnast ma ei taha rääkida, seal ei ole juba ammu enam miski püha. Sellega on niikuinii kõik selge – nemad mängivad meie kõigiga vaheldumisi, mõni lihtsalt on pikemalt mängust kõrval olnud. Ütlen ausalt ja otse, et kui sellised eelnõud siin Riigikogus ringi käivad, siis on isegi tore, et meid liivakasti ei võetud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rannar Vassiljevil on vasturepliik. Palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kuna mu isikut mainiti, siis kasutan õigust vasturepliigiks. Ma ei kasuta seda selleks, et kommenteerida kõiki neid teemasid, mis minu isikut puudutades tõstatati, soovin vaid selgitada üht asja ehk sedasama eelnõu seletuskirjas olevat arvu, mis kajastab nende kodumajapidamiste hulka, keda eelnõu puudutab. Õige on, et see seletuskirjas olev arv on

saadud arvestades nii kütmist kui ka elektrienergia tootmist ehk hõlmab nii kodumajapidamisi, ettevõtteid, avalikku sektorit kui ka neid ettevõtteid, kes antud kütteallika puhul elektrit toodavad. Nii et võib eeldada, et see arv on õige ja too matemaatiline tehe 7,8 miljonit jagada 1000-ga ei ole korrektne.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Rannar Vassiljev on tubli mees – teeb, mis öeldakse või kuidas kästakse. Aga üks asi mulle meeldis. Ta võttis selle seaduseelnõu suhteliselt lühidalt kokku ja ütles: kuskilt tuleb raha leida. Tegelikult selle seaduse pealkiri võikski olla raha leidmise seadus. Seekord siis aktsiiside abil. Raha leidmise seadust on meil vaja sellepärast, et meil on Eesti Vabariigis sotsiaaldemokraatlikud kulud ja liberaalsed tulud. Kui need kaks asja kokku panna, siis ei ole imestada, et raha leidmine ongi kõige suurem probleem. Häda on aga selles, et aktsiisid kui instrumendid ei ole mõeldud, vähemasti mitte oma esmasest tähendusest, riigieelarve kasvatamiseks või aukude lappimiseks, nagu öeldakse. Need on ka väga olulised tarbimist reguleerivad instrumendid, olgu siis mängus sotsiaalsed kaalutlused või mingid muud asjaolud.

Seetõttu on kahetsusväärne, et ei esimesel ega teisel lugemisel pole ükski ettekandja suutnud öelda, milles seisneb selle koalitsiooni aktsiisipoliitika. Aktsiisipoliitika puhul võiksid kehtida mõned põhimõtted, millest lähtuda ja millest siis vähemasti mõnda aega kinni hoitakse, sest aktsiisid mõjutavad nii inimeste ja ettevõtete majanduslikku käitumist kui ka inimeste sotsiaalset käitumist. Kui seda loksutatakse igal eelarveaastal vastavalt fiskaalsetele vajadustele, siis tekitatakse ebakindlust ja ebausaldusväärset ning tolku sellest kindlasti on vähe ega aita ka too leitud raha, mis säärase tegevuse tulemusena kokku saadakse. Muidugi tuleb tõdeda, et see ei ole esimene valitsus, kes niisuguseid vigu on teinud, aga läheneva 25. iseseisvusaasta puhul võiks eeldada veidi paremat parlamentaarset ja valitsemiskultuuri.

Paari sõnaga ka alkoholiaktsiisist. Alkoholiaktsiisi peamine eesmärk peaks minu arvates olema tarbimise piiramine, sh eelkõige noorte napsitamise ja alkoholikultuuri mõjutamine. Seetõttu on hea meel, et rahanduskomisjonis leidis toetust muudatusettepanek tõsta alkoholi tarbima meelitavate lahjemate alkohoolsete jookide aktsiisimäära. Olen koos oma erakonnaga seda meelt, et alkoholiaktsiis peaks olema võimalikult ühtlustatud ja lähtuma eelkõige alkoholisisaldusest. Ei maksa püüda klassifitseerida alkoholi heaks ja halvemaks, vähem kahjulikuks ja rohkem kahjulikuks. Aktsiisimäärade kehtestamisel võiks lähtuda ühtsest põhimõttest, et alkoholi hind tõuseb koos elatustaseme tõusuga ehk siis nominaalse SKT-ga enam-vähem võrdselt. Ja kindlasti ei peaks seda muutma igal eelarveaastal. Seega tahan siit kõnepuldist toetada neid inimesi saalis, kes loodavad, et Eesti aktsiisipoliitika hakkab toetuma kuidagi stabiilsemale alusele ning lähtuma arusaadavatest, läbipaistvatest ja pikaks ajaks ette kindlaks määratud põhimõtetest, et seda ei kasutata vaid riigi sissetuleku ja kulu lõhe katmiseks ning et alkoholiaktsiisi abil tõstetakse alkoholi kättesaadavuse barjäär niisugusele kõrgusele, nagu ühiskonnal seda vaja on. Kutsun teid üles praeguse fiskaalse surve olukorras tehtavast aktsiisiseaduse muutmisest loobuma! Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Helir-Valdor Seederi! Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Püüan linnulennul läbi võtta, mida see eelnõu meile tervikuna pakub. Tahan alustada positiivsest poolest. Minu arvates kõige positiivsem on see, et hääletati maha valitsuse ettepanek kehtestada kutselises kalanduses kasutatava erimärgistatud kütuse aktsiis ja kiideti heaks muudatus, et kutselises kalanduses jääb Eesti vetes kalalaevadega kalastamisel kehtima eriotstarbelise diislikütuse aktsiisivabastus. Vastasel juhul oleks tekkinud olukord, et Eesti oleks olnud ainus Läänemere ääres asuv Euroopa Liidu riik, kus kutselises kalanduses oleks kehtinud niisugune kütuseaktsiis. Samas siiski kallineb puksiiri- ja punkerdamisfirmades kasutatav kütus ja seda ligi 40%, kusjuures naaberriikides on see

aktsiisivaba. Seega me seame oma ettevõtjad tunduvalt keerulisemasse seisu, kui on meie lähinaabrid. Mina ei saa aru, mida mõtlesid seda ettepanekut tehes kaks Eesti majandusministrit ja põllumajandusminister.

Edasi, tõstetakse alkoholi ja tubakatoodete aktsiisimäärasid. Need teemad on alati tekitanud palju vaidlusi ning nende vaidluste taga on mitmesugused sihtrühmad ja suured majanduslikud huvid. Kuna eelnõuga määratakse aktsiiside tõus järgmiseks neljaks aastaks, siis on oluline lähtuda pikaajalistest eesmärkidest ja pikaajalistest riiklikest poliitikasuundadest. Paraku peab tunnistama, et vähemalt alkoholiaktsiisi osas valitseb valitsuskoalitsioonis segadus. Rahanduskomisjoni esimees tunnistab, et üksmeel küll on, aga ainult selles, et alkoholiaktsiisi tuleks igal juhul tõsta. Kuid mis on meetme eesmärgid ja millised tempod, mida tahetakse tegelikult saavutada, selles üksmeel puudub. Ometigi eelnõu on laual ja tuleb vastu võtta. Selline heitlik ja ebakindel poliitika saadab ühiskonda väga ebamääraseid signaale ega loo kindlustunnet ei tootjatel ega tarbijatel. Minu arvates on eelnõu selle koha pealt täiesti toores.

Edasi, biogaasile sätestatakse aktsiisivabastus, aga selleks puudub Euroopa Komisjoni riigiabiluba. Me loodame, et see saabub seaduse jõustumise hetkeks, kuid kindlasti ei ole see üldse mitte hea tava, mida peaks juurutama, et me võtame seaduse vastu enne, kui on olemas nõutav Euroopa Komisjoni luba. Samas jääb arusaamatuks, miks eelistatakse üht biokütust ega toetata kogu taastuvenergia kasutamist. Sellele küsimusele arutelude käigus me vastust saanud ei ole.

Maagaasi aktsiisimäära tõstmine 20% nii 2015., 2016. kui ka 2017. aastal toob kaasa gaasiaktsiisi tõusu umbes 73%. Sellest oli siin saalis ka juttu ja ettekandja ei osanud vastata, kui palju see kokku teeks. Aga muudatus puudutab väga laia ringi ühiskonnast. Kõige valesamalt lööb see Eesti katmikaiandust. Vaevalt jõudis uus valitsus ametisse astuda, kui esimesel töökuul – rõhutan, esimesel töökuul – otsustati nii järsu maksupoliitilise muudatuse kasuks. Mingisugust lahendust katmikaiandusele seejuures ette ei nähta. Valitsusel võiks teada olla, et näiteks Lätis on kasvuhoonete kütmiseks kasutatava kütuse aktsiisimäär null, Soomes aga makstakse riigiabi: Lõuna-Soo-

mes 10 eurot ruutmeetri kohta, Põhja-Soomes veelgi enam. Eesti valitsus ei kavanda mitte mingisuguseid abimeetmeid ja kuidas suudavad Eesti tootjad niisuguses seisus ellu jääda, on üks suur küsimärk. Jällegi küsin mina, mida mõtlevad meie kaks majandusministrit ja põllumajandusminister olukorras, kus oma ettevõtjad on seatud tunduvalt raskemasse seisukui meie lähinaabrid, kellega me oleme ühises konkurentsisis ja ühisel turul.

Edasi, elamute ja kohaliku omavalitsuse hoonete kütmiseks kasutatava kerge kütteõli soodustuse kaotamine ja kütusehinna järsk tõus kuni 40% puudutab valusalt nii elanikke kui ka kohalikke omavalitsusi. Seletuskirjast selgub, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2013. aasta uuring näitas, et peale elumajade puudutab see ka suurt osa avalikku sektorit, näiteks vähemalt 182 kohaliku omavalitsuse omandis olevat hoonet. Kõige keerulisemasse seisukui peaks sattuma Kallaste linn, kus uuringu andmetel on vähemalt 76 õlikütteil olevat hoonet. Ja me teame, et valitsusel puudub sisuline plaan, kuidas toetada asjaosalisi üleminekul teistele kütelahendustele. On vaid teada, et tulevikus kavandatakse mingisuguseid abinõusid, aga praegu on teada ainult piiratud ja teoreetiline projektipõhise taotlemise võimalus uutele kütelahendustele üleminekul. Jällegi pean väga selgelt välja ütlemä, et eelnõu on toores ja selle tagajärjed ei ole põhjalikult läbi mõeldud.

Kokkuvõtteks. Eelnõu on tõesti toores ja vajaks veel menetlemist, kuna säärane seadus kahjustaks mitmes valdkonnas Eesti ettevõtjate konkurentsivõimet ja Eesti elanike elatustaset võrreldes meie lähinaabritega. Mitu eelnõu osa tuleks ümber teha. On tunda, et valitsusel on jäänud puudu kompetentsist ja eelnõust kumab läbi lihtne raha kokkukorjamise soov. Aktsiisipoliitika vajab veidi suuremat intellektuaalset pingutust ja panustamist, rahandusministeeriumi kassapõhise lähenemise mentaliteedist ei piisa.

Kõigest sellest tulenevalt teeb Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ettepaneku eelnõu 682 teine lugemine katkestada, et Riigikogul oleks võimalus valitsuse esitatud eelnõu vooldida selliseks, et see oleks rohkem näoga inimese poole. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Teisel lugemisel on sellesse eelnõusse jäänud üsnagi samad puudused, millele sai tähelepanu juhitud juba esimesel lugemisel 11. juunil. Eelkõige pean silmas seda puudust, et märkimisväärselt suurenevad kodukulud paljudel inimestel, mitte ainult neil, kes kütavad vedelkütusega, vaid ka neil, kes mingil viisil kasutavad gaasi. Ka täna juba varem mainitud Eesti Pank on juhtinud tähelepanu, et aktsiisiotsustega tekitatakse Eestis järgmisel aastal olukord, kus hinnatõus saab olema kolm korda suurem kui tänavu ja seega saab Eesti olema eurotsoonis jälle kõige kiirema hinnatõusuga riik.

Kui rääkida veel nendest majapidamistest, kes praegu kütavad oma kodu kütteõliga, siis minister lubas juunikuus, et tuleb mingi kompensatsioonimehhanism. Milline see tuleb, seda ta ei teadnud; mis mahus see tuleb, ta ei teadnud; kuidas kokkulepe saavutatakse, ta ka kosta ei osanud. Praegu on olukord sama. Nii et selle seaduseelnõu poolt hääletades me hääletame selle poolt, et tuhandetele Eesti inimestele tuleb väga suur küttearve või väga suur ühekordne kulutus oma küttesüsteemi ümberehitamiseks. Vastupidi toimides võiksime eelnõu menetlemise katkestada, põhjendades seda sellega, et kui ei taheta üksikuid majapidamisi säärasel viisil represseerida, siis võiks teise lugemise lõpetada alles siis, kui kompensatsioonimehhanism on Rahandusministeeriumi ja majandusministeeriumi bürokraatiaragastikus kokku lepitud ning kodutarbijatele on võimalik mingi kindlus tagada.

Huvitav on ka see, kui suuri tulusid selle eelnõuga riigieelarvesse taotletakse. Juba ainuüksi jutuks olnud kütteõli aktsiisi tõstmisega soovitakse järgmisel aastal alates 1. maist võita 7,8 miljonit eurot, 2016. aastal juba 13 miljonit ja 2017. aasta kohta arvatakse, et 45% senistest kütjatest jääb samale kütteviisile truuks ja 55% vahetab küttesüsteemi ning siis võiks tulu olla praegusest 8 miljonit eurot rohkem. See näitab, et kõnealune muudatus ei puuduta tuhandet kodutarbijat, vaid ka vägagi suurel hulgal tootmisettevõtteid ja kohalikke omavalit-

susi ning sellisel juhul ka see 7,8 miljonit või 13 miljonit ei lähe ju lõpptarbijast mööda. Kõik, kes midagi toodavad, peavad selle lisaraha võtma tarbijalt, kohalikud omavalitsused aga katavad hinnatõusu mõne muu teenuse arvel.

Sama lugu on gaasiga. Räägitakse, et gaasi hinna tõus järgmisel aastal on kõigest protsent või veidi enam. Kahe aasta pärast aga plaanitakse gaasi hinna tõusust saada juba 99 miljonit eurot ning kui see jagada nende inimeste vahel, kes oma majapidamises ja üldse elus gaasiga kokku puutuvad, siis saame tulemuseks, et see protsent teeb eurodes päris märkimisväärse summa.

Peatuksin lühidalt veel sellel, kuidas rahanduskomisjon viimasel ajal eelnõusid menetlunud on, sest peale valitsuse vahetust on ennegi väga kehv olnud asjaajamiskultuur muutunud harukordselt hulluks. Pole palju eelnõusid, millele antakse vastavalt kodukorrale kümme päeva muudatuste tegemise tähtjaks. Seda eelnõu me arutasime 11. juunil, muudatusettepanekute tähtjaks määrati 17. juuni kell 17.15.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit lisaiega!

Kadri Simson

See tähendab opositsiooni jaoks kuut päeva. 25. juunil kell 19.23 saatis rahanduskomisjoni nõunik Andres Ando, kes istub ka praegu saalis tagumises pingis, rahanduskomisjoni liikmetele kirja, kus ta ütles, et on tulnud ettepanek lisada järgmisel päeval komisjoni poolt eelnõusse veel kaks muudatusettepanekut. See juhtus 19.23. Kiidame ametnikke, kes tegid kõva ületunnitööd. Neli tundi ja 15 minutit hiljem ehk 24 minutit enne keskööd saatis Rannar Vassiljev omapoolsed muudatusettepanekud veel lisaks. Ma saaks aru, kui meil oleks selline tava, et opositsioon saab kodukorras ettenähtud kümme päeva muudatusettepanekuteks ning siis võib komisjoni esimees endale lisahüvesid nõuda ja teha muudatusettepanekuid 15 päeva jooksul. Aga opositsioonil olgu vähemalt kümme päeva, nagu kodukord ette näeb. Ent kui pidevalt kärbitakse opositsiooni võimalusi oma tööd korrektselt teha, ei tohiks endale lihtsalt topeltaega võtta.

Ma tuletan meelde, et muudatusettepanekute tähtaeg oli 17. juuni kell 17.15, mitte 25. juunil kell 23.36.

Konkreetne muudatusettepanek puudutab alkoholiaktsiisi tõusu ja Keskerakond kindlasti toetab alkoholiaktsiisi tõusu, samuti tubakaaktsiisi tõusu, aga me paneme pahaks seda, et ühe tootja huvides tehtud muudatusettepaneku puhul ei püütagi teha nägu, et rahanduskomisjon võiks oma maksupoliitikaga midagi ära teha selle jaoks, et noorte seas eriti populaarsed alkopopid saaksid erikohtlemise osaliseks. Seesama erakond ei tee mitte midagi selleks, et Keskerakonna ettepanek, mis puudutab alkoholi reklaami, saaks sahtlist välja võetud. Alkoholiaktsiisi arutades poetakse ühe või teise teatud huvirühmale kasuliku muudatusettepaneku taha ja öeldakse, et see kaitseb meie tarbijaid ja hoiab neid tervislikuma eluviisi juures. Kõik see on väga õõnes jutt. Tegelikult ei tehta mitte midagi, et alkoholi tarbimist pidurdada, sest seda raha on vaja riigieelarve aukude täitmiseks.

Ei ole mitte mingit põhimõttelist vahet, kas õllepudelile pannakse järgmisel aastal hinda otsa 4 senti või 4 + 1 senti. Põhimõtteline probleem on see, et Riigikogus tehakse muudatusettepanekuid täielikult meie kodukorda eirates, nagu oleks kogu aeg erakorraline seisukord, mis lubab igasugustest normidest kõrvale hiilida. Ja kindlasti on halb praktika ka see, kui osa muudatusettepanekute tagant, puudutagu need prügi, puudutagu need alkoholi, tubakat või mitmesuguseid transpordiühendusi, paistavad selgelt mõne jõulise huvigrupi kõrvad.

Agas põhiline selle seaduseelnõu puhul on muidugi probleem, et see toob tuleval aastal kaasa elukalliduse tõusu. See toob kaasa hinnatõusu ja tuhandetele Eesti peredele üle jõu käivad küttekulud. Eesti oludes aga ei ole kütmine luksus, vaid elu karm nõue. Seetõttu annan ma Keskerakonna fraktsiooni nimel üle ettepaneku seaduseelnõu teine lugemine katkestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma arvan, et tänasel päeval hakkab selguma tõde, mis on lastetoetuste kasvu katteallikad. Minule mitte kuidagi ei meeldi, et lastetoetuste suurenemise katteallikaks on küttehinna tõus ja inimeste kodukulude kasv. Samuti ei meeldi mulle see, et võetakse teehoiuraha ja kasutatakse seda selleks, et sotsiaalseid kulutusi kasvatada.

Rahanduskomisjoni esimees ütles, et aga teile kõigile ju meeldib lastetoetuste kasv, leidke selleks muud katteallikad. Ma loen siin ainult mõned ette. Te vähendasite tulumaksu määra 1% võrra, see teeb kokku 80 miljonit eurot. On valiku küsimus, kas inimesed peaksid saama Eestis normaalselt elada ja suutma oma kodukulude eest maksta või alandada 1% võrra tulumaksu, mis inimese rahakotis ei tähenda suurt midagi. Või võtame teise katteallika: välisfirmade kasumi maksustamine. Umbes 200 miljonit eurot viiakse maksuvabalt Eestist välja ja täna võib öelda, et see väljaviimine on leaalne. Maksuamet kaotas nimelt hiljaaegu kohtulahingu Nordea Pangaga, maksis veel selle eest 1,5 miljonit eurot intressi, sest hoidis kinni 5 miljonit eurot Nordea Panga raha, arvates, et tal on õigus sealt tulu saada.

Sõbrad, kui te sellistele asjadele ja nii suurtele summadele tähelepanu ei pööra, siis kahjuks tulebki tõdeda, et seegi on poliitiliste valikute küsimus. Niisugusel moel raha väljalaeamine jätkub ja seni, kuni me ei pane sellele piiri, ongi kõik väga lihtne: me tõstame aktsiisi ning püüame nõnda riigieelarvet ja oma tulusid-kulusid näilises tasakaalus hoida.

Järgmine allikas, kust võiks raha leida: autotransport liinil Paldiski–Koidula–Paldiski. Kui iga päev Tartu maanteel sõita, siis näeb tohutute autode kolonne. Nende jaoks on Eesti riigis absoluutselt kõik tasuta. Minu mäletamist mööda ei ole Euroopa Liidus ühtegi riiki, kus raskeveokite maksu ei ole olemas. Eestis sõidavad need veokid kõik tasuta. Miks see on niimoodi? Kelle huve selline seadus kaitseb? Ma ei saa aru.

Võtame järgmise allika. Eesti Vabariigi pealinna Tallinna kesklinnas sa võid omada maad. Maja ja kodualune maa on maksuvaba, olenemata sellest, kas sa Eesti riigile mingit tulu teenid või mitte. Sa võid olla välisriigi kodanik ja osta siin maja, sa ei pea Eesti riigile

ühtegi maksu maksma. Kus Euroopa riigis see veel võimalik on? Minu meelest ainuke säärane riik on Eesti.

Veel on meil põhjendamatult viivitatud haldusreformiga. Kõik meie naabrid – Läti, Leedu, Soomest ja Rootsist rääkimata – on haldusreformi ära teinud. Ka riigireformi oleks võinud ära teha, sel moel oleks võinud leida raha, millega katta kulutusi, mis plaanis on.

Me pole kindlasti nõus, et katteallikad leitakse koduomanike arvel ja teehoiuvahendite arvel. Mina ja kogu Keskerakonna fraktsioon seda eelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ken-Marti Vaher, palun! Kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mis puutub aktsiisitõusudesse, siis panevad imestama mõned täna kuulnud vastused, kus on ikka ja jälle viidatud vajadusele leida uusi tuluallikaid. See kõlas nii vanemapsiooni käsitlevates rahandusministri vastustes kui ka nendes, mis nüüd kuulnud. Eelkõige paneb see imestama selles valguses, et 3. juunil väitis valitsuskoalitsiooni juht ehk peaminister siinsamas parlamendis, et tegelikult on valitsusel lubaduste täitmiseks katteallikaid rohkem kui 40 miljonit eurot rohkem, kui vajatakse. Küsimus on, mis otsuseid me täna siiski teeme ja mis on nende tegelikud motiivid. Tundub, et need on peidus mingites muudes põhjustes kui need, mis täna välja on öeldud.

Üks nendest põhjustest seondub kindlasti alkoholiaktsiisiga. Täiendan mõne sõnaga täna dispuuti. Eelkõige paarist-kolmest tuntuimast müüdist, mis ringlevad ja mida me täna ka siin saalis kuulsime. Kõigepealt, me arutame alkoholiaktsiisi teemat lähtuvalt sellest, millise huvigrupiga on tegemist – kas on need kange alkoholi või siis vähem kange alkoholi esindajad. Arutame seda just nimelt selles paradigmas. Ma kutsun Riigikogu liikmeid üles käsitlema küsimust hoopis teises paradigmas, ja see on terve mõistuse lähtekoht.

Terve mõistus ütleb meile hoopis midagi muud, kui räägib üks või teine huvigrupp. Terve mõistus kajastub minu hinnangul ka üsna kenasti väga mitmete terviseekspertide ja terviseendendusorganisatsioonide seisukohtades,

mis on parlamendile laekunud. Olgu näiteks toodud Eesti Tervise Fond, Eesti Skautide Ühing, Eesti Tervisedenduse Ühing, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts ja Terve Eesti Sihtasutus. Väga paljud terviseeksperdid on ka avalikkuses oma seisukoha välja öelnud. Peaks olema lihtne aru saada, et kuna kange alkoholi osakaal alkoholitarbimises on selgelt väiksem ja rohkem juuakse vähema kangusega alkoholi, siis see lahjemate jookide tarbimine ei puuduta mitte ainult neid, kes on alkoholist sõltuvuses, vaid puudutab eelkõige meie jaoks kõige olulisemat ja keerulisemat sihtgruppi, milleks on noored. Viimaste uuringute andmetel on märkimisväärselt suurenenud alkoholi tarbimine naiste, eriti noorte naiste seas, ja see saab alguse eelkõige lahjemast alkoholist, mitte kangemast kraamist.

Meie suurim probleem võrreldes ka teiste Euroopa riikidega ei ole mitte see, kus me asume Euroopa Liidu keskmisega võrreldes, vaid eelkõige selles, et Eestis on suurem osa alkoholist maksustatud väga madala aktsiisimääraga. Aktsiiside mõte on mõjutada tarbijate käitumist. Praegusel juhul on oluline eelkõige see, kui palju Eestis alkoholi tarbitakse, ja meie kui parlamendi siht peaks olema selle kogutarbimise vähenemine. Praeguste aktsiisimäärade juures ei mõjuta me sisuliselt üldse enamikku alkoholiturul toimuvast. Valitsus leppis algselt kokku aktsiisimäärade tõusu, mis tundub numbriliselt ju suurena – 15% –, aga too 15%-line alkoholiaktsiisi määr tõus tähendab reaalselt seda, et pool liitrit väiksema kangusega jooki kallineb heal juhul paari-kolme senti võrra.

Marje Josing, Eesti Konjunktuuriinstituudi direktor, on väga selgelt öelnud, et alkoholiaktsiis peaks olema kõrgem keskmisest palgatõusust, et ta mingilgi määral tarbijate käitumismustreid mõjutaks. See ettepanek leidis rahanduskomisjonis toetust, aga minu jaoks kahetsusväärselt ainult väga napi enamusega. Ma väga loodan, et parlament võtab kuulda terve mõistuse häält. Ütlevad ju ka terviseeksperdid, et meil tuleb astuda mõjusaid samme, et muuta enamikku alkoholitarbijate käitumist, eelkõige noorte ja muude esmatarvitajate käitumist. Mida hiljem napsitama hakatakse, seda parem, seepärast on vaja tunduvalt tõsta ka väiksema kangusega alkoholi aktsiisimäär.

Noored inimesed alustavad just nimelt väiksema kangusega jookidest.

Viimase kümneaastaku ja eriti just viimase viie aasta teadusuuringute järeldused võib kokku võtta väga lihtsa lausega: alkoholi tarbimine varases eas suurendab märkimisväärselt riski, et täiskasvanueas kujuneb välja alkoholisõltuvus. See suurendab ka soodumust muudeks sõltuvusteks, kuritegevuseks ja lähisuhtevägivallaks, seega tervikuna hälbivaks käitumiseks ühiskonnas.

Me saame suurepäraselt aru, et need sammud, mida me saaksime teha – alkoholiaktsiisi märkimisväärne tõstmine on kindlasti üks inimeste käitumist vägagi mõjutav samm –, mõjutavad väga palju seda summat, mis meil parlamendina tuleb igal eelarveaastal eraldada Sotsiaalministeeriumile, Siseministeeriumile ja Justiitsministeeriumile, et võidelda alkoholismi tagajärgedega, vähendada kuritegevust, finantseerida vanglakohti jne.

Lugupeetud parlamendiliikmed! Ma kutsun teid üles ignoreerima huvigruppide ühtesid ja teisi arusaamu! Minu ja kogu IRL-i seisukoht on, et me peame maksustama aktsiisidega mõjusalt ja piisavas määras nii kanget kui ka lahjemat alkoholi. Väiksema kangusega alkoholi maksustatakse Eestis praegu vähe, Soomega võrreldes on see määr Eestis viis korda madalam. Isegi kui me siin täna märkimisväärselt alkoholi aktsiisimäärade tõstame, jääme oma põhjanaabrist, kellega meil on ju väga konkreetne ühine turg, vägagi palju maha. Nii et ei ole erilist põhjust rääkida mingist salaturust või alkoholi ülekandumisest ühest ühiskonnast teise, põhiline on, kuidas mõjutada noori alkoholist loobuma. Teine eesmärk on mõjutada noori vähemalt nii, et nad lükkaksid napsitamise võimalikult kaugesse tulevikku. Ja kolmandaks on loomulikult siht saavutada märkimisväärsed tulemused nii kuritöö- kui ka üldse süüteoennetuses ning rahva tervise edenduse vallas. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised.

Asume eelnõu 682 muudatusettepanekuid läbi vaatama. On laekunud 45 muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, kolmanda

muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning juhtivkomisjon on seda arvestanud osaliselt. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Reformierakonna fraktsiooni nimel palun ma neljandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistust.

Head ametikaaslased, panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 36 rahvasaadikut, vastu 50, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletamise ettevalmistust.

Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud juhtivkomisjon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 55 Riigikogu liiget, vastu 30, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Palun seda IRL-i ettepanekut toetada ja hääletada nii, et see läheb läbi!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 55, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seitsmenda muudatusettepaneku on teinud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtiv-

komisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! See on ka hea ettepanek ja palun seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 54, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kaheksas muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Üheksas muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Kümnes muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 11. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 12. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 13. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 14. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 15. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 16. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 17. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 18. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 19. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 20. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata.

21. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 22. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 23. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 24. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 25. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 26. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 27. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 28. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 29. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 30. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 31. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 32. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 33. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. 34. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. 35. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. 36. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. 37. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. 38. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. 39. muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! IRL-i fraktsiooni nimel palun seda ettepanekut hääletada ja toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistust.

Panen hääletusele 39. muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 55, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

40. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Palun selle ettepaneku hääletusele panna!

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme seda. Panen hääletusele 40. muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

41. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Palun seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 41. muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 30 Riigikogu liiget, vastu 56. Ettepanek ei leidnud toetust.

42. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Palun 42. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 42. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu 56, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

43. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata.

44. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Palun seda ettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele 44. muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 54, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

45. muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Hääletagem!

Aseesimees Jüri Ratas

Vastavalt palvele hääletagem! Panen hääletusele 45. muudatusettepaneku, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 55, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased! Oleme läbi vaadanud kõik 45 muudatusettepanekut, mis on eelnõu 682 kohta esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 682 teine lugemine lõpetada. Samas on Riigikogu juhatusel laekunud kaks ettepanekut, nende sisu on sama. Ühe on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, teise Eesti Keskerakonna fraktsioon, meile tehakse ettepanek eelnõu 682 teine lugemine katkestada. Me peame seda hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 682 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 31 Riigikogu liiget, vastu 55, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Teine lugemine ja ka neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

6. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 683 teist lugemist ette valmistades kahel istungil, 17. juunil ja 26. juunil. Muudatusettepanekute tähtajaks 16. juunil kella 15-ks laekus seitse ettepanekut ja rahanduskomisjon ise otsustas teha kolm muudatusettepanekut, millest üks tulenes Eesti Fondihaldurite Liidu ettepanekust. Muudatusettepanekute selgitused on kirjas muudatusettepanekute loetelus.

Lühidalt veel kord eelnõu eesmärgist. Eelkõige on eelnõu eesmärk korrastada tulumaksuseaduse §-s 11 sätestatud tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja koostamise põhimõtteid ning korda, vähendada tööjõu maksukoormust, sealjuures madalalpalgaliste inimeste maksukoormust maksuvaba tulu määra suurendamisega 144 eurolt 154 euroni kuus, lahendada seaduse rakendamisel tekkinud probleeme ning seaduse mõtet täpsustada. Samuti on teatud muudatused vajalikud seoses uute deklaratsioonivormidega, mis on kavas 2015. aastast kasutusele võtta. Tulumaksuseaduse muutmise tõttu muudetakse ka Eesti Kultuurkapitali seadust, et tagada kultuurkapitali makstavate toetuste tulumaksuvabastus. Lisaks sätestatakse

se kultuurkapitali nõukogule volitus kinnitada kultuurkapitali makstavate preemiate, stipendiumide ja toetuste maksmise alused.

Annan nüüd ülevaate teemadest ja küsimustest, mida komisjonis arutati, sh muudatusettepanekutest. Rahanduskomisjoni enda koostatud kolmest muudatusettepanekust kaks on tehnilist laadi. Muudatusettepanek, mis on koostatud fondihaldurite kirja ajendil, võimaldab täiendavalt eri fondivalitsetavate lepinguliste fondide maksuneutraalset ühinemist ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head Riigikogu liikmed, härra Sõerd on siin Riigikogu kõnetoolis, peab kõnet ja ma palun, et austame neid, kes soovivad seda kuulata, ja austame ka ettekandjat! Saalis on liiga suur lärm, see segab juhatajat ja ma usun, et ka ettekandjat. Palun!

Aivar Sõerd

Muudatusettepanek, mis on koostatud fondihaldurite kirja ajendil, võimaldab täiendavalt eri fondivalitsetavate lepinguliste fondide maksuneutraalset ühinemist.

Rahanduskomisjon otsustas jätta ülejäänud laekunud muudatusettepanekud arvestamata, seda järgmistel põhjustel. Muudatusettepanek nr 1. Tulumaksu määra langetamine on juba seadustatud ja sellega kaasnenud õiguspärasest ootust ei ole põhjust rikkuda. Tegemist on majanduskasvu toetava tööjõu maksukoormuse vähendamisega, millele lisaks on kavas 2015. aastal tõsta maksuvaba tulu määra. Samuti on riigi eelarvestrateegias aastateks 2015–2018 ette nähtud selle määra täiendav iga-aastane tõus.

Muudatusettepanekud nr 3–5. Täiendava tulumaksuvaba miinimumi ennaktempos tõstmisega kaasneb negatiivne mõju riigieelarvele. Nagu öeldud, riigi eelarvestrateegia kohaselt suurendatakse maksuvaba tulu määra 2018. aastaks järk-järgult 184 euronit kuus. Muudatusettepaneku nr 7 kohta tuleb öelda seda, et asendusteenistuja toetus ja reservväelase palk on kehtiva seaduse alusel maksustatavad, kuna need on sisuliselt asendussissetulekud kordusõppustel ja asendusteenistuses viibimise ajal. Euroopa Liidu põllumajandustoetuste maksustamine on põhjendatud, sest

nende maksmisega hüvitatakse põllumajandustootjatele saamata jäävat tulu, kompenseeritakse turutõrkeid või maksustatakse toetust mingi tegevusega seoses.

Muudatusettepaneku nr 8 kohta tuleb öelda seda, et eesmärk on kehtestada kingi ja pärandina saadud vara ühesugune maksustamine ning taastada kuni Riigikohtu asjaomase otsuseni kehtinud olukord.

Muudatusettepanek nr 10. Maksusoodustus on mõeldud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kantud ühingute, eelkõige kodanikuühenduste tegevuse toetamiseks. Kui lisada maksuvabade annetuste saajate hulka ka kultuurkapital, siis tuleks võrdse kohtlemise kindlustamiseks samasugune soodustus kehtestada ka teistes Euroopa Majanduspiirkonna lepingu riikides tegutsevatele samalaadsetele organisatsioonidele. Meil aga puudub nendest ülevaade ja Eesti maksuhaldur ei saa nende tegevust kontrollida. Ka oleks selle muudatusettepaneku eesmärgi saavutamiseks olnud vaja peale Eesti Kultuurkapitali seaduse muuta tulumaksuseaduse § 49 ja 27.

Stipendiumide maksuvabastusega seotud ettepanekutega seoses käsitles rahanduskomisjon ka Eesti Maksu- ja Tolliamet kirja. Jäime seisukohale toetada eelnõus toodud seaduse § 19 lõigete 5 ja 7 algseid sõnastusi – neis käsitletakse stipendiumi mõistet –, lähtudes põhimõttest, et preemia maksmine stipendiumina ei ole lubatud.

Komisjoni esimees teavitas komisjoni kavandatavast ümarlauast, kus peaksid osalema Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad. Eesmärk on täpsustada seaduse kohaldamisel stipendiumi maksustamise rakendamise seonduvat. Veel arutati komisjonis seaduse muutmise ja subjektide õiguslike ootuste seoseid. Üks komisjoni liige ei pidanud õigeks Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel füüsilistele isikutele makstava toetuse maksustamist. Komisjoni esimees mõnits, et põllumajandustoetuste regulatsiooni peaks üle vaatama ja kindlaks tegema, kas võrdne kohtlemine on tagatud, ning et teemaga tuleks edaspidi tegeleda.

Komisjon langetas järgmise otsuse: teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada s.a 30. juunil Riigikogu erakorralisel istungjärgul. Selle otsuse poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni

liiget, erapooletuid ei olnud. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Aitäh ettekande eest, mis andis ülevaate sellest, mida komisjonis räägiti! Aga üks koht on minu jaoks veidike ebaselge, ehk oskate seda täpsustada. See puudutab nn spordistipendiume, mille kohta on ka juba erinevaid kohtulahendeid. Kas selle üle on toimunud mingisuguseid arutelusid ja kui on, siis kuidas võiks selles vallas edasi minna? Eesti sportlaskonnas on seoses selle küsimusega ilmselt palju segadust ja ootusi.

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Seda teemat me komisjoni arutelul käsitlesime. Kirja pandud stipendiumi definitsioon, mida varem maksuõiguses ei olnud, loob kindlasti täiendavat selgust. Aga komisjoni aruteludes jäi kõlama seisukoht, et kaasused on erinevad, iga kaasuse puhul on mängus oma tehioolud. Põhiline roll saab ikkagi olema, nii nagu üldse maksuasjades, maksuhalduril, kes hindab iga üksiku juhtumi asjaolusid, kui see peaks vajalikuks osutama. Ma tean ka, et maksuhalduril on kavas rakendatava praktika kohta teavet anda, et mängureeglid koos asjast huvitatud osapooltega üheselt mõistetavalt paika saada. Need peavad arvestama selles seaduses – muidugi juhul, kui eelnõu vastu võetakse – kehtestatud tingimusi ja olema vastavuses stipendiumi definitsiooniga.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Ma tahaksin saada põhjalikumalt kommentaari parandusettepaneku nr 10 tagasilükkamise kohta. Selle ettepaneku tegid kolleegid Lang, Lokk ja Luik. Kas teie väide on, et kui Eesti teeb oma seadusega ühele avalik-õiguslikule isikule annetuste puhul tulumaksusoodustuse, siis seda tuleks teha ka kõigile Euroopa Liidus tegutsevatele avalik-

õiguslikele isikutele? Kas meie suveräniteet on tõesti nii kitsukeseks jäänud?

Aivar Sõerd

See ei ole väga täpne arusaam. Kõigepealt taustinfoks seda, et aastal 2012 oli Eestis rikkumismenetlus, millest tulenevalt tulumaksuseadust täpsustati. Oli seisukoht, et tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute nimekirja tuleks lisada ka Euroopa Majanduspiirkonna lepingu maade samasugused mittetulundusühingud. See muudatus tehti seadusesse juba paar aastat tagasi. Kui me nüüd lisame kultuurkapitali loetellu, kus on asutused, millele saab teha tulumaksuvabu annetusi, siis tekib sama probleem, et see soodustus peab laienema analoogsetele Euroopa majandusruumi institutsioonidele. Millised need institutsioonid teistes liikmesriikides on ja kui palju neid on, selle kohta ütles Rahandusministeeriumi esindaja, et maksuhalduril on seda raske praktikas välja selgitada ja pole teada, kui palju neid võib olla. Kuna tegemist on Euroopa Liidu maksuõigusega ja kõigi liikmesriikide maksu maksjaid tuleb võrdselt kohelda, siis on komisjoni seisukoht põhjendatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud ettekandja! Ma küsin ka spordistipendiumide kohta. Segadust on rohkesti ja paljud klubid on ootusärevuses, mis edasi saab. Te ütlesite, et spordistipendiumi definitsioon sai loodetavasti selgemaks. Kui see seadus vastu võetakse, kas spordi rahastamise ja stipendiumidega võiks minna puhtalt lehelt edasi või peaks ka ajalukku tagasi vaatama? Mis teie seisukoht on?

Aivar Sõerd

See küsimus puudutab maksuhalduri tööd, seda, kuidas ta varasemaid juhtumeid käsitleb. Maksuhaldur ise on öelnud, et ta suhtub asjasse üldiselt mõistvalt. Seadusandja tegelikult ei saa maksuhaldurile ette kirjutada, keda revideerida või millises ulatuses revideerida. Seadus annab üldise reegli, selle rakendamine on ikkagi maksuhalduri ainupädevuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Täna teid täiendava selgituse eest! Aga kas ma sain õigesti aru, et pääsemaks sellesse mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja, mida hakkab koostama või pidama Maksu- ja Tolliamet, võib iga Euroopa Liidus tegutsev mittetulundusühing ja sihtasutus esitada taotluse ja ta kantakse sinna Eesti nimekirja, mis tagab maksuvabad annetused? On see nii?

Aivar Sõerd

Praegune seaduseelnõu ei muuda siin midagi. Ma viitasin varasemale tulumaksuseaduse muudatusele, mis seda puudutas. See elnõu ei muuda midagi ja see tähendab seda, et maksustamisel koheldakse kõiki võrdselt. Ka samasugustele teiste liikmesriikide mittetulundusühingutele, kui nad vastavad kehtestatud tingimustele, rakendub maksuvaba annetuse tegemise õigus. Aga see ei ole täna arutatava elnõu küsimus, see on juba kaks aastat tagasi tulumaksuseaduses tehtud muudatus.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud ettekandja! Minu arvates oli kolleeg Jaak Alliku küsimus väga põhjendatud. Nii see ju ongi. Mina sain rahanduskomisjonis ka nõnda aru, et kui soovid mittetulundusühinguid sellesse registrisse kanda, siis see laieneb, sõltumata sellest, mis päritoluga MTÜ on. Ka olen aru saanud, et ei ole erilisi takistusi viia ellu kolme Riigikogu liikme ettepanek, mis puudutas kultuurkapitali annetuste tulumaksuvabaks tegemist. Kui me tahame seda teha, siis sisulisi takistusi selleks ei ole, vaja on vaid tehnilisi lahendusi. Täpselt samamoodi saab käivitada teatud riigisisised protseduurid, millelega me saame reguleerida, kes hakkavad olema soodustatud institutsioonid, nii nagu me mittetulundusühingute puhul oleme teinud. Kas ma olen õigesti aru saanud?

Aivar Sõerd

Ei, päris nii lihtne see ei ole. Need tehnilised täpsustused või muudatusettepanekud, võib muidugi täpsustada ... (Telefon heliseb.)

Aseesimees Jüri Ratas

Vabandust! Pange see palun hääletu peale!

Aivar Sõerd

Te saite ka aru, et elnõu algataja oli sellele vastu, Rahandusministeeriumil oli mitu vastuväidet. Kõigepealt see, et samasugust soodustust tuleb siis laiendada ka teistele analoogsetele Euroopa majandusruumi institutsioonidele, kui nad vastavad meie maksumaksjatele kehtestatud tingimustele. Teine argument oli, et annetuste tegijad, kui nad on üksikisikud, saavad ju asjaomase tulumaksu tagasi ja sisuliselt liiguks siis ka tulumaksuraha kultuurkapitali. Selline oli ministeeriumi mõttekäik. Nii et lisaks tehnilistele oli ka sisulisi põhjendusi, miks komisjon seda ettepanekut ei toetanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Sellest ma sain väga hästi aru, et elnõu algataja ehk valitsus on selle vastu ja ka teatud tulu jääks nii riigile laekumata. Eks see ole peamine põhjus, miks vastu ollakse. Mina sain küll aru, et tehniliselt on võimalik seda korraldada, kui on olemas poliitiline tahe. Täpselt samuti võime luua kapitalide registri või mis tahes muu registri ja registreerida Eesti Kultuurkapitali seal – toon hästi lihtsustatud, primitiivse kujundliku näite. Võime selle registreerida ja kui Euroopa Liidu liikmesriikides on veel mingeid sääraseid ühendusi, kes soovivad, et neilegi Eesti territooriumil see hüve laieneks, siis nad tulevad ja registreerivad end, nagu registreeritakse MTÜ-d. Selle kohta on õiguslik raamistik ja täpselt samuti on võimalik seda rakendada. Olen ma õigesti aru saanud?

Aivar Sõerd

Aitäh küsimuse eest! Põhimõtteliselt nii see peabki käima. Kui me tekitame kellelegi oma riigisisese õiguses maksusoodustuse, siis me peame samal moel kohtlema Euroopa majan-

dusruumi samasuguseid maksumaksjaid. Samas on raske vastu vaielda väitele, et me ei tea, kui palju neid Euroopa majandusruumis on. Sellest tulenevalt ei tea me ka, kui suur oleks muudatuse mõju riigieelarvele.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Avan läbi-rääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Olen siin puldis täna kolmandat korda. Eesti rahval ongi pikkade traditsioonidega ütlemine, et kolm on kohtu seadus. Ja kolmandat korda tahan ma juhtida kõikide tähelepanu sellele, et me järjekordselt menetleme seaduseelnõu, mille sisulised komponendid on osaliselt õiged. Riik peabki operatiivselt tegelema mitmesuguste kitsaskohtadega, eriti kui need puudutavad maksundust. Kuid tervikuna on tegemist jälle seaduseelnõuga, mis kannab teatud närvilisuse pitsarit. Kümne euro võrra tulumaksuvaba miinimumi suurendamine, oleme ausad, ei too sisulist edu kaasa mitte kellelegi.

Meie ühiskonna apoliitilised arvamused, keda me kõik üldiselt aktsepteerime, on käinud välja päris radikaalseid ideid, kuidas Eesti vaesusest välja tirida. Ütleme nii, et Indrek Neivelti 1000 euro eesmärk on küll intrigeeriv ja literatuurses mõttes ahvatlev, aga kahjuks pole sellel kindlasti mitte sisulise ettepaneku alatooni. Samas julgen öelda, et Keskerakonna fraktsiooni muudatuse ettepanekud tulumaksuvaba miinimumi tõstmiseks on minu arusaamist mööda küll täiesti mõistlikud, sest need lähtuvad Eesti oludest ja võtavad arvesse idee, et meie ettepanekute kohaselt tulumaksuvaba miinimumi tõstes jõuaksime sellega praeguse miinimumipalga tasemeni aastal 2020. Paraku on üsna selge, et valitsuskolitsioon jääb kümneurose tõstmise juurde.

Vaadake, juhin nüüd kolmandat korda tähelepanu sellele, et aeg sügavamaks terviklikuks ja sisuliseks debatiks maksude üle on käes. Oponentid ütlevad, et me hea meelega tõstaksime tulumaksuvaba miinimumi. Isegi Jürgen Ligi suust kõlas siin ühel hetkel, küll emotsionaalselt, et miks mitte kehtestada selleks 500 eurot, ma toetan seda. Aga 500 eurot keegi ju

tõepoolest ei eelda. Küsimus on laias laastus selles, et kui me jätame vähem kindlustatud inimestele, kes teenivad vähem, tulumaksuvaba miinimumi kaudu rohkem raha kätte, siis tõepoolest see mõjutab riigieelarvesse tulumaksu laekumist, aga see kindlasti parandab nende inimeste elustandardit. Suur osa nendest inimestest, keda see otseselt puudutab, ei hakka raha koguma, vaid nad viivad selle ringlusesse, tarbimisse, edendavad sel viisil sise-majandust ja, mis seal salata, suudavad natukenegi parandada oma elukeskkonda. Tegelikult võiks tänu sellele kaudseid makse riigieelarvesse laekuda mõnevõrra rohkem.

Nüüd küsitakse kohe, kus on teie kätteallikad. Vaadake, kallid inimesed, ka Keskerakonnal ilmselt seisab ees aeg, kus ta peab hakka-ma mõtlema selle peale, et 15 aastat lihtsalt korrutada astmelise tulumaksu ideed ei ole kuigi mõistlik.

Ma võtaksin kolm minutit lisa-aega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit lisa-aega!

Aivar Riisalu

Okei, ärme siis räägime enam astmelisest tulumaksust. Räägime sellest, et tõstame tulumaksuvaba miinimumi määra arvestatavalt ülespoole, aga lõpetame samal ajal kõikidel ühetaolise tulumaksu alandamise ja toome sellega kätteallikana riigieelarvesse raha juurde. Meie eelnõu ütleb selgelt, et meie ettepanekute mõju on umbes 80 miljonit eurot. Oleme ausad, palgad absoluutses summas on ju kasvanud, mis tähendab tegelikkuses seda, et 1% tulumaksu alandust võib umbes samas suurusjärgus olla. Järelikult, kui kõik osapooled tahaksid sisuliselt rääkida riigi ja rahva heaolust, siis võiks käivitada tõsise ja ühiskonda kõnetava parteideülese debati selle üle, et järsku oleks tõepoolest mõistlik tõsta üksikisiku tulumaks 23 või 24%-ni, suurendades samas tulumaksuvaba miinimumi. Sellega me ühtlustaksime tuhandete inimeste sissetulekuid just niimoodi, et alumine ots aidatakse järele.

Mu tänane kõne siin ei pretendeeri kiitusele, et ma olen oma analüüsi detailselt ette valmistanud. Aga uskuge mind, selline lähene-mine võiks olla mõistlik, ja seda eelkõige nende inimeste seisukohalt, kes praegu saavad Eestis suhteliselt väikest töötasu. Sellesama

debati teine teema võiks olla see, et me üldiselt ju viriseme, et meil on sissetulekud väga väikesed. Ma arvan, et üks diskuteeritav võtmelahendus võiks olla ettepanek anda osa tööjõukulud piltlikult öeldes tööandja käest töötaja kätte. Ja kujutage endale ette, et siis saab 1000 eurot teeniv inimene täie vastutusega lõpuks aru, et tööandja kulutab temale 1000 euro maksmiseks tegelikult 1700 eurot. Sisuliselt selle inimese tööjõukulu ongi 1700 eurot, no natuke vähem – 1,69 on see koefitsient praegu. Tegelikult me võiksimme emotsionaalselt väita, et me ei olegi enam Soomest kolm korda maas, nagu me statistikale toetudes keskmist palka ja kõike muud aluseks võttes justkui kogu aeg oleme sunnitud tunnistama. Kummalisel kombel 1700 euroga oleme juba täitsa tegijad, hakkame Soome alumisest otsast ainult kaks korda maha jääma. Ja kohe ongi meil tuju rõõmsam ning me suudame paremini joosta ja töötada.

Saage aru, kulla mehed ja naised, et kümneeuroste juntimistega me tekitame mõnes mõttes kõige klassikalisemat poliitilist populismi. Ja kui me selle juures ütleme, et võib-olla me kunagi paneme sinna veel midagi juurde, siis andke mulle andeks, ma ei peaks küll muretsema koalitsiooni tervise pärast, aga ma muretsema poliitika kui terviku pärast. Ilma poliitikata, ilma demokraatiata võib riigis ühel hetkel välja kujuneda diktatuur. Andke mulle andeks, kui me selliselt kogu aeg tõmbleme, siis see ei ole mõistlik, see ei ole sisuline probleemide lahendamine.

Nagu te nägite, ma tegin väga julge avalduse: ütlesin, et Keskerakond on valmis ajutiselt loobuma astmelise tulumaksu dogmast, kui see tooks endaga kaasa selle, et ühiskond hakkaks debateerima maksusüsteemi üle tervikuna. Ja ma kutsun teid üles seda tegema! 2015. aasta valimisteks võiks see meil ühine projekt olla. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Alustan sellegi eelnõu puhul positiivsetest asjadest. Kõigepealt on hea kindlasti see, et valitsus ei ole eelnõu sidunud usaldushääletusega, mis tähendab seda, et me

saame seda Riigikogus ka sisuliselt menetleda. Ja teiseks annab see koalitsioonisaadikutele võimaluse vabalt hääletada, kartmata, et valitsus peab tagasi astuma, kui Riigikogu eelnõu esitatud kujul ei toeta.

Mis eelnõu sisusse puutub, siis Isamaa ja Res Publica Liit kindlasti toetab maksuvaba tulu määra tõstmist 144 eurolt 154 eurole, kuigi see jätab inimestele kuus kätte ainult 2 eurot rohkem kui seni. Aga tegemist on kindlasti muudatusega positiivses suunas. Kahju ainult, et võit on nii tagasihoidlik ja et seadus ei sätesta nelja aasta peale ette maksuvaba tulu määra tõstmist, kuigi valitsus on selle riigi eelarvestrateegiasse kirja pannud.

Õhku on jäänud mitmed probleemid, aga me loodame, et menetluse käigus püütakse neid lahendada. Kõigepealt, me ei ole nii optimistlikud kui komisjoni esindaja, kes ütles, et stipendiumide definitsiooni lisamine seadusesse, stipendiumide täpsem määratlemine loob oluliselt suurema selguse. Jah, definitsioon tööpoolest on, kuid see on nii üldsõnaline, et suuremat selgust see küll endaga kaasa ei too ja tegelik praktika ilmselt ei muutu. Maksu- ja Tolliamet lähtub ilmselt ikkagi konkreetsest juhtumist ja seaduses olevast stipendiumi definitsioonist. Ma arvan, et igal konkreetset juhutulil tegelikku praktilist kasu ei tõuse.

Kõige suurem probleem eelnõu puhul on aga kindlasti see, et maksustatakse põllumajandustoetused. Meil on sätestatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel makstav toetus füüsiliste isikutele. Summa, mis neile aastas kokku makstakse, on 1,5 miljonit eurot. See ei ole nii suur summa, et hakata tuhandeid füüsilisi isikuid sellisel kujul maksustama, tekitada bürokraatiat juurde ja mis kõige suurem mure, kehtestada äriühingute, füüsilisest isikust ettevõtjate ja füüsiliste isikute ebavõrdne kohtlemine. Komisjonis kõlas arutelu käigus soovitus, et kõik füüsilised isikud võivad ennast FIE-deks registreerida. Jah, võivad küll, aga siin tekibki see moment, et neid koheldakse erinevalt ja me loome lisabürokraatiat: FIE-d tuleb registreerida äriregistris ja nad peavad hakkama tegelema raamatupidamisega jne. See ei ole mõistlik, eriti nende füüsiliste isikute puhul, kelle ettevõtlus on tagasihoidlik ja tulu suhteliselt väike.

Ja veel: kindlasti on halb praktika, et tegemist on kobarseadusega, mille üks eesmärk on maksuvaba tulumääratõstmise, mida me igal juhul toetame, teiselt poolt on eelnõul aga need puudused, mis me esile tõime ja mis ei ole üldse seotud maksuvaba tulu määraga. Kõik on pandud ühte kobarseadusesse ja me peame langetama otsuse jaa või ei. See on väga halva poliitilise kultuuri näide ja me ei saa seda kuidagi toetada. Valitsusk koalitsioonil on võimalus seda eelnõu paremaks teha. Menetluse käigus, peab tunnistama, see veel paremaks muutunud ei ole, aga see võimalus on ja meil on see usk veel säilinud. Seetõttu teeb Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ettepaneku tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Alustame eelnõu 683 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kümme muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 51, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 2 on juhtivkomisjoni esitatud. Muudatusettepanek nr 3 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma palun kolmandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 53. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 4 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma palun neljandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 52, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Viies muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun viiendat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kuues muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Seitsmes muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku, mis on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemus on poolt 14 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 8 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemus on poolt 12 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Üheksas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Kümnes muudatusettepanek on Riigikogu liikmete Lauri Luige, Tiina Lokk-Trambergi ja Rein Langi esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. See ettepanek vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele hääletamisele ei kuulu.

Oleme läbi vaadanud kõik kümme muudatusettepanekut. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada.

Riigikogu juhatusel on tulnud kaks kirja, üks Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, teine Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt. Mõlema kirja sisuks on ettepanek eelnõu 683 teine lugemine katkestada. Alustame selle hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku eelnõu 683 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teine lugemine on lõppenud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

7. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, see on majanduskomisjoni algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687 teisele lugemisele saatmist neljapäeval, 19. juunil. Eelnõu algatas Riigikogu majanduskomisjon ...

Aseesimees Jüri Ratas

Oot-oot! Hea ettekandja, palun väga vabandust! Kogu saalis on väga suur lärm. Me arutame eelnõu 687. Rohkem ei tohiks saalis kuulda olla ühtegi sõna.

Kalle Palling

Lärmi!

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, lärmi! Väga õige! Aitäh, et te aitasite juhatajat! Ma palun, head ametikaaslased, austage ettekandjat! Teie ees on Kalle Palling, majanduskomisjoni liige, Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees. Palun, härra ettekandja!

Kalle Palling

Esimene lugemine toimus 11. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 17. juuni kell 17 ja esitati üks muudatusettepanek, see oli Eesti Keskerakonna fraktsiooni oma. Vabariigi Valitsus esitas toetava seisukoha ja eelnõu kohta andis oma arvamuse ka Eesti Energia AS. Majanduskomisjoni töörühm valmistas eelnõu komisjoni istungil menetlemist ette oma nõupidamisel 18. juunil, kus osalesid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. Komisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist 19. juuni istungil, kus osalesid samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. Komisjon otsustas teha neli muudatusettepanekut, need kõik esitas komisjonile Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeerium, ajendatuna osaliselt ka Eesti Energia AS-i arvamusest. Eesti Energia edastatud arvamuses leiti, et eelnõu seletuskirja tuleks teatud osades täpsustada. Menetluslikud otsused olid järgmised: kui kutsutakse kokku Riigikogu erakorraline istungjärk, siis teha ettepanek eelnõu 687 teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis viia läbi lõpphääletus. Selle ettepaneku poolt oli kuus komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli kolm. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, ettekandja! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ei näe soove, seega läbirääkimisi ei avata.

Alustame eelnõu 687 muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu muutmiseks on laekunud tervelt viis ettepanekut. Esimene on juhtivkomisjonilt, teine Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest ei kuulu see ettepanek hääletamisele. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, neljas samuti ja ka viies muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vastavalt juhtivkomisjoni ettepanekule on teine lugemine lõppenud ja kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased! Meie istung ei ole veel lõppenud. Mul on edasi anda teave, mis

puudutab erakorralise istungjärgu kokkukutsust. Nimelt, toetudes Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõikele 1, kutsub Riigikogu esimees Eiki Nestor 23 Riigikogu liikme ettepanekul Toompea lossi istungisaali kokku Riigikogu erakorralise istungjärgu. See toimub 2014. aasta 1. juulil, s.o homme, algusega kell 12. Erakorralise istungjärgu päevakorras on kaheksa punkti: esiteks, eelnõu 644 kolmas lugemine; teiseks, eelnõu 680 kolmas lugemine; kolmandaks, eelnõu 682 kolmas lugemine; neljandaks, eelnõu 683 kolmas lugemine; viiendaks, eelnõu 687 kolmas lugemine; kuueks, eelnõu 681 kolmas lugemine; seitsmendaks, eelnõu 695 esimene lugemine ja kaheksandaks, õiguskantsleri ettepanek nr 28 ravimiseaduse § 116 lõigete 1–6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks. Istungjärk kestab kuni päevakorra ammendumiseni.

Head ametikaaslased, ma tänan! Täna istung on lõppenud. Jõudu teile meie töös!

Istungi lõpp kell 16.36.

Istungi kestus 6 tundi ja 36 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

ERAKORRALINE ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 1. juuli 2014

Kell 12.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Siret Kotka ametivanne

Istungi rakendamine

2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) kolmas lugemine

3. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) kolmas lugemine

4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) kolmas lugemine

5. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) kolmas lugemine

6. Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) kolmas lugemine

7. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) kolmas lugemine

8. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu (695 OE) esimene lugemine

9. Õiguskantsleri ettepanek ravimiseaduse § 116 lõigete 1–6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 28)

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud põhiseaduse § 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 kohaselt 23 Riigikogu liikme ettepanekul, nende taotletud ajal ja päevakorraga.

1. Riigikogu liikme Siret Kotka ametivanne

Esimees Eiki Nestor

Tähelepanu! Seoses Riigikogu liikme Ester Tuiksoo volituste lõppemisega asub tänasest Riigikogu liikmeks asendusliige Siret Kotka. Tal tuleb kõigepealt anda ametivanne. Palun!

Siret Kotka

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head rahvasaadikud! Kehtiva põhiseaduse § 156 lõike 2 kohaselt on kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses ettenähtud tingimustel hääleõiguslikud selle omavalitsuse maa-alal püsivalt elavad isikud, kes on vähemalt 18 aastat vanad. Ajast, millal põhiseaduse tekst koostati ja fikseeriti selles valimisiga, on möödunud 22 aastat. Selle aja jooksul on Eesti ühiskond läbi teinud olulise arengu, ühiskond on stabiliseerunud, edasi arenenud ja küpsenud. Oluliselt küpsenud on ka noored inimesed, kes on nüüd haritumad, teadlikumad, ühiskonna asjadest paremini informeeritud. Seadused on andnud neile mitmeid varalisi ja mittevaralisi õigusi, kuid nende võimalused poliitikas osaleda on jäänud endiseks. Mõtte valimisea alandamisest on eri intensiivsuseastmega olnud arutlusel aastaid. Tõuke tänasele initsiatiivile andis Eesti Noorteühenduste Liidu pöördumine fraktsioonide

poole. Koalitsiooni fraktsioonides, samuti mitmetes akadeemilistes ja kodanikuühiskonna ringkondades sai see idee positiivse vastukaja. Lähtudes põhiseaduse § 161 lõikest 1, § 163 punktist 2 ja §-st 165 esitavad 41 Riigikogu liiget eelnõu, mis näeb ette muuta põhiseadust. Selle eelnõu eesmärk on langetada aktiivne valimisõigus (õigus valida) kohaliku omavalitsuse volikogu valimisel 18. eluaastalt 16. eluaastale. Algatajate taotlus on kaasata senisest enam noori inimesi kohaliku elu avalike asjade arutamisse ja otsustamisse. Me usume Eestisse kui avatud ja dünaamilisse ühiskonda, kus noorte hääle kuulamine ja arvestamine on kasuks kõigile. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Me usume Eestisse, kus avatud otsustamine ja kaasamine tuleb kasuks kogu ühiskonnale. Eesti on väike ühiskond. See tähendab, et arutades teemasid, mis tekitavad tõsist ühiskondlikku poleemikat, on mõtet pöörduda ka ühiskonna poole. 40 Riigikogu liikme algatatud kooseluseaduse eelnõu ongi ühiskonnas poleemikat esile kutsunud. IRL-i seisukoht on, et teema puhul, mis puudutab eelnõu algatajate väitel 170 000 Eesti perekonda ja perekonna mõiste laiendamist ning millel on väga oluline kokkupuude kõigi Eesti peredega, oleks mõistlik taotleda suuremat ühiskondlikku legitimatsiooni kui üksnes parlamendi enamusotsus. Selle nimel, et lugupidav debatt toimuks nii parlamendis seaduseelnõu menetlemisel kui ka ühiskonnas laiemalt, peame mõistlikuks anda parlamendile võimalus otsustada võimaliku rahvahääletuse korraldamise üle kooseluseaduse küsimuses. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Ma sain aru, et anti üle seaduseelnõu. Kas on veel soove? Olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu. Kui need vastavad kodu- ja töökorra nõuetele, määratakse neile juhtivkomisjon. Nüüd kohaloleku kontroll, palun!

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohustab meid kinnitama tööajagraafiku. Seda saab teha poolthälteenamusega.

Panen hääletusele Riigikogu juhatase ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendamiseni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tööajagraafiku kinnitamise poolt on 73 ja vastu 6 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 1. Tööajagraafik on kinnitatud.

2. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (644 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme päevakorrapunktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Aivar Riisalu, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Aivar Riisalu

Hea esimees! Head kolleegid! Erakorralise istungi kokkukutsumine andis meile hea võimaluse nn autode käibemaksu eelnõu üle sügavuti diskuteerida. Diskussiooni käigus selgus, et tegemist on eelnõuga, mis on ette valmistatud kiirustades. Seda eelnõu nii komisjonis kui ka laiemalt arutades ei arvestatud nende huvigruppide tegelikke seisukohti, keda see eelnõu puudutab. Eelnõu aruteludel on väidetud, et kõik huvigrupid on olnud kaasatud, aga see ei vasta tõe. Kui valitsuskoalitsioon on hulk aastaid rääkinud sellest, et maksuerandid ei ole mõistlikud ning meil on mõistlik püüelda ühetaolise, lihtsa ja selge maksusüsteemi poole, siis see eelnõu seda suundumust kuidagi ei toeta. Ka eilsete arutelude käigus tuli ju siinsamas Riigikogu saalis välja mitmeid võimalusi, kuidas on võimalik seaduse täitmisest täies mahus kõrvale hoida, registreerides enast näiteks taksoteenuse pakkujaks. Seda loetelu võiks jätkata, mida ma teha ei taha. Me kõik mõistame, et Eesti riigil on vaja maksuraha, et oma ülesandeid täita. Kuid Keskerakonna seisukoht on ühene: praegune valitsus viib läbi sellist maksupoliitikat, mida ei saa kuidagi tolereerida, seda sellel lihtsal põhjusel, et see jätab ühiskonnale mulje, nagu me ei teaks väga täpselt, mida me tahame. Me lapi-me auke kiirustades, nagu vahelduvvooluna, et kord on ja kord ei ole. Sellist eelnõu Eesti Keskerakond toetada ei saa. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Palts, palun, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Tõnis Palts

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle seadusega suurendatakse ettevõtluse koormust aastas 48 miljoni euro võrra. Suurendatakse just ettevõtluse koormust. See tähendab, et Eesti ettevõtted muutuvad konkurentsivõimetumaks ja ekspordivõimetumaks. Ma arvan, et see ei ole hea mõte. Seda seadust ette valmistades on tehtud hulganisti demagoogiat, kui mitte öelda, et on esitatud ligilikku tarkust. Demagoogia on see, justkui oleks firmast auto-soodustust saav inimene eelisolukorras, võrreldes töötajaga, kes seda soodustust ei saa. Tegelikult on töjõuturg töjõuturg ja need inimesed, kes ei saa soodustust, saavad rohkem palka. Ega ettevõtja ei ole loll, et ta maksaks kellelegi kaks korda. See on täiesti demagoogiline väide, et tekib ebavõrdne olukord. Teiseks on demagoogia see, mida väidab Ligi tsunft Rahandusministeeriumist, justkui moonutatakse mingisugust turgu. Millist turgu moonutatakse, küsin ma. Kas leivamüüjate ja automüüjate vahel toimivat turgu? Täielik lollus. Äärmisel juhul tehakse soodustusi Eesti automüüjatele, võrreldes Läti automüüjatega. Ega demagoogiaga võidelda ei saa. Fakt on see, et praeguse olukorraga võrreldes halvendatakse Eesti ettevõtluse olukorda, suurendades 48 miljoni euro võrra aastas ettevõtluse koormust. Sellega ei saa IRL nõus olla ega olegi nõus. Soovin Reformierakonnale edu! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 644 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 644. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 644 seadusena vastuvõtmise poolt on 56 ja vastu 32 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 1. Käibemaksuseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 18.)

3. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (680 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 680 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma ei hoia teid kaua kinni. Kuid ütlen, et ka see eelnõu kannab selgelt seda märki, et riigil ja valitsusel ei ole enam arusaama sellest, millist maksusüsteemi me vajame. Selle seaduse eelnõuga riputatakse kõikidele normaalsele ettevõtjatele kaela justkui kurjategija silt. Käibemaksutagastust peaks senise 30 päeva asemel menetlema 60 päeva jooksul, mis tegelikult annab riigile võimaluse kasutada ressursse, mis siiaaani seaduse alusel ettevõtjatele 30 päeva jooksul tagastati, nüüd poole kauem, maksmata selle eest sentigi intressi. Kui aga ettevõtja peaks juhuslikult mingilgi põhjusel jääma riigile maksuameti kaudu võlgu, siis talle rakendub SMS-laenuga sarnane intress, 21% aastas. Ma leian, et maksukorralduse sellise muudatusega me ettevõtluskeskkonna parandamisele kaasa ei aita. Praegu on Eesti normaalsete ja tublide ettevõtjate tegevus eeldanud normaalset koostööd maksuametiga. Ettevõtjad ise on huvitatud, et ka nende partnerid, kes on teinud näiteks maksude deklareerimisel mingi vea, esitaksid õiged deklaratsioonid kiiresti ja operatiivselt. Siiaaani on kehtinud väga selge reegel ja toimunud ilus dialoog. Ma arvan, et 98% Eesti ettevõtjatest käituvad adekvaatselt. Nüüd anname seadusega võimaluse seda aega poole võrra pikendada, mis tegelikult tekitab ju lihtsalt kiusatuse positiivseid ja ettevõtlust arendavaid otsuseid kinni hoida, sest rahal teatavasti puudub liigitunnus. Kui raha on riigi kasutuses, siis on riigikassas rohkem kassavoogu, millega saab oma ülesandeid täita. Ma leian, et see muudatus ei ole õige. Eesti Keskerakond kutsub üles seda seaduseelnõu mitte toetama. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 680 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 680. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 680 seadusena vastuvõtmise poolt on 57 ja vastu 31 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Maksukorralduse seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 19.)

4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (682 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Näen valitsuskoalitsiooni poolel juba kergelt närveldust. Järelikult on minu puldis käimine oma eesmärgi täitnud. Juba kolmanda seaduseelnõu puhul on väga selgelt näha, et need otsused, mida valitsuskoalitsiooni liikmed teevad, on ka neile ebameeldivad.

Selle suhtes, mis puudutab alkoholi maksustamist, Keskerakonnal valdavalt pretensioone ei ole. Sellel lihtsal põhjusel, et ongi mõistlik maksustada neid aineid, mis kahjustavad inimorganismi ja halvavad tema normaalse kulgemise, need ained peavadki olema kallid. Keskerakonna nimel tahan ma rääkida aga sellest, et kodukulude kontrolli all hoidmine võiks olla valitsuse ja parlamendi ühine soov. Vaadake, koduomanikud, võiks öelda, et

eelkõige majaomanikud on ühiskonna tublim osa, kellel suhteliselt suure tõenäosusega on normaalne perekond ja lapsed ning kes käivad iga päev tööl. Mõned tublid inimesed, kes on endale elu jooksul ehitanud kodu ja sinna varasematel aegadel kummalisel kombel paigaldanud õlikütte, satuvad nüüd aga löögi alla. Nad olid omal ajal tublid ja praegu maksab see neile kätte sellega, et nad hakkavad õli eest maksma sisuliselt samasugust hinda kui autokütuse eest, mida ostetakse tanklast.

Vaadake, seda ei saa heaks kiita sellel lihtsal põhjusel, et riigi kohustus on hoida oma kodanikke ja anda neile võimalus elada inimväärsel elu. Eriti tuleb siinkohal silmas pidada, et me ei tohi inimesi sel hetkel, kui nad palka saavad, paljaks röövida, vaid me peame koostöös oma kodanikkonnaga arendama normaalset majandust. Kui sihiteadlikult tõstetakse neid kulusid, mis on seotud vahetu eksistentsiga ehk eelkõige koduga – autosõitu võib juba pidada luksuseks, sest meil on omavalitsusi, kus ühistransport on tasuta, aga kodu eest maksab inimene ju igal juhul –, siis selliste vahenditega riigieelarvet täita ei ole kindlasti mõistlik. Keskerakond seda seaduseelnõu toetada ei saa. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu seadusena vastuvõtmine toob paljudele inimestele kaasa elukalliduse tõusu. Inimesed seatakse alternatiivita sundseisu. Mitmed kodumaised ettevõtlusvaldkonnad seatakse ebarõrdsesse ja halvemasse konkurentsiolukorda, võrreldes ettevõtlusega meie naaberriikides. Uus aktsiisipoliitika seadustatakse järgmiseks neljaks aastaks, aga puuduvad arusaadavad põhjendused ja selged eesmärgid, miks seda just sellisel kujul tehakse. Seaduseelnõu, mille eesmärk on eelkõige eelarveaukude täitmine, kuid mis kahjustab eri eluvaldkondade arengut ja konkurentsivõimet ning vähendab Eesti elanikkonna suure osa heaolu, ei saa Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon toetada. Seega hääletame selle seaduse vastuvõtmise vastu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 682 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 682. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 682 seadusena vastuvõtmise poolt on 56 ja vastu 33 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 20.)

5. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu (683 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 683 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Aivar Sõerd, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Me kuulsime täna eelmiste maksuseaduste eelnõude aruteludel kriitikat, ka meelevaldset ja ühekülgsset käsitlust, et me võtame maksuseadusi vastu kiirustades ja meil just nagu puudub arusaam maksusüsteemi edasisest arengust. No arusaam on ikka olemas, ärge liialdage! Üks eesmärk kindlasti on tõhustada maksukogumist, mille üheks heaks näiteks on, muuseas, täna esimest päeva töötav töötajate register. Aga see on ühe varem vastu võetud maksuseaduse muudatuse tulemus.

Kuid tulen tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. Selle suurem eesmärk peale muude tulumaksuga seotud valdkondade korrastamise on madalama palgaga töötajate maksukoormuse ja üldise tööjõu

maksukoormuse vähendamine, suurendades maksuvaba tulu määra 144 eurost 154 euroni kuus. Alates järgmisest aastast suureneb tulumaksuvaba miinimum 1848 euroni aastas. Samuti korrastab eelnõu tulumaksusoodustustega ühingute ja ühenduste nimekirja koostamise põhimõtteid ja korda.

Viimastel aastatel on Eestis palgasaajate olukord paranenud. Statistikaameti andmetel kasvas brutopalk eelmisel aastal 7%, hindade kasvuga korrigeeritud reaalpalk tõusis üle 4% ning palgasaajate toimetulekut parandav reaalpala tõus on toimunud juba kolmandat aastat järjest. Töötajate palgaootused püsivad kõrgel ja palgakasvu jätkumist on oodata ka käesoleval aastal. Lisaks tulumaksuvaba miinimumi suurenemisele langeb järgmisest aastast tulumaks seniselt 21%-lt 20%-le. Need sammud vähendavad ühtlasi ettevõtete tööjõumaksukoormust. Tuleb arvestada, et ettevõtted peavad töötajate palgakasvu rahastama ka kasumimarginaali ja hindade tõstmise kaudu, pealegi on eksportivate ettevõtete võimalus hindu tõsta väliskonkurentsi tõttu piiratud. Riigi tehtavad sammud – tulumaksuvaba miinimumi suurendamine ning tulumaksumäära ja töötuskindlustusmaksu alandamine – vähendavad ettevõtete tööjõukulku. 1000 euro suuruse palga ehk keskmise palga lähedase palga saajatele tähendab see ühtlasi 170 lisaeurot aastas. Lisaks reaalpala kasvule parandavad need sammud majapidamiste olukorda ja elavdavad sisetarbimist. Pensionäride täiendav tulumaksuvabastus suureneb 210 eurost 220 euroni kuus. Sisetarbimise kasv aitab omakorda saavutada majanduskasvu taastumist. Tööjõumaksude ja tulumaksu langetamine tasandab ettevõtete tööjõukulude kasvamist ja parandab nende konkurentsivõimet. Kevadel kinnitatud riigi eelarvestrateegia näeb samuti ette tulumaksuvaba miinimumi järkjärgulise suurendamise 2018. aastaks 184 euroni kuus. Eesti Panga uurimuses on leitud, et maksuvaba tulu suurendamine avaldab märkimisväärset mõju tööjõupakkumisele. Maksuvaba tulu suurendamine 10% suurendab tööjõupakkumist umbes 0,5%. Tegemist on efektiivse meetmega, vähendamaks töötajate maksukoormust, suurendades sealjuures nende sissetulekuid ja kasvatades hõivet. Alternatiivne meede on miinimumpalga tõstmine, aga sellega kaasneb madalama palgaga töötajate hõive vähenemine ja

ettevõtete töajookulude kasv. Just madalama palgaga töötajate töajoomaksude vähendamist on Eestile soovitanud välisaudiitorid, teiste hulgas IMF ja OECD. Tegemist on kulutõhusama meetmega kui muud sissetulekute ja töajõive suurendamise ning majanduse elavdamise meetmed. Sellepärast on tähtis, et tulumaksuvaba miinimumi suurenemine jätkuks ka peale 2015. aastat.

Nii nagu teisi olulisi täna arutatavaid maksumuudatusi toetab Reformierakonna fraktsioon kindlasti ka selle eelnõu seadusena vastuvõtmist. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Keskerakonna fraktsiooni nimel Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ei ole mõtet süüdistada opositsiooni ja eelkõige Keskerakonda küsimuste meelevaldses käsitlemises. Lihtsad asjad tuleks välja öelda lihtsas ja rahvale arusaadavas keeles, kuid, tõepoolest, seaduseelnõud kipuvad olema palju keerulisemad. Neis on tihti väga palju ka õigeid ja häid asju, kuid kui seaduseelnõusse satub üks karjiv ebaõiglus või vastuolu tegelikkusega, siis kipub see kahjuks ära nullima eelnõu tervikuna. Ka näiteks praegu käsitletava eelnõu kohta ei ütle ma ju, et kõik selle punktid on halvad, absoluutselt mitte, aga üks asi, millega ei saa nõus olla, on see, kui tulumaksuvaba miinimumi suurendatakse 10 euro võrra. Meie ühiskonnas võrreldakse viimastel aegadel pidevalt ennast muu Euroopaga, eelkõige võrdleme ennast Soomega. Me kogu aeg imestame, miks räägitakse tulumaksuvaba miinimumi puhul mingisugustest 180-eurostest tasemetest ja miinimumpalga puhul napilt üle 300-eurostest tasemetest, mis tegelikult ju hoiavad meid sõna otseses mõttes arengumaa tasemel. Meie kõigi siiras soov on liikuda lausvaesusest ülespoole.

Ma ka eile märkisin seda oma kõnes ja olen endiselt sellel seisukohal. Keskerakond on viimastel tundidel emotsionaalselt arutanud mitmeid võimalusi. Tulumaksuvaba miinimumi arvestatav suurendamine aitaks järele ühiskonna vähem kindlustatud kihte, tooks nad riigisisemesse tarbimisse tagasi. Kui küsitakse, mille arvel seda kõike kavatsetakse teha, siis,

hea valitsuskoalitsioon, proovige aru saada, et te olete nagu uppuja klammerdunud tulumaksu alandamise külge. Järgmisel aastal alandate tulumaksu veel 1%. Keskerakond on ilmselt veel kord valmis tõsiselt arutama taganemist astmelise tulumaksu dogmast, kui teie oleksite valmis arutlema selle üle, et sellesama vähem kindlustatud osa järeleaitamise hind võiks olla see, et tulumaks ei alane, vaid tõuseb mõistlikule tasemele, näiteks tasemele 23%. Te proovite kogu aeg nende seaduseelnõudega saavutada, et võidaksid edukamad ja rikkamad inimesed. Tavakodanikku ei huvita see statistika, mida hea kolleeg siin just ette luges, et üks palk tõuseb ja teine palk tõuseb ning palka peavad ettevõtjad hakkama tõstma oma kasumi arvel. Üldse ei ole viisakas Riigikogu puldist võõrast raha jagada. Aga riigi raha Riigikogu puldist jagada tuleb.

Muuseas, täiesti juhuslikult olen ma siin olnud ainult seitse ja pool aastat, aga enne seda tegin ma elus ka mingeid muid asju. Julgen teile väita, et kui majanduskasv on null või selle lähedal, siis eelkõige mõjutavad olukorda meie põhilised eksporditurud Skandinaavias. Kuhu siis mahub see oodatud palgatõus, nagu kolleeg ütles, mis võib tegelikult kaasa tuua eksportiva tööstuse pankrotilaine, kui see palgatõus jätkub? Oleme ausad! Ma ei proovi kedagi rünnata, aga ma tahan kutsuda teid veel kord üles olukorda lahendama. Me ei saa enam sedaviisi edasi liikuda. Me peaksime, targad mehed ja naised, istuma rahulikult kinnisesse ruumi ja tunnistama endale, et meie maksumüsteem tervikuna hakkab ajale jalgu jääma ja see ei taga enam Eestile seda edu, mis meil 15 aastat oli.

Võtan igaks juhuks kolm minutit lisa-aega.

Esimees Eiki Nestor

Igaks juhuks kolm minutit lisa-aega.

Aivar Riisalu

Meil oleks mõistlik arutada asja tervikuna. Saage aru, et tavakodanikule, sellele tublile Eesti inimesele, kes meid on volitanud siin istuma, ei ole meie sellised käigud arusaadavad. Ma usun, et tarkade inimestena olete te hinges minuga kohati isegi nõus, aga te ei taha seda endale tunnistada, sest teil ei ole valikuid. Valikuid ei ole sellepärast, et riik peab oma rolli ja ülesandeid täitma ning selleks on tõe-

poolest raha vaja. Ei tohi klammerduda oma mingisuguste otsuste külge, mis elu tegelikult edasi ei aita. Ei tohi selliseid kosmeetilisi parandusi tehes arvata, et Eesti inimene on rumal ega saa aru, et kui tulumaksuvabastust kümne euro võrra suurendatakse, siis on ta justkui lotoga mingi arvestatava summa võitnud. No ei ole ju niimoodi!

Selle tõttu, ma veel kordan, on meil aeg vaadata kogu süsteemi tervikuna. On aeg proovida enne 2015. aasta Riigikogu valimisi võtta kõikide poliitikas aktiivselt osaleda soovijate ühiseks eesmärgiks püüd välja töötada mõistlik uus maksusüsteem, mis aitaks Eesti uuele tõusule, mitte ei sunniks meid kogu aeg mõtlema, kust saaks selle kopika ja miks meie majanduskasv on null, miks me oleme nii ebaefektiivsed jne. Ingelinvestorid ütlesid hiljuti, et nad teeksid küll asju, nad oleksid innovatsiooni poolt, aga riik ei ole sammugi neile vastu astunud. Maksusüsteem oleks üks punkt ka läbirääkimiste laual.

Keskerakond ei saa kahjuks toetada seda eelnõu, kus on küll väga palju häid asju, sest vähem kindlustatud inimesi see eelnõu sisuliselt ei aita. Aga Eesti on väike ühiskond ja siin ei tohi olla selliseid kontraste. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Siim Kiisler, palun! Kolm lisaminutit ka.

Siim Kiisler

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni hinnangul on see eelnõu sisuliselt kobarseaduseelnõu, mis seab meid, kõiki Riigikogu liikmeid, skisofreenilise valiku ette. Ühelt poolt on positiivne, et tõstetakse maksuvaba tulu määra. Tõsi küll, seda tehakse vähe. Me ei saa jagada Reformierakonna optimismi, et inimesele kuus lisaks kätte jäävad kaks eurot muudaksid oluliselt meie tööhõivet või suurendaksid tunduvalt sisetarbimist. Aga see on selgelt samm õiges suunas. Teiselt poolt on selles eelnõus üks väga põhimõtteline küsimus. Nimelt maksustatakse füüsilise isiku põllumajandustoetused ja seatakse füüsilised isikud võrreldes FIE-de ja äriühingutega ebarõrdsesse seisusse. Me ei saa sellist ebarõrdset kohtlemist toetada.

Eelnõus on ka asju, mis on nii ja naa. Ma tahan rääkida ühest olulisest valdkonnast, mida see eelnõu väga puudutab ja mis on seni pälvitud teenimatult vähe tähelepanu. See on tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja moodustamine. See on väga oluline mehhanism kodanikuühiskonna arendamisel ja era-rahaga kaasamisel ühiskonna edendamiseks. Nüüd aga muudetakse printsiipe ja sõnastatakse ümber see, mille alusel ühendused sellesse nimekirja pääsevad. Neid ühendusi on siin nimekirjas praegu, muide, tuhandeid.

Kui rääkida kaasamisest, siis eile oli siin saalis juttu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 103, mis ütleb, et juhtivkomisjon toob seletuskirjas välja menetlemisest osavõtnud ekspertide ja teiste isikute seisukohad. Selle väga olulise, kodanikuühiskonda puudutava küsimuse kohta on esitanud oma konkreetsed ja väga konstruktiivsed ettepanekud vabariiklaste liit, aga tundub, et neid nagu ei olekski üldse eksisteerinud. Nendest ei räägita midagi, need ei olnud sisuliselt arutusel. Kuigi auväärne Riigikogu esimees on rõhutanud, et vabakonna esindajad tuleb sõnaõigusega kaasata Riigikogu komisjonide töösse, ei panda nende kõige olulisemat organisatsiooni, katusorganisatsiooni üldse tähele, nende ettepanekuid ei panda tähele. Ma loen ette, mida nüüdne Riigikogu esimees ütles möödunud aastal siitsamast puldist: "Tegemist oleks võimaluse loomisega neile, kes praegu eelnõude menetlemise käigus oma sõna kaasa öelda ei saa, et nad saaksid komisjoni istungile tulla ja oma arvamust väljendada. Lõppkokkuvõttes ei ole küsimus mitte ainult selles, kas ja kuidas tahab Riigikogu kuulata kodanikuühenduste seisukohti, vaid minu meelest ka selles, et sel moel tulevad siit saalist palju paremad seadused kui praegu." See on väga oluline ja väga hea mõte. Seda seadust oleks saanud teha tunduvalt paremaks, eriti selles aspektis, mis puudutab vabariiklaste heategevuslikku tegevust. Vabariiklaste liit on väga konstruktiivselt pakkunud välja palju paremaid lahendusi, kui siin eelnõus on. Praegu räägitakse eelnõus teenuste ja muude hüvede osutamisest või pakkumisest üldkättesaadaval viisil. Segaseks jääb, mis see üldkättesaadav viis tegelikult on. Seletuskiri ütleb, et üldkättesaadav viis ei tähenda küll, et ühingu pakutavale kaubale,

teenusele või muule hüvele peaks olema ligipääs igal isikul, kuid see peaks olema kättesaadav ka keskmisest väiksema sissetulekuga inimesele. Vaatame näidet elust: spordiühing vabastab ühe lapsevanema lapse jalgpallitreeningute kulude katmisest, teist ei vabasta. Kas see on siis üldkättesaadav viis või ei ole? Siin on juttu erakoolidest ja huviharidusest. See kõik tähendab konkreetseid olukordi, mida maksuametnikud hakkavad kuidagi tõlgendada. Eelnõu sõnastus on praegu väga segane.

Toon näiteks ka ühe sõna asendamise. Seaduse praeguse sõnastuse järgi ei taotle ühing kasumit, eelnõus on siin sõna "tulu". Mida see tähendab? Kuidas tõlgendada seda, et ühing ei taotle tulu? Tulu on iga asi, ka liikmemaks. Seletuskirjas öeldakse, et tulu taotlemise piirang ei välista ühingu omatulu teenimist oma põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks, kuid tähendab, et tulu saamine ei tohi olla omaette eesmärk. Siin on jälle väga lai tõlgendusruum, mida tuleb hakata nüüd sisustama.

Kui vabaihenduste liit oleks olnud kaasatud ja nendega asjad läbi arutatud, siis oleks seaduse saanud muuta palju paremaks ja selgemaks ning kaotada väga paljud vabaihenduste pinged. Need ühendused ju edendavad meie kodanikuühiskonda, mis on meie kõigi ühine eesmärk. Ma tsiteerin Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu kirja, kus nad ütlevad: "On ju kogu maksusoodustuse laiem mõte mitte niivõrd maksuvabade kulutuste tegemine, vaid et kaasata ühiskonna arengusse rohkem eraraha ja kulutades sel juhul vähem maksu- ja raha, mis soodustuse kaudu osaliselt teistpidi kogumata jääb." Sellest mõttest ei ole eelnõu algatajad kahjuks ikkagi täielikult aru saanud.

Kui anda kokkuvõtlik hinnang sellele eelnõule, siis tuleb öelda, et siin nähakse ette positiivseid ja ka negatiivseid samme. Nii et see on väga vastuoluline kobareelnõu, mis seab Riigikogu liikmed sundvaliku ette. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on sundolukorras ning me sellel hääletusel ei osale. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rannar Vassiljev, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Selle eelnõu võib-olla kõige olulisem või ühiskonda kõige laiemalt mõjutav osa, mis puudutab kõiki palgasaajaid, on tulumaksuvaba määra tõus. See tõus on olnud üsna pikka aega debati keskmes siin saalis, aga ka mujal, kas siis teleekraanil või ajaleheveergudel. Mis siin salata, see 10-eurone tõus kuus või 120-eurone tõus aastas ei ole kindlasti see, mille juurde võiks peatuma jääda, nii et ka järgmistel aastatel võiks tulumaksuvaba määr selline olla. Küll aga arvan ma, et see on arvestatav samm, sest, mis siin jällegi salata, riik ei ole juba aastaid tulumaksuvaba määra tõstmise jaoks raha leidnud. Paratamatult viib see riigikassast välja teatud eeldatava summa ehk tulud vähenevad.

Nii et kriitika, et me liigume küll õiges suunas, aga liiga väikeste sammudega, võiks ju olla isegi mõisteta. Aga ma arvan, et ka väikeste sammudega edasiliikumine on mõistlikum ja parem kui paigalseis, eeldusel, et liigutakse õige sihi poole. Keskerakonnal on kindlasti kriitikat teha oluliselt lihtsam, just äsja valitsuskoalitsioonis olnud IRL-il on see palju keerulisem, sest isegi ei mäleta, millal nende valitsuses olemise ajal tulumaksuvaba määr viimati tõusis. Sotsiaaldemokraadid, kes opositsioonis olles sellele teemale põhjalikult tähelepanu juhtisid, on nüüd näidanud, et meie sõnadel on ka kaalu, kui meil on võimalik lubadusi ellu viia. Esimesel võimalusel tõstsi-me pärast koalitsiooni saamist tulumaksuvaba määra. Kindlasti, kui 2015. aasta valimiste järel oleme kas ise koalitsiooni moodustajad või osa koalitsioonist, siis on meie prioriteet jätkata tulumaksuvaba määra tõstmist. Põhjus on ennekõike selles, et on räägitud meie kõrgetest töötajamaksudest, see aga, mis on kõrge ja mis madal, sõltub sellest, kuhu seada kontrollpunkt või referentspunkt. Kui üritada võrrelda ennast muu Euroopaga, siis pigem saab täheldada, et keskmisest kõrgemad töötajamaksud on meil just madala palgaga töötajate puhul. Ma arvan, et nende töötajate töötajamaksude vähendamine võiks olla ka edaspidi prioriteet. Niipalju kui ma olen aru saanud, jagavad seda mõtteviisi kõik erakonnad siin parlamendis. Ma loodan, et 2016. aasta eelarve toob tulumaksuvaba määra tõusule täiendust.

Kindlasti on siin paslik mainida ka teisi töötajamakse, ennekõike just töötuskindlustus-

makset, mida Eestis sisuliselt maksuna käsitletakse, ja mille määra langetamist on ka sotsiaaldemokraadid siin saalis kaua nõudnud. Hoolimata sellest, et reservid on piisavad, oleme pikalt kogunud töötukassasse eelarve tasakaalustamise mõttes lisavahendeid. Ka selle kohta on valitsuskoalitsioon saavutanud konsensuse, et see makse võiks langeda. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 683 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse eelnõu 683. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 683 seadusena vastuvõtmise poolt on 56 ja vastu 16 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja Eesti Kultuurkapitali seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 21.)

6. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on majanduskomisjoni algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised, läbirääkimissoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna see eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele majanduskomisjoni algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 687. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 687 seadusena vastuvõtmise poolt on 65 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja ka erapooletuks ei jäänud keegi. Elektriturseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 22.)

7. Teeseaduse muutmise seaduse eelnõu (681 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muutmise seaduse eelnõu 681 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Head kolleegid! Aivar väsis ära ja nüüd on minu kord. Meie laual on teeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Minu arvates on see selle kevadistungjärgu üks kõige rumalam eelnõu, mida püütakse seadusena vastu võtta. Eelnõu esitamise põhjus on väga lihtne: koalitsioonileppes on väga palju lubatud ja lähenemas on Riigikogu valimised, aga katteallikaid nendele kulutustele leida on väga raske. Nüüd on valitsuskoalitsioon tulnud sellisele heale mõttele, et teehoius on veel lisavahendeid, mida võiks kasutada, rahastamaks neid riigi kulutusi, millele katteallikaid ei ole. Praegu peaks seaduse järgi 75% kütuseaktsiisist minema teehoidu, aga kahjuks valitsus juba nüüd seda seadust ei täida. Riigikontrolli auditi järgi läheb ainult 50% sellest rahast teehoidu. Mis siis juhtub, kui rahastamine seadusest lahti seotakse? Me mäletame, et kohalikele omavalitsustele oli kuni 2009. aastani ette nähtud 10% kütuseaktsiisist laekuvast rahast. Mis juhtus peale seda, kui see seadusest lahti seoti? Järgmisel kolmel aastal kukkus rahastamine keskmiselt 6,5%-le. Ma olen üsna veendunud, et teehoiuvahenditega riigieelarves juhtub samamoodi, olgugi et teatud leevendust püütakse leida Euroopa Liidu rahast. Aga see ei ole kindlasti lahendus, sest Euroopa Liidu raha eesmärk ei ole mitte täita riigieelarvet, vaid tasandada vahet Eesti ja teiste Euroopa Liidu riikide vahel, et teede olukord ka meil paremaks läheks.

Lisaks sellele on see rumalus, sest n-ö tänu koalitsiooni soovile jäävad väga paljud inimesed, kes on sidunud ennast teefirmade ja teehoiuga, töökohast ilma. Kuna raha väheneb, siis väheneb töökohtade arv. Arvestuslikult võib 500 inimest jääda ilma töökohata. Kui see ongi valitsuskoalitsiooni eesmärk, siis selle eesmärgi te saavutate. Aga kas see on tulevikku silmas pidades tark samm, selles ei ole ma

kindel. Arvestage seda, et aasta viivitust ja remont läheb juba mitu korda kallimaks. Ma küsin, kust riik siis selle raha leiab.

Põhjenduseks on toodud seda, et rahastus tuleb muuta hästi paindlikuks, muidu on Maanteeamet sunnitud ehitama igasuguseid rumalaid ristmikke, mida mööda isegi endine peaminister ei oska liigelda. Ta nimelt hiljaaegu mainis Riigikogu kõnetoolis, et ta ei suutnud Mäo ristilt alla ega sinna peale sõita. Mina tema asemel häbeneksin, sest tema valitsemise ajal need liiklussõlmed ju välja ehitati.

Aga igal juhul Keskerakonna fraktsioon vastu suve sellist minu meelest majanduslikult väga rumalat eelnõu toetama ei hakka. Ma loodan, et siin saalis on veel inimesi, kes suudavad majanduslikult mõelda ja seda eelnõu ei toeta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Ka Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ei saa seda eelnõu toetada. Seda kahel põhjusel. Üks põhjus on lihtne: teerahast võetakse ära peaaegu niisama suur summa, kui selle aasta riigieelarves oli kohalikele teedele ette nähtud. Kuid ma soovitan teil kõigil võtta ette eelnõu kolmanda lugemise tekst ja lugeda teeseaduse muutmise seaduse § 1 lõiget 4. Siiaani otsustasime meie siin saalis, kui palju raha läheb kohalikele omavalitsustele teehoiu katteks. Kui see seadus mõne hetke pärast vastu võetakse, siis ei ole see otsustamise õigus enam mitte siin saalis, vaid valitsuses. Kas tõesti oleme jõudnud niikaugele, et ei usaldata rahva valitud Riigikogu liikmeid, kes saavad võidelda kohalike omavalitsuste rahalise toetuse eest, ja see otsus jäetakse ainult valitsuse teha? Seetõttu IRL selle eelnõu poolt täna kahjuks ei hääleta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 681 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud teeseaduse muut-

mise seaduse eelnõu 681. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 681 seadusena vastuvõtmise poolt on 54 ja vastu 27 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Teeseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 23.)

8. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu (695 OE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu 695 esimene lugemine. Ettekandja majanduskomisjonist on Arto Aas.

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Eesti Arengufondi seaduse kohaselt on arengufondi kõrgeim juhtimisorgan nõukogu, mis koosneb üheksast liikmest. Arengufondi seaduse kohaselt nimetab Riigikogu majanduskomisjoni ettepanekul viis nõukogu liiget, kaks neist on Riigikogu liikmed ning kolm ettevõtluse ja üldsuse esindajad. Nõukogu liikmed peavad vastama arengufondi seaduse §-s 10 toodud nõuetele, mida võib lühidalt kokku võtta nii, et nõukogu liikmel peab olema kõrgharidus ja ta peab olema majandustegevusega kokku puutunud. Praegu kuuluvad arengufondi nõukokku Riigikogu liikmed Kaja Kallas ja Reet Roos. Riigikogu on nimetanud nõukokku ettevõtluse ja üldsuse esindajatena Ville Jehe, Jaan Sven Männiku ja Mart Einasto. Peale nimetatute kuuluvad nõukokku veel kaks valitsusliiget (Urve Palo ja Anne Sulling) ning kaks Rektorete Nõukogu nimetatud liiget (Volli Kalm ja Andres Keevallik).

Arengufondi nõukogu senise liikme Kaja Kallase volitused Riigikogu liikmena lõppesid 18. juunil. Kaja Kallase asemel tuleb Riigikogul nõukogusse nimetada uus Riigikogu liige. Arengufondi seaduse § 10 lõike 4 kohaselt võib Riigikogu enda nimetatud nõukogu liikme põhjendatud juhul enne volituste lõppu tagasi kutsuda, nimetades viivitamata nõukogusse uue liikme. Seoses selle aasta märtsis toimunud muudatustega valitsuskoalitsioonis

otsustas majanduskomisjon oma 12. juuni istungil teha Riigikogule ettepaneku kutsuda arengufondi nõukogust tagasi Riigikogu liige Reet Roos. Ka tema asemel tuleb nõukogu liikmeks nimetada uus Riigikogu liige.

Majanduskomisjon palus Riigikogu fraktsioonidel esitada oma kandidaat arengufondi nõukogu liikme kohale. Kandidaate esitati kolm: Valdo Randpere, Indrek Saar ja Kadri Simson. 12. juuni istungil otsustas komisjon hääletustulemuste põhjal teha ettepaneku nimetada arengufondi nõukogu liikmeks Valdo Randpere ja Indrek Saar. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt arutatakse seda otsuse eelnõu ühel lugemisel ja otsuse vastuvõtmiseks on vaja poolthälteenamust. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna otsuse eelnõu 695 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" eelnõu 695. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Otsuse vastuvõtmise poolt on 55 ja vastu 9 Riigikogu liiget. Otsus Eesti Arengufondi nõukogu liikme tagasikutsumise ja uute liikmete nimetamise kohta on vastu võetud. (Tabel 24.)

9. Õiguskantsleri ettepanek ravimiseaduse § 116 lõigete 1–6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 28)

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on õiguskantsleri ettepanek ravimiseaduse § 116 lõigete 1–6 põhiseadusega kooskõlla viimiseks (nr 28). Austatud Riigikogu, pean vajalikuks lühidalt tutvustada teile selle menetlemise korda. Kõigepealt esineb ettekandega õiguskantsler Indrek Teder. Põhiseaduskomisjoni seisukohta selgitab komisjoni esimees Rait Maruste, sotsiaalkomisjoni seisukohta komisjoni esimees Heljo Pikhof. Riigikogu liige saab igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse, sellele järgnevad läbirääkimised. Lõpuks tuleb Riigikogul otsustada, kas ta on õiguskantsleri ette-

paneku poolt või mitte. Alustame arutelu. Palun, õiguskantsler Indrek Teder!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Analüüsisin põhiseaduse ja õiguskantsleri seaduse alusel ravimiseaduses sätestatud ajutisi piiranguid üld- ja haruapteekide asutamisele. Analüüsi tulemusel ning võttes arvesse, et sarnased piirangud on Riigikohtu üldkogu tunnistanud põhiseadusvastaseks ja kehtetuks 2013. aasta 9. detsembri otsusega, leian, et ravimiseaduses kehtestatud piirangud üldapteegi tegevusloa väljaandmisel ja muutmisel rikuvad põhiseaduse §-s 31 sätestatud ettevõtlusvabadust koostoimes põhiseaduse § 12 lõikes 1 sätestatud üldise võrdsuspõhiõigusega. Ka on Riigikogu käitumine Riigikohtu otsust eirates vastuolus põhiseaduse § 152 lõikega 2.

Lühidalt öeldes olen sellisel seisukohal järgmisel põhjusel. Riigikogu otsustas 21. mail 2014. aastal jätkata üld- ja haruapteekide asutamise piiramist kohtades, kus selleks on olemas piisav nõudlus, et apteegipidamine võiks ennast majanduslikult ära tasuda. Piirangute kadumise korral võiks seal seetõttu eeldada konkurentsi elavnemist. Sellisel viisil apteekide asutamise vabadust piirates kohtleb seadusandja ettevõtjaid põhjendamatult ebavõrdselt ning kindlustab olemasolevate apteegipidajate positsioone apteegiturule siseneda või seal oma tegevust laiendada soovivate ettevõtjate arvel. Ehkki uued piirangud on ajutised (kehtestatud aastaks), kehtestati nendega taas Riigikohtu 2013. aasta 9. detsembri otsuse järgi 9. juunil 2014. aastal lõppema pidanud põhi-seadusvastane olukord, ilma et seda oleks tinginud objektiivne vajadus.

Riigikohus leidis, et asutamispriirangud kitsendavad ettevõtlusvabadust ebaproportsionaalselt ning on põhiseadusvastased, kuid nende päevapealt kehtetuks tunnistamise korral võiks samuti tekkida põhiseadusvastane olukord. Seetõttu otsustas Riigikohus oma otsuse jõustumise kuue kuu võrra edasi lükata, et seadusandja saaks vahepeal astuda vajalikud sammud, vältimaks apteegiteenuse kättesaadavuse halvenemist. Riigikogu põhjendas vaidlusaluste rakendussätete ravimiseadusesse lisamist argumendiga, et kui piirangud ongi vastuolus põhiseadusega, siis nende kaotami-

sel tekiks muude meetmete võtmata jätmise korral veel halvem olukord, mistõttu on piirangud tekkinud ohu valguses põhiseaduspärased. Kui sellise argumendiga nõustuda, siis võiks Riigikogu piirangute kaotamist lõputult edasi lükata, sest ta saab oma tegevusetusega väidetava ohu säilitada. Lisaks on meetmete põhiseaduspärasuse hindamisel oluline, et piirangute kaotamisega väidetavalt seotud oht on põhjustatud Riigikohtu otsuse täitmata jätmisest. Kohtuotsuse mittetäitmist ei saa õigustada ka proportsionaalsuse põhimõtte abil, kaaludes ühelt poolt kohtuotsuse täitmist kui põhiseaduslikku hüve ja teiselt poolt kohtuotsuse täitmisest väidetavalt tulenevat kahju.

Kuigi Riigikogu on põhjendanud ajutiste piirangute kehtestamist ajapuudusega, on regulatsiooni põhiseadusega kooskõlla viimiseks olnud piisavalt aega, *circa* neli aastat, sest Riigikogule esitati asjaomane seaduseelnõu juba 28. oktoobril 2010. Seadusandja tegevus annab tunnistust hoopis sellest, et tegelik põhjus on tahte puudumine seaduse andmiseks, mis lõpetaks ettevõtjate ebavõrdse kohtlemise apteegiturul. Seadusandja tahte puudumine ei saa olla õiguslikult asjasse puutuv põhjendus põhiseadusvastase olukorra jätkumisele. Põhiseadus piirab seadusandja tegevust sõltumata sellest, kas seadusandlikus kogus on olemas tahe põhiseaduse normidest kinni pidada. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Aitäh ettekande eest! Te mainisite oma ettekandes, et Riigikohus lükkas otsuse täitmise edasi kuueks kuuks, kuna selle otsuse päeva-pealt elluviimine põhjustaks ka põhiseadusvastase olukorra. Lisaks lükkas Riigikogu selle otsuse täitmise edasi või kehtestas ajutise korra veel aastaks. Aga kas teie hinnangul on sellele juhtumile üldse olemas head põhiseaduslikku, ilma ajutise regulatsioonita lahendust? Tegelikult on üleminekuperioodi kehtestanud ju nii Riigikohus kui ka Riigikogu.

Indrek Teder

Täna! Ma arvan, et kui ravimiseaduse § 116⁵ lõiked 1–6 tunnistada kehtetuks, siis ei

lähe mitte midagi halvemaks. Konkurentsiamet on ka öelnud, et halvemaks igal juhul ei lähe, sest konkurents siis toimib ja see oleks parem.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Lugupeetud härra õiguskantsler! Praegu on need ajutised piirangud ju tõepoolest vajalikud, nagu te teate. Muidu võiks lähiajal võib-olla kaduda poolesaja maa-apteegi ringis. Praegu tehakse Statistikaametis analüüsi, mille põhjal luuakse põhjalikum regulatsioon. Te olete kõigi nende asjadega kursis, olete komisjonis olnud. Aga teile ei ole sobinud ükski lahendus. Nagu te teate, võeti hiljuti vastu otsus, et apteekrid ei ole enam suvalised kaupmehed, vaid nad on terviseteenuse osutajad. Järelikult ei ole enam tegemist valdkonnaga, kus toimuks ettevõtlusvabaduse piiramine, vaid seda valdkonda peabki riik reguleerima. Miks te ei käsitle seda sellisena, et me ei piira praegu mitte ettevõtlusvabadust, vaid küsimus on reguleerimises? Riik on kohustatud seda tegema ja seda praegu tehaksegi.

Indrek Teder

Täna! Tegelikult on ravimiseaduse § 116⁵ samasugune nagu enne. Ka kohus otsustas, et see on põhiseadusega vastuolus ja kahjustab just maa-apteeke. Kohtuotsuse punktis 140 on öeldud: "Nagu eespool punktis 131 toodud statistikast nähtub, oli 2005. aastal 162 maa-apteeki, 2013. aastal aga vaid 127." See mõjutab väga palju ja seda on just otsust tehes väga palju analüüsitud. Järelikult, kui otsus on tehtud, siis peab seda ka täitma.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Tegelikult ongi olemas Riigikohtu otsus, aga Riigikogu seda otsust ei täida. Kuidas teie seda olukorda kirjeldate? Millise signaali me inimestele anname?

Indrek Teder

Täna! See oleks väga halb, kui seda ei täideta, sest iga kohustust tuleb täita. Ma tsiteerin põhiseaduse § 152: "Riigikohus tunnistab kehtetuks mis tahes seaduse või muu õigusakti, kui see on vastuolus põhiseaduse sätte ja mõttega." See, et muudetakse mingisugust väikest paragrahvi, ei loe. Oluline on kooskõla mõttega. Põhiseadus peab toimima.

Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Pretsedendiõiguse korras täidab Riigikogu neid kohtuotsuseid, mis talle meeldivad ja siis, kui ta tahab. VEB Fondi eest maksime trahvi ja oleks võinud edasigi maksta. Ühesõnaga, see arusaam, et Riigikogu täidab Riigikohtu ... Hää küll, see on niisugune naiivne jutt. Mul on üks teine teema. Puhtfilosoofiliselt ongi situatsioon väga keeruline. Kui apteekides toimub tavaline äri, siis on see piirang muidugi vale. Kui apteegiteenus on tervishoiuteenuse jätk, siis tuleks seda reguleerida, nagu ütles kolleeg Marika Tuus-Laul. See on keeruline küsimus, jumala eest. Aga ütle mulle, palun, kas meid saab praegusel juhul, just nimelt praegusel juhul, süüdistada tahte puudumises, kui see õnnetu sotsiaalkomisjon on istunud kümneid kordi koos ja püüdnud seda olukorda kuidagi lahendada. See ei ole ikkagi tahte, vaid probleemi küsimus.

Indrek Teder

Täna! Väga keerukas küsimus. Kui võtta nagu laiemalt, siis see on suur asi. 1996. aastal kaotati ravimiseadusest omandipiirang, mis takistas apteekide üleminekut eraettevõtjatele, kes ei olnud apteegis töötavad erialaspetsialistid. Järgnes ravimite jae- ja hulgimüügituru kiire koondumine, erastatud apteegid võeti üle ja liideti kettidesse. Nii ei kujunenud Eestis välja mujal Euroopas tavapäraselt proviisorapteekide turgu, vaid valdav osa apteekide koondus suurte ravimihulgimüüjate kätte, näiteks Magnum ja Tamro. 2004. aastal tulid Eestis turule Soome apteegikett Yliopiston Apteekki ja Leedu kett Euroapteek, seejärel otsustas Riigikogu apteekide asutamise vabadust piirata. 2005. aastal võttis Riigikogu vastu apteekide geograafilisi ja demograafilisi asutamiskiiranguid sisal-

danud seaduseelnõu. 2006. aasta alguses jõustunud asutamiskiirangud (ravimiseaduse § 42¹ lõiked 1–3) kehtivad praeguseks üheksandat aastat. Vahepeal avaldatud Konkurentsiameti (2009. ja 2011. aastal) ning Riigikontrolli (2012. aastal) seisukohad kinnitasid, et asutamiskiirangud ei täitnud neile seatud eesmärke, vaid hoopis kahjustasid konkurentsi. 2009. aastal võttis Riigikogu menetlusse Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu, milles sooviti see säte kehtetuks tunnistada põhjusel, et kehtestatud kiirangud polnud täitnud oma eesmärki. Riigikogu siiski sätet kehtetuks ei tunnistanud, sest sotsiaalkomisjoni hinnangul vajas säte kehtetuks tunnistamine analüüsi. Analüüs valmis 2010. aastal, kuid Riigikogu ei jätkanud apteekide asutamise kiirangute küsimuse arutelu ja ei kujundanud oma seisukohta. 2012. aastal tegi õiguskantsler Riigikogule ettepaneku viia ravimiseaduse § 42¹ lõiked 1–3 põhiseadusega kooskõlla. Riigikogu toetas ettepanekut 16. oktoobril 2012 ning sotsiaalkomisjon sai ülesande algatada eelnõu. 2013. aasta 9. jaanuari seisuga polnud Riigikogu seadust põhiseadusega kooskõlla viinud. Õiguskantsler pöördus taotlusega Riigikohtusse. Riigikohtu üldkogu 9. detsembri 2013. aasta otsusega tunnistati asutamiskiirangud põhiseadusvastaseks ja kehtetuks. Riigikohus lükkas oma otsuse jõustumise edasi kuni 9. juunini 2014, et seadusandja saaks vahepeal, poole aasta jooksul, kehtestada põhiseaduspärase regulatsiooni.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Kõik need kiirangud ei takista mitte ühelgi moel ühegi apteegi sulgemist, nende kiirangutega seda ei piirata. Teiseks, kogu statistika, ka viimaste aastate statistika näitab, et hoolimata nendest kiirangutest suletakse maa-apteekide järjekindlalt ehk need kiirangud tegelikkuses ei toimi. Ka regionaalvaldkonna asjatundjad ütlevad, et sellisel kujul need kiirangud mitte mingil juhul ei kaitse maa-apteekide ega tule ka maaelanikele kasuks. Mida teie hinnangul õieti üldse kaitsetakse? Kui maa-apteekide ei kaitsta, siis kaitsetakse kedagi teist. Kes need teie hinnangul on?

Indrek Teder

See on teistsugune teema. Nagu öeldakse, turulukk on ka praegu olemas. See on teine asi. On turulukk ja konkurentsi ei ole. Selles on probleem.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Õiguskantslerile rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni seisukoha teeb teatavaks komisjoni esimees Rait Maruste. Palun!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas õiguskantsleri ettepanekut nr 28 kahel istungil. Esimene istung toimus 16. juunil ja teine järgmisel päeval, 17. juunil. Esimese arutelu juures olid õiguskantsler Indrek Teder ja õiguskantsleri asetäitja-nõunik Hent Kalmo. Indrek Teder põhjendas komisjoni ees, miks ta oma ettepanekuga välja on tulnud, seda ta kordas siin ka täna ja ma sellel pikemalt ei peatu.

Siinkõneleja ütles arutelu sissejuhatuseks, et õiguskantsler põhjendas oma ettepanekut sel viisil, nagu oleks uue regulatsiooni kehtestamise tegelik põhjus puuduv poliitiline tahe lõpetada ettevõtjate ebavõrdne kohtlemine apteegiturul. Õiguskantsleri arvates on tegu selgelt poliitilise tahte puudumisega. Siinkõneleja leidis, et see on uus argumentatsioon põhiseaduslikkuse järelevalves, ega nõustunud sellega. Selle tõestuseks on asjaolu, et sotsiaalkomisjon algatas asjaomase eelnõu s.a 10. märtsil, komisjon arutas seda enne esimest lugemist kolm korda, esimese ja teise lugemise vahel arutas sotsiaalkomisjon eelnõu viiel istungil ning kaasatud olid ka apteekide ühendavad organisatsioonid, esindajad ravimihulgi- müüjate liidust jt.

Sotsiaalkomisjoni väljatöötatud ajutised piirangud sisaldasid apteekide asutamise piirangute regulatsiooni olulisi täiendusi ja parandusi, kusjuures need olid algusest peale mõeldud olema ajutise iseloomuga. Kas seda olukorda saab hinnata poliitilise tahte puudumisenähtena? Sellele vastas Indrek Teder, et Riigikohtus on tunnistanud need piirangud põhiseadusvastaseks ja sellest ei saa mööda vaadata. Selle peale konstateeris siinkõneleja, et Riigikohtul kulus otsuse langetamiseks üks aasta, kuigi ette on nähtud, et otsus tuleb teha nelja kuu jooksul, nii näeb ette meie põhiseaduslikkuse

järelevalve kohtumenetluse seadus. Riigikohtule anti probleemi lahendamiseks aega kuus kuud, ka see on seadusjärgne aeg, ning õiguskantsleri uuele ettepanekule reageerimiseks on Riigikogul aega vaid 20 päeva. Siinkõneleja küsis, kas tegu on õigusdogmaatilise, teoreetilise probleemiga või on selle taga siiski ka reaalne turulukk või probleem. Kas on olnud suur hulk apteekide asutamise taotlusi, mida ei ole asutamispriirangu tõttu arvestatud või mis on tagasi lükatud? Selle peale vastas õiguskantsler, et asutamistaotlusi ei ole esitatud sellel põhjusel, et neid ei ole võimalik teostada. Seetõttu on see probleem praegu rohkem teoreetilist laadi. Hent Kalmo lisas, et uue regulatsiooni puhul ei ole küsimus mitte niivõrd nendes piirangutes, mis seal sisalduvad, vaid eeskätt Riigikohtu otsuse täitmises. Aga Riigikohtu otsuse täitmine õiguskantsleri pädevusse siiski vist ei kuulu.

Edasi märkis siinkõneleja, et Riigikogu on tunnistanud kõnealuse olukorra põhiseadusvastasust, kuid ei pidanud võimalikuks lahendada küsimust talle antud kuue kuu jooksul. Samas fikseeris Riigikogu enda jaoks ära, mis ajaks peab olukord olema lahendatud. Kas see ei ole õiguskantsleri arvates piisav? Indrek Teder vastas, et Riigikohtu otsuse täitmist ei saa edasi lükata. See on ka õige.

Komisjoni liige Kalev Kotkas sõnas, et on teisigi Riigikohtu otsuseid, mida ei ole ellu viidud, näiteks otsused, mis puudutavad omavalitsuste rahastamist, tehno-rajatise talumise kohustuse tasu jne. Kalev Kotkas küsis, miks on just apteekide asutamise piirangud õiguskantsleri nii suure tähelepanu pälvinud. Teder vastas, et see on lihtsalt üks asjadest, mis tuleks lõpule viia.

Komisjoni liige Urmas Reinsalu märkis, et põhiseaduse § 142 alusel on Riigikogul pärast õiguskantsleri ettepanekut 20 päeva aega kõnealune akt põhiseadusega kooskõlla viia. Tegelikult saab Riigikogu selle 20 päeva jooksul üksnes sätte tühistada, kuid ei jõua uut välja töötada. Siinkõneleja märkis, et 20 päeva jooksul ei ole võimalik välja kujundada uut regulatsiooni, mis tuleks kehtetuks tunnistatud regulatsiooni asemele, see ei ole realistlik ega tõsine suhtumine põhiseadusesse.

Tarmo Tamm leidis, et Riigikogul oli kuus kuud aega asjaga tegelda, aga ometi seda ei tehtud ja teemat ei võetud tõsiselt. See on väga

ohtlik pretsedent, kui Riigikohtu otsuseid ei täideta, leidis Tarmo Tamm.

Andres Herkel ütles, et Riigikogus õiguskantsleri ettepanekut üldse mitte arutada ei ole mõistlik, tuleks vähemalt püüda õiguskantsleri ettepaneku suhtes mingi seisukoht kujundada.

Komisjoni liige Priit Toobal tegi ettepaneku teha Riigikogu juhatusel ettepanek arvata õiguskantsleri ettepanek nr 28 täiskogu neljapäevase, 19. juuni istungi päevakorda. Me hääletasime seda ettepanekut, kuid see ei leidnud toetust: vastu 6, poolt 3, erapooletuks ei jäänud keegi.

Komisjon jätkas oma istungit järgmisel päeval, 17. juunil. Küsimus pandi hääletusele ja komisjoni liikmed pidid võtma seisukoha, kas nad toetavad õiguskantsleri ettepanekut nr 28. Hääletuse tulemusena ilmnis, et komisjon (poolt 5, vastu 2, erapooletuid 1) otsustas õiguskantsleri ettepanekut mitte toetada. Teine otsus oli määrata siinkõneleja komisjoni ettekandjaks. See on kõik. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Sotsiaalkomisjoni ettekande teeb komisjoni esimees Heljo Pikhof. Palun!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon arutas õiguskantsleri ettepanekut üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangu kohta (nr 28) oma istungil 17. juunil 2014. Istungil osalesid õiguskantsler Indrek Teder, õiguskantsleri asetäitja-nõunik Hent Kalmo ja Sotsiaalministeeriumi asekancler Ivi Normet. Õiguskantsler selgitas komisjonile oma ettepanekut viia ravimiseaduse § 116⁵ kooskõlla põhiseadusega. Komisjon otsustas konsensuslikult mitte toetada õiguskantsleri ettepanekut. Seda tehti samade põhjendustega, millest lähtudes sätestati 21. mail 2014 vastu võetud seaduses ajutine, üheaastane regulatsioon üldapteegi tegevusloa väljaandmiseks suure nõudlusega piirkonnas. Seaduse kuulutas Vabariigi President välja 9. juunil 2014.

Asutamispääsude päevapealt kehtetuks tunnistamine võiks halvendada apteegiteenuse kättesaadavust. Samuti asutatakse siis hulgaliselt apteeke sellisel kombel, et apteegipidamine Eestis tervikuna muutuks suurenenud tööjõukulude, apteegi kogupinna ja muude

selliste tegurite tõttu suuresti kahjumlikuks. Kahjumit suudaksid kanda tõenäoliselt üksnes suured apteegiketid, apteekritel võiks apteekide pidamine võimatuks muutuda. Vastuvõetud seaduses on sätted, mis käsitlevad proviisori ja farmatseudi lugemist tervishoiutöötajateks, apteegibussi asutamist ja töökorraldust, apteekritele maal töötamiseks lähtetootuse maksmist ning apteegi avamise lihtsustamist väikesaartel. Üldapteegi tegevusloa ei või olla ravimite hulгимүүгiettevetel ega nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtetel. Edaspidi on lubatud haruapteeke asutada ainult maapiirkonnas ja väiksemates linnades, kus elab alla 4000 elaniku. Samuti antakse üldapteekidele võimalus korraldada patsiendi soovil ravimite kättesaamist.

Need meetmed ei ole aga piisavad, selleks et tagada apteegiteenuse kättesaadavus maapiirkondades. Kuuekuuline tähtaeg oli liiga lühike kõigi meetmete analüüsimiseks ja võtmiseks. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seadus ei näe ette otsuse täitmiseks lisaja taotlemise võimalust. Lisaaeg oli aga vajalik üldistes avalikes huvides, et leida olukorrale lahendus. Riigikogul on selleks nii õigus kui ka kohustus. Seepärast kehtestati ajutine tähtajaline regulatsioon, et selle aja jooksul jätkata tööd parima tulemuse saavutamiseks. Ajutine tähtajaline regulatsioon ei saa iseenesest olla põhiseadusega vastuolus, eriti kui see on kehtestatud üldistes avalikes huvides ja veenval põhjusel. Regulatsiooni, ka ajutise regulatsiooni põhiseaduspärasuse kohta saab lõpliku ja siduva hinnangu anda ainult Riigikohus sellekohase protseduuri alusel.

Sotsiaalkomisjon arutas oma istungitel koos Sotsiaalministeeriumi esindajatega ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna töötajatega apteegiteenuse korraldamise tegevuskava. Sotsiaalministeeriumi kava apteegiteenuse edasiseks korraldamiseks näeb ette tellida analüüs, et hinnata, millised on ravimite kättesaadavuse tagamisel järgmiste lahendusvariantide mõjud maapiirkondades, st vähese nõudlusega piirkondades. Esiteks, maa-apteekide tegevustoetussüsteemi väljaarendamine, kas siis toetusega riigieelarvest, apteegiteenuse tegevusloa tasu kogumise kaudu või mingil muul viisil. Teiseks, need, kes suure nõudlusega piirkondades apteegiteenust osutavad, peaksid maapiirkondades ravimite kättesaa-

davust tagama, st on kohustus asutada üldapteek või selle struktuuriüksus, kusjuures see kohustus pannakse kas Ravimiameti kaudu, kohaliku omavalitsuse taotluse ja/või riikliku miinimumvõrgustiku alusel, apteekrite koja kaudu või muul viisil. Kavas on tellida analüüs ja prognoos, milles hinnatakse apteegiteenuse korralduslike mudelite tööjõuvajadust ning koolitustellimuse vajadust. Samuti jätkatakse tegevust, et kokku leppida, milliseid tervishoiuteenuseid võivad osutada proviisorid ja farmatseudid apteekides, välja töötada teenuste osutamise nõuded ning planeerida koolitusi ja rahastamist.

Sotsiaalkomisjon otsustas, et Sotsiaalministeerium ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond tellivad vähese nõudlusega piirkondade apteekide toetamise analüüsid. Nende eesmärk on teada saada, milliste uute meetmetega saaks kindlustada apteekide olemasolu maal selliselt, et apteegiteenuse kättesaadavus võrreldes praegusega ei halveneks. Praegu jääb 99%-le Eesti elanikest apteek 15-minutilise autosõidu kaugusele. Samuti on eesmärk analüüsida pakutud uute meetmete eesmärgipärasust ja proportsionaalsust, sh hinnata nende meetmete mõju ettevõtjatele ja riigisektorile, ning pakkuda oma lahendusvariante meetmete võtmiseks õigusaktides. Kõik analüüsid peaksid valmima septembri keskpaigaks. Nende alusel on meil plaanis algatada eelnõu ja seda sügisel menetleda. Analüüsi tegemiseks riiklike toetusmeetmete mõju kohta maapiirkondade apteekidele ja apteegiteenuse püsijäämisele saadeti pakkumuskutsed välja 27. juunil ja pakkumuse esitamise tähtaeg on 4. juuli. Need kutsed on praegu saadetud 12 uuringufirmale. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud ettekandja! Ega Riigikohus ei tunnistanud ju põhiseadusvastaseks igasuguseid piiranguid, vaid konkreetselt geograafilisi asutamispriiranguid. Ma juhin veel kord tähelepanu, et põhiseadusvastaseks ei tunnistatud sulgemispriiranguid. Sulgeda võib iga kell vabalt, aga asutada ei tohi. Ma vaatasin just Ravimiameti andmeid: Jõgeva maakonnas oli möödunud aastal kuus maa-apteeki, tänavu on

viis, Järvamaal oli möödunud aastal viis maa-apteeki, tänavu on neli, Tallinnas oli möödunud aastal 126 apteeki, tänavu on 130. Te ju selle geograafilise piiranguga ei kaitse tegelikult maa-apteeke. Keda te kaitsete?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Mul on selline kahtlane tunne, et nendes piirkondades on ka elanike arv vähenenud. Ega apteek ei pea olema olemas ainult sellepärast, et igaks juhuks apteek kusagil oleks. Ma arvan, et te oleksite võinud ka rohkem regionaalpoliitilisi meetmeid kasutada, kui te minister olite, et elanikud maapiirkondadest ära ei koliks. Teiseks, kui rääkida maa-apteekidest, siis loomulikult on maal päris paljud apteegid sulgemisohus. See meie meede ongi selleks, et maal apteegiteenuse kättesaadavus ei halveneks ja apteegid sealt ära ei kaoks. Needsamad andmed, millele te vihjastite, ütlevad ka seda, et 40–50 maa-apteeki on praeguse seisuga sellises korras, et nad võiksid ka tulevikus jätkata. Enamik nendest 127-st on ikkagi sulgemisohus.

Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Kallis Heljo, aitäh sulle ettekande eest! Sinu ja su kolleegide töö on väga-väga tunnustusväärne ning see probleem on hirmus keeruline. Aga praegu on selline asi, et linnas on turg kadunud ja maal on apteek kadunud ning mitte midagi pole kuskile juurde tulnud. Kui me nüüd stimuleerime apteekide loomist maal, siis me ujume vastuvoolu, sest maal pannakse kinni koole, metsamajandeid, poode, ükskõik mida. Apteekide säilitamine maal on vastuvoolu ujumine olukorras, kus me üldiselt katsume maal elu ju tasapisi nagu kokku tõmata. Mis on need kujuteldavad abinõud, et apteegid suudaksid siiski sellele tendentsile vastu seista?

Heljo Pikhof

Aitäh! Tegelikult see uuring, mille Riigikogu sotsiaalkomisjon on tellinud ja millele ma siin vihjasin, peakski välja selgitama need võimalused, mis aitaksid maal apteekte säilitada ja vajaduse korral ka juurde luua. Siis, kui uuringu tulemused on selgunud, hakkame kindlasti

eelnõuga tegelema. Ma arvan, et eelnõu võiks valmida juba oktoobris.

Esimees Eiki Nestor

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Tänan, hea eesistuja! Lugupeetud kõneleja! Te ütlesite Kiisleri küsimusele vastates, et Järvamaal on apteekide suletud seetõttu, et ilmselt on seal elanikkond vähenenud. Selle vastusega te tegelikult ise kinnitate ju ka, et ettevõtluspiirang apteegiturul ei täida maal oma eesmärki, vaid piirab põhiseadusvastaselt apteekide asutamist linnades. Tegelikult ei ole ettevõtlusvabaduse piirang ju põhjendatud.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Jumal tänatud, ka teistes maapiirkondades on veel inimesi ja nendes piirkondades on kindlasti apteekide vaja.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Auväärt esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees viitas regionaalpoliitikale. Mul on väga kahju, et ka siin saalis on inimesi, kes pole siiamaani aru saanud, et tänapäeva regionaalpoliitikas ei vastandata maad ja linna. Kui Tõrvas on apteek, siis on sellest kasu ka Hummuli valla elanikele. Ei ole nii, et kui linnas on midagi hästi, siis maal on halvasti. Kui vaadata inimeste toimepiirkonda, seda mõttelist kolmnurka, kus nad iga päev liiguvad – nende kodukoht, töö- või õpingukoht ja vaba aja veetmise koht –, siis see on tänapäeval palju suurem. Ka maainimestel jääb sinna üldiselt sisse vähemalt mõni väikelinn. Sellises olukorras ei ole vaja vastu töötada sellele, et selles toimepiirkonnas asuvas linnas oleks apteek. Teie töötate vastu sellele, et seal linnas oleks rohkem apteekide. Te tegelikult halvendate sellega ka maainimeste olukorda. Lugege tänapäevaseid käsitusi! See on nii aegunud lähenemine, et maad ja linna peaks kuidagi vastandama. Me peame hakkama sellest ükskord üle saama ja lähtuma tänapäevastest kontseptsioonidest. Eesti on esimene riik maailmas, kes on teinud uuringu ja

jälginud mobiilside põhjal inimeste, ka maainimeste igapäevast liikumist. Meil on viimase rahvaloenduse väga täpsed andmed selle kohta, kus inimesed elavad ja kus tööl käivad. Rohkem kui kolmveerand maal elavatest inimestest käib tööl mujal kui koduomavalitsuses, üldjuhul lähimas linnas või selle lähiümbruses. Inimeste liikumine toimub ammu teisi teid pidi ja teistmoodi. See lähenemine, mida teie siin tahate kaitsta, on arhailine. Palun vabandust!

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Head kolleegid! Ega mul nende apteekide asutamise piirangute kohta midagi öelda ei olegi. Ma tahtsin rääkida millestki muust, aga ikka seoses nende asutamise piirangutega. Vaadake, tuleb välja, et juba mitu aastat tagasi on piirangud välja töötatud ja kehtestatud, need on ranged, neid jälgitakse ja praegu me üritame neid ühte- või teistpidi muuta. Asi ei ole üldse mitte selles. Asi on selles, et kuidas sa ka ei piiraks linnas apteekide asutamist, selleks, et apteek töötaks Tamsalus või Vasknarvas, peab seal olema teatud arv inimesi, kes ravimeid ostaksid, või tuleb välja mõelda mingid mehhanismid, kuidas toetada apteekide säilimist, ja üldse mehhanismid selleks, et säilitada elu näiteks Tamsalus, kus praegu on müügis nii postkontorihooned kui ka politseijaoskonna hoone. Need on müügis, müügisilt on peal, nii et mis apteegist me seal räägime.

Vaadake, kogu see jutt viis mu mõtted tagasi eilsesse päeva. Eile me siin tükk aega arutasime aktsiiside tõstmist. Seletati, et alkohol on paha, tubakas on paha, paneme aga aktsiisi juurde, et neid vähem tarbitaks. Järelikult on siis ka kütteõli paha ja elekter on paha – minu ämm on üsna kindel, et elekter ongi see, mis maailma hukka ajab –, nii et paneme aga muudkui hinda juurde.

Keskerakond on korduvalt teinud ettepaneku kehtestada ranged alkoholimüügi piirangud, piirata alkoholi kättesaadavust. Alati on vastatud, et ei, seda ei saa teha, sest sellega ahistatakse tublit Eesti tootjat, kes omakasvatatud viljast teeb seda ääretult vajalikku vedelikku, mida võiks Eesti rahva tervise huvides pruuki-

da. Mingil juhul ei tohi piiranguid kehtestada, sest see võib kukutada meie majanduse ja igasuguseid pahandusi põhjustada. Aga nagu me näeme, apteekide tegevusele piirangute kehtestamisega ei ole mitte mingit probleemi, me lihtsalt arutame, et kas on nüüd 500 või 400 meetrit apteekide vahel. Apteekide tegevust võib küll piirata, vaata aga vaata! Järelkult, kas ravimid on inimesele kättesaadavad või ei ole, sel pole tähtsust, peaasi, et ta ikka viinuskätte saaks! No muidugi, eks ka eesti vanasõna ütle, et kui ei ole surmatõbi, siis tühja sest apteegirohust, siis on ikka viinast abi. Nüüd oleme jõudnud juba niikaugele, et viin on meile ääretult tähtis. Eile üritati siin mitu korda seletada, et Eesti riik ei peaks ikka viina najal püsima. No aga ikkagi toidab see viinaaktsiis Eesti riiki, tublisti toidab. Eesti maksusüsteem on väga huvitav, kolmandik sellest on kaudsed maksud, aktsiisid. Aga üldine maksukoormus on meil ju peaaegu et suurim Euroopa Liidu riikide seas, ainult Itaalias on see suurem. Teistel riikidel, mille majandus on meiega enam-vähem võrdsel arengutasemel, on üldine maksukoormus 30–40% või üle 40%, meil on 67%, kui ma nüüd täpselt mäletan.

Vaat niimoodi! Sel va viinuskil on ikkagi päris tähtis roll. Ükskord me peaksime kasutama seda energiat, mida me praegu pruugime selleks, et kas seada apteekidele piiranguid või nihutada neid linnast maale või mida iganes, siiski ka alkoholi suhtes. Mitte niimoodi, et me kasutame alkoholi oma tervise ja noorte inimeste tuleviku rikkumiseks. Piirata selle tarbimist ikkagi tuleb, aga mitte sellisel viisil, et muuta alkoholi joomine riigitruuks tegevuseks. Selge silmavaataga joome aga alkoholi, saame

selle eest kiita ja 1. juulist, eks ole, ka avalikus kohas. Siin on plaksutamise koht! Nii et alkoholimüük tuleb kindlasti ära reguleerida, et müügikohti oleks võimalikult vähe, mitte nii nagu praegu, et igal elanikul kulub lähima müügikohani minekuks kümme minutit. See ei ole üldsegi nii vajalik, sest korralikul inimesel on kodus varu olemas, ei pea see müügikoht kümne minuti tee kaugusel olema. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, sulgen läbirääkimised. Tuletan meelde, et me arutame õiguskantsleri ettepanekut nr 28. Selle ettepanekuga on olukord selline, et Riigikogul tuleb langetada otsus. Põhiseaduskomisjon ei toeta õiguskantsleri ettepanekut ja ka sotsiaalkomisjon ei toeta seda. Minul istungi juhatajana tuleb panna hääletusele küsimus, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Alustame ettevalmistust hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele küsimuse, kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Õiguskantsleri ettepaneku poolt on 8 ja vastu 58 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Õiguskantsleri ettepanek ei leidnud toetust. (Tabel 25.) Erakorraline istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.55.

Istungi kestus 1 tund ja 55 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees